॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗ-ਮਹਾਟੀਕਾ

(ਦੁਤਿਯੋ ਭਾਗੋ)

੧੨. ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੫. ਸੰਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਾਧਿਕਥਾਯ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੰ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ **“ਅਯੰ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾ”**ਤਿ ਆਹ। ‘‘ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਯੋਜਨਵਿਸੇਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਏਵਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਥਿਰਤਰਭਾਵੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਸੁਖਤਾ ਚ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸੰਸੋ ਏਵ, ਤਥਾਪਿ ਪਞ੍ਚ ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸੰਸਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟਾ ਪਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਤਾਸੰਯੇਵ ਵਸੇਨ ਯੋਗਿਨੋ ਅਧਿਗਤਾਨਿਸੰਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚੁਦ੍ਦਸਧਾ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇਨ ਥਿਰਤਰਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਵਸੀਭਾਵੋਪਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸੇਵ ਵਸੀਭਾਵੋ, ਤਥਾ ਚ ‘‘ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੫; ੪.੯੯; ੫.੧੦੭੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੦; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੪) ਵਚਨਤੋ **“ਸੁਖੇਨੇਵ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸੰਸਲਾਭੋ ਥਿਰਤਰਤਾ, ਸੁਖੇਨੇਵ ਚ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਥੰ ਤਾਵ ਆਰਭਿਸ੍ਸਾਮ, ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਓਕਾਸੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਪੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਚ ਲੋਕਿਕਾਭਿਞ੍ਞਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਇਧ ਸਾਸਨੇ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੰ, ਨਪਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਿਪਣੀਤਪਣੀਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ**।

ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਜਹਨਕਿਰਿਯੰ, ਇਦੰ ਇਦ੍ਧੀਸੁ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਯਾ ਪਧਾਨਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਦ੍ਧਿੰ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਆਕਾਸਕਸਿਣਵਸੇਨ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਆਲੋਕਕਸਿਣਞ੍ਚ ਓਦਾਤਕਸਿਣਨ੍ਤੋਗਧੰ ਕਤ੍ਵਾ **“ਓਦਾਤਕਸਿਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇਸੂ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਾਦਿਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਵਿਧਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਆਕਾਸਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦਿਅਤ੍ਥੰ ਪਨ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। **ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ। **ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤੋ**ਤਿ ਕਸਿਣਪਟਿਪਾਟਿਤੋ, ਪਟਿਪਾਟਿ ਚ ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਝਾਨਾਨੁਲੋਮੋ** ਪਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ। ਉਕ੍ਕਮਨੰ ਉਕ੍ਕਨ੍ਤੰ, ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਮੇਵ ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕੰ, ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕੰ **ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕੰ,** ਤਤੋ, ਝਾਨਲਙ੍ਘਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤੋ** ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ। **ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਦਮੇਤਬ੍ਬੰ** ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਯਤ੍ਥਿਚ੍ਛਕੰ ਝਾਨਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦਿਸੁਖਤ੍ਥੰ, ਤੇਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥੰ। ਏਵਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਵਿਤਾ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ।

੩੬੬. **ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਕਿੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਏਕੇਕਨ੍ਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਥ ਏਕੇਕੰ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਤੋ। ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ ਆਭੋਗਵਸੇਨ ਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਯਦਾ ਹਿ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਮੇਵ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕਸਿਣੇ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿੰ, ਤਦਾ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿੰ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਦੰ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮੰ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤਥੇਵਾਤਿ ‘‘ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਮ੍ਪੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਪਸੰਹਾਰਤ੍ਥੋ ਤਥਾ-ਸਦ੍ਦੋ। ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਪਾਟਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮੇਨਾ**”ਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਪਠਮਂ ਓਦਾਤਕਸਿਣੇ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਲੋਹਿਤਕਸਿਣੇਤਿ ਯਾਵ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ।

ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਬਹੁਲਾਕਾਰਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇਯੇਵ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਕਾਲਂ। **ਤਦੇ**ਵਾਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਮੇਵ। **ਤਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਅਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਥਵੀਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਕਸਿਣਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਪਕ੍ਖਿਕਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਕਸਿਣਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਉਕ੍ਕਮਨਂ ਇਧ ਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਂ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ “**ਕਸਿਣਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। **ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਿਤਂ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ, ਉਕ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਚ ਸਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਏਵਂ ਕਸਿਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਂ ਪਕਾਰਂ ਸਹ ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਸੇਸਕਸਿਣੇਸੁ ਅਤਿਦਿਸਨ੍ਤੋ “**ਏਵਂ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦਿ...ਪੇ॰... ਕਾਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨਾਹ “**ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੂਲਕਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਮੂਲਕਮ੍ਪਿ ਤਂ ਯਥਾਰਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਦੇਵਾਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੇਵ। ਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕੇਪਿ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦਿਮੂਲਿਕਾ ਯੋਜਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਯਥਾਰਹਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਮੂਲਿਕਾ।

ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਤੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਲੋਹਿਤਕਸਿਣਂ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਮੁਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਉਗ੍ਘਾਟਨੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਅਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਗਮਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ।

ਇਤਰੇਸਨ੍ਤਿ ਅਵਸਿਟ੍ਠਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਂ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਤਾਨਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਵਚਨੇ ‘‘ਨੀਲਕਸਿਣਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਨ ਯਥਾ ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਏਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਏਵਂ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ**। ਤੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬਕਸਿਣੇਸੁ ਏਕਸ੍ਸੇ**ਵ **ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਂ ਨਾਮਾ**”ਤਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ‘‘ਸਬ੍ਬਕਸਿਣੇਸੂ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਇਧ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂਯੇਵ ਕਸਿਣਾਨਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਂ ‘‘ਏਕਂ ਝਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੀਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਯਂ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਪੀਤਕਸਿਣਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋ ਅਨ੍ਤਰ-ਸਦ੍ਦੋ। ਅਨ੍ਤਰਮੇਵ ਅਨ੍ਤਰਿਕਂ, ਏਕਜ੍ਝਂ ਅਨ੍ਤਰਿਕਂ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਂ, ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਯਥਾ ਅਙ੍ਗਾਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਏਕਜ੍ਝਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਸੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨਾਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਂ ਤੇਸਂ ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਵਸੇਨ ਅਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਸਙ੍ਕਮਨ**”ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਇਦਂ ਝਾਨਂ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਙ੍ਗੇਸੁ, ‘‘ਇਦਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇਸੁ ਏਕਜ੍ਝਂ ਤੇਸਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨੇ ਨ ਕੋਚਿ

ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਅਯਂ ਵਿਧਿ ਨਾਭਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮੇਨ, ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਕ੍ਕਮੇਨ ਚ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਉਕ੍ਕਮਨਂ ਨ ਉਦ੍ਧਟਂ, ਤੇਹਿ ਨਯੇਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਂ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਪਪਞ੍ਚਪਰਿਹਾਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਤੇ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਅਨਾਗਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੩੬੭. ਅਭਾਵਿਤਭਾਵਨੋ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤੋਪੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਆਦਿਭੂਤਂ ਯੋਗਕਮ੍ਮਂ ਆਦਿਕਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੋ,** ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਕਤਪਰਿਚਯੋ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਯੋਗਾਵਚਰੋ**”ਤਿ। **ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਭਾਰੋ**ਤਿ ਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਯਾਵ ਉਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਾਮ ਭਾਰੋ, ਪਗੇਵ ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਂ । **ਤਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਭਾਵਨਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ। ਨ ਹਿ ਭਾਵਨਾਯ ਵਿਨਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਡ੍ਢਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕੇਚਿ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਦਿਸਾਪਿ ਬਹੂ ਹੋਨ੍ਤੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਅਪ੍ਪਨਾਧਿਗਮੋ ਭਾਰੋ**”ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਨਾਧਿਗਮੋ**ਤਿ ਵਾ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਧਿਗਮਮਾਹ। ਅਞ੍ਞੋਵ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ , ਅਞ੍ਞੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਪਰਿਦਮਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ ਨਾਮ ਭਾਰੋ**”ਤਿ। ਖਿਪ੍ਪਂ ਨਿਸਨ੍ਤਿ ਨਿਸਾਮਨਂ ਝਾਨਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ, ਸੀਘਤਰਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾਵੋ**। ਅਮ੍ਬਤਰੁਨਿਚਿਤਂ ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ ਓਤਿਣ੍ਣਟ੍ਠਾਨਂ **ਥੇਰਮ੍ਬਤ੍ਥਲਂ**। ਯਥਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਜਯਾਯ ਯੋਧਾਜੀਵਾ ਨਿਮ੍ਮਲਮੇਵ ਅਸਿਤੋਮਰਾਦਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਪਿ ਕਿਲੇਸਵਿਜਯਾਯ ਨਿਮ੍ਮਲਾਵ ਝਾਨਾਭਿਞ੍ਞਾ ਵਲਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤਸ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵੋਤਿ ਇਧ ਪਰਸ੍ਸ ਉਪਦ੍ਦਵੂਪਸਮਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਂ ਹਿ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾਵਤੋਪਿ ਗਰੁਤਰਂ ਅਚ੍ਚਾਯਿਕਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਵਿਧਾਤਬ੍ਬਤੋ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਤ੍ਤਾ। ਤਂ ਪਨ **ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰ**ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਗਰੁਤਰੇਨ ਅਙ੍ਗਾਰਵਸ੍ਸਪਰਿਤ੍ਤਾਣੇਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ “**ਗਿਰਿਭਣ੍ਡਵਾਹਨਪੂਜਾਯ...ਪੇ॰... ਥੇਰੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿ ਆਹ। **ਗਿਰਿਭਣ੍ਡਵਾਹਨਪੂਜਾ** ਨਾਮ ਚੇਤਿਯਗਿਰਿਮਾਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕਲਦੀਪੇ, ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਚ ਯਾਵ ਯੋਜਨਾ ਮਹਤੀ ਦੀਪਪੂਜਾ। **ਪਥਵਿਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਅਙ੍ਗਾਰਵਸ੍ਸਂ ਫੁਲਿਙ੍ਗਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਯਾਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਆਕਾਸੇ ਪਥਵਿਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ।

ਬਲਵਪੁਬ੍ਬਯੋਗਾਨਨ੍ਤਿ ਗਰੁਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦੀਨਂ ਹੇਤੁਭੂਤਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਏਕਚ੍ਚੇ ਮਹਾਸਾਵਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਭਾਵਨਾਨੁਕ੍ਕਮੋ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਂ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਠਾਨਾਠਾਨਞਾਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਸੇਸਾਭਿਞ੍ਞਾਨਮੇਵ। ਸਾਵਕਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਠਾਨਾਠਾਨਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਦੇਸਵਸੇਨ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਭਾਵਨਾਨੁਕ੍ਕਮਂ ਵਿਨਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਅਗ੍ਗਿਧਮਨਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਤਾਪਨਕੋਟ੍ਟਨਾਦੀਹਿ। **ਯਥਾ ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਲਾਖਾਕਾਰਾਦੀਨਂ ਲਾਖਾਕੋਟ੍ਟਨਾਦਿਂ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਛਨ੍ਦ...ਪੇ॰... ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਚੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦਂ ਸੀਸਂ ਧੁਰਂ ਜੇਟ੍ਠਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਛਨ੍ਦਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਭਾਵਨਾਯ ਮੁਖਂ ਕਤ੍ਵਾ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। “**ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੀਭਾਵਵਸੇਨਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਅਟ੍ਠਸੁਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਸਾਤਿਸਯਂ ਵਸੀਭਾਵਾਪਾਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਵਸੇਨ, ਨ ਕਤਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ “**ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਵਤ੍ਤੀ**”ਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਯਂ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਾਤਿਸਯਂ ਚਿਣ੍ਣਵਸਿਤਾਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤੇ ਚਿਣ੍ਣਵਸਿਨਾ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਨਾਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਯਦਿ ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਥੇਤਰਸ੍ਸ, ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਯੇਨ ਵਿਧਿਨਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ।

੩੬੮. ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਚ ਤਦੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯਾ ਅਨੁਸਰਣੇਨੇਵ, ਪਾਠਸੰਵਣ੍ਣਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਅਧਿਗਤਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੋ ਯੋਗੀ"**ਤਿ। ''ਏਵੰ ਸਮਾਹਿਤੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਵੰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਟ੍ਠਾਝਾਨਤ੍ਤਯਾਧਿਗਮਪਟਿਪਾਟਿਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਾਨਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **"ਏਵਨ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਕ੍ਕਮਨਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਗਮਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਯੇਨ ਸਮਾਧਾਨਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ ਲਦ੍ਧੋ, ਤਦੁਭਯਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਇਮਿਨਾ…ਪੇ॰… ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਯਦਿਪਿ ''ਏਵ''ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਆਗਮਨਸਮਾਧਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਾਨੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿ ਏਵ ਪਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤੇ"**ਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਜਨਿਤਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸਬ੍ਭਾਵੇਨ। ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਹਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਮਨੇਪਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਾਯ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਚ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ, ਸੁਵਿਸਦਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਤਿਸੀਸੇਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਆਹ **"ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ"**ਤਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਪਰਿਯੋਦਾਤਤਾ ਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਨਿਘੰਸਨੇਨ ਪਭਸ੍ਸਰਤਾ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ **"ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾਯੇਵ ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ, ਪਭਸ੍ਸਰੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਸੁਖਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਘਾਤੇਨਾਤਿ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ, ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਞ੍ਚ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਰਾਗਦੋਸਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ। ''ਸੁਖੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਰਾਗਸ੍ਸ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਦੋਸਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਰਾਗਾਦਯੋ ਚੇਤਸੋ ਮਲਾਸੁਚਿਭਾਵੇਨ ''ਅਙ੍ਗਣਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਨਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਆਹ **"ਅਨਙ੍ਗਣਤ੍ਤਾਯੇਵ ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਙ੍ਗਣੇਨ ਹਿ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ, ਵਿਬਾਧੀਯਤਿ ਉਪਤਾਪੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਗੁਣਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇ"**ਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਨਾ ਪਞ੍ਚਧਾ, ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਵਾ ਪਰਿਦਮਨੇਨ ਵਸਵਤ੍ਤਿਤੰ ਉਪਗਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ** ਪਗੁਣਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤੰ ਵਿਯ ਚਮ੍ਮੰ, ਸੁਪਰਿਕਮ੍ਮਕਤਾ ਵਿਯ ਚ ਲਾਖਾ **ਮੁਦੂਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮੇ**ਤਿ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਾਦਿਇਦ੍ਧਿਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮੇ। **ਤਞ੍ਚ ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਨਿਯਦ੍ਵਯੰ।

ਨਾਹਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਨ-ਕਾਰੋ ਪਟਿਸੇਧਤ੍ਥੋ। **ਅਹ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਤਿ। **ਭਿਕ੍ਖਵੇ**ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਆਲਪਤਿ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੰ। **ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੰ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯੰ ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਅਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋਪਿ ਅਞ੍ਞੰ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ। **ਯੰ** ਵਸੀਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ **ਭਾਵਿਤੰ,** ਤਥਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕਰਣੇਨ **ਬਹੁਲੀਕਤੰ,** ਏਵੰ ਸਵਿਸੇਸਮੁਦੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਮੁਦੁੰ,** ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮਤਾਯ **ਕਮ੍ਮਨਿਯ**ਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। **ਯਥਯਿਦੰ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ ਏਵਮਾਹਾਤਿ। ਯਥਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾਦਯੋ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਸੁਭਾਵਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਅਵਟ੍ਠਿਤੰ ਇਧ ''ਠਿਤੰ, ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਏਤੇਸੁ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾਦੀਸੁ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਠਿਤੇ, ਠਿਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਕ੍ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਿ ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਹਿ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ, ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ''ਠਿਤੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਾਰਣੇਨ ਫਲੰ ਨਿਦ੍ਧਰੀਯਤਿ, ਏਵੰ ਫਲੇਨਾਪਿ ਕਾਰਣੰ ਨਿਦ੍ਧਰੀਯਤੀਤਿ ਨਿਚ੍ਚਲਭਾਵੇਨ ਅਵਟ੍ਠਾਨੰ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਸਾ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਥਿਰਭਾਵੇਨ, ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਕਮ੍ਪਨਿਯਤਾਯ ਚ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ ਸਦ੍ਧਾਦਿਬਲਾਨੰ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ''ਸਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **"ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਧਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸੁਭਾਵਿਤੰ ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਏਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕੰਸੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਦ੍ਧਾਬਲੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤੰ। **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇਨਾ**ਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ ਨ ਚਲਤਿ ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਉਪਰਿ ਵਿਸੇਸਾਵਹਭਾਵੇਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਵੀਰਿਯਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – **ਵੀਰਿਯਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਸੀਭਾਵਾਪਾਦਨਪਰਿਦਮਨਸਾਧਨੇਨ

ਵੀਰਿਯੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਂ। **ਸਤਿਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਭਾਵਨਾਬਹੁਲੀਕਾਰੇ ਅਸਮ੍ਮੋਸਸਾਧਿਕਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਨੇਸਮਾਨਾਯ ਸਤਿਯਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਂ। **ਸਮਾਧਿਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਸਾਧਨੇਨ ਸਮਾਧਾਨੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਂ। **ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਭਾਵਨਾਯ ਉਪਕਾਰਾਨੁਪਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਂ। **ਓਭਾਸਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੋਭਾਸਸਹਗਤਂ। ਓਭਾਸਭੂਤੇਨ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਮਾਧਾਨਸਂਵਦ੍ਧਿਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਤਤੋ ਉਤ੍ਰਸਨ੍ਤੋ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤੋ ਤਂ ਅਧਿਭਵਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਅਭਿਭੂਯਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਨ ਇਞ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। ਏਤੇਨ ਞਾਣਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤਤਾ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾ, ਪਰਿਯੋਦਾਤਤਾ, ਅਨਙ੍ਗਣਤਾ, ਵਿਗਤੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਤਾ, ਮੁਦੁਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮਨਿਯਤਾ, ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਠਿਤਤਾ, ਸਮਾਹਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਅਙ੍ਗਾਨੀਤਿ ''ਸਮਾਹਿਤੇ''ਤਿ ਇਮਂ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਿਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਵਿਸੁਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਮੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਤਦਭਿਮੁਖਂ ਕਰਣਯੋਗ੍ਗਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣੀਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ**"ਤਿ।

ਕਾਮਂ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਏਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਧਿਗਮੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਕੇ ਵੂਪਸਮੇ ਏਵ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਧਿਗਮੋ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਤਥਾ ਤੇਹਿ ਦੂਰੀਭੂਤਾ ਅਪੇਤਾ ਵਾ ਯਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ, ਚੇਤਸੋ ਮਲੀਨਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਉਪ੍ਪਿਲਾਭੋਗਕਰੇਹਿ ਨੀਵਰਣਾਦੀਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਪਰਿਯੋਦਾਤਤਾ ਚ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਨੀਵਰਣ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯੋਦਾਤੇ**"ਤਿ। **ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚੂਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਕਾਨਂ ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ। **ਪਾਪਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਮਕਾਨਂ। **ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਾਯ ਅਵਚਰਾਨਂ ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣਾਨਂ ''ਅਹੋ ਵਤ ਮਮੇਵ ਸਤ੍ਥਾ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਯਜਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਮਾਨਮਾਯਾਸਾਠੇਯਜਾਦੀਨਂ। **ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨਾਪਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਯਜਾ, ਮਾਨਾਦਯੋ ਚ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ''ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚੂਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਯਜਾ ਪਨ ਨੀਵਰਣਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤਾ, ਕਥਂ ਪਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਯਜਾ ਇਧ ਵਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ? ''ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਸਲ੍ਲੇਖਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨਂ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੀਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਕੋਪਅਪਚ੍ਚਯਕਆਮਰਾਗਬਜਾਪਾਦਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ''ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚੂਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ''ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ ਤਥਾ ਪਾਠਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਞਾਣਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚਨੀਕਾ ਚ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਵ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇਸਂ ਦੂਰੀਭਾਵਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਅਭਾਵਵਿਗਮਚੋਦਨਾਯ ਅਯੁਜਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ **ਅਨਙ੍ਗਣਸੁਤ੍ਤ-** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੭ ਆਦਯੋ) **ਵਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤੇਸੁ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੭੦ ਆਦਯੋ) ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਓਲਾਰਿਕਾਨਂਯੇਵ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਧ ਪਨ ਅਧਿਗਤਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੁਖੁਮਾਯੇਵ ਤੇ ਗਹਿਤਾ, ਅਙ੍ਗਣੂਪਕ੍ਕਿਲੇਸਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪਦਿਸਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ "**ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨਾਤਿ। ਅਵਸ੍ਸਂ ਚੇ ਤਮੇਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ ਅਧਿਗਤਜ੍ਝਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਇਚ੍ਛਾਵਚਰਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ।

ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵੂਪਗਮੇਨਾਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦਕਭਾਵਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪਗਮਨੇਨ। **ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ**ਤਿ ਇਤੋ ਪਰਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਵਸੇਨ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਭਾਵਨਾਯ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਤਾ। **ਪਣੀਤਭਾਵੂਪਗਮੇਨਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਏਵ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਨੀਤਤਾਯ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ, ਅਤਿਤ੍ਤਿਕਰਟ੍ਠੇਨ ਚ ਪਣੀਤਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪਗਮਨੇਨ। ਉਭਯਞ੍ਚੇਤਂ ਠਿਤਿਯਾ ਕਾਰਣਵਚਨਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯ ਭਾਵਨਾਯ ਪਣੀਤਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ "**ਠਿਤੇ**"ਤਿ। "**ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ**"ਤਿ ਇਦਂ ਠਿਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਨਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥਾ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਠਿਤੇ**"ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ''ਠਿਤੇ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤੇ''ਤਿ ਉਭਯਮੇਕਂ ਅਙ੍ਗਂ, ''ਸਮਾਹਿਤੇ''ਤਿ ਪਨ ਇਦਮ੍ਪਿ ਏਕਮਙ੍ਗਂ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਪਠਮਵਿਕਪ੍ਪਤੋ ਵਿਸੇਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤ**"ਨ੍ਤਿ।

ਦਸਇਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬੯. ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਅਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਸਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ। **ਪਟਿਲਾਭਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਪੁਣਨਟ੍ਠੇਨ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਕਾਮਿਤੰ ਵਤ੍ਥੁੰ। **ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਝਾਨਮਗ੍ਗਾ ਇਧ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੰ। ਇਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਪਾਪੁਣੀਯਤਿ। **ਪਟਿਹਰਤੀਤਿ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਹਰਤਿ ਅਪਨੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੰ ਹਰਤੀਤਿ ਪਟਿਹਾਰਿਯੰ, ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਦਿ, ਪਟਿਹਾਰਿਯਮੇਵ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ, ਯਥਾ ''ਵੇਕਤੰ, ਵੇਸਮ''ਨ੍ਤਿ ਚ।

ਇਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ। **ਉਪਾਯਸਮ੍ਪਦਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਉਪਾਯਸ੍ਸ, ਞਾਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਪਸਵੇਤਿ। **ਸੀਲਵਾ**ਤਿ ਆਚਾਰਸੀਲੇਨ ਸੀਲਵਾ। **ਕਲਜਾਣਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਦਸਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਸੁਨ੍ਦਰਧਮ੍ਮੋ। ਸੀਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ **ਸੀਲਵਾ**। ਦਾਨਾਦਿਸੇਸਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ **ਕਲਜਾਣਧਮ੍ਮੋ। ਪਣਿਦਹਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਪਤ੍ਥੇਸ੍ਸਤਿ।

ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਵਡ੍ਢਨ੍ਤਿ, ਉਕ੍ਕੰਸੰ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾਤਿਸਯਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਪਟਿਲਾਭਸਿਜ੍ਝਨਬੁਦ੍ਧਿਅਤ੍ਥੇ ਹਿ ਇਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਾ ਦਸਵਿਧਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾ ਇਦ੍ਧਿਯੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਇਦ੍ਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਬਹੁਭਾਵਾਦਿਕਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾ**। ਵਿਵਿਧੰ ਰੂਪਨਿਮ੍ਮਾਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕੁਬ੍ਬਨੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਾ। ਮਨੋਮਯਾ**ਤਿ ਝਾਨਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਮਨੋਮਯਾ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਫਾਰੋ ਵੇਗਾਯਿਤਤ੍ਤੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਞਾਣਵਿਪ੍ਫਾਰਾ**। ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਯਨ੍ਤਿ **ਅਰਿਯਾ**। ਯਤੋ ਕੁਤੋਚਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਤੋ ਜਾਤਾ ਇਦ੍ਧਿ **ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾ**। ਸਾਤਿਸਯਪੁਞ੍ਞਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਿ **ਪੁਞ੍ਞਵਤੋ ਇਦ੍ਧਿ**। ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾ ਇਦ੍ਧਿ ਜਾਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਾ ਯਦਾ ਤਦਾ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਾਲੇਤਿ ਏਵੰ ਵਾ ਇਮਾਸੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਥਬ੍ਬਨਵਿਜ੍ਜਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਵਿਜ੍ਜਾਮਯਾ। ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗੋ** ਉਪਾਯਪਯੋਗੋ ਞਾਯਾਰਮ੍ਭੋ।

੩੭੦. ਪਕਤਿਯਾ ਏਕੋਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਏਕੋ। **ਬਹੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਬਹੁੰ। ਤੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨੇਕਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਸਤੰ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਵਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਆਭੋਗੇਨ ਆਭੁਜਤਿ ਭਾਵਿਰੂਪੇ ਤੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। **ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣੇਨ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਬਹੁਕੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹੇਵ ਬਹੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਬਹੁਭਾਵਾਪਾਦਕੰ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਚ ਤਥਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਰਤ੍ਥੇ ਏਵੰ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਕਾਰੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੦) ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ।

੩੭੧. ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਪਕਤਿਸਣ੍ਠਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਾਕਤਿਕਰੂਪੰ। **ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਵਿਜਹਨਵਿਕਾਰਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਵਿਜਹਨਪੁਬ੍ਬਕਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਾਦਿਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ।

੩੭੨. ਇਮਮ੍ਹਾ ਕਾਯਾਤਿ ਪਚ੍ਚੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ''ਇਮਮ੍ਹਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਕਰਜਕਾਯਾ। **ਅਞ੍ਞੰ ਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਇਦ੍ਧਿਮਯੰ ਕਾਯੰ। ਤਤੋ ਏਵ ਇਦ੍ਧਿਮਯਰੂਪਵਨ੍ਤਤਾਯ **ਰੂਪਿੰ**। ਅਭਿਞ੍ਞਾਮਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਮਨੋਮਯੰ। ਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਵਸੇਨ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸ ਹਿ ਯਥਾ ਮਨੋਮਯੋ ਕਾਯੋ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿ**। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥਮਯਮੇਵ ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧੀਤਿ? ਰੁਲ੍ਹੀਵੇਸਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਯਥਾ ''ਮਨੋਮਯੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ''ਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ''ਗੋਸਮਞ੍ਞਾ ਵਿਸਾਣਾਦਿਮਤਿ ਪਿਣ੍ਡੇ''। ਅਥ ਵਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇ, ਇਦ੍ਧਿਮਤਾ ਚ ਏਕਨ੍ਤਸਦਿਸੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਨਿਮ੍ਮਾਨੇ ਸੁਪਾਕਟੋ ਮਨਸਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਭਾਵੋਤਿ ਯਥਾ ਸਾਤਿਸਯੋ ਮਨੋਮਯਵੋਹਾਰੋ, ਨ ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧੀਸੁ ਸਮਞ੍ਞਨ੍ਤਰਵਨ੍ਤਾਸੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੩੧੩. ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕ੍ਖਣੇ, ਤਤੋਪਿ ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਪਚ੍ਛਾ ਵਾ** ਯਾਵ ਖਨ੍ਧਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ। **ਤਙ੍ਖਣੇ ਵਾ** ਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇ। **ਞਾਣਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੇ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚ ਆਲੋਕਕਰਣਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵਿਯ ਤਸ੍ਸੇਵ ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਹਾਨਭਾਵੇਤਬ੍ਬਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸੇਸੋ। ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯਤਾਵਸੇਨ ਆਗਤਾਨਿ। **ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿਯਾ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ। ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਪਕਿਣ੍ਣਕਸਮ੍ਮਸਨਵਾਰੇ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਯ ਪਹਾਨਟ੍ਠੋ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਕਾਮਂ ਏਤ੍ਤਕਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪਕਥਾਯਪਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ ਪਕਾਸਿਤੋਵ , ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਯ ਪਨ ਵਿਭੂਤਤਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

ਗਬ੍ਭਗਤਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਅਨਾਦਰੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਬਾਕੁਲਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁ**ਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ।

ਦਾਰੁਭਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਦਾਰੁਭਾਰਂ ਸਕਟੇ ਕਤ੍ਵਾ, ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ। **ਸਕਟਮੂਲੇ**ਤਿ ਸਕਟਸਮੀਪੇ। **ਵਾਲ਼ਯਕ੍ਖਾਨੁਚਰਿਤੇ**ਤਿ ਕੁਰੂਰੇਹਿ ਯਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨੁਵਿਚਰਿਤਬ੍ਬੇ। ਯਕ੍ਖਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਞ੍ਹਿ ਰਾਜਗਹਨਗਰਂ।

੩੧੪. ਸਮਾਧਿਤੋਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦਿਸਮਾਧਿਤੋ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ। **ਪਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ। **ਤਙ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਸਮਾਪਨ੍ਨਕ੍ਖਣੇ। **ਸਮਥਾਨੁਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਝਾਨੇ ਸਮਾਧਿਤੇਜੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਨੀਵਰਣਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤਨਿਰੋਧਪਰਿਸ੍ਸਯਸਹਨਾਦਿਕੋ ਵਿਸੇਸੋ।

ਕਪੋਤਕਨ੍ਦਰਾਯਨ੍ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੇ ਅਰਞ੍ਞਵਿਹਾਰੇ। **ਜੁਣ੍ਹਾਯ ਰਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਚਨ੍ਦਾਲੋਕਵਤਿਯਾ ਰਤ੍ਤਿਯਾ। **ਨਵੋਰੋਪਿਤੇਹਿ ਕੇਸੇਹੀ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਮ੍ਭੂਤਲਕ੍ਖਣੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਹਾਰਸ੍ਸ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾਵਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਤ੍ਤਾ ਥੇਰੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਹਰਨ੍ਤੇ ਏਵ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜੀਤਿ ਆਹ "**ਪਹਰਣਸਮਯੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪੇਸੀ**"ਤਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨ ''ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਮਾਧਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੩੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮੇ ਪਨ ਥੇਰਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮਕਾਲਂ ਤੇਨ ਪਹਾਰੋ ਦਿਨ੍ਨੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸਞ੍ਜੀਵਤ੍ਥੇਰਨ੍ਤਿ ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਦੁਤਿਯਂ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਂ ਮਹਾਥੇਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸੋ ਹਿ ਆਯਸ੍ਮਾ ਅਰਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਦਿਵਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਚੀਵਰੇ ਅਂਸੁਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਝਾਯਿਤ੍ਥ, ਸਰੀਰੇ ਕਾ ਕਥਾ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਥੇਰੋ ''ਸਞ੍ਜੀਵੋ''ਤ੍ਵੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। **ਅਯਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਞ੍ਜੀਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਯੋ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਗ੍ਗਿਪਰਿਸ੍ਸਯਾਭਾਵੋ, ਅਯਂ ਸਮਾਧਿਵਿਪ੍ਫਾਰਾ ਇਦ੍ਧੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਕਥਂ ਪਨ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮਾਧਿਵਿਪ੍ਫਾਰਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਆਹ "**ਅਨੁਪੁਬ੍ਬ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ।

ਪਠਮਂ ਠਪਿਤਭਣ੍ਡਕਸ੍ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਠਪਿਤਭਣ੍ਡਕਸ੍ਸ। ਤਞ੍ਹਿ ਗਹਣਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਂ ਗਯ੍ਹਤਿ। **ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਤ੍ਤਕੇ ਕਾਲੇ ਗਤੇ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ। **ਭੀਤਾ ਵਿਰਵਿਂਸੂ**ਤਿ ਰਤ੍ਤਨ੍ਧਕਾਰੇ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਪਿਸਾਚੋ ਉਟ੍ਠਹਤੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ। ਏਤ੍ਤਕੇਹਿ ਨਾਮ ਭਣ੍ਡਕੇਹਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰੋ ''ਅਹੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ, ਅਹੋ ਵਿਵੇਕਵਾਸੀ''ਤਿ ਚ **ਥੇਰਗਤੇਨ ਪਸਾਦੇਨ**।

ਤਤ੍ਤਤੇਲਕਟਾਹਨ੍ਤਿ ਆਧਾਰਸੀਸੇਨ ਆਧੇਯਜਮਾਹ, ਕਟਾਹੇ ਤਤ੍ਤਤੇਲਂ ਕਟਾਹੇਨ ਆਸਿਞ੍ਚੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਵਟ੍ਟਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਅਲਗ੍ਗਨਵਸੇਨ ਭਸ੍ਸਨ੍ਤਂ।

ਸਪਰਿਵਾਰਾਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਇਤ੍ਥਿਸਤੇਹਿ ਸਪਰਿਵਾਰਾ। **ਰਾਜਾਨਂ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਫਰੀ**ਤਿ ਓਦਿਸ੍ਸਕਮੇਤ੍ਤਾਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਰਾਜਾਨਂ ਫੁਸਿ। **ਖਿਪਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ। **ਓਰੋਪੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਸਰਸਨ੍ਨਾਹਂ ਪਟਿਸਂਹਰਿਤੁਂ।

੩੭੫. ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਦੀਸੂਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁ। ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਹਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਂ, ਅਮਨੁਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ''ਪਟਿਕ੍ਕੂਲ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਰਮ੍ਮਣੇ। **ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ**ਤਿ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭੇਦੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ। **ਸਤੋ**ਤਿ ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿਮਾ। **ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਾਰੀ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਦਿਵਤ੍ਥੂਸੁ ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀਵਿਹਾਰਾਦਿਕਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਸਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ...ਪੇ॰... ਵੁਚ੍ਚਤੀ**”ਤਿ।

ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤੇ **ਮੇਤ੍ਤਾਫਰਣਂ ਵਾ** ਧਾਤੁਸੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਯ **ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਂ ਵਾ** ਗੂਥਾਦਿਕੇ ਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਹਿਤੇਸਿਤਾਯ, ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਚਿਨ੍ਤਨਾਯ ਚ ਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤਿ। **ਇਟ੍ਠੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ** ਞਾਤਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕੇ। ਕੇਸਾਦਿਅਸੁਚਿਕੋਟ੍ਠਾਸਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ **ਅਸੁਭਫਰਣਂ ਵਾ** ਅਸੁਭਮਨਸਿਕਾਰਂ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮਜਾਤਂ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ ਇਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮੋਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇਸੂ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰਤ੍ਥ। ਯਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਠਮਂ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਮੇਵ ਪਚ੍ਛਾ ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤਮੇਵ ਪਚ੍ਛਾ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਦੁਭਯੇਪਿ ਖੀਣਾਸਵੋ ਸਚੇ ਆਕਙ੍ਖਤਿ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਾ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯ, ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞੀ ਵਾਤਿ ਅਯਮਰਿਯਿਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ''ਚਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੇਨ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ, ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਾ ਕਾਰਣਭੂਤੇਨ, ਦ੍ਵਾਰਭੂਤੇਨ ਵਾ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ। **ਨੇਵ ਸੁਮਨੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸਾਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਕ੍ਖਿਕਾਯ ਕਿਰਿਯਾਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਯ। **ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਾਪਾਥੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਪਕਤਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਲਕ੍ਖਣਂ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ''ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁਂ “**ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੭੬. ਪਕ੍ਖੀਆਦੀਨਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੇਵਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਵੇਹਾਸਗਮਨਾਦਿਕਾ**ਤਿ ਪਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾਪਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸੁਖਸਮੁਸ੍ਸਯਤੋ ਵਿਨਿਪਤਿਤਤ੍ਤਾ **ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਾਨਂ। ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਤ੍ਤਂ ਝਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾ ਉਬ੍ਬੇਗਪੀਤਿਸਹਿਤਾ ਆਕਾਸੇ ਲਙ੍ਘਾਪਨਮਤ੍ਤਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਾ**”ਤਿ। “**ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ''ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਵਮਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੁਨਬ੍ਬਸੁਮਾਤਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੩੭੭. ਵੇਹਾਸਨ੍ਤਿ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਵਾ। ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਹਿ ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨਤੋ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇਨੇਵ ਸਿਨੇਰੁਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕਲਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਂ ਅਨੁਸਂਯਾਯਤੀਤਿ। **ਅਸ੍ਸਬਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਪਾਲ਼ਾ, ਯੇ ਅਸ੍ਸਾਨਂ ਯਵਦਾਯਕਾ। ਤਥਾ **ਗੋਬਨ੍ਧਾ**।

ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪੁਞ੍ਞਿਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨਾਯ ਅਤਿਪਪਞ੍ਚੋ ਹੋਤੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਵਤੋ ਇਦ੍ਧਿਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਤੇ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੇ ਇਜ੍ਝਨਕਵਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਜੋਤਿਕਾਦੀਨਂ ਪੁਞ੍ਞਿਦ੍ਧਿਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਵਣ੍ਣਪਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੁਵਣ੍ਣਮਯੋ ਪਬ੍ਬਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਗਹਿਤਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਓਧਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਏਕਸੀਤਾਮਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸੀਤਾ** ਨਾਮ ਕਸਨਵਸੇਨ ਨਙ੍ਗਲਸ੍ਸ ਗਤਮਗ੍ਗੋ। **ਤੁਮ੍ਬਂ** ਨਾਮ ਆਲ਼੍ਹਕਂ। **ਚੁਦ੍ਦਸ ਮਗ੍ਗਾ**ਤਿ ਚਤੁਦ੍ਦਸ ਕਸਨਮਗ੍ਗਾ।

੩੭੮. **ਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਜਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਗਨ੍ਧਾਰੀਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਂ ਕਤੂਪਚਾਰਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਤਪਠਨਕ੍ਕਮੇਨ ਪਠਿਤ੍ਵਾ।

੩੭੯. **ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਾਯਪਯੋਗੇਨ, ਯਥਾ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਾਯਾਰਮ੍ਭੇਨ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਏਤ੍ਥ ਚਾ**ਤਿ ''ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਇਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਇਦ੍ਧੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੮) ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਸਮਾਯ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ। **ਪੁਰਿਮਪਾਲ਼ਿਸਦਿਸਾਵਾ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਵਿਪ੍ਫਾਰਇਦ੍ਧਿਆਦੀਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਸਦਿਸਾਵ। **ਸਕਟਬ੍ਯੂਹਾਦਿਕਰਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਕਟਬ੍ਯੂਹਚਕ੍ਕਬ੍ਯੂਹਪਦੁਮਬ੍ਯੂਹਾਦੀਨਂ ਸਂਵਿਧਾਨਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਵਿਸੇਸੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਗਣਿਤਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾਦਿ **ਸਿਪ੍ਪਕਮ੍ਮਂ**। ਸਲ੍ਲਕਤ੍ਤਕਾਦਿ **ਵੇਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ**। ਇਰੁਬ੍ਬੇਦਾਦੀਨਂ **ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ**।

''ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾਵ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੩੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੦੨; ੩.੧੦) ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਇਦ੍ਧਿਯੇਵ ਆਗਤਾ**"ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਸਂਸਸਙ੍ਖਾਤੇ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇ।

੩੮੦. ''ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੫੧) ਕੋਟ੍ਠਾਸਤ੍ਥੋ ਵਿਧਸਦ੍ਦੋ, ''ਵਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸੇਨਾਬ੍ਯੂਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੩) ਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੋ, ਤਦੁਭਯਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਯਾਤਿ ਇਦ੍ਧਿਕੋਟ੍ਠਾਸਾਯ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਕਪ੍ਪਾਯ ਵਾ**"ਤਿ। ਇਦ੍ਧਿ ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਏਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ, ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਹਿ ਭੇਦੇਹਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਾ ਚ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੁਦ੍ਦਸਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਸ੍ਸ ਸਮਾਹਿਤਤਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ। ''ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਯਾ''ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਾਨਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯਾ**"ਤਿ। "**ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮਾਨਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। **ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਭਿਮੁਖਂ ਪੇਸੇਤੀ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਯਂ ਹਿ ''ਸਤਂ ਹੋਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਂ, ਤਦੇਵਸ੍ਸ ਅਭਿਨੀਹਰਣਂ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਾਭਿਮੁਖਪੇਸਨਞ੍ਚ ਤਥੇਵ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਭਿਨਿਨ੍ਨਾਮਨਂ ਇਧ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਇਦ੍ਧਿਪੋਣਂ ਇਦ੍ਧਿਪਬ੍ਭਾਰਂ ਕਰੋਤੀ**"ਤਿ। ਇਧ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵਨਫੁਸਨਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯਾਯਾ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਆਹ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਸ੍ਸ।

ਏਕੋਪੀਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਬਹੁਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਯੋਗੀ ''ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਬਹੁਭਾਵਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਵ ਏਕਭਾਵੂਪਗਮੋ। ਯਥਾਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਪਨ ਸਰਸੇਨੇਵ ਏਕਭਾਵੂਪਗਮੋ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਅਨਿਦ੍ਧਿਨਿਮ੍ਮਾਨਭਾਵਤੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੋਯੇਵਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾਯਂ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਏਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾਪਿ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਏਕਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਸੋ ਹੀ''ਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਬਹੁਭਾਵਨਿਮ੍ਮਾਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਬਹੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਬਹੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਾਨਂ ਬਹੂਨਂ ਸਮੀਪੇ, ਤੇਹਿ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵੁਤ੍ਤਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ''ਧਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਥੇਤੁਕਾਮੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। "**ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ** ਏਵਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੮੧. ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧੀਤਿ **ਭੂਮਿਯੋ**, ਝਾਨਾਨਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। ਵਿਵੇਕਤੋ ਜਾਤਾ ਭੂਮਿ **ਵਿਵੇਕਜਭੂਮਿ**। ਵਿਵੇਕਜਂ ਹਿ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਨੀਵਰਣਵਿਵੇਕਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਪੀਤਿਸੁਖਭੂਤਾ ਭੂਮਿ **ਪੀਤਿਸੁਖਭੂਮਿ**। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਪੀਤਿਸੁਖਭੂਮਿਭੂਤਞ੍ਚੇਵ ਪੀਤਿਸੁਖਸਞ੍ਜਾਤਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿਵਸੇਨ। ਉਪਰਿ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਇਦ੍ਧਿਲਾਭਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ

ਅਧਿਗਮਾਯ। **ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਲਭਮਾਨਾਯ, ਬਹੁਲੀਕਰਣਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਵਿਧਰੂਪਕਾਰਣਾਯ, ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । **ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਵਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਵਿਧਾਨਿਸਂਸਪਸਵਨਾਯ। **ਇਦ੍ਧਿਵਸਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਆਦਿਭਾਵਾਵਹਵਸੀਭਾਵਤ੍ਥਾਯ। **ਇਦ੍ਧਿਵੇਸਾਰਜ੍ਜਾਯਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਦੂਰੀਭਾਵੇਨ ਵਿਗਤਸਂਕਿਲੇਸਤਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਸਾਰਦਭਾਵਾਯ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਤਾਵ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਭੂਮਿ ਹੋਤੁ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਤੋ, ਇਤਰਾਨਿ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਏਤ੍ਥ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਤੀਣਿ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮ੍ਭਾਰਭੂਮਿਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਸੁਖਫਰਣੇਨ, ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਸੁ ਪੀਤਿਫਰਣੇਨ ਸੁਖਫਰਣੇਨ ਚ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨਾਤਿ ਯਥਾਰਹਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ। ਫਰਣਂ ਚੇਤ੍ਥ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵੇਨ ਸਾਤਿਸਯਾਨਂ ਪੀਤਿਸੁਖਾਨਂ ਵਸੇਨ ਝਾਨਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਦਿਨਾ ਸਹਜਾਤਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਂ, ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਪਣੀਤਰੂਪੇਹਿ ਪਰਿਪ੍ਫੁਟਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ‘‘ਪੀਤਿਸੁਖੇਨ ਅਭਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਸਨ੍ਦੇਤਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ ਪਰਿਪ੍ਫਰਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੬; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨੭)। **ਸੁਖਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਝਾਨਸੁਖੇਨ ਸਹਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ। **ਲਹੁਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲਹੁਤਾਸਹਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ। **ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਝਾਨੇਸੁ ਸਾਤਿਸਯਾਯ ਲਹੁਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਯੋਗੀ ਤਂ ਸਮੋਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹਿ ਲਹੁਤਾ ਵਿਨਾਪਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਆਕਾਸਂ ਲਙ੍ਘਾਪਨਪ੍ਪਮਾਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਲਹੁਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਾਪਿ ਗਹਿਤਾ ਏਵ। ਤੇਨਾਹ “**ਲਹੁਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਕਾਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ**”ਤਿ।

ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਝਾਨਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਸੁਖਲਹੁਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਸੁਖੇਨੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ। ਪਕਤਿਭੂਮਿਯਾ ਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਸਮ੍ਭਾਰਭੂਮਿਯੋ ਪਾਕਾਰਸ੍ਸ ਨੇਮਿਪ੍ਪਦੇਸੋ ਵਿਯਾਤਿ।

੩੮੨. ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ, ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ। ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਇਦ੍ਧਿਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ। **ਪਾਦੋ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾ, ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਹਿ ਉਪਰੂਪਰਿਵਿਸੇਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਦ੍ਧਿਂ ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਠਮੋ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਦੁਤਿਯੋ ਕਰਣਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਾਦ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਏਕੋ ਕਰਣਤ੍ਥੋਵ। ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਵ ਇਦ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀ, ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ ਚ ਇਦ੍ਧਿ ਪਜ੍ਜਨਕਰਣੇਨ ਪਾਦੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਾ ਹੋਤੀਤਿ ਪਠਮੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ‘‘ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਇਦ੍ਧਿਕਿਰਿਯਾਕਰਣੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਾਵ ਵੁਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਇਦ੍ਧਿ ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਕਰਣੇਨ ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਰਣਾਨਂ ਨ ਅਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਦੁਤਿਯੇਨਤ੍ਥੇਨ ‘‘ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’ਤਿ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਸਮਾਸੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਾਮਿਵਚਨਸਮਾਸੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ, ਦੁਤਿਯੇਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋਤਿ ਸਮਾਸੋ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਵਾ, ਪਾਦਸ੍ਸ ਇਜ੍ਝਮਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਇਜ੍ਝਨਕਰਣੂਪਾਯਭਾਵਤੋ।

ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਛਨ੍ਦਵਸੇਨ **ਛਨ੍ਦਹੇਤੁਕੋ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਛਨ੍ਦਵਸੇਨ **ਛਨ੍ਦਾਧਿਕੋ**। ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਏਵ ਪਨ ਸਹਜਾਤਛਨ੍ਦਸ੍ਸਾਪਿ ਅਧਿਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਛਨ੍ਦਞ੍ਚੇ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਪਤਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਲਭਤਿ ਸਮਾਧਿਂ, ਲਭਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧੀ’’ਤਿ ਇਮਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਸਮਾਧਿ **ਛਨ੍ਦਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਅਧਿਪਤਿ-ਸਦ੍ਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਧਿਪਤਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਛਨ੍ਦਹੇਤੁਕੋ ਛਨ੍ਦਾਧਿਕੋ ਵਾ ਸਮਾਧੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਛਨ੍ਦਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਪਧਾਨਭੂਤਾ**ਤਿ ਵੀਰਿਯਭੂਤਾਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਪਨ **ਪਧਾਨਗ੍ਗਹਣਂ**। ਅਥ ਵਾ ਤਂ ਤਂ ਵਿਸੇਸਂ ਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਸਙ੍ਖਾਰੋ,** ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵੀਰਿਯਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **ਪਧਾਨਗ੍ਗਹਣਂ। ਪਧਾਨਭੂਤਾ** ਸੇਟ੍ਠਭੂਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸ ਪਨ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਯੋ ਪਨ ‘‘ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ’’ਤਿ ਏਵਂ ਸਮਾਸਯੋਜਨਾਵਸੇਨ ਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪਾਯਤ੍ਥਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਪਟਿਲਾਭਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਨਂ

ਕਤ੍ਤੁਕਰਣਿਦ੍ਧਿਭਾਵੰ ''ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭੰ॰ ੪੫੭) ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੇਹਿ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਾਯ ਵੁਦ੍ਧਿਯਾ ਕਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਭਾਵੰ, ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਕਰਣਿਦ੍ਧਿਭਾਵਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਵੀਰਿਯਿਦ੍ਧਿਪਾਦੇ "**ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤ**"ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਵੀਰਿਯੰ ਆਗਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੰ ਸਮਾਧਿਵਿਸੇਸਨੰ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤਿ ਸਮਾਧਿ **ਵੀਰਿਯਸਮਾਧੀ**ਤਿ। ਦੁਤਿਯੰ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨੰ। ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮਾਧਿ , ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ। ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਸਮਾਧਿਵਿਸੇਸਨਾਨਿ, ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋ ਪਨ ਪਧਾਨਵਚਨੇਨੇਵ ਵਿਸੇਸਿਤੋ, ਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹੀਤਿ ਨ ਇਧ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤਿਤਾ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਵੀਰਿਯਞ੍ਚ ਸਮਾਧਿੰ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਮੇਵ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਵੀਰਿਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਸਮਾਧਿ, ਤਥਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨੇਵ ਚ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਵਿਸੇਸਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਿਸੇਸਨਭਾਵੋ ਚ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਤੰਤੰਅਵਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਥ ਵਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਸ੍ਸਯਟ੍ਠੇਪਿ ਪਾਦ-ਸਦ੍ਦੇ ਉਪਾਯਟ੍ਠੇਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਉਤ੍ਤਰਚੂਲ਼ਭਾਜਨੀਯੇ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭੰ॰ ੪੫੭) ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਮੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਕੇ ਚ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧੀ''ਤਿਆਦਿਨਾਵ (ਵਿਭੰ॰ ੪੬੨) ਉਦ੍ਦੇਸੰ ਕਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨੰਯੇਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਉਪਾਯਿਦ੍ਧਿਪਾਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮੇਵ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਿਦ੍ਧਿਪਾਦਦਸ੍ਸਨੰ ਕਤੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

੩੮੩. **ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮਾਧਿ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ਵੀਮੰਸਾਸਮਾਧੀਤਿ ਏਵੰ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠ। ਕਾਮੰ ਚੇਤ੍ਥ ਚਤੂਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਸਮਾਧਿ ਸਮਾਧਿ ਏਵ, ਤਥਾਪਿ ਇਦ੍ਧਿੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮਤਾਛਨ੍ਦਸਹਿਤੋਵ ਸਮਾਧਿ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਕੇਵਲੋ। ਏਵੰ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਆਦਯੋਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਦਾਦਿਸਹਿਤਾ ਏਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਸਮਾਧੀ, ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਅਟ੍ਠ ਪਜ੍ਜਤਿ ਇਦ੍ਧਿ ਏਤੇਹਿ ਪਾਪੁਣੀਯਤਿ, ਸਯੰ ਵਾ ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਦ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਛਨ੍ਦੋ ਨ ਸਮਾਧੀ''ਤਿਆਦਿ, ਤੰ ਯਦਿਪਿ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਸਮਾਧਿਸਹਿਤਾਵ ਇਦ੍ਧਿੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਸੁੰ ਨੇਸੰ ਪਦਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ। **ਏਕਤੋ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋਵ,** ਨ ਏਕੇਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ**ਵਾਤਿ ਸਹਿਤੋ ਏਵ, ਨ ਵਿਯੁਤ੍ਤੋ।

੩੮੪. **ਅਨੋਨਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਓਨਤੰ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਪਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਲੀਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤੀ**"ਤਿ, ਕੋਸਜ੍ਜਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨ ਚਲਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਦ੍ਧੰ ਨਤੰ **ਉਨ੍ਨਤੰ,** ਉਦ੍ਧਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ। ਨ ਉਨ੍ਨਤੰ **ਅਨੁਨ੍ਨਤੰ,** ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਨ ਇਞ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। ਅਭਿਸਙ੍ਗਵਸੇਨ ਨਤੰ ਅਭਿਨਤੰ, ਨ ਅਭਿਨਤੰ **ਅਨਭਿਨਤੰ,** ਅਰਤ੍ਤੰ। ਅਪਗਮਨਵਸੇਨ ਨਤੰ ਅਪਨਤੰ, ਕੋਧਵਸੇਨ ਵਿਮੁਖੰ। ਨ ਅਪਨਤੰ **ਅਨਪਨਤੰ,** ਅਦੁਟ੍ਠੰ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ''ਅਹੰ, ਮਮ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ **ਅਨਿਸ੍ਸਿਤੰ**। ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਨ ਪਟਿਬਦ੍ਧਨ੍ਤਿ **ਅਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੰ। ਰਾਗੋ** ਕੇਵਲੰ ਆਸਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ, **ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ** ਪਨ ਬਹਲਕਿਲੇਸੋ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਦੂਰੇ ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਟਿਬਦ੍ਧਮੇਵ। **ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਮੁਤ੍ਤੰ। ਝਾਨਾਨੰ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਆਹ "**ਕਾਮਰਾਗੇ**"ਤਿ। **ਵਿਸੰਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤੰ ਸੰਕਿਲੇਸਤੋ, ਨ ਵਾ ਸੰਯੁਤ੍ਤੰ ਚਤੂਹਿਪਿ ਯੋਗੇਹਿ। **ਵਿਮਰਿਯਾਦਿਕਤੰ** ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾਯ, ਯਥਾ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨੰ। **ਏਕਤ੍ਤਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਗ੍ਗਤੰ ਉਪਗਤੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਸਮਾਹਿਤੰ। ਤਤੋ ਏਵ **ਨਾਨਤ੍ਤਕਿਲੇਸੇਹਿ** ਨਾਨਾਸਭਾਵੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ **ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ**।

ਏਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਕੋਸਜ੍ਜਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਨੇਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਏਵ ਆਨੇਞ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਕਾਸਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪੁਨ** ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਭੂਮਿਪਾਦਪਦਦਸ੍ਸਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ''ਇਮਾਨਿ ਮੂਲਾਨਿ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਮੂਲਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪੁਨ

ਵੁੱਤੋ। **ਪੁਰਿਮੋ**ਤਿ ''ਸਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਛਧਾ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯੋ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਧੁਨਾ ਸੋਲ਼ਸਧਾ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯੋ। ਸੁਤ੍ਤਨਯੇ, ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਯੇ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਦਸ੍ਸਿਤੇਤਿ ਆਹ "**ਉਭਯਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ।

੩੮੫. ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋਤਿ ''ਕਥਂ ਪਨਾਯਂ ਏਵਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁੱਤਪਦਂ ਉਦ੍ਧਰਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯਾ**"ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯਾਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ''ਸਤਂ ਹੋਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਿਨ੍ਤਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ, ਤਥਾਵਜ੍ਜਨਮੇਵ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਂ। **ਦੁਤਿਯਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ, ਤਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋਪੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਝਾਨਭਾਵਨਾ, ਏਵਮਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਪਿ। "**ਏਕਵਾਰਂ ਦ੍ਵੇਵਾਰ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ''ਸਤਂ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਸਹਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵ**ਣ੍ਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨ। **ਨੋ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਵਸੇਨ। **ਤਂ** ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਂ **ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਮਿਵਾ**ਤਿ ਇਵਗ੍ਗਹਣਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਭਾਵਤੋ ਵੁੱਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਭਾਵਤੋ। **ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਝਾਨਵਨ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ।

੩੮੬. ਯਦਿ ਏਵਂ ''ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਚਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਯਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਤ੍ਰਾਪੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਮ੍ਪਿ। **ਆਵਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ''ਬਹੁਕਂ ਆਵਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਾਠਪਦਂ **ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇ**ਵ **ਵੁੱਤਂ**, ਨ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ। **ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਵਸੇਨ ਵੁੱਤਂ**, ਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸੋ ਆਨੁਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ। ਅਯਮਧਿਟ੍ਠਾਨਕ੍ਕਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਬਹੁਕਂ ਆਵਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਵਸੇਨ।

ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਯਮੇਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਤਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀਤਿ ਸਕ੍ਖਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ।

ਕੋਕਨਦਨ੍ਤਿ ਪਦੁਮਵਿਸੇਸਨਂ ਯਥਾ ''ਕੋਕਾਸਕ''ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਰ ਬਹੁਪਤ੍ਤਂ, ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਤਿਵਿਯ ਸੁਗਨ੍ਧਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। **ਪਾਤੋ**ਤਿ ਪਗੇਵ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯਥਾ ਕੋਕਨਦਸਙ੍ਖਾਤਂ **ਪਦੁਮਂ ਪਾਤੋ** ਸੂਰਿਯਸ੍ਸੁਗ੍ਗਮਨਵੇਲਾਯਂ **ਫੁਲ੍ਲਂ** ਵਿਕਸਿਤਂ **ਅਵੀਤਗਨ੍ਧਂ ਸਿਯਾ ਵਿਰੋਚਮਾਨਂ,** ਏਵਂ ਸਰੀਰਗਨ੍ਧੇਨ, ਗੁਣਗਨ੍ਧੇਨ ਚ **ਸੁਗਨ੍ਧਂ** ਸਰਦਕਾਲੇ **ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਆਦਿਚ੍ਚਮਿਵ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਤੇਜਸਾ **ਤਪਨ੍ਤਂ** ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਨਿਚ੍ਛਰਣਕਜੁਤਿਤਾਯ **ਅਙ੍ਗੀਰਸਂ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ **ਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ।

ਅਭਬ੍ਬੋਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਸਾਰਮਿਦਂ ਸਾਸਨਂ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਮੂਲਿਕਾ, ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਂ ਉਗ੍ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਭਬ੍ਬੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ** ਵਾਸਧੁਰਸ੍ਸੇਵ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ।

ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁੱਤਂ, ਭਾਵਿਨਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਯਥਾ ''ਅਗਮਾ ਰਾਜਗਹਂ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੧੦)। **ਪਿਲੋਤਿਕਖਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਚੋਲ਼ਖਣ੍ਡਂ । ਰਜੋ ਹਰਤੀਤਿ **ਰਜੋਹਰਣਂ। ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ** ਤਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਾਧਿਕਾਰਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ''ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਨਾਯਂ ਦੋਸੋ''ਤਿ ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਞਾਣਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ

ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦਿਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਸਮੀਪਂ ਪਾਪੇਸਿ। ਓਭਾਸਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਪੁਬ੍ਬਿਕਾ ਭਾਸਿਤਗਾਥਾ **ਓਭਾਸਗਾਥਾ**।

ਰਾਗੋ ਰਜੋ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਵਿਨਯੇ, ਨ ਚ ਪਨ **ਰੇਣੁ** ਵੁ**ਚ੍ਚਤਿ "ਰਜੋ"**ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਲੀਨਭਾਵਕਰਣਤੋ। **ਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ "ਰਜੋ"**ਤਿ। **ਏਤਂ ਰਜ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਰਜਂ। **ਵਿਪ੍ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਜਹਨਹੇਤੁ। **ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਪਜਹਨਕਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। **ਵੀਤਰਜਸ੍ਸ** ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਹੀਨਰਾਗਾਦਿਰਜਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ **ਸਾਸਨੇ**। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

> ''ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਹਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਮ੍ਹਿ, ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਮਾਣਵਾ।
> ਚਿਤ੍ਤੇ ਸੁਦ੍ਧੇ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਹੇਸਿਨਾ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩.੧੦੦; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੮)।

ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਯ ਵਿਭਾਵਿਤੇਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਨਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿ।

ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਿਦਹਨਾਕਾਰੇਨ ਹਤ੍ਥਂ ਠਪੇਨ੍ਤੋ **"ਹਤ੍ਥਂ ਪਿਦਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਹਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਿਦਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਸਹਸ੍ਸਧਾ। ਸਹਸ੍ਸਧਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਿਮ੍ਮਿਨਨ੍ਤੋਪਿ ਸਹਸ੍ਸਵਾਰਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਅਸਤਿਪਿ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਭਾਵੁਤ੍ਤਿਯਂ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਸਹਸ੍ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਮ੍ਬਵਨੇ**ਤਿ ਅਮ੍ਬਵਨੇ ਕਤਵਿਹਾਰੇ। **ਰਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਰਮਣੀਯੇ। ਯਾਵ ਕਾਲਪ੍ਪਵੇਦਨਾ, ਤਾਵ ਨਿਸੀਦੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਅਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵਣ੍ਣਾਵਯਵਸਰੀਰਾਵਯਵਪਰਿਕ੍ਖਾਰਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਾਦੀਹਿ ਨਿਯਮਂ ਅਕਤ੍ਵਾ। **ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਨਾਨਾਕਾਰੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧੇ। **ਮਿਸ੍ਸਕਕੇਸੇ**ਤਿ ਪਲਿਤੇਹਿ ਮਿਸ੍ਸਿਤਕੇਸੇ। ਉਪਡ੍ਢਰਤ੍ਤਵਣ੍ਣਉਪਡ੍ਢਪਣ੍ਡੁਵਣ੍ਣਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ **ਉਪਡ੍ਢਰਤ੍ਤਚੀਵਰੇ**। ਪਦਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ , ਗਮਨਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਭਣਨਂ **ਪਦਭਾਣਂ**। ਪਰਿਕਥਾਦਿਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਥਨਂ **ਧਮ੍ਮਕਥਾ**। ਸਰੇਨ ਭਞ੍ਞਂ ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਉਚ੍ਚਾਰਣਂ **ਸਰਭਞ੍ਞਂ। ਅਪਰੇਪੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਦੀਘਰਸ੍ਸਕਿਸਥੂਲਾਦਿਕੇ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੇ। **ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਤਂਤਂਪਕਾਰਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਤਕਾ ਹਿ ਵਿਸੇਸਾ ਵਣ੍ਣਾਦਿਵਸੇਨ ਤੇਸੁ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਤਤ੍ਤਕਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋਵ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਤਥਾ ਬਹੁਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾਕਾਰੇਪਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਮੇਵ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਅਯਂ ਹਿਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੋ – ਯਥਾ ਏਕਾਵ ਚੇਤਨਾ ਨਾਨਾਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਚ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋਤਿ ਚੇ, ਇਧਾਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਚ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯੋਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਬਹੁਭਾਵਨਿਮ੍ਮਾਨੇ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਸੁ।

ਇਤਿ ਅਵਿਸੇਸਂ ਅਤਿਦੇਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੇਸਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਇਮਿਨਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ''ਇਦ੍ਧਿਮਾ''ਤਿ ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਅਨ੍ਤਰਾਵ**ਾਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਏਵ। **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਤਰਂ ਪਨ ਅਤਿਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ। **ਏਵਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਏਕੋ ਹੋਮੀ''ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ। **"ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਸਤਂ ਹੋਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਯਮੇਵ ਏਕੋ ਹੋਤਿ** ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ

ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਸਯਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਨ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਪਤਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤ੍ਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੩੮੭. “**ਆਵਿਭਾਵ**”ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਨ ਚ ਗਚ੍ਛਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਆਵਿਭਾਵਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਾਮਪਦਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾਪਦਾਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਸਾਮਞ੍ਞਵਾਚਿਨਾ ਕਰੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਆਵਿਭਾਵੰ ਕਰੋਤੀ**”ਤਿ। **ਤਿਰੋਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਥੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਇਦਮੇਵ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਕਾਮੰ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੰ** ‘‘ਆਵਿਭਾਵਨ੍ਤਿ ਕੇਨਚਿ ਅਨਾਵਟੰ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੧) ਆਗਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਇਦਮੇਵ ਆਵਿਭਾਵਕਰਣੰ, ਤਿਰੋਭਾਵਕਰਣਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੇਸਪਦਾਨਿ ਤੇਸੰਯੇਵ ਵੇਵਚਨਾਨਿ। **ਅਨ੍ਧਕਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਰਤ੍ਤਨ੍ਧਕਾਰੰ, ਦਿਵਾਪਿ ਵਾ ਬਿਲਗੁਹਾਦਿਗਤੰ **ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ। ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਟ੍ਟਕਵਾਟਾਦਿਨਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤੰ। **ਅਨਾਪਾਥ**ਨ੍ਤਿ ਦੂਰਤਾਸੁਖੁਮਤਰਤਾਦਿਨਾ ਨ ਆਪਾਥਗਤੰ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਮਾ। ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋਪਿ ਦੂਰੇ ਠਿਤੋਪਿ ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਰੋ ਵਾ ਯਥਾ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿੰ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਆਲੋਕਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਲੋਕਭੂਤੰ, ਜਾਤਾਲੋਕੰ ਵਾ।

੩੮੮. ਏਤੰ ਪਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਨ੍ਤਿ ਆਵਿਭਾਵਪਾਟਿਹਾਰਿਯਮਾਹ। **ਕੇਨ ਕਤਪੁਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਤਾਵ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ‘‘ਭਗਵਤਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ “**ਭਗਵਾ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਾਵਤ੍ਥਿਵਾਸਿਕੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਤਥਾ ‘‘ਯਾਵ ਅਵੀਚਿੰ ਦਸ੍ਸੇਸੀ’’ਤਿ। ਆਕਾਸਗਤੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਿਮਹੇਟ੍ਠਿਮਵਿਮਾਨੇਸੁ ਉਪਰੂਪਰਿਵਿਮਾਨੰ ਬਜਵਧਾਯਕੇਸੁ ਬਜੂਹਿਯਮਾਨੇਸੁ ਤਗ੍ਗਤੰ ਆਕਾਸੰ ਬਜੂਲ੍ਹੰ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਆਕਾਸਞ੍ਚ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਯੂਹਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ।

ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਆਵਿਭਾਵਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਕਤਭਾਵੋ। ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਆਵਜ੍ਜਨੰ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵੇਣਿਯਾ ਅਨੁਪਾਲਨਤ੍ਥੰ। “**ਏਕੇਨ ਪਾਦੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਤਿਵਿਕ੍ਕਮਦਸ੍ਸਨੰ। **ਨਯੰ ਦੇਤਿ** ਯਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਅਨੁਸਾਰੇਨ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੰ ਠਪੇਸਿ।

ਚੂਲ਼ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕੋ ਨਾਮ ਅਨਾਥਪਿਣ੍ਡਿਕਮਹਾਸੇਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਕਨਿਟ੍ਠਭਾਤਾ।

ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤੰ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾਤਿ ਤੰ ਪਰਿਸਾਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਰੂਪੰਯੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ। **ਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤੰ।

ਅਨੇਕਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਸ੍ਸ ਓਕਾਸਲੋਕਸ੍ਸ, ਤੰਨਿਵਾਸਿਸਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਵਿਵਟਭਾਵਕਰਣਪਾਟਿਹਾਰਿਯੰ **ਲੋਕਵਿਵਰਣੰ ਨਾਮ। ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਹਮ੍ਪਤਿਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ।

ਪਸ੍ਸਥ ਤਾਵ ਅਪਣ੍ਣਕਪਟਿਪਦਾਯ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਨਿਰਯਭਯੇਨ ਤਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ** ਸਤ੍ਥੁ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਾਨਯੇਨ **ਸਗ੍ਗਸੁਖੇਨ ਪਲੋਭੇਤ੍ਵਾ,** ਨ ਪਨ ਸਗ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੰ ਨਿਨ੍ਨਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ।

੩੮੯. ਯਥਾ ਆਵਿਭਾਵਕਰਣੇ ਆਲੋਕਕਸਿਣੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ ਆਲੋਕਨਿਮ੍ਮਾਨਾਯ, ਏਵੰ ਤਿਰੋਭਾਵਕਰਣੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਯ ਨੀਲਕਸਿਣੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਸਰੂਪਤੋ ਨਾਗਤੰ, ‘‘ਵਿਵਟੰ ਆਵਟ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੧) ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਗਤਮੇਵ। ਓਦਾਤਕਸਿਣਨ੍ਤੋਗਧੰ ਵਾ ਆਲੋਕਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਅਨ੍ਧਕਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਨ੍ਤੰ।

੩੯੦. ਅਵਸੇਸੇ ਇਟ੍ਟਿਯਤ੍ਥੇਰਾਦਿਕੇ।

੩੯੧. ਪਾਕਟੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਾਕਟਂ, ਪਾਕਟਞ੍ਚ ਤਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚਾਤਿ **ਪਾਕਟਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ**। ਨ ਏਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਪਾਕਟੋਤਿ ਅਪਾਕਟਂ, ਅਪਾਕਟਞ੍ਚ ਤਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਪਾਕਟਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ**। ਇਦ੍ਧਿਮਤੋ ਏਵ ਹਿ ਪਾਕਟਾਪਾਕਟਭਾਵੇਨਾਯਂ ਭੇਦੋ, ਨ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਅਪਾਕਟਂ ਅਤ੍ਥਿ।

ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਧਮ੍ਮਾ, ਤਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ। ਇਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ। ਆਲ਼ਿਨ੍ਦੇ**ਤਿ ਪਮੁਖੇ। **ਓਕਾਸੇਹੀ**ਤਿ ਪਕਿਰ। **ਇਦ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਯੋਗਂ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਸੀ**ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿ, ਅਕਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਾਲਚ੍ਛਿਗ੍ਗਲ਼ੇਨਾ**ਤਿ ਕੁਞ੍ਚਿਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਨ। **ਅਗ੍ਗਲ਼ਨ੍ਤਰਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਪਿਟ੍ਠਸਙ੍ਘਾਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇਨ।

ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋਤਿ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿਤੁਕਾਮੋ। **ਬਕੋ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਯਥਾ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਸਯਂ ਤਸ੍ਸ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਗਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨਾਪਾਥਭਾਵਗਮਨੇਨ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ''ਸਮਣਸ੍ਸ ਗੋਤਮਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਗਣਸ੍ਸ ਵਚਨੋਕਾਸੋ ਮਾ ਹੋਤੂਤਿ **"ਭਵੇਵਾਹ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਭਵੇਵਾਹਂ ਭਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਹਂ ਭਵੇ ਸਂਸਾਰੇ ਜਾਤਿਜਰਾਦਿਭੇਦਂ ਭਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਵ। **ਭਵਞ੍ਚ ਵਿਭਵੇਸਿਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਞ੍ਚ ਕਾਮਭਵਾਦਿਂ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਭਵਂ, ਵਿਭਵੇਸਿਨਂ ਵਿਭਵਂ ਗਵੇਸਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯੇਸਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਭਵੇ ਏਵ ਦਿਸ੍ਵਾ। **ਭਵਂ ਨਾਭਿਵਦਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਭਵਂ ਨ ਅਭਿਵਦਿਂ ਨ ਗਹੇਸਿਂ। **ਨਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਨ ਉਪਾਦਿਯਿ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਤਣ੍ਹਂ ਨ ਉਪਗਚ੍ਛਿਂ, ਨ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੯੨. **ਅਲਗ੍ਗਮਾਨੋ**ਤਿ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨੇਨ ਕੁਟ੍ਟਾਦੀਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਲਗ੍ਗਮਾਨੋ। **ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਪਰਤੋ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ''ਆਕਾਸੋ ਹੋਤੁ, ਆਕਾਸੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਇਦ੍ਧਿਮਤਾ। ਪਾਕਾਰਪਬ੍ਬਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ''ਸੁਸਿਰੋ, ਛਿਦ੍ਦੋ''ਤਿ ਚ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਬ੍ਬੇਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਿਵਰਂ **ਸੁਸਿਰਂ**। ਤਿਰਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਛਿਦ੍ਦਂ**।

ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਸਿਣੇ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਆਕਾਸੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੀਭਾਵੋਯੇਵ ਪਮਾਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਯਂ ਯਂ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਤਦੇਵ ਹੋਤਿ**। ਏਤੇਨ ਪਥਵਿਯਾ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਨਿਮੁਜ੍ਜਨੇ ਆਪੋਕਸਿਣਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ, ਉਦਕਾਦੀਸੁ ਪਥਵੀਨਿਮ੍ਮਾਨੇ ਪਥਵੀਕਸਿਣਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਨ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਾਦਿਗਮਨਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਰਣੇ ਆਕਾਸਕਸਿਣਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ **ਅਵਸ੍ਸਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ** ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਭਾਵਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਆਕਾਸਕਸਿਣਵਸੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਵਟਕਰਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਿਯ ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ''ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਭਾਵੋ ''ਆਕਾਸੇ ਵਾ ਉਦਕੇ ਵਾ ਪਥਵਿਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਪਦਸਾ ਗਮਨਂ ਇਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ।

''ਦੋਸੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਬਦ੍ਧਂ ਸੁਬਦ੍ਧਂ ਵਿਯ ਦਲ੍ਹੀਕਰਣਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਆਕਾਸੋ ਹੋਤਿਯੇਵਾ**ਤਿ ਸਚੇਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨ੍ਤਰਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਪਬ੍ਬਤਾਦਿ ਸਿਯਾ, ਤਮ੍ਪਿ ''ਆਕਾਸੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਆਕਾਸੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਾਨਪਰਿਕਪ੍ਪਨਮਤ੍ਤਂ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਨ੍ਤਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੩੯੩. **ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਥਵਿਯਾ ਉਦਕਭਾਵਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇ **ਅਯਂ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਿਨੀ **ਪਾਲ਼ਿ** । ਪਰਤੋ ''ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਪਾਲ਼ੀ''ਤਿ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੋਤਿ ਇਦ੍ਧਿਮਾ। ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਂ ਪਨ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਪਕਤਿਯਾ ਉਦਕਂ** ਅਨਿਮ੍ਮਾਨਉਦਕਂ।

੩੯੪. ਵਿ**ਪਰੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਉਦਕਂ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ, ਤਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਥਵੀਨਿਮ੍ਮਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਥਵੀਕਸਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨਂ।

੩੯੫. **ਪਲ੍ਲਙ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਊਰੁਬਦ੍ਧਾਸਨਂ। ਛਿਨ੍ਨਪਕ੍ਖੋ, ਅਸਞ੍ਜਾਤਪਕ੍ਖੋ ਵਾ ਸਕੁਣੋ ਡੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਪਕ੍ਖੀ ਸਕੁਣੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੧) ਪਕ੍ਖੀ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਸਕੁਣੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ **"ਪਕ੍ਖੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਸਕੁਣੋ"**ਤਿ ਆਹ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਪਥਵੀ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ।

ਆਕਾਸੇ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇਤਿ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਕਾਸੇ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਆਵਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਤਂ ''ਆਕਾਸ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਨ ਪਥਵਿਯਾ ਆਸਨ੍ਨੇ ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਪਕ੍ਖੀਨਂ ਅਗੋਚਰੋ, ਤਤ੍ਥ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਾਦਿਸਞ੍ਚ ਲੋਕੇ ''ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤੇ ਆਕਾਸੇ''ਤਿ।

ਥੇਰੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋ। ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ। **ਨਨੁ ਸਮਾਹਿਤਮੇਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਮਤੋ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਸਮਾਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਦਾ ਵਿਯ ਅਸਮਾਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਂ ਪਨ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਹਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਆਕਾਸੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਕਾਸਕਸਿਣਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਕੁਟ੍ਟਾਦਿ ''ਆਕਾਸੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਆਕਾਸੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਪਬ੍ਬਤਰੁਕ੍ਖਾਦਿਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਆਕਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾ**ਤਿ ''ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੯੨) ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਏਤੇਨ ''ਪੁਰਿਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਬਲੇਨੇਵ ਚਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਬ੍ਬਤੋ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖੋ ਵਾ ਉਤੁਮਯੋ ਉਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਵੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਨਾਗਾਦੀਹਿ ਕਯਿਰਮਾਨੋ ਵਿਬਨ੍ਧੋ ਗਮਨਨ੍ਤਰਾਯਂ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਓਕਾਸੇਤਿ ਜਨਵਿਵਿਤ੍ਤੇ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ। **ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ** ਆਕਾਸਚਾਰੀ ਅਯਂ ਸਮਣੋਤਿ।

੩੯੬. **ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸ**ਗ੍ਗਹਣਂ ਪਠਮਕਪ੍ਪਵਸੇਨ ਕਤਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਥਵਿਯਾ ਉਸ੍ਸਿਤਭਾਵੇਨ ਤਤੋ ਕਤਿਪਯਯੋਜਨੂਨਤਾ ਸਿਯਾ, ਅਪ੍ਪਕਂ ਅਧਿਕਂ ਵਾ ਊਨਂ ਵਾ ਗਣਨੂਪਗਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੀਸੁ ਦੀਪੇਸੁ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਆਲੋਕਕਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਯਦਾ ਯਸ੍ਮਿਂ ਦੀਪੇ ਮਜ੍ਝੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਤਤੋ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਉਦੇਨ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਲੋਕਕਰਣੇਨ। ਅਞ੍ਞਜੋਤੀਨਂ ਵਾ ਅਭਿਭਵਨੇਨ, ਦੁਦ੍ਦੂਸਤਾਯ ਚ **ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੇ**। ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੀਤਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮਨੇਨ, ਓਸਧਿਤਿਣਵਨਪ੍ਪਤੀਨਂ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨੇਨ ਚ **ਮਹਾਨੁਭਾਵੇ। ਛੁਪਤੀ**ਤਿ ਫੁਸਤਿ। **ਪਰਿਮਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਂ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਞ੍ਚਾਰੇਨ੍ਤੋ ਘਂਸੇਤਿ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ। **ਏਵ**-ਕਾਰੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਿਸੇਸਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਕਸਿਣਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਯਮੋ"**ਤਿ। ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਕਸਿਣੇ ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਨਿਯਮੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ''ਇਧ ਸੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੦-੧੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਹਤ੍ਥਪਾਸੇ ਹੋਤਿ** ''ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯੇ''ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲਂ। **ਰੂਪਗਤਂ ਹਤ੍ਥਪਾਸੇ**ਤਿ ਹਤ੍ਥਪਾਸੇ ਠਿਤਂ ਰੂਪਗਤਂ, ਹਤ੍ਥਪਾਸੇ ਵਾ ਰੂਪਗਤਂ। ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਪਰਾਮਸਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਉਪਾਦਿੰਨਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਪਾਦਿੰਨਕਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਨੰ ਵ◌ੁੱਤੁੰ। ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਪਾਦਿੰਨਕਸ੍ਸਪਿ ਵਡ੍ਢਨਚ੍ਛਾਯਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਣੁਮਹਨ੍ਤਭਾਵ◌ਾਪਾਦਨੇ ਉਪਾਦਿੰਨਕਸ੍ਸ ਹਾਪਨੰ ਵ◌ਿਯ ਵਡ੍ਢਨਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਯਥਾ ਆਯਸ੍ਮਤੋ **ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਸ੍ਸ ਨਨ੍ਦੋਪਨਨ੍ਦ**ਦਮਨੇਤਿ ਏਵ◌ੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਸਹਵਤ੍ਥੁਨਾ ਥੇਰਵ◌ਾਦੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਆਹਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। **ਕਿੰ ਪਨ ਨ ਹੋਤਿ,** ਹੋਤਿਯੇਵ◌ਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦ੍ਵ◌ੇ ਹਿ ਪਟਿਸੇਧਾ ਪਕਤਿੰ ਗਮੇਨ੍ਤੀਤਿ। "**ਤਦਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵ◌ਿਯਾ**"ਤਿ ਇਦੰ ਯਥਾਧਿਕਤਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵ◌ੁੱਤੁੰ, ਖੁਦ੍ਦਕਭਾਵ◌ਾਪਾਦਨਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤੇਵ।

ਨਨ੍ਦੋਪਨਨ੍ਦਨਾਗਦਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਓਲੋਕੇਸਿ ਬੁਦ੍ਧਾਚਿਣ੍ਣਵਸੇਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਅਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ''ਤਿ। ਲੋਕਿਯੰ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣੰ ਸਾਸਨਾਵਤਾਰੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨੋ**"ਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਤੋ ਵ◌ਿਵ◌ੇਚੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪਸਾਦੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਕੋ ਨੁ ਖੋ…ਪੇ॰… ਵ◌ਿਵ◌ੇਚੇਯ੍ਯਾ**"ਤਿ।

ਤੰ ਦਿਵਸਨ੍ਤਿ ਯਦਾ ਭਗਵ◌ਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਪਰਿਵ◌ੁਤੋ ਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨਾਭਿਮੁਖੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਦਿਵਸਭਾਗੰ। **ਆਪਾਨਭੂਮਿੰ ਸਜ੍ਜਯਿੰਸੂ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚੰ ਕਰੋਤਿ, ਤੰ ਪਰਿਵ◌ੇਸਨਟ੍ਠਾਨੰ ਸਿਤ੍ਤੰ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠੰ ਭੋਜਨੂਪਕਰਣੂਪਨਯਨਾਦਿਨਾ ਸਜ੍ਜਯਿੰਸੁ ਪਟਿਯਾਦੇਸੁੰ। **ਤਿਵ◌ਿਧਨਾਟਕੇਹੀ**ਤਿ ਵਧੁਕੁਮਾਰਿਕਵ੍ਵਾਵਤ੍ਥਾਹਿ ਤਿਵ◌ਿਧਾਹਿ ਨਾਟਕਿਤ੍ਥੀਹਿ। **ਓਲੋਕਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤੇ, ਵ◌ਿਚਾਰੇਨ੍ਤੇ ਵ◌ਾ।

ਉਪਰੂਪਰੀਤਿ ਮਤ੍ਥਕਮਤ੍ਥਕੇ। **ਭਵਨੇਨਾ**ਤਿ ਭਵਨਪਦੇਸੇਨ। **ਭੋਗੇਹੀ**ਤਿ ਸਰੀਰਭੋਗੇਹਿ। **ਅਵਕੁਜ੍ਜੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਕੁਜ੍ਜਿਤੇਨ। **ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨਸ੍ਸ ਪਦੇਸੋਪਿ ਨਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਪਰਿਯਾਦਾਯ।

ਸਿਨੇਰੁਪਰਿਭਣ੍ਡਨ੍ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਮੇਖਲੰ। ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਕਿਰ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਬਹਲਤੋ, ਪੁਥੁਲਤੋ ਚ ਪਞ੍ਚਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਨਿ ਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨਸ੍ਸ ਆਰਕ੍ਖਾਯ ਨਾਗੇਹਿ, ਗਰੁਲ਼ੇਹਿ, ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡੇਹਿ, ਯਕ੍ਖੇਹਿ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਰਿਭਣ੍ਡਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ''ਪਰਿਭਣ੍ਡ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁੱਤੁੰ। ਤੇਹਿ ਕਿਰ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਉਪਡ੍ਢੰ ਪਰਿਯਾਦਿੰਨੰ।

ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੰ ਵ◌ਿਜਹਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਰੂਪੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ। **ਬਾਧਤੀ**ਤਿ ਖੇਦਮਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ।

ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੰ ਵ◌ਿਜਹਿਤ੍ਵ◌ਾਤਿ ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਭਾਵਨਿਮ੍ਮਾਨੇਨ ਨਾਗਰੂਪੰ ਵ◌ਿਜਹਿਤ੍ਵ◌ਾ। **ਮੁਖੰ ਵ◌ਿਵਰਿ** ''ਮੁਖਗਤੰ ਸਮਣੰ ਸੰਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ। **ਪਾਚੀਨੇਨ ਚ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਨਾਗਸ੍ਸ ਤਥਾਨਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁੱਤੁੰ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਮਾਹ "**ਮਨਸਿ ਕਰੋਹੀ**"ਤਿ।

ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਨੀਤਿ ਤਦਾ ਥੇਰੇਨ ਕਤਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁੱਤੁੰ। **ਇਮੰ ਪਨ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਮੰ ਨਾਸਾਵ◌ਾਤਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਕਾਰਣੰ।

ਅਨੁਬਨ੍ਧੀਤਿ ''ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਏਵ◌ੰਮਹਿਦ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਸਮਣਸ੍ਸ ਪਟਿਪਹਰਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ ਭਯੇਨ ਪਲਾਯਨ੍ਤੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿ।

ਏਕਪਟਿਪਾਟਿਯਾਤਿ ਏਕਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਯਮੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਯਾ ਉਪਾਦਿੰਨਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨੁਪਾਦਿੰਨਕਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਿ, ਅਯਮੇਵ। **ਏਤ੍ਥ** ਏਦਿਸੇ ਹਤ੍ਥਵਡ੍ਢਨਾਦਿਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ **ਯੁਤ੍ਤਿ** ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ ਚਿਤ੍ਤਤੋ, ਉਤੁਤੋ ਵ◌ਾ ਉਪਾਦਿੰਨਕਰੂਪਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ **ਉਪਾਦਿੰਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੰ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਵਡ੍ਢਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ◌ਾਤਿ ਵ◌ੁੱਤਨਯੇਨੇਵ ਵਡ੍ਢਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪਾਦਿੰਨੰ, ਅਨੁਪਾਦਿੰਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਿੰਨੰ ਵ◌ਿਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਸਮ੍ਭਿੰਨਮੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਆਲ੍ਹਕਮਤ੍ਤੇ ਖੀਰੇ ਅਨੇਕਾਲ੍ਹਕੇ ਉਦਕੇ ਆਸਿਤ੍ਤੇ ਯਦਿਪਿ ਖੀਰਂ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਕਮੇਵ ਲਮ੍ਬਮਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਖੀਰਂ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਉਦਕਮੇਵ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਏਵਮੇਵਂ ਯਦਿਪਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਜਂ, ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਉਤੁਜਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸੋਤਿ ਸੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ। **ਏਵਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਹਤ੍ਥਂ ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਪਾਸੇ ਠਿਤੇ ਕਤ੍ਵਾ। ਪਾਦਟ੍ਠਪਨਾਦਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਪਰੋਪਿ** ਇਦ੍ਧਿਮਾ। **ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਕਰਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ। **ਤਥੂਪਮਮੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਉਦਕਪੁਣ੍ਣਾਸੁ ਨਾਨਾਪਾਤੀਸੁ ਬਹੂਹਿ ਨਾਨਾਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਸੁ ਨ ਤੇਨ ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਗਮਨਾਦਿਉਪਰੋਧੋ, ਬਹੂਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਤਥੂਪਮਮੇਤਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਗਮਨਾਦਿਉਪਰੋਧਾਭਾਵਤੋ, ਬਹੂਨਞ੍ਚ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਪਯੋਗਸ੍ਸ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਂ ਸਮਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੩੯੭. ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਭਿਵਿਧਿਵਸੇਨ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਨ ਮਰਿਯਾਦਵਸੇਨ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਪਾਲ਼ੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿ।

ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਸ੍ਸੇਵ ਗਮਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਨਾਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਸ੍ਸ ਗਮਨਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ। **ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ**ਤਿ ਪਨ ਦੂਰਾਵਧਿਨਿਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਚੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਨ੍ਤਿਕੇਪਿ ਦੂਰੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਵਸਾਨੇਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਵਿਕ੍ਕਮਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿਸਂਸਤਾ। ਤਦੁਭਯਂ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਨੀਲਮਾਤਿਕਨ੍ਤਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣੋਦਕਮਾਤਿਕਂ।

ਮਹਾਬੋਧਿਨ੍ਤਿ ਅਪਰਾਜਿਤਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਮਹਾਬੋਧਿਂ। **ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਕਾਸੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਥਵਿਂ, ਸਮੁਦ੍ਦਞ੍ਚ ਸਂਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਕਾਸਿ।

ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਦਿਵਸੇਤਿ ਮਹਦਿਵਸੇ। **ਚਨ੍ਦਪੂਵੇ**ਤਿ ਚਨ੍ਦਸਦਿਸੇ ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇ ਪੂਵੇ। **ਏਕਪਤ੍ਤਪੂਰਮਤ੍ਤਮਕਾਸੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਤੇ ਪਮਾਣਤੋ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਅਨ੍ਤੋਪਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਕਾਸਿ।

ਕਾਕਵਲਿਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ''ਭਗਵਾ ਥੋਕਂ ਬਹੁਂ ਅਕਾਸੀ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ ਕਿਰਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ।

ਗਙ੍ਗਾਤੀਰੇਤਿ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੇ ਗਙ੍ਗਾਨਦਿਯਾ ਤੀਰੇ। **ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਤੇ ਯਥਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਪ੍ਪਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ। **ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਕਥਂ ਵਾ ਪਰਿਣਾਮਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤੀ"**ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਕਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਕਾਯਾਨੁਗਤਿਕਂ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਨ੍ਧਰੋਵਾਯਨ੍ਤਿ ਵਚਨਪਥਂ

ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਦਨ੍ਧਗਮਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਕਾਯਗਮਨਂ ਹਿ ਦਨ੍ਧਂ**, ਦਨ੍ਧਮਹਾਭੂਤਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤੋ ਯੋਗੀ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ‘‘ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯੋ ਵਿਯ ਦਨ੍ਧਗਮਨਂ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ। ਤਥਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤਿ, ਕਾਯਾਨੁਗਤਿਕਂ ਦਨ੍ਧਗਮਨਂ ਕਰੋਤਿ।

ਸੁਖਸਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਸਞ੍ਞਂ, ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਲਹੁਭਾਵੇਨ ਸਞ੍ਞਾਤਨ੍ਤਿ **ਲਹੁਸਞ੍ਞਂ**। ਕਥਂ ਪਨ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਆਹ “**ਸੁਖਸਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾ**”ਤਿ। ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਤਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਸੁਖਸਞ੍ਞਂ**। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹਿ ਸਨ੍ਤਂ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਗਰੁਕੇਹਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ, ਓਲਾਰਿਕੇਹਿ ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵੇਹਿ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਲਹੁਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਸਾਯੇਵ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿ। **ਤਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਂ ਸੁਖਲਹੁਸਞ੍ਞਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨੋ। **ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾ ਏਵ ਏਤ੍ਥ ਪਮਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਮਨੇ ਯਂ ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ, ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਏਵ ਪਮਾਣਂ, ਤਾਵਤਾ ਗਮਨਂ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਨਿਮ੍ਮਾਨਵਾਯੁਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਦੇਸਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ “**ਸਤਿ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਕਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ਕਰਜਕਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਰੋਪੇਤੀ**ਤਿ ‘‘ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇ ਆਰੋਪੇਤਿ ਤਗ੍ਗਤਿਕਂ ਕਰੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਗਤਿਕਂ ਕਰੋਤਿ ਸੀਘਗਮਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਇਦਂ ਪਨ** ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਪਰਿਣਾਮਨਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ। **ਚਿਤ੍ਤਗਮਨਮੇਵਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਗਮਨਮੇਵ। ਕਥਂ ਪਨ ਕਾਯੋ ਦਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕੋ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ତਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਮਾਨਗਤਿਕੋ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਕਾਯੇਨ ਸਮਾਨਗਤਿਕਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਣੇਨ ਅਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਗਰੁਵੁਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਰੂਪਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਖਣੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ। ‘‘ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਵਿਯ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਪਨ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਦਨ੍ਧਗਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ ਯਾਵ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਕਾਯਗਤਿਅਨੁਲੋਮੇਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯਗਤਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ‘‘ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਗੇਵ ਸੁਖਲਹੁਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਅਭਾਵਿਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਦਨ੍ਧਂ ਅਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਲਹੁਕਤਿਪਯਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇਹੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਕਾਯੋ ਚਿਤ੍ਤਗਤਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਨੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ।

ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਪਸਾਰੇਯ੍ਯ, ਪਸਾਰਿਤਂ ਵਾ ਬਾਹਂ ਸਮਿਞ੍ਜੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਉਪਮਾਵਚਨਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਵਸ੍ਸਂ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਪਾਠੇਹਿ, ਵਿਨਯਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਵਿਰੋਧੋ ਸਿਯਾ, ਧਮ੍ਮਤਾ ਚ ਵਿਲੋਮਿਤਾ। ‘‘ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧ ਆਦਯੋ) ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ ਅਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੦-੧੧) ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਤਸ੍ਸੇਵ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨਤ੍ਥਿ ਦੇਸਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਮਨਂ, ਨ ਚ ਸਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਨ ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤਮੇਵ ਪਨ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। “**ਤੀਸੁਪਿ ਖਣੇਸੂ**”ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਗਮਨਾਰਮ੍ਭਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਗਮਨਨਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਥੇਰੋ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਕੋ ਥੇਰੋ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਪਾਠੇ। **ਸਯਂ ਗਮਨਮੇਵ ਆਗਤਂ** ‘‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਦੀਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੁੰ ''ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਸਾਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾਵ ਭਾਵਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਰੁਚਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ। **ਅਵ੍ਵਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਕਰਿਯਮਾਨਤੋ ਅਵ੍ਵਮ੍ਪਿ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੋ। ਯਦਿ ਸਾਵਕਨਿਮ੍ਮਿਤੇਸੁ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ''ਸਚੇ ਪਨ ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤੁੰ, ਤਂ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇ ਤੇ ਵਣ੍ਣਵਯਾਦਿਵਿਸੇਸਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੁੰ। ਇਧ ਪਨ ਯਥਾਧਿਟ੍ਠਿਤੇ ਨਿਮ੍ਮਿਤਰੂਪੇ ਸਚੇ ਸਾਵਕੋ ''ਇਮੇ ਵਿਸੇਸਾ ਹੋਨ੍ਤੂ''ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਨ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ।

ਇਦਾਨਿ ਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ''ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਪਿ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੦) ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ''ਦੂਰੇਪਿ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਚੁਦ੍ਦਸ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਨਿ , ਤਤ੍ਥ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤੁੰ ਕਾਯੇਨ ਵਸਵਤ੍ਤਨਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਂ, ਤੇਨ **"ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ, **"ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤੀ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਸਦ੍ਦਸਵਨਂ, **"ਚਿਤ੍ਤੁੰ ਪਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸੋਤਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਕਤ੍ਤੁਕਂ ਦਸ੍ਸਨਸਵਨਜਾਨਨਕਿਰਿਯਂ ਪਰਾਮਸਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ **ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਮ੍ਪਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਸ। ਯੋਗਿਨੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਯਞ੍ਹ ਖੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਖੋ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥੋ, ਵਿਸੇਸਤ੍ਥੋ ਵਾ, ਤੇਨ ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਕਾਯੇਨ ਵਸਵਤ੍ਤਨਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਸੁ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਰਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ''ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਇਦ੍ਧਿਮਾ, ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਨਿਮ੍ਮਿਤੋ''ਤਿ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਆਸਙ੍ਕੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਚੇਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਨੋਮਯਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਾਯੇਨ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤਿ ਨਾਮਾ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਸੇਸਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਸੇਸਂ...ਪੇ॰... ਵੁੱਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ।

੩੯੮. ਇਦਂ ਨਾਨਾਕਰਣਨ੍ਤਿ ਕਾਮਮਿਮਾਪਿ ਦ੍ਵੇ ਇਦ੍ਧਿਯੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਇਦਂ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਇਮਾਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਵਿਸੇਸੋ। **ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਰੂਪਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ, ਪਰੇਸਂ ਅਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਮਾਰਕਸਣ੍ਠਾਨਂ। **ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਾਗਵਣ੍ਣਂ ਵਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹਤ੍ਥਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਹਤ੍ਥਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਹਿ ਇਧ ''ਹਤ੍ਥਿਵਣ੍ਣਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੩) ਵੁੱਤੁੰ। ਯਂ ਪਨ ਕੇਚਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਹਤ੍ਥਿਆਦਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨਂ ''ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤੁੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਵਿਜਹਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਰੂਪਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਨਂ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਹਤ੍ਥਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ''ਪਕਤਿਵਣ੍ਣਂ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਰੋਧੋ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਨ ਹਤ੍ਥਿਵਣ੍ਣੇ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਹਤ੍ਥਿਂ ਦਸ੍ਸਨੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਹਤ੍ਥਿਆਦਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁੱਤ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਭਾਵੇਨ ਚ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ।

ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚ **ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਂ ਵਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁੱਤੋ। ਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸੇਵ ਕਰਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਨਂ ਬਹੂਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਾਤਬ੍ਬਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਪਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁੱਤੋ। ਤੇਨ ''ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਦੁਤਿਯੇ ਵੁੱਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਇਦ੍ਧਿਮਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਮਾਰਕਾਕਾਰੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਨਿਮ੍ਮਾਨਂ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਪਥਵੀਆਦਿਵਤ੍ਥੁ ਨਿਪ੍ਫਾਦੀਯਤੀਤਿ ਕਸਿਣਨਿਯਮੇਨ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ **"ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਤੋ"**ਤਿ ਵੁੱਤੁੰ। ਸਤਿਪਿ ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਯਥਾਰਹਂ ਤਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਕਸਿਣਨਿਯਮੇਨ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥੇਵ। ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਞ੍ਹਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਨੀਲਵਣ੍ਣਂ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਪੀਤਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਵਣ੍ਣਂ ਵਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਨੀਲਾਦਿਕਸਿਣਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਪਨ੍ਨੋਵ ਕਸਿਣਨਿਯਮੋ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਏਵਮਧਿਟ੍ਠਿਤੇ ਯਦੇਕੇ ਪਥਵੀਕਸਿਣਵਸੇਨ ''ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ

ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੪੨; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੦) ਭਾਵੇਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਕਸਿਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਇਧ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਤੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਰੋਧਂ ਆਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਅਨੋਕਾਸੋਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣੋ,** ਨ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਹਰਕਾਲੇ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣੋਤਿ। **ਨਾਗਾਦਿਵਣ੍ਣੇ**ਸੁਪਿ ਅਯਂ ਨਯੋ ਬਜਾਪੀ ਏਵਾਤਿ ਯਦੇਕੇ ''ਨਾਗਾਦਿਨਿਮ੍ਮਾਨੇ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਪੋਹਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਬਹਿਦ੍ਧਾਪੀਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – **ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਹਤ੍ਥਿਆਦਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ''ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾਤਿ। ਯਂ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਿਧਾਨਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੩੯੯. **ਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਰਜਕਾਯਂ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ''ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਸੁਸਿਰੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯਾ''ਤਿ ਇਮਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰਮਾਹ। **ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਮਨੋਮਯਂ ਕਾਯਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤੁਕਾਮੋ, ਤਂ। **ਮੁਞ੍ਜਮ੍ਹਾ**ਤਿ ਮੁਞ੍ਜਤਿਣਤੋ। **ਈਸਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਡਂ। **ਕੋਸਿਯਾ**ਤਿ ਅਸਿਕੋਸਤੋ। **ਕਰਣ੍ਡਾਯਾ**ਤਿ ਪੇਲ਼ਾਯ, ਨਿਮ੍ਮੋਕਤੋਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਬ੍ਬਾਹਤੀ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਤਿ। **ਪਵਾਹੇਯਜਾ**ਤਿ ਆਕਡ੍ਢੇਯਜ।

ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੩. ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਕਥਾਵ◌ਣ੍ਣਨਾ

੪੦੦. ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਲ਼ਿਯਾ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਮੁਖੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਵ◌ਿਧਿ ਵ◌ਿਧੀਯਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨੇਤ੍ਥ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਲ਼ਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਤੋ ਪਰਾਸੁ ਚ ਤੀਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੂ**"ਤਿ। **ਤਤੋ ਪਰਾਸੂ**ਤਿ ਚ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਉਦ੍ਦੇਸਕ੍ਕਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਂ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾਵ◌ ਕਮੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਪਾਲ਼ਿਯਂ, ਸੇਸਾਭਿਞ੍ਞਾਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਵ◌ਾਕ੍ਯੋਪਞ੍ਞਾਸੇ ਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ, **ਤਤ੍ਰ** ਵ◌ਾ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਪਾਠੇ। **ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬੇ ਭਵ◌ਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਾ, ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਸੋਤਧਾਤੁ, ਤਾਯ ਦਿਬ੍ਬਾਯ ਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤਂ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤੁਂ **"ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਚਰਿਤਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਤਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵ◌ਿਤਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਚਰਿਤਤ੍ਤਾ ਸੁਚਰਿਤੇਨ ਦੇਵ◌ੂਪਪਤ੍ਤਿਜਨਕੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਰੁਹਿਰਾਦੀਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵ◌ਾਤਰੋਗਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਅਪਲਿਬੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਾ। ਪਿਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਅਨੁਪਦ੍ਦੁਤਤ੍ਤਾ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਉਲ਼ਾਰਤਾਯ **ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਦੋਸਰਹਿਤਂ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਤਿਣਾਦਿਦੋਸਰਹਿਤਂ ਵ◌ਿਯ ਸਸ੍ਸਂ ਉਲ਼ਾਰਫਲਂ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਚਸ੍ਸ ਫਲਂ ਤਥਾ ਵ◌ੋਹਰੀਯਤਿ, ਯਥਾ ''ਸੁਕ੍ਕਂ ਸੁਕ੍ਕਵ◌ਿਪਾਕ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੩)। **ਦੂਰੇਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਮਤ੍ਥਤਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਸਾਦਸੋਤਧਾਤੂ**ਤਿ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਾ ਸੋਤਧਾਤੁ।

ਵ◌ੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵ◌ਸੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨਤੋ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਕੁਸਲਭਾਵ◌ਨਾ ਵ◌ੀਰਿਯਭਾਵ◌ਨਾ, ਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵ◌ਾ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵ◌ਨਾਪਿ ਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਵ◌ੀਰਿਯਭਾਵ◌ਨਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਆਨੁਭਾਵ◌ੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਵ◌ੀਰਿਯਭਾਵ◌ਨਾਬਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**। ਞਾਣਮਯਾ ਸੋਤਧਾਤੁ ਞਾਣਸੋਤਧਾਤੁ। **ਤਾਦਿਸਾਯੇਵ**◌ਾਤਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵ◌ਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ, ਦੂਰੇਪਿ ਸੁਖੁਮਸ੍ਸਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਚ ਤਂਸਦਿਸਾ ਏਵ । **ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਹਾਰਵ◌ਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਹਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭੂਮੀਨਂ ਵ◌ਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣਵ◌ਸੇਨਸ੍ਸਾ ਦਿਬ੍ਬਭਾਵ◌ਮਾਹ। ਯਂ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਹਾਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਹਾਰਂ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵ◌ਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਹਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵ◌ਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵ◌ਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਵ◌ਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਗਹਣਟ੍ਠੇਨ। ਯਾਥਾਵ◌ਤੋ ਹਿ ਸਦ੍ਦੂਪਲਦ੍ਧਿ ਸਦ੍ਦਸਭਾਵ◌ਾਵ◌ਬੋਧੋ ਸਵ◌ਨਂ। ਸਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਸਭਾਵ◌ਧਾਰਣਾਦੀਸੁ ਧਾਤੁਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਤ੍ਥਾ ਧਾਤੁਦੇਸਨਾਤਿ ਆਹ **"ਨਿਜ੍ਜੀਵ◌ਟ੍ਠੇਨ ਚਾ**"ਤਿ। **ਸੋਤਧਾਤੁਕਿਚ੍ਚਂ** ਸਦ੍ਦਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ, ਸਦ੍ਦਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚ।

ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵ◌ਿਗਮੇਨੇਵ◌ਾਤਿ ਆਹ **"ਨਿਰੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਯਾ**"ਤਿ। **ਮਾਨੁਸਿਕਾ** ਮਨੁਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕਾ, ਮਂਸਸੋਤਧਾਤੁ, ਦਿਬ੍ਬਵ◌ਿਦੂਰਾਦਿਵ◌ਿਸਯਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਮਾਨੁਸਿਕਂ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਿਕਾ**। ਤੇਨਾਹ **"ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸਦ੍ਦਸਵ◌ਨੇਨਾ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਚਰਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ, ਪਕਤਿਯਾ ਸੋਤਦ੍ਵ◌ਾਰੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਵ◌ਿਸਯਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਦ੍ਦਸਵ◌ਨੇਨਾ**"ਤਿ। **ਦਿਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਦੇਵ◌ਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ। ਤੇ ਪਨ ਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਕਥਾ ਸਦ੍ਦਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਸਦ੍ਦੇ**"ਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਏਤੇਤਿ ਮਾਨੁਸਾ, ਤੇ **ਮਾਨੁਸੇ**। ਏਵ◌ਂ ਦੇਵ◌ਮਨੁਸ੍ਸਸਦ੍ਦਾਨਂਯੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ **"ਪਦੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਏਕਦੇਸਗ੍ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਦੇਹਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰੇ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ। **ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ** ਠਾਨਭੇਦਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਸਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਕਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਵ◌ਸੇਸੇਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ।

ਅਯਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਭੂਤਾਵੇਣਿਕਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੁਕ੍ਖਣਿਕਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮਾਹਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਾਧਿ** ਨਾਮ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਉਪਚਾਰਾਵਤ੍ਥਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਬ੍ਬੋਲ਼ਾਰਿਕਸਦ੍ਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸੀਹਾਦੀਨਂ ਸਦ੍ਦੋ ਪਠਮਂ ਗਹਿਤੋ। ਤਿਯੋਜਨਮਤ੍ਥਕੇਪਿ ਕਿਰ ਕੇਸਰਸੀਹਸ੍ਸ ਸੀਹਨਾਦਸਦ੍ਦੋ ਸੁਯ੍ਯਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮੇਘਸਦ੍ਦਬਜਗ੍ਘਸਦ੍ਦਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸਦ੍ਦਾਵਜ੍ਜਨਂ ਯਾਵਦੇਵ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਾਵਜ੍ਜਨੂਪਾਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਤਥਾ ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਸੁਖੁਮਤਰਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਸਂਸਿਦ੍ਧਿਤੋ।

ਏਵਂ ਆਸਨ੍ਨਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਦੂਰਦੂਰਤਰਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਿਸਾਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ **ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਯੋ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਾਕਾਰੋ, ਤਂ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਖੁਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਸਮ੍ਮਤੇਸੁਪਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਸਬ੍ਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਸੁਖੁਮੇ ਞਾਣਪਰਿਚਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ''ਸਦ੍ਦੋਵ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਪਕ੍ਖੋ ਞਾਯਾਗਤੋਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਂ ਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਾਨਂ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਞਾਣੇਨ ਨੀਲਪੀਤਾਦਿਵਣ੍ਣਾਨਂ ਵਿਯ ਤਤ੍ਥੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਧਿਨਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ। **ਤੇ ਸਦ੍ਦਾ**ਤਿ ਯੇ ਸਬ੍ਬੋਲ਼ਾਰਿਕਤੋ ਪਭੁਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸੁਖੁਮਸੁਖੁਮਾ ਸਦ੍ਦਾ ਆਵਜ੍ਜਿਤਾ, ਤੇ। **ਪਾਕਤਿਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੁਕ੍ਖਣਿਕਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵਿਯ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੂਤਿ ਯੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਬਹੂ ਸਦ੍ਦਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦੇਸੁ। **ਅਞ੍ਞਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਵਸੇਨ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਏਕਂ ਸਦ੍ਦਂ। **ਤਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਅਪ੍ਪਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਰਂ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੋਤੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਞਾਣਸੋਤੇ। **ਪਤਿਤੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ ਹੋਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਲਾਭੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਦਾਨਿਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਂ ਭਾਵਨਾਭਿਯੋਗੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਂ। **ਥਾਮਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਥਾਮਂ ਦਲ਼੍ਹਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ। **ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਕਿਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਮੀਤਿ ਏਕਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍**ਵਾ"ਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ''ਏਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਫਰਤੂ''ਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ । ਸੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਤ੍ਥ ਗਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਆਵਜ੍ਜਤਿ, ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਪੁਨਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤੇਪਿ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਾਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਾਸਙ੍ਕਂ ਵਦਤਿ। **ਏਕਙ੍ਗੁਲਦ੍ਵਙ੍ਗੁਲਾ**ਦਿਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਤਂ।

ਏਵਂ ਸੁਣਨ੍ਤੋਵਾਤਿ ਏਵਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਵਨੇਨ ਵਸੀਕਤਾਭਿਞ੍ਞੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵਜ੍ਜਿਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਸੁਣਨ੍ਤੋ ਏਵ। **ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਪਿ ਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਸਤਿ।

ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਧਾਤੁਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੧. ਪਰਿਯਾਤੀਤਿ ਸਰਾਗਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਯੇਸਞ੍ਹਿ ਧਾਤੂਨਂ ਗਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਬੁਦ੍ਧਿਪਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਪਰਸਤ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ "**ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਹਿ ਯੋ ਪਰੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਾ। ਯੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਰੋਤਿ। **ਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਗਤਿਯਾ ਵਾ। ''ਪੁ''ਨ੍ਤਿ ਨਰਕਂ, ਤਤ੍ਥ ਗਲਨ੍ਤਿ ਪਪਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਪੁਗ੍ਗਲਾ,** ਪਾਪਕਾਰਿਨੋ। ਇਤਰੇਪਿ ਸਂਸਾਰੇ ਸਂਸਾਰਿਨੋ ਤਂਸਭਾਵਾਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਂਤਂਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪੂਰਣਤੋ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਵਸੇਨ ਗਲਨਤੋ ਚ **ਪੁਗ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਨੇਰੁਤ੍ਤਾ।

ਏਤਞ੍ਹੀਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ''ਏਤਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ ਇਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ **ਤਂ** ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣਂ, **ਏਤਸ੍ਸ** ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ **ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ,** ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਅਧਿਗਤਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ । **ਹਦਯਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਅਥ ਖੋ ਹਦਯਮਂਸਪੇਸਿ। ਯਂ ਬਹਿ ਕਮਲਮਕੁਲਸਣ੍ਠਾਨਂ, ਅਨ੍ਤੋ ਕੋਸਾਤਕੀਫਲਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਲੋਹਿਤਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਪਨ ਇਮਂ ਲੋਹਿਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੇਸਤੀਤਿ ਆਹ "**ਯਦਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਚਿਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਵਿਧਵਣ੍ਣਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ? ਕੋ ਵਾ ਏਵਮਾਹ ''ਕਮ੍ਮਜਮੇਵ ਤਂ ਲੋਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਇਦਂ ਰੂਪਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਅਚਿਤ੍ਤਜਂ, ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਭੇਦੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਸੇਸਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਂ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਗਮਨਾਦੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਿ ਉਤੁਕਮ੍ਮਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ ਸੇਸਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪਸਾਦਕੋਧਵੇਲਾਸੁ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਭੇਦਾਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਚ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਪਠਮਂ ਤਾਵ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਞਾਣਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਗਵੇਸਨ੍ਤੇਨ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨ ਯੋਗਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਲਾਭੀ ਸਮਾਨੋ ਆਲੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਸ੍ਸ ਹਦਯਮਂਸਪੇਸਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨਯਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨਪਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ''ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਕਾਲਸਤਮ੍ਪਿ ਕਾਲਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਥੇਵ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਦਯਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਇਦਾਨਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਯਂ ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਤੀਣਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮਞ੍ਞਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ, ਪਞ੍ਚਮਂ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਿਕਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਨੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਞਾਣਂ, ਇਦਂ **ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ**। ਤਞ੍ਹਿ ਯਤ੍ਥਾਨੇਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਂ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣਂ, ਸਦ੍ਦਂ ਵਿਯ ਚ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਰਾਗਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਹੋਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਪਨਂ ਵਿਯ। ਏਵਮਧਿਗਤਸ੍ਸ ਪਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਥਾਮਗਮਨਵਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਗਮਨਵਿਧਾਨਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ... ਪੇ॰... ਥਾਮਗਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਥਾਮਗਤੇ ਹੀਤਿਆਦਿ ਥਾਮਗਤਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਂ। **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਪਣ੍ਣਾਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ। "**ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ**"ਤਿ ਪਦਂ ''ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਂ, ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਪਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਸਰਾਗਾਦਿਪਕਾਰੇਹਿ

ਜਾਨਾਤਿ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨਾਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਕਥਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਧ ਅਨੁਦ੍ਧਟਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਉਪਰਿਮੋ, ਸਦਿਸੋ ਵਾ ਅਰਿਯੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ, ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਚ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਜਾਨਾਤਿ ਏਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ। ਏਕਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਵਿਨਾ ਤਦਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ **"ਚਿਤ੍ਤਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਿਨਾਪਿ ਹਦਯਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਹਦਯਰੂਪਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਾਨਂ ਹਿ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇਪਿ ਵਾ। ਨ ਕਤੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨੁਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਕਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ,** ਤਸ੍ਸ, ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਯਂ ਕਥਾ**ਤਿ ''ਆਲੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਕਥਾ।

ਅਵਸੇਸਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ। ਏਵਂ ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਗਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਤੁਭੂਮਕਂ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਤਰਾਗ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਂਹੇਤੁਕਤਾਹਿ ਰਾਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਭਾਵਤੋ ''ਵੀਤਰਾਗ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। ਸੇਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਰਾਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥੇਵ ਸਰਾਗਤਾ, ਤਂਨਿਮਿਤ੍ਤਕਤਾਯ ਪਨ ਸਿਯਾ ਤਂਸਹਿਤਤਾਲੇਸੋਤਿ ਨਤ੍ਥੇਵ ਵੀਤਰਾਗਤਾਪੀਤਿ ਦੁਕਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਤਾਵ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਪਦੇਸਿਕਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਦੁਕਨ੍ਤਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤੇਸਂ। ਯੇ ਪਨ ''ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇ ਅਸਤਿਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵੋ ਏਵੇਤ੍ਥ ਪਮਾਣਂ ਏਕਚ੍ਚਅਬਜਾਕਤਾਨਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਸੇਸਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵੀਤਰਾਗਤਂ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ , ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਕੇਚਿ ਪਨ ਥੇਰਾ ਤਾਨਿਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਸਦੋਸਦੁਕੇਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਨਯੇਨਾਤਿ ਆਵੇਣਿਕਨਯੇਨ, ਤਦਞ੍ਞਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਯ ਲੋਭਦੋਸੇਹਿ ਅਮਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸੇਵ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਕੁਸਲਮੂਲਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਸਹ ਮੋਹੇਨੇਵਾਤਿ **ਸਮੋਹਂ** ਪਠਮਨਯੇ, ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਪਨ ਸਹੇਵ ਮੋਹੇਨਾਤਿ **ਸਮੋਹ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਉਤ੍ਤਰਪੁਰਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਨਯੇਸੁ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਗਤਂ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਨੁਗਤਂ** ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ **ਸਂਖਿਤ੍ਤਂ,** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਙ੍ਕੋਚਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੁਗਤਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਥਾਮਜਾਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ, ਵਿਪੁਲਫਲਤਾਯ, ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਚ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵਂ ਗਤਂ, ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਚ੍ਛਨ੍ਦਵੀਰਿਯਚਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞੇਹਿ ਗਤਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਮਹਗ੍ਗਤਂ। ਅਵਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੇਹਿ ਸਹ ਉਤ੍ਤਰੇਹੀਤਿ **ਸਉਤ੍ਤਰਂ**। ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਂ, ਲੋਕੇ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ**। ਤਤੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ **ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ**। ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਆਹਿਤਨ੍ਤਿ **ਸਮਾਹਿਤਂ। ਤਦਙ੍ਗਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ** ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ। **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ** ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਂ। **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ** ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ। **ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ** ਫਲਚਿਤ੍ਤਂ। **ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਮ੍ਪਿ ਤਦੁਭਯਮੇਵ। ਕਾਮਂ ਕਾਨਿਚਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਪਨ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਾਦਿਸਕਿਚ੍ਚਾਯੋਗਤੋ। **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ਆਗਤਸਰਾਗਾਦਿਭੇਦਵਸੇਨ ਚੇਵ ਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਭੇਦਵਸੇਨ ਚ **ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਮ੍ਪਿ**।

ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੦੨. ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿ,** ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ''ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਮ੍ਹਿ ਯਂ ਞਾਣਂ, ਤਦਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਞਾਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ''ਪੁਬ੍ਬੇ''ਤਿ ਇਦਂ ਪਦਂ ''ਏਕਮ੍ਪਿ

ਜਾਤਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ ਅਤੀਤਭਵਵਿਸਯਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਤੀਤਜਾਤੀਸੂ**"ਤਿ ਨਿਵਾਸ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋ, ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਚ ਨਿਵਸਿਤਧਮ੍ਮੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**"ਤਿ। ਨਿਵੁਤ੍ਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਭੂਤਾ ਚ ਤੇ ਅਨੁ ਅਨੁ ਭੂਤਾ ਜਾਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਵੁਤ੍ਥਾਤਿ ਅਜ੍ਝਾਵੁਤ੍ਥਾ ਅਨੁਭੂਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ**"ਤਿ। ਏਵੰ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਨਿਵਾਸ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਨਿਵੁਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਨਿਵੁਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ "**ਗੋਚਰਨਿਵਾਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗੋਚਰਭੂਤਾਪਿ ਹਿ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯ ਆਸੇਵਿਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਅਨੁਭੂਤਾ ਨਿਵੁਤ੍ਥਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਦੁਵਿਧਾ ਸਪਰਵਿਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯਾਤਿ ਉਭਯੇਪਿ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਤ੍ਤਨੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ''ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਯੇ ਤੇ ਗੋਚਰਨਿਵਾਸੇਨ ਨਿਵੁਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਜਾਤਿਨਾਮਗੋਤ੍ਤਵਣ੍ਣਲਿਙ੍ਗਾਹਾਰਾਦਿਵਿਸੇਸੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹਿਤਾ, ਤਥੇਵੇਤਂ ਞਾਣਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਾਪਿ ਵਾ ਨਿਵੁਤ੍ਥਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਪਰੇਸਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾਪਿ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਧਾਪਿ ''ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ''ਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਗਹਣੇ ਪਯੋਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਯਸ੍ਮਾ ਅਭੀਤਾਸੁ ਏਵ ਜਾਤੀਸੁ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯੇ ਹਿ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞਾਤਾ, ਤੇਸਂ ਤਦਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤੀਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਞਾਯਤੀਤਿ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭੂਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਸੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤੇਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਾ **ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਂ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਨਿ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਵ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ। ਤੇਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਨਾਮ ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ, ਸਾ ਪਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਤਾਨਿ ਇਧ ਪਰਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞਾਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਤੇ ਪਨੇਤੇ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਵਿਸਯਾ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਏਵੰ ਵਿਪਸ੍ਸਿਂਸੁ, ਏਵੰ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਸੁਂ, ਏਵੰ ਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਸਚ੍ਛਾਕਂਸੁ, ਏਵੰ ਵੇਨੇਯਜੇ ਵਿਨੇਸੁਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਗਤਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਾਯ ਸਤਿਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤਿ, ਸਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਨੇਕਵਿਧਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾਦਿਵਸੇਨ ਬਹੁਵਿਧਂ। **ਪਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿਆਕਾਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ, ਸਹਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ** ਦੇਸਨਾਵਸੇਨ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਂਵਣ੍ਣਿਤ**"ਨ੍ਤਿ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਨਿਵਾਸ**"ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਭੇਦਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨਮੇਤਨ੍ਤਿ ਤੇ ਭੇਦੇ ਬਜਾਪਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਵੁਤ੍ਥਸਨ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਸਾਵਕਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ, ਨ ਸਤ੍ਥੁਨੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਖਨ੍ਧਪਟਿਪਾਟਿਵਸੇਨ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਾ**"ਤਿ। **ਖਨ੍ਧਪਟਿਪਾਟਿ** ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੋ। ਸਾ ਚ ਖੋ ਚੁਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਵਸੇਨ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਇਰਿਯਾਪਥਪਟਿਪਾਟਿ ਖਨ੍ਧਪਟਿਪਾਟੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਞਾਣਗਤਿਯਾ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ, ਤੇ ਪਨ ਕਮ੍ਮਵਾਦਿਨੋ ਕਿਰਿਯਵਾਦਿਨੋ ਤਾਪਸਾਦਯੋ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਮਹਾਸਾਵਕੇ ਇਤਰੇ ਸਤ੍ਥੁ ਸਾਵਕਾ **ਪਕਤਿਸਾਵਕਾ**।

ਯਸ੍ਮਾ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਏਵ ਸਂਵਟ੍ਟਵਿਵਟ੍ਟਾਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਨ ਤਤੋ ਪਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤੋ "**ਦੁਬ੍ਬਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਯੋਗੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਬਲਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦਿਯੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯ ਬਲਵਕਾਰਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਨੇਸਂ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਂ। **ਏਤ੍ਤਕੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਲਕ੍ਖਂ, ਤਦਧਿਕਂ ਏਕਂ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਅਸਙ੍ਖਜੇਯਜਾਨੀਤਿ ਕਾਲਵਸੇਨ ਏਵੰਪਰਿਮਾਣੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤੇਸਂ ਮਹਾਸਾਵਕਅਗ੍ਗਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਞਾਣਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਾਵਕਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਪਾਰਮਿਤਾ ਸਮਿਤਾ। ਯਦਿ

ਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਸਮ੍ਭਰਣਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਵਿਭਾਗੋ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ ਆਹ **"ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ''ਯਾਵਤਕਂ ਞੇਯ੍ਯਂ, ਤਾਵਤਕਂ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਯਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਅਥ ਵਾ ਸਤਿਪਿ ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਕਾਰਣੂਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਪਰਿਗ੍ਗਹਾਦਿਨਾ ਸਾਤਿਸਯਤ੍ਤਾ ਮਹਾਬੋਧਿਸਮ੍ਭਾਰਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਆਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਅਤੀਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਪ੍ਪਾਨਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨੀਤਿ ਏਵਂ ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਨਾਗਤੇ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ।

ਏਵਂ ਛਨ੍ਨਂ ਜਨਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਕਾਲਵਿਭਾਗਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਤੋ ਆਨੁਭਾਵਵਿਸੇਸਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਚੁਤਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਗਹਣਵਸੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ, ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਚ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਤੇਸਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਕਤਿਸਾਵਕਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨਪਿ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ''ਬਲਵਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਹੇਤੁਨਾ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਕਮਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝਦਸ੍ਸਨੇ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ। ਞਾਣਬਲਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਂ ਤਂ ਪਾਕਟਮੇਵਾਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਰਦਸਮਯੇ ਠਿਤਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕਵੇਲਾਯਂ ਚਤੁਰਤਨਿਕੇ ਗੇਹੇ ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਰੂਪਗਤਂ ਸੁਪਾਕਟਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਲੋਕਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ, ਸਿਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਤਰਤਿਰੋਹਿਤਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਰੂਪਗਤਸ੍ਸ ਅਗੋਚਰਤਾ। ਨਤ੍ਵੇਵ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਅਗੋਚਰਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਤਂ ਞਾਣਾਲੋਕੇਨ ਓਭਾਸਿਤਂ ਹਤ੍ਥਤਲੇ ਆਮਲਕਂ ਵਿਯ ਸੁਪਾਕਟਂ ਸੁਵਿਭੂਤਮੇਵ ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਞੇਯ੍ਯਾਵਰਣਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। **ਪੇਯ੍ਯਾਲਪਾਲ਼ਿਂ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਪੇਯ੍ਯਾਲਪਾਲ਼ਿਂ ਪਠਨ੍ਤਾ ''ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਚਮਂ ਝਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਮੇਵ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਨੁਪਦਂ, ਏਵਂ ਅਨੇਕਾਪਿ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਯੋ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। **ਯਂ ਯਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਯਂ ਯਂ ਜਾਨਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਿਤੇ ਏਵ ਞਾਣੇਨ **ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤਾ। ਸੀਹੋਕ੍ਕਨ੍ਤਵਸੇਨ** ਸੀਹਗਤਿਪਤਨਵਸੇਨ ਞਾਣਗਤਿਯਾ **ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ**। ਸਤਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਲਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਕੋਟਿਪਟਿਪਾਦਨਵਸੇਨ **ਕਤਵਾਲਵੇਧਪਰਿਚਯਸ੍ਸ। ਸਰਭਙ੍ਗਸਦਿਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਰਭਙ੍ਗਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸਦਿਸਸ੍ਸ (ਜਾ॰ ੨.੧੭.੫੦ ਆਦਯੋ)। ਲਕ੍ਖਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ**। ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਪਸ੍ਸਗਮਨਵਸੇਨ **ਨ ਵਿਰਜ੍ਝਤਿ**।

ਖਜ੍ਜੁਪਨਕਪ੍ਪਭਾਸਦਿਸਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਵਿਯ ਅਪ੍ਪਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਖਜ੍ਜੋਤੋਭਾਸਸਮਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਦੀਪਪ੍ਪਭਾਸਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਕਤਿਕਦੀਪਾਲੋਕਸਦਿਸਂ। **ਉਕ੍ਕਾਪਭਾ** ਮਹਾਉਮ੍ਮੁਕਾਲੋਕੋ। **ਓਸਧਿਤਾਰਕਪ੍ਪਭਾ**ਤਿ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਾ ਪਭਾ ਏਤਾਯ ਧੀਯਤੀਤਿ ਓਸਧਿ, ਓਸਧੀਨਂ ਵਾ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਯਿਕਤ੍ਤਾ ਓਸਧੀਤਿ ਏਵਂ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ ਤਾਰਕਾਯ ਪਭਾ। **ਸਰਦਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲਸਦਿਸਂ** ਸਵਿਸਯੇ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨਤੋ।

ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿਗਮਨਂ ਵਿਯ ਖਨ੍ਧਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਮੁਞ੍ਚਨਤੋ। ਕੁਨ੍ਨਦੀਨਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਾਯ ਏਕੇਨੇਵ ਰੁਕ੍ਖਦਣ੍ਡੇਨ ਕਤਸਙ੍ਕਮੋ **ਦਣ੍ਡਕਸੇਤੁ**। ਚਤੂਹਿ, ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਾ ਜਨੇਹਿ ਗਨ੍ਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯੋ ਫਲਕੇ ਅਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਆਣਿਯੋ ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਕਤਸਙ੍ਕਮੋ **ਜਙ੍ਘਸੇਤੁ**। ਜਙ੍ਘਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਗਮਨਯੋਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਕਮੋ ਜਙ੍ਘਸੇਤੁ ਜਙ੍ਘਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ। ਸਕਟਸ੍ਸ ਗਮਨਯੋਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਕਮੋ **ਸਕਟਸੇਤੁ** ਸਕਟਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ। ਮਹਤਾ ਜਙ੍ਘਸਤ੍ਥੇਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਮਗ੍ਗੋ **ਮਹਾਜਙ੍ਘਮਗ੍ਗੋ**। ਬਹੂਹਿ ਵੀਸਾਯ ਵਾ ਤਿਂਸਾਯ ਵਾ ਸਕਟੇਹਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਮਗ੍ਗੋ **ਮਹਾਸਕਟਮਗ੍ਗੋ**।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਧਿਕਾਰੇਤਿ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵਯ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩, ੧੯੨; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੨; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੯) ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਧਿਕਾਰੇ।

੪੦੩. **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਰਣਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤੁਕਾਮੇਨ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਪੀਤਿਸੁਖੇਹਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪੀਨਨਾਯ **"ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਾਯ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਾਰਮ੍ਭੋ, ਸਾ ਇਧ **ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਾ ਨਿਸਜ੍ਜਾ। ਤਤੋ ਆਸਨਪਞ੍ਞਾਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਪੁਰਿਮਕਂ ਆਸਨਪਞ੍ਞਾਪਨਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ । **ਭੋਜਨਕਾਲੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਾਲਸੀਸੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਕਤਕਿਚ੍ਚਮਾਹ। **ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣਵਨ੍ਦਨਕਾਲੋ**ਤਿ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਬੋਧਿਯਙ੍ਗਣੇਸੁ ਚੇਤਿਯਬੋਧੀਨਂ ਵਨ੍ਦਨਕਾਲੋ। **ਸਕਲਂ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ।

ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਚ੍ਚਂ। **ਏਤ੍ਤਕੇਨਾ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਥਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਸਾਨਸਿਲਾ ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਸਿਤਭਾਵਾਵਹਂ। ਯਂ ਤਸ੍ਸ, ਤਾ ਤਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਪਰਮਨੇਪਕ੍ਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਦੀਪੇ ਜਲਿਤੇ ਵਿਯ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ, ਅਨ੍ਧਕਾਰਟ੍ਠਾਨੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪੁਰਿਮਭਵੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੇ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤਨਾਮਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਨਾਮਰੂਪਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪਠਮਂ ਰੂਪਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਾਮਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਠਮਂ ਨਾਮਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। **ਪਹੋਤੀ**ਤਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। **ਪਣ੍ਡਿਤੋ** ਨਾਮ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਕਤਾਧਿਕਾਰੋ।

"ਅਞ੍ਞਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਭਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਰਭਾਵਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਏਕਭਵੇਪਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮੇਵ ਨਾਮਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨਿਰੁਦ੍ਧਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

''ਯੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਮਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਇਧ।
ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਦਿਸਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਗਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ''ਤਿ॥ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩੯)।

ਤਂ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਤਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਟ੍ਠਾਨਂ। **ਆਹੁਨ੍ਦਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਤੋ, ਉਪਰਿ ਚ ਘਨਸਞ੍ਛਨ੍ਨਂ ਸਮ੍ਬਾਧਟ੍ਠਾਨਂ। **ਅਨ੍ਧਤਮਮਿਵਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਿਮਿਸਾ ਵਿਯ।

ਕੂਟਾਗਾਰਕਣ੍ਣਿਕਟ੍ਠਾਯਾਤਿ ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਕੂਟਟ੍ਠਾਯ। ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਕਣ੍ਣਿਕਾ ਵਿਯ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ, ਮਹਾਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨਾਮਰੂਪਂ, ਸਾਖਾਪਲਾਸਾ ਵਿਯ ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਫਰਸੁਧਾਰਾ ਵਿਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਭਾਵਨਾ , ਕਮ੍ਮਾਰਸਾਲਾ ਵਿਯ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਕਟ੍ਠਫਾਲਕੋਪਮਾਪਿ** ''ਯਥਾ ਨਾਮ ਬਲਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਓਦਨਪਚਨਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁਂ ਫਾਲੇਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਤਚਫੇਗ੍ਗੁਮਤ੍ਤਫਾਲਨੇ ਫਰਸੁਧਾਰਾਯ ਵਿਪਨ੍ਨਾਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦਾਰੁਂ ਫਾਲੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਧੁਰਨਿਕ੍ਖੇਪਂ ਅਕਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ **ਕੇਸੋਹਾਰਕੂਪਮਾ**।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ ਅਤੀਤਾਸੁ ਜਾਤੀਸੁ ਨਿਵੁਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਭਾਵਾ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਨਿਸਜ੍ਜਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸਮਾਧਿਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞਾਣਂ **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਾਧਿਞਾਣਂ। ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਤੇਸਂ ਵਚਨਂ ਅਤੀਤਂਸਞਾਣਂ ਚੇ, ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਮਾਧਿਞਾਣਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਰਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਓਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਆਰਬ੍ਭ ਰੂਪਾਵਚਰਂ

ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਾ ਆਗਤਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਯੇਸਂ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰਿਮਾਨੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਾ ਪਨ ਅਪ੍ਪਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਦਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਕਾਮਂ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਚੁਤਿਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਨਾਮਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਞਾਣਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਜੋਤਿਤਭਾਵਤੋ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਤਤੋ ਨਾਮਰੂਪਤੋ ਪਭੁਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬੋ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੋ, ਏਵਂ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਤੀ**"ਤਿ।

੪੦੪. ਏਕਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਨ੍ਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਭਵਂ। ਸੋ ਹਿ ਏਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਨ੍ਤੋਗਧਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦੋ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਇਧ ਜਾਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਕਮ੍ਪਿ…ਪੇ॰… ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਪਰਿਹਾਯਮਾਨੋ**ਤਿ ਖੀਯਮਾਨੋ ਵਿਨਸ੍ਸਮਾਨੋ। **ਕਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪੋ। ਸੋ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਕਾਲੋ, ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਵਡ੍ਢਮਾਨੇ ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯੋ ਪਨ ''ਕਾਲਂ ਖੇਪੇਤੀ''ਤਿ, ''ਕਾਲੋ ਘਸਤਿ ਭੂਤਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਸਹਤ੍ਤਨਾ''ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੨.੧੯੦) ਚ ਆਦੀਸੁ ਕਾਲਸ੍ਸਾਪਿ ਖਯੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਸਂਵਟ੍ਟਨਂ ਵਿਨਸ੍ਸਨਂ ਸਂਵਟ੍ਟੋ, ਸਂਵਟ੍ਟਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤਥਾ ਠਾਯੀ **ਸਂਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀ। ਤਂਮੂਲਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਂਪੁਬ੍ਬਕਤ੍ਤਾ। ਵਿਵਟ੍ਟਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ, ਵਡ੍ਢਨਂ ਵਾ **ਵਿਵਟ੍ਟੋ**।

ਤੇਜੋਸਂਵਟ੍ਟੋ ਆਪੋਸਂਵਟ੍ਟੋ ਵਾਯੋਸਂਵਟ੍ਟੋਤਿ ਏਵਂ ਸਂਵਟ੍ਟਸੀਮਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਂਵਟ੍ਟੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ ਤਥਾ ਅਵਤ੍ਵਾ **"ਆਪੋਸਂਵਟ੍ਟੋ ਤੇਜੋਸਂਵਟ੍ਟੋ ਵਾਯੋਸਂਵਟ੍ਟੋ**"ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਂਵਟ੍ਟਕਮਹਾਭੂਤਦੇਸਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਸਂਵਟ੍ਟਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾਤਿ ਅਪਰੇ। ਆਪੇਨ ਸਂਵਟ੍ਟੋ **ਆਪੋਸਂਵਟ੍ਟੋ। ਸਂਵਟ੍ਟਸੀਮਾ**ਤਿ ਸਂਵਟ੍ਟਮਰਿਯਾਦਾ।

ਸਂਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ। **ਸਦਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ, ਤੀਸੁਪਿ ਸਂਵਟ੍ਟਕਾਲੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਖੇਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਬੁਦ੍ਧਖੇਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਤਿਵਿਧ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਤ੍ਤਕੇ ਠਾਨੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਞਾਣਾਨੁਭਾਵੋ ਪੁਞ੍ਞਫਲਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤੋ ਸਰਸੇਨੇਵ ਪਥਵੀ ਵਿਜਮ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਖੇਤ੍ਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਜਾਤਿਖੇਤ੍ਤਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਰਿਯਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਆਨੁਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਇਧ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਆਣਾਖੇਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਞ੍ਞਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਂ ਗਤੋਪਿ ਕਤਪਰਿਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਏਕਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇ ਠਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਕਤੇ ਆਣਾਖੇਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਿਸਮ੍ਭੁਣਾਤ੍ਵੇਵ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੁਭਾਵੋ ਤਤ੍ਥ ਦੇਵਤਾਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਣਾਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਯਂ ਵਿਸਯਖੇਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਖਣੇ ਸਰੇਨ ਅਭਿਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ''ਯਾਵਤਾ ਵਾ ਪਨ ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਨਨ੍ਤਪਰਿਮਾਣੇ ਵਿਸਯਖੇਤ੍ਤੇ। **ਯਂ ਯਂ ਤਥਾਗਤੋ ਆਕਙ੍ਖਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ** ਆਕਙ੍ਖਾਮਤ੍ਤਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਸ੍ਸ। **ਸਣ੍ਠਹਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਟ੍ਟਮਾਨਂ ਜਾਯਮਾਨਂ।

੪੦੫. ਗੋਖਾਯਿਤਕਮਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਗੋਹਿ ਖਾਦਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਮਾਣੇਸੁ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ। ਪੁਪ੍ਫਫਲੂਪਜੀਵਿਨਿਯੋ ਚ ਦੇਵਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ''ਵਸ੍ਸੂਪਜੀਵਿਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ''ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਝਾਨਪ੍ਪਟਿਲਾਭਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਦਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਲੋਕਂ ਬ੍ਯੂਹੇਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਲੋਕਬ੍ਯੂਹਾ**। ਤੇ ਕਿਰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਠਿਤਾਪਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਪਿ ਸਂਵੇਗਜਾਤਾ, ਸਮ੍ਭਮਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਆਸਨ੍ਨੇ ਠਾਨੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਸਿਖਾਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਮੁਤ੍ਤਤਾਯ **ਮੁਤ੍ਤਸਿਰਾ**। ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਧੂਯਮਾਨਕੇਸਤਾਯ **ਵਿਕਿਣ੍ਣਕੇਸਾ**। ਲੋਕਵਿਨਾਸਭਯੇਨ ਸੋਕਵਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ **ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਰੂਪਵੇਸਧਾਰਿਨੋ। ਮਾਰਿਸਾ**ਤਿ ਦੇਵਾਨਂ ਪਿਯਸਮੁਦਾਚਾਰੋ। ਕਥਂ ਪਨੇਤੇ

ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ? ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਸਞ੍ਚੋਦਿਤਾਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਤਾਦਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਏਕੇ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਦੇਵਤਾਹਿ ਉਯ੍ਯੋਜਿਤਾਤਿ ਅਪਰੇ।

ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨੀਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਮਨਸਿਕਾਰਾਦੀਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ। **ਦੇਵਲੋਕੇ**ਤਿ ਕਾਮਦੇਵਲੋਕੇ। ਦੇਵਾਨੰ ਕਿਰ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਵਾਤਗ੍ਗਹਣਪਰਿਚਯੇਨ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਝਾਨਾਨਿ ਸੁਖੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਝਾਨੰ ਪਟਿਲਭਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਤਦਞ੍ਞੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਆਪਾਯਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਦੇਵਲੋਕੇ।

ਦੁਤਿਯੋ ਸੂਰਿਯੋਤਿ ਦੁਤਿਯੰ ਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲੰ। **ਸਤ੍ਤਸੂਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੂਰਿਯਪਾਤੁਭਾਵਸੁਤ੍ਤੰ। **ਪਕਤਿਸੂਰਿਯੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸੂਰਿਯਵਿਮਾਨੇ। ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਪਨ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾ, ਏਵੰ ਸੂਰਿਯਦੇਵਪੁਤ੍ਤੋਪਿ ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲੰ ਪਨ ਪਭਸ੍ਸਰਤਰਞ੍ਚੇਵ ਤੇਜਵਨ੍ਤਤਰਞ੍ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਪਰੇ। ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾ ਸਰਭੂ ਅਚਿਰਵਤੀ ਮਹੀਤਿ ਇਮਾ **ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਨਦਿਯੋ**।

ਪਭਵਾਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ। **ਹੰਸਪਾਤਨੇ**ਤਿ ਮਨ੍ਦਾਕਿਨਿਮਾਹ।

ਨ ਸਣ੍ਠਾਤੀਤਿ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਸਿਨੇਹਨ੍ਤਿ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸਿਨੇਹੰ। ਯਾਯ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਾ ਛਸੂਰਿਯਪਾਤੁਭਾਵੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਯਥਾ ਚਿਦ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਚ ਇਦੰ ਚਕ੍ਕਵਾਲੰ। **ਏਵੰ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਵਿਪਤ੍ਤਿਮਹਾਮੇਘੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨੰ, ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਅਤਿਦਿਸਤਿ।

ਪਲੁਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਤਿ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਪ੍ਪਭੇਦੰ ਸਙ੍ਖਾਰਜਾਤੰ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਕ੍ਖਯਾ**ਤਿ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਕ੍ਖਯਾ। ਸਯਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਸਮਾਨੰ ਇਨ੍ਧਨਾਭਾਵਤੋ ਛਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਡ੍ਡਹਿਤ੍ਵਾ ਵੂਪਸਮਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਪ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਨਿਬ੍ਬਾਯਤੀ**"ਤਿ।

੪੦੬. ਦੀਘਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁਨੋਤਿ ਸੰਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੀਘਸ੍ਸ ਕਾਲਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਯੇਨ । **ਤਾਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਾਕਸਾਲਾਦਿਰੁਕ੍ਖੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਘਨੰ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਵਿਸਰਿਤੁੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਿਤੰ ਕਰੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਰਿਵਟੁਮ**"ਨ੍ਤਿ, ਵਟ੍ਟਭਾਵੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਦਕੰ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਾਤਸ੍ਸ। **ਵਿਵਰੰ ਦੇਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਘਨੰ ਕਰੋਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ, ਏਵੰ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤਰੰ ਦੇਤਿ। **ਪਰਿਕ੍ਖਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਯਾਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਏਕੋਘਭੂਤੇਨ ਵਾਤੇਨ ਪਰਿਸੋਸਿਯਮਾਨਤਾਯ ਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੋ ਪਾਤੁਭਵਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੋ**ਤਿ ਚ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਮਾਹ। **ਉਪਰਿ ਚਤੁਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਲੋਕਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਯਾਮਦੇਵਲੋਕਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਨੇ। ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਤਾਵਤਿੰਸਭਵਨਾਨੰ ਪਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਥਵੀਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਨ ਤਾਵ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ।

ਰੁਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨ ਭਸ੍ਸਤਿ, ਏਵੰ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਿ।

"**ਪਠਮਤਰਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਇਦੰ ਆਯੁਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨੰ, ਤੇਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ, ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਨੰ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਆਭਸ੍ਸਰਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਤੋ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਾਪਿ ਹਿ ਆਭਸ੍ਸਰਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। "**ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਯੰਪਭਾ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰਾ**"ਤਿ ਇਦੰ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਲੁਪ੍ਪਕਾਰਕ**ਨ੍ਤਿ ਆਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਆਲੁਪ੍ਪਨੰ ਵਿਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਾਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਹਟ੍ਠਾ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤਚਿਤ੍ਤਾ। **ਨਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਥਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ।

ਸਿਨੇਰੁਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਹਿਮਵਨ੍ਤਪਬ੍ਬਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੀਪਸਮੁਦ੍ਦਾਪੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਨਿਨ੍ਨਨਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ ਸਮੁਦ੍ਦਾ, ਸਮਸਮਟ੍ਠਾਨੇ ਦੀਪਾ''ਤਿ। **ਥੂਪਥੂਪਾ**ਤਿ ਉਨ੍ਨਤੁਨ੍ਨਤਾ।

ਅਤਿਮਞ੍ਞਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ, ਹੀਲ਼ੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ''ਏਕਚ੍ਚੇ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੩) ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨੇਵ। **ਪਦਾਲਤਾ**ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਿਕਾ ਲਤਾਜਾਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰ ਪਾਰਾਸਵਜਾਤਿ ਗਲ਼ੋਚੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਕਟ੍ਠੇ ਏਵ ਭੂਮਿਪ੍ਪਦੇਸੇ ਪਚ੍ਚਨਕੋ **ਅਕਟ੍ਠਪਾਕੋ। ਅਕਣੋ**ਤਿ ਕੁਣ੍ਡਕਰਹਿਤੋ।

ਸੁਮਨਸਙ੍ਖਾਤਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸੋ **ਸੁਮਨਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸੋ**। ਯੋ ਯੋ ਰਸੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਯਂਯਂਰਸੋ, ਓਦਨੋ, ਤਂ **ਯਂਯਂਰਸਂ,** ਯਾਦਿਸਰਸਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਸਪਥਵੀ, ਭੂਮਿਪਪ੍ਪਟਕੋ, ਪਦਾਲਤਾ ਚ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਾ ਸੁਧਾਹਾਰੋ ਵਿਯ ਖੁਦ੍ਦਂ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਰਸਹਰਣੀਹਿ ਰਸਮੇਵ ਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾ, ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨੇਵ ਗਹਣਿਨ੍ਧਨਮੇਵ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਓਦਨੋ ਪਨ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤੋ ਰਸਂ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋਪਿ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਓਲ਼ਾਰਿਕਭਾਵੇਨ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਾਵਂ, ਕਸਟਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ ਮੁਤ੍ਤਕਰੀਸਂ ਸਞ੍ਜਾਯਤੀ"**ਤਿ। ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਾਮਰਾਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵੇਗੋ ਨ ਸਮਿਤੋ, ਨ ਤਾਵ ਬਲਵਕਾਮਰਾਗੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁਂ। ਯਦਾ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਬਲਵਕਾਮਰਾਗੋ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰੋ ਅਹੋਸਿ, ਤਦਾ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇਸੁ ਸਞ੍ਜਾਯਿਂਸੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ…ਪੇ॰… ਪਾਤੁਭਵਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਤਤ੍ਰ ਸੁਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਅਲਸਜਾਤਿਕਸ੍ਸਾਤਿ ਸਜ੍ਜੁਕਮੇਵ ਤਣ੍ਡੁਲਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਦਿਵਸਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਗਹਣੇਨ ਅਲਸਪਕਤਿਕਸ੍ਸ।

ਅਨੁਤ੍ਥੁਨਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਸੋਚਨ੍ਤਿ। **ਸਮ੍ਮਨ੍ਨੇਯ੍ਯਾਮਾ**ਤਿ ਸਮਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯਾਮ। **ਨੋ**ਤਿ ਅਮ੍ਹੇਸੁ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਯਥਾਰਹਂ। **ਖੀਯਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਖੀਯਨਾਰਹਂ ਨਿਨ੍ਦਨੀਯਂ। **ਗਰਹਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਹੀਲ਼ੇਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਮੇਵ ਭਗਵਾ ਪਟਿਬਲੋ ਪਗ੍ਗਹਨਿਗ੍ਗਹਂ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਰਞ੍ਜੇਤੀ**ਤਿ ਸਞ੍ਹਵਤ੍ਥੂਹਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਰਮੇਤਿ ਪੀਣੇਤਿ।

ਵਿਵਟ੍ਟਟ੍ਠਾਯੀਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਅਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪਸਙ੍ਗਹਂ। ਵੀਸਤਿਅਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਸੇਸਾਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਕਾਲਤੋ ਤੇਨ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਾਨੇਵ।

੪੦੭. ਮਹਾਧਾਰਾਹੀਤਿ ਤਾਲਸਾਲਕ੍ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਮਾਣਾਹਿ ਮਹਤੀਹਿ ਖਾਰੁਦਕਧਾਰਾਹਿ। **ਸਮਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ। **ਪਥਵਿਤੋ**ਤਿ ਪਥਵਿਯਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਖਾਰੁਦਕੇਨ ਫੁਟ੍ਠਫੁਟ੍ਠਾ ਪਥਵੀਪਬ੍ਬਤਾਦਯੋ ਉਦਕੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਲੋਣਸਕ੍ਖਰਾ ਵਿਯ ਵਿਲੀਯਨ੍ਤੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰੁਦਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕੂਦਕਮੇਵ ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਪਰੇ ''ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕਂ ਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧਞ੍ਚ ਉਦਕਸਨ੍ਧਾਰਕਂ ਵਾਯੁਕ੍ਖਨ੍ਧਞ੍ਚ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਯਮੇਵ ਏਕੋਘਭੂਤਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। **ਤਯੋਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਭਅਪ੍ਪਮਾਣਾਭਆਭਸ੍ਸਰਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ, ਤਯਿਦਂ ''ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ''ਤਿ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਛਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। **ਸੁਭਕਿਣ੍ਹੇ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਯਾ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਸੁਭਅਪ੍ਪਮਾਣਾਸੁਭੇਪਿ ਹਿ ਆਹਚ੍ਚ ਉਦਕਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ''ਆਭਸ੍ਸਰੇ ਆਹਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਕਪ੍ਪਵਿਨਾਸਕਉਦਕਂ। **ਉਦਕਾਨੁਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਦਕੇਨ ਅਨੁਗਤਂ ਫੁਟ੍ਠਂ। **ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਿਲੀਯਾਪੇਤ੍ਵਾ।

ਇਦਮੇਕਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਂਵਟ੍ਟਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਏਕਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ।

੪੦੮. ਥੂਲਰਜੇ ਅਪਗਤੇ ਏਵ ਪਥਵੀਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਸਣ੍ਹਰਜੰ ਅਪਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਤਤੋ ਸਣ੍ਹਰਜਾ**”ਨ੍ਤਿ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। “**ਵਿਸਮਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਮਹਾਰੁਕ੍ਖੇ**”ਤਿ ਇਦੰ ਪਠਮੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਬ੍ਬਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਪਬ੍ਬਤਮ੍ਪਿ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਮ੍ਪੀਤਿ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨੇਨੇਵ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤੰ ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਬ੍ਬਤਮ੍ਪਿ ਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਮ੍ਪਿ ਵਾਤੋ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਖਿਪਤਿ। **ਤੇ** ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਬ੍ਬਤਾਦਯੋ। **ਅਭਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲਹਿਮਵਨ੍ਤਸਿਨੇਰੁੰ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲਾਦੀਹੀਤਿ ਏਵੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਮਾਗਮਵਸੇਨ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰਕਉਦਕੰ, ਤੰਸਨ੍ਧਾਰਕਵਾਤਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਅਵਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾਭਾਵਤੋ।

੪੦੯. ਯਦਿਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਹੇਤੁਕੋ ਸਰਸਨਿਰੋਧੋ ਵਿਨਾਸਕਾਭਾਵਤੋ, ਸਨ੍ਤਾਨਨਿਰੋਧੋ ਪਨ ਹੇਤੁਵਿਰਹਿਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਯਥਾ ਤੰ ਸਤ੍ਤਕਾਯੇਸੂਤਿ। ਭਾਜਨਲੋਕਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹੇਤੁਕੇਨ ਵਿਨਾਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁੰ ਪੁਚ੍ਛਤਿ “**ਕਿੰ ਕਾਰਣਾ ਏਵੰ ਲੋਕੋ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ। ਇਤਰੋ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞਬਲੇਨ ਪਠਮੰ ਲੋਕੋ ਵਿਵਟ੍ਟਤਿ, ਏਵੰ ਤੇਸੰ ਪਾਪਬਲੇਨ ਸੰਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਕੁਸਲਮੂਲਕਾਰਣਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਨੰ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਰੋਗਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪੋ, ਸਤ੍ਥਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪੋ, ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪੋਤਿ ਇਮੇ ਤਿਵਿਧਾ ਅਨ੍ਤਰਕਪ੍ਪਾ ਵਿਵਟ੍ਟਾਯਿਮ੍ਹਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਕਪ੍ਪੇ ਜਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਤੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਤਯੋ ਸੰਵਟ੍ਟਾ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਅਧਿਕਭਾਵੇਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਸੁ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਰੇ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨੇ। ਦੋਸੇ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਰੇ ਅਧਿਕਤਰਦੋਸੇਨ ਵਿਯ ਤਿਕ੍ਖਤਰੇਨ ਖਾਰੁਦਕੇਨ ਵਿਨਾਸੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਦੋਸੇ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਰੇ ਉਦਕੇਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ। ਪਾਕਟਸਤ੍ਤੁਸਦਿਸਸ੍ਸ ਦੋਸਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਿਸਦਿਸਤਾ, ਅਪਾਕਟਸਤ੍ਤੁਸਦਿਸਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਖਾਰੁਦਕਸਦਿਸਤਾ ਚ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ “**ਦੋਸੇ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਰੇ ਅਗ੍ਗਿਨਾ, ਰਾਗੇ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤਰੇ ਉਦਕੇਨਾ**”ਤਿ ਕੇਚਿਵਾਦਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਰਾਗੋ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਬਹੁਲੰ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਰਾਗਵਸੇਨ ਬਹੁਸੋ ਲੋਕਵਿਨਾਸੋ।

੪੧੦. ਏਵੰ ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਸੰਵਟ੍ਟਾਦਿਕੇ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਧਿਕਤੰ ਨੇਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਾਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ।

“**ਅਮੁਮ੍ਹਿ ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ**”ਤਿ ਇਦੰ ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੪) ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਕਤਿਪਯੰ ਕਾਲੰ ਭਵਾਦੀਸੁ ਸੰਸਰਣੰ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ ਵਾ ਵਟ੍ਟਮਾਨੇਸੁ ਭਵਾਦੀਸੁ ਇਮਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਅਹੋਸਿ, ਤੰਦਸ੍ਸਨਮੇਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ **ਅਮੁਮ੍ਹਿ ਸੰਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ, ਤੇਨ ਚ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੇਨ ਇਤਰਾਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। **ਭਵੇ** ਵਾਤਿਆਦੀਸੁ ਕਾਮਾਦਿਭਵੇ ਵਾ ਅਣ੍ਡਜਾਦਿ**ਯੋਨਿਯਾ** ਵਾ ਦੇਵਾਦਿ **ਗਤਿਯਾ** ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਆਦਿ**ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ** ਵਾ **ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ** ਵਾ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿ **ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਵਾ।** **ਆਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੋਸਿੰ। **ਵਣ੍ਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਣ੍ਣਵਿਪਤ੍ਤਿੰ ਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਾਲਿਮੰਸੋਦਨਾਹਾਰੋ ਵਾ ਗਿਹਿਕਾਲੇ। **ਪਵਤ੍ਤਫਲਭੋਜਨੋ** ਵਾ ਤਾਪਸਾਦਿਕਾਲੇ। **ਸਾਮਿਸਾ** ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਯੋ। **ਨਿਰਾਮਿਸਾ** ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸ੍ਸਿਤਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਵੇਕਜਸਮਾਧਿਜਸੁਖਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ।

‘‘ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੰ ਯਾਵਦਿਚ੍ਛਕੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਅਪਿਚਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੋਯੰ, ਬ੍ਯਾਪਨਿਚ੍ਛਾਲੋਪੋ ਵਾ, ਅਮੁਤ੍ਰ ਅਮੁਤ੍ਰਾਸਿਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਆਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਵਦਿਚ੍ਛਕੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਞਾਣੇਨ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੰ ਆਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਾਨੁਸ੍ਸਰਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੰ, ਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੰ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਨਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਖੋ ਯਥਾਰਹਤੋ, ਨ

ਯਥਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਵਣ੍ਣਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਹਾਰਵੇਦਯਿਤਾਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ। **ਓਦਾਤੋਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਪਕਾਰਤ੍ਥੋ ਵਾ, ਤੇਨ ਏਵਮਾਦਿ ਏਵੰਪਕਾਰ**ਨਾਨਤ੍ਤ**ਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ।

ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧੧. ਚੁਤਿਯਾਤਿ ਚਵਨੇ। **ਉਪਪਾਤੇ**ਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਨੇ। ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਚੇਤੰ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ, ਚੁਤਿਕ੍ਖਣਸਾਮਨ੍ਤਾ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਸਾਮਨ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਯੇ ਪਨ ਆਸਨ੍ਨਚੁਤਿਕਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੧)। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤਿ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਚ ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**”ਤਿ। **ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤ੍ਤਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਤਤ੍ਥ ‘‘ਸੋਤਧਾਤੂ’’ਤਿ ਪਦੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਧ ਨਪੁੰਸਕਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਆਲੋਕਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਇਧ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਆਲੋਕਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਮਹਾਜੁਤਿਕਤ੍ਤਾਪਿ ਦਿਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ, ਕਸਿਣਾਲੋਕਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸਯੰ ਞਾਣਾਲੋਕਫਰਣਭਾਵੇਨ ਚ ਮਹਾਜੁਤਿਕਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਹਾਜੁਤਿਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ‘‘ਦਿਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ‘‘ਦਿਬ੍ਬਮਿਦੰ ਬ੍ਯਮ੍ਹ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ। **ਮਹਾਗਤਿਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮਹਨੀਯਗਮਨਤ੍ਤਾ, ਵਿਮ੍ਹਯਨੀਯਪਵਤ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਮ੍ਹਯਨੀਯਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਤਿਰੋਕੁਟ੍ਟਾਦਿਗਤਰੂਪਦਸ੍ਸਨਤੋ। ‘‘ਦਿਬ੍ਬਸਦਿਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਚ ਹੀਨੂਪਮਾਦਸ੍ਸਨੰ ਦੇਵਤਾਨੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਤੋਪਿ ਇਮਸ੍ਸ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭਾਯ ਯੋਗਿਨੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣੰ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਯਿਚ੍ਛਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭੀ ਚ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਦੇਵਤਾਨੰ ਵਚਨਗ੍ਗਹਣਕ੍ਖਮਨਧਮ੍ਮਦਾਨਵਸੇਨ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਵਿਯ ਦਾਨਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣੇ, ਵੋਹਾਰੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਏਵੰ ਵਿਹਾਰਵਿਜਯਿਚ੍ਛਾਵੋਹਾਰਜੁਤਿਗਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਵਸੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਸ੍ਸ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ । ਸਦ੍ਦਵਿਦੂ ਚ ਤੇਸੁ ਏਵ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਵੁ-ਸਦ੍ਦੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਸਦ੍ਦਸਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ।

ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਮੰਸਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤੰ ਸਮਵਿਸਮੰ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਦੰ। ਇਦੰ ਪਨ ਸਯਮੇਵ ਤਤੋ ਸਾਤਿਸਯੰ ਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਕਾਰੀਤਿ ਆਹ “**ਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਮਿਵਾਤਿਪਿ ਚਕ੍ਖੂ**”ਤਿ। ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਹੇਤੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ “**ਯੋ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ** ਪਰਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਏਤ੍ਥੇਵਾਯੰ ਸਤ੍ਤੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਏਵਮਿਤਰੇਪੀਤਿ। **ਨਵਸਤ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਦਿਟ੍ਠਿੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ** ਲਾਭੀ ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਯ। **ਬੁਦ੍ਧਪੁਤ੍ਤਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿਯੇ**ਵਾਤਿ ਉਤ੍ਤਰਪਦਾਵਧਾਰਣੰ, ਨ ਪੁਰਿਮਪਦਾਵਧਾਰਣੰ। ਏਵੰ ਹਿ **ਜਯਦ੍ਦਿਸਜਾਤਕਾ**ਦੀਹਿ ਅਵਿਰੋਧੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਇਦਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸਕੰ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨੰ ਗੋਚਰਭੂਤੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਤਿਰੋਹਿਤਾਤਿਸੁਖੁਮਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ **ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਾਨੁਸਕੰ**। ਏਵਰੂਪਞ੍ਚ ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰੰ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਮਨੁਸ੍ਸੂਪਚਾਰੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**”ਤਿ। ਏਵੰ ਵਿਸਯਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਸਯੀਮੁਖੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਮਾਨੁਸਕੰ ਵਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਮੰਸਚਕ੍ਖਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਨਪਿ। **ਦਟ੍ਠੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ** ਖਣਸ੍ਸ ਅਤਿਇਤ੍ਤਰਤਾਯ ਅਤਿਸੁਖੁਮਤਾਯ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਰੂਪਸ੍ਸ। ਅਪਿਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ, ਤਞ੍ਚ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ, ਨ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਨਾ ਮਹਗ੍ਗਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੰ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਚੁਤੂਪਪਾਤਕ੍ਖਣੇ ਰੂਪੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਟ੍ਠੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ’’ਤਿ ਸੁਵੁਤ੍ਤਮੇਤੰ। ਯਦਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਸਤ੍ਤੇ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ

ਵ◌ੁਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ? ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਰੂਪਦਸ੍ਸਨਤੋ ਏਵ◌ਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਸਤ੍ਤਗਹਣਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਕਾਰਣਭਾਵਤੋ ਵ◌ੋਹਾਰਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿਪਿ ਕੇਚਿ। ਤੇ ਚਵਮਾਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਵਰੂਪੇ**ਤਿ ਨ ਚੁਤੂਪਪਾਤਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਨੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਮੋਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਨਾਮ ਕਮ੍ਮੰ ਨਿਹੀਨੰ ਨਿਹੀਨਫਲੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮੋਹਨਿਸ੍ਸਨੂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਹੀਲ਼ਿਤਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਵ◌ਿਪਰੀਤੇ , ਅਹੀਲ਼ਿਤੇ ਅਨੋਹੀਲ਼ਿਤੇ ਅਨੋਞ੍ਞਾਤੇ ਅਨਵਞ੍ਞਾਤੇ ਚਿਤ੍ਤੀਕਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੁਵਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰਵਣ੍ਣੇ। **ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੇ**ਤਿ ਅਸੁਨ੍ਦਰਵਣ੍ਣੇ। ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਦੋਸਦੋਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਦੋਸਨਿਸ੍ਸਨੂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਗਤਿੰ ਗਤਾ ਸੁਗਤਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਗਤਿਗਤੇ"**ਤਿ, ਸੁਗਤਿੰ ਉਪਪਨ੍ਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਵਦਞ੍ਞੂ ਵ◌ਿਗਤਮਚ੍ਛੇਰਾ ਅਲੋਭੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਸੁਭਗਾ ਸਮਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਲੋਭਨਿਸ੍ਸਨੂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ ਅਡ੍ਢੇ ਮਹਦ੍ਧਨੇ"**ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੰ ਗਤਿੰ ਗਤਾ ਦੁਗ੍ਗਤਾਤਿ ਆਹ **"ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਤੇ"**ਤਿ। ਲੋਭਜ੍ਝਾਸਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਲੁਦ੍ਧਾ ਮਚ੍ਛਰਿਨੋ ਲੋਭੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਦੁਗ੍ਗਤਾ ਦੁਰੁਪੇਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **"ਲੋਭਨਿਸ੍ਸਨੂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ ਦਲਿਦ੍ਦੇ ਅਪ੍ਪਨ੍ਨਪਾਨੇ"**ਤਿ।

ਉਪਚਿਤਨ੍ਤਿ ਫਲਾਵਹਭਾਵ◌ੇਨ ਕਤੰ। ਯਥਾ ਕਤੰ ਹਿ ਕਮ੍ਮੰ ਫਲਦਾਨਸਮਤ੍ਥੰ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਕਤੰ ਉਪਚਿਤੰ। **ਚਵਮਾਨੇਤਿਆਦੀਹਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਿਸਯਮੁਖੇਨ ਵ◌ਿਸਯੀਬ੍ਯਾਪਾਰਮਾਹ। **ਪੁਰਿਮੇਹੀ**ਤਿ ਵ◌ਾ ''ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਆਦੀਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ । ਤਸ੍ਮਾ ''ਦਿਬ੍ਬੇਨ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ, ''ਚਵਮਾਨੇ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਿਚ੍ਚੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਦੇਨਾਤਿ ''ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵ◌ਾਕ੍ਯੇਨ। **ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੂ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਲਾਭੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੋ** ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਲਾਭੀ ਨੇਰਯਿਕੇ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤੋ। **ਏਵ◌ਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਨੇਰਯਿਕਾਨੰ ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਞਾਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਟ੍ਠਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ। **ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ**ਤਿਆਦਿ ਮਨਸਿਕਾਰਵ◌ਿਧਿਦਸ੍ਸਨੰ। ਏਵ◌ਂ ਪਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵ◌ਾ ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤੀਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **"ਵ◌ਿਸੁੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਨ ਵ◌ਿਨਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੁੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਚੇਤੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਗਤਭਾਵ◌ੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਦੇਵ◌ਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਨੇਰਯਿਕਦੇਵਗ੍ਗਹਣੰ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੋ ਹਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭੀ ਅਞ੍ਞਗਤਿਕੇਸੁਪਿ ਏਵ◌ਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਅਪਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਦੀਪੇਤੀ''ਤਿ (ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੧), ''ਸੁਗਤਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਗਤਿਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤੀ''ਤਿ (ਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੧੧) ਚ। ਤੰ ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਤੰਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਫਾਰੁਸਕਵਨਾਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚਿਤ੍ਤਲਤਾਵਨਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ।

ਯਥਾ ਚਿਮਸ੍ਸਾਤਿ ਯਥਾ ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸੁੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵ◌ਂ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸਪੀਤਿ ਵ◌ਿਸੁੰ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਾਵ◌ਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ **"ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਾਦਕਾਨੇਵ ਹਿ ਇਮਾਨੀ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਥਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭੀ ਨਿਰਯਾਦਿਅਭਿਮੁਖੰ ਆਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵ◌ਾ, ਨੇਰਯਿਕਾਦਿਕੇ ਸਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਤੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਯੂਹਿਤੰ ਨਿਰਯਸੰਵਤ੍ਤਨਿਯਾਦਿਕੰ ਕਮ੍ਮੰ ਤਾਦਿਸੇਨ ਸਮਾਦਾਨੇਨ, ਤਜ੍ਜੇਨ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਅਨਾਗਤੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ ਞਾਤੁਕਾਮੋ ਤੰ ਤੰ ਓਦਿਸ੍ਸ ਆਲੋਕੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਤੀਤੇ, ਏਤਰਹਿ ਵ◌ਾ ਆਯੂਹਿਤੰ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਕਮ੍ਮੰ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣੇਨ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੰ ਅਨਾਗਤੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ ਞਾਤੁਕਾਮੋ ਤਾਦਿਸੇਨ ਸਮਾਦਾਨੇਨ, ਤਜ੍ਜੇਨ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਾਤਿ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਤਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇਸੁ। ਏਤੰ **ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣੰ** ਨਾਮ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇ ਸਤਿਯੇਵ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਾਸਤਿ। ਤੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਇਮਾਨਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਸਹੇਵ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀ"**ਤਿ।

ਕਾਯੇਨ ਦੁਟ੍ਠ ਚਰਿਤਂ, ਕਾਯਤੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਪੂਤਿਕਤ੍ਤਾ ਦੁਟ੍ਠਂ ਚਰਿਤਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਕਾਯੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਚੋਪਨਕਾਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ। **ਇਤਰੇਸੁ**ਪਿ ਵਚੀਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਸੁ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤੂਪਚਿਤਂ, ਅਸਤਿਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰੁਪਚ੍ਛੇਦੇ ਵਿਪਾਕਾਰਹਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਿਗਚ੍ਛਨਤੋ ਸੋ ਤੇਨ ਸਹਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ "**ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਤਿ ਸਮਙ੍ਗੀਭੂਤਾ**"ਤਿ। "**ਅਨਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਵਿਯ ਪੁਤ੍ਤਾਨਂ, ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਵਿਯ ਚ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕਾਨਂ ਅਤ੍ਥਕਾਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਰਹਕਾ ਉਪਵਾਦਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਗੁਣਾਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨੇਨ, ਵਿਨਾਸਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚ ਅਨ੍ਤਿਮਵਤ੍ਥੁਨਾਪਿ ਉਪਵਾਦੋ ਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨਮੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ। ਗੁਣਾਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਞਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਾ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਸੀਲਪਰਿਧਂਸਨਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਇਮੇਸਂ ਸਮਣਧਮ੍ਮੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸਮਣਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਚ ਸੀਲਸਂਯਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਜਾਨਂ** ਵਾਤਿ ਯਂ ਉਪਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਭਾਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਵਾ। **ਅਜਾਨਂ** ਵਾਤਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਵਾ। ਜਾਨਨਂ ਅਜਾਨਨਂ ਚੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਅਰਿਯਭਾਵੋ ਏਵ ਪਮਾਣਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਭਯਥਾਪਿ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੋਵ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ''ਅਰਿਯੋ''ਤਿ ਪਨ ਅਜਾਨਤੋ ਅਦੁਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਰਿਯਗੁਣਾਭਾਵਂ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਤੇਕਿਚ੍ਛਂ ਪਨ ਹੋਤਿ** ਖਮਾਪਨੇਨ, ਨ ਅਨਨ੍ਤਰਿਯਂ ਵਿਯ ਅਤੇਕਿਚ੍ਛਂ।

ਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਤੁਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਥੇਰਂ, **ਤਂ** ਵਾ ਕਿਰਿਯਂ। ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵ ਥੇਰੋ ''ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਇਤਰੋਪਿ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੋ ਸਾਸਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਆਹ "**ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਹ**"ਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਤਂ ਕਰੁਣਾਯਮਾਨੋ "**ਖੀਣਾਸਵੋ ਤਯਾ ਉਪਵਦਿਤੋ**"ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵਿਕਾਸਿ।

ਸਚੇ ਨਵਕਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਾਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ। **ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਅਖਮਾਪੇਨ੍ਤੋਪੀ**ਤਿ ਪੁਰਤੋ ਖਮਾਪਨੇ ਅਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੋਪਿ। ''ਅਖਮਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਤਂ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਮਞ੍ਚਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪੂਜਾਕਰਣਟ੍ਠਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਸਮਾਦਾਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਸਮਾਦਾਨਾਨਿ, ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਸਮਾਦਾਨਾਨਿ ਯੇਸਂ, ਤੇ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ, ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਂ ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਪਰੇ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮਾਦਾਪਕਾ **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾ**। ਤਯਿਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿਆਦਿ ਪਰਿਪਕ੍ਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। **ਅਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂਸਮ੍ਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਅਵਸ੍ਸਮ੍ਭਾਵੀ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਂ ਵਾਚਂ ਅਪ੍ਪਹਾਯਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਪੁਨ ਏਵਰੂਪਿਂ ਵਾਚਂ ਨ ਵਕ੍ਖਾਮੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ ਨਾਮ, ''ਪੁਨ ਏਵਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਜਹਤਿ ਨਾਮ, ''ਪੁਨ ਏਵਰੂਪਿਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ ਨਾਮ, ਤਥਾ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨੇਵ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਤਿ। **ਯਥਾਭਤਂ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਨਿਰਯਪਾਲੇਹਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰਯੇ ਠਪਿਤੋ, ਏਵਂ ਨਿਰਯੇ ਠਪਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਪਾਪਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਤੋ ਸਂਸਾਰਖਾਣੁਭਾਵੋਪਿ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਰਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਜ੍ਜਾਨੀ**"ਤਿ।

''ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਨੇਤ੍ਤਿਕੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੭) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਇਧ ਕਾਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਵਿਸਯੋਤਿ ਆਹ "**ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾ**"ਤਿ। ਅਵੀਤਰਾਗਸ੍ਸ ਮਰਣਤੋ ਪਰਂ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤਰੂਪਾਦਾਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਪਰਂ ਮਰਣਾਤਿ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣੇ**"ਤਿ। ਯੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦੇਨੇਵ ਕਾਯੋ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ "**ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦਾ**"ਤਿ।

ਏਤਿ ਇਮਸ੍ਮਾ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਅਯੋ, ਪੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਮਤਾ ਅਯਾ**”ਤਿ। ਅਯਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਸੁਖਾਨੀਤਿ ਆਯੋ, ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਾਦਿਸੁਖਸਾਧਨਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਸੁਖਾਨਂ ਵਾ ਆਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ**”ਤਿ। ਇਯਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਿਯਤੀਤਿ ਅਯੋ, ਅਸ੍ਸਾਦੋਤਿ ਆਹ “**ਅਸ੍ਸਾਦਸਞ੍ਞਿਤੋ ਅਯੋ**”ਤਿ।

ਨਾਗਰਾਜਾਦੀਨਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੁਪਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਅਸੁਰਸਦਿਸ**ਨ੍ਤਿ ਪੇਤਾਸੁਰਸਦਿਸਂ। **ਸੋ**ਤਿ ਅਸੁਰਕਾਯੋ। **ਸਬ੍ਬਸਮੁਸ੍ਸਯੇਹੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਸ੍ਸਯੇਹਿ। **ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਸੁਟ੍ਠੁ ਚਰਿਤਂ, ਸੋਭਨਂ ਵਾ ਚਰਿਤਂ ਅਨਵਜ੍ਜਤ੍ਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ‘‘ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਨਾ’’ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ।

ਨਿਗਮਨਵਚਨਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪੁਨ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ**ਤਿ ‘‘ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ।

੪੧੨. **ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕਸਿਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੇਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇਨ ਭੂਮਿਪਾਦਪਦਮੂਲਸਮ੍ਪਾਦਨੇਨਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਅਭਿਨੀਹਾਰਕ੍ਖਮਂ** ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਭਿਮੁਖਂ ਪੇਸਨਾਰਹਂ ਪੇਸਨਯੋਗ੍ਗਂ **ਕਤ੍ਵਾ। ਆਸਨ੍ਨਂ ਕਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮੀਪਭੂਤਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ ਪਗੁਣਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਗੋਚਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਡ੍ਢਿਤੇ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣੇ। **ਅਪ੍ਪਨਾ**ਤਿ ਝਾਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ। ਨ ਹਿ ਅਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਸ੍ਸਯਂ ਹੋਤੀ**”ਤਿ, ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ ਪਰਿਕਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਂ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਪਸ੍ਸਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਸਿਯਾ। **ਇਮੇਸੂ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਤੇਜੋਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ। **ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਸਿਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ।

ਅਨ੍ਤੋਯੇਵ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤੀ**ਤਿ ਇਧ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਂ, ਤਂ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਕਸਿਣਾਲੋਕਵਸੇਨ ਚ ਰੂਪਗਤਦਸ੍ਸਨਂ, ਕਸਿਣਾਲੋਕੋ ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨਾਤਿ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਤੋ ਆਲੋਕੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤੇ ਰੂਪਗਤਮ੍ਪਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀ**”ਤਿ। ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾਰੋ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਸਿਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਞਾਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਰੂਪਗਤਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਥਂ ਪਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਅਥਾਨੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਏਵਂ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਫਰਣਵਸੇਨ ਆਲੋਕੋ ਥਾਮਗਤੋ ਹੋਤਿ ਚਿਰਟ੍ਠਾਯੀ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸੁਚਿਰਮ੍ਪਿ ਰੂਪਗਤਂ ਪਸ੍ਸਤੇਵ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਏਤ੍ਥ ਆਲੋਕੋ...ਪੇ॰... ਹੋਤੀ**”ਤਿ।

ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਤਿਣੁਕ੍ਕੂਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਰਤ੍ਤਿਂ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵੇਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ। **ਥਾਮਗਤਾਲੋਕਸ੍ਸ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ, ਥਾਮਗਤਸ੍ਸ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਤਤ੍ਤਕਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ।

ਅਨਾਪਾਥਗਤਨ੍ਤਿ ਆਪਾਥਗਮਨਯੋਗਜਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਾਦਿ ਪਨ ਤਦਭਾਵਤੋ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਮੇਵ । **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਰੂਪਮਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। **ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਂ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਭਾਵਨਸਮਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ। **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨ ਯਾਥਾਵਤੋ ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ।

ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ। **ਪਰਿਪਨ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਨੁਰਾਯਿਕੋ। **ਞਾਣਵਿਬ੍ਭਨ੍ਤਕੋ**ਤਿ ਞਾਣੁਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ ਞਾਣਭਾਵਨਾਮੁਖੇਨ ਉਮ੍ਮਾਦਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਮਯਾ ਅਧਿਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤੋਸਂ ਅਨਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਯੋਗਵਸੇਨ ਵਾ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਵਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ।

''ਏਵਂ ਪਸ੍ਸਿਤੁਕਾਮੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇਵ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਤ੍ਰਾਯ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧੩. **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ''ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੪-੨੪੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੪, ੪੩੧-੪੩੩; ਪਾਰਾ॰ ੧੨-੧੪) ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਪਾਲ਼ਿਗਤਿਂ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥਵਿਵਰਣਨਯਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਯ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ। ਤਦੁਭਯੇ ਚ ਸਭਾਵਤੋ, ਸਮੁਦਯਤੋ, ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਤੋ, ਅਸ੍ਸਾਦਤੋ, ਆਦੀਨਵਤੋ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਚ ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਅਵੇਦਿ ਅਞ੍ਞਾਸਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ ਪਵੇਦੇਸਿ ਵਾਤਿ ਸਾਤਿਸਯੇਨ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਵਬੋਧੇਨ ਭਗਵਾਵ ਥੋਮੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **"ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਦੂ"**ਤਿ। ਞਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਜਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਾਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ। ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚ ਪਰਿਭਣ੍ਡਞਾਣਾਨਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ''ਪਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤਾਸੁ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਭਣ੍ਡਞਾਣਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਵਾਰਞਾਣਾਨਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਯਾਨਿ ਤਂਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿ ਮੇਖਲਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਇਮਾਨਿਪਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਿਦ੍ਧਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਭਣ੍ਡਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਇਧਾਗਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਧਾ**ਤਿ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਦੀਸੁ ਮਨੋਮਯਞਾਣਮ੍ਪਿ ਵਿਸੁਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਭਾਵੇਨ ਆਗਤਂ।

"ਤੇਸੂ"ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਕਿਂ ਤਿਕਾਨਂ, ਉਦਾਹੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਦਿ ਤਿਕਾਨਂ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਤਿਕੇਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਭਵਤੁ ਤਾਵ ਤਿਕਾਨਂ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨ ਹਿ ਤਿਕੇਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ਨਾਯਂ ਵਿਰੋਧੋ ਤਿਕਵੋਹਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂਯੇਵ ਗਯ੍ਹਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਹੋਤੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ, ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਮਸਨਂ ਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ? ਅਯਮ੍ਪਿ ਨ ਦੋਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣੇਨੇਵਾਤਿ।

੪੧੪. ਅਸਤਿਪਿ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇ ਭੂਮਿਕਾਲਸਨ੍ਤਾਨਭੇਦਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨੇਸੁ **ਸਤ੍ਤਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ**। ਤਿਕਵਸੇਨ ਹੇਸ ਭੇਦੋ ਗਹਿਤੋ। ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਇਧ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤਿਕੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਂ। **ਕਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਉਪਯੋਗਲਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। ਦੁਤਿਯਾਵਿਭਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਾਯਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਰੂਪਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤੋ"**ਤਿ, ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਦੇਵ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਦੇਵ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਣਾਮਨੇ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਦੇਵ। ਰਾਮਗਾਮੇ ਚੇਤਿਯਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਚੇਤਿਯੇਸੁ ਧਾਤੁਯੋ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਭੂਮਿਘਰਮਣ੍ਡਪੇ ਕਤਂ **ਮਹਾਧਾਤੁਨਿਧਾਨਂ। "ਇਮੇ ਗਨ੍ਧਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਗਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਅਸੁਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਅਨਾਗਤਮੇਵ ਨੇਸਂ ਰੂਪਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ

ਅਨਾਗਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ। **ਵਤ੍ਤੁਨਿਯਸੇਨਾਸਨਂ** ਨਾਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਯਂ ਵਿਹਾਰੋ। **ਦਧਿਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਦਧਿਮਣ੍ਡੋ, ਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂ ਦਧਿਵਣ੍ਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ** ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ।

ਸਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ।

੪੧੫. ਸਦ੍ਵੇ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਭਾਵਤੋ। **ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇ**ਵਾਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਂਯੇਵ।

੪੧੬. ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਵੇਣਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਾਵ ਅਰਹਤੋ ਨੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਕਦਾਗਾਮੀ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਰਹਤੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਨੇਤਬ੍ਬਂ। **ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਅਨਰਿਯਾਨਂ। ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਚ ਉਪਰਿਮੋ ਅਨਾਗਾਮਿਆਦਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਤੀਤਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪੁਚ੍ਛਤਿ **"ਕਥਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਇਤਰੋ ਯਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਾਵ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਤਿਵਿਧ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਂ, ਠਿਤਿਂ, ਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਪਤ੍ਤਂ, ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਲੋਕਟ੍ਠਾਨਤੋ ਓਵਰਕਂ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਗੇਵ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਯਾਵ ਰੂਪਗਤਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਡ੍ਢਵੇਲਾ ਅਵਿਭੂਤਵਾਰਾ, ਉਪਡ੍ਢਵੇਲਾ ਵਿਭੂਤਵਾਰਾ, ਤਦੁਭਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਯਿਦਂ ਨ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਂ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸੀਘਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤੀਤਿ ''ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ''ਤਿ ਏਕਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਕਤਂ, ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਸਭਾਵਉਤੁਆਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ ਏਕਦ੍ਵੇਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤੀਰੇ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਉਦਕਲੇਖਾ ਨਾਮ ਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਂ ਗਤਾ ਤੀਰਸਮੀਪੇ ਉਦਕਰਾਜਿ। **ਯਾਵ ਨ ਵਿਪ੍ਪਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਵਿਗਮੇਨ ਯਾਵ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਅਤਿਨ੍ਤੇ ਤੀਰੇ ਅਲ੍ਲਪਾਦੇਨ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤੇ ਯਾਵ ਪਾਦੇ ਉਦਕਲੇਖਾ ਨ ਵਿਪ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਂਸੀਦਤਿ, ਨ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤੀ''ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨੇਤੇ ਕਿਰਿਯਾਭੇਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕਾਲਵਿਸੇਸਾ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਮਸਮਾ, ਊਨਾਧਿਕਭਾਗਵਨ੍ਤੋਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਜਵਨਵਾਰਾ** ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਇਤਰਜਵਨਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਪਰਿਮਿਤਕਾਲਾ, ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਵਤ੍ਤਭਵਙ੍ਗਾਦਯੋਪਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਤਦੁਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਦ੍ਵਯਂ।

ਏਕਭਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਏਕਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਏਤਰਹੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ **ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਮਨੋ**ਤਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਾਹ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ। **ਮਨੋ**ਤਿ ਵਾ ਮਨਾਯਤਨਂ। **ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਉਭਯਮੇਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਉਭਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਹਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ। ਤਥਾਭੂਤੋ ਚ ਵਤ੍ਥਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ **ਸਂਹੀਰਤਿ** ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਆਕਡ੍ਢੀਯਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਂ ''ਏਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੪) ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋ, ਨ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੇ...ਪੇ॰... ਸਂਹੀਰਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਯੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭੨, ੨੮੫) ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ। ''ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ।

ਕੇਚੀਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ। **ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਕਾਲਮੇਵ ਪਰਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਯਥਾ ਆਕਾਸੇ**ਤਿਆਦਿ ਸਦਿਸੂਦਾਹਰਣਂ। **ਤਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਵਚਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ**। ਕਸ੍ਮਾ? ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥਿਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੋਸਤੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤਿਵਚਨਂ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਨ ਜਵਨਵਾਰੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ,** ਨ ਸਕਲੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧੁਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਦੀਪਨਾਤਿਆਦਿ ਜਵਨਵਾਰਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਦੀਪਨਮੁਖੇਨ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦੀਪਨਂ। **ਇਤਰਾਨੀ**ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਕੇਚੀ''ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਯੇ ''ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ''ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣਦ੍ਵਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਰਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮਾਤਿ। ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਏਕਦੇਸਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਏਕਦੇਸਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਰਾਸਿਵਸੇਨ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ''ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚ ਮਹਾਜਨੋ ਅਤ੍ਤਤੋ ਪਰੇ ਅਨੇਕਪੁਗ੍ਗਲਾਤਿ ''ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਅਥਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸਾਤਿ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਏਕਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਰਾਸਿਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਰਾਸਿਆਵਜ੍ਜਨਂ ਏਕਦੇਸਾਵਜ੍ਜਨਂ ਹੋਤੀਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ''ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਯਂ ਪਨ ਤੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਯਸ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਯੁਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭੀ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਞਾਤੁਕਾਮੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ''ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਮਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਣਂ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਪਰਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਰਾਗਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੋਤਿ ਨੀਲਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਿਟ੍ਠਹਦਯਵਤ੍ਥੁਰੂਪਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜਯਮਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਂ ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਗ੍ਗਹਣਤੋ ਏਕਤ੍ਤਵਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ ''ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ, ਯਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਮਗ੍ਗਫਲਵੀਥਿਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਏਵਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰ ...ਪੇ॰... ਅਨੁਲੋਮਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ ਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੫) ਨ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸ੍ਵੇਵ ਚ ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਤੀਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਨ ਚ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੮-੧੯) ਆਗਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਤ੍ਥਤਾ ਕਤ੍ਥਚਿ

ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਦਾ ਪਨ ''ਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਜਾਨਾਮਿ। ਯਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਜਾਨਾਮੀ''ਤਿ ਵਾ ਆਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਆਵਜ੍ਜਨਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ।

ਯੇ ਪਨ ''ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਤੁਕਾਮੋ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ, ਯੇਸਂ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਏਕਦ੍ਵਿਤਿਚਤੁਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਨਾਗਤੇਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇਸੁ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਅਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਪਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਸਿਯਾ। ਤੇਨ ਚਤੁਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਨਾਗਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਪਰਿਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਸਿਦ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਵਾਦੇ ''ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਹਾਨਂ ਅਨੁਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ, ਗਣਨਾਯ ਚ ''ਆਸੇਵਨੇ ਤੀਣੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੩੯) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਮਹਗ੍ਗਤਂ ਅਨਾਸੇਵਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਵਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਰੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾਵਚਨਸ੍ਸ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ''ਯਂ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣੇ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵਂ, ਤਦਭਾਵਾ ਜਵਨਾਨਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਦਾ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭੂਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਜਾਨਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਆਵਜ੍ਜਨਜਾਨਨਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਹਟ੍ਠਾਨਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਰਾਸਿਏਕਦੇਸਾਵਜ੍ਜਨਪਟਿਵੇਧੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਵਜ੍ਜਨਜਾਨਨੇ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ, ਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਪਤ੍ਤਿਂ, ਕਾਲਵਸੇਨ ਚ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਵਚਨਂ ਪੁਰਿਮਵਾਦਿਨੋ ਨਾਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਹਿ ਸਤਿ ''ਆਵਜ੍ਜਨਾ ਕੁਸਲਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟ੍ਠਾ ੧.੧.੪੧੭) ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਪਦਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਵਿਧਾਨਤੋ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਆਵਜ੍ਜਨਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਵਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵਿਚਾਰਿਤਾ, ਨਨੁ ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੨) ਏਤੇਸਂ ਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ''ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨਾਗਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੭.੩) ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੩) ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੩), ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੭.੨) ਏਤ੍ਤਕਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਂ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਵਿਯ ਇਤਰੇਸੁ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਨ ਤਂ ਸਂਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ।

‘‘ਅਤੀਤਾਰੰਮਣੋ ਧੰਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣਸ੍ਸ ਧੰਮਸ੍ਸ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਨਾਗਤਾਰੰਮਣੋ ਧੰਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣਸ੍ਸ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣੋ ਧੰਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣਸ੍ਸਾ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੦-੨੨) ਏਤੇਸਂ ਹਿ ਵਿਭਙ੍ਗੇਸੁ ‘‘ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਅਤੀਤਾਰੰਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਤੀਤਾਰੰਮਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਅਨਾਗਤਾਰੰਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਨਾਗਤਾਰੰਮਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੯.੨੦-੨੨) ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰੰਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਯਂ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੧੭. **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਞਾਣੇਸੂਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। **ਚਿਤ੍ਤਮੇ**ਵ **ਆਰੰਮਣਂ** ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਅਞ੍ਞਂ ਖਨ੍ਧਂ ਵਾ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਵਾ ਨ ਜਾਨਾਤੀ**’’ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ** ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਦਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਮਗ੍ਗਾਰੰਮਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਰੰਮਣਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਮਗ੍ਗਾਰੰਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ**’’ਨ੍ਤਿ। **ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇ**ਵ **ਆਰੰਮਣਂ**, ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ‘‘ਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਮੇਵ। ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵਿਸਯੀਕਤਤ੍ਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਂ** ‘‘ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਯਿਂਸੁ, ਫਲਂ ਸਚ੍ਛਾਕਂਸੁ, ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਂਸੂਤਿ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰੰਮਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪੨੧)। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰੰਮਣੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਾਣਧੰਮੇਸੁ ਞਾਣੇਸੂਤਿ ਮਗ੍ਗਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰੰਮਣਤਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ‘‘ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਇਚ੍ਚੇਵ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੯.੧੨.੫੮) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇਨ ਏਵ ਮਗ੍ਗਫਲਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਿਚ੍ਚੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰੰਮਣਤਾ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖੋ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਨ ਚੇਤੋਪਰਿਯਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਤੇਸਂ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਰੰਮਣਭਾਵਸ੍ਸ ਅਸਾਧਕੋਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੬.੭੨), ‘‘ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰੰਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੬.੭੩) ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖਾਪਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਰੰਮਣਤਾ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਨ, ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣੇਨ ਹਿ ਕੰਮਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਕੰਮਮੁਖੇਨ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਪੁਰਿਮਪਰਿਕੰਮਵਸੇਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਭਾਗਂ, ਸਰਾਗਾਦਿਵਿਭਾਗਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਵਿਭਾਗਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਕੰਮਵਸੇਨੇਵ ਪਨ ਸਮੁਦਾਯਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਚਾ’’ਤਿਆਦਿਕੇ ਵਿਭਾਗਕਰਣੇ ਤਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਾਰੰਮਣਤੋਤਿ। ਇਦਂ ਪਨਸ੍ਸ ਅਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕੰਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਭਾਗਂ ਵਿਯ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਕੰਮਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਂ। ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਚਰਿਤਵਿਭਾਵਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਲੋਭਾਦਿਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗਵਿਭਾਗਵਿਸੇਸਵਿਭਾਵਨਂ ਹੋਤੀਤਿ।

‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਂ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨ ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਂ ਪਨ ਖਨ੍ਧੂਪਨਿਬਨ੍ਧੋ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਿਦ੍ਧੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋ, ਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਨ੍ਤਿ। **ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਨ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨ’’ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਨਂ **“ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿਆਦਿ।

੪੧੯. **ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਜਾਨਨਮਾਹ।

੪੨੦. **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਞਾਣਾਨਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਚਾਰੇ। ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚੇਵ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਯਂ, ਤਂ ‘‘ਕਾਲੇਨ...ਪੇ॰... ਹੋਤਿਯੇਵਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਵਿਸੁਂ ਏਕਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਪਿ ਤਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਤਿਕੋ ਏਵ ਨ ਪੂਰਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯਾਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਨ, ਪਕਾਰਭੇਦਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਤੇ ਏਵ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇ ਏਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਤੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮੇ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੇ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਪਕਾਰਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਾ ਅਯਂ ਤਿਕਦੇਸਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦੀਨਂ ਦੇਸਨਾ ਯਥਾਰਹਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਯੋਗਪ੍ਪਹਾਨਸਿਕ੍ਖਾਭੂਮਿਆਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਭੇਦਨਿਯਮਕਾਲਾਦਿਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਾ, ਨ ਏਵਮਯਂ ਜਾਤਿਆਦਿਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਾ, ਨਾਪਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕਹੇਤੁਦੁਕਾਦਿਦੇਸਨਾ ਵਿਯ ਸਭਾਵਾਦਿਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਾ, ਅਥ ਖੋ ਪਕਾਰਭੇਦਨਿਬਨ੍ਧਨਾ। ਪਞ੍ਚੇਵ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਰਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ‘‘ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ, ਤਦੁਭਯਂ ਉਪਾਦਾਯ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ, ਸਿਯਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਸਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੩੫)। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋ, ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਤਤਿਯੋ ਰਾਸਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ। ਯਦਿਪਿ ਹਿ ਪਠਮਪਦੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਪਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹਣਵਸੇਨ ਤਤਿਯਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਤਤਿਯੋ ਰਾਸਿ। ਨ ਹਿ ਸਮੁਦਾਯੋ ਅਵਯਵੋ ਹੋਤਿ, ਭਿਨ੍ਨਵਤ੍ਥੁਕੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮੇ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੇਦਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹਣਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਾਲੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ, ਕਾਲੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਜਾਨਨਕਾਲੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਤੇਰਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੪. ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਞ੍ਞਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੧. ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਉਪਚਾਰਾਕਾਰੋ, ਅਪ੍ਪਨਾਕਾਰੋ, ਵਸੀਭਾਵਾਕਾਰੋ, ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਕਾਰੋ, ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਵਿਰਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ, ਚੁਦ੍ਦਸਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਦਮਨਾਕਾਰੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਆਨਿਸਂਸਾਧਿਗਮਾਕਾਰੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਭਾਵਨਾਕਾਰੇਨ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰਾਤਿ ‘‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੇਨ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ। ਪਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ‘‘ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ **ਅਤਿਸਙ੍ਖੇਪਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ,** ਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵਾ ‘‘ਸਮਾਧਿਸਿਲਾਯਂ ਸੁਨਿਸਿਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਸਤ੍ਥ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਤਿਵਿਯ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਸਭਾਵਤੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਮ੍ਪਿ ਤਾਵ ਨ ਸੁਕਰਾ**। ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਪਗੇਵ ਭਾਵੇਤੁਂ ਨ ਸੁਕਰਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਪੁਚ੍ਛਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਹਾ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਿਰਿਯਾ ਕਰਣਂ, ਪਞ੍ਹਾਵ ਕਮ੍ਮਂ **ਪਞ੍ਹਾਕਮ੍ਮਂ,** ਪੁਚ੍ਛਨਪਯੋਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਸਰੂਪਪੁਚ੍ਛਾ। **ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਕੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ‘‘ਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਪਦਂ ਕਂ ਅਭਿਧੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਪਞ੍ਞਾ ਸਭਾਵਤੋ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਤੋ, ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤੋ ਚ ਕਥਂ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ **“ਕਾਨਸ੍ਸਾ ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨੀ”**ਤਿ। **ਕਤਿਵਿਧਾ**ਤਿ ਪਭੇਦਪੁਚ੍ਛਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਂਕਿਲੇਸਵੋਦਾਨਪੁਚ੍ਛਾ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਯ ਤਾਵ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨਤ੍ਥੇਵ ਸਂਕਿਲੇਸੋ। ਅਸਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਤੋ ਵੋਦਾਨਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਤਦੁਭਯਂ ਨ ਗਹਿਤਂ। ਲੋਕਿਯਾਯ ਪਨ ਤਾਨਿ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨੇ ਏਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ , ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਯਂ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿਸਂਸੇ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋ”**ਤਿ।

੪੨੨. ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਪਞ੍ਹਾਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਣਂ। ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਵਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਨਿਗੂਲ੍ਹੋ ਮੁਟ੍ਠਿਯਂ ਕਤੋ ਵਿਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਵਰਣਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਵਿਭੂਤਭਾਵਕਰਣਤੋ। **ਕਾ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਂ ਸਰੂਪਪੁਚ੍ਛਾ, ਵਿਭਾਗਵਨ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ ਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਭਾਗੋ ਤਾਵ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਂਦਸ੍ਸਨੇਨ ਚ ਅਯਮਾਦੀਨਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪਞ੍ਞਾ ਬਹੁਵਿਧਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਬਹੁਵਿਧਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਾ। **ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਜਾਪਿਕਾਦਿਭੇਦੇਨ, ਸੁਤਮਯਞਾਣਾਦਿਭੇਦੇਨ ਚ ਨਾਨਾਵਿਧਾ। **ਤਂ ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਨਵਸੇਸਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਭਾਗਂ। **ਨ ਸਾਧੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥੋ। ਤਾਯ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਜਟਾਵਿਜਟਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਨ ਸਾਧੇਯ੍ਯ। ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਯਮਾਨੇ ‘‘ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ’’ਤਿਆਦਿਕੋ (ਵਿਭ॰ ੭੫੧) ਸਬ੍ਬੋ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ ਵਿਭਙ੍ਗੇ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤੋ ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦੋ। ਸਕਲੋਪਿ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੋ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਇਧ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਵਿਧਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਯ ਓਕਾਸੋਵ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਕਿਞ੍ਚ ਯ੍ਵਾਯਂ ਠਾਨਾਠਾਨਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਾਦਿਵਿਸਯੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ, ਸੋਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਫਲਾਫਲਭੇਦੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਸੋ ਚ ਪਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਯਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ, ਯਥਾ ਤਂ ਅਵਿਸਯੇ। ਤੇਨਾਹ **“ਉਤ੍ਤਰਿ ਚ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ”**ਤਿ। **ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕੁਸਲ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਥਾ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਪਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੇਸਕੁਸਲਪਞ੍ਞਾ।

੪੨੩. ਸਞ੍ਜਾਨਨਵਿਜਾਨਨਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾਕਾਰਵਿਜਾਨਨਾਕਾਰੇਹਿ ਸਾਤਿਸਯਂ। ਯਤੋ **ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨਂ** ਜਾਨਨਭਾਵੋ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਾਕਾਰੋ। ਸੋ ਹਿ ਨੇਸਂ ਸਮਾਨੋ, ਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾਦਿਆਕਾਰੋ। **ਪੀਤਕਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ''ਲੋਹਿਤਕਂ ਓਦਾਤਂ ਦੀਘਂ ਰਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਸਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਞ੍ਜਾਨਨਂ** ਨਾਮ ''ਨੀਲਂ ਪੀਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨਂ। ਤਥਾ ਹੇਸਾ ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਰਸਾ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨ ਵਿਜਾਨਨਪਜਾਨਨਾਕਾਰੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਤੇ ਵਿਸੇਸਾ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ । ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਸਞ੍ਞਾ ਕੁਤੋ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾਤਿ **“ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ”**ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵ''ਨ੍ਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਨੀਲਪੀਤਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਨਨਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵਿਸੇਸਂ ਜਾਨਨ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **“ਵਿਞ੍ਞਾਣ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਂ ਪਾਪੇਤੀਤਿ? ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਸ੍ਸਿਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਅਨੇਕਵਾਰਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਪਗੁਣਭਾਵਤੋ ਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯਥਾ ਤਂ ਪਗੁਣਸ੍ਸ ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਸਜ੍ਝਾਯਨੇ ਞਾਯਾਗਤਾਪਿ ਵਾਰਾ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ। **ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਯੂਹਿਤ੍ਵਾ। **ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ** ਅਸਮ੍ਬੋਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਜਾਨਾਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਞ੍ਚ ਪਾਪੇਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਆਨੁਭਾਵੇਨ **ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਞ੍ਚ ਪਾਪੇਤਿ**।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁਂ **“ਯਥਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਜਾਤਬੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਅਸਞ੍ਜਾਤਬ੍ਯਵਹਾਰਬੁਦ੍ਧਿ। **ਉਪਭੋਗਪਰਿਭੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਭੋਗਪਰਿਭੋਗਾਰਹਂ, ਉਪਭੋਗਪਰਿਭੋਗਵਤ੍ਥੂਨਂ ਪਟਿਲਾਭਯੋਗ੍ਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਛੇਕੋ**ਤਿ ਮਹਾਸਾਰੋ। **ਕੂਟੋ**ਤਿ ਕਹਾਪਣਪਤਿਰੂਪਕੋ ਤਮ੍ਬਕਂਸਾਦਿਮਯੋ। **ਅਦ੍ਧਸਾਰੋ**ਤਿ ਉਪਡ੍ਢਗ੍ਘਨਕੋ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਪਾਦਸਾਰ ਸਮਸਾਰਪਰੋਪਾਦਸਾਰਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਤੇ ਪਕਾਰੇ**ਤਿ ਇਨ੍ਦੂਜਾਲਾਜਾਤਿਪੁਪ੍ਫਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇ ਚੇਵ ਛੇਕਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇ ਚ।

ਸਞ੍ਞਾ ਹੀਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। **ਸਞ੍ਞਾ** ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸੀ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ''ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ'' ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਚ੍ਚਵਿਸੇਸਗਹਣਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਗਾਮਿਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਞ੍ਞਾ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨਵਸੇਸਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧਤੋ ਹੇਰਞ੍ਞਿਕਸ੍ਸ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸੀ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **“ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨ”**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਤਿ ਤੇਸਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਵਬੋਧੋ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫)।

ਯਤ੍ਥਾਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ। **ਨ ਤਤ੍ਥ ਏਕਂਸੇਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਪਞ੍ਞਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਦੁਹੇਤੁਕਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤਾ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੁਖਂ ਪੀਤਿਯਾ ਨ ਨਿਯਮਤੋ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਨ ਨਿਯਮਤੋ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਪੀਤਿ ਸੁਖੇਨ ਨਿਯਮਤੋ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਞਾਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨਿਯਮਤੋ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤੇਸੁ ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਤੇਸਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਦੁਕ੍ਕਰੋਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਜਨਾਨਂ ਕਹਾਪਣਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤਂਯੇਵ ਵਚਨਨ੍ਤਰੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤੇਨਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਤਾਵ ਨਾਨਾਨਦੀਨਂ ਉਦਕਸ੍ਸ, ਨਾਨਾਤੇਲਸ੍ਸ ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਥਿਤਸ੍ਸ ''ਇਦਂ ਅਸੁਕਾਯ ਨਦਿਯਾ ਉਦਕਂ, ਇਦਂ ਅਸੁਕਤੇਲ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਦੁਕ੍ਕਰਂ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਯਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੪੨੪. ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਕੋ ਭਾਵੋ, ਸਮਾਨੋ ਚ ਭਾਵੋ **ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ**। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮੇਨ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਸਲਕ੍ਖਣਂ ਗਹਿਤਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਂ। ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਆਹ "**ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾ**"ਤਿ। ਘਟਪਟਾਦਿਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਬਾਹਿਰਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਦੀਪਾਲੋਕਾਦਿ ਵਿਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ **ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਾ**। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਏਵ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਲੋਕੋ ਹਦਯਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਧਮੇਨ੍ਤੋ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਵਾ ਸਯਂ ਫਲਭੂਤਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ "**ਸਮਾਧਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਨਿਬਨ੍ਧਨਭਾਵੇਨ ਆਗਤਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫, ੯੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੭੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੦; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੪)।

ਪਞ੍ਞਾਪਭੇਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨੫. ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧੋ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਾਯ ਆਵੇਣਿਕੋ ਸਭਾਵੋ, ਨ ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਕੋਚਿ ਵਿਭਾਗੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣੇਨ ਤਾਵ ਏਕਵਿਧਾ**"ਤਿ। ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਲੋਕੋ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਟ੍ਟਂ, ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਵਿਦਿਤਾਤਿ **ਲੋਕਿਯਾ**। ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਾ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ**। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਯਾਯੋਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਆਸਵੇਹੀਤਿ **ਸਾਸਵਾ**, ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਪਿ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਆਸਵਾਤਿ **ਅਨਾਸਵਾ**। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਾਸਵਦੁਕਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਮਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ, ਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਚ। ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ ਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ, ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਭਵਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਯ ਅਪਾਤੁਭਾਵਨ੍ਤਿ ਭੂਮਿ ਚਾਤਿ **ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿ**, ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ। ਸੇਸਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਟ੍ਠੇਨ ਭੂਮਿ ਚਾਤਿ **ਭਾਵਨਾਭੂਮਿ**। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾ ਦਸ੍ਸਨਭੂਮਿਭਾਵਨਾਭੂਮਿਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੁਤਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ**। ਏਵਂ **ਸੁਤਮਯਾ, ਭਾਵਨਾਮਯਾ** ਚ। ਮਯਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਯੇ ਵਡ੍ਢਿਯਂ ਕੋਸਲ੍ਲਂ **ਆਯਕੋਸਲ੍ਲਂ**, ਅਪਾਯੇ ਅਵਡ੍ਢਿਯਂ ਕੋਸਲ੍ਲਂ **ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਂ**, ਉਪਾਯੇ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕਾਰਣੇ ਕੋਸਲ੍ਲਂ **ਉਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਕੋਸਲ੍ਲਪਦਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਾ**। ਏਵਂ **ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਿਨਿਵੇਸਾ, ਉਭਯਾਭਿਨਿਵੇਸਾ** ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੨੬. **ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਵਿਸੇਸਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਚਤੁਕ੍ਕਸਙ੍ਗਹਿਤਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਸਮੁਦਾਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਮਞ੍ਞਾ ਤਦੇਕਦੇਸੇਸੁਪਿ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ "**ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ, ਪਚ੍ਚੇਕਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਂ ਮਗ੍ਗਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਪਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਕਰਵਚਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਸਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵਾ**"ਤਿ। ਆਸਵਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਾਸਵਦੁਕਾਦੀਸੁਪਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਆਹ "**ਏਸੇਵ ਨਯੋ**"ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਓਘਨੀਯਓਘਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਓਘਨੀਯਾਦਿਦੁਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਾਦਿਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਮਹਗ੍ਗਤਪਞ੍ਞਾ ਨ ਗਹਿਤਾ।

੪੨੭. ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਨੇ ਪਰੋਪਦੇਸੇਨ ਵਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਾਯਚਿਨ੍ਤਾਵਸੇਨੇਵ। **ਸੁਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾਸੁਤਸ੍ਸ ਪਰੋਪਦੇਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। **ਯਥਾ ਤਥਾ** ਵਾਤਿ ਪਰਤੋ ਉਪਦੇਸਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। **"ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਭਾਵਨਾਮਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ''ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਵ ਭਾਵਨਾਮਯਾ''ਤਿ।

ਯੋਗਵਿਹਿਤੇਸੂਤਿ ਪਞ੍ਞਾਵਿਹਿਤੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਣਾਮਿਤੇਸੁ ਉਪਾਯਸਮ੍ਪਾਦਿਤੇਸੁ। **ਕਮ੍ਮਾਯਤਨੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਆਜੀਵਾਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਂ। ਏਸ ਨਯੋ **ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇਸੁਪਿ**। ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਂ ਹੀਨਞ੍ਚ ਵਡ੍ਢਕੀਕਮ੍ਮਾਦਿ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਕਸਿਵਾਣਿਜਾਦਿ। ਸਿਪ੍ਪਮ੍ਪਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੀਨਞ੍ਚ ਨਲ਼ਕਾਰਸਿਪ੍ਪਾਦਿ, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਞ੍ਚ ਮੁਦ੍ਦਾਗਣਨਾਦਿ। ਵਿਜ੍ਜਾਵ **ਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਂ**। ਤਂ ਧਮ੍ਮਿਕਮੇਵ ਨਾਗਮਣ੍ਡਲਪਰਿਤ੍ਤਫੁਧਮਨਕਮਨ੍ਤਸਦਿਸਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਾਨਿ ਪਨੇਤਾਨਿ ਏਕਚ੍ਚੇ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸਦਿਸਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਂ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤਾ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਰਿਯਮਾਨਾਨਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਵਾ ਕਤਾਨਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਕਥੇਨ੍ਤਾਨਂ ਸੁਣਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਚਿਨ੍ਤਾਯ ਕਤਾਨਿਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੇਹਿ ਕਤਸਦਿਸਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਨ੍ਤਿ ''ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਕਂ, ਇਦਂ ਨੋ ਸਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਜਾਨਨਞਾਣਂ। **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। ਤਂ ਹਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ ''ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਭਾਵਤੋ। ਯਂ ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾਤਿ। **ਯਂ ਏਵਰੂਪਿ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਏਵਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸਭਾਵਂ। **ਅਨੁਲੋਮਿਕਂ ਖਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਸਾ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਅਪਚ੍ਚਨੀਕਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ, ਤਥਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਚਰਿਯਾਯ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਵਿਲੋਮਨਤੋ ਅਨੁਲੋਮੇਤੀਤਿ **ਅਨੁਲੋਮਿਕਾ**। ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਏਤਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਖਮਤਿ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ **ਖਨ੍ਤਿ**। ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿ**। ਰੋਚੇਤੀਤਿ **ਰੁਚਿ**। ਮੁਨਾਤੀਤਿ **ਮੁਤਿ**। ਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਪੇਕ੍ਖਾ**। ਤੇ ਚ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤਾਯ ਨਿਜ੍ਝਾਯਮਾਨਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਨਿਜ੍ਝਾਨਖਨ੍ਤਿ। ਪਰਤੋ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪਦੇਸਵਚਨਂ ਅਸੁਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਪਟਿਲਭਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂਯੇਵ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਾਨਂ, ਸੇਸਪਞ੍ਞਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪੂਰਿਤਪਾਰਮੀਨਂ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। **ਪਰਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਪਰੇਨ ਕਰਿਯਮਾਨਾਨਿ ਵਾ ਕਤਾਨਿ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਕਥਯਮਾਨਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾਪਿ ਆਚਰਿਯਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ ਸਬ੍ਬਾ ਪਰਤੋ ਸੁਤ੍ਵਾਵ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ, ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਇਧ ''ਭਾਵਨਾਮਯਾ ਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਸਾਤਿ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੫੩) ਵੁਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾ। **ਲੋਕਿਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ। **ਸਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਞ੍ਞਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਸਾ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਿਚ੍ਚਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਿਯਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੋਹਾਰਂ ਲਭਤਿ।

ਅਯਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋਤਿ **ਆਯੋ,** ਵੁਦ੍ਧਿ। **ਤਤ੍ਥ ਕੋਸਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨਤ੍ਥਹਾਨਿਅਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੇ ਆਯੇ ਕੋਸਲ੍ਲਂ ਕੁਸਲਤਾ ਨਿਪੁਣਤਾ।

ਤੰ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਿਕੰ ਆਯਕੋਸਲ੍ਲੰ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਇਮੇਸੰ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਹਾਨੇਸੁ, ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਪਞ੍ਞਾ, ਇਦੰ **ਆਯਕੋਸਲ੍ਲੰ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਵੁਦ੍ਧਿਲਕ੍ਖਣਾ ਆਯਤੋ ਅਪੇਤਤ੍ਤਾ **ਅਪਾਯੋ**, ਅਵੁਦ੍ਧਿ। **ਤਤ੍ਥ ਕੋਸਲ੍ਲਨ੍**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥਹਾਨਿਅਨਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੇ ਅਪਾਯੇ ਕੋਸਲ੍ਲੰ ਕੁਸਲਤਾ **ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲੰ**। ਤਮ੍ਪਿ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਇਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਇਮੇਸੰ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਨਿਰੁਜ੍ਝਨੇਸੁ, ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਪਞ੍ਞਾ, ਇਦੰ ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲੰ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਆਯਕੋਸਲ੍ਲੰ ਤਾਵ ਪਞ੍ਞਾ ਹੋਤੁ, ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲੰ ਕਥੰ ਪਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾਤਿ? ਏਵੰ ਮਞ੍ਞਤਿ ‘‘ਅਪਾਯੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲੰ ਨਾਮ ਸਿਯਾ’’ਤਿ, ਤੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਮਤਿਮਤ੍ਤੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਞ੍ਞਵਾ ਏਵ ਹਿ ‘‘ਮਯ੍ਹੰ ਏਵੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਏਵੰ ਞਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਕੁਸਲੇ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਜਹਤਿ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਕੁਸਲੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿੰ ਪਾਪੇਤਿ। ਏਵੰ ਅਪਾਯਕੋਸਲ੍ਲਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਾ ਏਵਾਤਿ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ। **ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍**ਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਤੰਤੰਹਿਤਸੁਖਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਤਙ੍ਖਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍**ਤਿ ਅਚ੍ਚਾਯਿਕੇ ਕਿਚ੍ਚੇ ਵਾ ਭਯੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਤਸ੍ਸ ਤਿਕਿਚ੍ਛਨਤ੍ਥੰ ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤੰ। ਠਾਨੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੰ**, ਠਾਨਸੋ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕੰ। **ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਕਰਣੀਯੇ ਉਪਾਯਭੂਤਾ।

ਗਹੇਤ੍ਵਾਤਿ ‘‘ਇਦੰ ਰੂਪੰ, ਏਤ੍ਤਕੰ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਉਭਯੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾ’’ਤਿ ਉਭਯੰ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਅਥ ਵਾ ‘‘ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮੰ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਅਯੰ ਪਨ ਤਿਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ।

੪੨੮. ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਆਰਬ੍ਭਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਵਿਧੰਸਨਵਸੇਨ ਚ **ਪਵਤ੍ਤੰ ਞਾਣੰ ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣੰ। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੰ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਥਾ ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣੰ ਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣੰ ਨਾਮ, ਤਤਿਯੰ ਪਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ, ਇਤਰਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਮੇਵ।

‘‘ਅਤ੍ਥਾਦੀਸੁ ਪਭੇਦਗਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨੀ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਵਿਵਰਿਤੁੰ **“ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥੇ ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**ਤਿ ਯੰ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥੰ ਅਤ੍ਥੇ ਪਭੇਦਗਤੰ ਞਾਣੰ, ਅਯੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਾਮ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਹਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮੇ ਪਭੇਦਗਤੰ ਞਾਣੰ **ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥੰ ਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਪਭੇਦਗਤੰ ਞਾਣੰ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**। ਪਟਿਭਾਨਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਸਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਭਾਨੇ ਪਭੇਦਗਤੰ ਞਾਣੰ **ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਭਾਨਪ੍ਪਭੇਦਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਦਿਭੇਦੇਹਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਾਪਕਹੇਤੁਅਨੁਸਾਰੇਨ ਅਰੀਯਤਿ, ਅਧਿਗਮ੍ਮਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **“ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤ”**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਚ੍ਚਹੇਤੁਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰੇਸੁ ਆਗਤਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਾਰੇ ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਵਿਪਾਕੋ, ਕਿਰਿਯਾ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਏਵ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਦਹਤੀ**ਤਿ ਵਿਦਹਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਹੇਤੁਆਦੀਨੰ ਸਾਧਾਰਣਮੇਤੰ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ। ਤਦਤ੍ਥੰ ਪਨ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **“ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਿਤੁੰ ਵਾ ਦੇਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਜੇਸੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਵਬੋਧਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ

ਪਾਪੇਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਛਿਮੋ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਹਿ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਭਾਸਿਤਤ੍ਥੋ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਤਰੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ।

"ਯੋ ਕੋਚਿ ਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਹੇਤੂ"ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਚ੍ਚਹੇਤੁਧਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰੇਸੁ ਆਗਤਾਨਿ ਸਮੁਦਯਾਦੀਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਸਚ੍ਚਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਾਰੇਸੁ ਮਗ੍ਗੋ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਾਰੇ ਭਾਸਿਤਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਏਵ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮ੍ਪਾਪਕੋ, ਭਾਸਿਤਂ ਞਾਪਕੋ, ਇਤਰਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋਤਿ ਏਵਂ ਤਿਵਿਧੋ ਹੇਤੁ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਰਿਯਾਨਂ ਅਵਿਪਾਕਤਾਯ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਭਾਵੋਪਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ? ਨ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਤੋ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਨ ਪਧਾਨਹੇਤੁਤਾਯ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਏਵ ਤੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਿਰਿਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਚੇ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਹੇਤੁਭਾਵਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਪਿਚ ''ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਏਤਂ ਭੇਦਮਕਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ, ਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਯਮੇਵ **ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਞ੍ਚਧਾ ਵਿਭਜਨਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਯਮੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

''ਧਮ੍ਮਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਭਾਵਵਾਚਕੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀ"**ਤਿ, ਅਵਿਪਰੀਤਨਿਰੁਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰੀ ਵੋਹਾਰੋ"**ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਬੋਧਨੇ ਪਟਿਨਿਯਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਸਦ੍ਦਵੋਹਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਦਭਿਲਾਪੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਭਿਚਾਰਿਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਿਲਾਪਨੇ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਮਾਗਧਭਾਸਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਯਦਿ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਭਾਵਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਚ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਂ ਉਚ੍ਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਥ ਫਸ੍ਸਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਂ ਅਭਿਲਪਿਤਬ੍ਬਂ, ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਚ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ, ਫਸ੍ਸਂ ਫਸ੍ਸਾਤਿ ਨ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਨ ਚ ਅਵਚਨਂ ਏਵਂਪਕਾਰਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਚਨਭੂਤਾਯ ਏਵ ਤਸ੍ਸਾ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਿਲਾਪੇ ਉਚ੍ਚਾਰਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਤਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਾਭਿਲਾਪੇ ਪਭੇਦਗਤਂ ਞਾਣਂ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ**, ''ਏਵਮਯਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਾਮ ਜਾਤਾ, ਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੧੮) ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੪੯) ਚ ਵਚਨਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਜਾਨਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਞ੍ਞਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਞਾਣਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਸਦ੍ਦਭੇਦਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਤਂਤਂਸਦ੍ਦਵਿਭਾਵਕਂ, ਏਵਂ ਸਭਾਵਾਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਤਂਵਿਭਾਵਕਂ ਞਾਣਂ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਵਿਰੋਧੋ। ''ਤਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਚ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਨ ਨਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਮੇਵ ਤਂਤਂਸਦ੍ਦਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਂਤਂਪਭੇਦਨਿਚ੍ਛਯਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪਭੇਦਗਤਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀਤਿ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਞਾਣਂ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਞਾਣ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਅਤ੍ਥਾਦੀਸੁ, ਤੀਸੁ, ਚਤੂਸੁਪਿ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਭੂਤਾਯ ਪਟਿਭਾਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਤੀਸੁ ਏਵ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੁਤ੍ਤਾ ''ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਗੋਚਰਕਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਗੋਚਰਸ੍ਸ, ਕਿਚ੍ਚਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ''ਇਦਂ ਞਾਣਂ ਇਦਂ ਨਾਮ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮ ਕਿਚ੍ਚੇਨਾ''ਤਿ ਜਾਨਨਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਲਕ੍ਖਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਮਿਆਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਇਦਮਤ੍ਥਜੋਤਕਾਨੀ''ਤਿਆਦਿ।

੪੨੯. **ਪਭੇਦਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਤੇਸਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਤਂਤਂਪਭੇਦਾਵਬੋਧਨਸਮਤ੍ਥਤਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਮਹਾਸਾਵਕਾਨਞ੍ਚ ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯਂ ਪਭੇਦਂ ਗਤਾਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਧਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਮਤ੍ਥਂ ਅਪਵਾਦੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ **ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰ**-ਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ।

ਏਤਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ। ਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯਂ ਪਭੇਦਗਮਨਂ ਅਪ੍ਪਵਿਸਯਂ, ਅਸੇਕ੍ਖਭੂਮਿਯਂ ਬਹੁਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਧਿਗਮੋ ਨਾਮ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤੀ**"ਤਿ, ਸਾਤਿਸਯਂ ਵਾ ਅਧਿਗਮਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਕ੍ਖੇਨ ਪਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਇਮਾਸਂ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਦਭਾਵਾਧਿਗਮੋਤਿ । ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ ਵਿਯ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਰਹਤੋਪਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਸਦਤਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਯੋਗਂ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਸਦਤਾਯ ਕਾਰਣਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਅਨਵਸੇਸਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਵਿਸਯਾ ਏਵ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਜ੍ਝਾਯੋ **ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ,** ਤਦਤ੍ਥਸਵਨਂ **ਸਵਨਂ,** ਪਰਿਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਞਾਤੁਂ ਇਚ੍ਛਾ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਆਹ "**ਪਾਲ਼ਿਅਟ੍ਠਕਥਾਦੀਸੁ ਗਣ੍ਠਿਪਦਅਤ੍ਥਪਦਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ**"ਤਿ, ਪਦਤ੍ਥਤੋ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਤੋ ਚ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਕਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਤਂ **ਗਣ੍ਠਿਪਦਂ,** ਯਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਤਂ **ਅਤ੍ਥਪਦਂ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਕਥਾਮਗ੍ਗੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਸਹਿਤਂ ਗਤਂ, ਪਚ੍ਚਾਗਤਞ੍ਚ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਤੇਨ **ਗਤਪਚ੍ਚਾਗਤਿਕਭਾਵੇਨ**। ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਯਾਵ ਗੋਚਰਗਾਮੋ, ਤਤੋ ਚ ਯਾਵ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਾਵ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਸਮੀਪ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਮਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਸਮੀਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ।

ਸਤ੍ਥੇਸੂਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਸੁਖਾਵਹੇਸੁ ਗਨ੍ਥੇਸੁ। ਤਥਾ **ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨੇਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ਏਕਸਤਰਾਜੂਨਂ ਦੇਸਭਾਸਾ **ਏਕਸਤਵੋਹਾਰਾ**। ਧਮ੍ਮਪਦੇ (ਧ॰ ਪ॰ ੧ ਆਦਯੋ) ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ **ਓਪਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਮੂਲਪਣ੍ਣਾਸੇ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੨੫ ਆਦਯੋ; ੪੩੯ ਆਦਯੋ) ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ **ਓਪਮ੍ਮਵਗ੍ਗੋ** ਏਵਾਤਿ ਅਪਰੇ। **ਸੁਤਪਟਿਭਾਨਬਹੁਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਨਂ ਪਟਿਭਾਨਵਨ੍ਤਾਨਂ।

ਸਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਪਿ ਵਾ। ਸੇਕ੍ਖਫਲਵਿਮੋਕ੍ਖਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਭਵਾ **ਸੇਕ੍ਖਫਲਵਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿਕਾ**। ਠਾਨਾਠਾਨਞਾਣਬਲਾਦੀਨਿ ਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣੇਸੁ ਸਕਿਚ੍ਚਤੋ ਪਾਕਟਤਰਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਦਸ ਬਲਾਨਿ ਵਿਯਾ**"ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇ ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਭਗਵਤੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾ **ਅਸੇਕ੍ਖਫਲਵਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿਕਾ** ਏਵ।

ਪਞ੍ਞਾਭੂਮਿ-ਮੂਲ-ਸਰੀਰਵਵਤ੍ਥਾਨਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩੦. **ਇਮਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ। **ਭੂਮਿ** ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਹਾਰਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਏਵਂ ਬਹੁਧਮ੍ਮਾ ਭੂਮਿਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨਨੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਏਕੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ, ਤਿਵਿਧਸਤ੍ਤਾਨੁਗ੍ਗਹਤ੍ਥਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਤ੍ਤਯਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣੋ ਅਨੁਗ੍ਗਹੋ ਨ ਕਤੋ ਸਿਯਾ। ਤਿਵਿਧਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਰੂਪਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ ਅਰੂਪਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ ਉਭਯਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਯੇ ਅਰੂਪਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ, ਤਦਤ੍ਥਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਗਹਣਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਚਤੁਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਰੂਪਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ, ਤਦਤ੍ਥਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਦ੍ਧੇਕਾਦਸਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਉਭਯਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ, ਤਦਤ੍ਥਂ ਧਾਤੂਨਂ ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੇਦੇਨ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਮਜ੍ਝਿਮਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ, ਸਂਖਿਤ੍ਤਰੁਚੀ ਮਜ੍ਝਿਮਰੁਚੀ

ਵਿਤ੍ਥਾਰਰੁਚੀਤਿ ਚ ਤਿਵਿਧਾ ਸਤ੍ਤਾ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਾਯ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣਂ ਪਨ ਕਾਮਂ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਇਸ੍ਸਰਾ ਵਿਯ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਂ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਸੀਭਾਵੋ ''ਸੁਞ੍ਞਾ ਏਤੇ ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਨੋ''ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤਦੁਭਯਹੇਤੁਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਮੇਵ ਉਪਕਾਰਾਵਹਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਸਚ੍ਚਾਦਿਦ੍ਵਯਂ ਗਹਿਤਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਅਯਂ ਨਯੋ ਨੇਤਬ੍ਬੋ। **ਮੂਲਂ** ਪਤਿਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਞ੍ਚ ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਾ ਮੂਲਜਾਤਾ ਹੋਤਿ, ਨਾਸਤੀਤਿ। **ਸਰੀਰਂ** ਪਰਿਬ੍ਰੂਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਪਾਦਪਾਣਿਸੀਸਟ੍ਠਾਨਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਆਦਿਕਾ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਅਵਯਵੇਨ ਸਮੁਦਾਯੂਪਲਕ੍ਖਣਨਯੇਨ ''ਸਰੀਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੩੧. **ਪਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਨ ਨ ਤਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਨ ਉਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੋ ਰਾਸਟ੍ਠੋ ''ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੧; ੬.੩੭) ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਭਿਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਰਾਸਿਵਸੇਨ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਰੂਪਮੇਵ ਖਨ੍ਧੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਸਮਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਇਣਂ ਦਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਕੋਟ੍ਠਾਸਟ੍ਠੇ ਪਨ ਖਨ੍ਧ-ਸਦ੍ਦੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਖਨ੍ਧਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਪਠਮੇਨਤ੍ਥੇਨ ਰੂਪਰਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ। **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਖਨ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ ਇਮਿਨਾ ਏਵ ਚ ਕਮੇਨਾਤਿ? ਭਾਜਨਭੋਜਨਬਜਞ੍ਜਨਭਤ੍ਤਕਾਰਕਭੁਞ੍ਜਕਵਿਕਪ੍ਪਦਸ੍ਸਨਤੋ , ਯਥੋਲ਼ਾਰਿਕਯਥਾਸਂਕਿਲੇਸੂਪਦੇਸਤੋ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਵਾਦਮੂਲਹੇਤੁਭਾਵਂ ਸਂਸਾਰਹੇਤੁਤਂ, ਕਮ੍ਮਹੇਤੁਤਞ੍ਚ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਦੇਸਿਤਾ।

ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੩੨. **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਂ। **ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਨਿਯਮਨਂ। ਯਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਹਿ ਸਨਿਪਾਤੇਨ ਕਿਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਗਹਿਤੇਨ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥਤਾਯ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ਤਂ ਰੁਪ੍ਪਨਸਦ੍ਦੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ। **ਸੀਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਸੀਤੁਣ੍ਹਜਿਘਚ੍ਛਾਪਿਪਾਸਾਦੀਹਿ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਧਮ੍ਮੋ ਏਵ **ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ**। ਰੁਪ੍ਪਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸੀਤਾਦਿਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਮਾਗਮੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਪਨ ਵਿਭੂਤਤਰਂ। ਵਿਭੂਤਤਰਂ ਹੇਤ੍ਥ ਰੁਪ੍ਪਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਸੀਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਥਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾ? ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਹੋਤਿਯੇਵ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾ, ਅਨੁਗ੍ਗਾਹਕਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵਾ। ਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਭਿਨ੍ਨੇ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੋ, ਤਂ ਰੁਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਰੂਪਯਤਿ ਵਿਕਾਰਂ ਆਪਾਦੇਤੀਤਿ ਰੂਪਂ, ਪੁਰਿਮਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ। ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਰੁਪ੍ਪਨਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋਤਿ ਕੇਚਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰੂਪਸਮਞ੍ਞਾਯ ਪਸਙ੍ਗੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਭਾਵਤੋ। ਪਟਿਘਾਤੋ ਰੁਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। **ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਰਾਸਟ੍ਠਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ।

ਭੂਤੋਪਾਦਾਯਭੇਦਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਭਵਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨ੍ਤਿ **ਭੂਤਂ**। ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਿਯਤੇਵ, ਨ ਪਨ ਸਯਂ ਤੇਹਿ, ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਵਾ ਉਪਾਦੀਯਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਯਂ**।

ਕਾਮਂ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਵਚਨਤ੍ਥਾਦਿਤੋਪਿ ਭੂਤਾਨਿ ਵਿਭਾਵਿਤਾਨੇਵ, ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਿਭਾਵਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਦਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਪਦਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਅਵਚਨਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਬ੍ਬਾਪੀ**ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ

ਧਾਤੁਯੋ। ਆਪੋਸਙ੍ਗਹਿਤਾਯ ਤੇਜੋਨੁਪਾਲਿਤਾਯ ਵਾਯੋਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾਯ ਏਵ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਸਾ ਸੇਸਭੂਤਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਏਵਮਿਤਰਾਪੀਤਿ ਆਹ **"ਅਵਸੇਸਧਾਤੁਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ।

ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਬਲਰੂਪਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸੇਧਨਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਚਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁ,** ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਰੂਪਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਹਿ ਅਯਂ **ਚਕ੍ਖਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਮਧੁਂ ਚਕ੍ਖਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਚਕ੍ਖਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਅਸ੍ਸਾਦਨਤ੍ਥੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਚਕ੍ਖੁਂ ਖੋ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯ, ਰੂਪਾਰਾਮਂ ਰੂਪਰਤਂ ਰੂਪਸਮੁਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੯)। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਰੂਪੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੩੩; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੦੦)। ਸਤਿਪਿ ਸੋਤਾਦੀਨਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਦਸ੍ਸਨੇ ਏਵ ਚਕ੍ਖੁ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਪਦੁਮਾਦੀਸੁ ਪਙ੍ਕਜਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਮਵਿਸਮਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਚਾ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੩; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੫੪) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨਂ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਤਾਪਿ ਚਕ੍ਖਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਣਾਤਿ ਏਤੇਨ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਸਯਂ ਵਾ ਸੁਣਾਤੀਤਿ **ਸੋਤਂ**। ਘਾਯਤਿ ਏਤੇਨ, ਸਯਂ ਵਾ ਘਾਯਤੀਤਿ **ਘਾਨਂ**। ਰਸਗ੍ਗਹਣਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਆਹਾਰਰਸੋ ਜੀਵਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਤਂ ਅਵ੍ਹਾਯਤੀਤਿ **ਜਿਵ੍ਹਾ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਾਸਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਕਾਯੋ** ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯਹੇਤੁਭਾਵੇ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਨਿਤੇਸੁ, ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯੇਸੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਾਸਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਖਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮੇਥੁਨਮ੍ਪਿ ਸੇਵਨ੍ਤਿ। ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਤ੍ਥੁਕਾ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਬਲਵਕਾਮਾਸਵਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਾਸਵਾਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਾਸਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੋਤਿ **ਕਾਯੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰਂ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵਂ ਰੂਪਯਤੀਤਿ **ਰੂਪਂ,** ਰੂਪਮਿਵ ਪਕਾਸਂ ਕਰੋਤਿ ਸਵਿਗ੍ਗਹਮਿਵ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਵਾ ਧਾਤੂਨਂ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੋ ਏਵ ਰੂਪਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਦੋ,** ਉਦਾਹਰੀਯਤਿ, ਸਕੇਹਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਪ੍ਪੀਯਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵਂ ਉਪਨੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਗਨ੍ਧਯਤੀਤਿ **ਗਨ੍ਧੋ,** ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁਂ ਸੂਚਯਤਿ ਅਪਾਕਟਂ ''ਇਦਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ , ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਫਲਾਦਿਂ ''ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਪੇਸੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸਤ੍ਤਾਤਿ **ਰਸੋ,** ਅਸਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤ੍ਥਿਯਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਤਥਾ **ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਤਿ ਜੀਵਿਤਂ, ਤਦੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਹਦਯਞ੍ਚ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁ ਚ, ਹਦਯਸ੍ਸ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ **ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ**। ਚੋਪਨਕਾਯਭਾਵਤੋ ਕਾਯੋ ਚ ਸੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ **ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਚੋਪਨਵਾਚਾਭਾਵਤੋ, ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤੋ ਚ ਵਚੀ ਚ ਸਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚਾਤਿ **ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਵਿਗ੍ਗਹਾਭਾਵਤੋ ਨ ਕਸ੍ਸਤਿ, ਕਸਿਤੁਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਨ ਵਾ ਕਾਸਤਿ ਦਿਬ੍ਬਤੀਤਿ ਅਕਾਸਂ, ਅਕਾਸਮੇਵ ਆਕਾਸਂ, ਤਦੇਵ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਟ੍ਠੇਨ **ਆਕਾਸਧਾਤੁ। ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਸ੍ਸ। ਲਹੁਭਾਵੋ **ਲਹੁਤਾ**। ਸਯਂ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾਯ ''ਰੂਪਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਕਮ੍ਮਨਿ ਸਾਧੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**। ਪਠਮਂ, ਉਪਰਿ ਚ ਚਯੋ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਉਪਚਯੋ**। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਤਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਨ੍ਤਤਿ**। ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ**। ਕਬਲਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ**। ਆਹਰਤੀਤਿ **ਆਹਾਰੋ**। ਏਵਂ ਤਾਵ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਂ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਮਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਮੂਲਭੂਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਂ ਭੂਤਰੂਪਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਮਞ੍ਞਾਯ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਆਦਿਤੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਵਿਸਯੀਨਂ ਇਮੇ ਵਿਸਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਪਨ ਅਨੁਪਾਦਾਰੂਪਤ੍ਤਾ, ਭੂਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਇਮੇਹਿ ''ਇਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਾ ''ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਂ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ''ਇਮਿਨਾ ਜੀਵਤੀ''ਤਿ ਵੋਹਾਰਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਦਿਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਾਸਂ ਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ। ਇਮਾਯ

ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਅਞ੍ਞਸੋ ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਆਕਾਸਧਾਤੁ। ਇਮੇਹਿਸ੍ਸ ਸੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਯੋ ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਲਹੁਤਾਦਯੋ। ਸਬ੍ਬੋ ਚਾਯਂ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੋ ਇਮਿਨਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਨ੍ਤੇ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੪੩੩. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ **"ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਸੁ। ਰੂਪੇ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਘਾਤੋ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤੋ, ਤਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹੋ, ਰੂਪਾਭਿਘਾਤੋ ਹੋਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ ਏਵਂਸਭਾਵੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ **ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦੋ,** ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੋ ਏਵ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ ਰੂਪਾਭਿਹਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਕੇਵਲੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂਸਭਾਵਤਾਵ ਪਮਾਣਂ, ਨ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਵਿਪਾਕਾਰਹਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਘਾਤੋ ਚ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਭਿਮੁਖੀਭਾਵੋ ਯੋਗ੍ਗਦੇਸਾਵਟ੍ਠਾਨਂ ਅਭਿਘਾਤੋ ਵਿਯਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਸੋ ਰੂਪੇ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਯਂ ਚਕ੍ਖੁ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ ਰੂਪਮ੍ਹਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ''ਤਿ, ''ਯਮ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਹਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਮ੍ਹਿ ਰੂਪਂ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਵਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ ਵਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੭) ਚ ਆਦਿ। ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਤ੍ਤਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਭੂਤਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਚ ਤਦਾਯਤਨਿਕਭਵਪਤ੍ਥਨਾਭਾਵਤੋ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦਿਵੋਹਾਰਂ ਅਰਹਤੀਤਿ ਦੁਤਿਯਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**। ਏਵਂਵਿਧਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾ... ਪੇ॰... ਪਸਾਦੋ,** ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਭਵਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਭੂਤਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਯਤਨਵਿਸਯਾਪਿ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਦਿਵੋਹਾਰਾਰਹਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਤਿ ਹਿ ਦਟ੍ਠੁਮਿਚ੍ਛਾ, ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਯ, ਸੇਸਾਨਞ੍ਚ ਤਂਤਂਅਤ੍ਤਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣਤੋ ਸਤਿ ਪੁਰਿਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਸਤਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਭਾਵੋਯੇਵ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਤੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਕਾਰਣਲਾਭੇ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੫੬), ''ਸਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ 'ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ'ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੮੨; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੫) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ।

ਰੂਪੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਾ **ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਂ। ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਯੇਸਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ, ਤੇਵਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਂਤਂਅਤ੍ਤਭਾਵਨਿਪ੍ਫਾਦਕਸਾਧਾਰਣਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਂ ਚਕ੍ਖੁਲਕ੍ਖਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਨਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ''ਏਵਰੂਪਂ ਨਾਮ ਮੇ ਚਕ੍ਖੁ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਆਵੇਣਿਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਪਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪਸਾਦਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਸਵਿਸਯਾਵਭਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਸਾਦਬ੍ਯਾਪਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਸਾਦਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਕਮ੍ਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ, ਏਕਤ੍ਤੇ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਭੇਦੇਨ ਭੇਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਾਦੀਨਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਕਿਂ ਏਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੁਨਾਤਿ? ਉਭਯਥਾਪੀਤਿ ਪੋਰਾਣਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੁਨਾ ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਸੇਸੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਏਕਕਮ੍ਮੁਨਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਕਥਂ ਨੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ? ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਤਂਤਂਭਵਪਤ੍ਥਨਾਭੂਤਾ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾ ਤਂਤਂਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਯਤਨਾਭਿਲਾਸਤਾਯ ਸਯਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੇਨ ਤਂਤਂਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਚਿਤ੍ਤਭੇਦਤਂ ਵਿਦਹਤਿ। ਯਤੋ ਤਦਾਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਤਂ ਤਥਾਰੂਪਸਮਤ੍ਥਤਾਯੋਗੇਨਾਨੇਕਰੂਪਾਪਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਅਨੇਕਂ ਵਿਸਿਟ੍ਠਸਭਾਵਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਾ

ਵਿਦਿਤਬ੍ਬਾ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਵਿਸਿਟ੍ਠਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨਯੋਗਜਤਾਮਤ੍ਤਤੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਹੇਤੁਤਾਵਿਸੇਸਯੋਗੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ, ਆਗਮਨਤੋ ਚ ਪਰਤੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਪਿਚ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਾਦਿਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਲੋਕੇਪਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਸਾਲਿਬੀਜਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਣ੍ਡੁਲਆਤਣ੍ਡੁਲਫਲਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤੇਵ, ਕਿਂ ਵਾ ਏਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾਯ। ਯਤੋ ਕਮ੍ਮਫਲਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੋ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ।

੪੩੪. ਕੇਚੀਤਿ ਮਹਾਸਙ੍ਘਿਕੇਸੁ ਏਕਚ੍ਚੇ। ਤੇਸੁ ਹਿ **ਵਸੁਧਮ੍ਮੋ** ਏਵਂ ਵਦਤਿ ''ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਤੇਜੋ ਅਧਿਕਂ, ਸੋਤੇ ਵਾਯੁ, ਘਾਨੇ ਪਥਵੀ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਆਪੋ, ਕਾਯੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਮਾ''ਤਿ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕਤਾ ਨਾਮ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਤਦਧਿਕਤਾਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤੇਜਾਧਿਕਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਚਕ੍ਖੁ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕਾਯੇ ਸਬ੍ਬੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ, ਨਨੁ ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕਾਨਞ੍ਚ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਇਦਂ ਪਨ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਮਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਾਧਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਧਿਕਭਾਵੇ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਾ ਅਧਿਕਭਾਵੇਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਭਾਵੇਨੇਵ ਏਕਕਾਦਿਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਯ ਓਮਤ੍ਤਤਾਯਪਿ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਭੂਤਾਨਂ ਸਮਭਾਵੇਨ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸਦ੍ਦੋ ਇਧ ਸਮਭਾਵਦੀਪਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤੇਜਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਦੀਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਤੇਜਸ੍ਸ ਓਭਾਸਰੂਪੇਨ, ਵਾਯੁਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ, ਪਥਵਿਯਾ ਗਨ੍ਧੇਨ, ਖੇਲ਼ਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਉਦਕਸ੍ਸ ਰਸੇਨਾਤਿ ਪੁਰਿਮਵਾਦੇ, ਪਚ੍ਛਿਮਵਾਦੇ ਚ ਯਥਾਯੋਗਂ ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਤੋ, ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਗਹਣੇ ਉਪਕਾਰਿਤਬ੍ਬਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਲੋਕਾਦਿਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਸਹਿਤਾਨਂਯੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਰੂਪਾਦਿਅਵਭਾਸਨਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਚ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਗੁਣੋਤਿ ਤੇਸਂ ਲਦ੍ਧਿ। ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਪਨ ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਭੂਤਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਯਥਾਯੋਗ-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵਿਵਰਮ੍ਪਿ ਭੂਤਗੁਣੋਤਿ ਪਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇ ਤੇਜਸ੍ਸ ਆਲੋਕਰੂਪੇਨ, ਆਕਾਸਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਵਰਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ, ਵਾਯੁਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੇਨ, ਉਦਕਸ੍ਸ ਰਸੇਨ, ਪਥਵਿਯਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾਯੋਗਂ ਤਂਤਂਭੂਤਗੁਣੇਹੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਅਧਿਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ ਅਗ੍ਗਿਮ੍ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਭਸ੍ਸਰਸ੍ਸ, ਵਾਯੁਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਭਾਵੇਨ ਸੁਯਜਮਾਨਸ੍ਸ, ਪਥਵਿਯਾ ਸੁਰਭਿਆਦਿਨੋ ਗਨ੍ਧਸ੍ਸ, ਆਪੇ ਚ ਰਸਸ੍ਸ ਮਧੁਰਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ''ਰੂਪਾਦਯੋ ਤੇਸਂ ਗੁਣਾ''ਤਿ ਪਠਮਵਾਦੀ ਆਹਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ "**ਇਚ੍ਛੇਯਜਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਤ੍ਤਰਮਾਹ। ਇਮਿਨਾਵ ਉਪਾਯੇਨ ਦੁਤਿਯਵਾਦਿਨੋਪਿ ਨਿਗ੍ਗਹੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣੇਹਿ ਤੇਜਆਕਾਸਪਥਵੀਆਪਵਾਯੂਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਕਤਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਕਣਾਦਸ੍ਸ** ਵਾਦਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤੁਂ "**ਅਥਾਪਿ ਵਦੇਯਜੁ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਆਸਵੇ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਗਨ੍ਧੋ ਪਥਵਿਯਾ ਆਪੋਸਂਯੁਤ੍ਤਾਯ ਕਪ੍ਪਾਸਤੋ ਵਿਸਦਿਸਾਯਾਤਿ ਨ ਕਪ੍ਪਾਸਗਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਧਿਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਅਨਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਆਸਵੇ ਹਿ ਉਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀ ਉਦਕੇਨ ਅਭਿਭੂਤਾ, ਨ ਕਪ੍ਪਾਸਪਥਵੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਏਵ ਗਨ੍ਧੇਨ ਅਧਿਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਉਣ੍ਹੋਦਕਸਂਯੁਤ੍ਤੇ ਚ ਅਗ੍ਗਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯੋ ਮਹਨ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯ ਵਣ੍ਣੋਪਿ ਪਭਸ੍ਸਰੋ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯਜਾਤਿ ਉਣ੍ਹੋਦਕੇ ਵਣ੍ਣਤੋ ਅਗ੍ਗਿਨਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸੀਤੋਦਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਹਾਯੇਥ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਭਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਤਦਭਾਵੇਨ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਤੇਜਾਦਿਵਿਸੇਸਗੁਣਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ। ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨੇਨ ''ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਇਦਂ ਕਾਰਣਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਉਭਯਾਭਾਵੋ ਵਿਸੇਸਪਰਿਕਪ੍ਪਨਪਹਾਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਤਸ੍ਮਾ ਪਹਾਯੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਏਕਕਲਾਪੇਪਿ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ਵਿਸਦਿਸਾ, ਕੋ ਪਨ ਵਾਦੋ ਨਾਨਾਕਲਾਪੇ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਭੂਤਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਰੂਪਰਸਾਦਿਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਦਿ ਭੂਤਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਂ ਪਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਿਕਤ੍ਤਭਾਵਭਵਪ੍ਪਤ੍ਥਨਾਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸੇਸਹੇਤੁਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਚ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਯੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੇਨੇਵ ਸੋਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਰਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਚੇਤਨਾ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੨.੭੮)

ਵਚਨੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਂ ਏਕਾ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਯ ਹਿ ਤਦਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਂ ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਮਹਗ੍ਗਤੇਨ ਚ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਂ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਨ ਚੇਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਨੇਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਕੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਅਨੇਕਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ।

੪੩੫. ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਲ੍ਲੀਨਨਿਸ੍ਸਯੋ,** ਰੂਪਸਦ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਸਯੋ। ਗਨ੍ਧਰਸਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਾ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਲ੍ਲੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਅਲ੍ਲੀਨਾ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਸਯਂ ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਯਅਲ੍ਲੀਨਂ ਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹਕਾਨਿ ਸਾਨ੍ਤਰੇ, ਅਧਿਕੇ ਚ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਸੋਤਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਯਦਿ ਸੋਤਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਿ, ਚਿਤ੍ਤਜੋ ਸਦ੍ਦੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ। **ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਚ** ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਿਞ੍ਚ ਦਿਸਾਦੇਸਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯਿਪਦੇਸਸ੍ਸ ਏਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਗਨ੍ਧੋ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਦੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਠਿਤੋ। ਸਚੇ ਸੋਤਪਥੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਨਨੁ ਦੂਰੇ ਠਿਤੇਹਿ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਿਰੇਨ ਸੁਯ੍ਯਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨਂ ਯਥਾਪਾਕਟੇ ਸਦ੍ਦੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੂਰਾਸਨ੍ਨਾਨਂ ਵਚਨਸਦ੍ਦੇ ਯਥਾਪਾਕਟੇ ਗਹਣਵਿਸੇਸਤੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ, ਗਹਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਰਜਕਾਦਿਸਦ੍ਦੇਪਿ ਆਸਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਪਭੁਤਿ ਯਾਵ ਅਵਸਾਨਾ ਕਮੇਨ ਪਾਕਟੀਭੂਤੇ, ਦੂਰਸ੍ਸ ਚ ਅਵਸਾਨੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਪਾਕਟੀਭੂਤੇ ਨਿਚ੍ਛਯਗ੍ਗਹਣਾਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਲਹੁਕਂ ਸੁਤੇ ''ਚਿਰੇਨ ਸੁਤੋ''ਤਿ ਅਧਿਮਾਨੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦੋ ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇ ਸੋਤਸ੍ਸ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ । ਯਦਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭੂਤਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਪਟਿਘੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ? ਦੂਰੇ ਠਿਤੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਟਿਘੋਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਭਾਜਨਾਦਿਚਲਨਸ੍ਸ ਚ ਅਯੋਕਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਯੋਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੪੩੬. ਪੁਬ੍ਬੇ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਨਾ ਵਿਭਾਵਿਤਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਂ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤੋ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਚ**-ਕਾਰੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਮੇਵ ਵਿਸੇਸਂ ਜੋਤੇਤਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਸੁ। **"ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੇ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਵਸੇਸਂ ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਸ੍ਨੇਹਮਿਵ **ਸਤ੍ਤ ਅਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬ੍ਯਾਪੇਤ੍ਵਾ** ਠਿਤਾਹੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਹਿ **ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰਂ** ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਹੇਵ ਆਯੁਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਅਨੁਪਾਲਿਤਂ ਪਰਿਵਾਰਿਤਂ ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕੇਹਿ **ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ**। ਸਤ੍ਤਅਕ੍ਖਿਪਟਲਬ੍ਯਾਪਨਵਚਨੇਨੇਵ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਮਾਣਤੋ ਊਕਾਸਿਰਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਊਕਾਸਿਰਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਂ** ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਵਸਾਨਾਨਂ **ਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ** ਸਮਵਸਰਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਚਕ੍ਖੁ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੇਦਤੋ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਨੇਕਕਲਾਪਗਤਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਏਕਤ੍ਤਾ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਚ ਕਿਚ੍ਚਕਰਤ੍ਤਾ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਬਹੂਸੁ ਕਥਮੇਕਸ੍ਸੇਵ ਕਿਚ੍ਚਕਰਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਦਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਂ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਿਸੇਸੋ ਵਿਯ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ।

ਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ, ਅਥ ਵਾ **ਮਨੂ**ਤਿ ਮਚ੍ਚੋ।

ਅਙ੍ਗੁਲਿਵੇਧਕਂ ਅਙ੍ਗੁਲੀਯਕਂ।

ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁ ਵਮ੍ਮਿਕਛਿਦ੍ਦਾਭਿਰਤਸਪ੍ਪੋ ਵਿਯ, ਬਿਲਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਸੋਤਂ ਉਦਕਬਿਲਾਭਿਰਤਕੁਮ੍ਭੀਲੋ ਵਿਯ, ਆਕਾਸਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਘਾਨਂ ਅਜਟਾਕਾਸਾਭਿਰਤਪਕ੍ਖੀ ਵਿਯ, ਗਾਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਜਿਵ੍ਹਾ ਗਾਮਾਭਿਰਤਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਵਿਯ, ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਕਾਯੋ ਆਮਕਸੁਸਾਨਾਭਿਰਤਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਮ੍ਮਿ…ਪੇ॰… ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ"**ਤਿ ਆਹ।

ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਤਾ ਚ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਪਪਞ੍ਚੋ ਸੋਤਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੪੩੭. ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਹਨਨਂ ਚਕ੍ਖੁਪਟਿਹਨਨਂ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਪਟਿਹਨਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਭਿਘਾਤੋਵ। **ਵਿਸਯਭਾਵੋ** ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਕਾਮਂ ਸਾ ਏਵ ਗੋਚਰਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਸਯਗੋਚਰਾਨਂ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ – ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵੋ, ਤਬ੍ਬਹੁਲਚਾਰਿਤਾ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। ਵਿਸਯਭਾਵੇ ਚਸ੍ਸ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਯਤ੍ਥ ਪਨ** ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦਿਕੇ।

੪੩੮. ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਭਾਵੋ, ''ਇਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਾ ਭਵਤਿ ਏਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਭਿਧਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਇਤ੍ਥਿਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤਤੋ ਏਵ ''ਇਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਤਂਸਹਿਤਂ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਪਕਾਸਨਰਸ"**ਨ੍ਤਿ। ਵਟ੍ਟਂਸਤਾ ਅਵਿਸਦਹਤ੍ਥਪਾਦਾਦਿਤਾ ਚ **ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ**। ਥਨਮਂਸਾਵਿਸਦਤਾ, ਨਿਮ੍ਮਸ੍ਸੁਦਾਠਿਤਾ, ਕੇਸਬਨ੍ਧਨਂ, ਵਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ''ਇਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ **ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ**। ਦਹਰਕਾਲੇਪਿ ਸੁਪ੍ਪਕਮੁਸਲਕਾਦੀਹਿ ਕੀਲ਼ਾ, ਮਤ੍ਤਿਕਤਕ੍ਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤਕਨ੍ਤਨਾਦਿ ਚ **ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਂ**, ਇਤ੍ਥਿਕਿਰਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਸਦਟ੍ਠਾਨਗਮਨਾਦਿਕੋ ਆਕਾਰੋ **ਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪੋ**। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਮੁਤ੍ਤਕਰਣਂ **ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ**। ਸਰਾਧਿਪ੍ਪਾਯਾ **ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ**। ਅਵਿਸਦਟ੍ਠਾਨਗਮਨਨਿਸਜ੍ਜਾਖਾਦਨਭੋਜਨਾਦਿਕਾ **ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਂ**। ਇਤ੍ਥਿਸਣ੍ਠਾਨਂ **ਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪੋ**। ਇਮਾਨਿ ਚ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਯਥਾਸਕਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿਪਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਏਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਂਤਦਾਕਾਰਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਤ੍ਤਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਏਵ ਚ ਕਾਰਣਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਹਿਤੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿਆਕਾਰਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ, ਇਤ੍ਥਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਤੇਸਂ ਰੂਪਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਾਵਦਸਕੇਪਿ ਰੂਪਾਨਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਜਨਕਂ, ਨਾਪਿ ਅਨੁਪਾਲਕਂ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਵਾ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਕਲਾਪਰੂਪਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਯ ਸਕਲਾਪਰੂਪਾਨਂ, ਆਹਾਰੋ ਵਿਯ ਵਾ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ''ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਧੀਨਾਨਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ, ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਮਤਚਿਤ੍ਤਕਤਰੂਪੇਸੁਪਿ ਤਂਸਣ੍ਠਾਨਤਾ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਪਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸਦਿਸਂ, ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ । ਤਯਿਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਹ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨੋ''ਤਿਆਦਿ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧੮੮) ਵਚਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਏਕਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇ ਪਨ ''ਸਰੀਰੇਕਦੇਸਵੁਤ੍ਤਿ ਭਾਵਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਬ੍ਯਾਪਕਮੇਵਾ"**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਙ੍ਕਰੋ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਚ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਦਿਪਿ ਸਕਲਸਰੀਰਬ੍ਯਾਪਿਤਾਯ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਅਟ੍ਠਿਤੋਕਾਸੇ ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ ਠਿਤੋਕਾਸੇ ਠਿਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਨਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਯਮੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ। **"ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ਵਿਯਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮਾਨਨਿਸ੍ਸਯੇਸੁਪਿ ਨਾਮ **ਸਙ੍ਕਰੋ ਨਤ੍ਥਿ** ਲਕ੍ਖਣਭੇਦਤੋ, ਕਿਮਙ੍ਗ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਨਿਸ੍ਸਯਸਭਾਵੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੩੯. ਸਹਜਰੂਪਾਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ। ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਜਤ੍ਤਾ ਸਹਜ-ਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਜਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਮ੍ਮਜ-ਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਂ। ਯਥਾਸਕਂ ਖਣਮਤ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਨੋਪਿ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਤਂ ਅਨੁਪਾਲਕਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਹਜਰੂਪਾਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ। ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂਯੇਵ ਠਿਤਿਹੇਤੁ ਭਵਿਤੁਂ ਅਰਹਤਿ ਆਹਾਰਜਾਦੀਨਂ ਆਹਾਰਾਦਿ ਵਿਯ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਤਙ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਰੂਪਾਨਂ। **ਪਵਤ੍ਤਨਂ** ਯਾਪਨਂ। **ਠਪਨਂ** ਠਿਤਿਹੇਤੁਤਾ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪਾਲਨਵਸੇਨ ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਯਾਪਯਿਤਬ੍ਬਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਮ੍ਹੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸਾਦਿਮੇਵ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ।

ਅਸਤਿ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਲਾਦਿਮ੍ਹਿ ਕਿਂ ਉਦਕਂ ਅਨੁਪਾਲੇਯ੍ਯ। ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਠਿਤਿਹੇਤੁਮਨ੍ਤਰੇਨ ਠਿਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕੋ ਠਿਤਿਹੇਤੂਤਿ ਆਹ “**ਸਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਠਾਨਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਬਦ੍ਧਂ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਨ ਠਪੇਤੀਤਿ ਆਹ “**ਨ ਭਙ੍ਗਤੋ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ** ਅਨੁਪਾਲਨਾਦਿਕਸ੍ਸ **ਸਾਧਨਤੋ**। ਤਂ ਸਾਧਨਞ੍ਚ ਜੀਵਮਾਨਤਾਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਸ੍ਸ ਹਿ ਮਤਰੂਪਤੋ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ, ਤਦਨੁਬਨ੍ਧਭੂਤਸ੍ਸ ਚ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਤੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਨ ਕੇਵਲਂ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਏਵ, ਪਬਨ੍ਧਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸਾਪਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਆਯੁਕ੍ਖਯਤੋ ਮਰਣਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ।

੪੪੦. ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਲਕ੍ਖਣਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੂਤਿ ਕਥਮੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਆਗਮਤੋ, ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਚ। ‘‘ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਰੂਪਂ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਚ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੮) ਏਵਮਾਦਿ ਆਗਮੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਰੂਪਕਣ੍ਡੇ ਤਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨਂ ਅਞ੍ਞਕਾਰਣਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਦੇਸਨਾਭੇਦੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ, ਨ ਏਵਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਂ। ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਸੇਨ ਚ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦਿਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਵਤ੍ਥੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੮੪)। ਯਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਿਸ੍ਸਯਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੁਕਾਦੀਸੁ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਸੁਪਿ ਨ ਤਦਨੁਗੁਣਾ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ’’ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾ ਭਿਨ੍ਨਗਤਿਕਾ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਏਕਰਸਾ ਦੇਸਨਾ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਏਕਰਸਞ੍ਚ ਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਇਧ ਸਤ੍ਥੁ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯੁਤ੍ਤਿ ਪਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ, ਓਜਾਯ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਤੋ ਬਹਿਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤੋ ਨ ਤਂਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਤਦੁਭਯਰਹਿਤੇਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨਤੋ ਨ ਤਂਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸਾਪਿ ਅਞ੍ਞਕਿਚ੍ਚਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨ ਤਂਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵਾਤਿ ਪਾਰਿਸੇਸਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਤੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਯਂ ਯਞ੍ਹਿ ਰੂਪਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਉਪਾਦਾਯਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਯਥਾ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ’’ਤਿ। ‘‘ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ’’ਤਿ ਚ ਵਿਸੇਸਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ ਕਤਂ। ਮਨੋਧਾਤੁ ਪਨ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਨਤ੍ਥੇਵ। ਨਨੁ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯਪਿ ਸਾਧਨਤੋ ਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਦਿਟ੍ਠਬਾਧਨਤੋ। ਦਿਟ੍ਠਂ ਹੇਤਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਮਨ੍ਦਤਿਕ੍ਖਾਦਿਅਨਨੁਵਿਧਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਤਦਨੁਵਿਧਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਬਾਧੀਯਤਿ। ਹੋਤੁ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ, ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਞ੍ਚ, ਏਤਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਪਟਿਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਂ, ਹਦਯਪਦੇਸੇ ਠਿਤਮੇਵਾਤਿ ਕਥਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਭਾਵਤੋ **ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ, ਤਤੋ ਏਵ **ਪਟਿਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਂ,** ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਭਾਵਤੋਤਿ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਚੇਤਸਾ ਸਮਨ੍ਨਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਦਯਸ੍ਸ ਖਿਜ੍ਜਨਤੋ ਤਤ੍ਥੇਤਮਵਟ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਤਾਸਞ੍ਞੇਵ ਧਾਤੂਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂਯੇਵ । ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਉਪਰਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਹਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਉਬ੍ਬਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

੪੪੧. ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ ਆਦਿ ਯੇਸਂ ਤੇ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀ। ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਕ੍ਕਮਸਮਿਞ੍ਜਨਪਸਾਰਣਉਕ੍ਖੇਪਨਅਵੇਕ੍ਖੇਪਨਾਦਿਕਾ ਸਬ੍ਬਾ ਕਿਰਿਯਾ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਤੇਸਂ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਯਸ੍ਸਾ ਸਾ **ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ,** ਵਾਯੋਧਾਤੁ। ਤਸ੍ਸਾ ਯਂ ਸਹਜਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਚਲਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਿ…ਪੇ॰… ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**”ਤਿ।

ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋਤਿ? ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਜਮਹਾਭੂਤਾਨਂ। ਕਿਂ ਤਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ? ਚਿਤ੍ਤਜਤਾ, ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾ ਚ। ਅਥ ਵਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ ਸਹਜ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਭਾਵੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਂ ਏਕਭੂਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਅਤ੍ਥਿ। ‘‘ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਿਕਾਰੋ ਚਤੂਸੁ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਹੋਤਿ ਚਤੁਸਾਧਾਰਣਧਨਂ ਵਿਯ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਅਧਿਕਤਾਯ ਚ ਕਲਾਪਸ੍ਸ ‘‘ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਏਵਂ ਅਧਿਕਤਾ ਚ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ, ਨ ਪਮਾਣਤੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਏਵਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪਤਾ ਦੁਰੁਪਪਾਦਾ। ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਹਤ੍ਥਚਲਨਾਦੀਸੁ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਮਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਜਵਨੇਨ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਗਹਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕਥਮੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਰਹਿਤੇਸੁ ਰੁਕ੍ਖਚਲਨਾਦੀਸੁ ‘‘ਇਦਮੇਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਹਤ੍ਥਚਲਨਾਦੀਸੁ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਞਾਪਕੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਞਾਪਕੋ ਚ ਹੇਤੁ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬਮਤ੍ਥਂ ਸਯਂ ਗਹਿਤੋ ਏਵ ਞਾਪੇਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

‘‘ਵਿਸਯਤ੍ਤਮਨਾਪਨ੍ਨਾ, ਸਦ੍ਦਾ ਨੇਵਤ੍ਥਬੋਧਕਾ।
ਨ ਸਤ੍ਤਾਮਤ੍ਤਤੋ ਅਤ੍ਥੇ, ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਤਾ ਪਕਾਸਕਾ’’ਤਿ॥

ਯਦਿ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਾਰਣਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ, ਕਸ੍ਮਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸਙ੍ਕੇਤਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਇਮਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਚਲਨਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਂ ਸਬ੍ਬਾਵ ਵਾਯੋਧਾਤੂ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ। ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਸਮ੍ਭੂਤਾ ਹਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਪੁਰਿਮਜਵਨਸਮ੍ਭੂਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋ ਉਪਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੇ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਚਲਯਤਿ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਂ, ਨ ਇਤਰਾ। ਇਤਰਾ ਪਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਮਤ੍ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੋ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਕਾਰਾਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਵ ਚਲਨਨ੍ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਚ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੋ ਸਮਾਰੋਪਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾ, ਖਣਿਕਤਾ ਚ ਨ ਸਿਯਾ। ਸਤ੍ਤਹਿ ਯੁਗੇਹਿ ਆਕਡ੍ਢਿਤਬ੍ਬਸਕਟਮੇਤ੍ਥ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪੇ ਪਨ ਚਲਨ੍ਤੇ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਉਤੁਕਮ੍ਮਾਹਾਰਜਰੂਪਮ੍ਪਿ ਚਲਤਿ ਨਦੀਸੋਤੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੁਕ੍ਖਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡਂ ਵਿਯ ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਕਿਂ ਚਲਨਕਰਾ ਏਵ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ, ਤਥਾ ਚਲਯਿਤੁਮਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਿਯੋਪਿ ਥਮ੍ਭਨਸਨ੍ਧਾਰਣਮਤ੍ਤਕਰਾ ਪਠਮਜਵਨਾਦਿਸਮ੍ਭੂਤਾਪਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਸਹਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਨ ਦਿਸਾਭਾਗੇਨਾਯਂ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਿਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤੁਕਾਮੋ, ਤਦਭਿਮੁਖਵਿਕਾਰਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸਹਭਾਵੀ ਹਿ ਵਿਕਾਰੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਵਚਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸਾ”**ਤਿ।

ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਵਿਕਾਰਭਾਵਤੋ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਹੇਤੁਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਵਾਯੋਧਾਤੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਚ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਕਿਚ੍ਚਾਧਿਕਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤਿ? ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ। ਕੇਨ? ਕਾਯੇਨ। ਕੀਦਿਸੇਨ? ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨੇਨਾਤਿ। ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਅਤ੍ਥਾਵਬੋਧਨਸਮਤ੍ਥੋ ਵਚੀਵਿਸੇਸੋ **ਵਚੀਭੇਦੋ**। ਤੇਨ ਵਾਯੁਵਨਪ੍ਪਤਿਨਦੀਘੋਸਾਦਿੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਯਸ੍ਸਾ ਸਾ **ਵਚੀਭੇਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਕਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ,** ਪਥਵੀਧਾਤੁ। ਤਸ੍ਸਾ ਯਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਤਸ੍ਸ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤੋ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਵਚੀਭੇ...ਪੇ॰... ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ"**ਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ''ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ''ਤਿਆਦਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ''ਫਨ੍ਦਮਾਨਵਣ੍ਣਗ੍ਗਹਣਾਨਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਮਿਧ ''ਸੁਯ੍ਯਮਾਨਸਦ੍ਦਸਵਨਾਨਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਇਧ ਚ ਥਮ੍ਭਨਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਤੋ ''ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਸਮ੍ਭੂਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚ ਪਠਮਜਵਨਾਦੀਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। **ਘਟ੍ਟਨੰ** ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਭੂਤਕਲਾਪਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਸਨ੍ਨਤਰੁਪ੍ਪਾਦੋ। **ਚਲਨੰ** ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਦੇਸਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਪਰਮ੍ਪਰਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਯਥਾ ਚ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚਲਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਏਵਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਘਟ੍ਟਨੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ"**ਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਯਥਾ ਹੀ**ਤਿਆਦਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨੰ ਅਨੁਮਾਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਭਾਵਵਿਭਾਵਨੰ। **ਯਥਾ ਹਿ ਉਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਬਦ੍ਧਗੋਸੀਸਾਦਿ**ਰੂਪਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵੀਥਿਯਾ ਗੋਸੀਸਾਦੀਨੰ ਉਦਕਸਹਚਾਰਿਪ੍ਪਕਾਰਸਞ੍ਞਾਣਾਕਾਰੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਦਕਗ੍ਗਹਣੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਸਮੁਚ੍ਚਾਰਿਯਮਾਨਵਣ੍ਣਸਦ੍ਦੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਪਵਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਨ੍ਤਰਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਵੀਥਿਯਾ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਸਮ੍ਬਨ੍ਧਗਹਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਹਿਤਾਯ ਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਕਾਰਗ੍ਗਹਣੰ ਹੋਤਿ।

੪੪੨. ਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਤੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਰੂਪਾਨੰ ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤੰ ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਂ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਯਂ ਹਿ ਆਕਾਸਧਾਤੁ ਤਂ ਤਂ ਰੂਪਕਲਾਪਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸਾ"**ਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਨੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਰੂਪਮਰਿਯਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪੇ ਭੂਤਾਨੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹੇਵ **ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਹਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤਾਨੰ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਭੂਤੇਹਿ ਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵੇ ਤਂਤਂਭੂਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋਤਿ ਯੇਸਂ ਸੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤੇਹਿ ਸੋ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੋਵ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾ ਨ ਸਿਯਾ ਤੇਸਂ ਭੂਤਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਾ ਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੭, ੭੨੪)। ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਮੁਖਵਿਵਰਾਦਿਵਸੇਨ ਚ **ਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਵਾ। ਯੇਸਂ ਰੂਪਾਨੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤੇਸਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। **"ਯਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਕਾਸਧਾਤੁਯਾ ਤਂਤਂਕਲਾਪਾਨੰ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰੇਹਿ ਅਸਙ੍ਕਰਕਾਰਣਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੪੩. **ਅਦਨ੍ਧਤਾ**ਤਿ ਅਗਰੁਤਾ। **ਵਿਨੋਦਨੰ** ਵਿਕ੍ਖਿਪਨੰ, ਅਪਨਯਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਥਦ੍ਧਤਾ**ਤਿ ਅਕਥਿਨਤਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੁਦੁਭਾਵੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ **ਅਵਿਰੋਧਿਤਾ**। ਮੁਦੁ ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤੀਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ **ਅ**-ਕਾਰੋ ਦਨ੍ਧਤਾਦਿਹੇਤੂਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਲਹੁਤਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਸਤ੍ਤਾਪਟਿਸੇਧੇ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸਰੀਰੇਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਨੰ ਅਨੁਕੂਲਤਾਸਙ੍ਖਾਤਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਨੁਕੂਲਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ **ਅਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਲਹੁਤਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਜਹਨੇਨ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਾਨਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਂਤਂਵਿਕਾਰਾਧਿਕਰੂਪੇਹਿ ਤਂਨਾਨਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੰ **"ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੋ** ਵਾਤਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਪਕੋਪੋ, ਰਸਾਦਿਧਾਤੂਨੰ ਵਾ ਵਿਕਾਰਾਵਤ੍ਥਾ। ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਧਾਤੂਨਂਯੇਵ ਵਿਕਾਰੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਾ** ਸਪ੍ਪਾਯਉਤੁਆਹਾਰਾਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਤੇ ਚ ਤਂਤਂਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਯਤੋ ਨੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਜਹਨੰ, ਇਦ੍ਧਿਵਲਞ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਵਸਵਤ੍ਤਨੰ **ਮਦ੍ਦਵਪ੍ਪਕਾਰੋ। ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਚਮ੍ਮਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣ**ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ

ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਸਦਿਸਰੂਪਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੰ, ਨ ਤੰ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ ਮੁਦੁਤਾਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਸਭ੍ਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨੇ ਲਹੁਤਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇਪਿ ਰੂਪਭਵੇ ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਦਨ੍ਧਤ੍ਤਕਰਾਦਿਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਾਭਾਵਤੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਤਾਦਿਸੇ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੇ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਹਿ ਲਹੁਤਾਦੀਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤੰ ਅਕਾਰਣੰ। ਨ ਹਿ ਵੂਪਸਮੇਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਨੀਕਾਪੇਕ੍ਖੋ ਤਬ੍ਬਿਰੋਧਿਧਮ੍ਮਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਸਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਕਾਯਲਹੁਤਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵੋਵ ਸਿਯਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪੇਸੁ ਲਹੁਤਾਦਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਬ੍ਬਦਾਭਾਵੀਹਿ ਲਹੁਤਾਦੀਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾਤਿ।

੪੪੪. ਆਦਿ ਚਯੋ, ਈਸੰ ਵਾ ਚਯੋਤਿ ਆਚਯੋ, ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਤਤੋ ਤਤੋ ਆਗਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚਯੋਤਿ ਵਾ ਆਚਯੋ, ਤਦੁਭਯੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਚਯੋ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਆਚਯਲਕ੍ਖਣੋ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ** ਪਠਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਵਡ੍ਢਿ ਚ ''ਉਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਉਪਸਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਉਪ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਠਮੂਪਰਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ, ਅਨਾਗਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਣਤੋ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪਨਰਸੋ**"ਤਿ। ਤਥਾ ਸੋ ''ਇਮੇ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ। **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ** ''ਉਪਰਿਚਯੋ ਉਪਚਯੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਰਸਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਸੇਨ ਅਨੁ ਅਨੁ ਪਬਨ੍ਧਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ **ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਉਭਯਮ੍ਪੀਤਿ ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ। **ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸੇਵ **ਅਧਿਵਚਨੰ**। ਯਦਿ ਏਵੰ ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ**"ਤਿ, ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭੇਦਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੇਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵਿਭਜ੍ਜਕਥਨੇ ਕਾਰਣੰ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸ ਭੇਦੋ, ਨ ਸਭਾਵਤੋਤਿ ? ਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ ਆਯਤਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੋ ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨੰ ਆਦਿਚਯਤ੍ਤਾ "**ਆਚਯੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸੋ** ਏਵ **ਉਪਚਯੋ** ਪਠਮੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਤੋ ਉਪ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਠਮਤ੍ਥੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਯੋ** ਪਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਉਪਰਿ ਚਯਤ੍ਤਾ **ਉਪਚਯੋ, ਸਾ** ਏਵ **ਸਨ੍ਤਤਿ** ਅਨੁਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਯੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯੋ** ਪਠਮਭਾਵੇਨ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਉਪਰਿ ਚਯਤ੍ਤਾ **ਉਪਚਯੋ,** ਵਡ੍ਢੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪਚਯੋ ਵਡ੍ਢਿਭਾਵੇਨ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, **ਸਾ** ਏਵ **ਸਨ੍ਤਤਿ** ਪਬਨ੍ਧਾਕਾਰੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਏਵੰ ਕਿੰ ਕਥਿਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਯੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੪੧) ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਕਿੰ ਅਤ੍ਥਜਾਤੰ ਕਥਿਤੰ ਹੋਤਿ? ਆਯਤਨੇਨ ਆਚਯੋ ਕਥਿਤੋ। ਆਚਯੁਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਆਚਯੋ ਏਵਾਤਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਆਚਯਾਦੀਨੰ ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਹਿ ਆਚਯੋ ਕਥਿਤੋ। ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯਾਦਿਵਚਨੇਨੇਵ ਆਚਯਸਭਾਵਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੀਤਿ ਆਚਯੇਨ ਤੰਪਕਤਿਕੰ ਆਯਤਨੰ ਕਥਿਤੰ। ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਨ ਰੂਪਰੂਪਨ੍ਤਿ।

ਰੂਪਪਰਿਪਾਕੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਿਣ੍ਣਤਾ। **ਉਪਨਯਨਰਸਾ**ਤਿ ਭਙ੍ਗੂਪਨਯਨਕਿਚ੍ਚਾ। **ਸਭਾਵਾਨਪਗਮੇਪੀ**ਤਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤਾਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵਿਗਮੇਪਿ। ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਜਰਾ, ਨ ਚ ਤਦਾ ਧਮ੍ਮੋ ਸਭਾਵੰ ਵਿਜਹਤਿ ਨਾਮ। **ਨਵਭਾਵੋ** ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾ, ਤਸ੍ਸ ਅਪਗਮਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨਵਭਾਵਾਪਗਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ। "**ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਤੇਸੰ ਜਰਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਖਣਿਕਜਰਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਏਵ, ਯਾ ਅਵੀਚਿਜਰਾਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਏਸ ਵਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਕਾਰਮਾਹ। ਸੋ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਾ ਅਵੀਚਿਜਰਾ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਸ ਵਿਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਜਰਾਯ ਵੀਚੀਤਿ **ਅਵੀਚਿਜਰਾ,** ਨਵਭਾਵਤੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨ੍ਤਰਜਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਰਿਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ''ਭਿਜ੍ਜਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਪਰਿਭੇਦਲਕ੍ਖਣਾ**। ਨਿਚ੍ਚੰ ਨਾਮ ਧੁਵਂ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਖਣਭਙ੍ਗਿਤਾਯ ਯੇਨ ਭਙ੍ਗੇਨ ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਭਾਵੋਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ**। ਸਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਿਨਾਸਭਾਵੇਨ ਸਂਸੀਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਂਸੀਦਨਰਸਾ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਸਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਙ੍ਗਭਾਵਤੋ ਖਯਵਯਾਕਾਰੇਨੇਵ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਖਯਵਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ।

੪੪੫. **ਓਜਾਲਕ੍ਖਣੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਙ੍ਗਮਙ੍ਗਾਨੁਸਾਰਿਨੋ ਰਸਸ੍ਸ ਸਾਰੋ ਉਪਥਮ੍ਭਬਲਕਰੋ ਭੂਤਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਏਕੋ ਵਿਸੇਸੋ ਓਜਾ। ਕਬਲ਼ਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ**। ਆਹਰੀਯਤੀਤਿ **ਆਹਾਰੋ**, ਕਬਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਓਜਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬਾਹਿਰਂ ਆਹਾਰਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਏਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਹਾਰੋ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਰੂਪਂ ਆਹਰਤੀਤਿ ਆਹਾਰੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਰੂਪਾਹਰਣਰਸੋ"**ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ **ਉਪਥਮ੍ਭਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**। ਓਜਾਯ ਰੂਪਾਹਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਬਾਹਿਰਾਧੀਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੋ"**ਤਿ।

੪੪੬. **ਬਲਰੂਪ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਬਲਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਰੋਗੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ''ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੯੧) ਵਚਨਤੋ ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਹਿਪਿ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਭਾਵਤੋ ਉਪਾਦਾਯਰੂਪੇਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਕਚ੍ਚਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸੀਨਂ। **ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਮੇਵ ਨ ਹੋਤਿ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਨਾ, ਤਂ ਨ ਰੂਪਂ ਯਥਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ। ਸਿਯਾ ਪਨੇਤਂ ਦੁਵਿਧਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ, ਅਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਅਰੂਪਂ, ਤਂ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਿਤਂ ''ਨ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਨ, ਵਿਸੇਸਵਚਨਾਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਮਿਦ੍ਧਂ ਨੀਵਰਣੇਸੁ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਤਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾਪਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨੀਵਰਣਭਾਵਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ। ਸਕ੍ਕਾ ਹਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਯਂ ਤਂ ਅਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਨੀਵਰਣਂ ਮਿਦ੍ਧਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਇਤਰਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ।

ਭਵਤੁ ਨੀਵਰਣਂ, ਕੋ ਵਿਰੋਧੋਤਿ ਚੇ? ਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ। ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ''ਅਦ੍ਧਾ ਮੁਨੀਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੪੬) ਵਚਨਤੋ। ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਰੂਪਂ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ, ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ, ਤੀਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਂ, ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ। ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੭) ਵਚਨਤੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪) ਵਿਯ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਤਥਾ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ। ਯਦਿ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰੂਪਭਾਵਂ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਥ, ਕਥਂ ਭਗਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾ। ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਹਿ ''ਨਿਦ੍ਦਾਪਚਲਾਯਿਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਿਭਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਦ੍ਦਾਤਿ? ਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਨਿਦ੍ਦਾ, ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਪਨ ਤਂ ''ਨਿਦ੍ਦਾ''ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਯਥਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁਨੋ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਕਥਂ ਭਗਵਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਤਿ? ਨਿਦ੍ਦਾ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰਗਿਲਾਨਿਯਾ, ਨ ਮਿਦ੍ਧੇਨ। ਸਾ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਪਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਆਗਿਲਾਯਤਿ, ਤਮਹਂ ਆਯਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨) ਵਚਨਤੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਮਵਧਾਰਣਂ ਮਿਦ੍ਧਮੇਵ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੂਤਿ, ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁ ਏਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਏਵਮਵਧਾਰਣਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਨਿਦ੍ਦਾਹੇਤੁ, ਕੋ ਪਨ ਸੋਤਿ? ਸਰੀਰਗਿਲਾਨਿਯਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਿਦ੍ਦਾ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰਗਿਲਾਨਿਯਾ, ਨ ਮਿਦ੍ਧੇਨਾ''ਤਿ।

ਨਿਦ੍ਦਾ ਚ ਭਗਵਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹਂ ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ...ਪੇ॰... ਦਿਵਾ ਸੁਪਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੭) ਵਚਨਤੋ। ਇਤੋਪਿ ਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੭੬)। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਲਾਭਭਵਨਂ? ਸਕ੍ਕਾ ਪਚ੍ਚੇਤੁਂ ''ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਿਕਮ੍ਪਿ ਮਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਮ੍ਪੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯) ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸਿਦ੍ਧਤਾਯ ਰੂਪਭਾਵਸ੍ਸ। ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਭਾਵੇ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯਥਾਲਾਭਪਚ੍ਚਯੋ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਇਤੋਪਿ ਨ ਰੂਪਂ ਮਿਦ੍ਧਂ ਆਰੁਪ੍ਪੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਨੀਵਰਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੮) ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਆਰੁਪ੍ਪੇ

ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਨ ਮਿਦ੍ਧੰ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਸੁਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮੇਵ।

ਇਤਰੇਸੂਤਿ ਬਲਰੂਪਾਦੀਸੁ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਰੋਗਸ੍ਸ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭੋ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਸ੍ਸ। ਸੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਕਾਰਾਵਤ੍ਥਾਠਿਤਿਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਏਵ ਸਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਰੋਗਰੂਪੰ ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾ"**ਤਿ। **ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਉਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾਯ ਚ ਅਞ੍ਞਾ ਜਾਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੇਵ। ਸਮ੍ਭਵੋ ਕਾਮਧਾਤੁਯੰ ਏਕਚ੍ਚਿਯਸਤ੍ਤਾਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ **"ਸਮ੍ਭਵਰੂਪੰ ਆਪੋਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾ"**ਤਿ। ਕਾਯਬਲੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪ੍ਫਾਰਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਨੰ ''ਪਾਣਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਨਾਹ **"ਬਲਰੂਪੰ ਵਾਯੋਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾ"**ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨੇਸੰ ਅਯਥਾਕ੍ਕਮਤੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋਤਿ? **ਵਿਸੁੰ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਨਾਦਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਮਿਦ੍ਧਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵਾ ਮਹਾਪਞ੍ਞੋਤਿ ਪਠਮੰ ਕਤੋ। ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਪਟਿਲੋਮਨਯੇਨ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

"ਇਤੀ"ਤਿ ਇਦੰ **"ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ, ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਕ੍ਕਮੇਨ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਹੋਤੀਤਿ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਨਯੇਨੇਵਾਤਿ ਅਨੂਨਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਨਧਿਕਭਾਵੋ ਪਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਏਵ।

੪੪੭. ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਰਾਸਿ ਹਿਨੋਤਿ ਏਤੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤੀਹਿ **ਹੇਤੁ,** ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਲੋਭਾਦਿਕੋ, ਅਲੋਭਾਦਿਕੋ ਚ, ਤਾਦਿਸੋ ਹੇਤੁ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਨਹੇਤੁ**। ਨਾਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਹੇਤੁਕੰ,** ਸਹੇਤੁਕਪਟਿਯੋਗਿਭਾਵਤੋ ਹੇਤੁਨਾ ਸਹ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਹੇਤੁਕਮੇਵ ਹੇਤੁਨਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ **ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ**। ਧਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵੇਪਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਵਸੇਨ ਦੁਕਨ੍ਤਰਦੇਸਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਦੁਕਪਦਵਸੇਨ ਚੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਹ ਪਚ੍ਚਯੇਨਾਤਿ **ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤੰ, ਵਿਦਿਤਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਲੋਕਿਯੰ**। ਆ ਭਵਗ੍ਗੰ, ਆ ਗੋਤ੍ਰਭੁੰ ਵਾ ਸਵਨ੍ਤੀਤਿ ਆਸਵਾ, ਸਹ ਆਸਵੇਹੀਤਿ **ਸਾਸਵੰ,** ਆਸਵੇਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸੰਯੋਜਨੀਯੰ ਓਘਨੀਯੰ ਯੋਗਨੀਯੰ ਨੀਵਰਣੀਯੰ ਸੰਕਿਲੇਸਿਕੰ ਪਰਾਮਟ੍ਠੰ ਅਚੇਤਸਿਕੰ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਨਰੂਪਾਵਚਰੰ ਨਅਰੂਪਾਵਚਰੰ ਨਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ ਅਨਿਯਤੰ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੰ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਆਹਿਤੋ ਅਹੰ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾ, ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। ਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ , ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸੁ ਭਵੰ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ,** ਚਕ੍ਖਾਦਿ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ** ਯਥਾ ਵੇਨਯਿਕੋਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੧; ਪਾਰਾ॰ ੮) ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਅਧਿਕਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸੰ** ਤੇਵੀਸਤਿਵਿਧੰ। **"ਤਤੋ ਬਾਹਿਰਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਇਦੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਸਯੀ, ਵਿਸਯੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ। **ਸੇਸੰ** ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੰ। **ਵਿਪਰੀਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਅਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। **ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਸਭਾਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨੇ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਦੂਰੇ। ਤੇਰਸ** ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਿ। **ਸਭਾਵੇਨੇਵਾ**ਤਿ ''ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਾਦਿਨਾ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। **ਸੇਸੰ** ਦਸਵਿਧੰ। **ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਸੋਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਏਵ ਯਥਾਸਕੰ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਚਕ੍ਖਾਦਿ...ਪੇ॰... ਪਸਾਦਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿ। **ਵਿਪਰੀਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯੰ ਤੇਸੰ ਪਟੁਮਨ੍ਦਭਾਵਾਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਸਕਿਚ੍ਚੇ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਹਜਰੂਪਾਨੁਪਾਲਨੇ। ਤਦੁਭਯੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਮਮੇਤੰ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਗਹਿਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ ਅਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ।

੪੪੮. ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਕਮ੍ਮਜਾਦੀਨਂ ਤਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਜਾਦਿਤ੍ਤਿਕਾਨਞ੍ਚ। **ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪੇ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਂ। ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਂ, ਪਟਿਹਨਨਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਹ ਪਟਿਘੇਨਾਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ, ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਤਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਞ੍ਚਾਤਿ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਂ**। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਂ**। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਗੋਚਰਭਾਵੋਵ **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ**। ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਯਤਨਤੋ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਵਿਸੇਸੇਤੁਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਹਿ ਏਕੀਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਯੋ ਨਾਨਤ੍ਤਕਰੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਸੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਚਰਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਂ ਹਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਯੋ ਸਯਂ, ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਤਨਂ, ਸੋ **ਪਟਿਹਨਨਭਾਵੋ,** ਯੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਦਿਵਿਕਾਰਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਿਸਯੇਸੁ ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਸੇਸਂ** ਏਕਾਦਸਵਿਧਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ,** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ **ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ**। ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਅਪ੍ਪਟਿਘਂ। ਕਮ੍ਮਤੋ ਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਂ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਹਦਯਞ੍ਚਾਤਿ ਨਵਵਿਧਂ ਰੂਪਂ, ਯਞ੍ਚ ਨਵਵਿਧੇ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਵਵਿਧਮੇਵ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਕਮ੍ਮਜਂ**। ਯਞ੍ਹਿ ਜਾਤਞ੍ਚ ਯਞ੍ਚ ਜਾਯਤਿ ਯਞ੍ਚ ਜਾਯਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ''ਕਮ੍ਮਜ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ਦੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। **ਤਦਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਾਤਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਜਂ। **ਨਕੁਤੋਚਿਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣਰੂਪਮਾਹ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ, ਸਦ੍ਦੋ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨੀਤਿ ਏਤਂ ਪਞ੍ਚਦਸਵਿਧਂ ਰੂਪਂ **ਚਿਤ੍ਤਜਂ**। ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨੀਤਿ ਏਤਂ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਂ ਰੂਪਂ **ਆਹਾਰਜਂ**। ਏਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤੇਰਸਵਿਧਂ ਰੂਪਂ ਉਤੁਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ **ਉਤੁਜਂ**। ਸੇਸਂ ਕਮ੍ਮਜਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੪੪੯. ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ, ਰੂਪਰੂਪਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨ, ਵਤ੍ਥਾਦਿਚਤੁਕ੍ਕਵਸੇਨਾਤਿ ਪਾਟੇਕ੍ਕਂ ਚਤੁਕ੍ਕਸਦ੍ਦੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਅਦਕ੍ਖਿ ਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਯਂ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ ਯਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਦਿਟ੍ਠਂ** ਨਾਮ ਦਿਟ੍ਠਸਭਾਵਾਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਯਥਾ ਦੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। **ਦਸ੍ਸਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। **ਸਵਨਵਿਸਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ। **ਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਤ੍ਤਯ**ਨ੍ਤਿ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਤਯਂ। **ਮੁਤਂ** ਨਾਮ ਮੁਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਸਯਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

ਕਿਮਿਦਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਨਾਮਾਤਿ? ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੁਤ੍ਤਯਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਆਪੋਧਾਤੁ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾ, ਨਨੁ ਸੀਤਤਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਸਾ ਚ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਪਨ ਸਾ ਆਪੋਧਾਤੁ। ਕਿਞ੍ਚਰਹੀਤਿ? ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਏਵ। ਮਨ੍ਦੇ ਹਿ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿ। ਨ ਹਿ ਸੀਤਂ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਗੁਣੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਉਣ੍ਹਭਾਵਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਤਾਯ ਸੀਤਤਾਭਿਮਾਨੋ। ਕਥਮੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਯਥਾ ਪਾਰਾਪਾਰੇ। ਤਥਾ ਹਿ ਘਮ੍ਮਕਾਲੇ ਆਤਪੇ ਠਿਤਾਨਂ ਛਾਯਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੀਤਬੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਨ ਪਥਵੀਗਬ੍ਭਤੋ ਉਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਉਣ੍ਹਬੁਦ੍ਧਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਸੀਤਤਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਸਿਯਾ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨ ਆਪੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾਤਿ । ਇਦਞ੍ਚ ਭੂਤਾਨਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਂ, ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਕਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਭਾਗਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਾਧਿਤਾਯ ਉਤ੍ਤਰਮੇਵ। ਯੇ ਪਨ ''ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਲਕ੍ਖਣਂ ਸੀਤਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਇਦਮੇਵ ਉਤ੍ਤਰਂ। ਯਦਿ ਹਿ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾ ਸਿਯਾ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਲਾਪੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੀਤਤਾ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਸੀਤਤਾਤਿ। ਯੇਸਂ ਪਨ ਦ੍ਰਵਤਾ ਆਪੋਧਾਤੁ, ਸਾ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ''ਦ੍ਰਵਭਾਵੋਪਿ ਫੁਸੀਯਤੀਤਿ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਮਾਨਮਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯਾ''ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਪੁਰਾਤਨੇਹਿ –

''ਦ੍ਰਵਤਾ ਸਹਵੁਤ੍ਤੀਨਿ, ਤੀਣਿ ਭੂਤਾਨਿ ਸਮ੍ਫੁਸਂ।
'ਦ੍ਰਵਤਂ ਸਮ੍ਫੁਸਾਮੀ'ਤਿ, ਲੋਕੋਯਮਭਿਮਞ੍ਞਤਿ॥

‘‘ਫੁਸੰ ਭੂਤਾਨਿ ਸਣ੍ਠਾਨੰ, ਮਨਸਾ ਗਣ੍ਹਤੇ ਯਥਾ।
‘ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਫੁਸਾਮੀ’ਤਿ, ਞਾਤਬ੍ਬਾ ਦ੍ਵਤਾ ਤਥਾ’’ਤਿ॥

ਸੇਸਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਰੂਪਾਦਿਸਤ੍ਤਵਿਧੰ ਰੂਪੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠੰ ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਰੂਪੰ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ। ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤੇ ਨਿਯਮਾਭਾਵਤੋ ਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤਰੂਪਤਾਤਿ ਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਰੂਪਰੂਪੰ ਨਾਮਾਤਿ ਯਦੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿਵਿਧੇ ਰੂਪੇ ‘‘ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਰੂਪੰ, ਤਦੇਵ ਰੂਪਲਕ੍ਖਣਯੋਗਤੋ ਰੂਪੰ। ਰੁਪ੍ਪਨੰ ਰੂਪੰ, ਤੰ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਯਥਾ ਅਰਿਸਸੋਤਿ, ਰੂਪਗੁਣਯੋਗਤੋ ਵਾ ਯਥਾ ਨੀਲਗੁਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲੰ ਵਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਰੂਪਸਦ੍ਦੋ ਰੁਲ੍ਹਿਯਾ ਅਤੰਸਭਾਵੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਪਰੇਨ ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **‘‘ਰੂਪਰੂਪ’’**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਤਿਲਤੇਲੰ, ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੩੯) ਚ, ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ, ਆਕਾਸਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਕਥੰ ਰੂਪਭਾਵੋਤਿ? ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਿਕਾਰਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ ਤਗ੍ਗਤਿਕਮੇਵਾਤਿ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਵਸਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਤ੍ਥੁ,** ਚਿਤ੍ਤਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਆਧਾਰਭੂਤੰ ਰੂਪੰ। ਤੰ ਪਨ ਛਬ੍ਬਿਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਹਦਯਰੂਪੰ ਵਤ੍ਥੁ ਏਵ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ। **ਨ ਦ੍ਵਾਰੰ** ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਚਕ੍ਖਾਦਿ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵੰ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **‘‘ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹਦਯਰੂਪੰ ਨਾਮ, ਤੰ ਵਤ੍ਥੁ, ਨ ਦ੍ਵਾਰ’’**ਨ੍ਤਿ। **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯੰ ਦ੍ਵਾਰੰ** ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵਤੋ। ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **ਨ ਵਤ੍ਥੁ। ਪਸਾਦਰੂਪੰ ਵਤ੍ਥੁ ਚੇ**ਵ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਕਸ੍ਸ, **ਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚ** ਅਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦਿਕਸ੍ਸ। **ਸੇਸੰ** ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਰੂਪੰ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯਤੋ **ਨੇਵ ਵਤ੍ਥੁ ਨ ਚ ਦ੍ਵਾਰੰ**।

੪੫੦. ਏਕਤੋ ਏਵ ਜਾਤੰ **ਏਕਜੰ**। ਨਨੁ ਚ ਏਕਤੋ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਰੂਪਜਨਕਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਏਕਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨ ਹਿ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਰੂਪਜਨਕਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਪਚ੍ਚਯੰ ਅਪੇਕ੍ਖਤਿ। **ਦ੍ਵਿਜ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਇਮੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੰ ਪਭੇਦਾਨੰ **ਵਸੇਨ। ਕਮ੍ਮਜਮੇ**ਵਾਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਏਵ ਜਾਤੰ। **ਚਿਤ੍ਤਜਮੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਚ ਉਤੁਤੋ ਚ ਜਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲੇਨ ਚਿਤ੍ਤਤੋ, ਕਾਲੇਨ ਉਤੁਤੋਤਿ ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਚ ਉਤੁਤੋ ਚ ਜਾਤੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਤੰ ਦ੍ਵਿਜੰ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਜਾਤਨ੍ਤਿ। ਪਰਤੋ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਮੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੰ ਚਿਤ੍ਤਜੰ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨੰ, ਤੰ ਸਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਮੇਵਾਤਿ ਏਕੇ। ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋਤਿ ਪੋਰਾਣਾ।

ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਹਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਨਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ‘‘ਕਾਯਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਜੇਨਾਪਿ ਸਦ੍ਦਨਵਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੋ ਚ ਵਾਦੋ ‘‘ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਚਾ’’ਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਮੇਵੇਤਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਕਾਰੇਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਵਾਦੰ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੰ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਕਥੰ? ‘‘ਜਿਵ੍ਹਾਤਾਲੁਚਲਨਾਦਿਕੰ ਵਿਤਕ੍ਕਸਮੁਟ੍ਠਿਤੰ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਹਜਮੇਵ ਸੁਖੁਮਸਦ੍ਦੰ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤੇਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਦਿਸਤੀ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਤੇ, ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਤੰ** ਚਤੁਜੰ। **ਅਵਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਆਕਾਸਧਾਤੁਮਾਹ।

ਲਕ੍ਖਣਰੂਪੰ ਪਨ ਨਕੁਤੋਚਿਜਾਤਨ੍ਤਿ ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨ ਜਾਤੰ, ਨਾਪਿ ਸਯਮੇਵ ਜਾਤੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਸਯਮੇਵ ਜਾਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਅਭਾਵਤੋ। ਕਥੰ ਪਨੇਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬੰ ਲਕ੍ਖਣਰੂਪੰ ਨ ਜਾਯਤੀਤਿ? ਲਕ੍ਖਣਾਭਾਵਤੋ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਨ੍ਤਾਨੰ ਹਿ

ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਵ੍ਵਾਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਿਯਾ ਪਨੇਤਂ ''ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ਤਂ ਨ, ਕਸ੍ਮਾ? ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਜਾਤਿਆਦਿਮਨ੍ਤਾਨਿ ਸਿਯੁਂ, ਤਾਨਿਪਿ ਜਾਤਿਆਦਿਮਨ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿਪਿ ਜਾਤਿਆਦਿਮਨ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਪਾਕਭੇਦਮਤ੍ਤਂ ਇਤਰਦ੍ਵਯ**"ਨ੍ਤਿ, ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥ **"ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਾਭਾਵਮਾਹ। ਅਸਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਕੁਤੋ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ **ਮਤ੍ਤ**ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਭਾਵਮ੍ਪਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਜਾਤਿਯਾ ਕੁਤੋਚਿ ਜਾਤਤਾਵਚਨਂ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਮ੍ਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੇ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯੇ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਦਯੋ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇਸਂ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਪਤਿ ਅਨੁਪਰਤਬ੍ਯਾਪਾਰਾਨਂ ਯੋ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੂਪਲਕ੍ਖਣੀਯੋ ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੋ, ਤਦਾ ਜਾਯਮਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੇਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਜਾਤਿਯਾ ਕੁਤੋਚਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਾਤਤ੍ਤਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨੁਵ੍ਵਾਤਂ ਯਥਾ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਦਿ ਵਿਵ੍ਵਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ। ਅਯਵ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੂਪਗਮਨਕ੍ਖਣੇ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ਤਤੋ ਪੁਰੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਤਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਵ੍ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਜਾਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਜਾਤਿਯਾ ਕੁਤੋਚਿ ਜਾਤਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ ਜਾਯਮਾਨਧਮ੍ਮਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਯ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ ਜਾਤਿ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੋਵ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਤੋਚਿ ਜਾਤਭਾਵੋ, ਨ ਏਵਮੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਵੇਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨਾ''ਤਿ।

ਤਦਾ ਕਿਰ ਸੋਤੂਨਂ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ''ਅਯਂ ਜਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਭਵੋ, ਸਯਞ੍ਚ ਨ ਕੁਤੋਚਿ ਜਾਯਤਿ ਯਥਾ ਤਂ ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤੀ''ਤਿ, ਤਂ ਨੇਸਂ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਂ ਵਿਧਮੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ''ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕੁਤੋਚਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਾਤਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਸਿ, ਨ ਪਨ ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੇ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ''ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯਸ੍ਮਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕਭਙ੍ਗਤਾਯ ਤੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਸਨ੍ਤੇਸੁ। ਨ ਹਿ ਅਜਾਤਂ ਪਰਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਜਰਾਮਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਮਭਵਾਦੀਸੁ ਕਮ੍ਮਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਯੋਨਿਵਿਭਾਗਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਪਰਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਯਂ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਵਿਵ੍ਵਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੫੧. ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਦੀਪਕੇਨ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਵੇਦਯਿਤਸ੍ਸ ਬਹੁਭੇਦਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਰਾਸਟ੍ਠਂ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ। ਵੇਦਯਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਂ। ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ** ਧਮ੍ਮਜਾਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਧਿਕਾਰਤੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਏਕਤੋ ਕਤ੍**ਵਾਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਰਾਸਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ। ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਨਨਂ, ''ਨੀਲਂ ਪੀਤਂ ਦੀਘਂ ਰਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੧੫) ਚ ਆਦਿਨਾ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਜਾਨਨਂ ਗਹਣਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਂ** ਆਯੂਹਨਂ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਪਤ੍ਤਿ, ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਨਂ ਵਾ, ਉਭਯਥਾਪਿ ਚੇਤਨਾਪਧਾਨਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਲਕ੍ਖਣ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ** ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ''ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ

ਚੇਤਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭੰ॰ ੨੧) ਚੇਤਨਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਮਿਨਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁੰ ਨਾਲ਼ਿਯਾ ਮਿਨਮਾਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਯੇਨ ਸਬ੍ਬਜਾਨਨਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਵਿਸਯੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਲਦ੍ਧਿਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਿਜਾਨਨੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ**। ਇਤਰੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਤੋ, ਸਮਾਨਜਾਤਿਆਦਿਵਿਭਾਗਤੋ ਚ।

ਅਤ੍ਤਨਾ ''ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਤੰ, ਯਦਿਦੰ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣ"**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਸਾਧਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕੋਚਿ ਕਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਵਿਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੰ ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਤਦੇਵ ਚਿਨ੍ਤਨਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ **ਚਿਤ੍ਤੰ,** ਮਨਨਟ੍ਠੇਨ **ਮਨੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋਪਿ ਨੰ ਬੋਧੇਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਖਨ੍ਧਤੋ, ਭੇਦਤੋ, ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਭਾਵਿਤੰ ਹੋਤਿ।

ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸਦਿਸਾਪਿ ਸਦਿਸਾਕਾਰਾਤਿ **ਜਾਤਿ,** ਸਮਾਨਾਕਾਰੋ। ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਜਾਤਿ ਕਾਮੰ ਅਨੇਕਵਿਧਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਤੰ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮੇਵ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕੁਸਲੰ, ਅਕੁਸਲੰ, ਅਬਜਾਕਤਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਟ੍ਠੇਨ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੋਯੰ ਕੁਸਲਟ੍ਠੋ ਨਾਮ? ਆਰੋਗਜਟ੍ਠੋ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੋ ਸੁਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੋ। ਆਰੋਗਜਟ੍ਠੇਨਾਪਿ ਹਿ ਕੁਸਲੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੪੬; ੨.੨੦.੧੨੯)। ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨਾਪਿ ''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕੁਸਲੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ? ਯੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ , ਅਨਵਜ੍ਜੋ ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੧)। ਸੁਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨਾਪਿ ''ਕੁਸਲਾਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦)। ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਚੇਤਸਿਕਰੋਗਾਨੰ ਅਵਜ੍ਜਸਭਾਵਾਨੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਵਿਪਚ੍ਚਨਤੋ ਚ ਅਰੋਗੰ, ਅਨਵਜ੍ਜੰ, ਸੁਖਵਿਪਾਕਞ੍ਚਾਤਿ।

ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਯਤਿ ਚਲਯਤਿ ਕਮ੍ਪੇਤਿ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਵਾ ਆਕਾਰੇਨ ਸਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ, ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਕੁਸੇ ਲੁਨਾਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਵਾ ਸਾਨਤੋ ਤਨੁਕਰਣਤੋ ਞਾਣੰ ਕੁਸੰ ਨਾਮ, ਤੇਨ ਲਾਤਬ੍ਬੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਯਥਾ ਵਾ ਕੁਸੋ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਹਤ੍ਥਪਦੇਸੰ ਲੁਨਾਤਿ, ਏਵਮਿਦੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਸੰਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ ਲੁਨਾਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸੋ ਵਿਯ ਲੁਨਾਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਵਾ ਸਾਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਲਨਤੋ ਸੰਵਰਣਤੋ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣੇਨ, ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਚ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸੰਵੁਤਾ ਪਿਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਵਾ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਸਲਯਤਿ ਕਮ੍ਪੇਤਿ ਅਪਨੇਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਵਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨੰ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਾਨਤੋ ਨਿਸਾਨਤੋ ਤੇਜਨਤੋ ਕੁਸਾ, ਦੋਸਲੋਭਾਦਯੋ। ਦੋਸਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਵਸੇਨ ਚੇਤਨਾਯ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨੰ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾ, ਤੇ ਕੁਸੇ ਲੁਨਾਤਿ ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਵਾ ਸਾਨਤੋ ਅਨੁਕਰਣਤੋ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਕੁਸਾਨਿ, ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਲਾਤਬ੍ਬੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਕੁਸਲੰ**। ''ਕੁ'' ਇਤਿ ਵਾ ਭੂਮਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਤੰਸਦਿਸਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤਿ, ਆਯਤਿਞ੍ਚ ਅਨੁਦਹਨੇਨ ਵਿਨਾਸਨਤੋ ਕੁੰ ਸਿਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ, ਰਾਗਾਦਯੋ, ਤੇ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਲਵਨਤੋ ਛਿਨ੍ਦਨਤੋ **ਕੁਸਲੰ**। ਪਯੋਗਸਮ੍ਪਾਦਿਤਾ ਹਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀਤਿ।

ਨ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ **ਅਕੁਸਲੰ,** ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਹਿ ਕੁਸਲਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਅਕੁਸਲਪਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵਭੇਦੇਨ ਅਤ੍ਥੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਯਥਾ ਯੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਨ ਅਰੋਗੰ, ਨ ਅਨਵਜ੍ਜੰ, ਨ ਸੁਖਵਿਪਾਕੰ, ਨ ਚ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਤੰ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਯੰ ਨ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਸਲਨਸਭਾਵੰ, ਨ ਕੁਸਾਨੰ ਲਵਨਸਭਾਵੰ, ਨ ਕੁਸੇਨ ਕੁਸੇਹਿ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਚ ਕੁਸੋ ਵਿਯ ਲਵਨਕੰ, ਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਨਾਮਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲੰ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤੰ, ਯਤੋ ਚੇਤਸਿਕਰੋਗਪਟਿਪਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵਤੋ ਅਰੋਗਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਬੋਧਿਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲੰ ਪਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਪਹਾਯਕਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਨ ਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ **ਅਬਜਾਕਤਂ,** ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ **ਕੁਸਲਭਾਵੋ** ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੋ। **ਅਕੁਸਲਭਾਵੋ** ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਟ੍ਠੋ, ਤਦੁਭਯਭਾਵੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਅਰੋਗਸਰੋਗਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚ ਅਵੁਤ੍ਤਤਾ ਵਣ੍ਣਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਕੁਸਲਂ ਅਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਵਾ ''ਅਬਜਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨੇਵ ਅਵੁਤ੍ਤਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ। ਅਵੁਤ੍ਤਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨ ਤਥਾ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਮਤ੍ਤੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸਭਾਵਤਾਯ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹੇਤਂ ''ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੪੫੨. ਭੂਮਿਭੇਦਤੋਤਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਭੂਮਿ, ਠਾਨਂ, ਅਵਤ੍ਥਾ ਚ। ਅਵਤ੍ਥਾਪਿ ਹਿ ਅਵਤ੍ਥਾਵਨ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਏਵਂ ਨੇਸਂ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਂ ਹੋਤੀਤਿ । ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਾ ਭੂਮਿ ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਅਵਤ੍ਥਾਵਸੇਨ। ਲੋਕਿਯਾ ਵਾ ਠਾਨਾਵਤ੍ਥਾਵਸੇਨ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਅਵਤ੍ਥਾਵਸੇਨੇਵ। **ਕਾਮਾਵਚਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ। ਤੇਸੁ **ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ** ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਕਾਮੀਯਨ੍ਤੀਤਿ, **ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ** ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੇਤੀਤਿ। ਤੇ ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਂ **ਕਾਮਾਵਚਰਂ**। ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ ਕਾਮਭਵੋ। ਇਦਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਕਾਮਾਵਚਰਂ** ਏਕਸ੍ਸ ਅਵਚਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਏਵਂ **ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ**ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਰੂਪਂ, ਅਰੂਪਤਣ੍ਹਾ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ, ਅਵਚਰਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਵਚਰਂ, ਕਾਮਸ੍ਸ ਅਵਚਰਂ **ਕਾਮਾਵਚਰਂ**। ਏਵਂ **ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ**ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਤੀਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ** ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ**।

ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਭੇਦੋ ਤਾਵ ਯੁਤ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਕਤੋ ਭੇਦੋਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ, ਸੋ ਚ ਤੇਸਂ ਭਾਵਾਭਾਵਕਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਸੋਭਨਂ ਮਨੋ, ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਵਾ ਮਨੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਮਨੋ, ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਮਾਨਸਿਕਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਰੁਲ੍ਹਿਯਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਸਹਗਤਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਾ** ਚਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਲੋਭਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਕਥਂ ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਕਨ੍ਤਿਕਂ ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਆਭੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਚਤੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਸਮਾਯੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਯੋਨਿਸੋਵ ਆਭੋਗੋ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲਮੇਵ ਚ ਮਯਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਯਮਿਤਂ, ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਏਵ ਪਰਿਣਾਮਿਤਂ, ਅਭਿਣ੍ਹਕਰਣਵਸੇਨ ਚ ਸਮੁਦਾਚਰਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ।

ਞਾਣੇਨ ਸਮਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਯੋ ਏਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਕਾਰਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੂਪਪਤ੍ਤਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਕਾਰਣਂ। ਯੋ ਹਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਅਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਕਮ੍ਮਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਪਞ੍ਞਾਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਅਬਜਾਪਜ੍ਜੇ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਦਾ ਪ੍ਲਵਨ੍ਤਿ, ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਅਥ ਖੋ ਸੋ ਸਤ੍ਤੋ ਖਿਪ੍ਪਂਯੇਵ ਵਿਸੇਸਭਾਗੀ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੧) ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਦਸਕਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯੇਨ ਪਨ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਯੋਗਾ ਵੇ ਜਾਯਤੇ ਭੂਰਿ, ਅਯੋਗਾ ਭੂਰਿਸਙ੍ਖਯੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੮੨)। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਜਨਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਙ੍ਖਰਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ**। ਤੇਨ ਪਨ ਸਹ ਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਸਸਙ੍ਖਾਰਂ**। ਞਾਣੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਰਹਿਤਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਉਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਵੇਦਯਮਾਨਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਤਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਉਪੇਤਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਵਿਰੁਦ੍ਧਾ ਇਕ੍ਖਾ ਅਨੁਭਵਨਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਅਥ ਵਾ ਇਟ੍ਠੇ ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਕ੍ਖਪਾਤਾਭਾਵੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤਿ ਅਨੁਭਵਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਤਾਯ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ**। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਏਵੰ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯਦਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਦੇਸਕਾਲਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਯ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤਾ, ਏਕਾਦਸ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ''ਅਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੧; ੨.੯੫) ਨਵਨ੍ਨਂਯੇਵ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਤ੍ਥੂਨਂ ਗਹਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨਿਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਹਜਾਤਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਵਸੇਨ ''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧-੨) ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੋਗਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। **ਅਸਂਸੀਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਿਲੋਕਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਵਸੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯਂ ਸਂਸੀਦਂ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ, ਤੇਨ ਮੁਤ੍ਤਚਾਗਤਾਦਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਿਤੋ**ਤਿ ਕੇਨਚਿਪਿ ਨ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤੋ। ਸਰਸਤੋ ਹਿ ਪੁਞ੍ਞਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਮਿਦਂ। **ਪਰੇਹੀ**ਤਿ ਪਨ ਪਾਕਟੁਸ੍ਸਾਹਨਦਸ੍ਸਨਂ।

ਦਾਨਾਦੀਨੀਤਿ ਦਾਨਂ ਸੀਲਂ ਯਾਵ ਦਿਟ੍ਠੁਜੁਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦਾਨਾਦੀਨਿ ਦਸ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ, **ਦਾਨਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਵਾ ਦਾਨਸੀਲਭਾਵਨਾਮਯਾਨਿ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਏਤ੍ਥੇਵਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। ਯਤ੍ਥ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪੁਨਨ੍ਤਿ, ਪੁਜ੍ਜਂ ਭਵਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ। **ਅਸ੍ਸ** ਪੁਞ੍ਞਚੇਤਨਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। **ਅਮੁਤ੍ਤਚਾਗਤਾ** ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇ ਸਾਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਤਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੀਲਸਮਾਦਾਨਾਦੀਸੁ ਅਨਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਨਾ ਸਦਿਸਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ''ਤਦੇਵਾ''ਤਿ ਵੋਹਰੀਯਤਿ ਯਥਾ ''ਸਾ ਏਵ ਤਿਤ੍ਤਿਰੀ, ਤਾਨਿਯੇਵ ਓਸਧਾਨੀ''ਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਲੀਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਸ੍ਸਾਹਨਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤ੍ਥੇ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ ਏਤਂ ਪਦਂ। **ਪੁਬ੍ਬਪਯੋਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯਂ ਸਙ੍ਕੋਚੇ ਜਾਯਮਾਨੇ ਤਤੋ ਵਿਵੇਚੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗਸ੍ਸ, ਪੁਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੧; ੨.੯੫) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **ਬਾਲ**-ਗ੍ਗਹਣਂ। ਸਂਸੀਦਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **ਸਹਸਾ**-ਗਹਣਂ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਰਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੂਨਂ ਅਭਾਵੇ ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਥਾਰੂਪਚੇਤੋਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ।

ਏਵਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਗਮਨਂ। ਤਯਿਦਂ ਅਟ੍ਠਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਯਦਾ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਫਲਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਂ, ਤਦਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਤਿਹੇਤੁਕਵਜ੍ਜਾਨਿ। ਅਹੇਤੁਕਂ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਤਿਹੇਤੁਕਾਨਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੇਵ, ਦੁਹੇਤੁਕਾਨਿ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਕਾਲੇ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦਾਨਕਾਲੇ ਅਟ੍ਠ ਫਲਨ੍ਤਿ। ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦੁਹੇਤੁਕੇਹਿ ਨ ਹੋਤਿਯੇਵ। **"ਅਟ੍ਠ ਫਲਨ੍ਤੀ"**ਤਿ ਚੇਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਜਨਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ''ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਵਚਨਤੋ ਸਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚ ਪਕ੍ਖੇ ਬਲਵਤਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ, ਦੁਬ੍ਬਲੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇ ਪਨ ਆਗਮਨਤੋ ਚ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਅਟ੍ਠ ਚ ਫਲਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਤਿਧਾ ਫਲਂ ਦਦਨ੍ਤਞ੍ਚੇਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਯਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ, ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਸੁ ਭੋਗਸਮ੍ਪਦਞ੍ਚ ਕਰੋਤਿ। ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਯਂ ਦੇਵਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਂ ਭੋਗਜਾਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਫਲਂ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਂ ਫਲਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਪਨਾਤਿ ਪਨ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਜੋਤਕੋ। ਤੇਨ ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਮਤ੍ਤਕਰਂ, ਨ ਏਵਮਿਦਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਕਰਂ। ਯਥਾ ਵਾ ਤਂ ਵੇਦਨਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠਧਾ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਏਵਮਿਦਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਤਤੋ

ਅਞ੍ਞਥਾ ਵਾਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਂ ਜੋਤੇਤਿ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ, ਸਾਸਵਂ, ਵਿਨੀਵਰਣਞ੍ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। “**ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਏਵਾ**”ਤਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, “**ਸਾਸਵ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, “**ਵਿਨੀਵਰਣ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਘਸਹਿਤਦ੍ਵਯਂ। ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਤੀਣਿ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਦ੍ਵੇ, ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦ੍ਵੇਤਿ ਏਵਂ ਝਾਨਙ੍ਗਯੋਗਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਵਿਧਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ “**ਸੇਯ੍ਯਥਿਦ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਝਾਨਕਥਾਯਂ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੭੯ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਯਿਦਂ ਭਾਵਨਾਮਯਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਕਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰਹਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਹੀਨਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਂ ਪਨੇਤਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਪਾਰਿਸਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁਪਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਪ੍ਫਾਦਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਦਿਨਾ ਸਮਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ **ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮਾਧਿਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਹਿ। ਕਰਣੇ ਹਿ ਏਤਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਅਰੂਪਾਨਂ ਵਾ ਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਕਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੋਗੋ ਯੋਗਭੇਦੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਆਰੁਪ੍ਪਕਥਾਯਂ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੭੫ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਪਠਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ। **ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਾਨਿਮਾਨਿ ਭਾਵਨਾਮਯਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨੁਪੁਬ੍ਬਂ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ, ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਂ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਅਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਯੀਨਿ। ਸੇਸਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਛਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਮਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ**। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪਰਤੋ ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। **ਚਤੁਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਭਾਵਨਾਮਯਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਨਾਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਤ੍ਤਭਵਾਦਿਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਕਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ** ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੪੫੩. ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਿਯਾ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਮਤਿਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥਂ ਕਾਮਾਵਚਰਗ੍ਗਹਣਂ। ਮਹਗ੍ਗਤਭੂਮਿਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਧਾਤੁਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਵਧਾਰਣਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ? ‘‘ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਤੋ, ਅਵਚਰਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਅਵਚਰਂ, ਕਾਮਸ੍ਸ ਅਵਚਰਂ ਕਾਮਾਵਚਰ’’ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਤਾ ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ’’ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ਰੂਪਾਰੂਪਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਤਾ ‘‘ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਸ੍ਸ’’। ਏਕਂਸੇਨ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਬ੍ਯਾਪਿਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭੂਮਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਰੇਯ੍ਯ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਵਿਪਾਕਦਾਨਵਸੇਨ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਪਾਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਲਮ੍ਬਣਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਤਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਾ, ਉਤ੍ਤਰਿਤਰਾਭਾਵਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਆਪਨ੍ਨਾ, ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ ਕਤਮਾ? ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਕਤਮੇ? ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਵਿਸਯਾਤਿ ਇਤਰੇਤਰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਦੋਸੋਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵਂ ਅਵੀਚਿਆਦਿਏਕਾਦਸੋਕਾਸਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਕਞ੍ਚਿ ਤਣ੍ਹਂ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂਸਭਾਵਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ**ਪਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੫ ਆਦਯੋ) ‘‘ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ’’ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋਕਾਸਾਯ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਦੋਕਾਸਤਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਮੂਲਤੋ ਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ ਲੋਭਾਦੀਨਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਤਂਸਹਿਤਮ੍ਪਿ ਤਿਵਿਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਮੂਲਮਿਵਾਤਿ ਮੂਲਾਨਿ, ਲੋਭੋ ਮੂਲਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਲੋਭਮੂਲਂ**। ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯਥਾ ਭੇਰਿਸਦ੍ਦੋ, ਯਵਙ੍ਕੁਰੋਤਿ। ਤਥਾ **ਦੋਸਮੂਲਂ**। ਮੋਹੋ ਏਵ ਮੂਲਂ ਇਮਸ੍ਸ, ਨਾਞ੍ਞਨ੍ਤਿ **ਮੋਹਮੂਲਂ**।

ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਭੇਦਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਭੇਦਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਭੇਦਸਦ੍ਦੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ''ਗੂਥਗਤਂ, ਮੁਤ੍ਤਗਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੧੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੧੧) ਯਥਾ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਮੇਵ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁ ਤਥਾ ਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ। ਤਯਿਦਂ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭, ੨੦੨, ੨੦੩, ੪੨੭; ੩.੨੭-੨੯) ਅਭਿਨਿਵੇਸਭਾਵਤੋ ਲੋਭੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਦੋਸੇਨ।

ਯਦਾਹੀਤਿਆਦਿ ਲੋਭਮੂਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ। ਤਾਯ ਹਿ ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ''ਏਤਾਵਕੋ ਜੀਵਵਿਸਯੋ ਯਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰੋ''ਤਿ ਪਰਲੋਕਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ''ਨਤ੍ਥਿ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵੋ''ਤਿ ਯਥਾ ਤਥਾ ਕਾਮੇਸੁ ਪਾਤਬ੍ਯਤਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਏਸ ਪਨ੍ਥੋ ਪਗੇਵ ਵਿਹਿਤੋ ਦੇਵਯਾਨੇ, ਯੇਨ ਯਨ੍ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਵਨ੍ਤੋ ਵਿਸੋਕਾ। ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪਸਵੋ, ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਚ, ਤੇਨ ਤੇ ਮਾਤਰਿਪਿ ਮਿਥੁਨਂ ਚਰਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੁਤ੍ਤਮੁਖਦਸ੍ਸਨਂ ਸਗ੍ਗਮੋਕ੍ਖਮਗ੍ਗੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਕਾਮੇ ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਸੁਵਣ੍ਣਹਰਣਮੇਵ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਇਤਰਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ। ਗਰੂਨਂ, ਗੁਨ੍ਨਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ, ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਵਾਹਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ, ਇਤਰੋ ਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਗਰੁਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਪੇਸੁਞ੍ਞਹਰਣਂ ਅਨਵਜ੍ਜਂ, ਇਤਰਂ ਸਾਵਜ੍ਜਂ। ਭਾਰਤਯੁਦ੍ਧਸੀਤਾਹਰਣਾਦਿਕਥਾ ਪਾਪਵੂਪਸਮਾਯ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੇ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਮਙ੍ਗਲਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਮਙ੍ਗਲਾਨਿ। **ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖੇਨਾ**ਤਿ ਲੋਭਸ੍ਸ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਵਾ ਵਸੇਨ ਸਰਸੇਨੇਵ ਤਿਖਿਣੇਨ ਕੁਰੂਰੇਨ। **ਮਨ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ਦਨ੍ਧੇਨ ਅਤਿਖਿਣੇਨ। ਤਾਦਿਸਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤੇਨਾ**"ਤਿ। **ਪਰਭਣ੍ਡਂ ਵਾ ਹਰਤੀ**ਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਨਕਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਕਾਮਾਨਂ ਵਾ** ਅਨੁਭੁਯ੍ਯਮਾਨਾਨਂ। ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਵਾ ਅਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤਾਯ ਯਂ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਗਹਣਾਦਿਕਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਦੁਵਿਧਮੇਵ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਸ੍ਮਾ ''ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਸਾਧਾਰਣਧਮ੍ਮੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਂ। **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਨਾਦੀਸੁ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਮੁਸਾਵਾਦਪੇਸੁਞ੍ਞਫਰੁਸਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਬ੍ਯਾਪਾਦੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ**"ਤਿ। ਮਨ੍ਦਂ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਏਕਂਸੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਮੇਵਾਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ। ਯਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਮਨ੍ਦਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮੋਹੇਕਹੇਤੁਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੂਲਨ੍ਤਰਵਿਰਹਤੋ ਅਤਿਮੂਲ੍ਹਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਯੋਗਤੋ ਚਞ੍ਚਲਞ੍ਚਾਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ**ਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਹਿ ਸਂਸਪ੍ਪਨਵਸੇਨ, ਵਿਕ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਕੀਦਿਸੇ ਕਿਚ੍ਚੇ ਸਭਾਵਤਿਕ੍ਖਤਾਯ, ਉਸ੍ਸਾਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵਾ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਏਤ੍ਥੇਵ ਬਲਵਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਧਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਦਮੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ੪੨੭) ਇਧ ਸਰੂਪਤੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ

ਆਗਤਂ, ਏਵਂ ਅਸਾਧਾਰਣਪਧਾਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਮੋਹਮੂਲਂ ''ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਸਂਸਯੋ। **ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ** ਅਵੂਪਸਮੋ, ਭਨ੍ਤਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਯਿਦਂ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਚੇਵ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਸੇਸਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਂ ਸੁਗਤਿਯਮ੍ਪਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਮੇਵਾਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਸਬ੍ਬਦੁਬ੍ਬਲਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਤਿ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਤਤੋ ਬਲਵਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ? ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਂ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਦੇਨ੍ਤਂ ਅਪਾਯੇਸੁ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਪਨਸ੍ਸ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੇ** ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੇ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੩੦ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਮਾਨਂ) ਵਚਨਤੋ।

ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ – ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਦਸ੍ਸਨਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਹਾਯਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਉਭਯਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੇਤਿ, ਨ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵਤੋਤਿ। ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ, ਯਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕਿਂ ਤਂ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਉਦਾਹੁ ਨੇਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕੇ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬ''ਮਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਤਬ੍ਬਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵਤਾਯ ਤਤ੍ਥ ਨ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕੇ ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ** (ਧ॰ ਸ॰ ੩੬੫ ਆਦਯੋ) ਆਗਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਨਿਯੋਗਤੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ, ਯਥਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਅਤੀਤਾਦੀਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਮੇਤਸ੍ਸਾਪਿ। ਅਥ ਵਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਸਾਵਜ੍ਜਤੋ ਚ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯੋ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਪਸਙ੍ਗਦੋਸੋ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਚ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਾਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਸਹਾਯਵੇਕਲ੍ਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਕਤਂ, ਨ ਕੋਚਿਪਿ ਭਾਵੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਤਂ ਤਸ੍ਸ ਆਪਾਦਿਤੋਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸਨਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਚਨਨ੍ਤਿ ਤਦਭਾਵਤੋ ਤਂ ਵਿਭਜਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

੪੫੪. ''ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **"ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਵਿਪਾਕ"**ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਕੋ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਅਧਿਕਤਾਬ੍ਯਾਕਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ **ਦੁਵਿਧ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵਤੋ ਤਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭਾਵੋ ਕੁਸਲੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਹੇਤੁਕਤਾ ਸਹੇਤੁਕਤਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਵਸੇਨ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਹੇਤੁਵਸੇਨ। ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਹਿ ਸਹੇਤੁਕਤਾ ਸਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਵਸੇਨੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਹੇਤੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸਹੇਤੁਕਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕੋ ਵਿਪਾਕੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਿਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਯਥਾ ਅਲੋਭਾਦਿਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਏਵਂ ਮਨ੍ਦਤਰਮਨ੍ਦਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣੇਸੂਤਿ ਹੇਤੂਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋਪਿ ਨੇਸਂ ਅਹੇਤੁਕਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ ਮਨੋਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਮਨੋਧਾਤੁ**।

ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੂਪਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਚਨੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਵਿਜਾਨਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਉਭਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਨ੍ਧਾਪਿ ਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯੁਂ, ਨ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਨੀਲਾਦਿਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨ ਸਿਯਾ, ਦੇਸਾਦਿਨਿਯਮੇਨ ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਤ੍ਥੇਵ ਚ ਨਿਯਮੋ, ਏਕਨ੍ਤਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਨੀਲਾਦਿਆਭਾਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਾਦੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਦੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੪; ੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫)।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋਤਿ? ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਅਨੇਕਮੇਵ ਸਂਹਤਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਅਨੇਕਮੇਵਾਤਿ? ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸਤੋ। ਚਕ੍ਖੁ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਤੋ, ਅਸਤਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਤਂ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਚਸ੍ਸ ਨ ਏਕਦੇਸੇਨ ਅਲ੍ਲੀਯਨਵਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ ਅਰੂਪਭਾਵਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਗਰੁਰਾਜਾਦੀਸੁ ਸਿਸ੍ਸਰਾਜਪੁਰਿਸਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਇਤਰੇ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਏਕਵਚਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ।

ਰੂਪਂ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪੁਰੇਤਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਸਂਹਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। ਯਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਂ ਸਭਾਵਭੂਤਂ, ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਾਕਾਰਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਤਾਯ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਓਲੁਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤਾਯ ਆਲਮ੍ਬਨੀਯਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਤਥਾ ਸਭਾਵੂਪਲਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਰੂਪਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵੂਪਲਦ੍ਧਿ, ਨ ਏਕਦ੍ਵਿਕਲਾਪਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਕਤਿਪਯਕਲਾਪਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਆਭੋਗਾਨੁਰੂਪਂ ਆਪਾਥਗਤਵਣ੍ਣਵਸੇਨਾਤਿ ਅਨੇਕਮੇਵ ਰੂਪਂ ਸਂਹਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ‘‘ਰੂਪੇ ਚਾ’’ਤਿ ਬਹੁਵਚਨੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿ।

ਯਂ ਪਨ ‘‘ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੨) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤਮ੍ਪਿ ਯਾਦਿਸਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਾਦਿਸਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੀਦਿਸਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ? ਸਮੁਦਿਤਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਯਦੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਆਯਤਨਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਨ ਦਬ੍ਬਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾ’’ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮੁਦਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਆਸਙ੍ਕਿਤਬ੍ਬਾ ਸਮੁਦਾਯਾਭੋਗਸ੍ਸੇਵਾਭਾਵਤੋ। ਸਮੁਦਿਤਾ ਪਨ ਵਣ੍ਣਧਮ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾ ਸਮੁਦਿਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਦਟ੍ਠੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਾ ਸਮੁਦਿਤਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਕਨ੍ਤਿਕਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਸਿਵਿਕਾਵਹਨਾਦੀਸੁ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਕੇਸਾਦੀਨਞ੍ਚ ਯਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਠਿਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਵਣ੍ਣਂ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਠਾਨੇ ਸਮੁਦਿਤਾਨਂ ਵਣ੍ਣਂ ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਤੇਸਂ ਸਂਹਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਮਾਣੁਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਦਾਹੁ ਤਂਸਮੁਦਾਯੋਤਿਆਦਿਕਾ ਚੋਦਨਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ‘‘ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਦ੍ਦੇ ਚਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬) ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਂ ਉਭਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਵਿਭਾਵਨਂ ਕਤਂ, ਏਵਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਰੂਪਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਰਸਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਰਸਂ। ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਯਤਨੇਪਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਏਕਚ੍ਚੇ ਵਿਸੇਸੇ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਣ੍ਣਮਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਸੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਪਞ੍ਚਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਰੂਪਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਨਨ੍ਤਰਵਿਗਤਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪਕਾਰਕਾ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਗਹਿਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਅਪਰਿਪਤਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਰੂਪਾਦਿਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਰਸਾ**"ਤਿ। ਤਥਾਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਕਦਾਚਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਤਤੋ ਵਾ ਕਤਿਪਯਾਨਂ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਾਪਿ **ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਂਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਛਸ੍ਵੇਵ ਵਾ ਇਤਰੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। **ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦਿਕਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਚ੍ਚਾ ਵਾ, ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਕਿਚ੍ਚਾ ਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। "**ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਇਮਾਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਤਂਤਂਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। **ਤਸ੍ਸਾ ਭੇਦੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ''ਦੁਵਿਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਦੁਵਿਧਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭੇਦੋ। **ਏਕਨ੍ਤਮਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ, ਅਤਿਵਿਯ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚੇਵ ਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ਂ ਠਾਨਂ, ਇਤਰਤ੍ਰ ਜਵਨਭਵਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ **ਦ੍ਵਿਠਾਨਾ ਹੋਤਿ**। ਇਤਰਾਯਪਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਠਾਨਂ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਕਾਲੇ ਪਨ ਚੁਤਿਭਵਙ੍ਗਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਜਵਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਾਨਞ੍ਚ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ਂ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਜਵਨਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਲ਼ਂ ਚੁਤਿਯਾ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਛਸੂਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਨਾਤਿਇਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ **ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੁਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂਯੇਵ ਘਟ੍ਟਨਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੇਸਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸਂ** ਛਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ।

ਅਲੋਭਾਦੋਸਾਮੋਹਾ ਚੇਵ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾ ਚ ਅਲੋਭਾਦਯੋ, ਤੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਵਿਪਾਕਹੇਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ **ਅਲੋਭਾਦਿਵਿਪਾਕਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸਙ੍ਖਾਰਭੇਦਤੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪੀਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਤਾਯ ਸਦਿਸਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਭਾਵਤੋ ਹੀਨਾਦਿਤੋ, ਯੋਨੀਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਸਦਿਸਮੇਵ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤੋ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਚ ਵਿਸਦਿਸਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਇਦਂ, ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤ੍ਤਾ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਕੁਸਲਂ ਗਤਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਵਿਧਞ੍ਚ, ਨ ਏਵਮਿਦਂ ਤਦੇਕਦੇਸੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਏਕਚ੍ਚਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਚ ਵਿਸਦਿਸਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੂ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਅਤੀਤਾਦਿਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦੇਸੁ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ।

ਆਗਮਨਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਆਗਮਨਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤੇਨ ਮੁਖੇ ਚਲਿਤੇ ਆਦਾਸਤਲੇ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚਲਨਂ ਵਿਯ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਏਵਂ ਆਗਮਨਵਸੇਨ। ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਪਨ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਮਤੇਨ ਬਲਵਨ੍ਤੇਹਿ ਵਿਭੂਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਦੁਬ੍ਬਲੇਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ। **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਤੇਸਂ ਹਿ ਵਸੇਨ ਕੁਸਲਤੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵੋ। **ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਨਾਮ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮਾਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਬਜਾਪਾਰੋ, ਸੋ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਂ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਂ। ਕੁਸਲੇਸੁ ਪਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਵਸਪਵਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਤਂ **ਸਉਸ੍ਸਾਹਂ**।

ਲੋਭਾਦੀਨਂ ਏਕਨ੍ਤਸਾਵਜ੍ਜਤਾਯ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਪਾਕਭਾਵੋ, ਅਲੋਭਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵਾਨਂ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਤਾਯ ਨਤ੍ਥੇਵ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭਾਵੋਤਿ ਆਹ "**ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਅਹੇਤੁਕਮੇ**ਵਾ"ਤਿ। ਯਥਾ ਅਤਿਇਟ੍ਠੇ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵੇਦਨਾਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਦੁਵਿਧਾ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਅਤਿਅਨਿਟ੍ਠੇ, ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵੇਦਨਾਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਏਕਮੇਵਾਤਿ "**ਸਤ੍ਤਵਿਧਾ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਭੇਦੇ ਅਤਿਅਨਿਟ੍ਠੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਚ ਪਟਿਘੇਨ ਵਿਨਾ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਤਾ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹੀਨਾ**ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਨਿਹੀਨਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭਾਵਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਹੀਨਾ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਨਾਤਿਤਿਖਿਣਾ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤਿਵਿਯ ਤਿਖਿਣਂ ਕਟੁਕਂ, ਨ ਏਵਮਯਂ, ਤਥਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਦੁਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵੋ ਚਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾ ਬਾਧਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪ੍ਪਹਰਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤੇਨ ਕਰਿਯਮਾਨਬਾਧਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਨਾ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ।

ਰੂਪਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਵਿਪਾਕਕਥਾ ਹੇਸਾਤਿ। **ਕੁਸਲਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਵਿਯ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਤਦਞ੍ਞਕੁਸਲਸਦਿਸੋ। ਅਪਿਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਸਦ੍ਦਾ ਏਤੇ, ਯਦਿਦਂ ''ਕੁਸਲਂ, ਵਿਪਾਕੋ''ਤਿ ਚ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ''ਮਾਤਰਂ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਾਤਰਨ੍ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵੇਤਂ, ਏਵਂ ਇਧਾਪੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਸਲਸਦਿਸਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਕੁਸਲੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਵਿਪਾਕੇਪਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕੁਸਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਯਂ ਵਿਪਾਕੋਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ? ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਆਨਿਸਂਸਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਮੇਵ ਦਦੇਯਜ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਨ ਤਂ ਅਞ੍ਞਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਸਮ੍ਭਵੋ। ਝਾਨਸ੍ਸ ਆਨਿਸਂਸਭੂਤਞ੍ਚ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਵਿਯਾਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਨ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥੇਵ ਭੇਦੋਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕੁਸਲਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵ ਜਵਨਵਸੇਨ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ।

ਚਤੁਮਗ੍ਗਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਫਲਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਂ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪਰਿਮਾਣਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ "**ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ**ਤਿ

ਤੇਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮੇਵ ਲੋਕੁੱਤਰਵਿਪਾਕਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਛਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

ਭੂਮਿਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧਂ ਲੋਕੁੱਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਲੋਕੁੱਤਰਞ੍ਹਿ ਕਿਰਿਯਚਿੱਤਂ ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਵਿਪਾਕਦਾਯਿਭਾਵਤੋ। ਵੁੱਤਞ੍ਹਿ ''ਸਮਾਧਿਮਾਨਨ੍ਤਰਿਕਞ੍ਞਮਾਹੂ''ਤਿ (ਖੁ॰ ਪਾ॰ ੬.੫; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੨੨੮)। ਹੋਤੁ ਤਾਵ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਨੁੱਤਰਂ ਕੁਸਲਂ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਨਯਨਤੋ ਸਫਲਂ, ਅਰਹਤੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਨਯਨਤੋ ਨਿਪ੍ਫਲਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ? ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਯਦਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪੱਤਿ ਸਿਯਾ, ਸਕਿਂਯੇਵ ਪਨ ਲੋਕੁੱਤਰਕੁਸਲਂ ਪਵੱਤਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਵੱਤੇਯ੍ਯ, ਮਗ੍ਗਚਿੱਤਂ ਅਰਹਤੋਪਿ ਪਵੱਤਤੀਤਿ ਲੋਕੁੱਤਰਕਿਰਿਯਚਿੱਤਂ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪਯੋਜਨਾਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੁੱਤਰਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। **ਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਕਿਰਿਯਾਮੱਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਵਿਯ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਪਾਕਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਮੱਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵੱਤਨਕਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ? ਵੁੱਚਤੇ – ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਯਦੇਤਂ ਆਵਜ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ, ਤਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲੇਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵੱਤਂ ਅਨਾਸੇਵਨਤਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ ਅਬੀਜਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਯ ਪੁਪ੍ਫਂ ਅਫਲਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਾਯਂ ਸਨ੍ਤਤਿਯਂ ਪਵੱਤਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਿਧਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਾਯ ਲਤਾਯ ਪੁਪ੍ਫਂ ਵਿਯ ਫਲਦਾਯਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਕਿਰਿਯਹੇਤੁਨਾ ਨਾਮ ਅਲੋਭਾਦਿਨਾਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਲੋਭਾਦਿਕਿਰਿਯਹੇਤੁਵਿਰਹਿਤ"**ਨ੍ਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪੁਰੇਚਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪੁਰੇਚਰਰੂਪਾਦਿਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ**। ਅਯਂ ਪਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਭਾਵੇਨ ਮਨੋਮੱਤਾ ਧਾਤੂਤਿ **ਮਨੋਧਾਤੁ**। ਤਥਾ ਹੇਸਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪੱਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਧਾਤੁਨਿੱਦੇਸੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੧੭) ਆਗਮਿਸ੍ਸਤਿ। **ਆਵਜ੍ਜਨਰਸਾ**ਤਿ ਆਭੋਗਰਸਾ, ਚਿੱਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਕਾਰਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾ ਓਣੇਜਨਰਸਾ। **ਭਵਙ੍ਗਵਿਚ੍ਛੇਦਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨਵਿਚ੍ਛੇਦਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਪੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਕਿਦੇਵ ਪਵੱਤਮਾਨਾ ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਿਸਯਰਸਂ ਅਨੁਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਇਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬੱਤ੍ਥ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਯੁੱਤਾਵ ਹੋਤਿ**।

ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਾ। **ਅਸਾਧਾਰਣਾ**ਤਿ ਅਸੇਕ੍ਖਾਨਂਯੇਵ ਆਵੇਣਿਕਾ। **ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਰਸਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਵੱਤ੍ਥਪੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਪਵੱਤਨਤੋ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਰਸਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਰਸਾ। ਤਥਾਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਾਵਜ੍ਜਨਭਾਵੇਨ ਪੱਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਤਥਾਭਾਵਪੱਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਾਲੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾਪਗਮੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਹੇਤੁਕ...ਪੇ॰... ਪਦਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ।

ਅਰਹਤਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤਂਯੇਵ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵਤੋ। **ਅਨੁਲ਼ਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਿਕਸਙ੍ਖਲਿਕਪੇਤਰੂਪਾਦੀਸੁ, ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਵਾ ਅਪ੍ਪਣੀਤੇਸੁ ਵੱਤ੍ਥੂਸੁ। **ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਨਰਸਾ**ਤਿ ਹਸਿਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਨਰਸਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਚਿੱਤਂ ''ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਨ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁੱਚਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਕਚਿੱਤਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਪਰਿੱਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿੱਤਾਨਿ ਯਥਾਰਹਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਕਾਨਿ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ਪਨ ਚਿੱਤਂ ਵਿਚਾਰਣਪਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤਂ ਪਰਿੱਤੇਸੁ ਅਪ੍ਪਣੀਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਮੱਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਗਵਤੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁੱਤਂ, ਤਂ ਅਤੀਤਂਸਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞ੍ਞਾਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਞਾਣਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵੱਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੬੯; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁੱਛਾਨਿੱਦੇਸ ੮੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੫) ਵਚਨਤੋ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਕੇ । ਤੱਤ੍ਥ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਚਿੱਤੇਨ ਪਵੱਤਿਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਭਗਵਤੋ ਸਿਤਕਰਣਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨਾਗਤਂਸਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਅਨੁਵੱਤਕੱਤਾ

ਞ੍ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਏਵਂ ਪਨ ਞ੍ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇ ਸਤਿ ਨ ਕੋਚਿ ਪਾਲ਼ਿਅਟ੍ਠਕਥਾਨਂ ਵਿਰੋਧੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ‘‘ਤੇਸਂ ਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚ ਏਤਂ ਏਵਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਸ੍ਸ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਵਿਬਨ੍ਧਤੀਤਿ। **ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ** ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ।

ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਅਯਂ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ, ਅਰਹਤਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਦਭਾਵੋਤਿ ਉਭਯੇਸਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮੁਪਲਕ੍ਖਿਤੋ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਵਿਸੇਸੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਅਵਿਪਾਕਸ੍ਸਾਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਪਰਤੋ **ਕੁਸਲਤੋ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੪੫੫. ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਬ੍ਯਾਕਤਾਨਿ **ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਭਵਨ੍ਤਰਪਟਿਸਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਏਵ। ਤਬ੍ਬਿਨਿਮੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **“ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ”**ਤਿ।

ਆਨੁਭਾਵੇਨਾਤਿ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ। ਕਤੂਪਚਿਤਂ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸੇਸੂ**ਤਿ ਛਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਚੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਚ। **ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ ਕਤੂਪਚਿਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਵਿਪਾਕਦਾਨਾਯ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਂ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਚੇਤਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਾਦਿ। **ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਯਂ ਗਤਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ। **ਪਣ੍ਡਕਾਦਿਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਕਮੂਗਮਮ੍ਮਨਾਦਿਭਾਵਂ। ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ **ਦੁਬ੍ਬਲ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਨੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਿਤਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਕਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ।

ਏਵਂ ਤਾਵੇਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਭਵਾਲਮ੍ਬਨਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਪਨ ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਯਂ** ਆਗਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਤਂ ਤਨ੍ਤਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਯਂ ਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ, ਤਂ ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਨੁਬਨ੍ਧਮਾਨਂ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭੂਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ। **ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਞੇ**ਵਾਤਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਕੇ ਏਵ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮੇ, ਅਥ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਾਦਿਸਮੇ**ਵਾਤਿ ਯਾਦਿਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੇਤੁਤੋ, ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। **ਸਨ੍ਤਾਨਵਿਨਿਵਤ੍ਤਕੇ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਕੇ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ** ਆਵਜ੍ਜਨਸਙ੍ਖਾਤੇ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ**। ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਸੁਪਿਨਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸੁਪਿਨਂ ਅਪਸ੍ਸਤੋ”**ਤਿ। **ਅਪਰਿਮਾਣਸਙ੍ਖ੍ਯਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿਯੇ**ਵ, ਤਥਾ ਹਿਦਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ‘‘ਭਵਙ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤੇਸਞ੍ਞੇ**ਵਾਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭੂਤਾਨਂਯੇਵ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਗਹਣਕ੍ਖਮਾਨੀ**ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾਨਿ। ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤਕਾਲੇ ਵਿਯ ਹਿ ਬਹਿਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਕਾਲੇਪਿ ਨ ਤਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਕਿਚ੍ਚਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਨ ਵਿਸਦਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਏਵ ਸਕਿਚ੍ਚਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਇਧ ਪਰਿਪਕ੍ਕਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨ’’ਨ੍ਤਿ। **ਆਪਾਥਗਤੇ**ਤਿ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸਾਵਟ੍ਠਿਤੇ। ਤਮੇਵ ਯੋਗ੍ਯਦੇਸਾਵਟ੍ਠਿਤਂ **ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ** ਘਟ੍ਟਨਾ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਦ੍ਧਾ। **ਘਟ੍ਟਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਘਾਤੋ, ਯੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਦਿਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਹਿਤੇ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ

ਵਿਸਯੇ ਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਸਯਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਅਨੁਗ੍ਗਹੋ, ਉਪਘਾਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਾਨਨ੍ਤਰਂ। **ਘਟ੍ਟਨਾਨੁਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਾਬਲੇਨ। **ਭਵਙ੍ਗਚਲਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਕਮ੍ਪਨਂ, ਤਥਾ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਦਿਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੂਪਗਮਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਭਿਨ੍ਨਾਵਤ੍ਥਾਹੇਤੁਤਾਯ ਚਲਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ''ਚਲਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵਸਿਦ੍ਧਾਯ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖੀਭਾਵੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਤਾਵ ਘਟ੍ਟਨਾ ਹੋਤੁ, ਅਞ੍ਞਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਚਲਨਂ ਕਥਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵਤੋ। ਭੇਰਿਤਲੇ ਠਪਿਤਾਸੁ ਸਕ੍ਖਰਾਸੁ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਸਕ੍ਖਰਾਯ ਘਟਿਤਾਯ ਤਦਞ੍ਞਸਕ੍ਖਰਾਯਂ ਠਿਤਮਕ੍ਖਿਕਾ ਚਲਨਂ ਚੇਤ੍ਥ ਉਦਾਹਰਣਨ੍ਤਿ। **ਤਦੇਵ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਤਦੇਵ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਆਪਾਥਗਤਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ। **ਭਵਙ੍ਗਂ ਵਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ ਵਿਯ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਤੋ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ ਤਾਨਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਉਦ੍ਦੇਸੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ।

ਆਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ। ਯੇ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦਿਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨਾਨੁਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ''ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿ ਆਗਤਾ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਪਾਲ਼ਿਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ।

“**ਸਚੇ ਮਹਨ੍ਤਂ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਇਦਂ ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਯ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚੁਦ੍ਦਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮਿਧ ''ਮਹਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਤਿਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਤੀਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਪਾਥਗਮਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਥਾਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇਤਿ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਕਤਵਵਤ੍ਥਾਪਨੇ। ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ''ਅਵਸੇਸਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਸੇਸਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। **ਛ ਸਤ੍ਤ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਪਞ੍ਚ ਵਾ''ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸੁਤ੍ਤਮੁਚ੍ਛਿਤਾਦਿਕਾਲੇ ਹਿ ਪਞ੍ਚਪਿ ਜਵਨਾਨਿ ਜਵਨ੍ਤੀਤਿ।

ਤਾਨਿਯੇਵਾਤਿ ''ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੫੫) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕੂਨਤਿਂਸ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਾਨਿਯੇਵ। ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਏਵਕਾਰਗ੍ਗਹਣਂ। “**ਗੋਤ੍ਰਭੂਤੋ**”ਤਿ ਇਦਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਟ੍ਠਾਨਿਯਾਨਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵੋਦਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ, ਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨੋ ਏਵ। **ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। **ਯਂ ਯਂ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਯਂ ਜਵਨਂ ਰੂਪਾਵਚਰਜਵਨਾਦਿਵਸੇਨ ਗੋਤ੍ਰਭੁਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ।

ਅਤਿਮਹਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ। **ਵਿਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਪਾਕਟਂ, ਤਞ੍ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਾਵਸਾਨੇ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਜਵਨਸ੍ਸੇਵ ਅਵਸਾਨੇ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੁਤ੍ਤਰਜਵਨਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ ਅਜਨਕਤ੍ਤਾ, ਜਨਕਾਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਚ। ਯਥਾ ਗੇਹਤੋ ਬਹਿ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ ਜਨਕਂ, ਜਨਕਸਦਿਸਂ ਵਾ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਂ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ । ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਜਵਨਾ ਸਬ੍ਬਂ ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਿਯਮੋ – ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਲੋਭਮੋਹਮੂਲਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਅਤਿਮਹਤਿ ਵਿਸਯੇ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਵਸੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਯਿਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਜਨੇਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ। ਤਂ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਿਨਾ ਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਿਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ। “**ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾ**”ਤਿ ਇਦਂ

ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ‘‘ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਤਰਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। **ਯੋ ਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਲਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਯੋ ਯੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਮਵੇਤੋ ਹੋਤਿ। **ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਖਣਨ੍ਤਰੰ। **ਉਦਕਮਿਵਾ**ਤਿ ਪਟਿਸੋਤੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਉਦਕਮਿਵ।

ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਸਕਿੰ ਵਾਤਿ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਦਸ ਵਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੧; ਪਾਰਾ॰ ੧੧) ਵਿਯ। ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰਯੇਵ ਪਨ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਚ ਵਿਦੂਰਤ੍ਤਾ, ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਾਦਿਭਵਙ੍ਗਸਾਮਞ੍ਞਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਚ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਨਾਰਹੰ ਸਮਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰੰ, ਓਟ੍ਠਮੁਖ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਯਥਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੇਚਿ ‘‘ਪਟ੍ਠਾਨੇ ‘ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੬) ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਨੰ ਏਵ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰੰ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਨ੍ਤੰ ਹਿ ਜਵਨੰ ਨਾਵੰ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋ ਭਵਙ੍ਗੰ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਿ, ਨ ਪਨ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਤੋ ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਕਿਰਿਯਜਵਨੰ ਪਣ੍ਣਪੁਟੰ ਵਿਯ ਨਦੀਸੋਤੋਤਿ। ਤਯਿਦੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕੇਨਚਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਚਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਤੰ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹੇ ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਅਧਿਪਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਞ੍ਚ ਪਣ੍ਣਪੁਟੰ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਨ ਸਮਾਨੰ। ਨਾਵਾਪਣ੍ਣਪੁਟਾਨਞ੍ਹਿ ਨਦੀਸੋਤਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨੰ, ਗਤਿ ਚ ਵਿਸਦਿਸੀਤਿ ਨਾਵਾਯ ਨਦੀਸੋਤਸ੍ਸ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨੰ, ਪਣ੍ਣਪੁਟਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਕਿਰਿਯਜਵਨੇਤਰਜਵਨਾਨੰ ਭਵਙ੍ਗਸੋਤਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨੰ, ਗਤਿ ਚ ਸਦਿਸੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਨੰ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਨੁਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ।

ਭਵਙ੍ਗਮੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੰ ਭਵਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ ਇਧ ਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਵਸਾਨੇ ਚੁਤਿਪਿ ਨ ਹੋਤਿਯੇਵ। **ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸਵਨਘਾਯਨਸਾਯਨਫੁਸਨਾਨਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਭਵਙ੍ਗਮੇਵ, ਭਵਙ੍ਗਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਮੇਵਾਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤ**ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਵਸੇਨੇਵ। ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ **ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ।

ਭਵਗਤਿਠਿਤਿਨਿਵਾਸੇਸੂਤਿ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਗਤੀਸੁ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ, ਨਵਸੁ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇਸੁ ਚ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਚਿਤ੍ਤਕੋ, ਸੋ ਇਧ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਥਾਭਾਵਤੋ। ‘‘ਏਤ੍ਥਾ’’ਤਿ ਇਦੰ ‘‘ਸੰਸਰਮਾਨਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਤ੍ਥ ਏਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸੰਸਰਮਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਯੋ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਮਨ੍ਵਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਸ** ਅਰਹਤੋ **ਨਿਰੁਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਭਾਵਤੋ।

ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੫੬. ਵੇਦੇਨ ਅਨੁਭਵਨਾਕਾਰੇਨ ਅਯਿਤੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਵੇਦਯਿਤਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਜਾਤੰ **ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣੰ**। ਤੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਨਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ “**ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮ ਵੇਦਨਾਵਾ**ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਵੇਦਯਿਤੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਕਪ੍ਪਨਾਸਿਦ੍ਧੰ ਭੇਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸਵਸੇਨਾਪਿ ਵੇਦਨਾਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ “**ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮ ਵੇਦਨਾਵਾ**ਤਿ। **ਵੇਦਯਤਿ ਵੇਦਯਤੀ**ਤਿ ਬਜਾਪਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵਚਨੰ ਵੇਦਨਾਯ ਸਵਿਸਯੇ ਅਭਿਣ੍ਹਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਕਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। **ਖੋ**ਤਿ ਵਚਨਾਲਙ੍ਕਾਰਮਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਯਮਨੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

"**ਕੁਸਲਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਕੁਸਲਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਾ ਕਾਚਿ ਕੁਸਲਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਸਾ ਕੁਸਲੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਸਲਭਾਵਸਂਸਿਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਕੁਸਲਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਕੁਸਲਭਾਵੋ, ਅਥ ਖੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਕਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਜਾਤਿਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। **ਅਕੁਸਲਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਤਿਵਿਧਾ, ਏਵਂ ਯਾਵ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਵਿਧਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਸਭਾਵਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭੂਮਿਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਭੇਦਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਸਭਾਵਕਤਭੇਦਤੋ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

''ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੁਖ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਯਤੀਤਿ **ਸੁਖਂ,** ਕਾਯਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਦੇ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਾ ਖਾਦਤਿ, ਖਣਤਿ ਵਾ ਕਾਯਿਕਂ ਆਬਾਧਨ੍ਤਿ **ਸੁਖਂ**। ਸੁਕਰਂ ਓਕਾਸਦਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। ਦੁਕ੍ਖਯਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ,** ਕਾਯਂ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਵਿਬਾਧਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਟ੍ਠੁ ਵਾ ਖਾਦਤਿ, ਖਣਤਿ ਵਾ ਕਾਯਿਕਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨ੍ਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਂ**। ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਓਕਾਸਦਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸੁਪੇਕ੍ਖਾਨਂ** ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਮਾਨਸੇਤਰਸਾਤਾਸਾਤਵਸੇਨ ਸੁਖਂ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸ**"ਨ੍ਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਮਾਨਸੀ, ਇਤਰਾ ਚ ਏਕਧਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹੂਪਘਾਤਕਤਾਯ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਮੁਪਘਾਤਞ੍ਚ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਮਨਸੋ, ਨ ਏਵਮੁਪੇਕ੍ਖਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਏਕਧਾਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯੇਨ ਸਭਾਵਭੇਦੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ, ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਸੁਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਅਧਿਕਰਣੀਮਤ੍ਥਕੇ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਯੋਕੂਟੇਨ ਪਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਕੂਟਂ ਅਧਿਕਰਣਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਨਿਘਂਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠੇ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਨਿਟ੍ਠੇ, ਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਕੁਸਲ...ਪੇ॰... ਦੁਕ੍ਖ**"ਨ੍ਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਸੇਸਾਨਿ ਤੇਰਸ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ, ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ, ਯਥਾਰਹਂ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਪਾਦਕਾਦਿਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਦ੍ਵੀਹਿ** ਅਕੁਸਲਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ।

ਅਵਸੇਸਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਾਯਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਛਸਟ੍ਠਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾਯ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਾਯ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਿਕਪ੍ਪਕਾਨਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਾਨਂ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਂ ਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਤੇਸਞ੍ਚ ਤਦਭਾਵਤੋ। ਅਪੁਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨਿਸ੍ਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਅਸਦਿਸਾਨਨ੍ਤਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਿਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਆਦਿਭੂਤਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ, ਕਾਯਦੁਕ੍ਖਪਧਾਨਤਾਯ ਅਕੁਸਲਫਲਸ੍ਸ ਤਦੁਪਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿ, ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨਿਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਪਾਕਾਨੁਭਵਨਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਭਾਵੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਸਤਿ ਚ ਵਿਪਾਕਭੂਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਇਟ੍ਠਭਾਵੋ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਅਨਿਟ੍ਠਭਾਵੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਸਿਟ੍ਠਾਨਿ ਪਨ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਪਾਦਕਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਸਭਾਵੋ, ਅਨੁਭਵਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਵੇਦਨਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪਟਿਨਿਯਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਇਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸੁਖ**"ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਭਿਚਾਰਾਭਾਵਤੋ। ਭੁਸਂ ਬ੍ਰੂਹਨਂ ਵਡ੍ਢਨਂ **ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਂ**। ਤਯਿਦਂ ਕਾਮਞ੍ਚ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖੇਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਸਵਿਕਪ੍ਪਕਂ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਇਦਨ੍ਤੁ ਨਿਬ੍ਬਿਕਪ੍ਪਕਂ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਸਾਤਿਸਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਰਸ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਸ੍ਸਾਦਿਯਤੀਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦੋ, ਸੁਖਾਵੇਦਨਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੬)। ਕਾਯਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇ ਭਵੋ ਕਾਯਿਕੋ, ਸੋ ਏਵ ਅਸ੍ਸਾਦੋ ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਕਾਯਿਕਅਸ੍ਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਅਨਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਕਤ੍ਤਾ।

ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਸਭਾਵਤੋ , ਪਰਿਕਪ੍ਪਤੋ ਵਾ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤੇਨਾਹ "**ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸ**"ਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਭੂਤੇਨ ਵਾ ਅਯਥਾਭੂਤੇਨ ਵਾ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ **ਸਂਭੁਞ੍ਜਨਰਸਂ,** ਪਚ੍ਚਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ''ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦੇਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੬; ਅਂ॰ ਨਿ॰ ੧੧.੧੨) ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਨਿਰਾਮਿਸਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸੇ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸੋ।

ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਵੇਦਯਿਤਂ ਅਨੁਭਵਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ**। ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨੁਭਵਨਤੋ ਏਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ **ਨਾਤਿਉਪਬ੍ਰੂਹਨਮਿਲਾਪਨਰਸਾ। "ਸਨ੍ਤਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਅਨਵਜ੍ਜਾਯ ਨਿਰਾਮਿਸਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਾਯ।

ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੫੭. ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮ ਸਞ੍ਞਾਵਾਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਾਮਂ ਵੇਦਨਾਯਪਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਸਭਾਵਤੋ ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਾਯਚਿ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਯਚਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਈਦਿਸਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਨ ਹਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਸਞ੍ਞਾਯਾ**"ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਾਵਾਤਿ ਚਤੁਭੂਮਿਕਾਪਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਵੇਦਨਾ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਭੇਦਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਏਵਮਯਂ, ਅਯਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਵ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ । ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਞ੍ਜਾਨਨਂ ਸਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਾਨਨਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ**। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਤੋ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਰਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਾ **ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਰਸਾ**। ਤਸ੍ਸਾ ਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਸ ਦਾਰੁਮ੍ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਾਭਿਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਦੇਵੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਦੇਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਰਣਂ, ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਕਰਣਂ, ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਂ ਪੁਨ...ਪੇ॰... ਕਰਣਂ, ਤਦਸ੍ਸਾ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ **ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਰਸਾ**। ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਾਰਿਕਾਯ, ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿਯਾ ਚ ਸਬ੍ਬਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮਾਨਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਰਣਂ** ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭, ੨੦੨, ੨੦੩, ੪੨੭; ਮ॰ ਨਿ॰

੩.੨੭-੨੯) ਸਦ੍ਧਾਭਿਨਿਵੇਸਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ** ਅਵਿਕਪ੍ਪਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾ ਞਾਣਮੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਾਰਿਕਾ, ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਿਕਾ ਚ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਅਚਿਰਟ੍ਠਾਨਤਾ ਚ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਰਾਗਾਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ ਰਾਗਾਦਿਅਨੁਵਤ੍ਤਿਕਭਾਵੋਤਿ।

ਇਤਿ ਸਦ੍ਧਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੪੫੮. **ਰਾਸਿਕਰਣਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਆਯੂਹਨਰਸਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਚੇਤਨਾਪਧਾਨਤਾਯ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਕਿਂ ਪਨ ਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਯੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਪ੍ਫਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਵਿਪ੍ਫਾਰੋ** ਨਾਮ ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਨ੍ਤਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨਿਯਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਨਿਯਤਾ। ਸਰੂਪੇਨ ਆਗਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਪਿਟ੍ਠਿਵਤ੍ਤਕੇ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਾ। ਕਦਾਚਿਦੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਨ ਨਿਯਤਾਤਿ **ਅਨਿਯਤਾ**। ਯਦਿਪਿ ਅਨਿਯਤਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਧਮ੍ਮਤਾਯ **"ਛਤ੍ਤਿਂਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਚ ਨ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ।

੪੫੯. **ਫੁਸਤੀ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਫੁਸਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਫਸ੍ਸੋ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਤਂ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੇਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਸਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਫੁਸਨਮਤ੍ਤਂ ਵਾ **ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਸਾਧਨਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੇਵ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਤ੍ਤੁਕਰਣਸਾਧਨਵਚਨਂ ਤਦਾਕਾਰਸਮਾਰੋਪਨਤੋ ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ, ਭਾਵਸਾਧਨਵਚਨਮੇਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ"**ਤਿ। **ਅਯਞ੍ਹੀ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਦਿਸਮਤ੍ਥਨਂ। ਯਦਿ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਚੇਤਸਿਕੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋ ਸਮਾਨੋ ਕਥਂ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸਾਦਿਕੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਲੀਨਂ ਚੋਦਨਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸੋਧਨਤ੍ਥਂ **"ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋਪਿ ਸਮਾਨੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **"ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਯਂ ਸਭਾਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਾ ਚ ਤਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਿਲਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਾਦਿਂ ਖਾਦਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਸ੍ਸ ਖੇਲ਼ੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਪਰਂ ਵਿਬਾਧਿਯਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਯਾਲੁਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰਕਮ੍ਪਨਂ, ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਗ੍ਗੇ ਦੁਟ੍ਠਿਤਂ ਪੁਰਿਸਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭੂਮਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਭੀਰੁਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਙ੍ਘਚਲਨਂ, ਪਿਸਾਚਾਦਿਭਾਯਿਤਬ੍ਬਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਊਰੁਖਮ੍ਭੋਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

ਏਕਦੇਸੇਨਾਤਿ ਕਟ੍ਠਦ੍ਵਯਾਦਿ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਕਪਸ੍ਸੇਨ। **ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨੋਪੀ**ਤਿ ਅਸਂਸਿਲਿਯਮਾਨੋਪਿ। ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਹਿ ਸਹ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਮੇਵ, ਨ ਵਿਸਯਭਾਵੋ। ਯਥਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਿ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨਾ ਏਵ ''ਫੁਸਿਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਫੁਸਨਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਾਨੀਤਿ। **ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚ** ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਨਭਾਵੋ ਏਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟੇਤੀ"**ਤਿ। ਕਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨ ਰਸੇਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਨ ਵਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ''ਦ੍ਵੇ ਪਾਣੀ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੩.੮) ਪਾਣਿਸ੍ਸ ਪਾਣਿਮ੍ਹਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਂ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ, ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਂ ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਭੂਤੋ ਏਕੋ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩-੪੪; ੪.੬੦) ਵਚਨਤੋ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਤਿਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਤਿਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤੋ ਤਦਨੁਰੂਪੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ **ਤਜ੍ਜਾਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ**। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਦਭਿਮੁਖਭਾਵੋ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਂ ਵਿਸਯਸ੍ਸ **ਪਰਿਕ੍ਖਤਤਾ** ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਤਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਕਰਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਮਾ ਗਾਵੀ ਯਂ ਯਂ ਠਾਨਂ ਉਪਗਤਾ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਵਂ ਫਸ੍ਸੇ ਸਤਿ

ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ। ਵੇਦਨਾ ਚ ਦੁਕ੍ਖਸਲ੍ਲਾਦਿਸਭਾਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਵੇਦਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨਿਚ੍ਚੁਮ੍ਮਗਾਵੀ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ**”ਤਿ।

੪੬੦. **ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਤਿ** ਪਬਨ੍ਧਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਚੇਤਨਾਭਾਵੋ** ਬ੍ਯਾਪਾਰਭਾਵੋ। **ਆਯੂਹਨੰ** ਚੇਤਯਨੰ ਈਰਿਯਨੰ। **ਸੰਵਿਦਹਨੰ** ਵਿਚਾਰਣੰ। ਆਯੂਹਨਰਸਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਸਕੰ ਕਿਚ੍ਚਪ੍ਪਸੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾ **ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਿਕਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸੋ ਪਰੇ ਸਜ੍ਝਾਯਨੇ ਉਯ੍ਯੋਜੇਨ੍ਤੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਸਜ੍ਝਾਯਤਿ। ਮਹਾਵਡ੍ਢਕਿਮ੍ਹਿ ਵਡ੍ਢਕਿਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁਮਾਰਦ੍ਧੇ ਇਤਰੇਪਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। **ਉਸ੍ਸਾਹਨਭਾਵੇਨਾਤਿ** ਆਦਰਕਰਣਭਾਵੇਨ। ਸਾ ਹਿ ਸਯੰ ਆਦਰਭੂਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਦਰਯਤੀਤਿ। ਆਯੂਹਨਵਸੇਨ ਉਸ੍ਸਾਹਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ, ਨ ਵੀਰਿਯੁਸ੍ਸਾਹਵਸੇਨ।

੪੬੧. **ਵੀਰਭਾਵੋ**ਤਿ ਯੇਨ ਵੀਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਧਿਨਾ ਈਰੇਤਬ੍ਬੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਵੀਰਿਯੰ,** ਉਸ੍ਸਾਹੋ, ਤੰਤੰਕਿਚ੍ਚਸਮਾਰਮ੍ਭੋ, ਪਰਕ੍ਕਮੋ ਵਾ। **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੰ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕੋਸਜ੍ਜਪਕ੍ਖੇ ਪਤਿਤੁੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਧਾਰਣੰ ਅਨੁਬਲਪ੍ਪਦਾਨੰ, ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ ਵਾ। ਸੰਸੀਦਨਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਸੰਸੀਦਨੰ, ਨ ਸੰਸੀਦਨਾਭਾਵਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਸੰਸੀਦਨਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਅਸੰਸੀਦਨਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਸੰਵੇਗਪਦਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਸੰਵੇਗਪੁਬ੍ਬਿਕਾਯ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੪੧੮) ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਯ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਗਤੋ, ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਕਮ੍ਮੰ ਕਤੰ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਆਬਾਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਗਿਲਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਚਿਰਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਗੇਲਞ੍ਞਾ, ਗਾਮੰ ਵਾ ਨਿਗਮੰ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਨ ਲਭਤਿ ਲੂਖਸ੍ਸ ਵਾ ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਵਾ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਯਾਵਦਤ੍ਥੰ ਪਾਰਿਪੂਰਿੰ, ਲਭਤਿ...ਪੇ॰... ਪਾਰਿਪੂਰਿ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਏਤਾਨਿ ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਸਹਿਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ **ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਿ,** ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ।

੪੬੨. ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਾਨੰ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਪਾਲਨੰ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ, ਤਞ੍ਚ ਨੇਸੰ ਜੀਵਨਨ੍ਤਿ ਤੰ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੰ ਪੁਰਕ੍ਖਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾ**”ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਤੋ ਜੀਵਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ **“ਜੀਵਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤ**”ਨ੍ਤਿ।

੪੬੩. **ਆਧਿਯਤੀ**ਤਿ ਠਪੇਤਿ। **ਅਵਿਸਾਰੋ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਅਵਿਸਰਣਸਭਾਵੋ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ** ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤਾ। ਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ। ਅਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸਮਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਉਪਸਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ। ਸੁਖਵਿਰਹਿਤੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਸਮਾਧੀਤਿ। **ਦੀਪਚ੍ਚਿ**ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨਠਿਤਿਭਾਵੰ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੬੪. **ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਥਾਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਦਹਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਸਦ੍ਦਹਨੰ ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਪਤ੍ତਿਯਾਯਨੰ, ਤੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਦ੍ਦਹਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਓਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮੇਤਨ੍ਤਿ ਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਮਲੰ ਵਿਧਮੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਪਸਾਦਨੰ ਅਨਾਵਿਲਭਾਵਕਰਣੰ ਰਸੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਸਾਦਨਰਸਾ। ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨੰ** ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਨੁਪਵਿਸਨੰ। ਅਕਾਲੁਸਭਾਵੋ ਅਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯੰ, ਅਨਾਵਿਲਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਸਾਦਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਸਾਦਵਿਪਰੀਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੰ, ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਚ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਨੀਕੋਵ ਪਸਾਦਭੂਤੋ ਵਤ੍ਥੁਗਤੋ ਨਿਚ੍ਛਯੋ **ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ,** ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਰਤਨਤ੍ਤਯੰ, ਕਮ੍ਮੰ, ਕਮ੍ਮਫਲਞ੍ਚ **ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁ।** ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵਨਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ତਿਯੋ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ।** ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਦਾਨੇ **ਹਤ੍ਥੰ** ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਨੇ **ਵਿਤ੍ਤੰ** ਵਿਯ, ਅਮਤਕਸਿਫਲਫਲਨੇ **ਬੀਜੰ** ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੪੬੫. **ਸਰਨ੍ਤਿ ਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਰਣਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਆਧਿਪਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਸਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਤਥਾਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਰਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਉਦਕੇ ਅਲਾਬੁ ਵਿਯ ਪਿਲਵਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤੁੰ

ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਾਸਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਚ੍ਚਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਠਪਨਂ ਸਰਣਂ ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਤਾਕਰਣਂ **ਅਪਿਲਾਪਨਂ**। ਸਮ੍ਮੋਸਪਚ੍ਚਨੀਕਂ ਕਿਚ੍ਚਂ **ਅਸਮ੍ਮੋਸੋ**, ਨ ਸਮ੍ਮੋਸਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ''ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੦) ਵਚਨਤੋ **ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਅਞ੍ਞਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸਯੇ ਅਭਿਮੁਖੋ ਭਵਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਵਿਸਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ**, ਸਤਿ। ਸਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਕਾਯਾਦਯੋਵ **ਕਾਯਾਦਿਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**, ਸਤਿ ਏਵ ਵਾ ਪੁਰਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

੪੬੬. **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਹਿਰਿਯਤੀ**ਤਿ ਲਜ੍ਜਾਕਾਰੇਨ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ। **ਤੇਹਿਯੇਵਾ**ਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿਯੇਵ। **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਉਬ੍ਬਿਜ੍ਜਤਿ। ਹਿਰੀ ਪਾਪਧਮ੍ਮੇ ਗੂਥਂ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਆਹ “**ਪਾਪਤੋ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣਾ ਹਿਰੀ**”ਤਿ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਤੇ ਉਣ੍ਹਂ ਵਿਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਤ੍ਤਾਸਲਕ੍ਖਣਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪ**”ਨ੍ਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਲਜ੍ਜਾਕਾਰੇਨ, ਉਤ੍ਤਾਸਾਕਾਰੇਨ ਚ। **ਅਤ੍ਤਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾ** ਹਿਰੀ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿਤਾਯ ਚ। **ਪਰਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਤਾਯ ਚ। ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ “**ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ ਚ ਹਿਰਿਓਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨੇਤੇਸਂ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾ। ਨ ਹਿ ਲਜ੍ਜਨਂ ਨਿਬ੍ਭਯਂ, ਪਾਪਭਯਂ ਵਾ ਅਲਜ੍ਜਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਲੋਕਪਾਲਕਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੯; ਇਤਿਵੁ॰ ੪੨) ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ, ਲੋਕਾਧਿਪਤਿਭਾਵੇ ਚ ''ਸੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ, ਸੋ ਲੋਕਂਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੦) ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਿ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੪੬੭. ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਲੋਭੋਤਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਤੇਨ ਨ ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨ ਲੁਬ੍ਭਤੇਵ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਾ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾਕਾਰੋ ਏਵ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਨ ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ''ਨ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਰਕਤ੍ਤਯਯੋਜਨਂ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। **ਅਗੇਧੋ** ਅਗਿਜ੍ਝਨਂ ਅਨਭਿਕਙ੍ਖਨਂ। **ਅਲਗ੍ਗਭਾਵੋ** ਅਨਾਸਤ੍ਤਤਾ। **ਅਪਰਿਗ੍ਗਹੋ** ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਮਮਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹੋ। ਅਨਲ੍ਲੀਨੋ ਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵੋ**। ਏਵਞ੍ਹਿ ਉਪਮਾਯ ਸਮੇਤਿ।

੪੬੮. ਚਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਂ, ਕੋਪੋ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਂ**, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ। **ਅਵਿਰੋਧੋ** ਅਵਿਗ੍ਗਹੋ। **ਅਨੁਕੂਲਮਿਤ੍ਤੋ** ਅਨੁਵਤ੍ਤਕੋ। **ਵਿਨਯਰਸੋ**ਤਿ ਵਿਨਯਨਰਸੋ। **ਸੋਮ੍ਮਭਾਵੋ** ਮੇਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਹਿਲਾਦਨੀਯਤਾ।

੪੬੯. ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯੋ ਯੋ ਸਭਾਵੋ ਯਥਾਸਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ **ਯਥਾਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧੋ**। ਅਕ੍ਖਲਿਤਂ ਅਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਧੋ **ਅਕ੍ਖਲਿਤਪਟਿਵੇਧੋ**। ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਓਭਾਸਨਂ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨਂ **ਵਿਸਯੋਭਾਸਨਂ**। ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ਵਿਸਯੇ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਵਾ ਤਦਭਾਵਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਾਨਂ ਮੂਲਭੂਤਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭੂਤਾ, ਨ ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਭਾਵਸਾਧਨੇਨ। ਯਦਿ ਹਿ ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਕੁਸਲਮੂਲਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇਸੁ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਤੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧)। ਯਥਾ ਚ ਕੁਸਲਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੋਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਬ੍ਯਾਕਤਭਾਵੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਅਕੁਸਲੇਸੁ ਚ ਯਤ੍ਥ ਏਕਂਯੇਵ ਮੂਲਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਮੂਲਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਅਥ ਖੋ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧੋ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨਾਨਿ ਮੂਲਾਨੀਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

੪੭੦. ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਂ ਦਰਥਵੂਪਸਮੋ। ਕਾਯਸਦ੍ਦੋ ਸਮੂਹਵਾਚੀ, ਸੋ ਚ ਖੋ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ “**ਕਾਯੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ**”ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ? ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ

ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੦)। **ਦਰਥੋ** ਸਾਰਮ੍ਭੋ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਧਿਕਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਦਰਥਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਪਰਿਲ਼ਾਹਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਵਿਰਹਿਤੋ ਸੀਤਿਭਾਵੋ **ਅਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਸੀਤਿਭਾਵੋ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪ੍ਪਧਾਨਾ ਕਿਲੇਸਾ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਾ**, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਵਾ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਗਰੁਭਾਵੋ ਦਨ੍ਧਤਾ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਧਿਕਾਨਂ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਦਨ੍ਧਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ **ਅਦਨ੍ਧਤਾ,** ਨ ਦਨ੍ਧਤਾਯ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਂ।

ਥਦ੍ਧਭਾਵੋ **ਥਮ੍ਭੋ,** ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਧਿਕਾਨਂ, ਤਪ੍ਪਧਾਨਾਨਂ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਥਦ੍ਧਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਤੋ ਏਵ ਕਤ੍ਥਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਕਮ੍ਮਨਿ ਸਾਧੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ, ਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ,** ਦਾਨਸੀਲਾਦਿਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯਂ ਅਯੋਗ੍ਗਤਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ, ਤਪ੍ਪਧਾਨਾ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨੇਵ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਕਾਰੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣਂ **ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ**। ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ **ਅਵਸੇਸਨੀਵਰਣਾਦਯੋ**। ਵਿਨਿਬਨ੍ਧਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨ ਸੁਖਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾਯ **ਪਸਾਦਨੀਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਪਸਾਦਾਵਹਾ। ਸੁਵਣ੍ਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਸੁਵਣ੍ਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਅਪਗਤਕਾਲ਼ਕਾ ਅਲਙ੍ਕਾਰਵਿਕਤਿਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਾ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਸਂਕਿਲੇਸਵਿਗਮੇਨ ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਾ।

ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਗੇਲਞ੍ਞਂ, ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਿ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾ। ਗੇਲਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਗੇਲਞ੍ਞਂ , ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖਣਂ ਏਤਾਸਨ੍ਤਿ **ਅਗੇਲਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨੇਨੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਾਸਂ ਆਦੀਨਵੋ ਦੋਸੋ, ਨ ਵਾ ਏਤਾ ਆਦੀਨਂ ਕਪਣਂ ਵਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਰਾਦੀਨਵਾ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਰਾਦੀਨਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

ਕਾਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ, ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀ ਚ ਉਜੁਭਾਵੋਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਅਜ੍ਜਵਲਕ੍ਖਣਾ**। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਙ੍ਗਲ਼ਸੀਸਚਨ੍ਦਕੋਟਿਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਕੁਟਿਲਭਾਵਾਨਂ ਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਤੋ **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਕੁਟਿਲਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ**। ਤਤੋ ਏਵ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਜਿਮ੍ਹਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਅਜਿਮ੍ਹਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਜਿਮ੍ਹਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ''ਸਨ੍ਤਦੋਸਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਮਾਯਾ, ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸਾਠੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ ਤਦਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ **ਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਕਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ, ਲਹੁ, ਮੁਦੁ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਂ, ਪਗੁਣਂ, ਉਜੁ ਚ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਪਨ ਰੂਪਕਾਯੋਪਿ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੁਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ।

੪੨੧. ਛਨ੍ਦਨਂ **ਛਨ੍ਦੋ,** ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾ। ''ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੫੬੪) ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਤਿ ਵਾਯਮਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੪੩੨) ਵੀਰਿਯਮ੍ਪੀਤਿ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **"ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਰਣਿਚ੍ਛਾ। ਚੇਤਸਿਕਸ੍ਸ ਚ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਕਰਣਿਚ੍ਛਾ ਨਾਮ ਆਲਮ੍ਬਨਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਿਤੁਕਾਮਤਾਮੁਖੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਿਚ੍ਛਾਲਕ੍ਖਣੋ ਛਨ੍ਦੋ **ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਲਕ੍ਖਣੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਰਸੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ"**ਤਿ ਚ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਪਨਾਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਰਸੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਤੇਨ ਤੇਸਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਚਾਯਂ ਚੇਤਸੋ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ"**ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ।

੪੭੨. ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਪਸਾਦਨਵਸੇਨ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਚ੍ਛਯਨਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ ਅਨਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ, ਦਾਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਾ, ਸਦ੍ਧਾ ਪਨ ਪਸਾਦਨੀਯੇਸੁ ਪਸਾਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਪਨ ਯਥਾ ਸਨ੍ਤੀਰਿਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਚ੍ਛਯਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਤੁਮਾਨਾਨਂ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਸਂਸਪ੍ਪਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਂਸਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ''ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਛਯਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਕਿਰਿਯਾ **ਅਸਂਸਪ੍ਪਨਂ,** ਯੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਅਯਂ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮੋ ਏਵ **ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠੇਯਜਧਮ੍ਮੋ**।

੪੭੩. ਕਿਰਿਯਾ ਕਾਰੋਤਿ ਕਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਵਸਾਧਨਤਮਾਹ। **ਮਨਮ੍ਹਿ ਕਾਰੋ**ਤਿ ਮਨਸਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਕਰਣਂ। ਯੇਨ ਹਿ ਮਨੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕਰੀਯਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਸ੍ਸ ਸਂਯੋਜਨਤੋ, ਤਤੋ ਏਵ ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਮਨਸਿ ਕਰੀਯਤੀਤਿ। **ਪੁਰਿਮਮਨਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਮਨਤੋ। **ਵਿਸਦਿਸਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੀਥਿਜਵਨਂ ਮਨਂ **ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੀਥਿਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਂ ਸਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ **ਸਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਮੁਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਿਸਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ, ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ਸਂਯੋਜਨਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਵਚਨਂ ਇਤਰਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਤਦਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਮਤ੍ਤਂ ਜੋਤੇਤੀਤਿ ਤਥਾਜੋਤਿਤਂ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਵੀਥਿਪਟਿਪਾਦਕੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੭੪. ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਯਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਹਿ ਤੇਸੁ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਉਦਾਸਿਨਭਾਵਤੋ "**ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ**"ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਮਵਾਹਿਤਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਸਮਂ ਅਵਿਸਮਂ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਉਦਾਸਿਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਹੇਸਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਯਥਾ ਰਾਜਾ ਤੁਣ੍ਹੀ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋਪਿ ਅਤ੍ਥਕਰਣੇ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੇ ਯਥਾਸਕਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਲੀਨਾਨੁਦ੍ਧਤਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾ **ਊਨਾਧਿਕਤਾਨਿਵਾਰਣਰਸਾ,** ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਨੋ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਚ੍ਚਮੇਵ। ਯਂ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਨਮੇਵਾਤਿ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ''ਇਦਂ ਨਿਹੀਨਕਿਚ੍ਚਂ ਹੋਤੁ, ਇਦਂ ਅਤਿਰੇਕਤਰਕਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਕ੍ਖਪਾਤਵਸੇਨ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਪਕ੍ਖਪਾਤੋ,** ਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

"**ਅਨਿਯਤੇਸੁ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਦੋਸੋਯੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾ**। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋਯੇਵ ''ਮੇਤ੍ਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੨) ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਂ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਸਾ **ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਯੇ**ਵ।

੪੭੫. ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨਨ੍ਤਿ ਪਰਪਾਣਪਰਧਨਪਰਇਤ੍ਥਿਆਦੀਨਂ। **ਅਮਦ੍ਦਨਂ** ਮਦ੍ਦਨਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੋ। ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੁਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਕਿਰਿਯਾਪਦੇਸੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਤੋ ਏਵ ਸਙ੍ਕੋਚਨਕਿਰਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਵਿਰਤਿਯੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਤ੍ਥੂਨੋ **ਅਕਿਰਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ** ਯੁਜਜਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ, ਵਿਰਤੀਨਞ੍ਹਿ ਸੋਰਚ੍ਚਵਸੇਨ ਸਙ੍ਕੋਚਨਂ, ਅਕਿਰਿਯਾਨਞ੍ਚ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

੪੭੬. ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਧਮ੍ਮੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਦੁਤਿਯੇ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਸਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇ**ਵ **ਹੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ। **ਅਵਸੇਸਾ** ਪਠਮੇ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ।

ਅਵਸੇਸਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਥੰ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ? ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਤੋ। ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਏਵ ਹਿ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਚਰਿਯਾ।

ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨੰ ਸੋਧਨਵਸੇਨ, ਨਾਪਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਦੁਰਾਜੀਵਾਨੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਵਸੇਨਾਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਰਤੀਨੰ ਅਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪਠਮੇ ਵੁਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਤੋ। **ਤੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਮੇ ਵੁਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਏਵ। ਯਦਿ ਏਵ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਆਹ "**ਅਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵੋਯੇਵ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ।

ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਤਿ। **ਮਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਪਿ ਮਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦਿਭੇਦੇ ਮਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ''ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਕਿੰ ਅਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਚੋਦਨਾਯਨੇ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ, ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਞ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨ ਤਾਸੰ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵੋ। ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਪਾਦਕਾਦਿਨਿਯਮੇਨ ਕਦਾਚਿ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਿਰਹੋ ਸਿਯਾ , ਨ ਪਨ ਵਿਰਤਿਵਿਰਹੋ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਵਸੇਨੇਵ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ **ਨਿਯਤਵਿਰਤਿਤਾ**।

੪੧੮. ਨ ਹਿਰਿਯਤਿ ਨ ਲਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਅਹਿਰਿਕੋ,** ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੋ ਵਾ। ''ਅਹਿਰਿਕ੍ਕ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਏਕਸ੍ਸ ਕਕਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪੰ ਕਤ੍ਵਾ "**ਅਹਿਰਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੰ ਧਮ੍ਮਮਾਹ। **ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨੰ** ਅਹੀਲ਼ਨੰ। **ਅਲਜ੍ਜਾ** ਅਵਿਰਿਲਾ। **ਤੇਹੇਵਾ**ਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਏਵ। **ਅਸਾਰਜ੍ਜੰ** ਨਿਬ੍ਭਯਤਾ। **ਅਨੁਤ੍ਤਾਸੋ** ਅਸਮ੍ਭਮੋ। **ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰੇਨ ਪਾਪਾਨੰ ਕਰਣਰਸੰ ਅਹਿਰਿਕੰ, ਅਨੁਤ੍ਤਾਸਾਕਾਰੇਨ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ, ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨੇਵ ਪਾਪਤੋ ਅਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨਿ, ਪਰੇਸੁ ਚ ਅਗਾਰਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ। ਗਾਮਸੂਕਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਸੁਚਿਤੋ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਤੋ ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨੰ ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਹੋਤਿ, ਸਲਭਸ੍ਸ ਵਿਯ ਅਗ੍ਗਿਤੋ ਪਾਪਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਾਸੋ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੪੧੯. ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾਤਿਆਦੀਸੁ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। **ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੰ** ''ਮਮ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤੰ। **ਅਭਿਸਙ੍ਗੋ** ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਆਸਤ੍ਤਿ। **ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ** ਅਵਿਜਹਨੰ, ਦੁਮ੍ਮੋਚਨੀਯਤਾ ਵਾ। **ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨੰ** ਅਸ੍ਸਾਦਦਿਟ੍ਠਿ। ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੨, ੫੪, ੫੭) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੪੮੦. ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਦਸ੍ਸਨੰ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਭਾਵੋ। ਅਞ੍ਞਾਣੰ** ਞਾਣਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਸਮ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ **ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ**। ਯਥਾ ਞਾਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿ **ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਚ੍ਛਾਦਨੰ**। ਅਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਵਾ **ਅਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**। ਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਰਣੰ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਨ੍ਧਕਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**।

੪੮੧. ਮਿਚ੍ਛਾਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤੰ, ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ** ਅਨੁਪਾਯਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਉਪ੍ਪਥਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨੰ **ਪਰਾਮਾਸੋ**। ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਵਸੇਨ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚੰ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭, ੨੦੨, ੨੦੩; ੩.੨੭-੨੯) ਅਭਿਨਿਵਿਸਨੰ **ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**।

੪੮੨. ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਦ੍ਧਤਂ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵਾ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ। ਅਵੂਪਸਮੋ**ਤਿ ਅਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਅਪ੍ਪਸਨ੍ਨਭਾਵਮਾਹ। **ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਲਨਕਿਚ੍ਚਂ। **ਭਨ੍ਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਾਕਾਰਂ। **ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੋ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਪਯੋਜਨੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਅਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ''ਅਵੂਪਸਮੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਨਿਹੀਨਤਾਯ "**ਅਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਚ ਲਾਮਕਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੮੩. ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਮੇਤ੍ਥ ਅਨਿਯਤਂ, ਨ ਮਾਨਾਦੀਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤਾ ਚ ਏਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇ ਪਠਮਾਕੁਸਲਤੋ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਨਾਵਸੀਦਨਭਾਵੇਨ ਸਂਹਤਭਾਵੋ ਥਿਨਂ, ਤੇਨ ਯੋਗਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਿਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋਤਿ **ਥਿਨਤਾ**। ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਘਾਤਵਸੇਨ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ ਮਿਦ੍ਧਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਏਵ ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਮੇਧਿਤਾ ਵਿਹਤਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਮਿਦ੍ਧਨਤਾ ਮਿਦ੍ਧ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਪਟਿਪਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ। ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਅਵਨੋਦਨਂ ਖਿਪਨਂ **ਵੀਰਿਯਾਵਨੋਦਨਂ**। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਸੀਦਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਂਸੀਦਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਸਂਸੀਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਂ ਥਿਨਮ੍ਪਿ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਸਭਾਵਮੇਵ, ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਿਦ੍ਧਂ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਥਿਨਂ? ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਮਿਦ੍ਧਂ? ਯਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੬੨-੧੧੬੩) ਚ ਆਦਿਨਾ ਇਮੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਪਵਤ੍ਤੋ। **ਓਨਹਨਂ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਪਿਦਹਨਂ। **ਲੀਨਤਾ** ਲੀਨਾਕਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਸਙ੍ਕੋਚੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਥਿਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਂਹਨਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਿਦ੍ਧੇਨ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵਿਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਚਲਾਯਿਕਾਨਿਦ੍ਦੂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਪਚਲਾਯਿਕਾਨਿਦ੍ਦਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਰਤਿ** ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ, ਅਧਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਅਰੋਚਨਾ। **ਵਿਜਮ੍ਭਿਕਾ** ਵਿਜਮ੍ਭਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਾਯਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। **ਅਰਤਿਵਿਜਮ੍ਭਿਕਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਚ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਨ੍ਦਿਆਦੀਨਂ ਗਹਣਂ। ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਪਯੋਜਨੇ ਚੇਤਂ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ।

ਅਵਸੇਸਾ ਸੋਲ਼ਸ। ਮਾਨੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨਿਯਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤਰਸੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਹਿ ''ਸਂਯੋਜਨਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਰਾਗੇਨ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਟਿਘੇਨ ਚ ਮਾਨੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਭਵਰਾਗੋਤਿ ਤਯੋਪੇਤੇ ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਦਸਵਿਧਾ ਯੋਜਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਦਸਵਿਧਾਯ ਯੋਜਨਾਯ ''ਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੪.੧) ਵਤ੍ਵਾ ''ਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੪.੧) ਤਥਾ ''ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ ੩.੪.੧) ਵਤ੍ਵਾ ''ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੪.੧) ਚ ਏਵਮਾਗਤਾਹਿ ਯੋਜਨਾਹਿ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਭਾਵੋ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਮਾਨੋ ਨਿਯਤੋ ਸਿਯਾ, ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਮਾਨਰਹਿਤਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਭਵਰਾਗਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਸਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਕਾਮਰਾਗੇਨ ਯੋਜਨਾ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂਯੇਵ ਸਿਯਾ। ਭਵਰਾਗਮੂਲਿਕਾ ਚ ਨ ਸਿਯਾ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧੇਨ ਯੋਜਨਾ ਸਿਯਾ, ਨ ਦਸਵਿਧੇਨ। ਦਸਵਿਧਾਵ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਵਸੇਨ ਉਚ੍ਚਤੋ ਨਮਨਂ **ਉਨ੍ਨਤਿ**। ਉਨ੍ਨਮਨਵਸੇਨੇਵ **ਸਂਪਗ੍ਗਹਰਸੋ**। ਨ ਵੀਰਿਯਂ ਵਿਯ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨੇ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਹਨਵਸੇਨ। ਓਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਕੇਤੁ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਧਜੋ, ਇਧ ਪਨ ਕੇਤੁ ਵਿਯਾਤਿ ਕੇਤੁ, ਉਲ਼ਾਰਤਮਾਦਿਭਾਵੋ। ਤਂ ਕੇਤੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੇਤੁਂ ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਕੇਤੁਕਮ੍ਯਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕੇਤੁਕਮ੍ਯਂ, ਸਾ **ਕੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾ**। ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਮਾਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸੀ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਤ੍ਤਸਿਨੇਹਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਪਦਟ੍ਠਾਨੋ**"ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚਾਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ।

੪੮੫. **ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਬਜਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਂ** ਕੁਜ੍ਝਨਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਸੇਨ, ਵਿਰੂਪਸਂਸਪ੍ਪਨਕਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਚ **ਵਿਸਪ੍ਪਨਰਸੋ**। ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਰਸੋ**। ਦੁਸ੍ਸਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਉਪਭੋਗਫਲਕਾਲੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ **ਵਿਸਸਂਸਟ੍ਠਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੮੬. ਯਂ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਇਸ੍ਸਾਕਰਣਂ, ਸਾ ਇਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਇਸ੍ਸਾਯਨਾ ਇਸ੍ਸਾ"**ਤਿ । **ਉਸੂਯਨਂ** ਅਸਹਨਂ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਏਵ। ਅਭਿਰਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਇਸ੍ਸਾਯ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਨ ਅਭਿਰਤਿਯਾ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਨਭਿਰਤਿਰਸਾ"**ਤਿ।

੪੮੭. ਮਚ੍ਛਰਯੋਗੇਨ ''ਮਚ੍ਛਰੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਮਚ੍ਛਰਿਸਦ੍ਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਮਚ੍ਛਰਭਾਵੋ ਮਚ੍ਛਰਿਯ"**ਨ੍ਤਿ। ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪਨ ਮਾ ਇਦਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਹੋਤੁ, ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਹੋਤੂਤਿ ਮਚ੍ਛਰਿਯਨ੍ਤਿ ਪੋਰਾਣਾ। ਤਂ ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਰੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵਕਰਣੇਨ ਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਕਟੁਕਾਕਾਰਗਤਿ **ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾ। ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਆਵਾਸਾਦਿ।

੪੮੮. **ਕੁਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਕਤਮ੍ਪਿ ਕੁਕਤਮੇਵ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਾਰੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ''ਯਂ ਮਯਾ ਨ ਕਤਂ, ਤਂ ਕੁਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ''ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਰਸ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਕਤਾਕਤਂ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ, ਸੁਚਰਿਤਞ੍ਚ ਕੁਕਤਂ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਂਸਹਚਰਿਤਤਾਯ ਇਧ ''ਕੁਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **"ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਚ੍ਛਾ ਅਨੁਤਾਪਨਂ ਵਿਬਾਧਨਂ **ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪੋ**। ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਤਾਕਤਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੁਚਰਿਤਸ੍ਸ ਅਨੁਸੋਚਨਵਸੇਨ ਵਿਰੂਪਂ ਪਟਿਸਰਣਂ **ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ**। ਪਰਾਯਤ੍ਤਤਾਹੇਤੁਤਾਯ **ਦਾਸਬ੍ਯਮਿਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ**। ਯਥਾ ਹਿ ਦਾਸਬ੍ਯੇ ਸਤਿ ਦਾਸੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇ ਸਤਿ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕੁਸਲੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਕਤਾਕਤਾਕੁਸਲਕੁਸਲਾਨੁਸੋਚਨੇ ਆਯਤ੍ਤਤਾਯ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਦਾਸਬ੍ਯਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਨਿਯਤੇਸੁ ਇਸ੍ਸਾਦੀਸੁ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸਮ੍ਭ**ਵੋਵ ਚਾਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

੪੯੦. **ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤੋ। ''ਨਿਵਾਤੇ ਦੀਪਚ੍ਚੀਨਂ ਠਿਤਿ ਵਿਯਾ''ਤਿ ਹਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿ ਵਿਯ ਸਨ੍ਤਾਨਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥੋ ਨਿਚ੍ਛਯਾਭਾਵੇਨ ਅਸਣ੍ਠਹਨਤੋ ਚੇਤਸੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਦੁਬ੍ਬਲੇ ਸਮਾਧੀ"**ਤਿ। **ਵਿਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਚਿਕਿਚ੍ਛਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਕਰਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾਭਾਵਤੋਤਿ ਤਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨਨੁ ਖੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਂਸਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਸੇਤੀਤਿ **ਸਂਸਯੋ। ਕਮ੍ਪਨਰਸਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਪਨਕਿਚ੍ਚਾ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਗਹਿਤਾਕਾਰੇ ਏਵ ਠਤ੍ਵਾ ਭਮਤੀਤਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਪਿ ''ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨਨੁ ਖੋ, ਇਦਂ ਨੁ ਖੋ, ਅਞ੍ਞਂ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕਮ੍ਪਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਛਯਂ ਦ੍ਵੇਲ੍ਹਕਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਛਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਅਨੇਕਂਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਾਨਾਸਭਾਵਸ੍ਸ ਗਹਣਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਨੇਕਂਸਗਾਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

੪੯੧. **ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ। ਨਨੁ ਚ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਾਪਿ ਵਿਪਾਕਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ"**ਤਿ। **ਵਿਰਤਿਯੋਪਿ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨ ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਨਨੁ ਕੇਸੁਚਿ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਵਿਰਤਿਯੋਪਿ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾ ਕੁਸਲਾਯੇਵਾਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕੇਸੁ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ। ਜਨੇਤਬ੍ਬਜਨਕਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਹਿ ਇਦਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ।

੪੯੨. **ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਾ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਾ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕੁਸਲ...ਪੇ॰... ਸਮਾਨਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵੀਰਿਯਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ ਹੋਤਿ** ''ਵੀਰਿਯਨ੍ਤਂ ਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ।

ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤੀਹਿ ਏਵ ਅਰਹਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਰਮਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਨਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਰਤਿਯੋ**"ਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਸਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇਹਿ ਵਿਰਤਿਕਤੋ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਮਹਗ੍ਗਤੇਸੁ ਪਨ ਤਾਦਿਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਪੀ**"ਤਿ, ਧਮ੍ਮਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋਤਿ ਸਬ੍ਬਪਕਾਰੇਨਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਅਭਿਧਮ੍ਮਨ੍ਤੋਗਧਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੋ ਏਵ, ਏਕਨ੍ਤਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੋ ਪਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਦਭਾਜਨੀਯਨਯੇਨਾ**"ਤਿ।

੪੯੩. ਭਗਵਤਾ ਪਨ ਏਵਂ ਖਨ੍ਧਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਾਯਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਅਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਂ। **ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਪਕਾਰਭੇਦਂ ਆਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਂ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਅਤੀਤਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਂ ਵਾ ਬਹੁਂ ਵਾ ਯਾਦਿਸਂ ਵਾ ਤਾਦਿਸਂ ਵਾ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਾਰਹਂ ਸਬ੍ਬਂ ਬ੍ਯਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸਾਰਹੇਸੁ ਪਸਙ੍ਗਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਂ ਅਤਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਯਮਨਤ੍ਥਂ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਨਿਯਮਨ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਚ **ਯਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਏਕਂ ਪਦਂ, ਸਨਿਪਾਤਂ **ਕਿਂ**-ਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਏਕਂ ਪਦਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਯਮੇਕਤ੍ਥਦੀਪਨਤੋ "**ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਾਪੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ। **ਅਤੀਤਾਦਿਨਾ ਵਿਭਾਗਂ ਆਰਭਤਿ** ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ।

੪੯੪. **ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਸਮਯਖਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਕਾਲੇ **ਅਦ੍ਧਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੇ**ਪਿ ''ਅਤੀਤਂ ਨਾਨ੍ਵਾਗਮੇਯ੍ਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੭੨, ੨੭੫, ੨੭੬, ੨੭੭) ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨੇਵ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਦ੍ਧਾ, ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਅਤੀਤੋ ਅਦ੍ਧਾ ਅਨਾਗਤੋ ਅਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਦ੍ਧਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫; ਇਤਿਵੁ॰ ੬੩) ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਦ੍ਧਾ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਸੁਤ੍ਤ**ਵਸੇਨ ਖਣਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਜਾਤਂ... ਪੇ॰... ਪਾਤੁਭੂਤਂ। ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੨) ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਦਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਤੀਤਾਦਿਕੋ ਅਦ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸੋ ਏਵ ਇਧਾਪਿ ''ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਸੀਤਂ ਸੀਤਸ੍ਸ ਸਭਾਗੋ, ਤਥਾ ਉਣ੍ਹਂ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ। ਯਂ ਪਨ ਸੀਤਂ, ਉਣ੍ਹਂ ਵਾ ਸਰੀਰੇ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਂ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਨੂਨਂ ਅਨਧਿਕਂ ਏਕਾਕਾਰਂ, ਤਂ ਏਕੋ ਉਤੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਸਭਾਗਉਤੁਨੋ ਅਨੇਕਤ੍ਤਾ **ਏਕ**-ਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਏਵਂ ਆਹਾਰੇਪਿ।

ਏਕਵੀਥਿਏਕਜਵਨਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਛਟ੍ਠਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਨ੍ਤਤਿਸਮਯਕਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨਂ ਉਪਕਾਰਤ੍ਥਾਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਕਥਿਤਾ। ਜਨਕੋ ਹੇਤੁ, ਉਪਥਮ੍ਭਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਞ੍ਚ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਯਥਾ ਬੀਜਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਰੁਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਪਥਵੀਆਦੀਨਞ੍ਚ ਤਦੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਆਹਾਰਾਦੀਨਂ ਤਦੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਂ, ਏਵਂ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਕਲਾਪਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਜਨਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾਨਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਉਤੁਆਦੀਨਂ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਨ ਏਕਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਲਿਙ੍ਗਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਬਲਵਤਾ ਅਕੁਸਲੇਨ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਦੁਬ੍ਬਲੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭਵਤਿ। ਦੁਬ੍ਬਲੇਨ ਚ ਅਕੁਸਲੇਨ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਬਲਵਤਾ ਕੁਸਲੇਨ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭਵਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਵਿਸਭਾਗਤਾਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕੋਤਿ ਨ ਗਹਿਤੋ।

ਤਂਤਂਸਮਯਨ੍ਤਿ ਏਕਮੁਹੁਤ੍ਤਾਦਿਕੋ ਸੋ ਸੋ ਸਮਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਤਂਤਂਸਮਯਂ, ਰੂਪਂ, ਤਂਤਂਸਮਯਵਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਤਿ ਤਤੋ ਖਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ। ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ **ਅਨਾਗਤਂ। ਪਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਤਤੋ ਪਚ੍ਛਾ। ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਅਤੀਤਂ**। ਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁਕਿਚ੍ਚਂ, ਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਨਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ, ਤਂ **ਅਤੀਤਂ** ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਹੇਤੁਕਿਚ੍ਚਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਫਲਤ੍ਤਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਞ੍ਚਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੀਸੁਪਿ ਖਣੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਂ। ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦਿਕਂ, ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਫੁਸਨਾਦਿਕਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਂ ਸਕਿਚ੍ਚਂ, ਸਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਰਣਕ੍ਖਣੋ **ਸਕਿਚ੍ਚਕ੍ਖਣੋ,** ਸਹ ਵਾ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਸਕਿਚ੍ਚਂ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਸਕਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ ਵਾ ਅਰੂਪਂ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਸੋ **ਸਕਿਚ੍ਚਕ੍ਖਣੋ,** ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਖਣਾਦਿਕਥਾਯਂ "**ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਾਗਤਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਅਤੀਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਂ। ਅਦ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤੀਤਾ ਅਞ੍ਞੇ ਅਨਾਗਤਾ ਅਞ੍ਞੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ਨਤ੍ਥਿ ਧਮ੍ਮਤੋ ਭੇਦੋ, ਕਾਲਤੋ ਏਵ ਭੇਦੋ। ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਾਗਤੋ , ਖਣਤ੍ਤਯੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਤੀਤੋਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾ, ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਦਿ ਵਿਯ ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤੀਤਮਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋ।

੪੯੫. ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਭੇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਵੁਤ੍ਤਨਯੋ ਏਵਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਅਪਰਿਤੁਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਯਦਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਦ੍ਦਾਨਂ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਬਾਹਿਰਸਦ੍ਦਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਥਭੇਦੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਦ੍ਦੋ ਸਪਰਸਨ੍ਤਾਨਿਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਬਾਹਿਰਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਸਨ੍ਤਾਨਿਕੇਸ੍ਵੇਵ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੇ। ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਮੇਵ, ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਿਕਮ੍ਪਿ ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਬਾਹਿਰਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੪੯੬. ਹੀਨਪਣੀਤਭੇਦੋ ਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਦੇਵ** ਸੁਦਸ੍ਸੀਨਂ ਰੂਪਂ। **ਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ। ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, **ਤਂ ਹੀਨਂ** ਅਨਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ। ਯਂ **ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ, ਤਂ ਪਣੀਤਂ** ਇਟ੍ਠਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੋ ਸਯਂ ਅਨਿਟ੍ਠੋ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਇਟ੍ਠੇ, ਏਵਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੋਪਿ ਸਯਂ ਇਟ੍ਠੋ ਇਟ੍ਠੇ ਏਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਅਨਿਟ੍ਠੇ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** –

‘‘ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਵਸੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਞ੍ਹਿ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬) ਚ।

ਤਤ੍ਥ ਮਨਾਪਾਨਿਪਿ ਕਾਨਿਚਿ ਹਤ੍ਥਿਰੂਪਾਦੀਨਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿ ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਾਨਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਨਂ ਸੁਖਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੇਨ ਕੁਸਲੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਸੁਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਕੁਸਲੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਜਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਤਾ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾਰਹਾ ਸਿਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਅਨਿਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ, ਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਇਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ, ਤੇਨ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਮ੍ਪਿ ਸੋਭਨਂ ਪਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਇਟ੍ਠਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵਾਤਿ।

ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਂ ਪਨ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਰੂਪਂ ਅਮਨਾਪਂ, ਯਤੋ ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਪਲਾਯਨ੍ਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਚ ਦੇਵਤਾਰੂਪਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਭਾਯਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਆਰਬ੍ਭ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਨ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਨ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਰਤਿ ਹੋਤਿ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਚ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਹਤ੍ਥਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਵੋਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਕਂ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਜਂ ਬਹੁਲਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਂ, ਵਿਪਾਕਂ ਪਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਞ੍ਚੇਤੁਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਨਿਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ’’ਤਿ, ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਕਾਮਗੁਣਸਦਿਸਤਾਯ ਤਂਸਦਿਸੇਸੁ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਟ੍ਠਾਨੇਵ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ‘‘ਕਾਮਗੁਣਾ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੪-੧੬੫, ੧੭੭-੧੭੮, ੨੮੭; ੨.੧੫੫, ੨੮੦; ੩.੫੭, ੧੯੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੦) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਕਾਮਗੁਣਵਿਸਭਾਗਾ ਵਾ ਰੂਪਾਦਯੋ ‘‘ਕਾਮਗੁਣਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਸਿਵੇ ਸਿਵਾਤਿ ਵੋਹਾਰੋ ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਵਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਕਾਮਗੁਣਾ ਏਵ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਰੂਪਾ ਲੋਕੇ ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੦੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੩)। ਅਤਿਸਯੇਨ ਪਨ ਕਮਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ** ਕਾਮਗੁਣਾਤਿ ਇਟ੍ਠਰੂਪਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਵੁ**ਤ੍ਤਨਯਮੇ**ਵਾਤਿ ਅਭਿਦੇਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਂ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਓਕਾਸਤੋਪੇਤ੍ਥ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਤ੍ਤਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਰੂਪਂ ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ, ਕਿਤ੍ਤਕਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦੂਰੇ ਨਾਮ? ਪਕਤਿਕਥਾਯ ਕਥੇਨ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹਤ੍ਥਾ ਸਵਨੂਪਚਾਰੋ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਓਰਤੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ, ਪਰਤੋ ਦੂਰੇ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਰੂਪਂ ਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਓਕਾਸਤੋਪਿ ਦੂਰੇ ਹੋਤਿ, ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਪਨ ਓਕਾਸਤੋਵ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਲਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਓਕਾਸਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਹੋਤਿ, ਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤਂ ਓਕਾਸਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ। ‘‘ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਨਾਮ, ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਰਸ੍ਸ ਦੂਰੇ। ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਗਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ, ਬਹਿ ਠਿਤਸ੍ਸ ਦੂਰੇਤਿ ਏਵਂ ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭਪਮੁਖਪਰਿਵੇਣਸਙ੍ਘਾਰਾਮਸੀਮਾਗਾਮਖੇਤ੍ਤਜਨਪਦਰਜ੍ਜਸਮੁਦ੍ਦਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਤਦਨ੍ਤੋਗਤਬਹਿਗਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੂਰਸਨ੍ਤਿਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੯੭. ਤਦੇਕਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਤਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਏਕਤੋ। **ਅਭਿਸਂਯੂਹਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵਾ, ਸਮੂਹਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪਂ ਕਤ੍ਵਾ। **“ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ…ਪੇ॰… ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਰੂਪਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਸਮਾਸਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਨ ਹਿ ਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ**”ਤਿ।

੪੯੮. ਰਾਸਿਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ, ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਦ੍ਧਾਸਮਯਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਅਵਚਨੰ ਸੁਖਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾਯ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵਵਚਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਸੁਖਾ ਏਵ ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ, ਸਮਯਵਸੇਨ ਚ ਅਤੀਤਾਦਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਏਵ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਏਵ ਚ ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਨ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਾਯੋ ਅਦ੍ਧਾਸਮਯਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਅਰਹਤਿ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਤੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਵੇਦਨੇਕਦੇਸਾ ਪਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਸਨ੍ਤਤਿਖਣੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਅਰਹਨ੍ਤਿ ਤਥਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਯੰ ਪਨ ਸੁਖਾਦੀਸੁ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਯੋ ਭੇਦੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਏਕਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸ ਪਾਕਟਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਿਕਾ ਤੰਸਹਿਤਦ੍ਵਾਰਾਲਮ੍ਬਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਕੇਕਵਿਧਵਿਸਯਸਮਾਯੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਭੇਦਨ੍ਤਰੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਭਾਵੇਨ ਗਹਣੰ ਕਤੰ, ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ ਵਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਅਰਹਨ੍ਤੀਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਖਣਵਸੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਕਵਿਧਵਿਸਯਸਮਾਯੋਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਸਦ੍ਧਾਦਿਸਹਿਤਵੇਦਨਾ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। "ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤਗਤਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੪੯੯. ਸਬਜਾਪਾਰਸਉਸ੍ਸਾਹਸਵਿਪਾਕਤਾ ਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਾਵਜ੍ਜਕਿਰਿਯਹੇਤੁਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਾਵਜ੍ਜਕਿਰਿਯਹੇਤੁਤੋ**ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਗਾਰਯ੍ਹਕਿਰਿਯਾਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ। **ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਲਾਹੇਨ ਸਦਰਥਭਾਵਤੋ । ਵੂਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵਾਯ ਕੁਸਲਾਯ ਵੇਦਨਾਯ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਸਬਜਾਪਾਰਤੋ**ਤਿ ਸਈਹਤੋ। ਤੇਨ ਯਥਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਵਦਨ੍ਤੋ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਯੋਗਜਤਮਾਹ। **ਸਉਸ੍ਸਾਹਤੋ**ਤਿ ਸਸਤ੍ਤਿਤੋ, ਤੇਨ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤੰ। **ਸਵਿਪਾਕਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇਨਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੰ। ਤੀਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤੰਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਬਜਾਪਾਰਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਵਾ **ਸਬਜਾਪਾਰਤੋ,** ਜਵਨੁਸ੍ਸਾਹਵਸੇਨ **ਸਉਸ੍ਸਾਹਤੋ,** ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ **ਸਵਿਪਾਕਤੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਪਾਕੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਪਿ ਕਿਰਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਵਿਯ ਸਬਜਾਪਾਰਾ, ਸਉਸ੍ਸਾਹਾ ਏਵ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਵਾਰੇ ''ਸਵਿਪਾਕਤੋ'' ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਬਜਾਬਜ੍ਝਤੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਦੁਕ੍ਖਤੋ। **ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯਤੋ**ਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਕਿਰਿਯਹੇਤੁਤੋ, ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਾਭਾਵਤੋ, ਅਬਜਾਬਜ੍ਝਤੋ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਏਵੰ ਅਕੁਸਲਾਯ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤੋ। **ਯਥਾਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਗਾਨੁਰੂਪੰ। ਤੀਸੁ ਕਾਰਣੇਸੁ ਯੰ ਯੰ ਯਸ੍ਸਾ ਯਸ੍ਸਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵੇਦਨਾਹਿ ਵਿਪਾਕਬਜਾਕਤਾਯ ਤੀਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**। ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਾਯ ਸਵਿਪਾਕਤੋ ਸਵਿਪਾਕਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠਸਬਜਾਪਾਰਸਉਸ੍ਸਾਹਤੋ ਵਾਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਬਜਾਕਤਾ ਅਬਜਾਪਾਰਤੋ , ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਤੋ, ਅਵਿਪਾਕਤੋ ਚ ਤਾਹਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵੇਦਨਾਹਿ ਸੁਖੁਮਾ। ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤਾ ਅਵਿਪਾਕਤੋ, ਅਵਿਪਾਕਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠਸਬਜਾਪਾਰਸਉਸ੍ਸਾਹਤੋ ਵਾਤਿ ਏਵੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਯ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ। ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਹਿ ਕਮ੍ਮਪਟਿਬਿਮ੍ਬਭੂਤਾ ਚ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਬਜਾਪਾਰਵਿਰਹਤੋ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਾ ਵਿਪਾਕਾ। ਸਉਸ੍ਸਾਹਾ ਚ ਕਿਰਿਯਾ ਅਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾ। ਸਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਸਗਬ੍ਭਾ ਵਿਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਤਿ।

੫੦੦. ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਤੋਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਾਭਾਵਤੋ ਸੁਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ। **ਸਵਿਪ੍ਫਾਰਤੋ**ਤਿ ਸਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਤੋ, ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਭਿਭਵਨਤੋ**ਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਤੋ। ਸੁਖਾਯ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਾਤਤਾ। ਸਨ੍ਤਾਦਯੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਖੁਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿ "**ਯਥਾਯੋਗ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਾਕਟਤੋ**ਤਿ ਸੁਖਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਭੂਤਭਾਵਤੋ। **ਸਾ** ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ।

੫੦੧. ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸਮਾਪਨ੍ਨ-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਭੂਮਿਵਸੇਨਾਪਿ ਵੇਦਨਾਨੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਇਤਰਾ** ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ।

ਓਘਨਿਯਤੋਤਿ ਓਘੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਤਥਾ **ਯੋਗਨਿਯਤੋ, ਗਨ੍ਥਨਿਯਤੋ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਗਨ੍ਥੇਵ ਗਨ੍ਥਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਹਿਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਤੋਤਿ **ਗਨ੍ਥਨਿਯੰ**। ਏਵੰ **ਨੀਵਰਣਿਯੰ, ਉਪਾਦਾਨਿਯਞ੍ਚ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੰਕਿਲੇਸੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਸੰਕਿਲੇਸੰ ਵਾ ਅਰਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਸੰਕਿਲੇਸਿਕਾ। ਸਾ** ਅਨਾਸਵਾ।

੫੦੨. ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾਯ। **ਸਮ੍ਭੇਦੋ**ਤਿ ਸਙ੍ਕਰੋ। ''ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸੁਖੁਮਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਪੁਨ ਸੁਖੁਮੋਲ਼ਾਰਿਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਯਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ **ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬੋ**। ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਸੁਖੁਮਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਭਾਵਪੁਗ੍ਗਲਲੋਕਿਯਵਸੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਤੰ ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਵੰ ਸੁਖਾਦਯੋਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਕੁਸਲਾ ਵੇਦਨਾ **ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਸੁਖੁਮਾ**। ਕੁਸਲਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਾ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ ਸੁਖੁਮਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। "**ਨ ਪਰਾਮਸਿਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਜਾਤਿਆਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਵੋਮਿਸ੍ਸਕਾ ਏਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵੰ ਸਮ੍ਭੇਦਸ੍ਸ ਪਰਿਹਾਰੋ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੁਖੇਨ, ਏਵੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੁਖੇਨਪਿ, ਯਥਾ ਚ ਜਾਤਿਮੁਖੇਨ, ਏਵੰ ਸਭਾਵਾਦਿਮੁਖੇਨਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ "**ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**"ਤਿ ਅਤਿਦਿਸਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਜਾਤਿਆਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁਪਿ ਮਿਥੋ ਅਕੁਸਲਾਦੀਨੰ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। "**ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਤੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੋਸਸਹਗਤਾਯ ਪਾਕਟੰ ਕੁਰੂਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਨਿਯਤਾ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਨਿਯਤਾ, ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਕਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਨਕਵਿਪਾਕਤਾਯ **ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਾ** ਦੇਵਦਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਵਿਯ। **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ** ਸਭਾਵਤਿਖਿਣਤਾਯ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ** ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਤਾਯ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ। ਸਾਪਿ** ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ **ਨਿਯਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ,** ਤਤੋ **ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਤਿਕਾ,** ਤਤੋ **ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਏਕਜ੍ਝੰ ਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰਯੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਤਰਾ ਸੁਖੁਮਾ**"ਤਿ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਦੋਸਸਹਗਤਾ, ਲੋਭਸਹਗਤਾਤਿ ਅਭੇਦੇਨ। **ਅਕੁਸਲਾ ਬਹੁਵਿਪਾਕਾ** ਦੋਸੁਸ੍ਸਨ੍ਨਤਾਯ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**। ਤਥਾ **ਕੁਸਲਾ ਅਪ੍ਪਵਿਪਾਕਾ**। ਮਨ੍ਦਦੋਸਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾ **ਅਪ੍ਪਵਿਪਾਕਾ ਸੁਖੁਮਾ**। ਤਥਾ **ਕੁਸਲਾ ਬਹੁਵਿਪਾਕਾ**।

ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਨਿਕਨ੍ਤਿਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦੀਨੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਸੁਖੁਮਾਵ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਵਿਭਾਗੰ ਪਰਤੋ ਵਕ੍ਖਤਿ। **ਭਾਵਨਾਮਯਾਪੀ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਮਯਾਯ ਭੇਦਨੇਨ ਦਾਨਸੀਲਮਯਾਨਮ੍ਪਿ ਭੇਦਨੰ ਨਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਭਾਵਨਾਯ ਪਗੁਣਬਲਵਕਾਲਾਦੀਸੁ ਕਦਾਚਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਭਾਵਨਾਮਯਾਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ**"ਤਿ। **ਤੰਤੰਭੂਮਿਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਵੇਦਨਾਸੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਸੁਖੁਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਾ ਨੇਤਬ੍ਬੰ। ''ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਾ ਸੁਖੁਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਚ ''ਦਾਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ, ਸੀਲਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਸੁਖੁਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਯਾਵ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾ ਨੇਤਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਚ ਜਾਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਯੰ ਵਿਭਾਗੋ, ਏਵੰ ਸਭਾਵਕੋਟ੍ਠਾਸਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਦੁਕ੍ਖਾਦੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸਬ੍ਬੋ ਚਾਯੰ ਵਿਭਾਗੋ ਲਕ੍ਖਣਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਓਕਾਸਵਸੇਨ ਚਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਸੁਖਾਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ। **ਯਥਾਨੁਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਯਾ ਵੇਦਨਾ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪੰ। **ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਆਰਬ੍ਭ ਵੇਦਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਪਿ। **ਹੀਨਵਤ੍ਥੁਕਾ**ਤਿ ਹੀਨੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਕਞ੍ਜਭਤ੍ਤੰ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾ ਹੀਨਵਤ੍ਥੁਕਤਾਯ **ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ**। ਸਾਲਿਮੰਸੋਦਨੰ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਣੀਤਵਤ੍ਥੁਕਤਾਯ **ਸੁਖੁਮਾ**ਤਿ।

੫੦੩. ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿੰ ਆਮਸਤਿ। ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਅਸਮਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਤਾ **ਵਿਸਭਾਗਤਾ**। ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾਦਿਵਸੇਨ ਅਸਦਿਸਕਿਚ੍ਚਤਾ **ਅਸੰਸਟ੍ਠਤਾ,** ਨ ਅਸਮ੍ਪਯੋਗੋ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਦੂਰਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਹੋਤੀਤਿ ਸੰਸਟ੍ਠਤਾ ਸਨ੍ਤਿਕਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਵੇਦਨਾਯ ਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਸਨ੍ਤਿਕਪਦਵਣ੍ਣਨਾਯ ਚ ''ਸਭਾਗਤੋ ਚ ਸਰਿਕ੍ਖਤੋ

ਚਾ’’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾ **ਅਸਰਿਕ੍ਖਤਾ। ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਓਲਾਰਿਕਸੁਖੁਮਭੇਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਵਾਰੇਸੁ। ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਸਮਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਤਾ **ਸਭਾਗਤਾ,** ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾ **ਸਰਿਕ੍ਖਤਾ**। ਤੇਨਾਹ **“ਅਕੁਸਲਾ ਪਨ…ਪੇ॰… ਸਨ੍ਤਿਕੇ**”ਤਿ।

ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਕਮਾਦਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੦੪. ਏਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਂ। **ਞਾਣਭੇਦਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਤ੍ਥਂ। **ਕਮਤੋ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਤੋ, ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾਯਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋ, ਤਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਭੇਦਤੋ, ਖਨ੍ਧੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਵਿਭਾਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੂਨਾਧਿਕਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਭਾਵਤੋ। **ਉਪਮਾਤੋ**ਤਿ ਉਪਮਾਹਿ ਉਪਮੇਤਬ੍ਬਤੋ। **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤੋ। **ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਤੋ। **ਵਿਭਾਵਿਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਵਤਾ।

ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਪਟਿਪਾਟਿ। ‘‘ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੮, ੯) ਪਠਮਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਤਿਯਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਦੁਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ**। ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾ ਤਤੋ ਪਰਾਪੀਤਿ ਆਹ **“ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ…ਪੇ॰… ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ**”ਤਿ, ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਣੀਤਾ ਭੂਮਿਯੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਅਯਂ **ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ**। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿਆਦਿਕੋ (ਵਿਭ॰ ੩੫੫) ਏਕਕ੍ਖਣੇਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਮ੍ਭਵਤੋ **ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ** ਚ। ਦਾਨਕਥਾਦਯੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੁਕ੍ਕਂਸਤੋ ਕਥਿਤਾ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਦਾਨਾਦੀਨਂ ਇਧ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮਵਚਨਂ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਹੇਤੁਕਤਾਯ ਹਿ ‘‘ਪਠਮਂ ਕਲਲਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫; ਕਥਾ॰ ੬੯੨) ਦੇਸਨਾਪਿ ਸਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਕਮਭਾਵੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵੇਨ ਪਨ ਅਨੇਕੇਸਂ ਵਚਨਾਨਂ ਸਹਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯੇਨ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਦੇਸਨਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਮੋ **ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਪਠਮਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਤਤੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਏਵਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੇਨ ਨੇਸਂ ਦੇਸਨਾ ਸਿਯਾ। **ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਨੀਯਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ। **“ਚਤੁਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਅਨਿਯਤਭੂਮਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਿਯਤਭੂਮਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ।

ਅਭੇਦੇਨਾਤਿ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਭੇਦਂ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਿਣ੍ਡਗ੍ਗਹਣੇਨ। **ਅਤ੍ਤਗਾਹਪਤਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਗਾਹਸਙ੍ਖਾਤੇ ਦਿਟ੍ਠੋਘੇ ਨਿਪਤਿਤਂ। **ਸਮੂਹਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਰੂਪਤੋ ਅਰੂਪਂ ਵਿਵੇਚੇਨ੍ਤੋ ਰੂਪਾਰੂਪਸਮੂਹੇ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜ੍ਜਨਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਚਕ੍ਖੁਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸਯਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਮੁਦਾਯਭੂਤਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਵਦਤਿ। ਯਾ ਏਤ੍ਥ ਇਟ੍ਠਂ, ਅਨਿਟ੍ਠਞ੍ਚ ਰੂਪਂ ਸਂਵੇਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਰੂਪਸਂਵੇਦਨਿਕਂ ਵੇਦਨਂ ਦੇਸੇਸੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਸਞ੍ਞਾਯ ਗਹਿਤਾਕਾਰੇ ਵਿਸਯੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕੇ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋ, ਨ ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯ**”ਨ੍ਤਿ। ‘‘ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੧-੨), ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੬੨), ਛਦ੍ਵਾਰਾਧਿਪਤਿ ਰਾਜਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੮੧ ਏਰਕਪਤ੍ਤਨਾਗਰਾਜਵਤ੍ਥੁ) ਵਚਨਤੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਅਧਿਪਤਿ।

੫੦੫. ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ **“ਸਾਸਵਂ ਉਪਾਦਾਨਿਯ**”ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਨਾਸਵਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਤਂਸਭਾਵਤਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ, ਨ ਅਨਾਸਵਰੂਪਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ।

ਅਨਾਸਵਾਵ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਅਨਾਸਵਾ ਖਨ੍ਧੇਸ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਧ ਪਨ** ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ **ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ** ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਪਿ।

੫੦੬. ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਸਭਾਗੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਙ੍ਗਹੋ **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਸਭਾਗੇਕਸਙ੍ਗਹੋ**। ਸਭਾਗਸਭਾਵੇਨ ਹਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਸਮਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਸਭਾਗਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਸੁ ਸਙ੍ਖਤਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਆਯੂਹਨਰਸਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਬਲਵਨ੍ਤਿ ਸਾ ''ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਰੁਪ੍ਪਨਾਦਿਵਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣਰਹਿਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਸਙ੍ਖਤਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਸਾਮਞ੍ਞੇਨਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਫੁਸਨਾਦਯੋ ਪਨ ਸਭਾਵਾ ਵਿਸੁਂ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਞ੍ਞੁਨਾ ਤਥਾਗਤੇਨ ਫਸ੍ਸਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਯੇ ਹਿ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣਾ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਲੋਕਞ੍ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਇਮੇ ਏਵ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਸੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗਾਹਸ੍ਸ ਏਤਪ੍ਪਰਮਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਨ ਚ ਵਕ੍ਖਮਾਨਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਚ ਖਨ੍ਧੇ ਏਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਖਨ੍ਧਨਿਬ੍ਬਾਨਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਮਾਹ। **ਵੇਦਨ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ''ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫) ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਾਨਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਨ ਪਞ੍ਚੇਵਾਤਿ ਚੋਦਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਮਾਹ **"ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਤਦਵਰੋਧਤੋ"**ਤਿ।

੫੦੭. ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਤੋ"**ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਯ ਆਬਾਧਕਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਰਾਗਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਦਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾਦਿਆਕਾਰਗਾਹਿਕਾ ਤਂਤਂਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮੂਲਭੂਤਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਪਿਤ੍ਤਾਦਿ ਵਿਯ ਰੋਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਉਤੁਭੋਜਨਵਿਸਮਤਾਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਾਦਿ ਵਿਯ ਮੂਲਕਾਰਣਂ **ਨਿਦਾਨਂ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਭੂਤਾ ਚੇਤਸਿਕਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਗਿਲਾਨੂਪਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਟ੍ਠਰੋਗਵਤੋ ਸਿਨਿਯ੍ਹਂ ਤਸ੍ਸ ਭਿਯ੍ਯੋਭਾਵਾਯ ਵਿਯ ਬਾਲਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਦੁਕ੍ਖਾਵਹਾ ਅਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵਨਸਦਿਸੀ। **ਵੇਦਨਤ੍ਤਾਯਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਸਭਾਵਤ੍ਤਂ, ਵੇਦਨਤ੍ਤਲਾਭਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਰਣਟ੍ਠਾਨਤਾਯ, ਭੋਜਨਾਧਾਰਤਾਯ ਚ **ਚਾਰਕੂਪਮਂ, ਭਾਜਨੂਪਮ**ਞ੍ਚ ਰੂਪਂ। ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਕਾਰਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ, ਵੇਦਨਾਭੋਜਨਸ੍ਸ ਛਾਦਾਪਨਤੋ ਚ **ਅਪਰਾਧੂਪਮਾ, ਬਞ੍ਜਨੂਪਮਾ** ਚ ਸਞ੍ਞਾ। ਵੇਦਨਾਹੇਤੁਤੋ **ਕਾਰਣਕਾਰਕੂਪਮੋ, ਪਰਿਵੇਸਕੂਪਮੋ** ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਭਤ੍ਤਕਾਰੋ ਏਵ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਰਿਵਿਸਤੀਤਿ ਪਰਿਵੇਸਕਗ੍ਗਹਣਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਬਾਧਿਤਬ੍ਬਤੋ, ਅਨੁਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਚ **ਅਪਰਾਧਿਕੂਪਮਂ, ਭੁਞ੍ਜਕੂਪਮ**ਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੦੮. ''ਪਞ੍ਚ ਵਧਕਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ **ਆਸੀਵਿਸੂਪਮੇ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) ਵਧਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਭਾਰੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ **ਭਾਰਸੁਤ੍ਤੇ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੨) ਭਾਰਾਤਿ, ''ਅਤੀਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਿਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਏਤਰਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜਾਮਿ। ਅਹਞ੍ਚੇਵ ਖੋ ਪਨ ਅਨਾਗਤਂ ਰੂਪਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦੇਯ੍ਯਂ, ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਾਹਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਰੂਪੇਨ ਖਜ੍ਜੇਯ੍ਯਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ...ਪੇ॰... ਖਜ੍ਜਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) **ਖਜ੍ਜਨੀਯਪਰਿਯਾਯੇ** ਖਾਦਕਾਤਿ, ''ਸੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪਂ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੫) **ਯਮਕਸੁਤ੍ਤੇ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਕਾਤਿ। ਯਦਿਪਿ ''ਇਧ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਬਾਹੁਲ੍ਲੇਨ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭੂਮਿਵਿਚਾਰੋ ਹੇਸੋਤਿ।

ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਵਿਯਾਤਿਆਦੀਸੁ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਏਵਂ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡਾਦਿਸਦਿਸਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਯਥਾ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਨਿਸ੍ਸਾਰੋ ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲੋ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗੋ; ਗਹਿਤੋਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਸਾਧੇਤਿ, ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕਸਨ੍ਧਿਸਙ੍ਘਟਿਤੋ ਬਹੂਨਂ ਪਾਣਕਾਨਂ ਆਵਾਸੋ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੂਪਚਿਤੋ

ਸਬ੍ਬਾਵਤ੍ਥੁਨਿਪਾਤੀ ਅਵਸ੍ਸਂਭੇਦੀ, ਏਵਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਨਿਸ੍ਸਾਰਂ ਫੇਗ੍ਗੁ ਵਿਯ, ਸੁਖਭਞ੍ਜਨੀਯਤੋ ਦੁਬ੍ਬਲਂ, ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧੁਵਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਹਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਗਹਿਤਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਛਿਦ੍ਦਂ ਅਸੀਤਿਸਤਸਨ੍ਧਿਸਙ੍ਘਟਿਤਂ ਅਨੇਕਕਿਮਿਕੁਲਾਵਾਸਂ ਕਲਲਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੂਪਚਿਤਂ ਕਲਲਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਾਸੁਪਿ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਅਵਸ੍ਸਮੇਵ ਚ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩.੯੫; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੬ ਕਮਾਦਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾ) ਪਨ ਪਰਿਮਦ੍ਦਨਾਸਹਨਮੇਵ ਉਪਮੂਪਮੇਯ੍ਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ ਨਿਸ੍ਸਾਰੋ ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲੋ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗੋ, ਗਹਿਤੋਪਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤਿ, ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਤਥਾ ਵੇਦਨਾਪਿ। ਯਥਾ ਚ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ੋ, ਉਦਕਤਲਂ, ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁਂ, ਉਦਕਜਲ੍ਲਿਕਂ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਪੁਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਣਵਾਤਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਜਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਪਿ ਵਤ੍ਥੁਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਿਲੇਸਜਲ੍ਲਂ, ਫਸ੍ਸਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਉਦਕਤਲੇ ਬਿਨ੍ਦੁਨਿਪਾਤਜਨਿਤੋ ਵਾਤੋ ਉਦਕਜਲ੍ਲਿਕਸਙ੍ਖਾਤਂ ਉਦਕਲਸਿਕਂ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਪੁਟਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੁਲ਼ਂ ਨਾਮ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਪਾਥਗਮਨਜਨਿਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਜਲ੍ਲਂ ਸਹਕਾਰੀਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਂ ਨਾਮ ਕਰੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਮੂਲਕਾਰਣਭੂਤੇਹਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਾਦਨਭੂਤੇਹਿ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਵਟ੍ਟਗਤਂ ਵੇਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਊਨੇਹਿਪਿ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ। ਇਧ ਮੁਹੁਤ੍ਤਰਮਣੀਯਤਾ ਉਪਮੋਪਮੇਯ੍ਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਯਥਾ ਪਨ **ਮਰੀਚਿਕਾ** ਅਸਾਰਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਾ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਾਤੁਂ ਵਾ ਨ੍ਹਾਯਿਤੁਂ ਵਾ ਭਾਜਨਂ ਵਾ ਪੂਰੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਪਿ ਅਸਾਰਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਾ। ਯਥਾ ਚ ਮਰੀਚਿਕਾ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨਾ ਸਞ੍ਜਾਤੂਮਿਵੇਗਾ ਵਿਯ ਖਾਯਨ੍ਤੀ ਮਹਾਜਨਂ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭੇਤਿ, ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਪਿ ''ਨੀਲਂ ਪੀਤਂ ਦੀਘਂ ਰਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਭਾਵਮਤ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ''ਸੁਭਂ ਸੁਖਂ ਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਲੋਕਂ ਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭੇਤਿ।

ਯਥਾ **ਕਦਲਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ** ਅਸਾਰੋ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗੋ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗੋਪਾਨਸੀਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਉਪਨੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਉਪਨੀਤਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਵਟ੍ਟਿਸਮੋਧਾਨੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਅਸਾਰੋ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗੋ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਗਹਿਤਮ੍ਪਿ ਤਥਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਬਹੁਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨੋ ਚ। ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਹਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਚੇਤਨਾਦੀਨਂ, ਤੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਯਥਾ ਚ **ਮਾਯਾ** ਅਸਾਰਾ ਅਗਯ੍ਹੁਪਗਾ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਇਤ੍ਤਰਾ ਲਹੁਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਮਣਿਆਦਿਮੇਵ ਮਣਿਆਦਿਰੂਪੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ ਮਹਾਜਨਂ ਵਞ੍ਚੇਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਸਾਰਂ ਇਤ੍ਤਰਂ ਲਹੁਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਤੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਿਯ, ਠਿਤਂ ਵਿਯ, ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਗਾਹਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਗਮਨੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਗਮਨਾਦੀਸੂਤਿ। ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਮਾਯਾਸਦਿਸਂ।

ਪਞ੍ਚਪਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਸੁਭਾਦਿਸਭਾਵਾ ਏਵ ਸਂਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਵਤ੍ਥੁਭਾਵਾਦਿਤੋਤਿ ਅਸੁਭਾਦਿਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਏਵ, ਤਥਾਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੋਚਿ ਵਿਸੇਸੋ ਸੁਖਗ੍ਗਹਣੀਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਸੇਸਤੋ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤੁਵਿਪਲ੍ਲਾਸਪ੍ਪਹਾਨਕਰਾਤਿ ਤੇਸਂ ਗੋਚਰਭਾਵੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਸੁਭਾਦਿਭਾਵੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੫੦੯. ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਨ ਵਿਹਞ੍ਞਤਿ ਪਰਿਵਿਦਿਤਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਕੋਪਿ ਤੇਸਂ ਵਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਖੀਣਾਸਵੇਸੁ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇ ਹਿ ਆਯਤਿਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਨ ਬਾਧੀਯਨ੍ਤੀਤਿ।

ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ‘‘ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੬,੫੭) ਵਚਨਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਭੂਤੇ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੇਪਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ **ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ**। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਰੂਪਂ ਪਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ**। ਤਸ੍ਸ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਹੋਤੀਤਿ **ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ** ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਤਯੇ ਸਿਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਇਮੇ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਦਯੋ ਵਿਧਮੀਯਨ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **“ਅਸੁਭੇ ਸੁਭਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗਭੂਤਂ ਅਭਿਜ੍ਝਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥ**”ਨ੍ਤਿ। ਅਸੁਭਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਕਾਮਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ , ਕਾਮਰਾਗਮੁਖੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬਲੋਭਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਦਤਿ। **ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ** ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ।

‘‘ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੯; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ‘‘ਵੇਦਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੇਪਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਹਾਰਪਰਿਜਾਨਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਫਸ੍ਸਪਰਿਜਾਨਨਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਵੇਦਨਾਯ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਤ੍ਥ **ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ**। ਸੁਖਤ੍ਥਮੇਵ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ **ਭਵੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ**। ਤਤੋ ਏਵ **ਭਵਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਾਸਵੇਨ ਚ ਅਨਾਸਵੋ ਹੋਤਿ,** ਸਬ੍ਬਵੇਦਨਂ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰੇਨ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਂ, ਸੁਖਂ ਵਾ ਵਿਨਾਸਿਤਂ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਤਤੋ ‘‘ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੩੭; ਵਿਭ॰ ੯੦੯) ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਹਾਨਤੋ **ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ**। ‘‘ਸੁਖਬਹੁਲੇ ਸੁਗਤਿਭਵੇ ਸੁਦ੍ਧੀ’’ਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗੋਸੀਲਗੋਵਤਾਦੀਹਿ ਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤੋ ਸੁਖਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਰਾਮਸਤੀਤਿ ਵੇਦਨਾਯ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋਪਿ **ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ**।

ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਪਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਯ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਜਹਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤੀਰੇਤਿ ਚਾਤਿ **“ਸਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ...ਪੇ॰... ਪਰਿਜਾਨਾਤੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਦਿਟ੍ਠਿਯੋਪਿ ਵਿਧਮਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਦਿਟ੍ਠੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**”ਤਿ ਆਹ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਤੀਹਿਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਹਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰਂ ਪਰਿਜਾਨਾਤਿ**। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਅਨਿਚ੍ਚੇ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਪਜਹਤਿ**। ਤਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਗ੍ਗਾਹਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਘਨਗਹਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਅਵਿਜ੍ਜੋਘਂ ਉਤ੍ਤਰਤਿ**। ਤਤੋ ਏਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯੋਗੇਨ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤੋ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨ ਅਨਾਸਵੋ ਚ ਹੋਤਿ**। ਮੋਹਬਲੇਨੇਵ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਸਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ **“ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਕਾਯਗਨ੍ਥਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ**।

> ‘‘ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਇਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਤਿਪਿ, ਮਨੋ ਇਤਿਪਿ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਇਤਿਪਿ, ਤਤ੍ਰਾਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਲਂ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤੁਂ, ਨਾਲਂ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤੁਂ, ਨਾਲਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤੁਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਂ ਮਮਾਯਿਤਂ ਪਰਾਮਟ੍ਠਂ ‘ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’’ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੨) –

ਵਚਨਤੋ ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਏਵਂ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ।

ਏਵਂ ਮਹਾਨਿਸਂਸਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਦਿਸਕਲਸਂਕਿਲੇਸਵਿਧਮਨੁਪਾਯਭਾਵਤੋ ਏਵਂ ਵਿਪੁਲੁਦਯਂ। **ਵਧਕਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਵਧਕਾਦਿਵਸੇਨ। **ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ।

ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੫. ਆਯਤਨਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਯਤਨਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੧੦. ''ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਪਦੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ''ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨਾਹ "**ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਪਰਤੋ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ। **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨੇਸੰ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੰ।

ਅਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ, ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਪਨ **ਲਕ੍ਖਣਮੇ**ਵ। ਸੋ ਪਨ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਦੁਵਿਧੋ – ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਸਾਧਾਰਣੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਚਕ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ, ਸਾਧਾਰਣੋ ਆਯਤਨਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ।

ਤੇਸੁ ਅਸਾਧਾਰਣੰ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਾਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਤੋ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਤ੍ਥਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸ੍ਸਾਦੇਤੀ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਮਧੁੰ ਚਕ੍ਖਤਿ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੰ ਚਕ੍ਖਤੀ''ਤਿ ਰਸਸਾਯਨਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਦਤਿ। ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਖੋ ਪਨ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯ, ਰੂਪਾਰਾਮੰ ਰੂਪਰਤੰ ਰੂਪਸਮ੍ਮੁਦਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੯) ਵਚਨਤੋ ਚਕ੍ਖੁ **ਰੂਪੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ**। ਸਤਿਪਿ ਸੋਤਾਦੀਨੰ ਸਦ੍ਦਾਰਾਮਤਾਦਿਭਾਵੇ ਯੋ ''ਯੰ ਚਕ੍ਖੁ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੭) ਪਾਲਿਯੰ, ''ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੦੦; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੩੩) ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਏਵ ਚਕ੍ਖੁਸਦ੍ਦੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਗਵਾਦੀਸੁ ਗੋਸਦ੍ਦਾਦਿ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਚਾਤਿ ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੰ ਵਦਤਿ। **ਚਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਹਿ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤੰ ਵਦਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨੇਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਮਵਿਸਮਵਿਭਾਵਨਮੇਵ ਆਚਿਕ੍ਖਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਵਿਭਾਵੇਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ, ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਵਾ ਧਾਤੂਨੰ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਤਾ ਚ ਚਕ੍ਖਤਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਰਤ੍ਤਦੁਟ੍ਠਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਕਕਣ੍ਟਕਰੂਪੰ ਵਿਯ, ਉਦ੍ਦਰੂਪੰ ਵਿਯ ਚ ਵਣ੍ਣਵਿਕਾਰੰ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪੰ ਹਦਯਙ੍ਗਤਭਾਵੰ ਰੂਪਯਤਿ ਰੂਪਮਿਵ ਪਕਾਸੰ ਕਰੋਤਿ, ਸਵਿਗ੍ਗਹਮਿਵ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਣੰ ਵਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਣਞ੍ਚ ਪਕਾਸਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਪਕਾਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਵਾ ਧਾਤੂਨੰ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥੋ ਏਵ ਰੂਪਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਣ੍ਣਵਾਚਕਸ੍ਸ ਰੂਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਰੂਪਯਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਚਨੰ, ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਵਾਚਕਸ੍ਸ ਰੁਪ੍ਪਤੀਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ। **ਉਦਾਹਰੀਯਤੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਚਨਸਦ੍ਦੋ ਏਵ ਗਹਿਤੋ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਵਚਨਸਦ੍ਦੋ ਏਵੇਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦੋ, ਅਥ ਖੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ। **ਸਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਸਕੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਪ੍ਪੀਯਤਿ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੰ ਗਮੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੂਚਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁੰ ਅਪਾਕਟੰ ਗਨ੍ਧਵਸੇਨ ''ਇਦੰ ਸੁਗਨ੍ਧੰ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਾਦਿਵਤ੍ਥੁੰ ''ਏਤ੍ਥ ਪੁਪ੍ਫਮਤ੍ਥਿ, ਚਮ੍ਪਕਾਦਿਫਲਮਤ੍ਥਿ, ਅਮ੍ਬਾਦੀ''ਤਿ ਪੇਸੁਞ੍ਞੰ ਕਰੋਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰਸਗ੍ਗਹਣਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰਣਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਆਹਾਰਰਸੇ ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ **ਜੀਵਿਤੰ ਅਵ੍ਹਯਤੀਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣੇਨ। **ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਸਾਸਵਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਯੋ**ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਨ **ਕਾਯੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਨੁਤ੍ਤਰਿਯਹੇਤੁਭਾਵੰ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਨਿਤੇਸੁ, ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯੇਸੁ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤਰਸਾਸਵਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਤੇਨ ਹਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸੁਖੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਮੇਥੁਨਮ੍ਪਿ ਸੇਵਨ੍ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਤ੍ਥੁਕਾ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਬਲਵਕਾਮਾਸਵਾਦਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਾਸਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤੇਸੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮੁਨਾਤੀਤਿ ਨਾਲਿਯਾ ਮਿਨਮਾਨੋ ਵਿਯ, ਮਹਾਤੁਲਾਯ ਧਾਰਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਨਤੇ ਇਤਿ ਵਾ **ਮਨੋ,** ਤੰ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਲਕ੍ਖਣੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੇ ਵਿਸੇਸਲਕ੍ਖਣੇਨ ਆਯਤਨਸਦ੍ਦਪਰਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਤੇ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਮਨੋਗੋਚਰਭੂਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੇਨੇਵ

ਏਕਾਯਤਨਭਾਵੰ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਓਲਾਰਿਕਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਮਨਨਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਵਿਸਯਵਿਸਯੀਭਾਵੇਹਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਾਕਟਾਨਿ, ਤਥਾ ਅਪਾਕਟਾ ਚ ਅਞ੍ਞੇ ਮਨੋਗੋਚਰਾ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ ਨ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ। ਧਾਰੀਯਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਰੂਪੇਨ ਅਵਧਾਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਧਮ੍ਮਾ**। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਾਦਯੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਏਵ ਯਥਾਸਕੰ ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ , ਨ ਏਵਮੇਤੇ, ਏਤੇ ਪਨ ਅਨੇਕਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ, ਸਾਧਾਰਣਤੋ, ਸਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋਪਿ ਮਨਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ।

੫੧੧. **ਸੇਨ ਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਕੇਨ ਸਕੇਨ। **ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਵਾਯਮਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਸ੍ਸਹਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿਚ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚ ਅਤ੍ਥੇ ਆਯਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਆਯਤਨਾਨੀਤਿ ਅਧਿਕਰਣਤ੍ਥੋ ਆਯਤਨਸਦ੍ਦੋ, ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਸੁ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇ ਚਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇ ਧਮ੍ਮੇ। ਤੇ ਹਿ ਤੰਤੰਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਯਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਯਾ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੀਨਾਨਿ ਅਪਾਕਟਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਪਤ੍ਥਰੇਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਦਞ੍ਚ** ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖੰ। **ਨ ਨਿਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਵਸੇਨ ਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। **ਆਯਤਨੰ ਆਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਮੇਡਿਤਵਚਨੰ ਅਸ੍ਸਾ ਸਮਞ੍ਞਾਯ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ।

੫੧੨. ਏਵੰ ਅਵਯਵਭੇਦਵਸੇਨ ਆਯਤਨਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯਤੋਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਸਾਧੁਫਲਭਰਿਤਤਾਯ, ਅਪਰਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਚ **ਮਨੋਰਮ੍ਮੇ**।

ਤਤ੍ਥ **ਨਿਵਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਵਸਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁੱਤਿਤਾਯਾ**"ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਸੁਵਣ੍ਣਰਤਨਾਦੀਨਿ ਨਿਵੁੱਤ੍ਥਾਨਿ ਵਿਯ ਆਕਿਣ੍ਣਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਪਦੇਸੋ ਤੇਸੰ **ਆਕਰੋ,** ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੂਤਿ ਤੇ ਤੇਸੰ ਆਕਰੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਚ…ਪੇ॰… ਆਕਰੋ**"ਤਿ। **ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਨੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤੇਸੰ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਅਨੇਕੇ ਏਕਜ੍ਝੰ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਸਮੋਸਟਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁੱਤੰ "**ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸਮੋਸਰਣਤੋ**"ਤਿ। ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਲੇਸੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਪੁਞ੍ਜੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤੇ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੦)। **ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਏਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਚਾਰਵਸੇਨ ਵੁੱਤੰ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਤੇ ਤੇਸੰ ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ **ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੋ**। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਮਨ੍ਤਰੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਆਧਾਰਾਧੇਯ੍ਯਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਪਧਾਨਤਾਯ ਕਾਰਣਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ "**ਤੇਸੰ ਅਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ**" ਇਚ੍ਚੇਵਾਹ, ਨ ''ਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ''ਤਿ।

ਯਥਾਵੁੱਤੇਨਤ੍ਥੇਨਾਤਿ ''ਚਕ੍ਖਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਆਯਤਨਤੋ ਆਯਾਨੰ ਤਨਨਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ। ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਬਹੁਭਾਵਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਤੇ ਬਹੂ ਏਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਕਰਾਤਿ "**ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤੇ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾ**"ਤਿ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੫੧੩. ਤਥਾ ਤਥਾ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ **ਲਕ੍ਖਣੰ,** ਸਭਾਵੋ।

ਤਾਵਭਾਵਤੋਤਿ ਤਤ੍ਤਕਤੋ, ਤੇਨ ਅਨੂਨਾਧਿਕਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਵਿਨਿਮੁੱਤਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਧਿਕਭਾਵਤੋ ਚੋਦਨਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਲਕ੍ਖਣਧਾਰਣੰ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਊਨਚੋਦਨਾ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖਾਦਯੋਪਿ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ। **ਭਵਙ੍ਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਚਲਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਭਵਙ੍ਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੋ। ਚਲਨਵਸੇਨ ਭਵਙ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਤਿ ਏਵ ਆਵਜ੍ਜਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਰਣਭੂਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ "**ਭਵਙ੍ਗਮਨਸਙ੍ਖਾਤੋ…ਪੇ॰… ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਸਾਧਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਅਸਾਧਾਰਣੰ। ਸਤਿਪਿ ਅਸਾਧਾਰਣਭਾਵੇ

ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇਨ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਹਿ ਵਾ ਅਸਾਧਾਰਣਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਅਸਾਧਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੧੪. ਯੇਭੁਯ੍ਯਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਾਦੀਸੁ ਅਯੁਤ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਦਾਚਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਯਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਆਯਤਨਯਮਕ ੧੮-੨੧)। ਤਸ੍ਮਾ ਆਯਤਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਤਾਵ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੋ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ, ਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮੋ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਏਕਚ੍ਚਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਪਜ੍ਜਨੀਯਤੋ , ਨ ਭੂਮਿਕ੍ਕਮੋ ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਕਾਮਾਵਚਰਤ੍ਤਾ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਚਤੁਭੂਮਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ। "**ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇਸੁ ਹੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਭਾਵੇਨ, ਵਿਸਯੀਭਾਵੇਨ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਪਠਮਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਸੁਪਿ ਪਠਮਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਪਠਮਤਰਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਦੇਸਿਤਨ੍ਤਿ।

ਤਤੋ ਘਾਨਾਯਤਨਾਦੀਨੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬਹੁਪਕਾਰਤ੍ਤਾਭਾਵੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤੇਹਿ ਪੁਰਿਮਤਰਂ ਅਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਸਹ ਵਤ੍ਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਏਕੇਨ ਕਮੇਨ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਘਾਨਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨ ਦੇਸਿਤਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਹਿ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਚੋਦੇਤੁਂ, ਨ ਚ ਸਕ੍ਕਾ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਨ ਦੇਸੇਤੁਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸੁਪਾਕਟਾਨੀਤਿ, ਮਨਾਯਤਨਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚੁਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ...ਪੇ॰... ਕਿਞ੍ਚਿ ਯਾਵ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਤੋ ਭੂਤਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਦੂਰਤਰੇ ਦੂਰੇ, ਸੀਘਤਰਂ ਸੀਘਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ। ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦ੍ਵਯਞ੍ਹਿ ਦੂਰਗੋਚਰਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਦੂਰਤਰਗੋਚਰਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਦੂਰਤਰੇ ਨਦੀਸੋਤਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਸੋਤਪਟਿਘਾਤਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ। ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਸੁਪਿ ਘਾਨਂ ਸੀਘਤਰਵੁਤ੍ਤੀਤਿ ਪਠਮਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪੁਰਤੋ ਠਪਿਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਭੋਜਨਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੋ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ। ਯਥਾਠਾਨਂ ਵਾ ਤੇਸਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਰੀਰੇ ਸਬ੍ਬੁਪਰਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਧੋ ਸੋਤਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਅਧੋ ਘਾਨਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਅਧੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਤਥਾ ਕਾਯਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤੋ, ਮਨੋ ਪਨ ਅਰੂਪਿਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਂਤਂਗੋਚਰਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਇਮੇਸਂ ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਗੋਚਰੋ ਵਿਸਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਗੋਚਰਵਿਸਯੋ**, ਮਨੋ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਗੋਚਰੋ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋ? ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵਤੋ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਰੂਪਾਦਿਵਚਨਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਮਾਹ।

੫੧੫. **ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਗਣਨਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਜਾਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭਾਵਸਮਾਨਤਾਵਸੇਨ। **ਪਚ੍ਚਯਭੇਦੋ** ਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦੋ। ਦਾਨਾਦਿਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਨਂ, ਬਾਹਿਰਾਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਭੇਦੇਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਸਦਿਸਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਨਿਰਯਾਦਿਕੋ, ਅਪਦਾਦਿਗਤਿਨਾਨਾਕਰਣਞ੍ਚ **ਗਤਿਭੇਦੋ** ਗਤੀਨਂ, ਗਤੀਸੁ ਵਾ ਭੇਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦਿਕੋ, ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਕੋ ਚ **ਨਿਕਾਯਭੇਦੋ**। ਤਂਤਂਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਭੇਦੋ **ਪੁਗ੍ਗਲਭੇਦੋ**। ਯਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਏਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਭੇਦੋ ਤਾਦਿਸਭੇਦਾਨਾਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਤੋ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਝਾਨਵਿਰਹਿਤਂ ਨਾਮ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਾਨਿ ਏਕਾਸੀਤਿਯਾ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਏਕਵੀਸੁਤ੍ਤਰਸਤਪ੍ਪਭੇਦਞ੍ਚਾ**"ਤਿ। **ਵਤ੍ਥੂ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਵਤ੍ਥੁ। ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ **ਅਨਨ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਂ। ਪਟਿਪਦਾ** ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਝਾਨਾਧਿਪਤਿਭੂਮਿਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨੀਲਂ ਨੀਲਸ੍ਸ ਸਭਾਗਂ, ਅਞ੍ਞਂ **ਵਿਸਭਾਗਂ। ਪਚ੍ਚਯੋ** ਕਮ੍ਮਾਦਿ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਕੁਸਲਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ, ਸੀਤਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਤਾ ਚ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ** ਗਤਿਨਿਕਾਯਭੇਦੋ। **ਸਭਾਵਨਾਨਤ੍ਤਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਸੁਖਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ **ਸਭਾਵਭੇਦੋ**। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਸੋਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਂ **ਨਾਨਤ੍ਤਂ**।

੫੧੬. ''ਅਨਾਗਮਨਤੋ ਅਨਿਗ੍ਗਮਨਤੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ **"ਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਰੂਪਤ੍ਤਾ ਉਦਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕੁਤੋਚਿ ਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਵਯਤੋ ਚ ਉਦ੍ਧਂ ਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕ੍ਖਣੇਪਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਥ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਸਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਕਿਰਿਯਾਵਸੇਨ ਈਹਨਂ ਈਹਾ, ਚਿਨ੍ਤਨਵਸੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਰਨਂ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ, ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨਂ ਏਵਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਈਹਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਚ ਤਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਪਨ ਈਹਾ ਚ ਹੋਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਚਾਤਿ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਵਚਨਂ। **ਧਮ੍ਮਤਾਵਾ**ਤਿ ਸਭਾਵੋ ਏਵ, ਕਾਰਣਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵਾ ਈਹਾਬ੍ਯਾਪਾਰਰਹਿਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਾਦਿਭਾਵੋ **ਧਮ੍ਮਤਾ**। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੇ **"ਯਾ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮ੍ਭਵਨਵਿਸੇਸਨਂ ਯਂ-ਸਦ੍ਦੋ। ''ਸੁਞ੍ਞੋ ਗਾਮੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) ਵਚਨਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ**। ਅਨ੍ਨਪਾਨਸਹਿਤਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤੇ ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੇ ਯਂ ਯਦੇਵ ਭਾਜਨਂ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਰਿਤ੍ਤਕਂਯੇਵ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਏਵਂ ਧੁਵਾਦਿਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਨਿ ਯੋਨਿਸੋ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਯਮਾਨਾਨਿ ਰਿਤ੍ਤਕਾਨੇਵ ਏਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਧੁਵਸੁਭਸੁਖਤ੍ਤਭਾਵਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਚਕ੍ਖਾਦਿਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਕਭਾਵੇਨ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਭਿਘਾਤਕਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਹਿਸੁਸੁਮਾਰਪਕ੍ਖੀਕੁਕ੍ਕੁਰਸਿਙ੍ਗਾਲਮਕ੍ਕਟਾ **ਛ ਪਾਣਕਾ**। ਵਿਸਮਬਿਲਾਕਾਸਗਾਮਸੁਸਾਨਵਨਾਨਿ **ਤੇਸਂ ਗੋਚਰਾ**। ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਮਾਦਿਅਜ੍ਝਾਸਯੇਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਵਿਸਮਭਾਵਬਿਲਾਕਾਸਗਾਮਸੁਸਾਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸਦਿਸੂਪਾਦਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਵਨਭਾਵੇਹਿ ਅਭਿਰਮਿਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਵਿਸਮਾਦਿਸਦਿਸਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

ਇਤਿ ਆਯਤਨਾਨਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਮੁਖਵਣ੍ਣਨਾ।

ਧਾਤੁਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੧੭. **ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭੂਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਕਾਮਂ ਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਾਰਣਾ, ਤੇ ਪਨ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਂ, ਚਕ੍ਖੁ ਅਸਾਧਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣੇਨਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯਥਾ ਭੇਰਿਸਦ੍ਦੋ, ਯਵਙ੍ਕੁਰੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਾਸਾਧਾਰਣਂ, ਨੀਲਾਦਿਸਬ੍ਬਰੂਪਸਾਧਾਰਣਞ੍ਚਾਤਿ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ।

ਵਿਦਹਤੀਤਿ ਏਵਂ ਏਵਞ੍ਚ ਤਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਿਨਿਯੁਞ੍ਜਮਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਦਹਤੀ**ਤਿ ਚ ਧਾਤ੍ਵਤ੍ਥੋ ਏਵ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਦੀਪੀਯਤੀਤਿ ਵਿਨਾਪਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ **ਧਾਤੂ**ਤਿ ਏਸ ਸਦ੍ਦੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਦਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਮਭਾਵਕਰਣਾਧਿਕਰਣੇਸੁ ਚ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਾਪਿ ਤੇ ਅਤ੍ਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਾਤੁਯੋ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਵਿਦਹਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਵਿਧਂਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਲੋਕਿਯਾ"**ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤਂ। **ਵਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਅਵਤ੍ਥਿਤਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਾ ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾ। **ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਾਦਿਧਾਤੁਯੋ** ਸੁਵਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਬੀਜਭੂਤਾ ਸੇਲਾਦਯੋ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ''ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਯੋ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ ''ਲੋਕਿਯਾ ਹਿ ਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚੇਤਂ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ, ਨ ਧਾਤੁਵਸੇਨ । ਕਾਮਂ ਪਞ੍ਚਪਿ ਅਤ੍ਥਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਥਾਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯਦਾ ਕਤ੍ਤੁਵਚਨਿਚ੍ਛਾ, ਨ ਤਦਾ ਕਮ੍ਮਭਾਵੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਵਚਨਿਚ੍ਛਾ, ਨ ਤਦਾ ਕਤ੍ਤੁਭਾਵੋ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪੀਤਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਗ੍ਗਹਣਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਇਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੂ"**ਤਿਆਦਿ।

੫੧੮. **ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਧਾਤੀਤਿ ਧਾਤੂਤਿ ਪਦਸਿਦ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਧਾਰਣਤ੍ਥੋ ਧਾ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੋਪਿ ਚਾਯਂ ਪੁਰਿਮੇਨ ਅਸਦਿਸੋ ਵਿਧਾਨਧਾਰਣਤ੍ਥਾਨਂ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਸਭਾਵਮਤ੍ਤਧਾਰਣਞ੍ਚ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਧਾਨੋ ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਧਾਤੁਯੋ ਵਿਯ ਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੀਹਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਕੇਸਰਿਮ੍ਹਿ ਨਿਰੂਲ੍ਹਾ ਪੁਰਿਸੇ ਸੇਲਾਵਯਵੇਸੁ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਞਾਣਞ੍ਚ ਞੇਯ੍ਯਞ੍ਚ ਞਾਣਞੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਅਵਯਵਾ ਤਪ੍ਪਭੇਦਭੂਤਾ ਧਾਤੁਯੋ

ਞਾਣਞੇਯਜਾਵਯਵਾ। ਤਤ੍ਥ **ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦੋ** ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਏਕਦੇਸੋ, **ਞੇਯਜਪ੍ਪਭੇਦੋ** ਅਟ੍ਠਾਰਸਾਪੀਤਿ ਞਾਣਞੇਯਜਾਵਯਵਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬੋ ਸਭਾਵੋ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ **ਞਾਣਞੇਯਜੋ,** ਨ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਹਿ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹਕੇਹਿ ਞੇਯਜੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਞੇਯਜਸ੍ਸ **ਅਵਯਵਾ** ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ, ਵਿਸਭਾਗਲਕ੍ਖਣਾਵਯਵੇਸੁ ਰਸਾਦੀਸੁ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਤਾਦਿਸੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਵਯਵੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਉਪਚਰਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਰਸਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁਪਿ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ ਏਵ। "**ਨਿਜ੍ਜੀਵਮਤ੍ਤੁਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨ**"ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਜ੍ਜੀਵਮਤ੍ਤੁਪਦਤ੍ਥੋ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਨਿਰੂਲ੍ਹਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਛਧਾਤੁਰੋ**। ਯੋ ਲੋਕੇ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਛਧਾਤੁਰੋ ਛਨ੍ਨੰ ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਨਿਜ੍ਜੀਵਮਤ੍ਤਾਨੰ ਸਭਾਵਾਨੰ ਸਮੁਦਾਯਮਤ੍ਤੋ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਜੀਵੋ ਵਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੧੯. ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਕਮੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਧੇਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ਤਿਣ੍ਣੰ ਧਾਤੂਨੰ ਕਮੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਹੇਤੁਫਲਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਹੇਤੁਫਲਾਨੰ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ ਏਵ, ਮਨੋਧਮ੍ਮਧਾਤੂਨਞ੍ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਨਾਪਿ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ ਚ, ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦਿਕਾ ਸਹਜਾਤਾ ਸਹਜਾਤਾਦਿਨਾ, ਅਸਹਜਾਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਨਾ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦ੍ਵਾਰਭੂਤਮਨੋਵਸੇਨ ਵਾ। ਦ੍ਵਾਰਭੂਤਮਨੋਪਿ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਮਨੋਧਾਤੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਵਾ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, **ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੂ**"ਤਿਆਦਿ।

੫੨੦. ਸਬ੍ਬਾਸੰ ਵਸੇਨਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਆਭਾਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਤਿੰਸਾਯ ਧਾਤੂਨੰ ਵਸੇਨ। ਅਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਸਭਾਵੇਸੁ ਨ ਕਦਾਚਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਸਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਚਨ੍ਦਾਭਾਸੂਰਿਯਾਭਾਦਿਕਾ ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਰੂਪਧਾਤੁਯੇਵ ਹਿ ਆਭਾਧਾਤੂ**"ਤਿ। **ਰੂਪਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਰਾਗਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਰੂਪਾਦਯੋ ਏਵਾ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਬਦ੍ਧਵਚਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਸਤਿਪਿ ਰਾਗਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣੰ **ਸੁਭਧਾਤੂ**ਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸੇਸਾ**ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। **ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਨਿਰੋਧਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਨਿਰੋਧਮਤ੍ਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਭਾਵਤੋ। ਤਦਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੋ ਵਿਯ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਮਨੋਧਾਤੂਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਲਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਦ੍ਵਯਗ੍ਗਹਣੰ।

"**ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਕਾਮਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇਨ ਵਾ ਕਾਮਗੁਣੋਪਸੰਹਿਤੋ। **ਯੰ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਯੇ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਓਕਾਸੇ। ਓਗਾਲ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਧੋਭਾਗੇ ਚ ਓਕਾਸੇ ਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ**। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚਰਨ੍ਤਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਏਵ ਠਾਨੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**।

ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਧਾਤੁ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਏਵ ਵਿਤਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ। **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਤੋ, ਸੀਲਮਯਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਤੋ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਤੋ ਚ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮਾ। **ਵਿਹਿੰਸਾਧਾਤੁ** ਚੇਤਨਾ, ਪਰਵਿਹੇਠਨਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ। **ਅਵਿਹਿੰਸਾ** ਕਰੁਣਾ।

ਹੀਨਾਤਿ ਹੀਲ੍ਹਿਤਾ। **ਪਣੀਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਿਤਾ। ''ਨਾਤਿਹੀਲ੍ਹਿਤਾ ਨਾਤਿਸਮ੍ਭਾਵਿਤਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ''ਤਿ **ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ਆਗਤਾ ਹੀਨਦੁਕਤੋ ਏਵ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ **ਮਜ੍ਝਿਮਾ** ਧਾਤੁ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਉਭੋਪੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਯਦਿਪਿ ਛਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਪਚ੍ਛਾਚਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਮਨੋਧਾਤੁ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸਙ੍ਖੇਪੋਯੇਵਾ**"ਤਿ। ਅਨੇਕੇਸਂ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਆਦੀਨਂ, ਤਾਸੁ ਚ ਏਕੇਕਿਸ੍ਸਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤਾਯ ਨਾਨਾਧਾਤੂਨਂ ਵਸੇਨ **ਅਨੇਕਧਾਤੁ ਨਾਨਾਧਾਤੁ ਲੋਕੋ** ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾਤੁਪ੍ਪਭੇਦਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**"ਤਿ।

੫੨੧. **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭੇਦੇਨਾ**ਤਿ ਬਹੂਸੁ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖਿਤਂ, ਕੇਸੁਚਿ ''ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਮਨੋਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭੇਦੇਨਾ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਕੇਵਲੇਨ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਵਿਜਾਨਨਸਭਾਵਸ੍ਸ ਪਭੇਦਵਚਨਤੋ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਗਹਣਾਨਿ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਨ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ ਸਨ੍ਤਿ। ਅਨ੍ਤਰਾ ਵਾ ਮਨੋਧਾਤੁਗਹਣਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਚਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਕਾਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਮਨੋਧਾਤੂ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਤੁਲਜਯੋਗੇ ਦ੍ਵਨ੍ਦਸਮਾਸਾਭਾਵਤੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਾਠੋ ਸਿਯਾ ''ਚਕ੍ਖੁ...ਪੇ॰... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਮਨੋਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਭੇਦੇਨਾ''ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਤਸ੍ਸ ਏਕਮੇਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦ੍ਵਯਤਂ, ਨਿਚ੍ਚਤਞ੍ਚ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੇਕਤਾਨਿਚ੍ਚਤਾਪਕਾਸਨਂ ਤੇਸਂ ਜੀਵਸਞ੍ਞਾਸਮੂਹਨਨਾਯ ਹੋਤਿ। ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਦੇਸਨਾ **ਸਙ੍ਖੇਪਦੇਸਨਾ**, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੇਸਨਾ **ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਾ**, ਤਦੁਭਯਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ **ਅਨਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾ** ਧਾਤੁਦੇਸਨਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੇ** (ਵਿਭ॰ ੧੭੨ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਦੇਸਨਾ ਅਤਿਸਙ੍ਖੇਪਦੇਸਨਾ, ਆਭਾਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਅਨੇਕਧਾਤੁਨਾਨਾਧਾਤੁਅਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਅਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਾ, ਤਦੁਭਯਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਅਨਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾ।

ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ। ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਤੇਜਸਾ ਵਿਹਤਂ **ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਤੇਜਵਿਹਤਂ**।

੫੨੨. **ਸਙ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਗਣਨਤੋ। **ਜਾਤਿਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਜਾਤਿਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ**"ਤਿ। **ਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਅਭਿਨ੍ਨਤ੍ਵਾ ਗਹਣਤੋ। **ਸੇਸਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਵਿਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸੇਸਗ੍ਗਹਣਂ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ।

੫੨੩. **ਤਾ ਚ** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦਯੋ **ਪਞ੍ਚਪਿ**।

ਪੁਰਿਮੇਹੇਵਾਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹਿ ਏਵ। ਜਵਨਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਪਨ ਜਵਨਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। **ਧਮ੍ਮਧਾਤੂ**ਤਿ ਪਨ ਸਹਜਾਤੋ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਹਜਾਤ...ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਅਵਿਗਤਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਯਥਾਰਹਂ ਹੇਤੁਅਧਿਪਤਿਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਝਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਬਹੁਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਏਕਚ੍ਚਾ ਚ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ** ਸੁਖੁਮਰੂਪਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਨਨ੍ਤਰਭਾਵਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇ ਯੋਗ੍ਯਾ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜਨਤ੍ਥਂ "**ਏਕਚ੍ਚਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਾਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਏਕਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ "**ਏਕਚ੍ਚਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ**"ਤਿ ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਂ ਆਰੁਪ੍ਪਦ੍ਵਯਞ੍ਚ ਏਵਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਤੋ ਅਤਿਰੇਕੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨ ਕੇਵਲ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਆਲੋਕਾਦਯੋ**ਤਿ ਆਲੋਕੋ ਨਾਮ ਸੂਰਿਯਾਲੋਕਾਦਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਵਂ ਸੇਸਾਨਿਪਿ।

ਵਿਵਰੰ ਨਾਮ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸੋਤਬਿਲੰ। **ਵਾਯੁ** ਗਨ੍ਧੁਪਸੰਹਰਣਕਵਾਤੋ। **ਆਪੋ** ਮੁਖੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਆਹਾਰਸ੍ਸ ਤੇਮਨਕਉਦਕੰ। **ਪਥਵੀ** ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ। **ਭਵਙ੍ਗਮਨੰ** ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਚਲਿਤੰ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ **ਮਨਸਿਕਾਰੋ** ਆਵਜ੍ਜਨਮਨਸਿਕਾਰੋ।

੫੨੪. ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਕਾਰਸ੍ਸ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬਾ ਏਵਾ**”ਤਿ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭੂਮਿਵਿਚਾਰੋ ਏਸੋਤਿ “**ਸਙ੍ਖਤਾ**”ਤਿ ਵਿਸੇਸਿਤੰ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘**ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ**ਨਾਮ ਅਤੀਤੋ ਅਦ੍ਧਾ, **ਅਪਰਨ੍ਤੋ** ਨਾਮ ਅਨਾਗਤੋ। ਉਭਯਤ੍ਥ ਚ ਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁਯੋ ਸਭਾਵਵਿਵਿਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ** ਵਾ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਦਯੋ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਅਪਰਨ੍ਤੋ** ਵਯੋ ਤਤੋ ਪਰੰ ਅਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਿਵਿਤ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਪਾਕਾਭਾਵਤੋ ਵਿਦ੍ਧੰਸਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ।

ਭੇਰਿਤਲੰ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਦਾਤੁ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ। ਆਦਾਸਤਲਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਨ੍ਤੰ** ਨਾਮ ਉਚ੍ਛੁਯਨ੍ਤੰ। **ਚਕ੍ਕਯਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਤਿਲਮਨ੍ਤੰ ਆਹ। ਸੋ ਹਿ ਅਚਕ੍ਕਬਨ੍ਧੋਪਿ ਤੰਸਦਿਸਤਾਯ ਚਕ੍ਕਯਟ੍ਠੀਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਚਕ੍ਕਬਨ੍ਧਮੇਵ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਾਹਿ ਚ ਉਪਮਾਹਿ ਨਿਜ੍ਜੀਵਾਨ। ਭੇਰਿਤਲਦਣ੍ਡਾਦੀਨੰ ਸਮਾਯੋਗੇ, ਨਿਜ੍ਜੀਵਾਨੰ ਸਦ੍ਦਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਨਿਜ੍ਜੀਵਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨੰ ਸਮਾਯੋਗੇ ਨਿਜ੍ਜੀਵਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਕਾਰਣਫਲਾਨੰ ਧਾਤੁਮਤ੍ਤਤੰ, ਕਾਰਕਵੇਦਕਵਿਰਹਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਾ ਵਿਯਾਤਿ ਨਿਜ੍ਜੀਵਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕੇਚਿ ਨਿਜ੍ਜੀਵਾ ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਾ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਨੋਧਾਤੁਯੇਵ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਣੰ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਣ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨੰਯੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਪਿ ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਾਭਿਸਨ੍ਧਿਯੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪੁਬ੍ਬਕਾਲਾਪਰਕਾਲਤਾਯ ਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਾ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਛਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਅਨੇਕਾਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵਤੋ ਏਕਜ੍ਝੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾਭਾਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇ ਮਨਸਿਕਾਰਮਨ੍ਤਰੇਨਾਪਿ ਛਲਾਰਮ੍ਮਣੂਪਲਦ੍ਧਿ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਸਵਨਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵੋ ਵਿਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਨ ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਿ, ਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ, ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਭਿਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਿ, ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸਵਨਾਦੀਨਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤੰ। ਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨੰ, ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਨ ਮਨਾਵਿਞ੍ਞਾਣਦਾਤੁ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ ਨਿਯਤਾਨਿਯਤਵਿਸਯਾਨੰ ਭਿਨ੍ਨਵਿਸਯਭਾਵੁਪਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਦਿ ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰੰ ਕਾਚਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਸਾਪਿ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਦ੍ਵਾਰਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਤਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਵਿਧੁਰੰ ਚਿਨ੍ਤਨੰ ਮਨਨਨ੍ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨੰ ਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸਨਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਯਪਿ ਦਸ੍ਸਨਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਾ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ।

ਯਥਾ ਪਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਤਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ, ਏਵੰ ਦਸ੍ਸਨਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਤਤੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਚੇ? ਨ, ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਦਸ੍ਸਨਧਾਤੁਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਨਸੋ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਾਵਤ੍ਥਾ ਮਨਨਮਤ੍ਤਤਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਏਵੰ ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਾਵਤ੍ਥਾ ਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਤਾਯ ਦਸ੍ਸਨਧਾਤੁ ਸਿਯਾ। ਤਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਰੂਪਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਵਿਸਯਾਭੋਗਾਭਾਵਤੋ ਸਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਅਸਮ੍ਭਵੋ। ਤਤੋ ਚ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਪਸੁਤਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਸਿਯਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਵਿਯ ਦਸ੍ਸਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਸਮਾਨਵਤ੍ਥੁਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ, ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨੰ ਵਿਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਬਜਵਧਾਯਿਕਾ **ਮਨੋਧਾਤੁ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ

ਚਸ੍ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਯ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਤਾ ਅਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਮਨਨਤਾ, ਅਤ ਖੋ ਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਵਿਸੇਸਤੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸਭਾਗਤਾ। ਮਨੋ ਹਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਵਿਸਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਉਸੁਮਮਤ੍ਤੇ ਮਨਨਮਤ੍ਤੇ ਠਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਰੋਧੇ ਚ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਉਸੁਮਮਤ੍ਤੇ ਉਟ੍ਠਹਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਚ ਮਨਨਮਤ੍ਤਾਨਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਅਨ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਾਨਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਘਾਤਜਤਾਯ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਂ, ਮਨਨਲਕ੍ਖਣਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਵਿਚਿਨ੍ਤਨਾਸਮ੍ਭੂਤਤਾਯ ਤਦਨੁਰੂਪਾਚਿਨ੍ਤਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਨਿਪਾਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸਬਲੇਨ ਭਵਙ੍ਗਲਕ੍ਖਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਲਨਾਵਤ੍ਥਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਾਵਿਸੇਸਵਿਰਹਤੋ ਅਭਿਨਿਪਾਤਾਨੁਗੁਣਂ ਚਿਨ੍ਤਨਾਵਸਾਨਂ ਮਨਨਮਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ।

ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪਿ ਅਭਿਨਿਪਾਤਮਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਂ ਖਣਂ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਾਨੁਗੁਣਂ ਚਿਨ੍ਤਨਾਮਨਨਸਮਞ੍ਞਾਵਿਰਹਤੋ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਅਭਿਨਿਪਾਤਵਿਸੇਸਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਾਦਿਨਾ ਸਮਾਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਾਦਿਮਨਨਮਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਤ੍ਥੁਕਿਚ੍ਚੇਹਿ ਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਸਙ੍ਗਹਿਤਾਪਿ ਮਨੋਧਾਤੁ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨਿਕ੍ਖਮਪਵੇਸਭੂਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਰੇ ਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਰਮਨਸਿਕਾਰਤਬ੍ਬਿਸਯਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਪੁਰੇਚਰਾ, ਅਨੁਚਰਾਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਸਤਿਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਭਾਵੇ ਮਨਸੋ ਸਮ੍ਭੂਯ ਵਿਸਿਟ੍ਠਮਨਨਕਿਚ੍ਚਾਭਾਵਤੋ ਧਾਤੁਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਮਨੋਮਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁ **ਮਨੋਧਾਤੂ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਹੇਤੁਨਾ ਮਤ੍ਤ-ਸਦ੍ਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਯੋਗਤੋ ਮਨੋਮਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਕਾਯਸਙ੍ਗਹੋਪਿ ਚਸ੍ਸਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ। ਅਞ੍ਞਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਚ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ''ਮਨੋਧਾਤੂ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ। **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ**ਤਿ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਵਿਸੇਸਨਂ ਮਨੋਗਹਣਂ। ਧਾਤੁਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੇ ਚ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਗ੍ਗਹਣੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਸੇਸਨਂ ਦ੍ਵਾਰਭੂਤਮਨੋਦਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਦ੍ਵਾਰਸਮਞ੍ਞਾਰਹਤ੍ਤਾ ਨ ਮਨੋਧਾਤੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤੋਗਧਂ, ਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪੁਰੇਚਰਾਨੁਚਰਨ੍ਤਿ ਮਨਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ, ਮਨਸੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸਮਞ੍ਞਾਰਹਂ, ਸਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਮਨਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚਾਤਿ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪਮਨ੍ਤਰੇਨ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ, ਨਿਜ੍ਜੀਵਭਾਵਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ ''ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਸਲ੍ਲਮਿਵ ਸੂਲਮਿਵ ਤਿਵਿਧਦੁਕ੍ਖਤਾਸਮਾਯੋਗਤੋ **ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵੇਦਨਾਸਲ੍ਲਸੂਲਯੋਗਾ**ਤਿ ਵੇਦਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸਲ੍ਲਸੂਲਯੋਗਤੋ। **ਆਤੁਰਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਆਤੁਰਿਭੂਤਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਵਿਯ। ਆਸਾਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ **ਆਸਾਦੁਕ੍ਖਂ,** ਆਸਾਵਿਘਾਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ। ਸਞ੍ਞਾ ਹਿ ਅਸੁਭਾਦਿਕਮ੍ਪਿ ਸੁਭਾਦਿਤੋ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੀ ਆਸਂ, ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਵਿਘਾਤਂ ਆਸੀਸਿਤਸੁਭਾਦਿਅਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਜਨੇਤੀਤਿ। ਵਨਮਿਗੋ ਤਿਣਪੁਰਿਸਂ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **ਅਯਥਾਭੂਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕੋ,** ਤਥਾ ਸਞ੍ਞਾਪੀਤਿ ਆਹ **"ਵਨਮਿਗੋ ਵਿਯਾ"**ਤਿ। ਕਮ੍ਮਪਧਾਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ **"ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਾਨੁਬਨ੍ਧਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਮਾਨੇਨ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤਾ। ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤਿ ਹਿ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਪਦੁਮਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਖੁਰਚਕ੍ਕਂ ਵਿਯ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਇਤ੍ਥਿਆਦਿਭਾਵੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਧੁਪਦ੍ਦਵਂ ਜਨੇਤਿ। ਸਬ੍ਬੇ ਅਨਤ੍ਥਾ ਰਾਗਾਦਯੋ, ਜਾਤਿਆਦਯੋ ਚ ਵਿਸਯਭੂਤਾ, ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਾ, ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾ ਚਾਤਿ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ ਅਮਤਾਦਿਤੋ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵੋ ''ਇਦਮੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਮਾਭਾਵੋ, ਤੇਨ ਯਥਾ ਅਰਞ੍ਞਮਕ੍ਕਟੋ ਕੇਨਚਿ ਅਨਿਵਾਰਿਤੋ ਗਹਿਤਂ ਏਕਂ ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤੋ ਪਰਿਬ੍ਭਮਤਿ, ਏਵਂ ਗਹਿਤਂ ਏਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਚ ਮਕ੍ਕਟਸਮਾਨਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਟ੍ਠਿਵੇਧਵਿਦ੍ਧੋਪਿ ਉਪ੍ਪਥਂ ਅਨੁਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸੋ **ਅਸ੍ਸਖਲੁਙ੍ਕੋ। ਯਤ੍ਥਕਾਮਨਿਪਾਤਿਤੋ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਪਾਤਿਭਾਵਤੋ। ਨਾਨਾਵੇਸਧਾਰੀ **ਰਙ੍ਗਨਟੋ**।

ਆਯਤਨਦਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੬. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੨੫. ਬਾਵੀਸਤੀਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨੰ। **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਤੇਸੰ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੰ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵੇ ਤੰਦ੍ਵਾਰਿਕੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਨ੍ਦਭਾਵੰ ਪਰਮਿਸ੍ਸਰਭਾਵੰ ਕਾਰਯਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਤਞ੍ਹਿ ਤੇ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਤੇ ਚ ਤੰ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀਤਿ। **ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**। ਇਤ੍ਥਿਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ, ਪਰਿਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣੇ, ਸੁਖਲਕ੍ਖਣੇ, ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਲਕ੍ਖਣੇ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਲਕ੍ਖਣੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ, ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੇ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੇ, ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਨਞ੍ਞਾਤੰ ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੇ, ਞਾਤਾਨੰ ਏਵ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪੁਨ ਆਜਾਨਨੇ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਭਾਵੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ**।

ਵਿਜਾਨਿਯਾਤਿ ਵਿਜਾਨੇਯ੍ਯ। **ਭੂਮਿਤੋ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵੁਤ੍ਤਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਤਾਵਤ੍ਵੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤੰ ਪਨ ਤਾਵਤ੍ਵੰ ਪਰਤੋ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਅਸਮ੍ਮਸਨੁਪਗਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾ।

ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ। **ਅਨਞ੍ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਅਞ੍ਞਾਤੰ ਨ ਅਧਿਗਤੰ। ਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਮਤੰ ਭਙ੍ਗੋ, ਨ ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਧਿਗਤੇ ਮਰਣਨ੍ਤਿ ਅਮਤੰ, ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਪਦਞ੍ਚਾਤਿ **ਅਮਤਪਦੰ** ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। **“ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ”**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਸੇਨੇਤੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਏਵੰ ਵੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਜਾਨਨਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਮਰਿਯਾਦੰ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਜਾਨਨਤੋ। ਯੇਨ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤਿ , ਸੋ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਭਾਵੋ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਜਾਨਨਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਭਾਵਭੂਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ **“ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ ਗਮੇਤਿ ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਲਿਙ੍ਗੰ, ਲਿਙ੍ਗੀਯਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਲਿਙ੍ਗੰ। ਕਿੰ ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ, ਕਿੰ ਵਾ ਲਿਙ੍ਗੀਯਤੀਤਿ? ਇਨ੍ਦੰ, ਇਨ੍ਦੋ ਵਾ। ਇਨ੍ਦਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗ ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗੰ, ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਤੰਸਭਾਵੋ **ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਟ੍ਠੋ**, ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਮੇਵ ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋਤਿ **ਇਨ੍ਦਲਿਙ੍ਗਟ੍ਠੋ**। ਸਜ੍ਜਿਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਨ੍ਤਿ ਸਿਟ੍ਠੰ, ਇਨ੍ਦੇਨ ਸਿਟ੍ਠੰ **ਇਨ੍ਦਸਿਟ੍ਠੰ। ਜੁਟ੍ਠੰ** ਸੇਵਿਤੰ। ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦਸ੍ਸ ਲਿਙ੍ਗਾਨਿ, ਤੇਨ ਚ ਸਿਟ੍ਠਾਨੀਤਿ ਕਮ੍ਮਜਾਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਾਨਿ, ਤੇ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਤ੍ਥਾ ਕਮ੍ਮੇ ਏਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਇਤਰੇ ਚ ਭਗਵਤਿ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **“ਯਥਾਯੋਗ”**ਨ੍ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਭਗਵਤੋ, ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਇਨ੍ਦਤ੍ਤਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ। **ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਨ੍ਤਿ** ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਿ ਫਲਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤੀਹਿ ਕਾਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਪਤ੍ਤਿਅਵਬੋਧਤੋ। ‘‘ਸੋ ਤੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਆਸੇਵਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩੫) ਗੋਚਰਕਰਣਮ੍ਪਿ ਆਸੇਵਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **“ਕਾਨਿਚਿ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯਾ”**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਗੋਚਰਿਕਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਪਿ ‘‘ਕਾਨਿਚੀ’’ਤਿ ਵਚਨੰ ਅਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਬਹੁਲੰ ਮਨਸਿਕਰਣੇਨ ਅਨਾਸੇਵਨੀਯਤ੍ਤਾ। ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਤੇਸੁ ਹੋਤੀਤਿ। ‘‘ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਮਗ੍ਗੰ ਆਸੇਵਤੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੭੦) ਭਾਵਨਾ ਆਸੇਵਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਕਾਨਿਚਿ ਭਾਵਨਾਸੇਵਨਾਯਾ”**ਤਿ।

ਆਧਿਪਚ੍ਚੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਅਸਤਿਪਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਤੰਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਞ੍ਞਾਕਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਭਾਵੇ ਆਧਿਪਚ੍ਚੰ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚ ਅਤ੍ਥੇ ਇਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਪਰਮਿਸ੍ਸਰਿਯੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿਚ੍ਚੇਵ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ**। ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤੇਨ ਨਯੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਜੀਵਿਤਾਦੀਨੰ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤੀਸੁ ਆਧਿਪਚ੍ਚੰ ਯਥਾਰਹੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਅਮੋਹੋਯੇਵ ਨ ਵਿਸੁਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਕਥਾਯਂ ਵਿਭਾਵਿਤਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਤੇਸਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸੇਸਾਨਿ ਤਤ੍ਥ** ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ **ਅਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਾਨਿ**।

੫੨੬. ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਰਿਯਭੂਮਿਪਟਿਲਾਭੋ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾਯ ਸਾਧਾਰਣਂ, ਪਦਾਨਞ੍ਚ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਸਤਿਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਾਤਿਸਯਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨੀ**"ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੧੯)। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਧਾਪਿ "**ਤਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕਦੇਸਨਾਯ (ਯਮ॰ ੩.ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕ.੧ ਆਦਯੋ) ਸਮੇਤਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ੨੧੯ ਆਦਯੋ) ਪਨ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਂ ਅਨੁਪਾਲਕਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਤੇਸ ਮਜ੍ਝੇ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਯਞ੍ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਯਿਤਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ**। ਯਾਵ ਚ ਦੁਵਿਧਤ੍ਤਭਾਵਾਨੁਪਾਲਕਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਦੁਕ੍ਖਭੂਤਾਨਂ ਏਤੇਸਂ ਵੇਦਯਿਤਾਨਂ ਅਨਿਵਤ੍ਤੀਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ, ਤੇਨ ਚ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਬਨ੍ਧਤਾਯ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਂ ਞਾਪੇਤਿ। **ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਤਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸੇਵ। **ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦਸ੍ਸਨਾਨ੍ਤਰਾ ਹਿ ਭਾਵਨਾਤਿ।

ਭੇਦੋਤਿ ਇਧ ਸਭਾਵਤੋ ਭੇਦੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਭੂਮਿਪੁਗ੍ਗਲਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਸੇਸਾਨਂ ਅਭੇਦੋ**"ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ ਸਭਾਵੋ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭੇਦੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਸਭਾਵਕਤੋ ਭੇਦੋ ਗਹਿਤੋ, ਨ ਏਵਂ ਸੇਸਾਨਂ ਕੋਚਿ ਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤੇਸਂ ਅਭੇਦੋਤਿ ਭੇਦਾਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾ, ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਨ, ਯਥਾ ਦੇਸਿਤੇਸੁ ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਭੇਦਾਭੇਦਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ।

੫੨੭. ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਸਤਿਪਿ ਪੁਰੇਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ **ਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਥਾਯ ਚ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਾਦਿਆਕਾਰੋ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨਂ **ਅਤ੍ਤਾਕਾਰਾਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨਂ**। ਤੇਨਾਹ "**ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਅਤ੍ਤਾਕਾਰਾਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਵਤ੍ਤਾਪਨਂ **ਤਿਕ੍ਖ…ਪੇ॰… ਵਤ੍ਤਾਪਨਂ**। ਵਿਸੁਂ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਾਵਭਾਸਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਹਿ ਰੂਪਾਭਿਹਨਨਯੋਗ੍ਯਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇ ਰੂਪਾਵਭਾਸਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇ ਅਸਤਿ ਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੋਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਸੁਪਿ। ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਭਾਵੇਨ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ **ਵਸਾਵਤ੍ਤਾਪਨਂ** ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਬ੍ਬਸੇਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਭਾਵਤੋ , ਨ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ । ਅਯਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਾਰੋ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸਤਿਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨੇ, ਅਨੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੇ ਚ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ **ਅਨੁਵਿਧਾਨਂ**।

ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਵਸੇਨ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਬਾਵਪ੍ਪਤਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਯਥਾਸਕਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਪਣੀਤਸ੍ਸਪਿ ਅਕੁਸਲਤਬ੍ਬਿਪਾਕਾਦਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਰਹਂ **ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨਂ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਮਾਨਜਾਤਿਯੇਹਿ ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇਹਿ **ਸਨ੍ਤਪਣੀਤਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨਂ** ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭ**ਵਨਨ੍ਤਿ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭਵਨਂ। **ਪਸਨ੍ਨਾਕਾਰਾਦਾ**ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਪਗ੍ਗਹਿਤਉਪਟ੍ਠਿਤਸਮਾਹਿਤਦਸ੍ਸਨਾਕਾਰਾਨੁਪਾਪਨਂ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ। **ਬਜਾਪਾਦਾਦੀਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਫਲਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂਤਂਸਂਯੋਜਨਪ੍ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਹਾਨਕਿਚ੍ਚਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਤਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ

ਅਭਾਵਾ ਅਮਤਾਭਿਮੁਖਮੇਵ ਤਬ੍ਭਾਵਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ ਵਿਯ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰਪਸੁਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਮਤਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚਾ**"ਤਿ।

੫੨੮. **ਭੂਮਿਤੋ** ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋ ਏਵ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਏਵ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ? ਆਧਿਪਚ੍ਚਟ੍ਠਵਸੇਨ, **ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ** ਨਾਮ ਇਸ੍ਸਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ। ਤਯਿਦਂ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੇ, ਫਲੇ ਚਾਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ? ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਕਾ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ਸਿਯਾ ਫਲਹੇਤੁਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਾਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਤਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਿਦ੍ਧਮਾਧਿਪਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੧੯) **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਦਸ੍ਸਿਤੋਯੇਵ। ਅਪਿਚ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੇ ਯਾਯਂ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਸੇਸਨਿਸ੍ਸਯੋ ''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਤਾਨਿ ਤਾਵ ਆਧਿਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ...ਪੇ॰... ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਤੋ (ਵਿਭ॰ ੨੧੯) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਇਮੇਸਂ ਵਸੇਨ ''ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਭਾਵਦ੍ਵਯਂ। ਤਯਿਮੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤੇਸਂ ਠਿਤਿਹੇਤੂਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤੋ ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੋ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਇਮਾਹਿ ਵੇਦਨਾਹਿ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੇਦਨਾਪਞ੍ਚਕਂ। ਤਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਾਮਾਨਂ ਵੋਦਾਨਸਮ੍ਭਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਦ੍ਧਾਦਿਪਞ੍ਚਕਂ। ਸਮ੍ਭਵਵੋਦਾਨਸਮ੍ਭਾਰਾ ਇਮੇਹਿ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਆਧਿਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ ਪਦਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ।

ਅਥ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਏਤਾਨਿਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮੂਲਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨਿ। ਯਥਾਹ ''ਛਸੁ ਲੋਕੋ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੭੧)। ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਵਿਸਭਾਗਵਤ੍ਥੁਸਰਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਤ੍ਤਕਾਯਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਤਿਣ੍ਣਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਗਬ੍ਭਸ੍ਸ ਅਵਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਮਾਤਾ ਚ ਉਤੁਨੀ ਹੋਤਿ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਚ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੮; ਮਿ॰ ਪ॰ ੪.੧.੬)। ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਤੇਨ ਅਨੁਪਾਲੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਤੇਨਾਹ ''ਆਯੁ ਠਿਤਿ ਯਪਨਾ ਯਾਪਨਾ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੯)। ਉਪਭੋਗੋ ਵੇਦਨਾਹਿ। ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਦਿਸਬ੍ਬਵਿਸਯੂਪਭੋਗੋ। ਯਥਾਹ ''ਵੇਦਯਤਿ ਵੇਦਯਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੦)। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਸ੍ਸਯਸਮੁਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਸਮ੍ਭੋਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਯਾਵ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਚੇਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਏਵਂ ਇਤਰਾਨਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਵਿਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਨਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਸ੍ਸਯੋ। ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ, ਉਪਭੋਗੋ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਅਗ੍ਗਫਲਸਮੁਪਭੋਗਤੋ। ਖੀਣਾਸਵਾਹਿ ਵਿਸਵਿਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਸੁਖਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਏਤਾਨਿ ਏਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ। ਇਮਿਨਾਵ ਨੇਸਂ ਦੇਸਨਾਕ੍ਕਮੋਪਿ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਚ੍ਚਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੨੯. ਅਰਿਯਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿਪਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ**"ਤਿ ਆਦ। ਸਮਾਞ੍ਞਜੋਤਨਾ ਹਿ ਵਿਸੇਸੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵਿਸੇਸਤ੍ਥਿਨਾ ਚ ਵਿਸੇਸੋ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਸੁ ਵਾ ਵਿਚਾਰਿਤੇਸੁ ਇਤਰਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਚਾਰਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚ ਭੂਮਿਭੂਤਾਨਿ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੇਵਾਤਿ ਚ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਚ੍ਚਾਨੀ’’ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾਪਿ **“ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਾਸਨਕ੍ਕਮੋਤਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾ ਵਾ। ਸਕਲਞ੍ਹਿ ਸਾਸਨਂ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਸਚ੍ਚਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤਦੁਭਯਹੇਤੁਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਕਮਤਿ, ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ਸਾਸਨਂ ਏਤੇਸੁ ਕਮਤਿ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਕਮੋ, ਕਿਂ ਕਮਤਿ? ਸਾਸਨਂ। ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਕਮੋ **“ਸਾਸਨਕ੍ਕਮੋ”**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਸਾਸਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਂਦੇਸਨਾ ਚ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੇਨਾਤਿ।

ਤਥਾਤਿ ਤਂਸਭਾਵਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਸਭਾਵਾ। **ਅਵਿਤਥਾ**ਤਿ ਅਮੁਸਾਸਭਾਵਾ ਬਾਧਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਭੂਤਸਭਾਵਾ। **ਅਨਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਕਾਰਰਹਿਤਾ ਅਬਾਧਨਾਦਿਆਕਾਰਵਿਵਿਤ੍ਤਾ। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਹਿ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ**। ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਭਾਵੋ **ਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ**। ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਹਿ ਪਰਿਦਹਨਂ, ਕਿਲੇਸਦਾਹਸਮਾਯੋਗੋ ਵਾ **ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ**। ਜਰਾਯ, ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਤਾ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਰਸੇਨੇਵ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰੋ, ਇਤਰੇ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਨਿਰੋਧਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾਤਿ ਅਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਤ੍ਰਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਬ੍ਯਾਪਿਤ੍ਵਾ ਊਹਨਂ ਰਾਸਿਕਰਣਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ **ਆਯੂਹਨਂ** ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਆਗਚ੍ਛਤਿ ਸਮੁਦਯਤੋਤਿ ਵਾ ਆਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਸ੍ਸ ਊਹਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ **ਆਯੂਹਨਂ,** ਅਯਂ ਸਰਸੇਨੇਵ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰੋ। ਨਿਦਦਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ **ਨਿਦਾਨਂ,** ‘‘ਇਦਂ ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ **ਨਿਦਾਨਟ੍ਠੋ** ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਨ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰੋ। ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਂਯੋਜਨਂ **ਸਂਯੋਗਟ੍ਠੋ** । ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਨਨਿਵਾਰਣਂ **ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠੋ**। ਇਮੇ ਚ ਸਂਯੋਗਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠਾ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾ। ਨਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤ੍ਥ, ਸਯਮੇਵ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਟਂ ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਭਾਵਤੋਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਰਨਂ**। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵੇਨ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰੋ, ਇਤਰੇ ਵਿਵੇਕਾਸਙ੍ਖਤਾਮਤਟ੍ਠਾ, ਸਮੁਦਯਕ੍ਖਰਅਪਚ੍ਚਯਅਵਿਨਾਸਿਤਾ ਵਾ ਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਨ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾ।

ਸਂਸਾਰਤੋ ਨਿਗ੍ਗਮਨਂ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ**। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਰਸੇਨ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰੋ। ਪਰਿਬੋਧੂਪਚ੍ਛੇਦਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮੋਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਹੇਤੁਟ੍ਠੋ**। ਪਞ੍ਞਾਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਚਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਂ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਂ ਵਾ **ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੋ**। ਚਤੁਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨੇ, ਕਿਲੇਸਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਪਵੂਪਸਮਨੇ ਚ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਸੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠੋ**। ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਾ ਆਲਮ੍ਬਨਾਧਿਪਤਿਭੂਤਾ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ‘‘ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੬) ਵਚਨਤੋਤਿ ਸੋ ਤੇਸਂ ਆਕਾਰੋ **ਆਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠੋ**। ਏਤੇ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠਾ ਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾ। ਏਵਮਾਦਿ ਆਹਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੋ। ਅਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸਯਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਭਿਸਮਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ **ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ**। ਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਭਿਸਮੇਤਬ੍ਬੇਨ ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੫੩੦. ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਖਂ **ਦੁਕ੍ਖਂ,** ਗਾਰਯ੍ਹਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਸਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

“ਸਮਾਗਮੋ ਸਮੇਤ”ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੇਵਲਸ੍ਸ **ਆਗਮ**ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ, **ਏਤ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਪਯੋਗੇ ਸਂਯੋਗਤ੍ਥਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨਤੋ, **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਂਯੋਗੇ ਉਪਲਬ੍ਭਨਤੋ **“ਸਂਯੋਗਂ ਦੀਪੇਤੀ”**ਤਿ ਆਹ ਅਨ੍ਵਯਤੋ, ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਕਤਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਉਦਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਯ**-ਸਦ੍ਦੋ ਗਤਿਅਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋਵਿਯ ਕਾਰਣਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਅਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਤਿ ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਾ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਅਯੋ**ਤਿ, **ਸਂਯੋਗੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਂ ਸਮੁਦਯੋ**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਵਿਸੁਂ ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਉਪਸਗ੍ਗਸਦ੍ਦਾ ਸਧਾਤੁਕਂ ਸਂਯੋਗਤ੍ਥਂ, ਉਪ੍ਪਾਦਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਕਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

"**ਅਭਾਵੋ ਏਤ੍ਥ ਰੋਧਸ੍ਸਾਤਿ ਨਿਰੋਧੋ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਵਿਵਿਤ੍ਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਮਧਿਗਤੇ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਦਧਿਗਮਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੋਧਾਭਾਵੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਰੋਧਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹ ਅਤ੍ਥੇ ਅਭਾਵੋ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਰੋਧਸ੍ਸਾਤਿ **ਨਿਰੋਧੋ** ਇਚ੍ਚੇਵ ਪਦਸਮਾਸੋ। ਦੁਕ੍ਖਾਭਾਵੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ। ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਏਵ ਨਿਰੋਧੋ **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ**। ਆਯਤਿਂ ਭਵਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਭਙ੍ਗੋਤਿ ਭਙ੍ਗਵਾਚਕਂ ਨਿਰੋਧਸਦ੍ਦਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਵਾਚਕਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਕਾਰਣੇ ਫਲੂਪਚਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਪਚ੍ਚਯੋ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਪਟਿਪਦਾ ਚ ਹੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਦਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਨਨੁ ਚ ਸਾ ਏਵ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਦਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ ਸਾ ਪਟਿਪਦਾਤਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ, ਯੇਹਿ ਸੋ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਭੂਤਾਨਂ ਪਟਿਪਦਾਭਾਵੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸਚ੍ਛਿ ਕਿਰਿਯਾਸਚ੍ਛਿਕਰਣਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਅਵ੍ਵਤ੍ਥਾਭਾਵੇਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਭਾਵੇਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਫਲਂ, ਸਯਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭੂਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਮਯਭੂਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਦਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੫੩੧. ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵੋਹਾਰਂ ''ਅਗਮਾ ਰਾਜਗਹਂ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੧੦) ਵਿਯ ਭਾਵਿਨਿ ਭੂਤੇ ਵਿਯ ਉਪਚਾਰੋਤਿ ਪੁਰਿਮਕਾਲੇਪਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ''ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਰਿਯਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਥਾਗਤੇਨ ਹਿ ਸਯਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਧਿਗਮਨੀਯਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਅਰਿਯਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਰਿਯਸਾਧਕਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਰਿਯਾਨਿ ਸਚ੍ਚਾਨੀਤਿਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਤਥਭਾਵੇਨ ਅਰਣੀਯਤ੍ਤਾ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਰਿਯਾਨਿ, ਅਰਿਯਸਮਞ੍ਞਾ ਵਾ ਅਵਿਸਂਵਾਦਕੇ ਅਵਿਤਥੇ ਨਿਰੁਲ੍ਹਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

੫੩੨. ਬਾਧਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਉਦਯਵਯਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਭਾਵੋ ਵਾ ਬਾਧਨਂ। ਭਵਾਦੀਸੁ ਜਾਤਿਆਦਿਵਸੇਨ, ਚਕ੍ਖੁਰੋਗਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਅਨੇਕਦਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਮੇਵ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਪਨਂ, ਤਦਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ ਰਸੋਤਿ **ਸਨ੍ਤਾਪਨਰਸਂ**। ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤੀਸੁ ਸਂਸਾਰਵਿਮੋਕ੍ਖੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਪਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਪੁਰਿਮਭਵੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵੋ ਘਟਿਤੋ ਸਂਯੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਪਭਾਵੋ**। ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੇ ਅਨੂਹਤੇ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਦੁਕ੍ਖਮਿਦਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੩੮; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੦) ਏਵਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ **ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਕਰਣਂ**। ਭਵਨਿਸ੍ਸਰਣਨਿਵਾਰਣਂ **ਪਲਿਬੋਧੋ**। ਤਣ੍ਹਕ੍ਖਯਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਬ੍ਬਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਤਾ **ਸਨ੍ਤਿ। ਅਚ੍ਚੁਤਿਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਚੁਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਅਚਵਨਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ। **ਕਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਚਵਨਾਭਾਵਂ ਕਿਚ੍ਚਮਿਵ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਚਵਨਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸਭਾਵਾਪਰਿਚ੍ਚਜਨਂ ਅਵਿਕਾਰਿਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਅਵਿਗ੍ਗਹਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਅਨੁਸਯਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਸਂਸਾਰਚਾਰਕਤੋ ਨਿਗ੍ਗਮਨੂਪਾਯਭਾਵੋ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਂ**। ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਨਂ **ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਕਰਣਂ**। ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਵੁਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

੫੩੩. ਅਸੁਵਣ੍ਣਾਦਿ ਸੁਵਣ੍ਣਾਦਿ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਂ **ਮਾਯਾ**ਤਿ ਵਞ੍ਚਨਸਭਾਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪਰੀਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਦਕਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਪਨ **ਮਰੀਚਿ** ਉਪਗਤਾਨਂ ਤੁਚ੍ਛਾ। ਵਞ੍ਚਨਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸਾ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਵਿਸਂਵਾਦਿਕਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਮਰੀਚਿਮਾਯਾਅਤ੍ਤਵਿਧੁਰੋ ਭਾਵੋ **ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵੋ। ਅਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਅਵਿਤਥਗ੍ਗਾਹਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ, ਤੇਨ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਸਂ ਗੋਚਰਭਾਵੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੋ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਗ੍ਗਿਲਕ੍ਖਣਂ** ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਟ੍ਠਾਦਿਉਪਾਦਾਨਭੇਦੇ ਵਿਸਂਵਾਦਕਂ, ਵਿਪਰੀਤਂ, ਅਭੂਤਂ ਵਾ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨ ਹੋਤਿ।

''ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਜਰਾਧਮ੍ਮਾ, ਅਥੋ ਮਰਣਧਮ੍ਮਿਨੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੯; ੫.੫੭) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਆਦਿਕਾ **ਲੋਕਪਕਤਿ**। ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨਂ ਤਿਰਿਯਂ ਦੀਘਤਾ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਉਦ੍ਧਂ ਦੀਘਤਾ, ਵੁਦ੍ਧਿਨਿਟ੍ਠਂ ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਨ ਅਵਡ੍ਢਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾ ਚ **ਲੋਕਪਕਤੀ**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮੋ **ਤਥਤਾ**। ਪਠਮੋ **ਅਵਿਤਥਤਾ**, ਮਜ੍ਝਿਮੋ **ਅਨਞ੍ਞਥਤਾ**ਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ,

ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਬਾਧਕਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਤਣ੍ਹਾਪਿ ਜਾਤਿ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਬਾਧਿਕਾਤਿ? ਨ, ਬਾਧਕਪ੍ਪਭਵਭਾਵੇਨ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਚ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਬੋਧਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ, ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾ ਚ ਬਾਧਕਤਾ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਭਵਤਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਭਵਭਾਵੇਨ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤਾਯ ਬਾਧਕਭਾਵਪਸਙ੍ਗੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਦੁਕ੍ਖਾ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਬਾਧਕ**"ਨ੍ਤਿ। **ਬਾਧਕਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਬਾਧਕਮੇਵ, ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਬਾਧਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਬਾਧਕਤ੍ਤਾਵਧਾਰਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਾਧਕਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨਾ**ਤਿ ਹਿ ਬਾਧਕਸ੍ਸ, ਬਾਧਕਤ੍ਤੇ ਚ ਨਿਯਾਮੇਨ। ਯਤਾ ਬਾਧਕਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਯਤਤਾ, ਏਵਂ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਬਾਧਕਤ੍ਤੇ ਨਿਯਤਤਾਤਿ।

ਤਂ ਵਿਨਾ ਨਾਞ੍ਞਤੋਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਅਵਸੇਸਾਕੁਸਲਸਾਸਵਕੁਸਲਮੂਲਾਵਸੇਸਸਾਸਵਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਭਾਵੇ ਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਵਿਨਾ ਤੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਹਿ ਪਨ ਵਿਨਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ ਕੁਸਲੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਕੁਸਲੇਹਿ ਵਿਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦੀਹਿ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਦੁਕ੍ਖਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ। ਸਨ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ, ਸਨ੍ਤਭਾਵੇ ਵਾ ਨਿਯਾਮੋ ਸਨ੍ਤਭਾਵਨਿਯਾਮੋ, ਤੇਨ **ਸਨ੍ਤਭਾਵਨਿਯਾਮੇਨ। ਤਚ੍ਛਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਨਿਯਾਮੇਨ ਤਚ੍ਛੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵੋ ਏਤਸ੍ਸ, ਨ ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਿਪਰੀਤਤਾਯ, ਨ ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਾ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਅਤਚ੍ਛੋਤਿ ਤਚ੍ਛਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵੋ, ਮਗ੍ਗੋ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਤਚ੍ਛਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਚ੍ਛਨਿਯ੍ਯਾਨਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਨਿਯਾਮੇਨ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਰੀਤਭੂਤਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਇਤਿ ਤਚ੍ਛਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ**"ਤਿਆਦਿ।

੫੩੪. ਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਉਦ੍ਧਰਣਂ, ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੇ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇ ਵਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਰਣਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਂ **ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੋ। ਵਿਰਤਿਸਚ੍ਚੇ**ਤਿ ਮੁਸਾਵਾਦਵਿਰਤਿਯਂ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਵਿਰਤੀਸੁ ਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੂਲ੍ਹੋ। ਯੇ ਪਨ ''ਵਿਰਤਿਸਚ੍ਚਂ ਸਮਾਦਾਨਵਿਰਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮਾਦਾਨਮਤ੍ਤਂ ਵਿਰਤਿਸਚ੍ਚਂ, ਅਥ ਖੋ ਸਮਾਦਾਨਾਵਿਸਂਵਾਦਨਂ। ਤਂ ਪਨ ਪਟਿਞ੍ਞਾਸਚ੍ਚਂ ਮੁਸਾਵਾਦਵਿਰਤਿਯੇਵ ਹੋਤਿ। ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ, ਮੋਘਮਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭, ੨੦੨-੨੦੩, ੪੨੭; ੩.੨੭-੨੯) ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ''ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਵੁਤ੍ਤਿਯਾ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਚ੍ਚਂ**। ਅਮੋਸਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਂ**। ''ਅਮੋਸਧਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਦਰਿਯਾ ਸਚ੍ਚਤੋ ਵਿਦੂ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੬੩) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਂਸਮ੍ਪਾਪਕਸ੍ਸ ਚ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਜਾਨਨਾ ਪਟਿਵੇਧੋ ਅਵਿਵਾਦਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ''ਏਕਂ ਹਿ ਸਚ੍ਚਂ ਨ ਦੁਤਿਯਮਤ੍ਥਿ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਜਾ ਨੋ ਵਿਵਦੇ ਪਜਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੯੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੧੯) ਗਾਥਾਯ ''ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੩੫. ''ਨੇਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖਅਰਿਯਸਚ੍ਚਭਾਵੇ ਅਵਿਪਰੀਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਬਾਧਕਭਾਵਤੋ। ''ਅਞ੍ਞਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਕ੍ਖਅਰਿਯਸਚ੍ਚਭਾਵਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਯਤਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਅਨਞ੍ਞਤ੍ਥਭਾਵਤੋ। ਸਚੇਪਿ ਕਥਞ੍ਚਿ ਕੋਚਿ ਏਵਂਚਿਤ੍ਤੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਪਞ੍ਞਾਪਨੇ ਪਨ ਸਹਧਮ੍ਮੇਨ ਞਾਪਨੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾਦਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੇ ਸਮਤ੍ਥੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਹਮੇਤਂ...ਪੇ॰... ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਅਨਞ੍ਞਥਤਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਤਤਾਭੂਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋਯੇਵੇਤ੍ਥ ਠਾਨਾਭਾਵੋ। ਸਚੇਪਿ ਕੋਚਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਆਗਚ੍ਛਤੁ, ਠਾਨਂ ਪਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਦੁਤਿਯਸੁਤ੍ਤੇਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਟਿਲਾਭੇਨੇਵ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਪਤ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾਵੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾ ਚ ਪਠਮਤਾ, ਯਤੋ ਤਂ ਭਗਵਤਾ ਪਠਮਂ ਦੇਸਿਤਂ, ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾ ਦੁਤਿਯਤਾ, ਤਦੁਪਸਮਤਾ ਤਤਿਯਤਾ, ਤਂਸਮ੍ਪਾਪਕਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

“**ਏਤਪਰਮਤੋ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਚਤੂਹਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਮਾਹ। ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਕਾਮੇਨ ਪਰਿਜਾਨਨਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਧਮ੍ਮਞਾਣਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦੀਨਿ ਚ ਏਤਪਰਮਾਨੇਵਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁਆਦੀਨਂ ਏਤਪਰਮਤਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਆਲਯੇ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤੇ, ਸਕਲਵਟ੍ਟਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੇ, ਭਵਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਦੋਸਦਸ੍ਸਾਵੀਨਂ ਵਸੇਨ ਆਲਯਾਦੀਨਂ ਏਤੇਪਰਮਤਾਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੩੬. “**ਓਲ਼ਾਰਿਕਤ੍ਤਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚੁਰਜਨਪਾਕਟਤਾਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਰਿਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਂ। **ਅਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ, ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕਾਰਣੇ ਹਿ ਸਿਦ੍ਧੇ ਫਲਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ। “**ਨੇਵ ਅਕਤਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀ**”ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਅਹੇਤੁਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। “**ਨ ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦਿਤੋ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਜਾਪਤਿਪੁਰਿਸਪਕਤਿਕਾਲਾਦਿਵਾਦੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। “**ਸਹੇਤੁਕੇਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਨ ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਸਂਵੇਗਸ੍ਸ ਸਂਵਡ੍ਢਨਮਾਹ। ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਿ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵਸਵਸੇਨ ਬਲਵਸਂਵੇਗੋ ਜਾਯਤਿ ਯਾਵਾਯਂ ਹੇਤੁ, ਤਾਵ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾਸਜਨਨਤ੍ਥਂ ਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਾਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਜਨੇਤੁਂ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਮਾਹ। ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਿ ਨਿਰੋਧਕਥਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਤਿਵਿਯ ਅਤਿਵਿਯ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਸਞ੍ਜਨੇਤਿ।

੫੩੭. ਯੇ ਤੇ ਜਾਤਿਆਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਬਜਾਧਿ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ? ਅਨੇਕਨ੍ਤਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸੋ ਕਦਾਚਿ, ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਥਾਹ ‘‘ਤਯੋ ਰੋਗਾ ਪੁਰੇ ਆਸੁਂ, ਇਚ੍ਛਾ ਅਨਸਨਂ ਜਰਾ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੧੩)। ਬਾਕੁਲਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਂ ਸੋ ਨਾਹੋਸਿਯੇਵ, ਦੁਕ੍ਖਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਬਜਾਧਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿਤੋਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਚ੍ਚਯਂ ਕਾਯਿਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਬਜਾਧੀਤਿ। ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਏਕਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ “**ਦ੍ਵਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਨੋਗਧਭੇਦੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਏਕਰੂਪੇਨ ਗਹਿਤਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾ, ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਰਹਿਤਾ ਕੇਵਲਂ ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਭੂਤਾ ਚਾਤਿ ਤਿਧਾਵ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। “**ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ**”ਤਿ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਸਭਾਵਤੋ ਭਿਨ੍ਨਾ ਏਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਆਹ “**ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ**”ਤਿ।

ਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਭਵੇਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਭਵੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ। ਸੋ ਹਿ ਜਾਯਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਨਿਗਤਿਆਦਿਵਿਭਾਗੋਤਿ ਜਾਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਜਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਸਮਾਨਨ੍ਵਯਾਤਿ **ਜਾਤਿ**, ਨਿਕਾਯੋ। **ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇ। ਸੋ ਹਿ ਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਜਾਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੁਕ੍ਖਣੇ । **ਸਮ੍ਪਾਤਿਜਾਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਜਾਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਜਾਯਨਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਪਸੂਤਿਯ**”ਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਜਾਤਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਜਾਯਤਿ ਏਤਾਯ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਸਮਞ੍ਞਾਤਿ **ਜਾਤਿ**, ਕੁਲਂ।

੫੩੮. ਸਯਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਸੇਯਜਾ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਗਬ੍ਭੋ ਸੇਯਜਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਕਾ**, ਅਣ੍ਡਜਾ, ਜਲਾਬੁਜਾ ਚ। **ਇਤਰੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ, ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਞ੍ਚ। **ਅਯਮ੍ਪਿ ਚਾਤਿ** ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਖਨ੍ਧੇਸ੍ਵੇਵਾ’’ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵੁਤ੍ਤਕਥਾਪਿ, ਪਗੇਵ ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਥਾਯਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪਠਮਪਾਤੁਭਾਵੋ ਜਾਤੀ**”ਤਿ।

ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਵਕ੍ਖਮਾਨਵਿਭਾਗਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਚਿਤ੍ਤਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**।

੫੩੯. “**ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾ**”ਤਿ ਵਦਤੋ ਚੋਦਕਸ੍ਸਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੇ ਨਿਰਯੇ ਤਾਵ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਾ ਹੋਤੁ, ਅਞ੍ਞਾਸੁਪਿ ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਤੀਸੁ ਪਾਪਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸੁਖਸਂਵਤ੍ਤਨਿਯਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਸੁ ਪਨ ਸੁਗਤੀਸੁ ਕਥਨ੍ਤਿ। ਇਤਰੋ ‘‘ਨਾਯਂ ਜਾਤਿ ਸਭਾਵਦੁਕ੍ਖਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਹਿ ਕਾਚਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਨੇਕੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਅਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਮ੍ਪਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਂ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖ**”ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਰੂਪਰੂਪਨ੍ਤਿ।

ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋਤਿ ‘‘ਅਹੁ ਵਤ ਮੇ, ਤਂ ਵਤ ਨਾਹੋਸੀ’’ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ।

‘‘ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫, ੪੫, ੭੬, ੭੭, ੮੫; ੨.੪.੧, ੪) ਵਚਨਤੋ ਤੇਭੂਮਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ “**ਉਦਯਬ੍ਬਯਪ੍ਪਟਿਪਾਲ਼ਿਤਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਤੇਭੂਮਕਗ੍ਗਹਣਂ।

ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸੇ ਵਦਤਿ। ‘‘ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੧੯੦) **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਆਗਤਂ।

ਭਗਵਤਾਪੀਤਿ ਅਨਾਵਰਣਞਾਣਵਤਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾਪਰਿਮੇਯ੍ਯਦੇਸਨਾਕੋਸਲ੍ਲਵਤਾ ਭਗਵਤਾਪਿ। **ਉਪਮਾਵਸੇਨ**ਤਿ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾਦਿਉਪਮਾਵਸੇਨ।

੫੪੦. ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਾਦੀਸੂਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਮਣਿਕਨਕਰਜਤਪਵਾਲ਼ਾਦਿਰਤਨਸਨ੍ਨਿਚ੍ਚਯੇ, ਨਾਪਿ ਅਣ੍ਡਜਮੇਣ੍ਡਜਵਾਯਜਾਤਿਕੇ ਸੁਭਮਨੁਞ੍ਞਸਯਨਤਲੇ, ਨਾਪਿ ਰਤਨਮਯਕੁਟ੍ਟਿਮਮਨੋਹਰੇ ਪਾਸਾਦਤਲੇ, ਨਾਪਿ ਸਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮਟ੍ਠਕੁਸੁਮੋਪਹਾਰਵਤਿ ਪਾਸਾਦੂਪਚਾਰੇ, ਨਾਪਿ ਮੁਤ੍ਤਾਜਾਲਸਦਿਸਵਾਲਿਕਾਵਿਕਿਣ੍ਣੇ ਵਿਵਿਟਙ੍ਗਣੇ, ਨਾਪਿ ਹਰਿਤਕਮ੍ਬਲਸਦਿਸਮੁਦੁਸਦ੍ਦਲਸਮੋਤਲੇ ਭੂਮਿਭਾਗੇਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਪਰਮਸਮ੍ਬਾਧੇ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਸਮ੍ਬਾਧੇ। **ਤਿਬ੍ਬਨ੍ਧਕਾਰੇ**ਤਿ ਬਹਲਨ੍ਧਕਾਰੇ। ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਪੁਬ੍ਬਰੁਹਿਰਗੂਥੋਦਰਿਯਾਦਿ **ਨਾਨਾਕੁਣਪਸਮ੍ਬਾਧੇ**। ਮਾਤਾ ਯਦਿ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਾ, ਅਥ ਤਿਂਸ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਦਿਵਸ੍ਸਾ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਅਧੋਤਵਚ੍ਚਕੂਪਸਦਿਸਤਾਯ **ਅਧਿਮਤ੍ਤਜੇਗੁਚ੍ਛੇ। ਪੂਤਿਮਚ੍ਛਾ**ਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਨ ਸਦਿਸੂਪਮਂ ਤਸ੍ਸ ਵਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਾਪਗਮਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। **ਦਸ ਮਾਸੇ**ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋਪਿ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਤਤ੍ਥਾਵਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਭਵਤੋ । ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧੋਮੁਖਂ ਠਪਿਤਸਞ੍ਚਿਤਹਤ੍ਥਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕੁਟਿਕਸ੍ਸੇਵ ਨਿਸੀਦਤੋ **ਸਮਿਞ੍ਜਨਪ੍ਪਸਾਰਣਾਦਿਰਹਿਤੋ**।

ਅਭਿਮੁਖਂ ਕਡ੍ਢਨਂ **ਆਕਡ੍ਢਨਂ**। ਪਰਿਤੋ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਕਡ੍ਢਨਂ **ਪਰਿਕਡ੍ਢਨਂ**। ਹੇਟ੍ਠਾ ਧੁਨਨਂ **ਓਧੂਨਨਂ**। ਨਿਧਾਯ ਨਿਧਾਯ ਧੂਨਨਂ **ਨਿਦ੍ਧੂਨਨਂ**। ਆਕਡ੍ਢਨਾਦਿਸਦਿਸਞ੍ਚੇਤ੍ਥ “**ਆਕਡ੍ਢਨਾਦੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਰੁਣਵਣਸਦਿਸਂ ਅਤਿਵਿਯ ਸੁਖੁਮਾਲਂ ਗਬ੍ਭਗਤਂ ਸਰੀਰਂ ਸੀਤਾਦਿਅਪ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਨ ਸਹਤੀਤਿ ਸੀਤਨਰਕੂਪਪਨ੍ਨਤਾਦਿ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤਿਵਿਯ ਸੀਤਂ, ਅਤਿਵਿਯ ਉਣ੍ਹਞ੍ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਰੀਰਂ ਵਾਸਿਯਾਦੀਹਿ ਤਚ੍ਛੇਤ੍ਵਾ ਖਾਰਾਵਸੇਚਨਕਰਣਂ **ਖਾਰਾਪਟਿਚ੍ਛਕਂ। ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਗਬ੍ਭਾਸਯਸਞ੍ਞਿਤਂ ਤਤਿਯਂ ਆਵਟ੍ਟਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾਤਿ ਉਦ੍ਧਂਪਾਦਅਧੋਸੀਸਭਾਵੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ। **ਇਦਂ ਵਿਜਾਯਨਮੂਲਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ,** ਯੇਨ ਮਰਣਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ ਅਟ੍ਟਿਤਾ ਵੇਦਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਕਤਿਪਯਮਾਸਮਤ੍ਤਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਵਿਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ, ਮਹਨ੍ਧਕਾਰਂ ਮਹਾਵਿਦੁਗ੍ਗਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵਿਯ

ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਵਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸੋਚਨਪਰਿਦੇਵਨਸੀਸਪਟਿਹਨਨਾਦਿਨਾ ਬਾਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ ਹਿ ਆਤਪਾਵਟ੍ਠਾਨਾਦਿਨਾ ਚ **ਆਤਾਪਨਂ**। ਪਞ੍ਚਗ੍ਗਿਤਾਪਨਾਦਿਨਾ **ਪਰਿਤਾਪਨਂ**।

ਇਮਸ੍ਸਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਵਿਧਸ੍ਸ। **ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਗਬ੍ਭਕਾਲਾਦੀਸੁ ਤਾਪਨਮਦ੍ਦਨਾਦਿਨਿਰਯਗ੍ਗਿਦਾਹਾਦਿਸਞ੍ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਸਕਲਸ੍ਸਾਪਿ। **ਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਜਾਯੇਥ ਨੋ ਚੇ"**ਤਿਆਦਿ।

੫੪੧. **ਵਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਵਿਧਂ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਾ।

ਇਤਿ ਜਾਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਜਰਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੨. **ਸਙ੍ਖਾਤਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ''ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੭; ਕਥਾ॰ ੨੧੪) ਵੁਤ੍ਤਂ ਖਣਿਕਜਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਸਮ੍ਮਤੋ**ਤਿ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਪਾਲਿਚ੍ਚਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾਦਿਨਾ ਸਮਞ੍ਞਤੋ। **ਸਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਪੁਰਾਣਭਾਵਸਞ੍ਞਿਤਾ ਪਾਕਟਜਰਾ। **ਖਨ੍ਧਪਰਿਪਾਕੋ** ਏਕਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪੁਰਾਣਭਾਵੋ।

ਇਤਿ ਜਰਾਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਮਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੩. **ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਯਸਞ੍ਞਿਤਂ ਖਣਿਕਮਰਣਮਾਹ। **ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਯਂ ਖਣਿਕਮਰਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ, ''ਜੀਰਾਮਰਣਂ ਦ੍ਵੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੭੧) ਏਤ੍ਥ ''ਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਸਞ੍ਞਿਤਂ ਪਾਕਟਮਰਣਂ। ''ਚਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤਾਯ **ਚੁਤਿਲਕ੍ਖਣਂ।** **ਵਿਯੋਗਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਧਿਗਤੇਹਿ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਯੋਜਨਰਸਂ। ਯਥੂਪਪਨ੍ਨਾਯ ਗਤਿਯਾ ਵਿਪ੍ਪਵਾਸਵਸੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਗਤਿਵਿਪ੍ਪਵਾਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

ਪਾਪਸ੍ਸਾਤਿ ਪਾਪਯੋਗੇਨ ਪਾਪਸ੍ਸ, ਉਪਚਿਤਪਾਪਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਪਕਮ੍ਮਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਂ ਮਰਣਕਾਲੇ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ। **ਭਦ੍ਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਭਦ੍ਦਕਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਕਤਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਾਮਂ ਇਟ੍ਠਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਕਂ ਪਨ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਵਤ੍ਥੁਕਂ ਪਨ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਸਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯੋਗਂ ਪਿਯਵਤ੍ਥੁਕ"**ਨ੍ਤਿ। **ਅਵਿਸੇਸਤੋ**ਤਿ ਪਾਪਸ੍ਸ, ਭਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। ''ਅਵਿਸੇਸਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ''ਸਬ੍ਬੇਸ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਂ ਤਂ ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਖੀਣਾਸਵਾਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। **ਵਿਤੁਜ੍ਜਮਾਨਮਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਧਿਬਨ੍ਧਨਾਵਚ੍ਛੇਦਕਵਾਯੁਨਾ ਵਿਜ੍ਝਿਯਮਾਨਮਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਂ।

ਇਤਿ ਮਰਣਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸੋਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੪. **ਸੋਤਿ** ਸੋਕੋ। **ਅਤ੍ਥਤੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਚੇਤਸਿਕਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਿਸੇਸੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਤੰ ਵਿਸੇਸੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਨ੍ਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਨੰ** ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪੋ। **ਪਰਿਜ੍ਝਾਪਨੰ** ਰਾਗਦੋਸਪਰਿਲ਼ਾਹਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਦਹਨੰ। ਕਤਾਕਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਸਯੰ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਨੁਸੋਚਨੰ **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ,** ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਿਵਿਸਯੰ ਕੇਵਲੰ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪਭੂਤੰ ਅਨੁਸੋਚਨੰ **ਸੋਕੋ**ਤਿ ਅਨੁਸੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤੇਪਿ ਅਯਮੇਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ।

ਵਿਸਪੀਤੰ ਸਲ੍ਲੰ **ਵਿਸਸਲ੍ਲੰ**। ਸੋਕਵਸੇਨ ਅਤਿਸਾਰਾਦਿ ਬ੍ਯਾਧਿਪਿ ਹੋਤਿ, ਸੋਕਬਹੁਲਸ੍ਸ ਸਰੀਰੰ ਨ ਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਜੀਰਤਿ, ਬਲਵਸੋਕਾਭਿਭੂਤੋ ਮਰਣਮ੍ਪਿ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਮਾਵਹਤਿ ਚ ਬ੍ਯਾਧਿਜਰਾਮਰਣਭੇਦਨ**"ਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਸੋਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਪਰਿਦੇਵਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੫. **ਵਚੀਪਲਾਪੋ**ਤਿ ਵਾਚਾਵਿਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਦ੍ਦੋ ਏਵ। **ਭਿਯ੍ਯੋ**ਤਿ ਸੋਕਦੁਕ੍ਖਤੋ ਉਪਰਿ। ਸੋਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਹਿ **ਪਰਿਦੇਵੋ**।

ਇਤਿ ਪਰਿਦੇਵਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦੁਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੬. ਜਾਤਿਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਹਿ ਸਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪੀਲ਼ਨਵਸੇਨ ਇਦੰ ਸਵਿਸੇਸੰ ਦੁਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦੋਮਨਸ੍ਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੭. **ਮਨੋਵਿਘਾਤਰਸ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਮਨਸੋ ਵਿਹਞ੍ਞਨਕਿਚ੍ਚੰ। **ਚੇਤੋਦੁਕ੍ਖਸਮਪ੍ਪਿਤਾ**ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। **ਆਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਮੁਖੰ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਯੰਦਿਸਾਭਿਮੁਖੰ ਪਤਿਤਾ, ਤੰਦਿਸਾਭਿਮੁਖਾ ਏਵ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ। **ਵਿਵਟ੍ਟਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ। **ਉਦ੍ਧੰਪਾਦੰ ਪਪਤਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਦ੍ਧੰਮੁਖਪਾਦਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਨ੍ਤਿ। **ਸਤ੍ਥੰ ਆਹਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਵਿਜ੍ਝਨਭੇਦਨਵਸੇਨ ਸਤ੍ਥੰ ਉਪਨੇਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਉਪਾਯਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੮. **ਦੋਸੋਯੇਵਾ**ਤਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਆਯਾਸਨਵਸੇਨ ਦੋਸਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਯਤੋ ਭੁਸੋ ਆਯਾਸੋਤਿ ਉਪਾਯਾਸੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ਭੁਸਮਾਦਾਨੰ ਉਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ। **ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਅਕੁਸਲਚੇਤਸਿਕੇਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਏਕੋ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੋ, ਯੰ ''ਵਿਸਾਦੋ''ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਰਸੋ,** ਕਾਯੇ ਵਾ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਕਰਣਕਿਚ੍ਚੋ। ''ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਾਤਿਸਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਹਨਤੋ, ਕਾਯਵਿਸਾਦਨਤੋ ਚਾ**"ਤਿ ਆਹ।

ਏਤੇ ਚ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵੁਪਾਯਾਸਾ ਵਿਵ੍ਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਨਾ, ਸਹ ਚ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਏਤ੍ਥ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਪਾਕੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਰਜਨਾਦਿਨੋ ਪਚਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਨੋ ਪਾਕੋ ਵਿਯ।

ਇਤਿ ਉਪਾਯਾਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪੯. **ਸਮੋਧਾਨੰ** ਸਮਾਗਮੋ। ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤਵਿਘਾਤਾਦਿਅਨਤ੍ਥਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਪਟ੍ਠਾਨੇ **ਅਨਤ੍ਥਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ**।

ਤੇਸੰ ਅਪ੍ਪਿਯਾਨੰ ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੋ ਉਪਕ੍ਕਮੋ ਤਦੁਪਕ੍ਕਮੋ, ਤਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤੋ **ਤਦੁਪਕ੍ਕਮਸਮ੍ਭੂਤੋ**।

ਇਤਿ ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੦. ਉਪਦ੍ਦਵਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਬਜਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇ**।

ਇਤਿ ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੧. ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭੋ ਨਾਮ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਲਾਭੋ। ‘‘ਯਮ੍ਪਿਚ੍ਛੰ ਨ ਲਭਤੀ’’ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਪਨ ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ‘‘ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਹੋ ਵਤਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਇਚ੍ਛਾਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਚ੍ਛਾਸਹਿਤੋ ਅਲਾਭੋਵਾਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਤਪ੍ਪਰਿਯੇਸਨਰਸਾ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੂਨੰ ਪਰਿਯੇਸਨਰਸਾ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਿ** ਅਲਾਭੋ।

ਇਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ।

ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੨. **ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੁਮਿਧਾ**ਤਿ ਇਧ ਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯੰ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ** ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ **ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਸੁਤ੍ਤਾ**ਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਇਧ ਸਰੂਪਤੋ ਅਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬੰ ਇਮੇ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਨਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖੰ ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਬਾਧਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਇਨ੍ਧਨਮਿਵ ਪਾਵਕੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਵਾ ਲਕ੍ਖੰ ਪਹਰਣਪਹਾਰਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਏਵੰ ਖਨ੍ਧਾ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਯਥਾ ਚ ਗੋਰੂਪੰ ਡੰਸਮਕਸਾਦਿਵਿਬਾਧਾਯ, ਯਥਾ ਚ ਖੇਤ੍ਤੰ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਸਸ੍ਸਲਾਯਨਸ੍ਸ, ਗਾਮੋ ਚ ਗਾਮਘਾਤਕਵਿਬਾਧਾਯ, ਏਵੰ ਖਨ੍ਧਾ ਜਾਤਿਆਦਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਲਕ੍ਖਮਿਵਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਲੋਕੇ ਵਿਬਾਧਕਾ ਵਿਬਾਧੇਤਬ੍ਬਾਧੀਨਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਪਨ ਵਿਬਾਧੇਤਬ੍ਬਾਧੀਨਾ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਤਿਣਲਤਾਦੀਨੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਮੰ ਅਨਾਦਿਮਤਿ ਸੰਸਾਰੇ ਆਦਿ ਨਾਮ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਭਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਆਦਿਦੁਕ੍ਖੰ ਜਾਤੀ”**ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਪਰਿਯੋਸਾਨਦੁਕ੍ਖੰ ਮਰਣ”**ਨ੍ਤਿ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਮਰਣਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਮਰਣਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਿਕੇ ਆਸਨ੍ਨੇ ਜਾਤੰ ਦੁਕ੍ਖੰ **ਮਾਰਣਨ੍ਤਿਕਦੁਕ੍ਖੰ। ਪਰਿਦਯ੍ਹਨੰ** ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਪੋ। **ਲਾਲਪ੍ਪਨੰ** ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਪ੍ਪਲਾਪੋ। **ਅਨੁਤ੍ਥੁਨਨੰ** ਅਨ੍ਤੋ ਨਿਜ੍ਝਾਯਨੰ।

ਏਕਮੇਕਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਅਨੁਰਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ, ਜਾਤਿਆਦੀਨਮੇਵ ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਾਨਂ ਵਾ ਏਕਮੇਕਂ। **ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਮਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਸਾਮਞ੍ਞਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪਂ ਕਤ੍ਵਾ।

ਇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਸਮੁਦਯਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੩. **ਪੁਨਬ੍ਭਵਕਰਣਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ** ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ, ਯਥਾ ਵਾ ਅਪੂਪਭਕ੍ਖਨਸੀਲੋ ਆਪੂਪਿਕੋ, ਏਵਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਕਰਣਸੀਲਾ, ਪੁਨਬ੍ਭਵਂ ਵਾ ਫਲਂ ਅਰਹਤਿ, ਸੋ ਵਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ **ਪੋਨੋਭਵਿਕਾ**। ਨਨ੍ਦਨਤੋ, ਰਞ੍ਜਨਤੋ ਚ ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਭਾਵਂ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਅਵਤ੍ਥਾਸੁ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ **ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸਹਗਤਾ**। ਤਾਯ ਚ ਸਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵਾਦਿਕੇ ਕਿਮਿਕੀਟਪਟਙ੍ਗਾਦਿਅਤ੍ਤਭਾਵੇਪਿ ਨਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਭੂਤਾਯ ਰਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ **ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ**। ਤੇਨਾਹ "**ਨਨ੍ਦੀਰਾਗੇਨ ਸਹਗਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਬ੍ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਹਿ ਏਸ ਸਹਗਤਸਦ੍ਦੋ। ਕਾਮਭਵਵਿਭਵਭੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਦਿਭੇਦਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਤਣ੍ਹਾਭਾਵੇਨੇਵ ਏਕਭਾਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੇਨਚਿ ਸਦਿਸਤਾਭਾਵਤੋ ਤਂਤਂਵਿਚਿਤ੍ਤਭਾਵਜਨਕਕਮ੍ਮਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਅਤਿਵਿਚਿਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਸਕਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ**।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਵਿਸੇਸਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹਿ ਭਵੇਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਨ੍ਤੀ, ਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਨਿਵਿਸਮਾਨਂ ਤਣ੍ਹਂ ਅਭਿਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੀ ਦੋਸਾਦਯੋਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾ ਪਨ ਤਂਤਂਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਕੁਲਭੋਗਿਸ੍ਸਰਿਯਾਦਿਵਿਚਿਤ੍ਤਤਂ ਅਭਿਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤੀ, ਕਮ੍ਮਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਚ ਸਹਾਯਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਭਵਾਦਿਵਿਚਿਤ੍ਤਤਂ ਨਿਯਮੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਉਪਾਦਾਨਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੦੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੩; ੩.੩੭੪) ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ (ਵਿਭ॰ ੨੦੩) ਚ ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਾਕੁਸਲਮੂਲਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੂਸੁ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾਵ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਤਿ ਸਮੁਦਯਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਿਰੋਧਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੫੪. **ਤਸ੍ਸਾਯੇਵਾ**ਤਿ ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਤਣ੍ਹਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ। ਸਤਿ ਹਿ ਪਧਾਨਹੇਤੁਨਿਰੋਧੇ ਤਦਞ੍ਞਹੇਤੂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਬਜਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਵੂਪਸਮਨੇਨ ਬਜਾਧਿਵੂਪਸਮੋ ਵਿਯ ਹੇਤੁਨਿਰੋਧੇਨ ਫਲਨਿਰੋਧੋਤਿ ਆਹ "**ਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧੇਨ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ**"ਤਿ। **ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਨੁਪਦ੍ਦਵੇਤਿ ਪਾਣਕਵਿਜ੍ਝਨਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰਾਦਿਉਪਦ੍ਦਵਰਹਿਤੇ। ਤਤੋ ਏਵ **ਦਲ੍ਹੇ** ਥਿਰੇ। ਸਾਖਾਦਿਛੇਦਨੇਨ **ਛਿਨ੍ਨੋਪਿ। ਤਣ੍ਹਾਨੁਸਯੇ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯੇ। **ਅਨੂਹਤੇ**ਤਿ ਅਸਮੁਪਘਾਟਿਤੇ।

ਯਥਾ ਸੀਹੋ ਯੇਨਤ੍ਤਨਿ ਸਰੋ ਖਿਤ੍ਤੋ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਸਰੇ, ਤਥਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਕਾਰਣੇ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਫਲੇ। ਯਥਾ ਪਨ ਸਾਰਮੇਯਜਾ ਕੇਨਚਿ ਲੇਡ੍ਡੁਪ੍ਪਹਾਰੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਭੁਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਲੇਡ੍ਡੁਂ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਹਾਰਦਾਯਕੇ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਨਿਰੋਧੇਤੁਕਾਮਾ ਕਾਯਚ੍ਛੇਦਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਕਿਲੇਸਨਿਰੋਧਨਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸੀਹਸਮਾਨਵੁਤ੍ਤਿਨੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੫੫੫. ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਪਲੁਜ੍ਜਤਿ ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਸਮੁਦਯੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵਿਰਾਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਗ੍ਗੋ**। ਵਿਰਜ੍ਜਨਂ ਪਲੁਜ੍ਜਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਂ **ਵਿਰਾਗੋਤਿ ਪਹਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਹਾਨਪਰਿਯਾਯੋ ਵਿਰਾਗਸਦ੍ਦੋ, ਨਿਰੋਧਸਦ੍ਦੋ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ।

ਅਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਤੋ ਅਸੇਸੋ ਵਿਰਾਗੋ ਅਸੇਸੋ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੀਯਂ। ਚਾਗਾਦਿਪਦਾਨਿਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਦਤਿ **ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਏਤਾਨੀ**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ,** ਨ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਮਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾਦਿਪਦਾਨਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਵੇਵਚਨਾਨੀਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਮਤ੍ਥੇਤਿ **"ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਵਿਰਾਗਾਦਿਪਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਂ ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਤ੍ਵਾ। **ਤਣ੍ਹਾ ਵਿਰਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਰਾਗਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾ ਵਿਰਜ੍ਜੀਯਤਿ। **ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਨਿਰੋਧੀਯਤਿ, ਤੇਨ ਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਸਦ੍ਦਾਨਂ ਅਧਿਕਰਣਸਾਧਨਤਮਾਹ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ। **ਚਾਗਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਚਾਗਾਦਿਹੇਤੁਂ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਵਦਤਿ। **"ਕਾਮਗੁਣਾਲਯੇਸੂ"**ਤਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਲਿਖਨ੍ਤਿ, ''ਕਾਮਗੁਣਾਲਯਾਦੀਸੂ''ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੋ।

੫੫੬. ਤਯਿਦਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨ ਪੋਰਾਣਪਾਠੋ, **ਸਚ੍ਚਤ੍ਥਦੀਪਨੇ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਤਤੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਠਪਿਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪੁਨਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਮਾਨਸਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਸਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਸ੍ਸਾਸਕਰਣਰਸਂ**। ਰਾਗਾਦਿਸਬ੍ਬਪਪਞ੍ਚਵੂਪਸਮਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤੀਤਿ **ਨਿਪ੍ਪਪਞ੍ਚਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**।

੫੫੭. ਨਤ੍ਥੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਪਿ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਵਿਰੋਧੋ। ਅਥ ਪਰਾਭਿਮਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਿਅਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਤੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁ। **ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ**ਤਿ ਕਿਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਨੁਮਾਨਤੋ? ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਕ੍ਖੇ ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਾ, ਦੁਤਿਯਸ੍ਮਿਂ ਪਰਂ ਪਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੁ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ, ਉਪਾਯੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣਲਾਭਿਨੋ ਏਵ ਅਰਿਯਾ ਪਰੇਸਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਅਰਹਾ ਏਵ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਨ ਸਬ੍ਬੇ, ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭੂਤੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਉਪਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥਵਚਨਂ ਚੇਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਪਯੋਗਵਚਨਂ। ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

੫੫੮. ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਅਰਿਯੇਹਿ ਉਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਂਸਾਰਤੋ ਸਂਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸਮਯਸਿਦ੍ਧੋਯਂ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਸਨਿਕਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਦਤਿ **"ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਞ੍ਝਭਾਵਾਪਜ੍ਜਨਤੋ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਸਤਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਰੇਜਵਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਯ। ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਤਾ ਚਸ੍ਸਾ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਾ ਪਠਮਂ ਦੇਸਨਾਰੁਲ੍ਹਾ, ਨ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਨ ਚਾਯਂ** ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵਞ੍ਝਾ, **ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਾਪਨਤੋ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਾਪਕਤੋ। ਤਵ ਮਤੇਨ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ ਵਞ੍ਝਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਭਾਵਪਾਪਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਿਲੇਸਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਮੁਖੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਭਾਵਸਮ੍ਪਾਪਕਭਾਵਤੋ, ਨ ਵਞ੍ਝਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਨ** ਇਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਯਂ ਤਯਾ ''ਅਭਾਵਪਾਪਕਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਖਨ੍ਧਾਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਂ, ਤਂ ਨ। ਕਸ੍ਮਾ? **ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਭਾਵੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ**। ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਭਾਵੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਧਿਗਤਂ ਨਾਮ ਸਿਯਾ, ਸੋ ਪਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਤਿਯਦ੍ਧਗਤਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਏਕਦੇਸਾਭਾਵੋ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਚੇ, ਨ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਚੇ, ਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਤਿ ''ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, ਨ ਸਨ੍ਤਿ ਚਾ''ਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਮੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ, ਤੇਸਂ...ਪੇ॰... ਪਜ੍ਜਨਤੋ"**ਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਯਦਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਯਦਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਦਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਤ੍ਤਮਾਨ...ਪੇ॰... ਦੋਸਤੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਨ ਮਯਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਦਾਮ। ਕਿਞ੍ਚਰਹੀਤਿ, **ਤਦਾ** ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ,** ਤਸ੍ਮਾ **ਨ ਦੋਸੋ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਭਾਵੋਤਿ? ਯਦਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਤਦਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਾਰਣਮੇਤਨ੍ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤਾ, ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਤਾ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਞ੍ਝਭਾਵੋ, ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮੋ ਚ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਅਭਾਵੋਪਿ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ , ਪਗੇਵ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਤਾ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰਤ੍ਥਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ਯਦਿਦਂ ''ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ, ਅਭਾਵਪਾਪਕਤ੍ਤਾ, ਤਦਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਕਾਰਣਮੇਤਂ, ਅਯੁਤ੍ਤਿਰੇਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੫੯. **ਆਦਿਵਚਨਤੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧੪ ਆਦਯੋ), ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਾਲ਼ਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਕਤਮਂ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ? ਯੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ, ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ **ਜਮ੍ਬੁਖਾਦਕਸੁਤ੍ਤੇ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧੪ ਆਦਯੋ), ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ? ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੮੪) **ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥੋ – ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ ਅਸਙ੍ਖਤਸਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। **ਆਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਚ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਨਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਵਿਵਟ੍ਟਿਤਮਾਨਸਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਮਾਨਞ੍ਹਿ ਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਭਾਵੇਨ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪਰਮਗਤਿਭਾਵੇਨ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਖਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੇਪੇਤੀਤਿ ਤਂਸਚ੍ਛਿਕਰਣਾਭਾਵੇ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਗਮਨਾਭਾਵਾ ਤਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਕਂਸੇਨ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਇਤਰਥਾ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਬਹੂ ਦੋਸਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਰਹਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਅਗ੍ਗਫਲਪਮੁਖਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਨ ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਖਯਮਤ੍ਤਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ। **ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ...ਪੇ॰... ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ**। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖੀਣਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ **"ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਯਜਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਰਾਗਾਦਯੋ ਖੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ''ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਯਜਤ੍ਥਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਤਾਯ ਬਹੂਦੋਸਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਾਦਿਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੋਸਤੋ**ਤਿ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਖਯਮਤ੍ਤਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਤਾ, ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਤਾ, ਪਯੋਗੇਨ ਵਿਨਾ ਸਰਸੇਨੇਵ ਅਧਿਗਨ੍ਧਬ੍ਬਤਾ, ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਅਪਰਿਮੁਤ੍ਤਤਾ, ਆਦਿਤ੍ਤਤਾ, ਦੁਕ੍ਖਤਾ, ਅਨੁਪਸਨ੍ਤਤਾ, ਬਹੁਭਾਵੋ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਤਾ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਮਗ੍ਗਾਨਂ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿਦੋਸਾਪਜ੍ਜਨਤੋ । ਰਾਗਸ੍ਸੇਵ ਖਯੋ **ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ,** ਨ ਦੋਸਾਦੀਨਂ। ਤਥਾ ਦੋਸਕ੍ਖਯਾਦਯੋਪੀਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਰਾਗਕ੍ਖਯੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਦੋਸਕ੍ਖਯੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਮੋਹਕ੍ਖਯੋਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਂ ਖਯਭੂਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਖਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਖਯੇ ਪਞ੍ਚ, ਛਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾਨਂ ਖਯੇ ਛ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਅਨੁਸਯਾਨਂ ਖਯੇ ਸਤ੍ਤ, ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾਨਂ ਖਯੇ ਅਟ੍ਠ, ਨਵਨ੍ਨਂ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਾਨਂ ਖਯੇ ਨਵ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਖਯੇ ਦਸ, ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸਸ੍ਸ ਖਯੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਬਹੂਨਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯੋ ਨਾਮ ਅਨ੍ਧਬਾਲਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟੋ, ਅਨੁਮਸੋ ਦੀਪਿਮਿਗਮਕ੍ਕਟਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਕ੍ਖਣੇ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਚ ਅਖੀਣਤ੍ਤਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ। **ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਰਿਯੋਸਾਨਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਤੋ। ਯਤੋ ਖਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ''ਅਯਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬੋ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਖਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ"**ਤਿ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਯੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਤੋ ਤਤਿਯਤ੍ਤਭਾਵੇਯੇਵ ਰਾਗਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਤੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਂ ਉਪਪਨ੍ਨੋ, ਤਤ੍ਥ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਠਤ੍ਵਾ ਇਧਾਗਤੋਪਿ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਯੋ ਚ ਪਠਮਵਯੇ ਏਵ ਰਾਗਾਦਿਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨੋ ਤੇ ਚ ਝਾਨੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਵਯੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਤੇਸਂ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਨਿਰੋਧਸਦਿਸਤਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਨਿਰੋਧੋ। ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ

ਨਾਮ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਖਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵੋ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤਾਦਿਦੋਸਸਮਾਯੋਗੋ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **"ਭਾਵੇਪਿ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਯਦਿ ''ਖਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਤੋ ਖਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਂ ਖਯਮਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਮਞ੍ਞਸਿ, ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਖਯੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੪੨; ੧੩੮੨) ''ਖਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਯਥਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪੀਤਿ ਅਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨਿਰੋਧਸਦਿਸਤਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਵ ਨਿਰੋਧੋ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਖੇਪੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੋ, ਯਦਿਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ''ਖਯੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਤਂ ਇਤਰਖਯਤੋ ਵਿਸੇਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਨ ਖਯਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਆਹ। ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਖਯਸ੍ਸ **ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਰੋਧਕ੍ਖਯਕਰਸ੍ਸ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਿਯਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। **ਤਦੁਪਚਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਫਲਭੂਤਖਯਵੋਹਾਰੇਨ। ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਹਿ ਕਾਰਣਂ ਵੋਹਰੀਯਤਿ ਯਥਾ ''ਆਯੁ ਘਤਂ, ਸੇਮ੍ਹੋ ਗੁਲ਼ੋ''ਤਿ ਚ।

ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ। ''ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਠਾਨਂ ਸੁਦੁਦ੍ਦਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪, ੬੬-੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭-੮) ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਭਗਵਤੋ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਭਾਵਾਵਹਨਤੋ। ''ਤਞ੍ਹਿ ਤੇ, ਮਾਗਣ੍ਡਿਯ, ਅਰਿਯਂ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੇਨ ਤ੍ਵਂ ਅਰਿਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਆਰੋਗ੍ਯਂ ਜਾਨੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾਸੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੮) ਵਚਨਤੋ ਅਰਿਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ।

੫੬੦. ਯਦਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਚ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਚਤੁਮਹਾਪਥੇ ਸਭਾ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਅਸਾਧਾਰਣ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਰਿਮਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਪ੍ਪਭਵਂ। ਮਗ੍ਗਭਾਵੇ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇ। **ਭਾਵਤੋ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤੋ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਤੋ।

ਅਣੁਆਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਣੁਪਕਤਿਕਾਲਪੁਰਿਸਾਦੀਨਂ। **ਨਿਚ੍ਚਭਾਵਾਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ। ਕੂਟਟ੍ਠਨਿਚ੍ਚਤਾ ਹਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਧਨਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ। **ਨਿਚ੍ਚਾ ਤੇ** ਅਣੁਆਦਯੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣਾਨੁਪਪਤ੍ਤਿ। **"ਅਣੁਆਦੀਨਂ ਅਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਨਿਚ੍ਚਾ ਅਣੁਆਦਯੋ''ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾਯ ਧਮ੍ਮਿਅਸਿਦ੍ਧਿ, ਤਤੋ ਚ ਨਿਸ੍ਸਯਾਸਿਦ੍ਧੋ ਹੇਤੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੫੬੧. **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਯੁਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ**ਤਿ ''ਅਪ੍ਪਭਵਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਅਪ੍ਪਭਵਤਾ ਚਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਤਾਯ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵੋ। **"ਰੂਪਸਭਾਵਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੋ, ਪਟਿਘਾਤਵਨ੍ਤਤਾਯ ਕਲਾਪਸੋ ਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਦੇਸਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਚ ਸਭਾਵੋ, ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਟਿਘਾਤੋ, ਸਪ੍ਪਦੇਸਤਾ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ''ਅਸੁਕਦਿਸਾਯ, ਅਸੁਕਦੇਸੇ''ਤਿ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ, ਯਤੋ ਤਂ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਮੇਵਾਤਿ।

"ਅਸਿਥਿਲ ...ਪੇ॰... ਗਮਨੀਯਤੋ"ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਰਿਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **"ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਵਚਨਤੋ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂ ਅਨੁਮਾਨਸਿਦ੍ਧਤਂ, ਤਦੁਭਯੇਨ ''ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ''ਤਿ ਪਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਅਸਿਦ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਰਮਤ੍ਥੇਨ ਨਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ** ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵਾਤਿ ਯਥਾਰਦ੍ਧਮਤ੍ਥਂ ਨਿਗਮੇਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਸਾਧਨਂ ਆਗਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿ-. ਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ ਅਕਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੭੩; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੧) ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਪਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਅਥ ਵਾ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਨ ਜਾਤਂ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਅਜਾਤਂ**। ਕਾਰਣੇਨ ਵਿਨਾ, ਸਯਮੇਵ ਚ ਨ ਭੂਤਂ ਨ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਅਭੂਤਂ**। ਏਵਂ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ, ਅਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਾਰਣੇਨ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਅਕਤਂ**। ਜਾਤਭੂਤਕਤਭਾਵੋ ਚ ਨਾਮ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਅਸਙ੍ਖਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਂ, ਤਥਾ ਨ ਸਙ੍ਖਤਂ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚ **ਅਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨੇਕੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਭਾਵੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ ''ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਪਕਤਿ ਵਿਯ ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਏਕੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ ਏਤਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯਂ ਕੇਨਚਿ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਅਕਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਅਪਚ੍ਚਯਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ''ਸਯਮੇਵ ਨੁ ਖੋ ਇਦਂ ਭੂਤਂ ਪਾਤੁਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯਂ ਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ "**ਅਭੂਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਞ੍ਚੇਤਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਤਾਕਤਾਭੂਤਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਜਾਤਿਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਜਾਤ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਥਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਪਵੇਦੇਸਿ। ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ ਚ ''ਅਹਂ ਧਮ੍ਮਿਸ੍ਸਰੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਣਾਮਤ੍ਤੇਨ ਪਵੇਦੇਸਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਪਨ ਪਦਪਰਮੇ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੋ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋਪਿ ਪਵੇਦੇਸਿ। ਯਥਾਹ –

> ''ਨੋ ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ ਅਕਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਨਯਿਧ ਜਾਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਕਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਜਾਤਂ ਅਭੂਤਂ ਅਕਤਂ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਾਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਕਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੭੩; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੧)।

ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਿ ਅਜਾਤਾਦਿਸਭਾਵਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ ਨ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਨ ਸਿਯਾ, ਇਧ ਲੋਕੇ ਜਾਤਾਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਅਨਵਸੇਸਵੂਪਸਮੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ ਨ ਉਪਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਅਨਵਸੇਸਂ ਸਂਕਿਲੇਸੇ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਪਗਮੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਏਵਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਨੁਗਮਨਵਸੇਨਪਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮੇਤੁਂ "**ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੭-੮)। ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦਾਯਤਨਂ, ਯਤ੍ਥ ਨੇਵ ਪਥਵੀ (ਉਦਾ॰ ੭੧)। ਇਦਮ੍ਪਿ ਖੋ ਠਾਨਂ ਸੁਦੁਦ੍ਦਸਂ, ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ ਸਬ੍ਬੂਪਧਿਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪, ੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭-੮)। ਅਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮਿ ਅਸਙ੍ਖਤਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੬੬) ਅਨੇਕੇਹਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਹਿ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਤ''ਨ੍ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੭੩; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੧) ਇਮਿਨਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਬ੍ਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਲੋਕਂ ਅਨੁਕਮ੍ਪਮਾਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿਪਿ ਕਤ੍ਥ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਾਰੀਨਮ੍ਪਿ ਸਾਸਨੇ ਅਭਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਸਂਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿਯੇਵ। ਯੇ ਪਨ ਪਰਨੇਯ੍ਯਬੁਦ੍ਧਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ, ਤੇਸਂ ਵਿਮਤਿਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਂ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਨਿਦ੍ਧਾਰਣਮੁਖੇਨ ਯੁਤ੍ਤਿਵਿਚਾਰਣਾ।

ਯਥਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤਾਯ ਸਉਤ੍ਤਰਾਨਂ ਕਾਮਾਨਂ, ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਸਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਏਵਂ ਸਭਾਵਾਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇਨ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਸਭਾਵੇਨ ਨਿਸ੍ਸਰਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਞ੍ਚ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ, ਸਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ – ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ, ਅਪਿਚ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਕਿਲੇਸੇ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਜਹਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਥਾ ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਞਾਣਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ। ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ

ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਤੇਸੰ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਕਰਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਸਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ।

ਤਥਾ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਜਾਤੰ ਅਭੂਤੰ ਅਕਤੰ ਅਸਙ੍ਖਤ''ਨ੍ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੭੩; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੧) ਏਵਮਾਦਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਜੋਤਕਵਚਨੰ ਅਵਿਪਰੀਤਤ੍ਥੰ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਹਿ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤੰ, ਤੰ ਅਵਿਪਰੀਤਤ੍ਥੰ ਯਥਾ ਤੰ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੫੩, ੩੫੬; ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੭-੨੭੯; ਥੇਰਗਾ॰ ੬੭੬-੬੭੮; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੫), ਤਥਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਦ੍ਦੋ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਿਸਯੇ ਯਥਾਭੂਤਪਰਮਤ੍ਥਵਿਸਯੋ ਉਪਚਾਰਵੁਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸੀਹਸਦ੍ਦੋਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਨਯੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋਪਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਦਿ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਮੇਵ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ''ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਦੁਦ੍ਦਸੋ ਦੁਰਨੁਬੋਧੋ ਸਨ੍ਤੋ ਪਣੀਤੋ ਅਤਕ੍ਕਾਵਚਰੋ ਨਿਪੁਣੋ ਪਣ੍ਡਿਤਵੇਦਨੀਯੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੪, ੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭-੮) ਗਮ੍ਭੀਰਾਦਿਤਾ, ''ਅਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੬੬) ਅਸਙ੍ਖਤਾਦਿਤਾ, ''ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਧਮ੍ਮਾਦਿਤਾ ਚ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਅਭਾਵਸ੍ਸ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੇਨ ਸੋ ਗਮ੍ਭੀਰਾਸਙ੍ਖਤਾਦਿਆਕਾਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ। ਅਭਾਵੋ ਹਿ ਅਭਾਵੋ ਏਵ, ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਾਸਙ੍ਖਤਾਦਿਭਾਵਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਯਮਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਾਨੰ ਏਕੋ ਵਾ ਭਵੇਯ੍ਯ ਅਨੇਕੋ ਵਾ। ਯਦਿ ਏਕੋ, ਏਕੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਭਾਵੋ ਕਤੋ, ਸਚ੍ਛਿਕਤੋ ਚਾਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਾਨੰ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾਤਿ ਨ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਬਹੁਤਾ, ਏਕਜ੍ਝਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਿਯਾ ਪਨੇਵੰ ਏਕੋ ਏਵ ਸੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਞ੍ਞਿਤੋ ਕਿਲੇਸਾਭਾਵੋ, ਸੋ ਪਨ ਨ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਅਥ ਖੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਰਤ੍ਥਕਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹਾਨਤੋਤਿ ਏਕੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਸਤਿ ਚ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਨਤੋ ਕਿਲੇਸਾਭਾਵਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ ਸਿਯਾ, ਅਥ ਪਨ ਮਗ੍ਗਾਨੰ ਸਨ੍ਤਾਨਗਤਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਪ੍ਪਹਾਨਾਦਿਪਟਿਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੰ ਕਿਲੇਸਾਭਾਵੋ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਸਭਾਵਪਭੇਦੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਬਹੁਭਾਵੋਤਿ ਸੋ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੋ ਏਵ ਸਿਯਾ।

ਯੇਸੰ ਅਭਾਵੋ, ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਅਭਾਵੇ ਭੇਦੋਪਚਾਰੋਤਿ ਚੇ? ਯੇਸੰ ਅਭਾਵੋ, ਤੇਸੰ ਸਸਭਾਵਤਾਯ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋਪਚਾਰੋਪਿ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਤੇ ਸੰਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਤਤਾਦਿਤੋ ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਖਤਤਾਦਿਉਪਚਾਰਾਪਿ ਸਿਯੁੰ। ਨੋ ਚੇ ਤੇ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਤਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਭੇਦੋਪਚਾਰੋਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਚ ਪਹੋਤਿ ਉਪਚਰਿਤੋ ਬਹੁਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਬਹੁਭਾਵਾਯ। ਨ ਹਿ ਜਲੰ ਅਨਲਨ੍ਤਿ ਉਪਚਰਿਤੰ ਦਹਤਿ, ਪਚਤਿ ਵਾ। ਏਕਤ੍ਤਪਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਚਾਯਮਭਾਵੋ ਅਸਭਾਵਤਾਯ ਨ ਸਹਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਅਭੇਦਵੋਹਾਰੋ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪੋਤਿ। ਏਕਤ੍ਤੇ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵ ਦੋਸਾ, ਬਹੁਭਾਵੇ ਪਨ ਸਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਾ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤਾ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇਪਿ ਚ ਬਹੁਭਾਵੋ ਵਿਯ ਭਾਵੰ ਭਾਵੋਪਿ ਬਹੁਭਾਵੰ ਨ ਬ੍ਯਭਿਚਰੇਯ੍ਯਾਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਬਹੁਭਾਵਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾਤਿ ਚੇ? ਨ ਬਹੁਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਯਥਾ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤਾ ਭਾਵੰ, ਏਵੰ ਭਾਵੋਪਿ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤੰ ਨ ਬ੍ਯਭਿਚਰੇਯ੍ਯ। ਏਵੰ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਭਾਵਾਨੰ ਪਥਵੀਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਕੁਤੋ ਭਾਵਸ੍ਸ ਬਹੁਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਵੋਹਾਰਾਨੰ ਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਯਦਿਪਿ ਬਹੁਤਾ ਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਾ, ਭਾਵਤਾ ਪਨ ਨ ਬਹੁਤਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਨ ਭਾਵਸ੍ਸ ਸਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਬਹੁਭਾਵੋ ''ਏਕਾ ਨਿਟ੍ਠਾ ਨ ਪੁਥੁ ਨਿਟ੍ਠਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ। ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਚ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਦ੍ਵਯੰ ਸਮ੍ਭਵਤਿ।

ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾਨੰ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਭਾਵੇ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਨਿਯਤੰ ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਸਙ੍ਖਤਤਾਦਿਦੋਸਾਨਤਿਵਤ੍ਤਿਯੇਵ, ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੰ ਵਾ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਭਾਵੋ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਏਕਤ੍ਤੇ ਨ ਮਗ੍ਗਬਹੁਤਾ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਮਗ੍ਗਬਹੁਭਾਵੇ ਚ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਅਪਾਟਵਪਾਟਵਪਾਟਵਤਰਪਾਟਵਤਮਭਾਵੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਹਾਨਭੇਦੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤੇ ਏਵ ਸਿਯਾ। ਅਭਾਵੋਪਿ ਚ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਕਿਚ੍ਚਕਤਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਕੋ ਹਿ ਸਭਾਵੋ

ਅਭਾਵਸ੍ਸ? ਯੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ, ਸੋ ਚੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਏਕੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਭਾਵੋ ਏਕੋ ਅਭਿਨ੍ਨੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਆਪਨ੍ਨੋ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਭਾਵੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਵਿਸੇਸਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਚ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗਬਹੁਤਾ ਸਿਯਾ। ਬਹੁਭਾਵੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਸੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੇ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਤੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤਾ। ਖਯਾਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪਨੇਤਂ ‘‘ਖਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਖਯੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੪੨; ੧੩੯੨) ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਖਯੋ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਚੇਤਂ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਖਯੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਇਤਿ ਨਿਰੋਧਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਮਗ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬੨. ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ‘‘ਕਤਮਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਵਿਭ॰ ੨੦੫) ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਗਤਾ, ਤਮੇਵ ਚ ਪਾਲ਼ਿਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਇਧ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਕਾਸਿਤਾ, ਨ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਦਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਕਾਸਿਤਾ, ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਂ ਪਨ ਇਧ ਕਥਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਇਧ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **“ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨ”**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯੇਵ। **ਵਿਸੇਸਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਮਗ੍ਗਕਥਾ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਆਹ **“ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ”**ਤਿ। **ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਚਤੁਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯੋ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਪੂਰਣਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਯੋਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ **ਯੋਗਿਨੋ**। ਕਾਮਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇ ਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨਂ ਲੇਸੋਪਿ ਨਾਵਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **“ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਧਾਤੁਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਪਕਾਸਨਰਸਾ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਵਿਭਾਵਨਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਮਨਾਕਾਰੋ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਾਕਟੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਤਂ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਤ੍ਵਾਪਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਵਿਦ੍ਧਂਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਤਥਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਦਿਟ੍ਠਿਨੋਤਿ ਯਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਦਿਟ੍ਠਿਨੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਤਥਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਪਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਚਨੇਨੇਵ ਬੋਧਿਤਾ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਿਘਾਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕਂ। **ਅਪ੍ਪਨਾਰਸੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਪ੍ਪਨਾਕਿਚ੍ਚੋ।

ਤਥਾ ਪਸ੍ਸਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਯਤੋ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਰੋਪਯਤੋ। **ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਕਾ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸਪਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਿਕਾ। ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਂ ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਲੂਖਾਨਂ ਅਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਸਭਾਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਤਿ ਆਹ **“ਸਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਾ”**ਤਿ। ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਸਯਞ੍ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨਂ ਘਟਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਰਤਿਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਭਾਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਨਂ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਂ** ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾਯ ਭਾਰੁਕ੍ਖਿਪਨਂ ਵਿਯ।

ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਗਿਨੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨਤੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਭੂਤਾ**। ਜੀਵਮਾਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਿ **ਵੋਦਾਨਂ**, ਆਜੀਵਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੁਤ੍ਤਿਯਾ । ਞਾਯਾਜੀਵਸ੍ਸ ਅਬੁਦ੍ਧਪਟਿਕੁਟ੍ਠਾਯ ਸਮ੍ਮਾਜੀਵਿਕਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾਯ **ਞਾਯਾਜੀਵਪਵਤ੍ਤਿਰਸੋ**। ਇਮਸ੍ਸ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੋ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ।

ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲৱਿਦ੍ਧਂਸਕੋਪਿ ਸਮ੍ਮਾৱਾਯਾਮੋ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨৱਸੇਨ **ਕੋਸਜ੍ਜਸਮੁਚ੍ਛੇਦਕੋ** ৱੁਤ੍ਤੋ। ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਤੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ **ਪਗ੍ਗਹੋ**। ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਸੁਭਾਦਿਆਕਾਰੁਪਧਾਰਣৱਸੇਨ ਪৱਤ੍ਤਾ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਅਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ৱਿਦ੍ਧਂਸਨੇ **ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿৱਿਨਿਦ੍ਧੁਨਨੇ। ਅਸਮ੍ਮੋਸੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮੋਸৱਿਦ੍ਧਂਸਨਤੋ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਯਥਾਸਭਾৱਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਂ **ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ‘‘ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ’’ਤਿ, ‘‘ਸਤਾਰਕ੍ਖੇਨ ਚੇਤਸਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪੮) ਚ ৱਚਨਤੋ ৱਿਸੇਸਤੋ ਸਤਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਕ੍ਖਾਤਿ ਆਹ **“ਸਤਿਯਾ ਸਂਰਕ੍ਖਿਯਮਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ”**ਤਿ।

੫੬੩. **ਸਚ੍ਚਞਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪৱਤ੍ਤਨਕਞਾਣਸ੍ਸ, ਨ ਪਟਿৱੇਧਞਾਣਂ ৱਿਯ ਸਕਿਦੇৱ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਨੁ ਅਨੁ ਬੋਧੋ ਅਨੁਬੋਧੋ, ਅਨੁਸ੍ਸৱਾਕਾਰਪਰਿৱਿਤਕ੍ਕਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਅਨੁਗਤੋ ৱਾ ਬੋਧੋ ਅਨੁਬੋਧੋ, ਤਦੇৱ ਞਾਣਨ੍ਤਿ **ਅਨੁਬੋਧਞਾਣਂ**। ਨ ਹਿ ਤਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਨੁਸ੍ਸৱਾਦਿৱਸੇਨ ਪਨ ਕਪ੍ਪਨਮੁਖੇਨ ਬੁਜ੍ਝਤਿ। **ਕਿਚ੍ਚਤੋ**ਤਿ ਪਰਿਜਾਨਨਾਦਿਤੋ। ਤਂਕਿਚ੍ਚਕਰਣੇਨੇৱ ਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦੀਨਿ ৱਿਯ ਤਾਨਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ৱਿৱਟ੍ਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਪਤਿਲੀਯਮਾਨਮਾਨਸਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ৱਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ৱਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਗਤਞ੍ਚ ਤਣ੍ਹਂ ਪਜਹਤਿ, ਨਿਰੋਧਞ੍ਚ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ ਫੁਸਤਿ। ਆਦਿਚ੍ਚੋ ৱਿਯ ਪਭਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਹਿ ਸਹ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾৱੇਤਿ, ਨ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ৱਾ ਪৱਤ੍ਤਮਾਨੇਨ ਞਾਣੇਨ ਏਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪৱਤ੍ਤੇਹਿ ਅৱੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਾਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਤਂ ਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ৱਿਭਾৱੇਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੋਹਨਿৱਤ੍ਤਨੇਨਾਤਿ **“ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿৱਿਜ੍ਝਤੀ”**ਤਿ ৱੁਤ੍ਤਂ, ਏਕਪਟਿৱੇਧੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ৱੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨ, ‘‘ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਆৱੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਏਕਦਸ੍ਸਿਨੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਯਦਸ੍ਸਿਤਾৱਿਚਾਰਣਾਯਂ ਤਂਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਗৱਮ੍ਪਤਿ**ਤ੍ਥੇਰੇਨ ਇਮਸ੍ਸ **ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਆਨੀਤਤ੍ਤਾ, ਪਚ੍ਚੇਕਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਯਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਯੋਜਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਮਯੇ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਮੁਦਯਾਦਿਦਸ੍ਸਿਨੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਦਸ੍ਸਿਤਾ ਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਯੋਜਿਤਾ ਚ ਸਾ ‘‘ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦)। **ਲੋਕਿਯਂ** ਸਚ੍ਚਞਾਣਂ। **ਤਤ੍ਥ** ਲੋਕਿਯਞਾਣੇ। ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਭਿਭৱੋ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਿਭৱੋ,** ਤਸ੍ਸ ৱਸੇਨ। ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿৱਤ੍ਤੇਤਿ। ‘‘ਲੋਕਸਮੁਦਯਂ ਖੋ, ਕਚ੍ਚਾਨ, ਯਥਾਭੂਤਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਨਤ੍ਥਿਤਾ, ਸਾ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫) ৱਚਨਤੋ ਸਮੁਦਯਦਸ੍ਸਨਂ ਹੇਤੁਫਲਪਬਨ੍ਧਾৱਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਤੋ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਿਭৱৱਸੇਨ ਪৱਤ੍ਤਮਾਨਂ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿৱਤ੍ਤੇਤਿ। ‘‘ਲੋਕਨਿਰੋਧਂ ਖੋ...ਪੇ॰... ਪਸ੍ਸਤੋ ਯਾ ਲੋਕੇ ਅਤ੍ਥਿਤਾ, ਸਾ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫) ৱਚਨਤੋ ਨਿਰੋਧਦਸ੍ਸਨਂ ਹੇਤੁਨਿਰੋਧਾ ਫਲਨਿਰੋਧਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿৱਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਤ੍ਤਕਾਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਤੋ ਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨਂ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਤਕਾਰੇ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਕਾਰੇ, ਨਤ੍ਥਿ ਪੁਰਿਸਕਾਰੇ’’ਤਿਆਦਿਕਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮) ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ। ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯ, ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ৱਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ, ਅਹੇਤੂ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਤ੍ਤਾ ৱਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਕਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੦੧, ੨੨੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧੨) ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਇਧ ਅਕਿਰਿਯਾਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇৱ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਸਾਪਿ ਹਿ ৱਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹੀਯਤੀਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣਂ ਸਮੁਦਯਫਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧੁৱਾਦਿਭਾৱਂ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਫਲੇ ৱਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ** ਨਿৱਤ੍ਤੇਤਿ।

ਇਸ੍ਸਰੋ ਲੋਕਂ ਪৱਤ੍ਤੇਤਿ ਸਜ੍ਜੇਤਿ ਨਿৱਤ੍ਤੇਤਿ ਸਂਹਰਤੀਤਿ **ਇਸ੍ਸਰਕਾਰਣਿਨੋ** ৱਦਨ੍ਤਿ। ਪਧਾਨਤੋ ਲੋਕੋ ਆৱਿ ਭৱਤਿ, ਤਤ੍ਥੇৱ ਚ ਪਤਿਲੀਯਤੀਤਿ **ਪਧਾਨਕਾਰਣਿਨੋ**।

‘‘ਕਾਲੋ ਕਰੋਤਿ ਭੂਤਾਨਿ, ਕਾਲੋ ਸਂਹਰਤੀ ਪਜਾ।
ਕਾਲੋ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਾਗਰਤਿ, ਕਾਲੋ ਹਿ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ॥ –

ਕਾਲਵਾਦਿਨੋ। ਕਣ੍ਟਕਸ੍ਸ ਤਿਖਿਣਭਾਵੋ ਵਿਯ, ਕਪਿਟ੍ਠਫਲਾਦੀਨਂ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਤਾ ਵਿਯ, ਮਿਗਪਕ੍ਖਿਸਰੀਸਪਾਦੀਨਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾ ਵਿਯ ਚ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਲੋਕੋ ਸਮ੍ਭੋਤਿ, ਵਿਭੋਤਿ ਚਾਤਿ **ਸਭਾਵਵਾਦਿਨੋ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਣੂਹਿ ਲੋਕੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਹੇਤੁ, ਲੋਕੋ ਨਿਯਤੋ ਅਚ੍ਛੇਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਾਵੁਤਾਭੇਜ੍ਜਮਣਿਸਦਿਸੋ, ਨ ਏਤ੍ਥ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪੁਰਿਸਕਾਰੋਤਿ **ਨਿਯਤਿਵਾਦਿਨੋ**।

> ‘‘ਯਦਿਚ੍ਛਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਯਦਿਚ੍ਛਾਯ ਨਿਵਤ੍ਤਰੇ।
> ਯਦਿਚ੍ਛਾਯ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਦਿਚ੍ਛਕੀ ਪਜਾ’’ਤਿ॥ –

ਯਦਿਚ੍ਛਾਵਾਦਿਨੋ, ਯੇ **ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਾਦਿਨੋ**ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਮਾਦਿਅਕਾਰਣਵਾਦਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਰਾਮੁਦਕਆਲ਼ਾਰਾਦੀਨਂ ਵਿਯ, ਅਰੂਪਲੋਕੇ ਨਿਗਣ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਚ ਲੋਕਥੂਪਿਕਾਯਂ ਅਪਵਗ੍ਗੋ ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਗਹਣਂ **ਅਪਵਗ੍ਗਗਾਹੋ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਗੁਣਵਿਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਕਤ੍ਤਨਿ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ, ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਸਲੋਕਤਾ, ਸਮੀਪਤਾ, ਸਂਯੋਗੋ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ** ਮਹਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਪਰਿਣਾਮੋ, ਅਨਭਿਬਜਤ੍ਤਿ ਵਾ। ‘‘ਅਹਮਞ੍ਞੋ, ਪਕਤਿ ਅਞ੍ਞਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਪਕਤਿਪੁਰਿਸਨ੍ਤਰਜਾਨਨੇਨ ਅਤ੍ਤਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮੋਹੇਸੁ ਅਵਿਭਾਗਗ੍ਗਹਣੇ ਕਿਰ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਧਾਨਂ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਕਾਪਿਲਾ। **ਗੁਣਵਿਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਸੁਖਦੁਕ੍ਖਇਚ੍ਛਾਦੋਸਪ੍ਪਯਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਨਵਹਿ ਅਤ੍ਤਗੁਣੇਹਿ ਵਿਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਣਾਦਮਤਾਨੁਸਾਰਿਨੋ। **ਸਲੋਕਤਾ** ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਸਮਾਨਲੋਕਤਾ। **ਸਮੀਪਤਾ** ਤਸ੍ਸ ਸਮੀਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ। **ਸਂਯੋਗੋ** ਤੇਨ ਏਕੀਭਾਵੂਪਗਮਨਂ। ‘‘ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਪ੍ਪਨਪੁਤ੍ਤਮੁਖਦਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ ਅਪਵਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਨਂ **ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗੋ**। ਅਨਸਨਕੇਸਲੁਞ੍ਚਨਾਦਿਤਪਚਰਿਯਾਯ ਨਗ੍ਗਸੀਲਗੋਸੀਲਕੁਕ੍ਕੁਰਸੀਲਾਦੀਹਿ ਚ ਅਤ੍ਤਪਰਿਤਾਪਨੇਨ ਮੋਕ੍ਖੋ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥੋ**।

ਸ੍ਵਾਯਂ ਸਬ੍ਬੋ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੋ ਸਚ੍ਚਞਾਣੇ ਸਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **“ਲੋਕੇ ਲੋਕਪ੍ਪਭਵੇ”**ਤਿ ਗਾਥਮਾਹਾਤਿ।

ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫੬੪. ਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸੇਸਾ ਏਕਾਸੀਤਿ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਾ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ ਕਾਮਭਵਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਤਿਕਾ **ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਾਨਿ,** ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵਾ ਆਗਤਨਯੇਨ ਕਾਲਵਿਭਾਗਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਦਾਮਸਨੇ ਹਿ ਅਟ੍ਠਸਤਂ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਕਤ੍ਤਾ ਕੇਨਚਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ, ਕੁਤੋ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਪ੍ਪਭੇਦੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਵੀਮਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦੀਨਂ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਕਿਚ੍ਚਨਾਨਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਮੁਖੇਨ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਤਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋਤਿ ਲੋਕਿਯਕ੍ਖਣੇ ਅਲੋਭਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਨਾ, ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਲੋਭਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਹਿਂਸਾਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨਵਸੇਨ ਤਯੋਤਿ ਏਕੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ **ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀਸੁ**। ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾਨਂ ਪਨ ਭਾਵੇ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਭਵਨ੍ਤਰੇਪਿ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਅਰਿਯੇਹਿ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਤ੍ਤਾ **ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨਂ** ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦਿਸੀਲਾਨਂ ਗਹਣੇਨ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਾਹਤ੍ਥੇਨ ਤਾਨਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਸੋ ਸਦ੍ਧਾਹਤ੍ਥੋ ਗਹਿਤੋ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾਨਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਦ੍ਧਾਬਲਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਛਨ੍ਦੋ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾਨੁਗੁਣੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਸ੍ਸਾਪਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਦ੍ਧਾਬਲਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਸੀਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ ਤਿਵਿਧੇਨਾਪਿ ਸੀਲੇਨ ਤੇ ਤਯੋਪਿ ਗਹਿਤਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਂ ਵਦਤਿ। ‘‘ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਞ੍ਚ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩, ੧੯੨; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੨; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੯) ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਮੁਖੇਨ ਸਮਾਧਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸਮਾਧਿਮੁਖੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਯ ਪਨ ਸਮਾਧਿਪਿ ਅਧਿਮਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੀਮਂਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਿਵਚਨਂ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦੋਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਧ

''ਚਿਤ੍ਤਸਮਾਧੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਤਿ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦੇਤਿ, ਸੁਖਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੬; ੩.੩੫੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੬; ੧੧.੧੨) ਵਚਨਤੋ ਸਮਾਧਿਉਪਕਾਰਾ **ਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੋ**, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਸਮਾਧਿਉਪਕਾਰਕਤੋ, ਤਂਸਦਿਸਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਸੀਸੇਨ ਏਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨਂ ਪਭੇਦਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫੬੫. ਭਾਰੋ ਵਿਯ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਵਿਘਾਤਕਤ੍ਤਾ, ਸਂਹਰਣੀਯਵਸੇਨ ਵਿਹਨ੍ਤਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਾਰਾਦਾਨਮਿਵ** ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। **ਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਿਵ** ਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮਭਾਵਤੋ । **ਰੋਗੋ ਵਿਯ, ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਮਿਵ** ਚ ਬਾਧਕਤ੍ਤਾ। **ਰੋਗਨਿਦਾਨਂ ਵਿਯ, ਦੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ** ਚ ਪਭਵਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ। **ਦੁਬ੍ਬੁਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਚ ਅਵਸ੍ਸਨਂ ਵਾ ਅਤਿਵਸ੍ਸਨਂ ਵਾ। **ਰੋਗਵੂਪਸਮੋ ਵਿਯ, ਸੁਭਿਕ੍ਖਮਿਵ** ਚ ਸਨ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਾ, ਸੁਖਭਾਵਤੋ। ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਰਮਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੩-੨੦੪) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਭੇਸਜ੍ਜਮਿਵ, ਸੁਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ** ਚ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਛੇਦਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਪਗਮੂਪਾਯਭਾਵਤੋ। ਨਿਯਜਾਨਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ। ਅਨਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ, ਸਾਸਙ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਯਤੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਰਿਵਿਸਰੁਕ੍ਖਭਯਓਰਿਮਤੀਰੂਪਮਂ। **ਵੇਰਂ** ਬਜਾਪਾਦੋ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਭਾਵੋ ਵਾ। **ਵੇਰਸਮੁਗ੍ਘਾਤੋ** ਵੇਰਵੂਪਸਮੋ ਮੇਤ੍ਤਾ। **ਵੇਰਸਮੁਗ੍ਘਾਤੁਪਾਯੋ** ਸਙ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਨਿ।

ਉਪਮਾਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫੬੬. ਏਸ ਨਯੋ ਸਮੁਦਯਾਦੀਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮੁਦਯੋ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਨ ਸਮੁਦਯੋ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਮੁਦਯੋ ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ, ਅਤ੍ਥਿ ਨੇਵ ਸਮੁਦਯੋ ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ** ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਪਹਾਤਬ੍ਬਾਸਙ੍ਖਤਨਿਯਜਾਨਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। **ਇਤਰਂ ਪਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਮਾਹ। **ਸਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਂ** ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ"**ਤਿ। **ਤਥਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਥਸਭਾਵੇਨ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਤਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ''ਸਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਸਿਯਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਨ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦੂਪਰਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜਾਦਿਭਾਵਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦਾਨਪੇਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਸਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਾਮਞ੍ਞਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਦਿਪਦਸਙ੍ਗਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਸਦ੍ਦਾਪੇਕ੍ਖਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਪਦਸਙ੍ਗਹੋ।

ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਯਥਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਦਯੋ ਏਕਙ੍ਗਵਿਕਲਾ, ਏਵਂ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਯੋਗੇਨ ਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਤਾਯ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਯਾਤਿ ਤਂਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **"ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਤਣ੍ਹਾਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਸੁਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਭਾਵਤੋ। ਸਮੁਦਯਾਦੀਸੁ ਅਵਸੇਸਕਿਲੇਸਾਦਯੋ ਪਭਵਟ੍ਠੇਨ ਸਮੁਦਯੋ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਅਯਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ । ਨਿਰੋਧੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਨ ਸਮੁਦਯੋ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਿਯਾ ਸਮੁਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ, ਨ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਤੇਨ, ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦਯੋ ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ। ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ, ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ ਚ ਯਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਤੇਨ ਨੇਵ ਸਮੁਦਯੋ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਨਿਰੋਧੋ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਨ ਨਿਰੋਧੋ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਿਯਾ ਨਿਰੋਧੋ ਖਣਨਿਰੋਧਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਨ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਤੇਨ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਧਾਤੁ ਨਿਰੋਧੋ ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਨਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ। ਨਿਰੋਧੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਂ, ਨ ਮਗ੍ਗੋ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗੋ ਭਵਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾਭਾਵਤੋ, ਨ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਭਾਵਨਾਯ ਭਗਵਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਵੁਸ੍ਸਤਿ ਤਥਤ੍ਤੇਨ, ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਨ ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾ ਮਗ੍ਗੋ ਚੇਵ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਞ੍ਚ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਚਤੁਕ੍ਕਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫੯੭. ਸੁਞ੍ਞਾਨੀਤਿ ਵੇਦਕਾਦੀਹਿ ਬਾਹਿਰਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਹਿ ਵੇਦਨੀਯਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਂ ਵੇਦਕਰਹਿਤਂ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵੇਦੇਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪਿ।

‘‘ਦੁਕ੍ਖਮੇਵਾ’’ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਨ ਕੋਚਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਿਰਿਯਾਵ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। ਪੁਰਿਮਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਸਙ੍ਗਹਤੋ ਕਾਰਕਸ੍ਸ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸਭਾਵਮਾਹ। ਕਾਤਬ੍ਬਾਪਿ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾ ਕਾਰਕਰਹਿਤਾ ਕੇਵਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਿਤੇ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਿਬ੍ਬੁਤਗਮਕੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਅਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ **‘‘ਮਗ੍ਗਮਤ੍ਥੀ’’**ਤਿ ਓਕਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਗਮਕੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਂ ਗਨ੍ਤਾ।

ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਣਟ੍ਠੇਨ ਸਾਸਵਤਾ **ਅਸੁਭਤਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਾਸਵਤ੍ਤਾ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਾ ਸੁਭਾ ਏਵ। ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਮੁਦਯਾਦਿਭਾਵੋ ਚ ਅਤ੍ਥਿ , ਨ ਪਨ ਨਿਰੋਧਭਾਵੋ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਵਾ ਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਨਿਰੋਧਾਵਸੇਸਤ੍ਤਯਾਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮਙ੍ਗਿਤਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਨਿਰੋਧਸੁਞ੍ਞਾਨਿ ਵਾ’’**ਤਿਆਦਿ।

ਸਮੁਦਯੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋਤਿ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪੁਨਬ੍ਭਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਪਕਤਿਵਾਦੀਨਂ ਵਿਕਾਰਾ ਅਵਿਕਾਰਿਭਾਵਤੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਤਿਪਲੀਨਾ ਚ ਪਕਤਿਭਾਵੇਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਸਮੁਦਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮੁਦਯਭਾਵੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਆਹ ‘‘ਸਮੁਦਯੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾਭਾਵਤੋ’’ਤਿ । ਮਗ੍ਗੇ ਚ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਥਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਕਾਰੇਹਿ ਮਹਾਹਙ੍ਕਾਰਤਮ੍ਮਤ੍ਤਵਿਸੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਤਵਿਸੇਸੇਹਿ ਪਕਤਿਭਾਵੇਨੇਵ ਠਿਤੇਹਿ ਪਕਤਿ ਸਗਬ੍ਭਾ ਇਚ੍ਛਿਤਾ ਪਕਤਿਵਾਦੀਹਿ, ਏਵਂ ਨ ਫਲੇਨ ਸਗਬ੍ਭੋ ਹੇਤੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **‘‘ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾਨਂ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮਵਾਯਾ’’**ਤਿ ਏਤਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਨ ਹੇਤੁਸਮਵੇਤਂ ਹੇਤੁਫਲ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਇਧ ਤਨ੍ਤੂਸੁ ਪਟੋ, ਕਪਾਲੇਸੁ ਘਟੋ, ਬੀਰਣੇਸੁ ਕਟੋ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਣੂਸੁ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਧ ਵੁਦ੍ਧਿਵੋਹਾਰਜਨਕੋ ਅਵਿਸੁਂ ਸਿਦ੍ਧਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਸਮਵਾਯੋ, ਤੇਨ ਸਮਵਾਯੇਨ ਕਾਰਣੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਣੂਸੁ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕਂ ਫਲਂ ਸਮਵੇਤਂ ਏਕੀਭੂਤਮਿਵ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧਂ, ਤੀਸੁ ਅਣੂਸੁ ਤਿਅਣੁਕਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਮਹਾਪਥਵੀਮਹਾਉਦਕਮਹਾਅਗ੍ਗਿਮਹਾਵਾਤਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਫਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣੇਸੁ ਸਮਵੇਤਨ੍ਤਿ **ਸਮਵਾਯਵਾਦਿਨੋ** ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤੇਹਿ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਕਾਰਣੇਸੁ ਮਹਾਪਰਿਮਾਣਂ ਏਕਂ ਫਲਂ ਸਮਵੇਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨ੍ਤੋਗਧੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਗਬ੍ਭਂ ਅਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਿਧ ਸਮਵਾਯਾਭਾਵਾ ਫਲੇ ਹੇਤੁ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਹੇਤੁਸੁਞ੍ਞਂ ਫਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਮਗ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ।

ਏਕਵਿਧਾਦਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੮. ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋਤਿ ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। **ਚਤੁਆਹਾਰਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਚਤੁਆਹਾਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਤੋ। ਏਤੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਦਿਆਹਾਰਵਿਸੇਸੇ, ਅਜ੍ਝੋਹਰਣੀਯਵਤ੍ਥੁ, ਸਲ਼ਾਯਤਨ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇ ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ , ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪ, ਵੇਦਨਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣ, ਨਾਮਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇ ਤਨ੍ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇ ਚ।

ਪਵਤ੍ਤਕਭਾਵਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। **ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਭੇਦੋ** ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਅਭਿਨਨ੍ਦਨਭੇਦੋ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਸੇਨਾਪੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਅਨੇਕਭੇਦਤ੍ਤਾ **ਛ ਤਣ੍ਹਾਕਾਯਾ,** ਤੇਸਂ **ਭੇਦਤੋ**।

ਉਪਾਦਾਨੇਹਿ ਉਪਾਦੀਯਤੀਤਿ ਉਪਾਦਿ, ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਰਣਭੂਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਵੂਪਸਮੋ ਤਂਸਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਾਵ ਸੇਸਤਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਨਵਸੇਸਤਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ **ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ, ਨਿਰੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੂ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵੋਹਰੀਯਤਿ। ਯਥਾ ਚਾਯਂ ਭੇਦੋ ਵੋਹਾਰਤੋ, ਏਵਮਿਤਰੇਪੀਤਿ ਤੇ ਕਤਿਪਯੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਿਵਿਧੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਏਕਸ੍ਸ ਸਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਕੁਤੋ ਭੇਦੋਤਿ।

ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭੇਦਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਇਤਰੇ ਸਮਥਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੀਲਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਮਥਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਸਮਥਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਾਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਮਥੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ। **ਸਪ੍ਪਦੇਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਕਦੇਸਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕਦੇਸੋ ਹਿ ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ ਅਵਯਵਭਾਵੇਨ ਅਪਦਿਸੀਯਤੀਤਿ ਪਦੇਸੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮੁਦਾਯਂ ਪਤਿ ਸਹ ਪਦੇਸੇਨਾਤਿ **ਸਪ੍ਪਦੇਸੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਯਥਾ ''ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੯), ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਚ ਸਬ੍ਬਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੀਲਾਦਿਸਙ੍ਗਾਹਕਾ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਏਵਾਤਿ ਤਦੇਕਦੇਸੋ ਹੋਤਿ।

ਸਜਾਤਿਤੋਤਿ ਸਮਾਨਜਾਤਿਤੋ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਰਤਿਆਦਿਭੇਦੇਸੁ ਸਮਾਨਾਯ ਸੀਲਜਾਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਓਨਤਸਹਾਯੋ ਵਿਯ ਵਾਯਾਮੋ ਪਗ੍ਗਹਕਿਚ੍ਚਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। **ਅਂਸਕੂਟਂ ਦਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸਹਾਯੋ ਵਿਯ ਸਤਿ** ਅਪਿਲਾਪਨਵਸੇਨ ਨਿਚ੍ਚਲਭਾਵਕਰਣਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। **ਸਜਾਤਿਤੋ**ਤਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਸਮਾਨਾਯ ਸਮਾਧਿਜਾਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਿਰਿਯਤੋ**ਤਿ ਸਮਾਧਿਅਨੁਰੂਪਕਿਰਿਯਤੋ। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ ਸਮਾਧਿਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬) ਸਤਿਵਾਯਾਮਾਨਂ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਆਕੋਟੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯਾਤਿ ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਸਦਿਸੇਨ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਕੋਟੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ, ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਭਯਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) **ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੇਨ** ਵਿਯ ਚ ਆਦਾਯ ਊਹਿਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਮੇਵ ਪਞ੍ਞਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਨਕਾਲਤ੍ਤੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕਾਲਸ੍ਸ ਵਿਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਸਜਾਤਿਤੋ**ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੮) ਸਮਾਨਾਯ ਪਞ੍ਞਾਜਾਤਿਯਾ। **ਕਿਰਿਯਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਸਦਿਸਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ''ਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨ ਸਮਾਧਿਉਪਕਾਰਕਂ ਤਦਨੁਰੂਪਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ।

''ਸਬ੍ਬਂ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਜ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੬) ਵਚਨਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਅਭਿਮੁਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਞਾਣੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ **ਅਭਿਞ੍ਞੇਯਜਾਨਿ**।

੫੬੯. ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਸਭਾਗਾਨੀਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮਾਨਭਾਗਾਨਿ, ਸਦਿਸਰੂਪਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਤਰਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਭਵਿਤੁਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤਰਂ, ਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੇਨ ਦੁਰਧਿਗਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਡਂ। **ਅਤਿਪਾਤੇਯਜਾ**ਤਿ ਖਿਪੇਯਜ। **ਕੋਟਿਯਾ**ਤਿ ਕਣ੍ਡਸ੍ਸ ਕੋਟਿਯਾ ਵਾਲਗ੍ਗੇਨ। **ਕੋਟਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਾਲਸ੍ਸੇਵ ਕੋਟਿਂ। **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੇਯਜਾ**ਤਿ ਪਟਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਝੇਯਜ।

ਬਾਧਕਪਭਵਸਨ੍ਤਿਨਿਯਜਾਨਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ **ਸਲਕ੍ਖਣਵਵਤ੍ਥਾਨਂ। ਦੁਰਵਗਾਹਤ੍ਥੇਨ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਾ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਆਹਾਰਾਦੀਸੁ ਚ ਅਭਿਲਾਸੋ ਪਾਕਟੋ। ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਆਯੂਹਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ''ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਓਗਾਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤ੍ਤਾ **ਗਮ੍ਭੀਰਾ**। ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਾ ਸਭਾਵਤੋ ਏਵ **ਗਮ੍ਭੀਰਟ੍ਠੇਨ ਦੁਰਵਗਾਹਾ**। ਤੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਗ੍ਗੇ ਨਤ੍ਥਿ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਾਨਂ ਅਨਵਗਾਹੋਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ

ਫਲਨ੍ਤਿ ਅਪਦਿਸੀਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਫਲਾਪਦੇਸਤੋ**”ਤਿ। ੑੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੇ ਞਾਣੰ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ (ੑਿਭ॰ ੭੧੯)। ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਾਪਕਭਾੑਤੋ ‘‘ਹੇਤੂ’’ਤਿ ਅਪਦਿਸੀਯਤੀਤਿ ਆਹ “**ਹੇਤੁਅਪਦੇਸਤੋ**”ਤਿ। ੑੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿ (ੑਿਭ॰ ੭੧੯)।

ਇਤਿ ਏੑੰ ਪਕਾਰੇਹੀਤਿ ਇਤਿ ੑਿਜਞ੍ਞਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਇਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ੑਿਜਾਨਨਕ੍ਕਮੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏੑੰ ਪਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਏੑੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ੑਿਜਾਨਨਕਾਰਣਭੂਤੇਨ ਏੑ।

ਸਭਾਗੑਿਸਭਾਗਤੋੑਿਨਿਚ੍ਛਯੑਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੑਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਸੋਲ਼ਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦੑਣ੍ਣਨਾ।

੧੭. ਪਞ੍ਞਾਭੂਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੭੦. ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯਾਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਯਥਾਧਿਗਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ। **ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੂ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ। ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਮਞ੍ਞਾ ਪਿਤਾਪੁਤ੍ਤਸਮਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਅਪੇਕ੍ਖਾਸਿਦ੍ਧਾ, ਹੇਤੁਫਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਵਾਤਿ **“ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚੇਵਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭੇਦਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ। **ਅਵਸੇਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ,** ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਤੇਸਂ ਵਣ੍ਣਨਾਕ੍ਕਮੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ”**ਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਨ ਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਜਰਾਮਰਣਾਦਯੋ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ? ਯਤੋ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸ ਸਮਨਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ।

ਨ ਨਿਚ੍ਚਂ ਨ ਸਸ੍ਸਤਨ੍ਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਂ।** ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਸਙ੍ਖਤਂ।** ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਹਿਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ।** ਖਯਨਸਭਾਵਂ **ਖਯਧਮ੍ਮਂ।** ਵਯਨਸਭਾਵਂ **ਵਯਧਮ੍ਮਂ।** ਵਿਰਜ੍ਜਨਸਭਾਵਂ ਪਲੁਜ੍ਜਨਸਭਾਵਂ **ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਂ।** ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵਂ **ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਂ।** ਸੇਸਂ ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

੫੭੧. ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ। **ਸਙ੍ਖੇਪੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਸਙ੍ਖੇਪੋ।

ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਜਾਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। **ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੂ**ਤਿ ਯਾਯਂ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ‘‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’ਨ੍ਤਿ, ਏਸਾ ਧਾਤੁ ਏਸ ਸਭਾਵੋ। ਸਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਉਦ੍ਧਞ੍ਚ ਅਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇ, ਮਜ੍ਝੇ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੇ, ਨ ਤਥਾਗਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤੋ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਠਿਤਾ ਏਵ। ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਸਯਮ੍ਭੂਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਤੋ, ‘‘ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਧਿਗਤੋ’’ਤਿ ਪਵੇਦਨਤੋ ਚ ਤਥਾਗਤੋ ‘‘ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੂ’’ਤਿ। ਸਾ ਏਵ **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਭਾਵਤੋ ਏਵਂ ਅਵਬੁਜ੍ਝਮਾਨਸ੍ਸ ਏਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਨੋ ਵਾ ਤਥੇਵ ਭਾਵਤੋ ਠਿਤਤਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ।** ਜਾਤਿ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿ ਪਵਤ੍ਤਆਯੂਹਨਸਂਯੋਗਪਲਿਬੋਧਸਮੁਦਯਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਿਤੀਤਿ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵੇਨਸ੍ਸਾ ਠਿਤਤਾ **“ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ”**ਤਿ ਫਲਂ ਪਤਿਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਹੇਤੁਮੇਵ ਵਦਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਧਾਰੀਯਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਫਲਨ੍ਤਿ ਠਿਤਿ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ।** **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਵਾ ਕਾਰਣਂ, ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿਸਭਾਵੋ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ,** ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਪਞ੍ਞਾ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੫)। ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ ਏਵ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ।** ਸਾ ਏਵ ਧਾਤੁ ‘‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਨੋ ਵਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ‘‘ਨ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਤਬ੍ਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ਨਿਯਾਮਤਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ।** ਫਲਸ੍ਸ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੋ ਧਮ੍ਮੇ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਠਿਤਤਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਤਾ।** ਅਸਤਿ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਯਤਤਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਫਲੇਨ ਹੇਤੁਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਤਂ** ‘‘ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਵੁਤ੍ਤਂ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਂ **ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਤਿ** ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣੇਨ ਅਭਿਮੁਖਂ ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। **ਅਭਿਸਮੇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵੇਵਚਨਂ। ਆਦਿਤੋ ਕਥੇਨ੍ਤੋ **ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ,** ਉਦ੍ਦਿਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਮੇਵ ਉਦ੍ਦੇਸਂ

ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਨ੍ਤੋ **ਦੇਸੇਤਿ**। ਯਥਾਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਥੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨਵਸੇਨ ਪਕਾਰੇਹਿ ਞਾਪੇਨ੍ਤਾ **ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ**। ਪਕਾਰੇਹਿਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੋ **ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ**। ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦਿਸਨਵਸੇਨ ਵਿਵਰਤਿ **ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ,** ਵਿਵਟਞ੍ਚ ਵਿਭਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੰ ਹੇਤੁਧਾਰਣਦਸ੍ਸਨੇਹਿ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤਿ**। ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਥਾਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ **ਪਸ੍ਸਥਾਤਿ ਚਾਹ**।

੫੭੨. **ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ, ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਾ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨੁਬਨ੍ਧਾਪਨਕਿਚ੍ਚਤਾਯ **ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਬਨ੍ਧਨਰਸੋ**। ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਥਭਾਵਤੋ **ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ**।

ਸੋ ਪਨਾਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਯਾਵਤ੍ਤਕੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਯੰ ਫਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹੰ, ਅਵਿਕਲੇਹੇਵ ਤੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਦਞ੍ਞੇਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਅਨੂਨਾਧਿਕੇਹੇਵਾ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਤੰ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ, ਏਤੇਨ ਤੰਤੰਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਤਪ੍ਪਰਤਾ **ਤਥਤਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਾਮਗ੍ਗਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੋਧਾਨੰ, ਸਮਵਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਤਥਤਾ ਸਿਯਾ। **ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇਹੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ। **ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰੇਹਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤਾ ਨਾਮ ਸਿਯਾ, ਨ ਚੇਤੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **"ਅਨਞ੍ਞਥਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਚ੍ਚਯਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਪਚ੍ਚਯਸਮੂਹਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੫੭੩. **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ**ਤਿ **ਤਾ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ, ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰੰ ਯਥਾ ਦੇਵੋ ਏਵ ਦੇਵਤਾਤਿ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਾ ਸਮੂਹੋ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ**ਤਿ ਸਮੂਹਤ੍ਥੰ **ਤਾ**-ਸਦ੍ਦਮਾਹ ਯਥਾ ''ਜਨਾਨੰ ਸਮੂਹੋ ਜਨਤਾ''ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ''ਅਤ੍ਥਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਸਤਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਅਤ੍ਥੀਤਿਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੰ। ਕਿੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਇਤਿ ਚੇ ਵਦੇਯ੍ਯ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੬) ਜਾਤਿਸਦ੍ਦਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣੇਨ ਕਿੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਇਦੰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਹੇਤ੍ਥ ''ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਜਰਾਮਰਣਸਮ੍ਭਵਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਵਿਦਿਤਭਾਵਤੋ, ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਚ, ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਪਚ੍ਚਯ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾਯ ਇਦੰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਪੁਚ੍ਛਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸਾ ਚ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੇਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਵਚਨਿਚ੍ਛਾਭਾਵੇ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਸਾਮਿਵਚਨਸਮਾਸੇ ਪਨ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਕਥਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸਸਮ੍ਭਵੋਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵੰ ਵਚਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤਰਭਾਵਤੋ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਚਨਿਚ੍ਛਾ ਹੇਸਾ ''ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ। ''ਅਤ੍ਥਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਇਦੰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਸੇਸਨਤਾ, ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਨਤਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਸਮਾਸਵਿਕਪ੍ਪੋ ਏਤ੍ਥ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਨ ਸਮਾਸਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨੰ ਸਾਮਿਵਚਨਸਮਾਸਬਾਧਕੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥਾਪਿ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੋ ਨ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ? ਹੇਤੁਪ੍ਪਭਵਾਨੰ ਹੇਤੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੇ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ''ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਦੰ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਸੋ ''ਅਤ੍ਥਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਜਰਾਮਰਣਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋਤਿ ਇਦੰ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਅਭਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਵਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਸਮਾਸੋ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਇਦੰ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਤਤੋ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨਕਾਰਣੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਸਮਾਸੋ ਏਵ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਨ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਭਵਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਤਾਨੁਪਪਤ੍ਤੀਤਿ? ਨਾਯੰ ਦੋਸੋ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ।

ਅਥ ਵਾ ਪਨ ਹੇਤੁ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ। **ਭਾਵੋ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਵਿਨਾਭਾਵਿਫਲਂ ਪਤਿ ਹੇਤੁਨੋ ਸਤ੍ਵਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯ-ਸਦ੍ਦੋ ਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਰੁਲ੍ਹੋ। ਤਞ੍ਚ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਤ੍ਵਂ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਅਞ੍ਞਂ ਸਿਯਾ, ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਸਤਾ ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਸਤ੍ਵਂ ਸਂ ਨਾਮ, ਯਸ੍ਸ ਸਤੋ ਭਾਵੋ, ਤਂ ਅਸਂ ਨਾਮ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਤਂ ਸਤ੍ਵਂ ਸਭਾਵਂ ਸਤ੍ਵਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤੋ ਭਾਵੋ ਸਤ੍ਵਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਚ ਸਂ-ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਅਸਂ ਸਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਸਂ-ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ। ਅਸਤਿ ਚ ਸਦਿਤਿਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਾਹੋਤਿ ਨ ਗਹਣਤੋ ਸਂਸਿਦ੍ਧਿ। ਸਦਿਸਕਪ੍ਪਨਾਯਞ੍ਚ ਮਾਣਵਕਸ੍ਸ ਸੀਹਭਾਵੋ ਵਿਯ ਨ ਅਸਤੋ ਸਂ-ਸਭਾਵਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਸਤ੍ਵਂ, ਨ ਅਸਤ੍ਵਂ। ਨਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਸਤ੍ਵਂ, ਤਦਸਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਰੂਪਂ ਸਭਾਵਨ੍ਤਰੇਹਿ ਵਿਨਿਵਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਇਮਸ੍ਸਾਯਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਾਸਮ੍ਭਵੋ।

ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਭਾਵਤੋ ਜਾਤਿਆਦਿਪਦਾਨਂ ਏਵਮੇਵ ਹੇਤੁਭਾਵਵਾਚਕਤਾਯ ਹੇਤੁਪਧਾਨਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ ਹੇਤੁਪ੍ਪਭਵਾਨਂ ਹੇਤੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ । ਤਥਾ ਹਿ ''ਦਸਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਥਾਗਤੋ ਚਤੂਹਿ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਆਸਭਂ ਠਾਨਂ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਿਸਾਸੁ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ ਯਾਵ 'ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ''' ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧-੨੨) ਅਨੇਨ **ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤੇਨ** ਪਕਾਸਿਤੋ ਏਵਮਤ੍ਥੋ। ''ਕਿਂ ਵਾਦੀ ਪਨਾਯਸ੍ਮਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ਕਿਮਕ੍ਖਾਯੀ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੇਨ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਅਸ੍ਸਜਿਤ੍ਥੇ**ਰੇਨ –

> ''ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਪ੍ਪਭਵਾ, ਤੇਸਂ ਹੇਤੁਂ ਤਥਾਗਤੋ ਆਹ।
> ਤੇਸਞ੍ਚ ਯੋ ਨਿਰੋਧੋ, ਏਵਂਵਾਦੀ ਮਹਾਸਮਣੋ''ਤਿ॥ (ਮਹਾਵ॰ ੬੦; ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੧.੨੮੬) –

ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਹੇਤੁਪ੍ਪਭਵਾਨਂ ਹੇਤੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

੫੧੪. **ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਹਿ ਕਾਰਣਤੋ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਵਿਪਰੀਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਿਤ੍ਥਿਯ...ਪੇ॰... ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ"**ਤਿ। ''ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੭; ਕਥਾ॰ ੨੧੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ''ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਖਣਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣੋ ਏਕੋ ਆਕਾਰੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਤੇਸਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤੇ ''ਜਾਤਿਆਦੀਨਂ ਹੇਤਵੋ ਜਾਤਿਆਦਯੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਗਮ੍ਭੀਰਨਯਾਸਮ੍ਭਵਤੋ**ਤਿ ਗਮ੍ਭੀਰਾਨਂ ਨਯਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਸਦ੍ਦਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਵਿਨਾਸਤੋ ਸਦ੍ਦਾਯੋਗਤੋ। **ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ** ''ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਪਦੇਹਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧, ੨੦) ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਕਾਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਯਮੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਇਦਾਨਿਪਿ ਦਸ੍ਸੀਯਤਿ। **ਤਂ** ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤਂ। **ਵਿਹਰਾਮਿ** ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਿਹਰਾਮੀ**ਤਿ ਵਾ ਕਾਲਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਿਹਾਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸਵਿਹਾਰੇ। **ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਇਧ ਪਨ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਵੇਦਯਿਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਵੇਦਨਾਨਂਯੇਵ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਵਿਹਾਰੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੋ ਵਿਹਾਰੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਦੇਸਵਿਹਾਰੋ ਜਾਤੋ, ਅਨਨ੍ਤਨਯਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਵਿਹਾਰੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਏਕੇ। **ਪਦੇਸਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਤਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਮਨਸਿਕਾਰਵਿਭਾਵਨਤੋ।

ਲੋਕੋ ਸਮੁਦੇਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਲੋਕਸਮੁਦਯੋ,** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਗਣੋ, ਨ ਲੋਕਸਮੁਦਯਮਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ"**ਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿਤਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਭਾਵੋ, ਨਰਨ੍ਵਯਵਿਨਾਸੋ ਉਚ੍ਛੇਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਤ੍ਥਿਤਾਸਹਚਰਣਤੋ ਪਨ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਨਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਪਰਮੋ** ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਤੀਤਹੇਤੁਪਵ੍ਵਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਏਤਰਹਿਫਲਪਵ੍ਵਕੰ ਵਿਯ ਹੇਤੁਪਵ੍ਵਕਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਏਤਰਹਿਹੇਤੁਪਵ੍ਵਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਆਯਤਿੰਫਲਪਵ੍ਵਕਮ੍ਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਪਰਮੇ ਫਲਾਨੁਪਰਮਤੋ"**ਤਿ।

ਤੰ ਗਮ੍ਭੀਰਤ੍ਤੰ **ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇ ਨਤ੍ਥਿ** ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ। ਏਕਤ੍ਤਨਯਾਦਯੋ ਨਯਾ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇ ਕਥਞ੍ਚਿਪਿ ਨ ਲਬ੍ਭੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨਯਚਤੁਕ੍ਕੰ ਉਪ੍ਪਾਦਮਤ੍ਤੇ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ।

੫੭੫. ਸਮਾਨੇ ਕਤ੍ਤਰੀਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਕਤ੍ਤਰਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਯ ਯੋ ਕਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਨਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਕਤ੍ਤੁਭੂਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ''ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਭੁਤ੍ਵਾ ਸਯਤੀ''ਤਿ। **"ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ"**ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਤ੍ਵਾਸਦ੍ਦਨ੍ਤਾਨੰ ਪਦਾਨੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪੁਰਿਮਕਾਲਕਿਰਿਯਾਯ ਦੀਪਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਇਧ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਕਾਲਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਚਨੰ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੇਨ ਸੰਸਨ੍ਦੇਯ੍ਯ। ਅਥ ਵਾ ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਕਿਰਿਯਾਨੰ ਸਮਕਾਲਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਚਯਨਕਿਰਿਯਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਫਲਕਿਰਿਯਾਯ ਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾ ਪੁਰਿਮਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੋਹਰਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਫਲਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਸੁਪਾਕਟੰ ਹੋਤੀਤਿ ਉਪਚਾਰਸਿਦ੍ਧੰ ਪੁਰਿਮਕਾਲੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ"**ਤਿ। **ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਕਰੋ**ਤਿ ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥਪਟਿਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਰੋ। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥਾਵਬੋਧੋ ਇਧ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨੇ** ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦੇ ਉਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮਾਨਸ੍ਸ ''ਕਤ੍ਤੁ ਅਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਪਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਯਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫-੪੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩-੪੪; ੨.੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫) ਪਚ੍ਚਯਨਕਿਰਿਯਾਯ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਕਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਾਨਕਤ੍ਤੁਕਤਾ ਲਬ੍ਭਤਿ।

''ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਵਸਾਧਨਤਾਯ ਕਿਰਿਯਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਾਨਕਤ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣੋ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਦ੍ਦਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ, ਅਪਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਪਰਾਵਰਯੋਗੋ (ਪਾਣਿਨੀ ੩.੪.੨੦) ''ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਨਦਿੰ ਪਬ੍ਬਤੋ, ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਬ੍ਬਤੰ ਨਦੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਨਾਪਿ ਲਕ੍ਖਣਹੇਤੁਆਦਿਪਯੋਗੋ ''ਸੀਹੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯੰ ਹੋਤਿ, ਘਤੰ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਬਲੰ ਜਾਯਤੇ, 'ਧ'ਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਣ੍ਡੋ ਪਤਿਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਨੇਵੇਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਭੇਦੋ। ਨ ਹਿ ਹਤ੍ਥਤਲੇ ਆਮਲਕੰ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੰ ਕਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨੰ ਮਹੇਸੀਨੰ ਵਚਨੇ ਅਕ੍ਖਰਚਿਨ੍ਤਕਾਨੰ ਵਿਪ੍ਪਲਾਪੋ ਅਵਸਰੰ ਲਭਤਿ। ਲਭਤੁ, ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥੇਨ ਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ''ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਗਮਨੰ, ਭੁਤ੍ਵਾ ਸਯਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਨ ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥੰ ਸਾਧੇਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਪਦਤ੍ਥੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਵਾਕ੍ਯਤ੍ਥੋ ਪਨ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਸਦਾਲ਼ਿਮਾਦਿਵਾਕ੍ਯਾਨਿ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਥਤਾਯ ਨਿਰਤ੍ਥਕੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਨਾਮਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਹੋਤਿ, ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਪਦਾਨਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਞਾਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਹੋਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਯਿਸ੍ਸਾਮਾ"**ਤਿ। **ਇਮੇਸੂ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾਪਟਿਞ੍ਞਾਪੁਚ੍ਛਾਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਦੇਸੁ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤੰ, ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ''ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਸਾਧੁਕੰ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਾਰੋਤਿ। ਯਦਿਦੰ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩੭; ਸ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੭੨; ਮਹਾਵ॰ ੭)। ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਚਾਯੰ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦) ਏਵਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਕੇਨਪਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਹੋਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਤਥਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **"ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਇਦੰ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਯੋਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਨਾਸਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਯੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਾ, ਸੋਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਾਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਮੇਵ

ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਵੁੱਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਚੇ ਹੇਯ੍ਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਕਥਂ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਪਾਤੁਭਾਵੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ, ਇਧ ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਚੋਦਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਹੋਤਿ, ਜਾਯਤੀਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਚੋਦਨਾ ਕਤਾ ਸਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁੱਤਂ **“ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤੀ”**ਤਿ।

੫੭੬. ਇਮੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ, ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ** । ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਭਾਵੋਤਿ ਆਹ **“ਭਾਵੋ ਚ ਨਾਮਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਾਤੁਭਾਵਹੇਤੂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੇ ਵਿਕਾਰੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਯਂ ਸਮਞ੍ਞਾਤਿ। **ਤੇਸਂ** ਵਾਦੀਨਂ **ਤਂ** ਮਞ੍ਞਨਂ। **ਹੇਤੁਵਚਨਤੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਭਾਵਵਚਨਤੋ।

੫੭੭. **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਦੇ। ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਧਾਨਵਚਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਸਸਤ੍ਤਿਕੋ ਹੇਤੁ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਭਾਵਸਾਧਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਤਥਾ ਇਧਾਪਿ **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਚ੍ਛਾਯਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੋਯੇਵਾਯਂ** ਵੁੱਤੋ, ਨ ਹੇਤੂਤਿ ਯਾ **ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਇਮਸ੍ਸ** ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਦਸ੍ਸ ਏਵਂ ਇਦਾਨਿ ਵੁੱਚਮਾਨਾਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੂਪਸਮੇਤਬ੍ਬਾ ਵਿਨੋਦੇਤਬ੍ਬਾ।

ਦ੍ਵੇਧਾਤਿ ਗਾਥਾਯ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚੋ ਚ ਸੋ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚ, ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਾ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਂ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਏਵਾਤਿ ਚ ਏਵਂ ਦ੍ਵੇਧਾ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋਪਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁੱਤੋਤਿ।

ਪਚ੍ਚਯਤਾਯਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮੂਹਤੋ। **ਪਵਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ। **ਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੋ। **ਪਤੀਯਮਾਨੋ**ਤਿ ਞਾਣਗਤਿਯਾ ਅਭਿਮੁਖਂ ਉਪੇਯਮਾਨੋ, ਅਭਿਸਮਿਯਮਾਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਚਾ**ਤਿ ਲੋਕੁੱਤਰਹਿਤਾਯ, ਲੋਕੁੱਤਰਸੁਖਾਯ ਚ। **ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। **ਸਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਅਹੇਤੁਤੋ, ਵਿਸਮਹੇਤੁਤੋ ਚ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨੁਮਸੋ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯਾ**ਤਿ ਅਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਨ ਵਿਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ ਵੁੱਤੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸਮੂਹੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਹੇਤੁਸਮੂਹੋ। **“ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ”**ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਯਥਾ ਲੋਕੇ”**ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਲੋਕੇ ‘‘ਪਿਤ੍ਤਂ ਮਥਿਤਂ, ਸੂਰਾ ਦਧਿ, ਤਿਪੁਸਂ ਜਰੋ, ਸੇਮ੍ਹੋ ਗੁਲ਼ੋ, ਆਯੁ ਘਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਵੁੱਚਤਿ, ਏਵਂ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੭੮. ਪਟਿਚ੍ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਪਟਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਭਿਮੁਖਤ੍ਥੋ, ਇਚ੍ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਗਮ੍ਮਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **“ਪਟਿਮੁਖਮਿਤੋ”**ਤਿ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਮੁਖਂ, ਕੇਨ ਵਾ ਇਤੋ, ਕੋ ਵਾ ਇਤੋਤਿ ਚੋਦਨਤ੍ਤਯੇ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ **“ਹੇਤੁਸਮੂਹੋ”**ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੇ ਹੇਤੁਸਮੂਹੋ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਟਿਮੁਖਂ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨੇਵ ਚ ਇਤੋਤਿ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਹਿਤੇ**ਤਿ ਸਮੁਦਿਤੇ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੁਤ੍ਤੇ। **ਸੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਸਮੂਹੋ। ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਇਤਿ ਵੁੱਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ। ਕਾਮਂ **ਪਾਲ਼ਿਯਂ** ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪; ਵਿਭ॰ ੨੨੫) ਅਵਿਜ੍ਜਾਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਵੁੱਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਏਕਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਦਯੋ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋ, ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਦਯੋ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਰਹਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਏਕੇਕਹੇਤੁਸੀਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੇਤੁਸਮੂਹੋ”**ਤਿ। **ਸਾਧਾਰਣਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਤਂਸਮੂਹਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਭਾਵੇਨ। **ਅਵੇਕਲ੍ਲਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੂਨਭਾਵੇਨ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਹੇਤੁਸਮੂਹੇ ਏਕਚ੍ਚਾਸਾਧਾਰਣਞ੍ਚੇਤਂ ਫਲਂ, ਏਕਚ੍ਚੇਹੇਵ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ

ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਟਿਮੁਖਗਮਨਾਭਾਵਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਤ੍ਥੋ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਸਾਮਗ੍ਗਿਅਙ੍ਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਙ੍ਗਭੂਤਾਨਂ, ਸਮੂਹੀਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ । ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਚੇਤਂ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਹਿਤਤਾ ਨਾਮ ਵਿਸੁਂ ਅਭਾਵੋ, ਨ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਆਹ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵੁਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ"**ਤਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ।

੫੭੯. **ਪਚ੍ਚਯਤਾ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਸਮੂਹੋ। **ਅਞ੍ਞੋਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ। **ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ ਲਦ੍ਧਾ। **ਸਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਸਮਂ ਅਵੇਕਲ੍ਲੇਨ। **ਸਹਾ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ। ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, **ਤਤੋਪਿ** ਤਸ੍ਮਾਪਿ। ਏਵਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਮੁਨਿਨਾ ਭਗਵਤਾ ਭਾਸਿਤਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਨ ਅਪਟਿਚ੍ਚ** ਪਟਿਚ੍ਚੇਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਗਾਥਾਯਂ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਏਕੇਕਦੇਸਨ੍ਤਿ ਫਲਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੇਕਦੇਸਂ, ਭਾਗਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ । ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਰੂਪਾਰੂਪਕਲਾਪੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਰਵੋਹਾਰਕੁਸਲੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਧਮ੍ਮਾਨੁਗਤਵੋਹਾਰਨਿਪੁਣੇਨ।

੫੮੦. ਪੁਰਿਮੇਨ ਪਦੇਨਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਸਸ੍ਸਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵਾਦੀਨਂ, ਸਸ੍ਸਤਵਾਦਾਦੀਨਂ ਵਾ। ਸਸ੍ਸਤਸਹਚਰਿਤਾ ਹਿ ਵਾਦਾਪਿ ਸਸ੍ਸਤਾਦਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ''ਦੁਕ੍ਖਦੇਸਨਾ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ। **ਉਚ੍ਛੇਦਾਦੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਵਿਘਾਤੋ** ਵਿਨਾਸੋ, ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਞਾਯੋ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਵਿਰਹਿਤਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਭੂਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧) **ਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋ**। ''ਨਤ੍ਥਿ ਹੇਤੁ, ਨਤ੍ਥਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੦੧, ੨੨੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੧੨) **ਅਹੇਤੁਵਾਦੋ**। ਪਕਤਿ ਅਣੁਕਾਲਾਦਿਵਸੇਨ ਲੋਕੋ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤੋ **ਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦੋ**। ਇਸ੍ਸਰਪੁਰਿਸਪਜਾਪਤਿਵਾਦਾ **ਵਸਵਤ੍ਤਿਵਾਦਾ**। ਅਹੇਤੁਵਾਦਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਸਭਾਵਨਿਯਤਿ ਯਦਿਚ੍ਛਾਵਾਦਾਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਚਕ੍ਖੁ ਏਵ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ **ਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦੋ**। ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਵਾਦੋ ਅਹੇਤੁਵਾਦਨ੍ਤੋਗਧੋ। ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾਦੋ **"ਵਸਵਤ੍ਤਿਵਾਦੋ"**ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਦੇਨ ਪਰਿਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪਰਿਦੀਪਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਵਿਪਰੀਤਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਿਹਤਾ**ਤਿ ਅਬ੍ਭਾਹਤਾ। **"ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਨਿਵਤ੍ਤਕਂ ਹੇਤੁਫਲਪਬਨ੍ਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੁਤੋ ਉਚ੍ਛੇਦੋ"**ਤਿ। ਉਚ੍ਛੇਦਾਭਾਵਕਥਨੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ। **ਸਨ੍ਤਤਿਂ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਪਬਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ। **ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ** ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਨ੍ਤਦ੍ਵਯਂ ਅਨੁਪਗ੍ਗਮ੍ਮ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਨੁਰੂਪਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਧ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਸ੍ਸ, ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਚ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਭਿਨ੍ਨਕਾਲਤ੍ਤਾ ਚ **ਸੋ ਕਰੋਤਿ ਸੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀਤਿ ਵਾਦਪ੍ਪਹਾਨਂ**। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ਕਾਰਕਵੋਹਾਰੋ, ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵੇਦਕਵੋਹਾਰੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ **ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤੀਤਿ ਵਾਦਪ੍ਪਹਾਨਂ**। ਨ ਹਿ ਕਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ, ਅਕਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਬ੍ਭਾਗਮੋ ਅਤ੍ਥਿ। ''ਇਤ੍ਥੀ, ਪੁਰਿਸਾ''ਤਿ ਵੋਹਾਰੇਨ ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾਪਿ ਲੋਕੇ ''ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਆਨੇਤੁ, ਨਾਮਰੂਪਂ ਆਗਚ੍ਛਤੂ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਤ੍ਥੀ, ਪੁਰਿਸੋਤ੍ਵੇਵ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਇਤ੍ਥੀ ਏਵਾਯਂ, ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਹੋਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਵਿਦ੍ਦਸੁਨੋ ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ

ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਤੋ ਤਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋਤਿ ਆਹ “**ਜਨਪਦਨਿਰੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਭਿਨਿਵੇਸੋ**”ਤਿ। **ਸਮਞ੍ਞਾਯਾਤਿ** ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯ। **ਅਨਤਿਧਾਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨਂ। ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘‘ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੋ, ਕਿਂ ਰੂਪਂ, ਉਦਾਹੁ ਵੇਦਨਾਦਯੋ’’ਤਿ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਵਸੇਨੇਵ ਲੋਕਿਯੇਹਿ ਵਿਯ ਲੋਕਿਯੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸਮਞ੍ਞਂ ਅਵਿਲਙ੍ਘਨ੍ਤੇਨ ਵੋਹਰਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਪਚ੍ਚੇਤੁਮਰਹਤੀਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚੋ। ਯੋ ਹਿ ਨਂ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਅਭਿਸਮੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖਵੂਪਸਮਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਮ੍ਮਾ, ਸਹ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨ ਵਿਕਲਂ। ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇ ਸਹੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨ ਏਕੇਕਂ। ਇਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚੋ ਚ ਸੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚਾਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ**। ਅਥ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਟਿਮੁਖਂ ਇਤ੍ਵਾ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਂ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਹਿਤੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ**। ਪਟਿਮੁਖਗਮਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਮੇਵ। **ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਚ ਨ ਵਿਨਾ ਤਾਯ ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ, ਅਙ੍ਗਭਾਵਂ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਕਾਰਣਬਹੁਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, “**ਸਹਿਤੇ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਬਹੁਤਾ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ‘‘ਏਕਂ ਨ ਏਕਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੧੭) ਪਰਤੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਾਸਨਨਯੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ** (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧)। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪ੍ਪਧਾਨਵਚਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਸਸਤ੍ਤਿਕੋ ਹੇਤੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਪਚ੍ਚਯ**”ਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਮਾਹ “**ਪਟਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਭਾਵੇਨ ਤਪ੍ਪਟਿਲਾਭਗਤਿਯਾ ਪਤ੍ਵਾ। ਕਥਂ ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨ? ਸਤਿ ਏਵ ਤਸ੍ਮਿਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਏਵ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਅਸਤਿ, ਨਿਰੋਧਤੋ ਚਾਤਿ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਿਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦੋ ਯਥਾ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ ਏਤੇ ਸਦ੍ਦਾ ਭੁਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਜੋਤਨੀਯੇਨ ਇਦਂ-ਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਸ੍ਸ ਹੇਤੁਮਤੋ ਹੇਤੁਆਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਭਾਵੁਪ੍ਪਾਦੁਤ੍ਤਰਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖੇਨ ਯਾਯਸ੍ਸ ਤਦਾਯਤ੍ਤਤਾ, ਤਾਯ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਹੇਤੁਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ-ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਵਚਨੀਯੇਨ ਤਂਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਨਕਿਰਿਯਾਕਤ੍ਤੁਹੇਤੁਮਤੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨੇਨ ਹੇਤੁਆਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੁਤ੍ਤਰਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖੇਨ ਯਾਯਸ੍ਸ ਤਦਾਯਤ੍ਤਤਾ, ਤਾਯ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਹੇਤੁਮਾਹ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੬) ਸਙ੍ਖਾਰਪਿਟਕੇ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਮਤ੍ਥਤਾ** ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਾਨਾਦਿਭਾਵੋ। ਸੋ ਚ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਿਫਲਂ ਪਤਿ ਸਤ੍ਵਮੇਵ। **ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਸਂਯੋਜਨਾਨੁਰੂਪਤਾਵਸੇਨ ਜਾਤਿਆਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। **ਉਪ੍ਪਾਦੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਥਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਨਨੁ ਸਮਾਨਕਤ੍ਤੁਕਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲੇ ਈਦਿਸੋ ਸਦ੍ਦਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ? ‘‘ਭੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਸਿਤ੍ਵਾ ਵਪਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਸਮਾਨਾਪਰਕਾਲੇ, ਅਸਮਾਨਕਤ੍ਤੁਕੇ ਚ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਮਾਨਕਾਲੇ ਤਾਵ –

‘‘ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾਨ, ਉਦਿਤਾਯਂ ਦਿਵਾਕਰੋ।
ਵਣ੍ਣਪਞ੍ਞਾਵਭਾਸੇਹਿ, ਓਭਾਸੇਤ੍ਵਾ ਸਮੁਗ੍ਗਤੋ’’ਤਿ॥ –

ਉਦਾਹਰਣਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਮੁਖਂ ਬ੍ਯਾਦਾਯ ਸਯਤਿ, ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ‘‘ਨਿਸਜ੍ਜ ਅਧੀਤੇ, ਠਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੀ’’ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਬ੍ਯਾਦਾਨਪਰਿਵਤ੍ਤਨੁਤ੍ਤਰਕਾਲਭਾਵਿਸਯਨਦਸ੍ਸਨਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਾ ਪੁਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰਕਾਲਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਾ ਚ ਭੇਦਾਨੁਪਲਕ੍ਖਣਾ ਕੇਹਿਚਿ ਨ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ। ‘‘ਨਿਸਜ੍ਜ ਅਧੀਤੇ, ਠਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੀ’’ਤਿ ਚ ਸਮਾਨਕਾਲਤਾਯਪਿ ਅਜ੍ਝੇਨਕਥਨੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਪੁਬ੍ਬੁਤ੍ਤਰਕਾਲਤਾ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਾਨਿਯੇਵ ਉਦਾਹਰਣਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਉਦਯਸਮਕਾਲਮੇਵ ਹਿ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਿਯਨਿਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਕਾਲੇ ''ਦ੍ਵਾਰਮਾਵਰਿਤ੍ਵਾ ਪਵਿਸਤਿ, ਆਵਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤੀ''ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਡਕ੍ਕਚ੍ਚ ਪਤਿਤੋ ਦਣ੍ਡੋ''ਤਿ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਘਾਤਭੂਤਸਹਜਾਤਾਯ ਪਨ ਅਭਿਘਾਤਜਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮਾਨਕਾਲਤਾ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਾਨਿਯੇਵ ਉਦਾਹਰਣਾਨਿ ਯੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਪੁਰਿਮਤਾਵਚਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨੇਵ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਹੇਤੁਕਿਰਿਯਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਹੇਤੁਭਾਵਵਚਨਿਚ੍ਛਾਤਿ ਲਕ੍ਖਣਭਾਵਤੋ ਪੁਰਿਮਕਾਲੇ ਇਚ੍ਚੇਵ ''ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾਨਾ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਏਵਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਨਕਿਰਿਯਾ ਸਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਯ ਪੁਰਿਮਿਕਾਵਾਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚ-ਸਦ੍ਦਸਿਦ੍ਧਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਕਤ੍ਤੁਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਤਦਭਾਵਤੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਇਧਾਪਿ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਕੋ ਕਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੇਵ ''ਵਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਤੋ ਵਯ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਪਯੋਗਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਵਸ੍ਸਂ ਅਨੁਮਿਯਮਾਨੇਨ ਕਤ੍ਤੁਨਾ ਈਦਿਸੋ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਸਮਾਨੇ ਪਨ ਕਤ੍ਤਰਿ ''ਪਿਸਾਚਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯਂ ਹੋਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭੧; ੨.੧੮੨; ਪੁ॰ ਪ॰ ੨੦੪) ਏਵਮਾਦਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਚ ਤਤ੍ਥ ਪਿਸਾਚਦਸ੍ਸਨਾਦਿਪੁਰਿਸਬ੍ਯਾਪਾਰੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਨਂ ਪਚ੍ਚਯਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਸਤ੍ਵਂ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਵਾਤਿ ''ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨਸ੍ਸ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਹੇਤੁਤਾਯ ਗਮਕੋ ਸਮਾਨਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁ ਅਭਾਵੇਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮ੍ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਕਥਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ? ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਚਾਰਿਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਅਪਿਚ ਯੋਯਂ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦ-ਸਦ੍ਦਵਿਭਾਵਿਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਦ੍ਦਵਿਭਾਵਿਤੋ ਸਸਤ੍ਤਿਕੋ ਹੇਤੁ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾਭਿਮੁਖਤਾਯ ਪਧਾਨਵਚਨਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਧਾਨੇਨ ਵਚਨੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕੋ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਏਵਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਯੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ। ਕਥਂ? ਯਥਾਹ –

> ''ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਤਿ 'ਯਂ ਖੋ ਇਦਂ ਅਨੇਕਵਿਧਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਇਦਂ ਨੁ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਕਿਂ ਨਿਦਾਨਂ ਕਿਂ ਸਮੁਦਯਂ ਕਿਂ ਜਾਤਿਕਂ ਕਿਂ ਪਭਵਂ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਪਰਿਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤਿ 'ਯਂ ਖੋ ਇਦਂ…ਪੇ॰… ਇਦਂ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਜਾਤਿਨਿਦਾਨ'''ਮਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੧) –

ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਂ **ਪਰਿਵੀਮਂਸਸੁਤ੍ਤੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਜਾਨਨਞ੍ਚ ਨਿਦਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚਾਹ –

> ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਬੋਧਾ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤੋ ਏਤਦਹੋਸਿ 'ਕਿਚ੍ਛਂ ਵਤਾਯਂ ਲੋਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਜਾਯਤਿ ਚ ਜੀਯਤਿ ਚ ਮੀਯਤਿ ਚ ਚਵਤਿ ਚ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ ਚ, ਅਥ ਚ ਪਨਿਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ। ਕੁਦਾਸ੍ਸੁ ਨਾਮ ਇਮਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾ'ਤਿ…ਪੇ॰… ਤਸ੍ਸ ਮਯ੍ਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਹੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਸਮਯੋ 'ਜਾਤਿਯਾ ਖੋ ਸਤਿ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣ'''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੦) –

ਆਦਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਵੀਮਂਸਾਭਿਸਮਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਞਾਤਬ੍ਬੋ। ਤਦਭਿਸਮਯਾਯਤ੍ਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਨਿਸ੍ਸਰਣਪਜਾਨਨਨ੍ਤਿ ਯੋ ਚ ਞਾਤਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਪਵੇਦੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦੋ ਯਂ ਯਦਿਦਂ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਦਵਿਭਾਵਿਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚੇਵ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਞਾਤੁਂ, ਪਵੇਦੇਤੁਞ੍ਚ ਇਚ੍ਛਿਤਭਾਵੇਨ ਪਧਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕੇਨਚਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਞਾਤਬ੍ਬਤਾਯ ਅਪ੍ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯਥਾ ''ਕੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ, ਯਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ। ਕੋ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ, ਯਸ੍ਸ ਉਚ੍ਚਤਰਾਨਿ ਗੇਹਾਨੀ''ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯਨਪਵੇਦਨਟ੍ਠੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਞਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ''ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਯੋ ਚਾਯਂ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਸੋ ਚ ਸਕਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਮੂਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਵੇਦਨਾਯ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇਪਿ ‘‘ਏਵਮੇਤਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਏਵਂ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਤਂਸਮੁਦਯਾਭਿਮੁਖੇ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਗਮਿਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। **ਪਟਿਪਦਾਸੁਤ੍ਤੇਪਿ** (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੩) ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਦਂ, ਅਥ ਖੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ‘‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੫), ਪਞ੍ਚਞਾਣਿਕੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫) ਅਙ੍ਗਞਾਣਪਟਿਵੇਦਨਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿਪਧਾਨੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਅਙ੍ਗਞਾਣਪਟਿਵੇਦਨਂ ਕਤਂ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਧਾਨੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਵੇਦਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੫੮੧. ਯਾ ਪਨਾਯਂ ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਠਪਿਤਾ, ਦੇਸਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਨਨਤੋ ਤਨ੍ਤਿ, ਗਨ੍ਥੋ। ‘‘ਕਿਂ ਵਾਦੀ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ‘‘ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਕਥਾ; ਕਥਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ) ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਨੋ। ਤੇ ਹਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਵੇਨਯਿਕਾਦਿਭਾਵਂ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਨੁਵਦਨ੍ਤਿ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦੀਨਂ, ਚੀਵਰਾਦੀਨਞ੍ਚ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬਭਾਵਂ। ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਵਾਦੇ ਵਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ’’ਤਿਆਦੀਨਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧) ਠਪਨੀਯਾਨਂ ਠਪਨਤੋ, ਰਾਗਾਦਿਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸ, ਰਾਗਾਦਿਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਉਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਚ ਵਚਨਤੋ, ਨ ਪਨ ਏਕਂਸਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯਾਦਿਕੇ ਤਯੋ ਪਞ੍ਹੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜ੍ਜਬ੍ਯਾਕਰਣੀਯਮੇਵ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੀਨਂ ਮਣ੍ਡਲਂ ਸਮੂਹੋ **ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਮਣ੍ਡਲਂ**। ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਨੋ ਵਾ ਭਗਵਤੋ ਪਰਿਸਾ **ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਮਣ੍ਡਲ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਵਿਭਜ੍ਜ ਵਾ ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦੇ ਉਭੋ ਅਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪਗਮ੍ਮ ਮਜ੍ਝਿਮਪਟਿਪਦਾਭੂਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦੇਸਨਤੋ ਭਗਵਾ, ਤਦਨੁਵਾਦਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਾ ਚ **ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਨੋ**ਤਿ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਂ।

ਓਤਰਿਤ੍ਵਾਤਿ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ, ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੀ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਸਯਂ ਅਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੀ ਸਮਾਨੋ ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦੀਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਠਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਭਜ੍ਜਵਾਦਿਮਣ੍ਡਲਂ ਓਤਿਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਆਚਰਿਯੇਹਿ ਅਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤਤ੍ਥਦੀਪਨੇਨ ਤੇ **ਨਅਬ੍ਭਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ**। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਹੇਤੁ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ, ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਦਾਦਿਕੇ ਚ ਵਦਨ੍ਤੋ ਸਕਸਮਯਂ ਵੋਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ, ਤਥਾ **ਅਵੋਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇਨ। ਪਰਸਮਯਂ** ਦੋਸਾਰੋਪਨਬ੍ਯਾਪਾਰਵਿਰਹੇਨ **ਅਨਾਯੂਹਨ੍ਤੇਨ**। ‘‘ਇਦਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ ਪਰਸਮਯਂ ਅਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘‘ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਤਦੇਵਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ ਸਂਸਰਤਿ ਅਨਞ੍ਞ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੯੬) ਵਦਨ੍ਤੋ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਬਾਹਤਿ ਨਾਮ, ਤਥਾ **ਅਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤੇਨ**। ‘‘ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਯੇਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ, ਤੇ ਪਟਿਸੇਵਤੋ ਨਾਲਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪; ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭, ੪੧੮), ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇ ਕਤੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਆਪਤ੍ਤਿਕਰੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦਿਂ ਵਦਨ੍ਤੋ ਵਿਨਯਂ ਪਟਿਲੋਮੇਤਿ ਨਾਮ, ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਂ **ਅਨੁਲੋਮੇਨ੍ਤੇਨ**। ਪਟਿਲੋਮੇਨ੍ਤੋ ਹਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ, ਧਮ੍ਮਤਞ੍ਚ ਵਿਲੋਮੇਨ੍ਤੋ ਕੁਤੋ ਕਿਲੇਸਵਿਨਯਂ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ। **ਸੁਤ੍ਤੇ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੭ ਆਦਯੋ; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੮੦) ਵੁਤ੍ਤੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਪਦੇਸੇ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੁਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਨੁਲੋਮਆਚਰਿਯਵਾਦਅਤ੍ਤਨੋਮਤਿਮਹਾਪਦੇਸੇ **ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੇਨ**। ਤਦੋਲੋਕਨੇਨ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇ, ਵਿਨਯੇ ਚ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਾਤਿਧਾਵਤਿ।

ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਾਲ਼ਿਂ। **ਅਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ। ਹੇਤੁ, ਹੇਤੁਫਲਾਨਿ ਵਾ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁ **ਧਮ੍ਮੋ,** ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਹੇਤੁਫਲਂ **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਤਂ। ਯਥਾ ਏਕੇ ‘‘ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵਾ ਤਥਾਗਤਾਨਂ ਠਿਤਾਵ ਸਾ ਧਾਤੂ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਗਾਹੇਨ੍ਤਾ ‘‘ਨਿਚ੍ਚੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਧਮ੍ਮਂ ਮਿਚ੍ਛਾ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਅਦੀਪੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਪਤਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਿਤਸਭਾਵਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ। ਯਥਾ ਚ ਏਕੇ ‘‘ਅਨਿਰੋਧਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ

ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਮਿਚ੍ਛਾ ਗਾਹੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਗਾਹੇ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਪਰੀਤਂ **ਅਤ੍ਥੰ ਸਙ੍ਗਾਹੇਨ੍ਤੇਨ**। ''ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ''ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੭) **ਅਪਰੇਹਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇਨ** । ''ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਭਵੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਕਤਿਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਧਾਨਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਮੇਵ।

ਸਚ੍ਚਾਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਂ। **ਸਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਤ੍ਤਵੋਹਾਰੋ, ਸਤ੍ਤਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿ ਚ। **ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਮੇਵ ਚਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ ਏਵ ਚ, **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਦੁਕ੍ਕਰਤ੍ਤਾ ਚ **ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਾਮੀ**ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ ਸੁਕਰਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਭੂਤਂ ਤਂ ਨਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਞਾਣਬਲੇਨ ਨਾਧਿਗਚ੍ਛਾਮੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪਨ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ **"ਸਾਸਨਂ ਪਨਿਦ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਇਧ **ਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਲਿਧਮ੍ਮਮਾਹ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਵਾ। ਸੋ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਾਦਿਨਾਨਾਦੇਸਨਾਨਯਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੋ ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਦਟ੍ਠਕਥਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚ **ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯਮਗ੍ਗੋ**। ''ਤਂ ਸੁਣਾਥ ਸਮਾਹਿਤਾ''ਤਿ ਆਦਰਜਨਨੇ, ਉਸ੍ਸਾਹਨੇ ਚ ਕਿਂ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਚੇ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਥਾ ਵਾ ਨ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਿਗਤਂ ਵਿਯ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਤੋ ਅਪਰਕਾਲੇ ਭਵਂ **ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਂ। ਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਾਰਮ੍ਭਤੋ ਪਭੁਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਞਾਣਵਿਸੇਸਂ, ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਵਿਸੇਸਞ੍ਚ ਲਭਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੫੮੨. **ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਦੇਸਨਾਵਿਸੇਸਤੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ, ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ, ਏਕਵਿਧਾਦਿਤੋ ਚ **ਅਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣੇਕਵਿਧਾਦਿਤੋ** । **ਅਙ੍ਗਾਨਞ੍ਚ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ।

ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਾਨਂ ਮੂਲਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਆਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਮੂਲਂ। ਤਤ੍ਥ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਮੂਲੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ ਵਲ੍ਲਿਹਰਣਂ ਵਿਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਮੂਲੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਤਤੋ ਪਭੁਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾਤਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਾ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਭਗਵਤੋ ਇਦਮੇਵ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਇਦਂ ਅਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨੀਯਂ ਅਤ੍ਥਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਮੂਲਤੋ ਪਭੁਤਿ ਪਨ ਵਲ੍ਲਿਹਰਣਂ ਵਿਯ ਮੂਲਤੋ ਪਭੁਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਜਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਾ ਬੋਧੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਮੂਲਾਦਿਦਸ੍ਸਨਸਾਮਞ੍ਞਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸਾਤਿ –

> ''ਸ ਖੋ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੁਮਾਰੋ ਵੁਦ੍ਧਿਮਨ੍ਵਾਯ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕਮਨ੍ਵਾਯ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕਾਮਗੁਣੇਹਿ ਸਮਪ੍ਪਿਤੋ... ਪੇ॰... ਰਜਨੀਯੇਹਿ। ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਸਾਰਜ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਯਰੂਪੇ ਰੂਪੇ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤਕਾਯਸਤਿ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚੇਤਸੋ, ਤਞ੍ਚ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪਰਿਸੇਸਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਏਵਂ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵੇਦਨਂ ਵੇਦੇਤਿ ਸੁਖਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਵਾ, ਸੋ ਤਂ ਵੇਦਨਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ ਅਭਿਵਦਤਿ, ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੦੮) –

ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਏਵਂ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ। ਤਸ੍ਸ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਤੋ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਯ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਨਨ੍ਦਤੋ। **ਅਭਿਵਦਤੋ**ਤਿ ''ਅਹੋ ਸੁਖਂ, ਅਹੋ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵਚੀਭੇਦਕਰਣਪਵਤ੍ਤਾਯ ਬਲਵਤਣ੍ਹਾਯ ''ਅਹਂ, ਮਮਾ''ਤਿ ਅਭਿਵਦਤੋ। ਤਤੋ ਬਲਵਤਿਯਾ ਮੋਚੇਤੁਂ

ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਜਤਾਯ **ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤੋ**। ਤਤੋਪਿ ਬਲਵਤੀ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਾ ਤਣ੍ਹਾ **ਨਨ੍ਦੀ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਨਾ ਤਣ੍ਹਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਨ੍ਦਿਵਚਨੇਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪਾਦਾਨਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਨਨ੍ਦਿਤਾਤਦਵਿਪ੍ਪਯੋਗਤਾਹਿ, ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਭਾਵੇਹਿ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿਆਦਿਕਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ **ਮਹਾਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਯਸੁਤ੍ਤੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਭੂਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤਿਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਓਜਂ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਟ੍ਟੂਪਥਮ੍ਭਕਾ ਪਨ ਇਤਰੇਪਿ ਆਹਾਰਾ ਤਣ੍ਹਾਪਭਵੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **"ਤਣ੍ਹਾਨਿਦਾਨਾ"**ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ।

੫੮੩. ਤਤੋ ਤਤੋਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਸੁ ਦੇਸਨਾਸੁ ਤਤੋ ਤਤੋ ਦੇਸਨਤੋ। **ਞਾਯਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ **ਞਾਯੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੋ ਏਵ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ''ਅਰਿਯੋ ਚਸ੍ਸ ਞਾਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੧; ੫.੧੦੨੪) ਵਚਨਤੋ। ਸਯਮੇਵ ਹਿ ਸੋ ਸਮਨ੍ਤਭਦ੍ਦਕਤ੍ਤਾ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਤਾਯ ਤਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਗਮ੍ਭੀਰੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਧਿਗਮਨੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਮਨ੍ਤਭਦ੍ਦਕਤਾ, ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨਾਨਂ ਸਮਾਨਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ ਆਹ **"ਵਿਸੇਸਤੋ"**ਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਦੇਸਨਾ, **ਅਸ੍ਸ** ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦੇਸਨਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਰਣਵਿਭਾਗੇ** ਅਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋਵ, ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਹਿਤਾਨਂ ਪਕਤਿਆਦੀਨਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਕਾਰਣਤਾ, ਕਾਰਣਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਾ ਕੇਚਿ ਅਕਾਰਣਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਯਥਾਸਕੇਹਿ ਅਨੁਰੂਪੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿ**ਪਵਤ੍ਤਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ,** ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਵਤ੍ਤਿਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਆਦਿ, ਤਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਕਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ,** ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਅਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ। ਇਤਰਾਸਂ ਤਦਤ੍ਥਤਾਸਮ੍ਭਵੇਪਿ ਨ ਤਾਸਂ ਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਤਦਤ੍ਥਾ ਏਵਾਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਤਦਤ੍ਥਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਅਨੁਵਿਲੋਕਯਤੋ ਯੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਤਂਤਂਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵਬੋਧਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਵੇਧੋ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਤਦਨੁਗਮੇਨ ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਕਸ੍ਸ ਜਾਤਿਆਦਿਕਾਰਣਂ ਯਂ ਅਧਿਗਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਪਟਿਲੋਮਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ। ਅਨੁਵਿਲੋਕਯਤੋ ਪਟਿਲੋਮਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਦੇਸੇਨ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਭਗਵਾ ਕਿਚ੍ਛਾਪਨ੍ਨਂ ਲੋਕਂ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਦੇਸੇਸੀਤਿ। ਆਹਾਰਤਣ੍ਹਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਿਜ੍ਜਾ ਅਤੀਤਦ੍ਧਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ **"ਯਾਵ ਅਤੀਤਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਅਤਿਹਰਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਆਹਾਰਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਅਨਾਗਤੋ ਅਦ੍ਧਾ, ਤਣ੍ਹਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ , ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਿਜ੍ਜਾ ਅਤੀਤੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਪਨ ਫਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਦਾਨਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਫਲਕਾਰਣਪਰਮ੍ਪਰਦਸ੍ਸਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹਾਰਾ ਪੁਰਿਮਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਦ੍ਧਾ, ਤਣ੍ਹਾਦਯੋ ਅਤੀਤੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਿਜ੍ਜਾ ਤਤੋਪਿ ਅਤੀਤਤਰੋ ਸਂਸਾਰਸ੍ਸ ਅਨਾਦਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਯਾਵ ਅਤੀਤਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਵ ਅਤੀਤਤਰਂ ਅਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ। ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਆਹਾਰਕਾ ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ''ਆਹਾਰੇਤੀਤਾਹਂ ਨ ਵਦਾਮਿ...ਪੇ॰... ਏਵਂ ਪਨ ਮਂ ਅਵਦਨ੍ਤਂ ਯੋ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ 'ਕਿਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ'ਤਿ, ਏਸ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ, ਤਤ੍ਰ ਕਲ੍ਲਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਆਯਤਿਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨) ਵਚਨਤੋ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਚੇਤਨਾਨਂ, ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤ੍ਤਾ ਚ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ। ਤੇਨ ਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ, ਤਞ੍ਚ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਵਿਞ੍ਞਾਣਾਯੂਹਨਂ ਹੋਤਿ। ਭੋਜਨਞ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ, ਰਾਗਾਦੀਨਞ੍ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਆਹਾਰਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਦ੍ਧਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਯਾਯੇ ਪੁਰਿਮੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਤ੍ਤੋ।

ਅਤੀਤਦ੍ਧਤੋ ਪਭੁਤਿ ‘‘ਇਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨) ਅਤੀਤੇ, ਤਤੋ ਪਰਞ੍ਚ ਹੇਤੁਫਲਪਟਿਪਾਟਿਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤਾਨਂ ਆਹਾਰਾਨਂ ਨਿਦਾਨਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਆਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤੁਨੇਨ ਵਿਨਾ ਅਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ ਤਂਸਨੂਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਾ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਭੁਤੀ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਸਨੂਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧੁਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਫਲਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਤਸ੍ਸ ਸਨੂਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾ, ਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ ਚ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਤਿਸਨ੍ਧਿ ਚਤੁਸਙ੍ਖੇਪਾ। ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਆਦਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾ ਦ੍ਵਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਸਙ੍ਖੇਪਾ। ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ ਛਲ਼ਙ੍ਗਾ ਦ੍ਵਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਸਙ੍ਖੇਪਾ। ‘‘ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੩, ੫੭) ਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾ ਏਕਸਨ੍ਧਿ ਦ੍ਵਿਸਙ੍ਖੇਪਾ। ਏਵਂ ਅਯਂ ਅਨੇਕਙ੍ਗਾ ਏਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ। ਏਕਙ੍ਗਵਸੇਨਾਪਿ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਂਯੇਵ ਸਾਧੁਕਂ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ‘ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’ਤਿ। ਸੁਖਵੇਦਨਿਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੨) –

ਆਦਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੋ ਏਵ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ‘‘ਏਕਙ੍ਗਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ’’ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਇਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕਂ ਫਲਂ ਹੋਤਿ। **ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕਂ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਸ੍ਸ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਵਚਨੇਨ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣੇ ਨਿਯਮੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਏਵ, ਨ ਅਸਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵ, ਨ ਨਿਰੋਧਾ’’ਤਿ। ਤੇਨੇਤਂ ਲਕ੍ਖਣਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਨਿਯਮਂ ਇਧ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਵਿਰਾਗਾਧਿਗਮੇਨ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ’’ਤਿਆਦਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੩)। ਨਿਰੋਧਵਿਰੋਧੀ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਯੇਨ ਸੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਰੋਧਿਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ ‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ, ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ‘‘ਅਨਿਰੋਧੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨਾਮ, ਸੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਂ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਨ ‘‘ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਪਰੇਨ ਪੁਰਿਮਂ ਵਿਸੇਸਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਧਰਮਾਨਤਂਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵਞ੍ਚਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਾ ਇਦਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੨) ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੩) ਨਿਰੋਧੋ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਿ ਨਿਰੋਧੋ ਏਵਾਤਿ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਅਨਿਰੋਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਅਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਤਤੋ ਨ ਇਧ ਅਤ੍ਤਲਾਭਮਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਅਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋਤਿ ਏਵਮੇਤਂ ਲਕ੍ਖਣਦ੍ਵਯਵਚਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਸੇਸਨਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਸਾਤ੍ਥਕਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕੋ ਪਨਾਯੰ ਅਨਿਰੋਧੋ ਨਾਮ, ਯੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ? ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੋ, ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਫਲਤਾਪ੍ਪਹੀਨਾਰਹਤਾਹਿ ਫਲੁਪ੍ਪਾਦਨਾਰਹਤਾ ਚ। ਯੇ ਤੇਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਭਾਵੋ, ਯੇ ਪਨ ਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਯਾਨਿ ਤੇਸੁ ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਅਖੀਣਾਸਵਾਨੰ, ਤੇਸੰ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਤਾ ਚ। ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਤਿਤਾਨੁਸਯਤਾਯ ਹਿ ਸਸੰਯੋਜਨਾਖਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ –

> ‘‘ਯਾਯ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ, ਯਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯੰ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ, ਸਾ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ, ਸਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ। ਤੰ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਚਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੰ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਬਾਲੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਕਾਯੂਪਗੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਕਾਯੂਪਗੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਮਰਣੇਨਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯) –

ਆਦਿ। ਖੀਣਸੰਯੋਜਨਾਨੰ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ, ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਨੰ ਅਭਾਵਤੋ ਉਪਾਦਾਨਭਵਾਨੰ ਨ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛੇਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ –

> ‘‘ਛਨ੍ਨਨ੍ਤ੍ਵੇਵ, ਫਗ੍ਗੁਨ, ਫਸ੍ਸਾਯਤਨਾਨੰ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧੋ, ਫਸ੍ਸਨਿਰੋਧਾ ਵੇਦਨਾਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨) –

ਆਦਿ। ਨ ਹਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨਤ੍ਥਿਤਾ, ਨਿਰੋਧਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਾ, ਖੀਣਸੰਯੋਜਨਤਾਤਿ ਨਿਰੋਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਪਿਚ ਚਿਰਕਤਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਫਲਤਾਯ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਰਹਤਾਯ ਚ ਫਲਾਰਹੰ ਸਨ੍ਤੰ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਫਲੰ, ਨਾਪਿ ਪਹੀਨਾਰਹਨ੍ਤਿ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਫਲਾਰਹਭਾਵੋ ਅਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵੇਨੇਵ ਹਿ ਯੇਨ ਵਿਨਾ ਫਲੰ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਅਤੀਤਾਦਿਪਿ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤੀ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰ ਅਨਾਪਨ੍ਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕਾਲਭੇਦੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਏਵ ‘‘ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਪਗੇਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਯਾ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਿਮੁਖਤਾ, ਸਾ ‘‘ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਦਾ ਹਿ ਤਤੋ ਫਲੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਦਵਤ੍ਥੰ ਕਾਰਣੰ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਉਪ੍ਪਤਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਤਦਵਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਤਦਵਤ੍ਥਤਾ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ **‘‘ਸਤੀ’’**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਵਦਨ੍ਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਉਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰ, ਅਸਬ੍ਬਕਾਲਭਾਵਿਤੰ, ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਿਮੁਖਤਞ੍ਚ ਦੀਪੇਨ੍ਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ‘‘ਸਤਿ, ਨ ਅਸਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਾ, ਨ ਨਿਰੋਧਾ’’ਤਿ ਪਨ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇਹਿ ਭੁਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨੇਹਿ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਨਿਦਾਨਸਮੁਦਯਜਾਤਿਪਭਵਭਾਵੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੇ ਯਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਿਫਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਯਥਾ ਅਧਨਾਨੰ ਧਨੇ ਅਨਨੁਪ੍ਪਦੀਯਮਾਨੇ ਦਾਲਿਦ੍ਦਿਯੰ ਵੇਪੁਲ੍ਲਮਗਮਾਸਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੧), ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇ ਸਸ੍ਸੇ ਸੁਭਿਕ੍ਖੰ ਜਾਯਤੀਤਿ ਚ। ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਤਾ ਫਲਸ੍ਸ ਪਭਵੇ ਪਕਤਿਯਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਯਥਾ ‘‘ਕਲਲਾ ਹੋਤਿ ਅਬ੍ਬੁਦੰ, ਅਬ੍ਬੁਦਾ ਜਾਯਤੇ ਪੇਸੀ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੫; ਕਥਾ॰ ੬੯੨), ‘‘ਹਿਮਵਤਾ ਗਙ੍ਗਾ ਪਭਵਤਿ, ਸਿਙ੍ਗਤੋ ਸਰੋ ਜਾਯਤੀ’’ਤਿ ਚ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਭਾਵੇਨ ਚ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਪਭਵਨ੍ਤਿ, ਪਕਰੀਯਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਤੇਸੰ ਪਭਵੋ, ਪਕਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਤ੍ਥਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ’’ਤਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥਾ ਭੁਮ੍ਮਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਕਤਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤਿ, ਇਮਸ੍ਸੁਪ੍ਪਾਦਾ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿਆਦਿਕੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਨਿਰੁਦ੍ਧਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ, ਉਪ੍ਪਾਦਞ੍ਚ ਅਨਿਵਤ੍ਤਸਭਾਵਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਉਦਯਾਵਤ੍ਥਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਾ ‘‘ਸਤਿਯੇਵ, ਨ ਅਸਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਾ ਏਵ, ਨ ਨਿਰੋਧਾ’’ਤਿ ਅਨੋਗਧਨਿਯਮੇਹਿ ਵਚਨੇਹਿ ਪਕਾਸਿਤਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੇਪਿ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਆਗਤਾ ਹੇਤੁਆਦਯੋ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਤੇਪਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਯ੍ਵਾਯਂ ਮੂਲਹੇਤੁਨਿਦਾਨਸਮ੍ਭਵਪਭਵਾਦਿਪਰਿਯਾਯੇਹਿ , ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿ ਪਵਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਟ੍ਠਿਤਿ ਆਯੂਹਨਟ੍ਠਿਤਿ ਸਂਯੋਗਟ੍ਠਿਤਿ ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠਿਤੀਤਿਆਦਿਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਚ ਪਕਾਸਿਤੋ ਕਾਰਣਤ੍ਥੋ, ਸੋਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਨੋਗਧੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੫੮੪. ਮੂਲਕਾਰਣਸਦ੍ਦਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ **ਨ ਅਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਅਕਾਰਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਕਾਰਣਂ ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤਂ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ”**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਤਿ। **ਪਰਿਯਾਯੋ** ਕਾਰਣਂ। **ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਸੀਸਭਾਵੋ** ਵਟ੍ਟਹੇਤੁਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਥ ਭਵਤਣ੍ਹਾਯਪਿ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਤਾਯ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਾਦੀਨਵੇ ਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਸੀਸਭੂਤਾਤਿ **“ਮੂਲਕਾਰਣ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਪੁਰਿਮਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਵਿਰਹਤੋ ਨਿਚ੍ਚਤਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **“ਏਵਂ ਚੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੁਚ੍ਚਤੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਤੋ ਪੁਰਿਮਕੋਟਿਅਪਞ੍ਞਾਯਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੫੮੫. ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਹੇਤੁਕ੍ਕਮੇਨ ਫਲੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਸੁ **“ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਨੇ”**ਤਿ ਵਚਨਂ ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣਾਵਿਰੋਧਨਤ੍ਥਂ। ਪੂਜਿਤਸ੍ਸ ਹਿ ਦ੍ਵਨ੍ਦੇ ਪੁਬ੍ਬਨਿਪਾਤੋ। ਸਵਰਾ ਕਿਰ ਮਂਸਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਿਨਾ ਅਲਗ੍ਗਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਤਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੋਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਉਣ੍ਹੋਦਕਂ ਪਾਯੇਤ੍ਵਾ ਵਿਰਿਤ੍ਤਂ ਸੂਨਂ ਅਟ੍ਠਿਤੋ ਮੁਤ੍ਤਮਂਸਂ ਗਾਵਿਂ ਮਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਗ੍ਗਿਸਨ੍ਤਾਪਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਵਜ੍ਝਗਾਵੀ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਿਭੂਤਤਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਉਣ੍ਹੋਦਕਪਾਨਂ ਆਰਭਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਸਾ ਉਣ੍ਹੋਦਕਪਾਨੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਸੀਤੁਦਕਪਾਨਂ ਆਰਭਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਾਤਿਬਲਵਭਾਵਤੋ ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਸੁਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਆਰਭਤਿ। ਦੁਕ੍ਖੇ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਤਣ੍ਹਾ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੁਖੇ ਤਣ੍ਹਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ।

੫੮੬. **ਕਤ੍ਥਚਿ** ਸੁਤ੍ਤੇ। **ਏਕਧਮ੍ਮਮੂਲਿਕਂ ਦੇਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਸੁ ਏਕੋਯੇਵ ਧਮ੍ਮੋ ਮੂਲਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਏਕਧਮ੍ਮਮੂਲਿਕਾ, ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਏਕਂ ਏਵ ਧਮ੍ਮਂ ਮੂਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪਨਿਸੀਦਤਿ ਫਲਂ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਉਪਨਿਸਾ, ਕਾਰਣਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪਨਿਸਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਨਿਸਾ। ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਿਯੇਸੁ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਸਯਭੂਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਤੋ ਅਸ੍ਸਾਦਸਞ੍ਞਿਤਂ ਸੁਖਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਸੀਲਸ੍ਸ। ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜਤਾਯ ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਯੋਗੇਨ **ਬਾਲਸ੍ਸ। ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਵੁਤਤ੍ਤਾ, ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ। **ਅਯਂ ਕਾਯੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਮਮਞ੍ਚੇਵ ਤੁਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੋ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਕਾਯੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। ‘‘ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਵਚਨਤੋ ਫਸ੍ਸਕਾਰਣਞ੍ਚੇਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਯਤਨਚ੍ਛਕ੍ਕਂ ਵਾ। **ਸਮੁਦਾਗਤੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਕਾਯੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਨਿ ਵਾ। **ਇਤ੍ਥੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਤ੍ਥਂ ਏਤਂ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਦ੍ਵਾਰਾਲਮ੍ਬਨਭਾਵੇਨ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਨਿ **ਦ੍ਵਯਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਨਿ ਦ੍ਵਯਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਮਹਾਦ੍ਵਯਂ ਨਾਮ ਕਿਰੇਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੪; ੪.੬੦;

ਕਥਾ॰ ੪੬੫) ਚਕ੍ਖੁ ਚੇਵ ਰੂਪਾ ਚ…ਪੇ॰… ਮਨੋ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦ੍ਵਯਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਪਨ ''ਅਯਞ੍ਚੇਵ ਕਾਯੋ''ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯੇ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇ ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਏਵ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਕ੍ਖਾਦਿਕਾਯਂ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਕਤ੍ਤੇਨੇਵ ''ਬਾਹਿਰਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਫਸ੍ਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਾਦ੍ਵਯਮੇਤਨ੍ਤਿ।

ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਛਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਯਂ ਕਾਯੋ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਪਰੇਸਂ। ਤਥਾ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਰੇਸਂ ਬਾਹਿਰਾਨੀਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਮਤ੍ਤੇ ਏਵ ''ਅਯਂ ਕਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਦੀਪਨਾ ਨ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਸਲ਼ੇਵਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਸਲ਼ੇਵ ਫਸ੍ਸਕਾਰਣਾਨਿ, ਯੇਹਿ ਕਾਰਣਭੂਤੇਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਫਸ੍ਸੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋ ਬਾਲੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਸ੍ਸ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯) ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਏਵ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨਾਮਰੂਪਸਲ਼ਾਯਤਨਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਨਂ ਫਸ੍ਸਂ ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਅਤੀਤਦ੍ਧਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੋ ਵੇਦਨਾਨ੍ਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਪੁਨ ਚ ਬਾਲਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ –

> ''ਯਾਯ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨਿਵੁਤਸ੍ਸ ਬਾਲਸ੍ਸ, ਯਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਸਮੁਦਾਗਤੋ, ਸਾ ਚੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ, ਸਾ ਚ ਤਣ੍ਹਾ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲੋ ਅਚਰਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਬਾਲੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਕਾਯੂਪਗੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਕਾਯੂਪਗੋ ਸਮਾਨੋ ਨ ਪਰਿਮੁਚ੍ਚਤਿ ਜਾਤਿਯਾ…ਪੇ॰… ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਮਾਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯) –

ਵੇਦਨਾਪਭਵਂ ਸਾਵਿਜ੍ਜਂ ਤਣ੍ਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਉਪਾਦਾਨਭਵੇ ਚ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਕਤ੍ਵਾ ''ਕਾਯੂਪਗੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਜਾਤਿਆਦਿਕੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਹੇਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਭੁਤਿ ਉਭਯਮੂਲਵਸੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਚ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਹੇਤੁਪਰਿਕ੍ਖਯਤੋ ਪਭੁਤਿ ਉਭਯਮੂਲਕੋ ਪਟਿਲੋਮਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ।

੫੮੭. **ਪੂਰੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੁਂ, ਉਪਚਿਨਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਗਾਮਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ "**ਅਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਵਿਨ੍ਦਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਨ੍ਦਿਯਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤੀਤਿ "**ਵਿਨ੍ਦਿਯਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀ**"ਤਿ ਚ। ਅਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਂ **ਆਯਤਨਂ**। ਸਮ੍ਮੋਹਭਾਵੇਨੇਵ ਅਨਭਿਸਮਯਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਅਵਿਦਿਤਂ** ਅਞ੍ਞਾਤਂ **ਕਰੋਤਿ। ਅਨ੍ਤਵਿਰਹਿਤੇ ਜਵਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਗਮਵਿਪਰਿਯਾਯਵਿਕਾਰਵਿਨਾਸਧਾਤੁਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਯੋਗੇਹਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਸ੍ਸ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅ-ਕਾਰ ਵਿ-ਕਾਰ ਜ-ਕਾਰੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਣ੍ਣਾਨਂ ਲੋਪਂ, ਜ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸਾਗਮਂ ਕਤ੍ਵਾ "**ਅਵਿਜ੍ਜਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਬਜਞ੍ਜਨਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਸਭਾਵਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ''ਇਦਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਇਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਞਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਛਾਦਨਤੋ ਏਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਸ੍ਸ, ਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਛਾਦਨਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਚ੍ਛਾਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। **ਉਪਕਾਰਕਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ** ਯਥਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦਿ ਸਰੀਰਸ੍ਸ।

ਸਙ੍ਖਤਮਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਯਥਾ ਸਙ੍ਖਤੰ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਗਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ**। ਯਦਿਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਾ, ਤੇ ਪਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਪਧਾਨਾਤਿ ਵਿਸੁੰ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਦੁਵਿਧਾ**"ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਸਙ੍ਖਾਰੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰਸਦ੍ਦੇਨ ਆਗਤਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਮੁਦਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਦੇਕਦੇਸਾ ਚ ਇਧ ਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਣ੍ਣੇਤਬ੍ਬਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਕਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਪਠਮੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੪) ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਸਞ੍ਞਾਵੇਦਨਾਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾਦਯੋ।

ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਾਮ ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ। ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਤਭਾਵੇ ''ਮਮੇਤੰ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥਾਭਿਮੁਖੇਨ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪੇਸੁ ਸਾਤਿਸਯੋ ਸਙ੍ਖਤਭਾਵੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੫੮੭) ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੰ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਪਨ ਤਥਾ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ "**ਤੇਪਿ ...ਪੇ॰... ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਵਤ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਉਭੁਆਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਤੋ। ਕਾਯਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਵੀਰਿਯੰ **ਕਾਯਿਕਵੀਰਿਯੰ। ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਯੋਗਵੇਗਸ੍ਸ।

ਵਾਚੰ ਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਕਾਯੇਨ ਸਙ੍ਖਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਰੀਯਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਟ੍ਠਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਦਿਮਾਹ।

ਨਮਤੀਤਿ ਏਕਨ੍ਤਸਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖੰ ਨਮਤਿ। **ਪਰਿਤਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਪਿਪਾਸਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਤਾਪਤਾਯ ਵਾ ਵਿਚਲਤਿ। **ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਦਲ਼੍ਹੰ ਆਦਿਯਤਿ। **ਭਵਤੀ**ਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਭਾਵਯਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵੰ। ਚੁਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਮਰਣਨ੍ਤਿ "**ਮਰਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਦੁਕ੍ਖਾ, ਠਿਤਿਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਚ ਕਤ੍ਵਾ "**ਦ੍ਵੇਧਾ ਖਣਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਆਯਾਸੋ** ਪਰਿਸ੍ਸਮੋ ਵਿਸਾਦੋ।

ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨਯਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਯਥਾਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਵਿਧਿਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨੰ। **ਕੇਵਲ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਵਾਚਕੋ ਚ ਹੋਤਿ ''ਕੇਵਲਾ ਸਾਲਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ, ਨਿਰਵਸੇਸਵਾਚਕੋ ਚ ''ਕੇਵਲਾ ਅਙ੍ਗਮਗਧਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਧਾਪਿ ਅਤ੍ਥੰ ਵਦਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਖਰਹਿਤਸ੍ਸ। ਨ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਰਹਿਤੰ ਅਤ੍ਥਿ। **ਸਕਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਭਵਾਦਿਗਤਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਸ੍ਸ ਚ।

੫੮੮. ''ਲਕ੍ਖਣੇਕਵਿਧਾਦਿਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਪਰਿਸਮਾਪੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ**"ਤਿ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ, ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਾ ਸਮ੍ਮੋਹਯਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮੋਹਨਰਸਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਸ੍ਸ ਛਾਦਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਛਾਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ''ਆਸਵਸਮੁਦਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੩) ਵਚਨਤੋ **ਆਸਵਪਦਟ੍ਠਾਨਾ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਨਤ੍ਥੰ ਆਯੂਹਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਯੂਹਨਰਸਾ**। ਰਾਸਿਕਰਣੰ ਵਾ **ਆਯੂਹਨੰ**। ਚੇਤਨਾਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਚੇਤਨਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**। ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸੰ**। ਪੁਰਿਮਭਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਘਟਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ**। ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਹ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਯੋਗਰਸੰ**। ਸਮੰ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੋਗੋ **ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ**। ਵਿਸੁੰ ਅਭਾਵੇ **ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ**। ਰੂਪੰ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਭਾਵਤੋ ਵਿਕਿਰਤੀਤਿ **ਵਿਕਿਰਣਰਸੰ**। ਤਤੋ ਏਵ ਹਿ ਪਿਸਿਯਮਾਨਾ

ਤਣ੍ਡੁਲਾਦਯੋ ਵਿਕਿਰਨ੍ਤਿ, ਚੁਣ੍ਣੀਭੂਤਾ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨ੍ਤਿ, ਨਾਮਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ "**ਅਬਜਾਕਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਅਚੇਤਨੋ ਅਬਜਾਕਤੋ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੩੧੧; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੨੩) ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵਾ ਅਬਜਾਕਤਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਆਯਤਨਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਆਯਾਨਂ ਤਨਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ। ਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਯਥਾਸਕਂ ਵਿਸਯਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਕਰਣਤੋ **ਦਸ੍ਸਨਰਸਂ**। ''ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਰਸ''ਨ੍ਤਿ ਪਨ **ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਵਤ੍ਥੁਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਞ੍ਚਕਾਪੇਕ੍ਖਂ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਨਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ, ਇਤਰਾਯ ਇਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ਸੁਖੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ "**ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਤ੍ਤਾ **ਹੇਤੁਲਕ੍ਖਣਾ ਤਣ੍ਹਾ**। ''ਤਤ੍ਰਤਤ੍ਰਾਭਿਨਨ੍ਦਿਨੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੧, ੪੬੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਵਿਭ॰ ੨੦੩; ਮਹਾਵ॰ ੧੪) ਵਚਨਤੋ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਰਸਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਤਿਤ੍ਤਭਾਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਅਤਿਤ੍ਤਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਮੁਞ੍ਚਨਰਸਂ** ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ। ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਕਮ੍ਮੁਪਪਤ੍ਤਿਭਵਵਸੇਨ ਭਵਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦਯੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

੫੮੯. **ਮੋਹਾਦਿਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਨੁਬੋਧਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਵਸੇਨ **ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ,** ਅਸੁਭਾਦੀਸੁ ਸੁਭਾਦਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ **ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ**। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਾ **ਅਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ,** ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ। ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ, ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਭਾਗੋ ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਏਵ, ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗੇਸੁ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬੇਸੁਪੀ**"ਤਿ।

ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾਦਿਭਾਵਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨੇਵਸੇਕ੍ਖਾਨਾਸੇਕ੍ਖਸਂਯੋਜਨਿਯਾਦਿਭਾਵੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਚਤੁਯੋਨਿਸਂਵਤ੍ਤਨਤੋ**ਤਿ ਚਤੁਯੋਨਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਭਾਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ।

ਲੋਕਿਯਵਿਭਾਗਾਦਿਭਾਵਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਬਜਾਕਤਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਤਾਦਿਭਾਵੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾਦਿਤੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਭੇਦੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਕਾਮਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਵਸੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਏਵਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਮ੍ਪੀਤਿ ਅਦ੍ਧਦ੍ਵਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਨਯਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਤੀਤਾਦਿਤੋ ਤਿਵਿਧ**"ਨ੍ਤਿ।

ਸਞ੍ਜਾਤਿਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਵਤ੍ਤਿਦੇਸਭਾਵਤੋ। "**ਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਵਿਞ੍ਞਾਣਤੋ**"ਤਿ ਪਾਠੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਤੋ''ਤਿ ਪਨ ਪਠਨ੍ਤਿ। ਏਕਸੇਸਨਯੇਨ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹੇ ਸਤਿ ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਨੋਭਯਗੋਚਰ**ਨ੍ਤਿ ਮਨਾਯਤਨਮਾਹ। ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਵਸੇਨ ਆਸਨ੍ਨਤਾ, ਦੂਰਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ ਅਵਿਗ੍ਗਹਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਗੋਚਰੋ ਮਨਾਯਤਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਵਾਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸੋ ਤਾਵ ਫੁਸਨਸਭਾਵਤੋ, ਲੋਕਿਯਸਾਸਵਾਦਿਭਾਵਤੋ ਚ ਏਕਵਿਧੋ। ਪਟਿਘਸਮ੍ਫਸ੍ਸਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਭੇਦਤੋ, ਸਹੇਤੁਕਾਦਿਭਾਵਤੋ ਚ ਦੁਵਿਧੋ। ਭਵਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ, ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ , ਅਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਤੋ ਚ ਤਿਵਿਧੋ। ਯੋਨਿਗਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ, ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਚ।

ਵੇਦਨਾ ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਲੋਕਿਯਸਾਸਵਾਦਿਭਾਵਤੋ ਚ ਏਕਵਿਧਾ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਭੇਦਤੋ ਦੁਵਿਧਾ। ਸੁਖਾਦਿਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧਾ। ਯੋਨਿਗਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਚ। ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਭੇਦਤੋ ਛਬ੍ਬਿਧਾ।

ਤਣ੍ਹਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਭਾਵਤੋ ਏਕਵਿਧਾ। ਦੁਵਿਧਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵਤੋ। ਤਿਵਿਧਾ ਕਾਮਭਵਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾਭੇਦਤੋ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ ਚਤੁਮਗ੍ਗਪਹੇਯ੍ਯਤੋ। ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਰੂਪਾਭਿਨਨ੍ਦਨਾਦਿਭਾਵਤੋ। ਛਬ੍ਬਿਧਾ ਛਤਣ੍ਹਾਕਾਯਭੇਦਤੋ।

ਉਪਾਦਾਨਂ ਏਕਵਿਧਂ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਭਾਵਤੋ। ਦੁਵਿਧਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਭੇਦਤੋ। ਤਿਵਿਧਂ ਭਵਤ੍ਤੁਯੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਾਦਿਭੇਦਤੋ। ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਪਞ੍ਚਗਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਤੋ।

ਭਵੋ ਏਕਵਿਧੋ ਲੋਕਿਯਸਾਸਵਾਦਿਭਾਵਤੋ। ਦੁਵਿਧੋ ਕਮ੍ਮੁਪਪਤ੍ਤਿਭੇਦਤੋ। ਤਿਵਿਧੋ ਕਾਮਭਵਾਦਿਭੇਦਤੋ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਚਤੁਰੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਤੋ। ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਪਞ੍ਚਗਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਛਬ੍ਬਿਧੋ ਕਾਮਕਮ੍ਮਭਵਾਦਿਭੇਦਤੋ। ਸਤ੍ਤਵਿਧੋ ਸਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਙ੍ਗਹਤੋ। ਅਟ੍ਠਵਿਧੋ ਚਤੁਰੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਕਮ੍ਮਭਵਾਦਿਭੇਦਤੋ। ਨਵਵਿਧੋ ਕਾਮਭਵਾਦਿਭੇਦਤੋ।

ਜਾਤਿ ਏਕਵਿਧਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵੇ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ। ਦੁਵਿਧਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਤੋ। ਤਿਵਿਧਾ ਭਵਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤੋ। ਯੋਨਿਗਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਚ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਵਿਧਾਦਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੯੦. ਸੋਕਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਙ੍ਗਬਹੁਤ੍ਤਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇ ''ਦ੍ਵਾਦਸੇਵਾ''ਤਿ ਅਙ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਸੋਕਾਦਯੋ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਫਲੇਨ ਪਨ ਕਾਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਮੂਲਙ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਜਰਾਮਰਣਬ੍ਭਾਹਤਸ੍ਸ ਹਿ ਬਾਲਸ੍ਸ ਤੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਜਰਾਮਰਣਕਾਰਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ''ਕਾਯਿਕਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਫੁਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇ ਜਰਾਮਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਜਰਾਮਰਣਬ੍ਭਾਹਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਸਾਧਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਜਰਾਮਰਣੇਨੇਵ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਏਕਸਙ੍ਖੇਪੋ ਕਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਜਰਾਮਰਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਏਕਸਙ੍ਖੇਪੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਜਰਾਮਰਣਂ , ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਜਰਾਮਰਣਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ ਅਙ੍ਗਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਂ। ਸੋਕਾਦਯੋ ਪਨ ਰੂਪਭਵਾਦੀਸੁ ਅਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਾ ਕੇਵਲਂ ਪਾਕਟੇਨ ਫਲੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਨ ਅਨਾਗਤੇ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤਿ ਤਤੋ ਪਰਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਹੇਤੁਹੇਤੁਭੂਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਬਾਲਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ। ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ''ਤਿ ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਚ ਜਰਾਮਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ? ਸੋਕਾਦੀਨਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ''ਜਰਾਮਰਣਪਚ੍ਚਯਾ ਸੋਕਾਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ, ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਯਸ੍ਮਾ ਤਦਞ੍ਞੇਨਪਿ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ ਫੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਤੇ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਹੀਨਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਸਂ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਏਕਂਸਿਕਾਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਵਾ ਜਰਾਮਰਣਗ੍ਗਹਣੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਪਾਕੋ ਹਿ ਆਯੁਨੋ ਸਂਹਾਨਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰਿਪਾਕੋ ਚ ਜਰਾ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਭੇਦੋ ਮਰਣਨ੍ਤਿ। ਸਤਿ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਤਤ੍ਥ ਕਤੁਪਚਿਤਂ, ਪੋਰਾਣਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ **ਕਮ੍ਮਭਵੋ,** ਕਮ੍ਮਾਦਿਉਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਜਨੇਤੀਤਿ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ** ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਪਿ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਤਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸਙ੍ਗਹਤੋ ਚ ''ਜਰਾਮਰਣਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ''ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਤਾਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਤਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਦ੍ਵਾਦਸੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਯਂ ਤਾਵਾ**ਤਿ ''ਦੇਸਨਾਭੇਦਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾਸਙ੍ਖਾਰਪਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੧. **ਅਯਂ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ। ''ਕਤਮਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੩) ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਚਤੁਟ੍ਠਾਨਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ "**ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ** (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੦੬) ਪਨ

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਥਿਤਾਯ ਏਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਜਾਤਿਤੋ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵਨਂ ਕਾਤੁਂ **“ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨਾ”**ਤਿ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ **“ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਭਜਨਞ੍ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੋ। ‘‘ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸੇਸਟ੍ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇਸੁ, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਚ। **ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਾਪਿ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੇ ਪਾਠੇ। **ਸਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਸਮੂਹਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਪਗੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ‘‘ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰਸਿਤਬ੍ਬੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਸਭਾਵੋ ਰਸੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਰਸੋ ਸਰਸੋ, ਯਾਥਾਵੋ ਯਥਾਭੂਤੋ ਸਰਸੋ ਯਾਥਾਵਸਰਸੋ, ਯੋ ‘‘ਪੀਲਨਟ੍ਠੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੮) ਵੁਤ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭੇਦਾ ਏਵ ਚ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਯੋ, ਸੋ ਏਵ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣਂ**। ਤਂ **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ** ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਿਤੁਂ **ਨ ਦੇਤਿ**।

ਤਦੁਭਯਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਅਪਰਨ੍ਤਞ੍ਚ ਅਤੀਤਂ, ਅਨਾਗਤਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਭਾਗਵਨ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਭੂਤੋ ਮਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋ। **ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ। ਯਦਿਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਤੇ ਜਾਨਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ, ਅਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗੇਸੁ ਨਿਰੋਧਮਗ੍ਗਗ੍ਗਹਣਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਤੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਏਵਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ’’ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵਿਸਯੋ ਅਨ੍ਧਤਮਕਰੋ, ਲੋਭਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਨ੍ਧਤਮਕਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਅਦਸ੍ਸਨਾਕਾਰੋ **ਅਞ੍ਞਾਣਂ**।

੫੯੨. **ਪੁਞ੍ਞਾਦਯੋ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਨਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਅਪੁਞ੍ਞਫਲਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਸਂਕਿਲੇਸਤੋ ਚ ਸੋਧੇਤੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਂ। ਹਿਤਸੁਖਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇਨ ਕਾਰਕਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਪੁਜ੍ਜਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਂ। ਇਤਿ ਪੂਰਕੋ, ਪੁਜ੍ਜਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ ਚ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਚ ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਾਤਿ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਪੁਞ੍ਞਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਪੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ **ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮਾਧਿਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨਂ ਅਤਿਦੂਰਤਾਯ ਨ ਇਞ੍ਜਤਿ, ਅਨਿਞ੍ਜਞ੍ਚ ਭਵਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ **ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਕਾਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ, ਕਾਯਤੋ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ **ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਵਚੀਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਤ੍ਤਿਕੋ **ਪਰਿਵੀਮਂਸਨਸੁਤ੍ਤਾ**ਦਿਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਪੁਞ੍ਞਂ ਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਪੁਞ੍ਞੂਪਗਂ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੧) ਆਗਤਂ। ਦੁਤਿਯਤ੍ਤਿਕੋ **ਵਿਭਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤ**ਵਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਕਤਮੇ ਤਯੋ? ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੮) ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨਾਤਿਆਦਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਸਰੂਪਤੋ, ਪਭੇਦਤੋ ਚ ਵਿਭਾਵਨਂ। **ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ,** ਨ ਦਾਨਸੀਲਵਸੇਨਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਚੇਤਨਾਪਿ **“ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯੇ ਪਨ ‘‘ਭਾਵਨਾਵਸੇਨੇਵਾ’’ਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਯੁਤ੍ਤਂ ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਵਿਯ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਅਸਙ੍ਗਹੋ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ‘‘ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਞ੍ਚ ਨ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਤਦਵਸਿਟ੍ਠਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਨਵਸੇਸਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾਪਿ ਗਹਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਇਤਰੇਸੁ ਪਨਾਤਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਸੁ। ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ**। ‘‘ਸਮਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾ’’ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਦਿ ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿਯੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਯਪਿ ਕੁਸਲਾਯ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵੋ

ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਾਯਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣੇ, ਕਾਯਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾਗ੍ਗਹਣੇ ਵਾ। **ਨ ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਨ ਗਹਿਤਾ ''ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਹੋਤਿ, ਨਨੁ ਸਾਪਿ ਕੁਸਲਾ, ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾ ਚਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਸਲਤਾ, ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ। ਸਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀ ਰੂਪਾਵਚਰਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਂ ਵਿਪਾਕਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਤਿਟ੍ਠਾਨਿਕਮੇਵ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ** ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਵ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਕਸਿਣੇਸੁ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਸ੍ਸ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਆਨਿਸਂਸਭੂਤਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ। ਯਥਾਹ ''ਸੋ ਏਵਂ ਸਮਾਹਿਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੪-੨੪੫; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੪-੩੮੬, ੪੩੧-੪੩੩; ਪਾਰਾ॰ ੧੨)। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਫਲਸਦਿਸਾ ਸਾ, ਨ ਚ ਫਲਂ ਦੇਤਿ। ਦਾਨਸੀਲਾਨਿਸਂਸਭੂਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਵਿਯਾਤਿ ਸਾਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ।

"ਯਥਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾ, ਏਵਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪਿ ਨ ਹੋਤੀ"ਤਿ ਇਦਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸੁਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ''ਤੇਸਂ ਵਿਪਾਕੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੨੫) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਾ ਪਨ ਵਿਚਾਰਣਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਅਕੁਸਲਕਥਾਯਂ ਵਿਚਾਰਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਾਰਿਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਯਦੇਕੇ ਵਿਭਜ੍ਜਵਦਨ੍ਤਿ, ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਨਂ ਅਭਾਵੇਪਿ ਯੇਸਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ, ਸੇਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਤੇਸਂ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਤੇਹਿ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਭਾਵਨਾਯ ਅਭਾਵਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਚਿਨ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਪਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁਂ, ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਕੇਨਚਿ ਕਦਾਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ? ਨ ਚ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨੇਵ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਉਕ੍ਖੇਟਿਤਤ੍ਤਾ ਸਮੁਕ੍ਖੇਟਿਤਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਾਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਹੀਨਤਾਯ ਏਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਹੇਤੁਭੂਤਾ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਹੇਤੁਭੂਤਾ ਚ ਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਭਾਵਂ, ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਞ੍ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਹੀਨੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਰਿਯੋ ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ।

ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਯੇ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਨ ਪੁਨੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚੇਤਿ ਨ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤਿ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ... ਪੇ॰... ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੮੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੇਤ੍ਤਗੂਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੨੭)। ਨ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ, ਇਤਰੇਸਂ ਨ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ''ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ ਆਰਬ੍ਭ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ , ਦਿਟ੍ਠਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੭) ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੫) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤੀਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤੇਪਿ ਯਾਦਿਸਾਨਂ ਤਾਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾ ਆਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ, ਤੇਸੁ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਦਸ੍ਸਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਸੇਕ੍ਖੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਭਾਵਨਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤਾਯ ਪਹਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ।

ਤੇਸੁ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਹਾਯਵਿਰਹਾ ਵਿਪਾਕੰ ਨ ਜਨਯਨ੍ਤੀਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਚੇਤਨਾਯ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਨ ਵੁੱਤੋ, ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾਨੰ ਪਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨੰ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਚ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਤਦੇਕਟ੍ਠਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਸਹਾਯਾਨੰ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਸੇਧਿਤੁਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੁੱਤੋ। ਯਦਿ ਏਵੰ, ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ-ਨਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ''ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ-ਨਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੯) ਵੁੱਤੱਤਾ, ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਵਿਰੁਦ੍ਧਸਭਾਵੱਤਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾਨੰ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਤਿਕੇ ''ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਾ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਦ੍ਵਾਦਸਅਕੁਸਲਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨੰ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੱਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੱਤਿਕੇ ਕਾਲਵਸੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾਪਿ ਅਤੀਤਾ ''ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਨ ਵੁੱਤਾ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਰੂਪਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇਸੁ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੇਸੁ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਤਾ ਨਵੁੱਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਕੋਚਿ ਨਿਯੋਗਤੋ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬੋ ਅੱਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੰ ਚਤੁੱਥੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਅੱਥੀਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤਪਦੇਸੁ ਵਿਯ ਤੱਥਾਪਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭਜਾਪੇਤਬ੍ਬਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਭਜਾਪੇਤਿ ''ਸਿਯਾ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਾ ਪਰਿੱਤਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੨੨)। ਤਦਭਾਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੱਤਿਕੇ, ਇਧ ਚ ਤਥਾ ਨ ਵੁੱਤਾ।

ਅਥ ਵਾ ਯਥਾ ਸਪ੍ਪਟਿਘੇਹਿ ਸਮਾਨਸਭਾਵੱਤਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾਤਿ ਵੁੱਤਾ। ਯਥਾਹ ''ਅਸਙ੍ਞਸੱਤਾਨੰ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਪਟਿੱਚ ਦ੍ਵੇ ਮਹਾਭੂਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਮਹਾਭੂਤੇ ਪਟਿੱਚ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤ''ਨ੍ਤਿ , ਏਵੰ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਪਵੱਤਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸਮਾਨਸਭਾਵਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁੱਚੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ? ਨੱਥਿ ਨਵੱਤੁਬ੍ਬਤਾਪਸਙ੍ਗੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਸਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨੰ ਪਵੱਤਮਾਨਾਪਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦਯੋ ਪਰਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦੀਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਰਾਗੋ ਚ ਰਾਗਦਿੱਠੀਨੰ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮੱਥੋ ਲਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੱਤਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਤਯੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਨ ਪਰਮੱਥਤੋ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ, ਏਵੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਭਾਵਨਾਰਹਿਤਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਸੁ ਵੱਤਮਾਨਾ ਸਕਭਣ੍ਡੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦਯੋ ਨ ਪਰਮੱਥਤੋ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਵੁੱਤਾ। ਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਕੇਨਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁੱਤਾ। ਯੇ ਹਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾ ਕਿਲੇਸਾ, ਨ ਤੇ ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਪਵੱਤਨ੍ਤਿ। ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਪਿ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਸਹਾਯਵੇਕੱਲ੍ਲਮੱਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਕਤੰ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਕੋਚਿ ਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪੱਤਿਧਮ੍ਮਤੰ ਆਪਾਦਿਤੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁੱਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵ ਸਤਿ ਸਹਾਯੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨੰ, ਅਸਤਿ ਚ ਵਿਪਾਕਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਵਚਨੰ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ।

ਤਯਿਦੰ ਸਬ੍ਬੰ ਤੇਸੰ ਆਚਰਿਯਾਨੰ ਅਹੋਪੁਰਿਸਿਕਾਮੱਤਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। ਕਸ੍ਮਾ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੱਤਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਵੁੱਤੰ ਭਗਵਤਾ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ? ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੦੬)। ਯਦਿ ਹਿ ਤੰ ਇਚ੍ਛਿਤੰ ਸਿਯਾ, ਯਥਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣੱਤਿਕੇ ''ਨਿਯੋਗਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨੱਥੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੪੩੩) ਵਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁੱਤੰ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ''ਨਿਯੋਗਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨੱਥੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ''ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਸਿਯਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਸਿਯਾ ਨ ਵੱਤੁਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਯਾ ਚ ਤੰ ਸਮੱਥੇਨ੍ਤੇਨ ''ਯਦਿ ਵੁੱਚੇਯ੍ਯੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੁੱਤਿ ਵੁੱਤਾ, ਸਾਪਿ ਅਯੁੱਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਰਾਗਦਿੱਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੋ ਏਵ ਇਚ੍ਛਿਤੋਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣੇਨ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਚਿੱਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸਾਧੇਤੁੰ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਧਰਣੰ ਨਿਬਨ੍ਧਨੰ ਵੁੱਤੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਿਬਨ੍ਧਨੰ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਸਾਵਸੇਸਪਾਠਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪੱਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ

ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਅਨਾਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੨) ਏਤੇਸਂ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਂ।

ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਪਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭਾਵੂਪਗਮਨਂ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿ ਵਿਯ ਦਾਨਸੀਲਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਯੇਵ ਵਿਪਾਕਦਾਨਸਾਮਤ੍ਥਿਯਾ ਠਾਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਂ ਭਾਵਨਾਯਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਹਾਯਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ ਪਤੀਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ – ਯਦਿ ਤਾਵ ਪੁਰਿਮੋ ਪਕ੍ਖੋ ਪਹੀਨਦਸ੍ਸਨਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੇਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ ਭਾਵਨਾਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਮਾਨੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਦਾਨਾਦਿ ਵਿਯ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਚਾਰਿਤਨਯੇਨੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਪਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯਾ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਅਵਿਰੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸਾਪੀਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਚੇਤਨਾਪਿ। **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ। ਯਦਿ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾ, ਕਸ੍ਮਾ ''ਸਮਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪੇਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਯਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਯ ਸਹ ਏਕਵੀਸਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨ, ਤਥਾ ਅਵਚਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਤਂ ਪਨ ਇਤਰਾਵਚਨਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਸਮਾਨਰੂਪਾਯ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਅਵਚਨੇ ਯਂ ਕਾਰਣਂ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਏਕਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਯਪਿ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਯਂ ਤਿਕੋ**ਤਿ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਿਕੋ। **ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਿਕਂ। **ਪਵਿਸਤੀ**ਤਿ ਕਥਂ ਪਵਿਸਤਿ। ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਾਮਾਵਚਰਚੇਤਨਾਪਭੇਦੋ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤੇਰਸਪਿ ਚੇਤਨਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਹੋਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ। ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਤ੍ਤਿਕੋ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਿਕਮੇਵ ਪਵਿਸਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਤ੍ਥਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂਯੇ**ਵ **ਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ"**ਤਿ।

੫੯੩. ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਸਤਿ ਕਦਾਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਨਿਰੋਧੋ ਇਧ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ, ਨ ਧਰਮਾਨਤਾ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤੋਯੇਵ। **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤ"**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਞਾਣਾਭਾਵਾਦਿਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ **ਅ**-ਕਾਰੋ ''ਅਹੇਤੁਕਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੨) ਅਭਿਕ੍ਖੁਕੋ ਆਵਾਸੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੭੬) ਤਂਯੋਗਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਭਾਵੋ ਹੇਤ੍ਥ ਦੀਪਿਤੋ। ''ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੭) ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਾਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੀਤਿ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਾ ਏਤ੍ਥ ਜੋਤੀਯਤਿ। ''ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੯) ਤਂਸਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਤਾ। ਅਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਤਥਾ ''ਅਨਾਸਵਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੫)। ''ਅਪ੍ਪਟਿਘਾ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੦), ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੫੫) ਤਂਕਿਚ੍ਚਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ''ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੧), ਅਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੫੭) ਤਬ੍ਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਤਦਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ''ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੨੧) ਤਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਮਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਸਦਿਸਤਾ ਹੇਤ੍ਥ ਸੂਚੀਯਤਿ। ''ਅਸ੍ਸਮਣੋ ਸਮਣਪਟਿਞ੍ਞੋ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩, ੨੭; ਪੁ॰ ਪ॰ ੯੧, ੧੨੪), ਅਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਤਥਾ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯਗੁਣਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਗਰਹਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਞਾਯਤਿ। ''ਕਚ੍ਚਿ ਭੋਤੋ ਅਨਾਮਯਂ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੪੬; ੨.੨੦.੧੨੯), ਅਨੁਦਰਾ ਕਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਤਦਨਪ੍ਪਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ''ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੭) ਤਂਸਦਿਸਭਾਵਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਅਤੀਤਾਨਞ੍ਹਿ

ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਯਮ੍ਮਾਨਞ੍ਞ ਪਚ੍ਚਯੇਕਦੇਸਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਾ, ਕਾਲਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਕੂਲਤਾ, ਪਗੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਨ੍ਤਿ ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਭਾਵੋ ਏਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੧) ਤਦਪਰਿਯੋਸਾਨਨਿਵਤ੍ਤਿਯੰ। ਤਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਪਕਾਸੀਯਤਿ। ਇਮੇਸੰ ਪਨ ਅਤ੍ਥਾਨੰ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਾਰਿਸੇਸੇਨ ਯਥਾ ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ, ਏਵੰ ਵਿਜ੍ਜਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਣਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਹਿ ਵਿਞ੍ਞੂਹਿ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖੰ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ, ਏਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਰਭਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ**ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਯ ''ਸੁਖੰ ਸੁਭ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖਤੇ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ, ਅਲਙ੍ਕਤੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਣ੍ਹਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋਤਿ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਬਾਲੋ ''ਅਹੋ ਵਤਾਹੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਖਤ੍ਤਿਯਮਹਾਸਾਲਾਨੰ ਸਹਬ੍ਯਤੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੨) ਪਰਿਤਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਕ੍ਖਰੋਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ**ਤਿ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਰਿਵਾਰਭੂਤੇ। ਤਣ੍ਹਾਵਤ੍ਥੁੰ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿੰ, ਰੂਪਾਦਿਞ੍ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਤੰਸਮਙ੍ਗੀਨੰ ਦੇਨ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਰਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਨੇਨ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਵਾਰਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਗਤਿਵਿਸੇਸੇ** ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾਦਿਕੇ। ਅਨੇਕਸਤਪਸੁਬਦ੍ਧਭਿੰਸਨੇ ਵਾਜਪੇਯ੍ਯਾਦਿਕੇ **ਯਞ੍ਞੇ**। ਅਮਰਣਤ੍ਥਾਤਿ ਗਹਿਤਾ ਦੁਕ੍ਕਰਕਿਰਿਯਾ **ਅਮਰਤਪੋ**। ਅਮਰੋ ਵਾ ਦੇਵੋ ਵਾ ਭਵੇਯ੍ਯੰ, ਦੇਵਞ੍ਞਤਰੋ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਵਤਚਰਿਯਾ **ਅਮਰਤਪੋ**। ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਵਾ ਮਰੋ ਮਾਰਕੋ ਤਪੋ **ਅਮਰਤਪੋ**। ਦਿਟ੍ਠੇ ਅਦਿਟ੍ਠਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਮਰੇ ਅਮਰਸਦ੍ਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਜਾਤਿਆਦਿਪਪਾਤਦੁਕ੍ਖਜਨਨਤੋ ਮਰੁਪ੍ਪਪਾਤਸਦਿਸਤਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਾ। "**ਮਹਾਪਰਿਲ਼ਾਹਜਨਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਦਹਨਟ੍ਠੇਨ ਤਿਣੁਕ੍ਕਾਸਦਿਸਤੰ ਪੁਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਧਿਕੁਟ੍ਟਨਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਨਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਪਲਿਭਞ੍ਜਨਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਸ੍ਸ ਸੁਗਤਿਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ। ਰਮਣੀਯਭਾਵੇਨ ਚ ਅਸ੍ਸਾਦਭਾਵੇਨ ਚ ਗਯ੍ਹਮਾਨੰ ਪੁਞ੍ਞਫਲੰ ਦੀਪਸਿਖਾਮਧੁਲਿਤ੍ਤਸਤ੍ਥਧਾਰਾਸਦਿਸੰ। ਤਦਤ੍ਥੋ ਚ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਤੰਨਿਪਾਤਲੇਹਨਸਦਿਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਸੁਖੋ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਿਕਾਯ ਤਰੁਣਾਯ ਮੁਦੁਕਾਯ ਲੋਮਸਾਯ ਬਾਹਾਯ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੯) ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਅਸੁਭਭਾਵਸ੍ਸ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨੇਵ ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਾਮਪਰਿਭੋਗੋਤਿ ਬਾਲੋ ਵਿਯ ਗੂਥਕੀਲ਼ਨੰ, ਕਿਲੇਸਾਭਿਭੂਤਤਾਯ ਕੋਧਾਰਤਿਅਭਿਭੂਤੋ ਅਸਵਸੋ ਮਰਿਤੁਕਾਮੋ ਵਿਯ ਵਿਸਖਾਦਨੰ ਸਮ੍ਪਤਿ ਕਿਰਿਯਾਖਣੇ, ਆਯਤਿੰ ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਚ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨੀਯੰ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੰ ਆਰਭਤਿ। ਲੋਭਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਾ ਗੂਥਕੀਲ਼ਨਸਦਿਸਤਾ, ਦੋਸਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਸਖਾਦਨਸਦਿਸਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਭਯਸ੍ਸਾਪਿ ਪਿਸਾਚਨਗਰਸ੍ਸ ਕਾਮਗੁਣਸਮਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸੁਖਵਿਪਲ੍ਲਾਸਹੇਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ ਆਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕਾਨੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾਯ, ਅਨੁਪਲਕ੍ਖਿਯਮਾਨਉਪ੍ਪਾਦਵਯਾਨੰ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਅਗਯ੍ਹਮਾਨਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਰਿਣਾਮਦੁਕ੍ਖਭੂਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਹੇਤੁਭਾਵੋਤਿ, ਤੇਸੰ ਪਿਸਾਚਨਗਰਸਦਿਸਤਾ, ਤਦਭਿਮੁਖਗਮਨਸਦਿਸਤਾ ਚ ਆਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਵਤੋਵ ਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵੋ, ਨ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਅਨ੍ਵਯਤੋ, ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ "**ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪਦੰ ਆਭਤੰ । ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਦ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਵਿਦ੍ਵਾ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਗਤੋ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਵਿਜ੍ਜੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਪਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯੪. **ਤਾਵਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖੋ ਨਿਪਾਤੋ, ਤੇਨ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਇਦੰ ਤਾਵ ਸਿਦ੍ਧੰ, ਇਦੰ ਪਨ ਅਪਰੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਇਦੰ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਯਮਤ੍ਥੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਯੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਦੁਭਯੇਸੰ ਬਹੁਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਪਿ ਤੰ ਆਸਙ੍ਕਨ੍ਤੋ ਪੁਚ੍ਛਿ "**ਕਤਮੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ**

ਕਥੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ"ਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋ ਬਹੂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਚ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਏਕਧਾਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਦੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ। ਯਦਿਪਿ ''ਕਤਮੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸਾਧਾਰਣਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਏਕਦੇਸੇਨ ਪਨ ਸਮੁਦਾਯੋਪਲਕ੍ਖਣਮੇਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨੰ ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇ ਤਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਵਿਸਜ੍ਜੇਤੁਕਾਮੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਤਾਵ ਪਾਲ਼ਿਨਯੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਭਗਵਤਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਭਗਵਤਾ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਹੇਤੁ ਚ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਚਨੇਨ ਹੇਤੁਨੋ, ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭੂਤਸ੍ਸ ਚ ਗਹਣੰ ਸਿਯਾਤਿ ਤੰ ਨਿਵਾਰੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ**"ਤਿ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਸੋ ਏਵ ਦੋਸੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਪੁਨ ਆਹ **"ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਤੇਨ ਨ ਇਧ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ, ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਚ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਹੇਤੁ ਚ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ, ਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਤੋ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁ...ਪੇ॰... ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧) ਤੇਨ ਤੇਨ ਹੇਤੁਭਾਵਾਦਿਉਪਕਾਰੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਾ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ), ''ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ) ਚ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਧਮ੍ਮਪਟ੍ਠਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਾ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਧਮ੍ਮੇਹੇਵ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਇਧਾਪਿ ਵਾ ''ਹੇਤੁ ਚ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾ''ਤਿ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨ ਹਿ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ ਕੁਸਲਾਦਿਉਦ੍ਦੇਸੋ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੋ, ਅਥ ਖੋ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵਪ੍ਪਧਾਨੋਤਿ।

"ਏਸੇਵ **ਨਯੋ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਬ੍ਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਅਤਿਦਿਸਤਿ ''ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਤੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ, ਨ ਕਮ੍ਮਧਾਰਯਮਤ੍ਤੰ।

੫੯੫. ਵ**ਚਨਾਵਯ**ਵੋਤਿ ਸਾਧਨਾਵਯਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਵਚਨਸਭਾਵਞ੍ਹਿ ਸਾਧਨੰ ਪਰੇਸੰ ਅਵਿਦਿਤਤ੍ਥਞਾਪਨਤੋ ਲੋਕੇ ਸਾਧਨਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟੰ ਪਞ੍ਞਾਤੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਨੰ ਅਵਯਵਲਕ੍ਖਣੰ, ਵਚਨਸਭਾਵਞ੍ਚ ਸਾਧਨੰ, ਅਵਯਵਪਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵਚਨਾਨਿ ਸਾਧਨਨ੍ਤਿ ਚ ਞਾਯਵਾਦਿਨੋ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਞ੍ਞਾ, ਹੇਤੂਤਿਆਦੀਸੂ**ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਾ, ਹੇਤੁ, ਉਦਾਹਰਣ, ਉਪਨਯ, ਨਿਗਮਨਾਨਿ। ਉਦਾਹਰਣਸਾਧਮ੍ਮਿਯਾ ਸਾਧਯਸਾਧਨੰ **ਹੇਤੁ**। ਵਿਰੂਪੋ ਹੇਤੂਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਕਾਰਣੰ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਲਕ੍ਖਣੰ, ਸਮ੍ਪਾਪਕਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਵਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਯ, ਞਾਪਕਲਕ੍ਖਣੰ ਪਨ ਵਚਨਾਵਯਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੰ। ਕਾਮੰ ਮੂਲਮ੍ਪਿ ਕਾਰਣਲਕ੍ਖਣੰ ਕਾਰਣਮੇਵ, ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁ ਗਹਿਤੋ। ਮੂਲਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਹੇਤੂਤਿ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਮੂਲਸ੍ਸ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ। **ਏਤੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਚਨੰ ਵਤ੍ਤੁਤੀਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤੀਨੰ ਸਾਧਾਰਣਵਚਨੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਵਾ"ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਠਿਤਿਯਾ ਏਵ ਉਪਕਾਰਕੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਯਥਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਕੋ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਉਭਯਸ੍ਸ ਯਥਾ ਹੇਤੁਆਦਯੋ।

ਉਪਕਾਰਕਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਚ ਧਮ੍ਮੇਨ ਧਮ੍ਮਸਤ੍ਤਿੰ ਉਪਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਹਿਨੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਹੇਤੁ,** ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਸਦ੍ਦਾਨੰ ਹਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਮੂਲਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਹਿਨੋਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਭੂਤੇਨ ਉਦ੍ਧੰ ਓਜੰ ਅਤਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਮੂਲੇਨ ਵਿਯ ਪਾਦਪੋ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ ਫਲੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੂਲ੍ਹਿੰ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਹੇਤੁ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੰ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਕਾਰਣੰ**। ਨਿਦਦਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **ਨਿਦਾਨੰ**। ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਤੰ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਸਮ੍ਭ**ਵੋ। ਪਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਪਭ**ਵੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਹਿ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਤ੍ਥਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਕਾਰਣਵਿਸੇਸਵਿਸਯੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋ, ਕਾਰਣਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸਯੋ

ਪਚ੍ਚਯਸਦ੍ਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਮੂਲਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ, ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੋ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਪਞ੍ਚਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤੰ ਸਙ੍ਖਿਪ੍ਪੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ…ਪੇ॰… ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ"**ਤਿ।

ਯਥਾ ਸਾਲਿਵੀਹਿਬੀਜਾਦੀਨਿ ਤੰਤੰਓਸਧੀਨੰ ਸਾਲਿਵੀਹਿਆਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਕਾਨਿ, ਮਣਿਆਦਿਪ੍ਪਭਾਵਤ੍ਥੂਨਿ ਚ ਨੀਲਾਦਿਵਣ੍ਣਾਨਿ ਨੀਲਾਦਿਪ੍ਪਭਾਸਾਧਕਾਨਿ, ਏਵੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਯਥਾਰਹੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਸਾਧਕੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਸੋ ਸਾਲਿਆਦੀਨ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਆਚਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਰੇਵਤਾਚਰਿਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਯਦਿ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਾਧਕੋ, ਏਵੰ ਸਤਿ। **ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ** ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਯਥਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਹੇਤੁ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵਾਯ ਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤੋ, ਏਵੰ ਅਬਜਾਕਤੋਪਿ ਹੇਤੁ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਅਬਜਾਕਤਭਾਵਾਯ। ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਹਿ ਤੰ ਅਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ ਹਿ ਸੋ ਤੇਸੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੰ ਸਾਧੇਤੀ"**ਤਿ। ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਤੇਸੰ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਆਹ **"ਨ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥੇਤੁੰ **"ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਿਨਾ ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਅਬਜਾਕਤਭਾਵਸਾਧਕੇਨ ਵਿਨਾ ਅਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ, ਅਬਜਾਕਤਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

''ਯੋਨਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਵ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੭) ਵਚਨੇਹਿ ਕੁਸਲਭਾਵਸ੍ਸ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਆਹ **"ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਭਾਵੋ"**ਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਅਕੁਸਲਅਬਜਾਕਤਭਾਵਾਪਿ ਕੁਸਲਭਾਵੋ ਵਿਯ ਨ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਯੰ ਪਨੇਕੇ ਮਞ੍ਞੇਯਜੁੰ ''ਅਹੇਤੁਕਹੇਤੁਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਭਾਵੋ ਵਿਯ ਸਹੇਤੁਕਹੇਤੂਨਮ੍ਪਿ ਸਭਾਵਤੋਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋ''ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰੰ ਵਤ੍ਤੁੰ **"ਯਦਿ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲੋ ਵਾ ਸਿਯਾ ਅਬਜਾਕਤੋ** ਵਾਤਿ ਯਦਿ ਅਲੋਭੋ ਸਭਾਵਤੋ ਕੁਸਲੋ, ਸੋ ਕੁਸਲਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਬਜਾਕਤੋ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਅਬਜਾਕਤੋ ਤੰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲੋ ਨ ਸਿਯਾ ਅਲੋਭਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਦੋਸਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਉਭਯਥਾਪਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਉਭਯਥਾ ਹੋਨ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੰ ਪਰਿਯੇਸੇਥ, ਨ ਸਭਾਵਤੋ, ਏਵੰ ਹੇਤੂਸੁਪਿ ਕੁਸਲਾਦਿਤਾ ਅਞ੍ਞਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਭਾਵਤੋਤਿ ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੂਸੁ ਸਭਾਵਤੋਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ''ਤਿ, ਤੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਪਰਿਯੇਸਿਯਮਾਨਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਹੋਤੀਤਿ ਹੇਤੂਸੁ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੋ, ਨ ਹੇਤੁਪਟਿਬਦ੍ਧੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਵਿਰੂਲ਼੍ਹਮੂਲਾ ਵਿਯਾਤਿ ਏਤੇਨ ਮੂਲਾਨਿ ਵਿਯ ਮੂਲਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਸਾਧਨੇਨਾ"**ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਸਤ੍ਤਧਾ **ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ** ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੇਤੁਕਿਚ੍ਚੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧), ਤਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਸੇਸਨੰ, ਤੇਨ ਨ ਯੇਸੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਥ ਖੋ ਹੇਤੁਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਾਪੇਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਦੁਤਿਯੇ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਹੇਤੂ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਨਾਯਮੇਕਨ੍ਤੋ। ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇ ਹਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇ ''ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਬਜਾਵਟੋ ਯਦਾ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਤਦਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਗਹਿਤਾ ਭਵੇਯਜੁਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਯਥਾ ''ਅਰੂਪਿਨੋ ਆਹਾਰਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਅਰੂਪਿਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦੁਤਿਯੇਨ ਆਹਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਵਿਨਾਪਿ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਵ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯੇ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣੇ ਅਸਤਿਪਿ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਵ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਤੰ ਨ ਕਤੰ, ਇਧ ਪਨ ਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬੰ

ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਦੁਤਿਯਂ ਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਸੋ ਏਵ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਹੇਤੂਤਿ ਵ◌ਿਸੇਸਨਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਯੋ ਕੋਚਿ ਹੇਤੁ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਨੋ ਪੁਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵ◌ਿਸੇਸਨਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਤਦਤ੍ਥਮੇਵ ਹਿ ਵ◌ਿਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇ ਸਿਦ੍ਧੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਗਹਣਂ ਕਤਂ।

ਅਥ ਵ◌ਾ ਅਸਤਿ ਦੁਤਿਯੇ ਹੇਤੁਸਦ੍ਦੇ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਪਨ ਹੇਤੂਨਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵ◌ਾਰਣਤ੍ਥਂ ਸੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ ਯੇ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਹੇਤੂਨਂ, ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਹੇਤੁਝਾਨਮਗ੍ਗਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਮਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾ, ਨ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਵ◌ਿਯ ਸਾਪੇਕ੍ਖਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸ੍ਵ◌ੇਵ ਦੁਤਿਯਂ ਹੇਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਪਨ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਈਸਿਤਬ੍ਬਾਪੇਕ੍ਖਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਵ◌ਿਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯੇਨ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਏਵ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬੇ, ਈਸਿਤਬ੍ਬੇ ਚ ਆਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭੂਤੇ, ਅਞ੍ਞੇ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀਤਿ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਨ ਕਤਂ। ਇਧ ਚ ਦੁਤਿਯੇਨ ਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਹੇਤੁਨਾ, ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨੇਵ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਤੂਨਂ, ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪੁਨ ਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਞ੍ਹਾਵ◌ਾਰੇ ''ਕੁਸਲਾ ਹੇਤੂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਦੁਤਿਯਂ ਹੇਤੁਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੫੯੬. **ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵ◌ੇਨਾ**ਤਿ ਵ◌ਿਸਯਭਾਵ◌ੇਨ, ਆਲਮ੍ਬਿਤਬ੍ਬਭਾਵ◌ੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਰਭਿਤ੍ਵ◌ਾਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿਮਤ੍ਤੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵ◌ਾ ''ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ ੧.੧.੨) ਅਨਿਯਮੇਨ ਸਬ੍ਬਰੂਪਾਯਤਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸ੍ਸ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਦਿਭੇਦੇਨ ਛਬ੍ਬਿਧੇਸੁ ਸਙ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਕੋਚਿ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। ਸ੍ਵ◌ਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ਿਤੋ ਏਵ। **ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ। ਏਕਨ੍ਤਸਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ ਅਨਾਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿ ਏਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਆਰਬ੍ਭੇ**ਵ◌ਾ"ਤਿ। ਸ੍ਵ◌ਾਯਂ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਨਵਪ੍ਪਕਾਰੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੯੭. **ਜੇਟ੍ਠਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਮੁਖਭਾਵ◌ੇਨ। ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨਞ੍ਹਿ ਪਤਿਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਪਤਿ। ਸੋ ਤੇਸਂ ਪਮੁਖਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ''ਛਨ੍ਦਵਤੋ ਕਿਂ ਨਾਮ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਪੁਰਿਮਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵ◌ਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਧੁਰਭੂਤਾ ਜੇਟ੍ਠਕਭੂਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਯਮਾਨਾ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਚ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਹੀਨਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤੇਨ ਤੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਯਮਾਨਂ ਵ◌ਿਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਾਧੀਨਾਨਂ ਪਤਿਭਾਵ◌ੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਧਿਪਤਿ, ਛਨ੍ਦਂ ਧੁਰਂ ਛਨ੍ਦਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧) ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਮਿਧ ''ਅਧਿਪਤੀ ਅਧਿਪਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੩) ਨਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਹੇਤਵ◌ੋ ਹਿ ਦ੍ਵ◌ੇ ਤਯੋਪਿ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵਸ੍ਸ ਅਵ◌ਿਜਹਨਤੋ। ਅਧਿਪਤਿ ਪਨ ਜੇਟ੍ਠਕਟ੍ਠੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ, ਨ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਬਹੂ ਜੇਟ੍ਠਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ''ਅਧਿਪਤੀ ਅਧਿਪਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵ◌ਾ ''ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿ ਛਨ੍ਦਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯਂ ਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਂ। **ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ**ਤਿ ਗਰੁਕਾਰਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਵਸੇਨ ਵ◌ਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨਵਸੇਨ ਵ◌ਾ ਗਰੁਕਾਰਿਕਂ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ ਅਵ◌ਿਜਹਿਤਬ੍ਬਂ ਅਨਵਞ੍ਞਾਤਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ। **ਤੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਤੇ ਤੇ ਗਰੁਕਾਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਤੇਸਂ ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ

ਤੰਤੰਗਰੁਕਾਰਕਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੇਨ। ਸ੍ਵਾਯੰ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨੇਵ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤੇਨੇਵਾਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤੇਨੇਵ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾ ਤਯੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨੇਵ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਾ ਤਯੋ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸਪ੍ਪਕਾਰੋ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਤ੍ਤਧਾ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ, ਸਤ੍ਤਧਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੯੮. ਅਨ੍ਤਰਾਯਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤਰੰ, ਬ੍ਯਵਧਾਯਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰੋ, ਅਨਨ੍ਤਰੋ ਚ ਸੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ **ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ**। ''ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਰਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰਤਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਬਹੁਧਾ ਪਪਞ੍ਚਯਨ੍ਤਿ, ਅਸਾਰੰ ਗਨ੍ਥਵਿਤ੍ਥਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨਵਿਸੇਸਭਾਵੇਨ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਏਵੰ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾ, ਏਤੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਹੇਤੁਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੋ ਹਿ ਏਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਤਿਆਦਿ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਨ੍ਤਰਾ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੰ, ਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਯੰ ਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤਦਨਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਿਯਮੋ ਤੰਤੰਸਹਕਾਰਿਪਚ੍ਚਯਵਿਸਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੇਨ ਕੇਨਚਿ ਧਮ੍ਮੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾਯ। **ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਲਭੇਦੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾਯ । **ਆਚਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਧਾਪਿ **ਰੇਵਤਾਚਰਿਯ**ਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰਤਾਯ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਰੋਧੇ। **ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਪਨ ਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵੇਧੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਪੁਪ੍ਫਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਪੁਪ੍ਫਨੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਵੇਧੇ ਪਨ ਅਪਨੀਤੇ ਤਾਯ ਏਵ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਪੁਪ੍ਫਨੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਵਾਰਿਤਤ੍ਤਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੰ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਪਗਤੇ ਤਾਯ ਏਵ ਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਵਚਨੰ **ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰਤਾ ਨਤ੍ਥਿ** ਸਤ੍ਤਾਹਾਦਿਨਾ ਕਾਲੇਨ ਅਨ੍ਤਰਿਤਭਾਵਤੋ। **ਏਤਦੇ**ਵ ''ਕਾਲਨ੍ਤਰਿਤਤਾ ਅਤ੍ਥਿ'' ਇਚ੍ਚੇਵ **ਵਦਾਮ**। ਨਨੁ ਚ ਕਾਲੋ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਕਾਲਾਨਨ੍ਤਰ...ਪੇ॰... ਲਦ੍ਧੀ"**ਤਿ।

ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਤ੍ਤਤੋਵੇਤ੍ਥ ਨਾਨਾਕਰਣੰ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਅਤ੍ਥਤੋਤਿ ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਅਧਿਵਚਨਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਦਾਨੰ ਵਿਯ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਮਤ੍ਤਤੋ ਨਾਨਾਕਰਣੰ, ਨ ਵਚਨੀਯਤ੍ਥਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਕਥ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਨਿਰੋਧੁਪ੍ਪਾਦਨ੍ਤਰਾਭਾਵਤੋ ਨਿਰਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਰੂਪਕਲਾਪਾਨੰ ਵਿਯ ਸਣ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਚ ''ਇਦਮਿਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਉਦ੍ਧੰ, ਤਿਰਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਭਾਗਾਭਾਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਏਕਤ੍ਤਮਿਵ ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਨਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾ। **ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ**ਤਿ ਚ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਯਦਾਕਾਰੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ, ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਵਾ ਸਤਿ ਤੰਤੰਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੋਵ ਆਕਾਰੋ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਕਾਲਵੋਹਾਰੋਤਿ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਸਞ੍ਞਭਵਾ ਚਵਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪੁਰਿਮਚੁਤਿਪਚ੍ਛਿਮਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਞ੍ਚ ਨਿਰੋਧੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾਯ ਕਾਲਨ੍ਤਰਤਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਤੇਸੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਯੰ ਉਪਾਦਾਯ ਕਾਲਨ੍ਤਰਤਾ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਰੂਪਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨ੍ਤਰੰ ਕਰੋਤਿ ਅਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਨਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਾਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਹਿ ਦ੍ਵੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਸਦਿਸਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਯਞ੍ਚ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਤੰਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਅਨ੍ਤਰਕਾਰਕੰ ਹੋਤਿ। ਤਾਦਿਸਞ੍ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਅਭਾਵੋ ਅਨ੍ਤਰਕਾਰਕੋ ਹੋਤਿ ਅਭਾਵਤ੍ਤਾ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਜਵਨਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਭਵਙ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚ ਨਿਰਨ੍ਤਰਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਨਨ੍ਤਰਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚੁਤੀਨਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨੰ ਪਾਕਟੋਤਿ

ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵੁੱਤਾ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਗਹਿਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਚਨਂ ਅਲਭਨ੍ਤਾਨਂ ''ਅਤੀਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੪) ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਨ ਸੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਸਲਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਗ੍ਗਹਣਂ ਅਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ। ਯਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਏਵ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਅਤੀਤਤ੍ତਿਕੇ ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰਾਦਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ। ਤਸ੍ਸ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਧਾ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫੯੯. **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਵ ਸਹ ਉਪ੍ਪਾਦਨਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਪਾਕਟੇਨ ਠਿਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਪਦੀਪਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਪਦੀਪੋ ਹਿ ਪਭਾਸਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਵ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਹਜਾਤਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। **ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਹਿ ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪਂ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਰਲੋਕਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਇਧ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਆਦਿਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਖਣੋ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੋਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਅਭਾਵਤੋ। **ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਨਾਮਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਂ, ਤਥਾਪਿ ਤੇਨ ਖਣਨ੍ਤਰੇ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। **ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ**ਤਿ ਕੇਚਿ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੇਚਿ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਲੇਤਿ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਿਵਾਰਿਤਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ''ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਤਥਾ ਅਵਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ। ਤੇਨ **ਕਿਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਉਪਯੋਗੇਕਵਚਨਂ। **"ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਬਹੁਵਚਨਂ ਜਾਯਤਿ। **"ਕਾਲੇ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਭੁਮ੍ਮੇਕਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚ ''ਏਕੋ ਖਨ੍ਧੋ, ਵਤ੍ਥੁ ਚ ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੯) ਆਦਿਵਚਨੇਨ ਨਾਮਸਹਿਤਂ ਏਵ ਵਤ੍ਥੁ ਨਾਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਆਪਨ੍ਨੇ ਇਤਰੇਨ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਚ ਤਥਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ , ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲਾਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੯) ਨਵਵਿਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੦੦. ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਕਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਤਿਦਣ੍ਡਂ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਤਾਵਸੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਹਜਾਤਤਾਦਿਵਸੇਨ। ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਹਿ ਕੋਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਨਾ ਇਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਹਿ ਕੋਚਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਕਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਤਾਮਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਯਾ, ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਸ੍ਸ ਉਪਕਾਰਕਾ ਵਤ੍ਥੁਖਨ੍ਧਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ, ਨ ਚ ਤਂ ਇਚ੍ਛਿਤਂ। ਤੇਨ ਵੁੱਤਂ ''ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਸੇਨੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਉਪਕਾਰਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਪਨ ''ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੦੧. ਤਰੁਆਦੀਨਂ ਪਥਵੀ ਵਿਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸੇਸਧਾਤੂਨਂ, ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਉਪਕਾਰਕਾ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਟਾਦਯੋ ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਯਾਕਾਰੇਨ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ ਤਂਤਂਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ। ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਏਵ ਹਿ ਸੇਸਧਾਤੁਯੋ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਯਥਾਸਕਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਆਧਾਰਾਕਾਰੇਨ। ਆਧਾਰਾਕਾਰੋ ਚੇਤ੍ਥ ਤੇਸੰ ਸਾਤਿਸਯੰ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਤੋ ਭੂਤਾਨਿ ਅਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਨ ਹਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਵਿਸੇਸੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਦੇਸਕਾਨੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਯੰ ਯੰ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਭਾਵੋ। ਯੇਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੇਨ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਪਟੁਮਨ੍ਦਭਾਵੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਤਦਨੁਵਿਧਾਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਸ੍ਵਾਯਮਿਧ ਤੇਸੰ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਸਿਦ੍ਧੋ ਵਿਸੇਸੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਸਤਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਤੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਨਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਕਾਸਿਤੋਵ। **ਛਟ੍ਠੋ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪੀਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ''ਤਿ ਇਦੰ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ ''ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੇਚੀ''ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਏਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ। **ਯੰ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯੰ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਤੇਰਸਵਿਧੋ। ਕਥੰ? ਸਹਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਤਯੋ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾ, ਅਬਜਾਕਤਮੂਲੇਸੁ ਪਨ ਪੁਰੇਜਾਤੰ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਬਜਾਕਤਞ੍ਚ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਪੁਰੇਜਾਤਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਮੇਵ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤੰ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਸਹਜਾਤਤੋ ਏਵ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤੇਰਸ।

੬੦੨. **ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲੇਨ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ**ਤਿ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣੰ ਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਭੁਸੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਤੰ **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਿ। **ਬਲਵਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਵਸੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰੰ ਅਨੁਰੂਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ, ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਬਲਵਨ੍ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਕਾਰਕੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੋ**"ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੰ ਚਜਿਤ੍ਵਾ। ਯਾਯ ਵਾ ਚੇਤਨਾਯ ਸੋ ਦਿਯਜਤਿ, ਸਾ ਚੇਤਨਾ ਦਾਨੰ। **ਦਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤੰ ਚੇਤਨੰ ਪਰਿਯੋਦਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸੀਲੰ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਦਸਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਚ੍ਚਸੀਲੰ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ। ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਦਾਨਵਿਰਤਿਯੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਰਤਿਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤਿਯੋ ਪਨ ਲੋਕੇ ''ਸੀਲ''ਨ੍ਤਿ ਅਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾਨੰਯੇਵ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਇਤਰੇਸੰ। **ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ''ਪਾਣੰ ਨ ਹਨੇ, ਨ ਚਾਦਿਨ੍ਨਮਾਦਿਯੇ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੦੨) ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਉਪੋਸਥਸੀਲੰ। **ਤੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਤੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲੰ ਸੇਕ੍ਖੋਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋਪਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਅਰਹਾਪਿ ਤੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੇਵ। ਅਰਹਤੋਪਿ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤੰ ਕੁਸਲੰ ਕੁਸਲਮੇਵ। ਯੇਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਤੰ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਕੁਸਲੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਧਿਕਾਰੇ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇ ਸੁਚਿਣ੍ਣਾਨੀ**ਤਿ ''ਦਤ੍ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਹਿ ਆਸਨ੍ਨਕਤਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਇਮਿਨਾ ਨ ਆਸਨ੍ਨਕਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਦਾਨਾਦੀਹਿ ਵਾ ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ। ''ਝਾਨੰ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿ। **ਸੇਕ੍ਖਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੋ ਹਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ। "**ਵੋਦਾਨ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵੋਦਾਨੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਸੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਅਨਾਗਾਮਿਨੋ । **ਮਗ੍ਗਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਭਵਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਗ੍ਗਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ, ਸੁਦ੍ਧਮਗ੍ਗਤੋਯੇਵ ਪਨ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਕੁਸਲੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੪) ਏਵਮਾਦਿੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਦਿਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਅਕਤ੍ਵਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਨੇਸੰ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਨਿਕ੍ਖੇਪਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮੋ ਅਬਜਾਕਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਇਤਰੋ ਕੁਸਲਾਦਿਵਸੇਨਪੀਤਿ ਸੋਪਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਵਿਸੇਸੋ **ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੀਭਾਵਮੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ** ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। **ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪੀ**ਤਿਆਦਿ ਅਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨੰ। **ਯਥਾ ਹੀ**ਤਿਆਦਿ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਦਸ੍ਸਨੰ।

ਪਕਤੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪ**-ਕਾਰੋ ਉਪਸਗ੍ਗੋ, ਸੋ ਅਤੁਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਸੁਟ੍ਠਕਤਤੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਕਤੰ ਅਤੁਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਤੁਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਕਰਣਞ੍ਚ ਦੁਵਿਧੰ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ, ਉਪਸੇਵਨਞ੍ਚਾਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤੋ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤੁੰ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੰ** ਹੇਤੁਪਚੂਯਸਮੋਧਾਨੇਨ ਫਲਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤੁਨੰ। **ਉਪਸੇਵਨੰ** ਪਨ ਕਾਯੇ ਅਲ੍ਲੀਯਾਪਨਵਸੇਨ ਉਪਯੋਗੂਪਸੇਵਨੰ, ਵਿਜਾਨਨਸਞ੍ਜਾਨਨਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਸੇਵਨਞ੍ਚ। ਤੇਨੇਵ ਅਨਾਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਉਤੁਸਮ੍ਪਦਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਸੇਵਨੇਨ ਉਪਸੇਵਿਤਾਨੰ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਤੁਭੋਜਨੰ ਸੇਨਾਸਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਝਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੮.੮) ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ। **ਪਕਤਿਯਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਪਚੂਯਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਰਰਹਿਤੇਨ ਅਤੁਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਬਲਵਕਾਰਣੰ ਕਤ੍ਵਾ। **ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ** ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ ਆਗਤਨਯੇਨ। ਪਚੂਯਵਾਰੇ ਪਨ –

> ''ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚੂਯੇਨ ਪਚੂਯੋ, ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਕੁਸਲਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨੰ, ਅਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲਾਨੰ, ਕੁਸਲਾਨੰ ਕੇਸਞ੍ਚਿ, ਅਕੁਸਲਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨੰ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾਨੰ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਕੁਸਲਾਨੰ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਅਕੁਸਲਾਨੰ , ਪੁਗ੍ਗਲੋਪਿ, ਸੇਨਾਸਨਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚੂਯੇਨ ਪਚੂਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੯)।

ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਪੁਰਿਮਾ ਯੇਸੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਕਦਾਚਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੇਸੁ ਪਦੇਸੁ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤੇਸੁ ''ਕੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤੁੰ। ਯੇ ਪਨ ਪੁਰਿਮਾ ਯੇਸੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਤੇਸੰ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯੇਸੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧਕਾ ਪਚੂਯਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਤਰੇਸੰ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੇਸੁ ਪਦੇਸੁ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚੂਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤੇਸੁ ''ਕੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿ ਵੁਤੁੰ। ਸਿਦ੍ਧਾਨੰ ਪਚੂਯਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯੇਹਿ ਪਚੂਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਤੇਸੰ ''ਕੇਸਞ੍ਚੀ''ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਸਿਣਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾਭਾਵਤੋ ਏਕਚ੍ਚਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤੋ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ ਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਰੂਪਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੦੩. **ਪਠਮਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਪਚੂਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਪੁਰੇਤਰੰ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਪਚੂਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਵਤ੍ਤਮਾਨਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕੋ**"ਤਿ। ਨਿਸ੍ਸਯਾਰਮ੍ਮਣਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵੰ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਪੁਰੇਜਾਤਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯਤਾ। ਏਵੰ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੇ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯੇ "**ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਵੁਤੁੰ, "**ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ।

ਯੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਤ੍ਥ "**ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇ**"ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲਵਸੇਨ ਵੁਤੁੰ। "**ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਲੇਨ**" ਇਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਲਵਸੇਨ। ਯਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਦਸ੍ਸਨੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਯੰ ਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚੂਯਭੂਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤੁੰ **ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ** ''ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤੰ ਸੇਕ੍ਖਾ ਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੪)। ''ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯੇਨ ਪਚੂਯੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯੇਨ ਪਚੂਯੋ, ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚੂਯੇਨ ਪਚੂਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੪) ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲਕਾ ਤਯੋਵ ਵਾਰਾ। ਤੇ ਚ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

੬੦੪. ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਰੇਤਰੰ ਸਿਦ੍ਧਭਾਵੇ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਪੁਰੇਜਾਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰੇਤਰਮੇਵ ਜਾਤਾ, ਕਥੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋਤਿ ਆਹ “**ਉਪਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**”ਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਜਾਤੇਨ ਹਿ ਵਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਾਵਿਚ੍ਛੇਦਹੇਤੁਭਾਵੇ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਯੇ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾ, ਤੇਸੰ ਸਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਕਾਰਾਦੀਹਿ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਾਕਾਰਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। “**ਗਿਜ੍ਝਪੋਤਕਸਰੀਰਾਨੰ ਆਹਾਰਾਸਾਚੇਤਨਾ ਵਿਯਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨੇਵ ‘‘ਆਹਾਰਾਸਾ ਵਿਯਾ’’ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਚੇਤਨਾਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ। **ਕਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਭੂਤੁਪਾਦਾਯਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ। ਸੋ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਕੁਸਲੋ, ਅਕੁਸਲੋ, ਵਿਪਾਕੋ, ਕਿਰਿਯਾਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੬੦੫. ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਪਯੋਗੇਨ ਕਰਣੀਯਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਕਰਣੰ ਪਵਤ੍ਤਨੰ **ਆਸੇਵਨਟ੍ਠੋ**, ਅਤ੍ਤਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾਪਾਦਨੰ ਵਾਸਨੰ ਵਾ। **ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾਭਿਯੋਗੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਣਸਵਨਧਾਰਣਾਦਿਪੁਰਿਮਾਪੁਰਿਮਾਸੇਵਨਾ ਵਿਯ। ਤੀਸੁ ਪਨ ਏਤੇਸੁ **ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ**ਤਿ ਸਮਨਨ੍ਤਰਾਤੀਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇ ਵਿਯ ‘‘ਪੁਰਿਮਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਅਬਜਾਕਤਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨ ਕਤੋਤਿ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਗਤਿੰ ਗਾਹੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤ੍ਤਾ। ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਾ ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਜਾਤਿਕਾਨੰ ਆਸੇਵਨਗੁਣੇਨ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਗਤਿੰ ਗਾਹੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੁਣਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਯੇਸੰ ਵਾਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਆਸੇਵਨਗੁਣੇਨ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਵਿਸਿਟ੍ਠੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਗਤਿੰ ਗਾਹੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਾ, ਤੇਸੰ ਤੇਹਿ ਸਮਾਨਜਾਤਿਕੇਹੇਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਥ ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤੰ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤੰ? ਆਸੇਵਨਾਭਾਵਤੋ। ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮਪਰਿਣਾਮਿਤੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹੰ ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਸਨ੍ਤੰ ਆਸੇਵਨਗੁਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ ਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞੰ ਵਿਪਾਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਨ ਚ ਪੁਰਿਮਵਿਪਾਕਾਨੁਭਾਵੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਪਤਿਤੰ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਵਿਪਾਕੇ ਆਸੇਵਨਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤੰ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਸਕਮ੍ਮਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਆਸੇਵਨਗੁਣੰ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਦਯੋਪਿ ਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਾਨਾਜਾਤਿਕਤ੍ਤਾਪਿ ਚੇਤੇ ਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਾਧਾਨੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੇਵ। ਭੂਮਿਤੋ, ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਨਾਨਾਜਾਤਿਕਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾ ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਨੰ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਕੁਸਲੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਸ੍ਵਾਯੰ ‘‘ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਅਬਜਾਕਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਬਜਾਕਤਸ੍ਸ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੬) ਤਿਧਾਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਬਜਾਕਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨਵਜ੍ਜਿਤਾ ਕਿਰਿਯਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ।

੬੦੬. **ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗੋ** ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾ, ਆਯੂਹਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਪਯੋਗੋ ਚੇਤਨਾ। ਤੇਨ ਹਿ ਸਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਰਿਯਤਾਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯਸਮਾਗਮੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਨੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨਵਿਸੇਸੇਨ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਿਕਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਕਿਰਿਯਾਭਾਵਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤੇਸੰ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ। ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਪਨ ਆਯੂਹਨਕਿਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਉਪਕਾਰਿਕਾਤਿ ਕਿੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਚੇਤਨਾਕਮ੍ਮਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਨ ਹਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਭਾਵੇ ਚੇਤਨਾਵਜ੍ਜਾਨੰ ਅਤੰਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਾਪਿ ਚੇਤਨਾ ਸਹਜਾਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਸ੍ਵਾਯੰ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਜਾਤਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ।

੬੦੭. “**ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਉਸ੍ਸਾਹੇਹਿ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮੇਹਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਹਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਦਿਸਾਨਮ੍ਪਿ ਅਸਦਿਸਂ ਵਿਪਾਕਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਯੋਗੇਨ ਅਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਪਯੋਗੇਨ, ਅਵ੍ਵਥਾ ਵਾ ਸੇਸਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਟਤ੍ਤਾ ਏਵ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹੋ ਸਨ੍ਤਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਨ੍ਤਭਾਵੋ। ਤਥਾਸਨ੍ਤਭਾਵਤੋ ਏਵ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਾਦਯੋ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਹਿ ਜਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਗਹਿਤਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਅਭਿਨਿਪਾਤਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਮਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਿਪਾਕਾ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਏਵ। **ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵਤ੍ਤਾਯ। ਏਤੇਨ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਵਨ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾਨੁਕੂਲਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤੇ**ਤਿਆਦਿ ਪਞ੍ਚਵਾਰਨਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਟਿਚ੍ਚਵਾਰੇ ਪਨ ‘‘ਵਿਪਾਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੪) ਆਗਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੇਸਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਵਿਪਾਕੋ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਕਾਮਰੂਪਭੂਮੀਸੁ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੬੦੮. ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਭਾਵੇ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਂ ਆਹਾਰਾਨਂ ਪਧਾਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**”ਤਿ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ ਅਰੂਪੀਨਂ ਆਹਾਰਾਨਂ, ਆਹਾਰਜਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਰੂਪਾਹਾਰਸ੍ਸ ਚ ਹੋਤਿ। ਅਸਤਿਪਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਰੂਪਾਹਾਰਸ੍ਸ, ਅਸਤਿ ਪਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇ ਆਹਾਰਾਨਂ ਜਨਕਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਂ ਪਧਾਨਂ। ਅਥ ਵਾ ਜਨਯਮਾਨੋਪਿ ਆਹਾਰੋ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਜਨੇਤੀਤਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਭਾਵੋ ਏਵ ਆਹਾਰਭਾਵੋਤਿ “**ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਰੂਪਾਹਾਰੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘**ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਂ ‘‘ਆਹਾਰੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਰੁਦ੍ਧਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ ਨਾਨੁਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਾਹਾਰੋ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਵ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਰੂਪਾਹਾਰਾ ਪਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਕਦਾਚਿ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪਞ੍ਚਵਾਰੇ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੦੯. **ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਕੇ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਗਰੁਭਾਵੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ, ਅਥ ਖੋ ਦਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ, ਜੀਵਨੇ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪੇਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਜੀਵਨ੍ਤੇਹਿ, ਮਨਨੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ, ਸੁਖਿਤਾਦਿਭਾਵੇ ਸੁਖਿਤਾਦੀਹਿ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਪਗ੍ਗਹੂਪਟ੍ਠਾਨਾਵਿਕ੍ਖੇਪਪਜਾਨਨੇਸੁ, ‘‘ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਞਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਜਾਨਨੇ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਭਾਵੇ ਚ ਸਦ੍ਧਾਦਿਸਹਜਾਤੇਹੀਤਿ ਏਵਂ ਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਤਾ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਚ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਨੇਨ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦ੍ਵਯਂ ਨ ਗਹਿਤਂ, ਨਨੁ ਚੇਤਮ੍ਪਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਅਨੁਵਤ੍ਤੀਯਤਿ, ਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਜੀਵਿਤਾਹਾਰਾ ਯੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਅਨੁਪਾਲਕਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾ , ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਭਾਵਾ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਕੇਨਚਿ ਪਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਤੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਸਿਯੁਂ, ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਯਥਾਸਕੇਹਿ ਏਵ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਯਥਾ ਇਤ੍ਥਿਆਦਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨ ਤਂਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਹਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨੀਯਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾ ਚ ਤੇਸਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤੇਸਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਚਕ੍ਖਾਦਯੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿਪਿ ਚਕ੍ਖਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ।

੬੧੦. ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਭੂਤਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਨਾਦਿਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਪੇਕ੍ਖਨਂ, ਚਿਨ੍ਤਨਂ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨਂਯੇਵ ਆਵੇਣਿਕੋ ਬ੍ਯਾਪਾਰੋ **ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੋ**। ‘‘ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ “**ਸਤ੍ਤ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੀ**”ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਅਝਾਨਙ੍ਗਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨਂ ਨਿਵਤ੍ਤਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ‘‘ਸਤ੍ਤ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੀ’’ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧੇ “**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦ੍ਵਯ**”ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਵੇਦਨਾਭੇਦੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਝਾਨਙ੍ਗਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਝਾਨਙ੍ਗਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਸਤਿਪਿ ਵਾ ਝਾਨਙ੍ਗਵੋਹਾਰੇ ਵੇਦਨਾਭੇਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨਂ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ,

ਨਞ੍ਞਾਨਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਪਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਸਤੁ ਞਾਨਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗਹਣੰ ਕਤੰ। ਤਤ੍ਥ **"ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੀ"**ਤਿ ਵਚਨੰ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥੰ, ਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਯੇਸੰ ਪਨ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਯ''ਨ੍ਤਿ ਪਾਠੋ, ਤੇਸੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਵਿਚਾਰੋ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੧੧. **ਯਤੋ ਤਤੋ** ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਯਦਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋ ਅਤ੍ਥੋ ਞਾਪਿਤੋ ਏਵ, ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤੇ ਪਨ ਦ੍ਵੇਪਿ...ਪੇ॰... ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ** ''ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ''ਦ੍ਵੇਪਿ ਞਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਕਥਮਵਿਰੋਧੋਤਿ? ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਏਵ ਞਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੂਤਿ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਲਾਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਾਭਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਲਾਭੋ ਨ ਨਿਵਾਰਿਤੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਨ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਞਾਨਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਯੇਨ ਅਲਾਭੇਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਯੰ ਮਨੋਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੇਸੁ ਞਾਨੰ ਨ ਉਦ੍ਧਟੰ, ਤੰ ਅਲਾਭੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਞਾਨਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸਪਿ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਲਾਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ ਸਹਜਾਤੇ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਏਕਤ੍ਤਗਤਭਾਵਕਰਣੰ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਬਲਵਾ, ਨ ਤਥਾ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੂਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਦੁਬ੍ਬਲਮ੍ਪਿ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨੰ ਯਦਿ ਕਿਞ੍ਚਿਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਞਾਨਪਚ੍ਚਯੰ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੇਨ **"ਏਤੇ ਪਨ ਦ੍ਵੇਪਿ ਞਾਨਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤੀ"**ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਪਚ੍ਚਯੁਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਚ੍ਚਯਕਥਾ ਨਾਮ ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਨ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਨਿਸ੍ਸਿਤਾਤਿ।

੬੧੨. ਸਮੰ ਅਵਿਸਮੰ, ਸਮ੍ਮਾ, ਸਹ ਵਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਏਕੀਭਾਵੂਪਗਮੇਨ ਵਿਯ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਕਾ ਪਨ ਸਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਤਾਤਿ ਆਹ **"ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਏਕਾਰਮ੍ਮਣਏਕੁਪ੍ਪਾਦੇਕਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤੇਨਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪੇਸੁ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਸੇਸਮਹਾਭੂਤੁਪਾਦਾਰੂਪਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਤਾਨਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ, ਚਕ੍ਖਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਵਾ ਭੂਤਾਨਿ ਏਕੰ ਵਤ੍ਥੁ ਏਤੇਸੁ ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀਤਿ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੰ। ਯੇ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਾਨੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦੀਨੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੰ। ਯੇ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੇਕੁਪ੍ਪਾਦਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਕਿੰ ਪਨ ਨਾਨਾਨਿਰੋਧਾਪਿ ਏਵੰਵਿਧਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਏਵਾਤਿ ਵਿਚਾਰਣਾਯੰ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਏਵ ਏਵੰਲਕ੍ਖਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਏਕਨਿਰੋਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ''ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਰੂਪਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦੇਕਨਿਰੋਧਤਾਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥੰ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੰ। ਯੇ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦੇਕਨਿਰੋਧਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕੇਸੁ ਏਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਨਾਨਾਵਤ੍ਥੁਕੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਗ੍ਗਹਣੰ। ਯੇ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੇਕੁਪ੍ਪਾਦੇਕਨਿਰੋਧਾ, ਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚੇਤੰ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਗ੍ਗਹਣੰ। ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਯੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਕੁਤੋ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਵਸਰੋ।

੬੧੩. ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਨੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਵਿਸੰਸਟ੍ਠਤਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤੂਪਗਮੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਸੁੰਯੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯਤਾਯ ਸਮਧੁਰੰ, ਇਧ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਜਾਤਿਯਤਾਯ ਵਿਧੁਰੰ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ''ਤਿ। ਨ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਸੇਨ ਅਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਰੂਪਾਦੀਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾਨੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ

ਅਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਵਤ੍ਥੁ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸਹਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੪) ਵਤ੍ਥੁਨਾ, ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਸੇਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਨ ਏਵਂ ਅਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ ਸਤਿਪਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵਿਯ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ (ਧਾਤੁ॰ ੩) ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ, ਚਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ''ਤਿ। ਸਮ੍ਪਯੁਜ੍ਜਮਾਨਾਨਞ੍ਹਿ ਅਰੂਪਾਨਂ ਰੂਪੇਹਿ, ਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਤੇਹਿ ਸਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਤਿ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਾਨਂ ਪਨ ਰੂਪੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਤੇਸਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਅਰੂਪਿਨੋਪਿ ਰੂਪੀਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਰੂਪਗ੍ਗਹਣਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਏਵ ਖਨ੍ਧਾ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਾਨਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਨ ਯਥਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ। ''ਚਤੂਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ, ਚਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੩) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਮੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ **ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ** ''ਸਹਜਾਤਾ ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੩੪)। **ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਚੇਤਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚੇਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਛ ਵਤ੍ਥੂਨਿਯੇਵ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ। ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਯੋ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਪਨ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਭਾਵਤੋ। ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਿਯਾ ਤਤ੍ਥ ਆਸਙ੍ਕਾ ''ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਇਮੇ ਇਮੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਉਦਾਹੁ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਤਿ ਨ ਤੇ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਙ੍ਕਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਵਤ੍ਥੂਨਿਯੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ **ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ** ''ਵਤ੍ਥੁ ਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਵਤ੍ਥੁ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ''ਤਿਆਦਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ''ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲੇਨ ਅਬਜਾਕਤਂ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲੇਨ ਅਬਜਾਕਤਂ, ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤੋ ਅਬਜਾਕਤੇਨ ਅਬਜਾਕਤਂ, ਵਤ੍ਥੁਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਅਬਜਾਕਤੇਨ ਕੁਸਲਂ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਮੇਕਂ, ਅਕੁਸਲਮੂਲਮੇਕਂ, ਅਬਜਾਕਤਮੂਲਾਨਿ ਤੀਣੀ''ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੧੪. **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਭਾਵੇਨ। ਤੇਨ ''ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ (ਪੁ॰ ਪ॰ ਚਤੁਕ੍ਕਉਦ੍ਦੇਸ ੨੪) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੂਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤਾਲਕ੍ਖਣਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਤ੍ਤੇ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਪ੍ਪਧਾਨਾ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾਤਿ ਆਹ **“ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤੇਨਾ”**ਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਹਜਾਤਾਦੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ''ਸਤ੍ਤਧਾ ਮਾਤਿਕਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਏਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਥਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **“ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਰੂਪਿਨੋ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹਜਾਤਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋਦਸ੍ਸਿਤੋ , **“ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਰੇਜਾਤਵਸੇਨ, **“ਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਵਸੇਨ। ਏਵਮਯਂ ਪਾਠੇ ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਆਗਤੋ।

ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਆਗਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਪਞ੍ਹਾਵਾਰੇ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਂ ਤੇਨ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਪੁਰਿਮਪਾਠੇ ਪਨ ਸਾਵਸੇਸਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਤਿ ਚ ਯੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਹਿ ਏਕਤੋ, ਪੁਰੇਤਰਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਆਹਾਰੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਚ ਸਹਜਾਤਾਦਿਭੇਦਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਤਦਭਾਵੋ ਚ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ''ਸਹਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲਂ, ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲੇਨ ਅਬਜਾਕਤਂ, ਸਹਜਾਤਤੋ ਏਵ ਕੁਸਲੇਨ ਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾ ਤਯੋ, ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾ। ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ ਪਨ ਅਬਜਾਕਤੇਨ ਅਬਜਾਕਤਂ, ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਅਬਜਾਕਤੇਨ ਕੁਸਲਂ, ਤਥਾ

ਅਕੁਸਲਂ। ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸ, ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਤੋ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਸਹਜਾਤਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਹਾਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤੋ ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚ ਅਬ੍ਯਾਕਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਤੇਰਸਵਿਧੋ। ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਰੂਪਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਯੋ ਹਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਕਾਰਕੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪਕਾਰਕੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਕਾਰਕਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਲਾਭੇਨ ਉਪਕਾਰਕਂ ਹੋਤੀਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੋਪਕਾਰਕਤਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਉਪਕਾਰਕਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ।

੬੧੫. ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਫੁਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਹਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਫਸ੍ਸਾਦਿਸਮੁਦਾਯੇ ਸਤਿ ਦੁਤਿਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਤੇਨ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ **ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ**। ਸਤਿਪਿ ਪੁਰਿਮਤਰਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੇ ਨ ਤੇਨ ਤਾਨਿ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾਨਿ, ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਂ ਅਲਭਮਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵੇਨ ਓਕਾਸਂ ਦਦਮਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪਕਾਰਕਂ ਹੋਤੀਤਿ "**ਪਵਤ੍ਤਿਓਕਾਸਦਾਨੇਨ ਉਪਕਾਰਕਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ।

"**ਤੇ ਏਵਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਮਾਹ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਓਕਾਸਦਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸਭਾਵਾਵਿਗਮੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਸਭਾਵਵਿਗਮੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾ। **ਨਤ੍ਥਿਤਾ** ਚ ਨਿਰੋਧਾਨਨ੍ਤਰਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾ, **ਵਿਗਤਤਾ** ਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਚਾਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਾ, ਅਥ ਖੋ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾਪੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਯਦਿਪਿਮੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਤੋ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਾ, ਤਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਸਸਭਾਵਤਾਯ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯਤਾ, ਸਭਾਵਾਵਿਗਮੇਨ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਕਾਰਕਤਾ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਤਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵਿਸੇਸੋ ਧਮ੍ਮਾਵਿਸੇਸੇਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਭਗਵਤਾ ਚਤੁਵੀਸਤਿਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮਿਮ੍ਹਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ''ਏਵਂ ਵਿਸੇਸਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਸੁਤਮਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤਾਭਾਵਨਾਮਯੇਹਿ ਤਦਭਿਸਮਯਾਯ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਆਸੇਵਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇਵ, ਇਤਰੇ ਚੁਦ੍ਦਸ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ।

ਹੇਤੁਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਾਸੇਵਨਪਚ੍ਛਾਜਾਤਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਝਾਨਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਏਵ, ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਮੇਵ, ਉਭਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾ, ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਭਾਵਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਾਸੇਵਨਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਅਤੀਤਾ ਏਵ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਤਿਕਾਲਿਕਾ, ਕਾਲਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਚ। ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਕਾਲਿਕੋ। ਸੇਸਾ ਪਞ੍ਚਦਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਵ।

ਤਥਾ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯਾ, ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ, ਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਪਚ੍ਚਯਾ ਜਨਕਾ ਏਵ, ਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾ। ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਏਵ, ਨ ਜਨਕੋ । ਸੇਸਾ ਜਨਕਾ ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾ ਚਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾਸਙ੍ਖਾਰਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੧੬. **ਪਚ੍ਚਯੇਸੂ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਦੁਵਿਧਾ** ਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਅਨੇਕਧਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਰਸਧਾ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦਿਵਸੇਨ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿੱਤੇਨਾਤਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਸਹਗਤਚਿੱਤੇਨ। **ਸਮੋਹਚਿੱਤੁਜਾਨਨਕਾਲੇ**ਤਿ ਪਰੇਸੰ, ਅੱਤਨੋ ਚ ਸਮੋਹਸ੍ਸ ਚਿੱਤਸ੍ਸ ਜਾਨਨਕਾਲੇ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵੱਤਿਯੋ ਯਾ ਕਾਚਿ ਵਿਪੱਤਿਯੋ, ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਮੋਹਮੂਲਿਕਾਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮੱਥਾਯ** ਵਿਵੱਟਾਭਿਪੱਥਨਾਯਾਤਿ ਅੱਥੋ। **ਦ੍ਵਿੰਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ** ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੱਤਾ**ਤਿ ਭਵਾਦੀਨਵਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹੱਤਾ। **ਤਾਨੇਵ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ**ਤਿ ਤਾਨੇਵ ਯਥਾਵੁੱਤਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਨਿ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪੱਚਯੇਨ ਪੱਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਰਾਗਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਰਾਗਦਿੱਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿੱਛੁੱਦ੍ਧੱਚਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮ੍ਪਯੁੱਤੱਤਾ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਰਾਗਾਦਿਅਸ੍ਸਾਦਨਕਾਲੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪੱਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦਨੰ ਰਾਗਦਿੱਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁੱਤਾਯ ਏਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਸ੍ਸਾਦਨਞ੍ਚ ਰਾਗੋ, ਤਦਵਿਯੁੱਤਾ ਚ ਦਿੱਟ੍ਠੀਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਨਵਚਨੇਨੇਵ ਯਥਾਵੁੱਤੰ ਅਵਿਜ੍ਜੰ ਗਰੁੰ ਕਰੋਨ੍ਤੀ ਦਿੱਟ੍ਠਿ ਚ ਵੁੱਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਸਰੂਪਤੋ ਵੁੱਤੇਹਿ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁੱਤਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ**ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁ ਨ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਿਨੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ, ਪਠਮਜਵਨਸ੍ਸ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪੱਚਯਵਚਨੇਸੁ ਅਵੁੱਤਸ੍ਸ, ਵੁੱਤਸ੍ਸ ਚ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨੱਥੰ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚੀ"**ਤਿ ਆਹ।

ਵੁੱਤਨਯੇਨਾਤਿ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਭਵਪੱਥਨਾਵਸੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵੁੱਤਨਯੇਨ।

੬੧੭. ਕਿੰ ਪਨਾਯਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦਕਸ੍ਸ ਅਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪੱਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਏੱਥ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੰ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ , ਅਵਸੇਸਪੱਚਯਸਮਵਾਯਾਭਾਵੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ। ਤਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਮ੍ਪਿ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ ਪੱਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸ ਤਤੋ ਇੱਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੱਤਾ। ਵਾਕਜਸ੍ਸ ਅਵਧਾਰਣਫਲੱਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪੱਚਯਾ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਪਿ ਅਯੰ ਦੋਸੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਭਾਦਿਕਮ੍ਮਨਿਦਾਨਉਪਾਦਾਨਵੱਥਾਰਮ੍ਮਣਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਪੱਚਯਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ। ਤੱਥ **ਏਕਾ**ਤਿ ਅਸਹਾਯਾ, ਕਾਰਣਨ੍ਤਰਨਿਰਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਅੱਥੋ। **ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਪੱਚਯਾ** ਸਹਕਾਰਿਕਾਰਣਭੂਤਾ। ਦੋਸਮੱਤੰ ਵੱਤੁਕਾਮੋ ਚੋਦਕੋ ਪੁੱਚ੍ਛਤੀਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਆਚਰਿਯੋ ਆਹ **"ਕਿੰ ਪਨੇੱਥਾ"**ਤਿ। ਏੱਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪੱਚਯਨ੍ਤਰੇਨ ਰਹਿਤਭਾਵੇ ਚ ਸਹਿਤਭਾਵੇ ਚ ਕਿੰ ਪਨ ਵੱਤਬ੍ਬੰ, ਅਸਮੱਤਾ ਤੇ ਚੋਦਨਾ, ਅਵਸਿੱਠਞ੍ਚ ਤਾਵ ਕਥੇਹੀਤਿ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ। **ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਦੋਸਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਵੁੱਤੋ। ਅਨਿੱਟ੍ਠੋ ਹਿ ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ ਸਬ੍ਬੱਥ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਸਮ੍ਭਵਾਪੱਤਿਤੋ, ਏਕਸਦਿਸਾਸਭਾਵਾਪੱਤਿਤੋ ਚ।

ਯਸ੍ਮਾ ਏਕੰ ਨ ਏਕਤੋਤਿਆਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਪਕਾਰੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਪਾਰਿਸੇਸੇਨ ਅਨੇਕਤੋ ਅਨੇਕਮੇਵਾਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਚਤੁੱਥੇ ਏਵ ਪਕਾਰੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਏਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨੇ ਅੱਥੋ ਅੱਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਨੁਪਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਏਕੰ ਫਲੰ ਏਕਤੋ ਨੱਥਿ, ਅਨੇਕਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਨੱਥਿ। ਅਨੇਕਤੋਪਿ ਏਕੰ ਫਲੰ ਨੋ ਅੱਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨਨ੍ਤਿ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪੱਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਏਕਹੇਤੁਦੀਪਨੰ, ''ਸਙ੍ਖਾਰਪੱਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਫਲਦੀਪਨਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤੱਥ ਤੱਥ ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨੰ ਕਤੰ।

ਵੇਨੇਯਜਾਨੰ ਅਨੁਰੂਪਤੋਤਿ ਵੇਨੇਯਜਾਨੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤੋ। ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਹੇਤੁਨੋ, ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਦੀਪਨਾ ਸੱਥ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਤੋ ਵਾ ਵੇਨੇਯਪੁੱਗਲਾਨੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਵਾ। ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਪਨੇੱਥ ਕਾਰਣੰ ਤੱਥ ਤੱਥ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅੱਥਸ੍ਸ ਪਧਾਨਤਾ, ਪਾਕਟਤਾ, ਅਸਾਧਾਰਣਤਾ ਚ। ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪੱਤਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਾ ਭਗਵਨ੍ਤੋ ਤੇ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬੇ ਅੱਥੇ ਬਹੂਸੁਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਸੁ ਯਥਾਰੁਚਿਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ, ਸਾ **ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਾਨੁਰੂਪਤਾ**। ਤੱਥ ਪਨ ਯੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯੇ ਵੇਨੇਯਜਾ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਬੋਧਨੰ, ਸਾ **ਵੇਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪਤਾ**।

ਯਥਾਫਸ੍ਸਂ ਵੇਦਨਾਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋਤਿ ''ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਫਸ੍ਸਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨੯), ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ੩.੪੨੧, ੪੨੫, ੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩-੪੪; ੨.੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫, ੪੬੭) ਚ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਫਸ੍ਸਾਦਿਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਿਅਨੁਰੂਪੇਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾਦਿਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ। ਸਮਾਨੇਸੁਪਿ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦੀਸੁ ਫਸ੍ਸਵਸੇਨ ਸੁਖਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਯਾਭਾਵਤੋ, ਸਮਾਨੇਸੁ ਰੂਪਮਨਸਿਕਾਰਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦਿਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਦਿਵਿਪਰਿਯਾਯਾਭਾਵਤੋ, ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਵਸੇਨ ਸੁਖਾਦਿਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾਦੀਨਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਾਦਿਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਏਵ **ਯਥਾਵੇਦਨਂ ਫਸ੍ਸਵਵਤ੍ਥਾਨਂ**। ਕਾਰਣਫਲਵਿਸੇਸੇਨ ਵਾ ਫਲਕਾਰਣਵਿਸੇਸਨਿਚ੍ਛਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਕਮ੍ਮਾਦਯੋਤਿ ਕਮ੍ਮਆਹਾਰਉਤੁਆਦਯੋ ਅਪਾਕਟਾ ਸੇਮ੍ਹਪਟਿਕਾਰੇਨ ਰੋਗਵੂਪਸਮਨਤੋ। ਸੇਮ੍ਹਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਭਾਵਾਦਿਨਾ ਚ ਸੇਮ੍ਹੰਯੇਵ ਪਾਕਟਂ ਕਾਰਣਂ। ਅਯਮਿਧ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਦੀਪਿਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਵਚਨਤੋ**ਤਿ ''ਸਂਯੋਜਨਿਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨਂ, ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੩) ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਕਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੁਨ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਆਸਵਸਮੁਦਯੋਤਿ ਚ ਵਚਨਤੋ"**ਤਿ ਆਹ । ਤਣ੍ਹਾ ਵਾ ਚਤੁਰੁਪਾਦਾਨਭੂਤਾ ਕਾਮਾਸਵਦਿਟ੍ਠਾਸਵਾ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਹੇਤੁਕਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਾਕਟਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੩) ਹਿ ਵਚਨੇਨ ਭਵਾਦੀਨਵਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਕਿਚ੍ਚਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਦ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਕੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਕਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਅਵਿਦ੍ਦਸੁਭਾਵੋਵ ਸਙ੍ਖਾਰਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਭਾਵਤੋ, ਅਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨੀਤਿ ਪੁਞ੍ਞਭਵਾਦੀਨਵਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਅਸਾਧਾਰਣਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਤੇਨੇਵ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ, ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ, ਅਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾਤਿ ਏਕੇਕਹੇਤੁਫਲਦੀਪਨਪਰਿਹਾਰਵਚਨੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਬੋਧਨੇਯਜਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਬੋਧਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਯੋਜਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੬੧੮. **"ਏਕਨ੍ਤਾਨਿਟ੍ਠਫਲਾਯਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵਂ, **"ਸਾਵਜ੍ਜਾਯਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਜਾਤਿਯਭਾਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਜੋਤੇਤਿ। ਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ ਹਿ ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਤਾਯ, ਅਨਵਜ੍ਜਸਭਾਵਤਾਯ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ, ਵਿਜਾਤਿਯਾ ਚਾਤਿ। **ਕਥਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਸਮਾਧਾਨਂ, ਤੇਨ ਯ੍ਵਾਯਂ ਏਕਨ੍ਤਾਨਿਟ੍ਠਫਲਤਾਦਿਹੇਤੁਪਦੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਯਂ ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਾਯਂ ਤਯਾ ਚੋਦਨਾ ''ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਤਾ, ਸਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਪਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਨਿਟ੍ਠਵੇਪਕ੍ਕਂ ਕਾਰਣਂ ਇਟ੍ਠਂ ਫਲਤਿ, ਇਟ੍ਠਵੇਪਕ੍ਕਂ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਲਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਧਮ੍ਮਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਤ੍ਰ ਚਾਯਂ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ **ਠਾਨਵਿਰੁਦ੍ਧੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦੀਨਿਠਾਨਾਨੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਤਿ ''ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਾਨਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਨਯਿਦਂ ਏਕਨ੍ਤਿਕਂ ਸਿਯਾ। ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ, ਜਵਨਂ ਜਵਨਸ੍ਸ, ਨ ਚ ਸਿਪ੍ਪਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਂ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਕਮ੍ਮਂ ਰੂਪਸ੍ਸ** ਨਮਨਰੁਪ੍ਪਨਵਿਰੋਧਾ, ਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਿਰੋਧਾ **ਚ ਸਭਾਵਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਪਚ੍ਚਯੋ ।** **ਖੀਰਾਦੀਨਿ ਦਧਿਆਦੀਨਂ** ਮਧੁਰਮ੍ਬਿਲਰਸਾਦਿਸਭਾਵਵਿਰੋਧਾ। ਅਵਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚੋ **ਆਲੋਕੋ** ਵਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ**। ਅਮਦਨਕਿਚ੍ਚਾ ਚ **ਗੁਲ਼ਾਦਯੋ** ਮਦਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ **ਆਸਵਸ੍ਸ**।

ਗੋਲੋਮਾਵਿਲੋਮਾਦੀਤਿਆਦੀਸੁ ਗੋਲੋਮਾਵਿਲੋਮਾਨਿ ਦੁਬ੍ਬਾਯ, **ਅਵੀ**ਤਿ ਚ ਰਤ੍ਤਾ ਏਲ਼ਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਵਿਸਾਣਂ** ਸਰਸ੍ਸ। **ਦਧਿਤਿਲਪਿਟ੍ਠ**ਗੁਲ਼ਾਨਿ ਭੂਤਿਣਕਸ੍ਸ। ਸੇਵਾਲਂ ਤਣ੍ਡੁਲੇਯ੍ਯਕਸ੍ਸ, ਖਰਵਲ਼ਵਾ ਅਸ੍ਸਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕਾ ਏਵ ਨ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾਯਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨੇਞ੍ਜਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਨ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਦਵਿਪਾਕਤ੍ਤੇਪਿ ਸਾਵਜ੍ਜਤਾਯ ਤਦਵਿਰੁਦ੍ਧਾਨਂ, ਤਂਸਦਿਸਾਨਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਨ ਇਤਰੇਸਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਸਙ੍ਗਸ੍ਸ ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਂ ''ਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚਾਵਿਰੁਦ੍ਧੋ ਚ, ਸਦਿਸਾਸਦਿਸੋ ਤਥਾ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਿਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ **"ਇਤਿ ਅਯਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੬੧੯. ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਭੇਦੋ ਮਰਣਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਂ ਅਗ੍ਗਹੇਨ੍ਤੋਤਿ ਇਧ ਚੁਤਿ ਨਾਮ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਮਰਣਸਞ੍ਞਿਤੋ ਚਰਿਮੋ ਭੇਦੋਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ। **ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ** ਸਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸੇਵ। **ਦੇਹਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਮਨਂ** ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਯੇਨ ਸਮਾਗਮੋ।

ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਾਤੁਭਾਵੋਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਭਵਾਦੀਸੁ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਨਵਸਰੀਰਪਾਤੁਭਾਵੋ**ਤਿ ਇਧ ਜਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪੇ ਪਰਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਵਕਾਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ। ਯਥੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ –

''ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਜਿਣ੍ਣਾਨਿ ਯਥਾ ਪਹਾਯ,
ਨਵਾਨਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਨਰੋ ਪਰਾਨਿ।
ਨਿਕ੍ਖਿਪ੍ਪ ਦੇਹਂ ਇਧ ਜਿਣ੍ਣਮੇਵਂ,
ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਵਂ ਸੁਖੇਸੀ''ਤਿ॥

ਅਯਂ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਤਾ, ਯੋ ਸਾਮੀ, ਨਿਵਾਸੀ, ਕਾਰਕੋ, ਵੇਦਕੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਸਤ੍ਤੋ ਮਰਤਿ, ਸਤ੍ਤੋ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੀਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਇਸ੍ਸਰਕੁਤ੍ਤਬ੍ਰਹ੍ਮਕੁਤ੍ਤਾਦਿਵਿਕਪ੍ਪਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ'ਰੁਪ੍ਪਨਾਨੁਭਵਨਾਦਿਂ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਸਭਾਵਮੇਵ ਵਾ। **ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਂ। **ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਨਿਯਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਤਤੋ, ਤਦਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਨਿਯਤੋ।

ਅਤ੍ਤਾ ਜਾਨਾਤਿ ਵਾਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤਿ ਕਾਪਿਲਾਦਯੋ ਵਿਯ। **ਨ ਜਾਨਾਤਿ** ਵਾਤਿ ਕਾਣਾਦਾਜੀਵਿਕਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਕਾਣਾਦੋਪਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਾ ਸਭਾਵੇਨ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਦਾ ਬੁਦ੍ਧਿਗੁਣੇਨ ਸਂਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ। **ਸੋ ਏਵ ਕਰੋਤਿ ਚ ਕਾਰੇਤਿ ਚਾ**ਤਿ ਯੋ ਪਰਤ੍ਥ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਸੋ ਏਵ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਂ ਸਯਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਕਾਰੇਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । **ਸਣ੍ਠਪੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਅਣੁਕਾਦਿਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ, ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ। **ਸੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤੋ ਸਤ੍ਤੋ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤੇਨ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਚੇਤਂ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬ੍ਯਾਪਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਵਿਮੁਯ੍ਹਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਚ੍ਛੇਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਾਵੁਤਾਭੇਜ੍ਜਮਣੀਨਂ ਵਿਯ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨਿਯਤਿ, ਨਿਯਤਿਯਾ, ਨਿਯਤਿ ਏਵ ਵਾ ਸਙ੍ਗਤਿ ਸਮਾਗਮੋ ਨਿਯਤਿਸਙ੍ਗਤਿ, ਤਾਯ ਭਾਵੇਸੁ ਪਰਿਣਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸਦੇਵਵਿਹਙ੍ਗਾਦਿਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾ **ਨਿਯਤਿਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਪਰਿਣਤਾ**। ਨਿਯਤਿਯਾ, ਸਙ੍ਗਤਿਯਾ, ਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਚ ਪਰਿਣਤਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤਂ ਪਤ੍ਤਾ **ਨਿਯਤਿਸਙ੍ਗਤਿਭਾਵਪਰਿਣਤਾ**ਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਤੇਹਿ ਚ ਵਿਕਪ੍ਪਨੇਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਪੁਞ੍ਞਾਦੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨ੍ਧੀਕਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ।

ਅਪਰਿਣਾਯਕੋਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦਕਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਰਹਿਤੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣਾਵਸਾਨਂ ਵਾ ਞਾਣਂ ਸਮਵਿਸਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਯਤੀਤਿ ਪਰਿਣਾਯਕਂ, ਤੇਨ ਰਹਿਤੋ ਅਪਰਿਣਾਯਕੋ। **ਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਸ੍ਸਯੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਕਂ ਸੁਤ੍ਤਾਦਿਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ, ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨੇਵ ਵਾ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਵਰਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਂ ਞਤ੍ਵਾ। ਤਂਜਾਨਨਾਯਤ੍ਤਂ ਪਨ ਸੇਸਸਚ੍ਚਤ੍ਤਯਾਭਿਸਮਯਂ ਸਮਾਨਕਾਲਮ੍ਪਿ ਤਂ ਪੁਰਿਮਕਾਲਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜੂਪਸਮਾ ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਂ ਠਿਤੋ ਯਾਵ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤਚਰਿਯਾਯ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰੇਹਿ ਵਿਹਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾਵਿਞ੍ਞਾਣਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੨੦. ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮੇਵ ਭਵਿਤੁਂ ਅਰਹਤੀਤਿ **"ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀ"**ਤਿ ਆਹ। **ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ** ਪਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਸਙ੍ਗਹਿਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਯ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਤਿਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ? ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ ਖਨ੍ਧਤੋ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ, ਏਕਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ, ਏਕਾਦਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਕਤਿਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ? ਚਤੂਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ, ਸਤ੍ਤਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੪੬੬) ਵਚਨਤੋ ਸਬ੍ਬਵਿਞ੍ਞਾਣਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞਾਣਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਸਪ੍ਪਦੇਸਾ ਸਿਯੁਂ, ''ਵਿਪਾਕਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੩) ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਯ ਵਿਸਜ੍ਜਨਂ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯੇ (ਵਿਭ॰ ੨੪੩) ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰੋ, ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਏਸੋ ਏਵ ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਭਵੋ ਪਨ **ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ** ਕਮ੍ਮੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ''ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ''ਤਿ ਅਨੁਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ''ਕਮ੍ਮਭਵੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧਾਤੁ॰ ੬੬) ਨਯੇਨ ਭਵੋ ਉਦ੍ਧਟੋ।

ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਬਾਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਅਧਿਕਤੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਪਨ ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਨ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਧਾਤੁਕਥਾਯਂ ''ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧਾਤੁ॰ ੩੬੨) ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਤ੍ਤਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ **ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ** (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੩) ਵਿਯ ਅਨਵਸੇਸਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾ ਪਨ ਯਥਾਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯੋ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਕਥਾਯਂ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਨ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾਨੀ"**ਤਿ।

ਯਥਾ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਫਲਦਾਨੇ ਸਮਤ੍ਥਂ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਕਤਂ ''ਉਪਚਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਵਿਪਾਕਦਾਨਯੋਗ੍ਯਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **"ਉਪਚਿਤਕਮ੍ਮਾਭਾਵੇ"**ਤਿ ਆਹ। ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਪ੍ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ **ਅਭਾਵ**-ਗ੍ਗਹਣਂ, ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਸਤਿ ਭਾਵਤੋ, ਅਸਤਿ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ । ਯਥਾ ਪਨਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਤਾ ਨ ਸਿਦ੍ਧਾ, ਨ ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਭਾਵੋ। ਸੋ ਪਨ ਸਿਦ੍ਧੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਵਿਪਾਕਂਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਂ ਸਾਧੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਾਧਨਤ੍ਥਂ ''ਉਪਚਿਤਕਮ੍ਮਾਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਵਿਪਾਕਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਯਦਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਯਦਿ

ਕਮ੍ਮਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਵਿਪਾਕੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। **ਸਬ੍ਬੇਸੰ** ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ੍ਤੰ ਉਪਗਤਾਨੰ ਘਾਨਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਮਹਾਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਅਨੋਕਾਸੇ ਠਿਤਾਨਮ੍ਪਿ। **ਵਿਪਾਕਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਨਪੁੰਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਸਬ੍ਬਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਬਹੂ ਏਕੂਨਤਿੰਸਚੇਤਨਾਭੇਦਤੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚ ਬਹੂਨਿ ਬਾਤ੍ତਿੰਸਵਿਧਤ੍ਤਾ, ਨ ਚ ਸਬ੍ਬਤੋ ਸਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਆਹ “**ਕਤਰਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਕਤਰਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚੇ**”ਤਿ। “**ਵਿਞ੍ਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਾਮਞ੍ਞੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤੰ। ਕਾਮੰ **ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੫੧ ਆਦਯੋ) ਇਮਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਤੰ ਪਨ ਅਤਿਸੰਖਿੱਤੰ, ਨ ਚ ਤਤ੍ਥ ਨੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਤਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾਤਿ ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਞ੍ਚ ਭਵਾਦੀਸੁ ਪਵੱਤਨਾਕਾਰਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਕਾਮਾਵਚਰਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮੰ। **ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਨਪੁੰਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਮਹਾਵਿਪਾਕਾ**ਤਿ ਪਨ ਪਾਠੇ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ।

੬੨੧. ਯੰਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ। **ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਯੰ ਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਉਭਯਤ੍ਥ ਆਮੇਡਿਤਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। “**ਹੋਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣਭਾਵੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਮਤ੍ਤੰ ਪਵੇਦਿਤੰ, ਨ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿ ਆਹ । ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਿਆਪਾਥਗਮਨੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਕਦਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ “**ਇਮਾਨਿ ਤੇਰਸ...ਪੇ॰... ਪਵੱਤਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਵੋਕਾਰੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੋ, ਸੋ ਏਵ ਭਵੋ, ਏਤਸ੍ਮਿੰ **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ**। ਹੋਤਿ ਹਿ ਭਿੰਨਾਧਿਕਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਪਦਤ੍ਥਸਮਾਸੋ ਯਥਾ ‘‘ਉਰਸਿਲੋਮੋ’’ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯੰ ਪਵੱਤਮਾਨੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੋਕਰੀਯਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੋ, ਸੋ ਏਵ ਭਵੋਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ।

‘‘ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਞੇਵ ਪਵੱਤਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁੱਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਿਤੁੰ “**ਕਥ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ।

“**ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁੱਤਜਵਨਾਵਸਾਨੇ**”ਤਿ ਇਦੰ ਪਟਿਘਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁੱਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋਤਿ ਕੇਚਿ, ਤੰ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। ‘‘ਚਕ੍ਖੁੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤੰ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਕੁਸਲੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਵਿਪਾਕੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ। ਇਟ੍ਠੇ ਚੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਨ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਮੇ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਨ੍ਤਰੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ, ਤੰ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕੁਸਲਾਕੁਸਲਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੱਤਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਿਰਿਯਾਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਚ ਕਦਾਚਿ ਅਹੇਤੁਕੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ “**ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ**”ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਚਿੱਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੰ ਜਵਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਤ੍ਥ ਏਕਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ “**ਸਕਿੰ ਵਾ**”ਤਿ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਮ ਜਵਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚੰ, ਤੰ ਏਕਚਿੱਤਕ੍ਖਣਿਕੇ ਤਥਾ ਆਸਨ੍ਨਭੇਦੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ “**ਸਕਿੰ ਵਾ**”ਤਿ ਇਦੰ ਦਿਰੱਤਤਿਰੱਤਾਦਿ ਵਿਯ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਦ੍ਵਿਕ੍ਖੱਤੁਮੇਵ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ‘‘ਦਿਰੱਤਤਿਰੱਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੫੦) ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਵਚਨਸਿਲਿਟ੍ਠਤਾਮੱਤੇਨ ਦਿਰੱਤਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ‘‘ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਤਿਰੱਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵਾ’’ਤਿ ਇਧ ਪਨ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਕਪ੍ਪਤ੍ਥੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਸਕਿੰ ਏਵ ਚ ਕਦਾਚਿ ਪਵੱਤਿੰ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਸਕਿੰ ਵਾ**”ਤਿ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ **ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯੰ** ਸਕਿੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ‘‘ਚਿੱਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਣਨਾਯੰ ਪਨ ਸਬ੍ਬਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਚਿੱਤਵਾਰਾ ਆਗਤਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੭) ਵੁੱਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਣਨਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਾਕਕਥਾਯਂ ਬਲਵਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਣਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਦ੍ਵੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ । ਤਦੇਵ ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤਵਾਰਾ ਆਗਤਾ**”ਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੭) ਦ੍ਵਾਰਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਸਦਿਸਸਂਵਣ੍ਣਨਂ ਕਾਤੁਕਾਮਤਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਹੇਤੁਕਦ੍ਵਯਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਭੂਤਾਨਂ ਸਯਮੇਵ ਦ੍ਵਾਰਤ੍ਤਾ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭੂਤਾਨਞ੍ਚ ਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਚ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਨਿਯਤਂ, ਅਨਿਯਤਂ ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ।

ਅਹੇਤੁਕਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਅਨਿਯਤਨ੍ਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ “**ਅਨਿਯਤਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠਾਨਕਿਚ੍ਚਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਤੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਮਹਾਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾਨਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਦ੍ਵਾਰਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ।

ਏਕਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੇ ਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤੋ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਂ ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਇਤਰਾਨਿ** ਆਰੁਪ੍ਪਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ। ਨਿਯਤਂ ਅਵਤ੍ਥੁਕਾਨੀਤਿ **ਨਿਯਤਾਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ**। ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਾਦੀਸੁਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਨਿਯਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਵਿਧਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ। **ਤੇ ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨਾ**ਤਿ ਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ।

੬੨੨. ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਯਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨੁਰੂਪਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੂਪੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਿਚ੍ਚੇਨ। ਤਂ ਪਨ ਅਨੁਰੂਪਤਂ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਭਵਨ੍ਤਰੇਨ ਭਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਧਾਨਂ ਇਧ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਤਂ ਅਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ’’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਂ ਕਤ੍ਵਾਪਿ “**ਕਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**”ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਕਤਾ। “**ਕੇਨ ਕਤ੍ਥਾ**”ਤਿ ਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਨਤ੍ਥਿ ਦੇਵੇਸੁ ਅਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ “**ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ**”ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਂ। **ਨਪੁਂਸਕਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਏਕਚ੍ਚੇ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਅਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਥੋਕਂ ਵਿਚਾਰਣਪਕਤਿਕਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਦਿਸਾਨਮ੍ਪਿ ਇਧ ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ**ਤਿ ਸਮਾਸਤੋ, ਅਸੁਕਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਸੁਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਪਞ੍ਚ, ਪਠਮਤਤਿਯਾਰੁਪ੍ਪਾ ਦ੍ਵੇਤਿ ਇਮਾਸਂ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੂ**ਤਿ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ।

੬੨੩. **ਤਾਨੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਸਨ੍ਨਮਰਣਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। **ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟਾਨਂ ਛਾਯਾ ਵਿਯ ਭੂਮਿਯਂ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਅਵਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮਤ੍ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਤਂਯੇਵ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਜਵਨਵੀਥਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹਾਦੀਸੁ ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸ੍ਵੇਵ ਕਮ੍ਮਾਦਿਨੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਰਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਬਲਵਿਨਾਮਿਤ**”ਨ੍ਤਿ। ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਹਿ ਵਿਨਾਮਿਤੇ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵਿਨਾਮਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਏਕਦੇਸਵਿਨਾਮਿਤਭਾਵੇਨ ਵਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਵਿਨਾਮਿਤਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਿਨ੍ਨਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਪੁਰਿਮਜਵਨਾਨਿ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਇਤਰਾਯ ਚ ਕੁਸਲਾਨੀਤਿ ਨਿਚ੍ਛਿਨਨ੍ਤਿ। ‘‘ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਂ ਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ

ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੰ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨੁਬਞ੍ਜਨਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤੰ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਸਮਯੇ ਕਾਲੰ ਕਰੋਤਿ, ਠਾਨਮੇਤੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਯੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਗਤੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਗਤਿੰ ਉਪਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਨਿਰਯੰ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿੰ ਵਾ’’ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੫) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੰ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਸੁਗਤਿਯੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਰਹਤੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਸਬ੍ਬਭਵੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤਾਯ ਕਮ੍ਮਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ, ਤਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮੰ ਅਲਦ੍ਧਸਹਾਯਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਨ ਜਨੇਤਿ।

ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਕਮ੍ਮਵਸੇਨਾਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਤਦੁਪਟ੍ਠਾਪਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। “**ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਵਣ੍ਣਾਦਿਕ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਤੰਸਦਿਸਤਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਏਵ ਨਿਰਯਗ੍ਗਿਵਣ੍ਣਾਦਿ ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਵਣ੍ਣਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੇਤ੍ਤਰਣੀਸਿਮ੍ਬਲਿਅਸਿਪਤ੍ਤਵਨਾਦਿਵਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਰਕਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਪਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨੰ ਨਿਬਦ੍ਧਸਞ੍ਚਰਣਟ੍ਠਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਵਣ੍ਣੰ। **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਪਿਤਵਣ੍ਣਾਯਤਨੰ ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਯ ਚ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਏਵ ਗੋਚਰਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਕੰ ਆਵਜ੍ਜਨੰ, ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ ਤੀਣਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ।

ਰਾਗਾਦਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਹੀਨਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਭਵਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤੰ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਮਾਹ। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ ਰਾਗਸ੍ਸਾਪਿ ਹੇਤੁ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਜਨਕਕਮ੍ਮਸਹਜਾਤਾਨੰ ਵਾ ਤੰਸਦਿਸਾਸਨ੍ਨਚੁਤਿਜਵਨਚੇਤਨਾਸਹਜਾਤਾਨਞ੍ਚ ਰਾਗਾਦੀਨੰ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਏਵ ਹੀਨਤਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪਜਨਕਕਮ੍ਮਾਨਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਨਿਟ੍ਠੰ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਨ ਹਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੋ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੋ ਭਵਿਤੁੰ ਅਰਹਤੀਤਿ।

ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਆਸਨ੍ਨਕਤਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਤਤਿਯੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤੰਸਦਿਸਞ੍ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਤਦੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਟ੍ਠਾਪਕੰ, ਤਦੇਵ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕੰ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਨ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਚਾਰਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ, ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਤਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਾਨਿ ਜਵਨਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਾਨਿ ਭਵੇਯ੍ਯੁੰ। ‘‘ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਦਾ ਚ ਤੰਸਮਾਨਵੀਥਿਯੰ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਕਥੰ ਕਤੂਪਚਿਤਾਨਿ ਸਿਯੁੰ? ਤਦਾ ਨ ਅਸ੍ਸਾਦਿਤਾਨਿ। ਨ ਚ ਲੋਕਿਯਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਵਿਯ ਸਮਾਨਵੀਥਿਫਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯੰ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਵਿਨਿਪਾਤੰ ਨਿਰਯੰ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੩) ਸੁਤ੍ਤੇ ਮਰਣਕਾਲੇ ਸਮਤ੍ਤਾਯ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਸਹਜਾਤਚੇਤਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲੇਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨੇਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਵਾ ਸਮਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਨੋਦਨਿਯੰ** ‘‘ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਹੇਤੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਟਿਵਿਜਾਨਨਾਦਿਚਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੇਨਾਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪੇਤਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਰਣੇ ਸਹਜਵਨਕਾਨਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨੀ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੭੬੬)।

ਤਤ੍ਥ ਹਿ **ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ‘‘ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੧-੨) ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਏਕਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲੰ ਵਾ ਅਕੁਸਲੰ ਵਾ ਨ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੇਸੰ ਪਟਿਵਿਭਾਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਨ੍ਵੇਤਿ, ਤੇਸੰ ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਞ੍ਚ ਤਾਦਿਸਮੇਵਾਤਿ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਪਨ ਚਵਨੰ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਾ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਾ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਹਜਵਨਕਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਇਧ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਰਾ ਚੁਤਿ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਸੇਸਪਞ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇ

ਰੂਪਾਦਿਮ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ, ਅਵਸੇਸਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕੇ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੬੨੪. ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ''ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ''ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ''ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਵਣ੍ਣਾਦਿਕਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ''ਸੁਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਰਤ੍ਤਕਮ੍ਬਲਸਦਿਸਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਵਾ ਉਯ੍ਯਾਨਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਦਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਵਣ੍ਣਾਦਿਸੁਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਯ।

੬੨੫. ਤਞ੍ਚ ਖੋਤਿ ਯਦੇਤਂ ''ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ''ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਂ ਕਤਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ** ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਸ੍ਸ। **ਸੁਦ੍ਧਾਯ** ਵਾਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ **ਜਵਨਵੀਥਿਯਾ,** ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਰਹਿਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਸਾ ਪਨ ਜਵਨਵੀਥਿ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਤਞ੍ਚ ਵੀਥਿਂ ਮਹਗ੍ਗਤਾਵਸਾਨਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। **"ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਵਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ, ਆਰੁਪ੍ਪੇਸੁ ਚ ਪਠਮਂ, ਤਤਿਯਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾ ਪਨ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਵਚਨੇਨੇਵ ਗਹਿਤਾ।

ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਵਣ੍ਣਸਙ੍ਖਾਤਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਣ੍ਣੋ ਏਵ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਆਗਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਸੁਗਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਨਾਗਤੋਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਗਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਪਨ ਅਨਾਗਮਨੇ ਕਾਰਣਂ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਯਂ ਤਾਤ ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਬੁਦ੍ਧਪੂਜਾ ਕਰੀਯਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਪੁਬ੍ਬਚੇਤਨਾਵਸੇਨ ਪੁਞ੍ਞਂ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬਨ੍ਤਿਮਜਵਨੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸਾਪੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੬੨੬. "ਏਤੇਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ"ਤਿ ਇਦਂ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ''ਪਥਵੀਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਹਗ੍ਗਤਸ੍ਸ ਸੁਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੇ ਏਵ ਨਯੇ ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਵਰੁਦ੍ਧਾਤਿ? ਨ, ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਵਚਰਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਾਯ ਏਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਕਂ ਵਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਚੁਤਿਯਾ ਏਵ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਅਥਾਪਿ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਯੋਜਨਾਯ ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਵਰੁਦ੍ਧਾ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਚੁਤਿਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਨ ਰੂਪਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਚ ਉਪਰੂਪਰਿ ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨ ਤਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਚ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਇਤਰਾਹਿ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਅਤੀਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਆਰੁਪ੍ਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਚ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵਿਸੁਂ ਉਦ੍ਧਰਣਂ ਕਤਂ।

੬੨੭. ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਏਕਵਿਧਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਦੁਵਿਧਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਦੁਵਿਧਾ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ, ਕਾਮਾਵਚਰਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਦ੍ਵਿਏਕਦ੍ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਕਾਮਰੂਪਾਰੂਪਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਸੁਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ , ਰੂਪਾਵਚਰਚੁਤਿਯਾ ਤਥੇਵ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ, ਦੁਵਿਧਾਯ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਾਮਾਰੁਪ੍ਪਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵਿਧਾ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਪਨ ਏਕਵਿਧਾਯ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦੁਵਿਧਾ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਨ –

ਦ੍ਵ◌ੇ ਦ੍ਵ◌ੇ ਪਞ੍ਚਾਥ ਪਞ੍ਚਟ੍ਠ, ਦ੍ਵ◌ੇ ਭਵ◌ਾਲਮ੍ਬਭੇਦਤੋ।
ਚੁਤਿਯਾ ਤਾਦਿਸਾਯੇਤਾ, ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿ ਸਨ੍ਧਿਯੋ॥ (ਵ◌ਿਭ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨੨੭)।

੬੨੮. ''ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧) ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਪ੍ਪਕਾਰੋਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਰੂਪੇਨ ਸਹਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵ◌ੇਤ੍ਥ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤੇਨ **ਮਿਸ੍ਸਿਤਾ,** ਤਦਭਾਵ◌ੋ **ਅਮਿਸ੍ਸਿਤਾ**। ਯਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਏਕਜਾਤਿਸਮਨ੍ਵਯੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਮਿਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਯੋਨਿਯੋ**। ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਗਤਿਯੋ**। ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਠਿਤਿ, ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਠਿਤਿ **ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿ**। ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਤਿਆਦਿਆਵ◌ਾਸੋ ਏਵ ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਆਵਸਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸੋ**। ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸਸ੍ਸ ਇਧ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ **"ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਵ◌ਿਧਂ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

੬੨੯. **ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਜਾਤਿਪਣ੍ਡਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾਪੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਨਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਓਮਤੋਤਿ ਅਵਮਤੋ, ਅਵਕਂਸਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਦਿਨਾ**ਤਿ ''ਮਿਸ੍ਸਂ ਅਮਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਦੁਕੇ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੇਨ ਮਿਸ੍ਸਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਨ। **ਓਮਤੋ ਦ੍ਵ◌ੇ ਵ◌ਾ ਤਯੋ ਵ◌ਾ ਦਸਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਅਨੇਕੇ ਕਲਾਪਾ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਤ੍ਤਭਾਵ◌ੇਪਿ ਹਿ ਅਨੇਕਗਾਵ◌ੁਤਪ੍ਪਮਾਣੇਨ ਅਨੇਕੇ ਕਲਾਪਾ ਸਹ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਤਿਂਸਤੋ ਅਧਿਕਾਨੇਵ ਰੂਪਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਦਹੁਜਾਤਏਲ਼ਕਸ੍ਸ ਲੋਮਂ **ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਕੇਚਿ। ਹਿਮਵਨ੍ਤਪ੍ਪਦੇਸੇ ਜਾਤਿਮਨ੍ਤਏਲ਼ਕਲੋਮਂ **ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਅਪਰੇ। ਗਬ੍ਭਂ ਫਾਲੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹਿਤਏਲ਼ਕਲੋਮਂ **ਜਾਤਿਉਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ। ਇਮਾਸੁ ਗਤੀਸੁ ਇਮਾ ਯੋਨਿਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਇਮਾਸੁ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵ◌ਂ **ਯੋਨੀਨਂ ਗਤਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਭਵਭੇਦੋ**।

੬੩੦. **ਭੁਮ੍ਮਵਜ੍ਜੇਸੂ**ਤਿ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵ◌ਾਨਂ ਵਜ੍ਜਨਂ ਯੋਨਿਵ◌ਿਭਾਗਂ ਪਤਿ ਤੇਸਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। **ਯੋਨਿਯੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੋਨਿਤ੍ਤਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਯੋਨਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। **ਗਤਿਤ੍ਤਯੇ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਸਞ੍ਞਿਤੇ ਗਤਿਤ੍ਤਯੇ। ਤਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨਾਮਟ੍ਠਂ।

ਚ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕਪੇਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮਿਕਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਯੋਨਿਯੋ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤਾਸਞ੍ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਾਤੁਰਭਾਵਤੋ ਕਾਮਸੇਵ◌ਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਤਾ ਅਣ੍ਡਜਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕੁਚ੍ਛਿਯਂ ਤਾਸਂ ਗਬ੍ਭੋ ਨਾਵਤਿਟ੍ਠਤਿ ਜਾਲਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਕੇਚਿ। ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਯ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਮਾਨਸਰੀਰਾ ਏਤਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਲ੍ਲਟ੍ਠਾਨੇਸੁ, ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਸੁ ਚ ਸਮ੍ਭਵ◌ਾਭਾਵਤੋ ਸਂਸੇਦਜਤਾਪਿ ਤਾਸਂ ਨਤ੍ਥੇਵ◌ਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ।

ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇਸੁ ਤਾਵ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਕੇਸੂਤਿ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਕੇਹਿ ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਿ। **ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਹਿ ਅਧਿਕਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ, ਓਪਪਾਤਿਕੇਸੂਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ। ਤੇਨ ''ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਕੇਸੂ''ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਰਾਸਿਤੋ ''ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ ਵ◌ਿਸੇਸੇਨ ਤਦੇਕਦੇਸਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਿ। **ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨਂ, ਜੀਵ◌ਿਤਨਵਕਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ''ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਤ੍ਥੁਸਤ੍ਤਕਾਨਂ, ਜੀਵ◌ਿਤਛਕ੍ਕਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਕਲਾਪਾਨਂ ਵਸੇਨ ਰੂਪਭਵ◌ੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਹ ਸਤ੍ਤਵ◌ੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਰਸਾਹਾਰਾਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਤਂ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤਾ ''ਪਾਲ਼ਿਯਞ੍ਹਿ 'ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੇਵ◌ਾਨਂ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਧਾਤੁਯੋ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ'ਤਿ (ਵ◌ਿਭ॰ ੧੦੧੫-੧੦੧੬) ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ 'ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਨਵ ਧਾਤੁਯੋ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਹਕਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਚ ਘਾਨਾਯਤਨਾਦੀਨਂ ਵ◌ਿਯ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵ◌ੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ 'ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਘਾਨਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ

ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਨ ਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ'ਤਿਆਦਿਨਾ (ਕਥਾ॰ ੫੨੦)। ਨ ਚ ਅਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਾਨੰ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਵਿਯ ਅਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਾਨੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨੰ ਤਤ੍ਥ ਭਾਵੋ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਫੁਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਥਵੀਆਦਿਸਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਰਸਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਯਦਿ ਚ ਘਾਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਕਾਰਣਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ 'ਆਯਤਨਾਨੀ'ਤਿ ਤੇ ਨ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯੁੰ, ਧਾਤੁਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਵਾਚਕੋਤਿ 'ਗਨ੍ਧਧਾਤੁ ਰਸਧਾਤੂ'ਤਿ ਅਵਚਨੇ ਕਾਰਣੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ ਚ ਤੇਸੰ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਚ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਏਕਨ੍ਤਿਕੋ **ਯਮਕੇ** ਵੁਤ੍ਤੋ 'ਧਮ੍ਮੋ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ'ਤਿ (ਯਮ॰ ੧.ਆਯਤਨਯਮਕ.੧੩)। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵਾਭਾਵੇਪਿ ਕੋਚਿ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਯਦਿ ਚ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਪਥਵੀਆਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯ ਗਨ੍ਧਰਸਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਤੇਸੰ ਕੋਚਿ ਸਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਸਙ੍ਗਹੋ। ਗਨ੍ਧਰਸਭਾਵੇ ਪਨ ਆਯਤਨਭਾਵੇ ਚ ਸਤਿ 'ਗਨ੍ਧੋ ਚ ਸੋ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨੰ, ਰਸੋ ਚ ਸੋ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਰਸਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ ਇਦਮਾਪਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ ਗਨ੍ਧਰਸਾਯਤਨਭਾਵੋ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ। 'ਤਯੋ ਆਹਾਰਾ'ਤਿ ਚ ਵਚਨਤੋ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਵਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਰੂਪਗਣਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਤਾ ਨ ਵਿਲੋਮਿਤਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨੰ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਾਭਾਵਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਗਨ੍ਧਰਸਾ ਆਯਤਨਕਿਚ੍ਚੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੫), ''ਛ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੯੯੨) ਚ ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ''ਤਯੋ ਆਹਾਰਾ''ਤਿ ਚ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਰਣਤੋ, ਨ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨੰ, ਓਜਾਯ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਇਤਿ ਵਿਸਯਿਨੋ, ਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੇਨ ਵਿਸਯੋ, ਕਿਚ੍ਚਵਾ ਚ ਧਮ੍ਮੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਭਵੇ ਵਿਸਯੀ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਤੰਹੇਤੁਕੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਚਨੰ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਰੂਪਭਵੇ ਪਥਵੀਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੂਨੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਭਾਵੇਨ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਵਚਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਯੀਸਬ੍ਭਾਵਹੇਤੁਕੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸ।

ਯਦਿ ਵਿਸਯੀਸਬ੍ਭਾਵਹੇਤੁਕੋ ਵਿਸਯਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਯਤਨਭਾਵੋ, ਕਥਮਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ, ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਚਕ੍ਖਾਯਤਨਭਾਵੇਨ ਚ ਨੇਸੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਵਿਸਯੋਤਿ? ਨਾਯੰ ਵਿਰੋਧੋ। ਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਸਞ੍ਞੀਨੰ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਵਚਨੰ, ਤੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਵਚਨਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞੀਨੰ ਏਕੰ ਆਯਤਨੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਯਥਾਸਕਞ੍ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰਭਾਵਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਯੇਸੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਯਤਨਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਯਮਾਨੇਸੁ ਤਦਭਾਵਤੋ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਸਞ੍ਞੀਨੰ ਗਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਵਿਸੁੰ ਆਯਤਨਭਾਵੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਵਿਸਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਨ੍ਤੋਗਧੇ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੫) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤਦਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ''ਧਮ੍ਮਾਯਤਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨਾਮਕਰਣੰ, ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਾਨਿ ਵਾ ਤਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯੇਨ ਚ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਸਞ੍ਞੀਨੰ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੇਨ ਸਞ੍ਞੀਨਮ੍ਪਿ ਗਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਨਯਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਦੇਵਾਨੰ ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੧੭) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਸਤਿਪਿ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਸਭਾਵਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਨਤ੍ਥੇਵਾਤਿ ਤੰ ਰੂਪਾਯਤਨਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਚ ਨਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਗਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਞ੍ਞੀਨੰ ਅਟ੍ਠ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਅਸਞ੍ਞੀਨੰ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਰੂਪਲੋਕੇ ਫੁਸਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਵਚੀਘੋਸੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘੰਸਮਨ੍ਤਰੇਨ ਸਦ੍ਦੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਫੁਸਨਸਭਾਵਾਨੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਫੁਸਨਭਾਵਤਾ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁੰ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚ ਭੂਤਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ਰੂਪਭਵੇ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਫੁਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯਪਿ ਪਥਵੀਆਦੀਨੰ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਭਾਵੇਨ ਤੇਸੰ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਧਾਤੁਯੰ ਤੇਸੰ

ਸਪ੍ਪਟਿਘਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਦ੍ਵ◌ੇ ਮਹਾਭੂਤਾ''ਤਿਆਦਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੨੨.੨੦)।

ਪਟਿਘੋ ਚ ਨਾਮ ਭੂਤਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦੰ ਪਤਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਘਟ੍ਟਨਾਦ੍ਵ◌ਾਰੇਨ ਅਭਿਮੁਖਭਾਵ◌ੋ, ਇਧ ਪਨ ਤੰਸਭਾਵਤਾ। ਸੋ ਚ ਫੁਸਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਸਭਾਵਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਨਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਤਤ੍ਥ ਅਸਤਿਪਿ ਵ◌ਿਸਯਿਨਿ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ''ਦ੍ਵ◌ੇ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ''ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ''ਤਿ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਵ◌ਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਾਯਤਨਸ੍ਸੇਵ ਵਚਨੰ ਕਦਾਚਿ ਅਞ੍ਞਭੂਮਿਕਾਨੰ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸਯਭਾਵ◌ੰ ਸਨ੍ਧਾਯ, ਨ ਪਨ ਇਤਰੇਸੰ ਅਭਾਵਤੋ, ਨਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨਪਿ ਆਯਤਨਭਾਵ◌ਾਭਾਵਤੋ। ਅਸਞ੍ਞੀਨਞ੍ਹਿ ਰੂਪਾਯਤਨੰ ਸਮਾਨਤਲਵ◌ਾਸੀਨੰ ਵ◌ੇਹਪ੍ਫਲਾਨੰ, ਉਪਰਿਭੂਮਿਕਾਨਞ੍ਚ ਸੁਦ੍ਧਾਵ◌ਾਸਾਨੰ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵ◌ਿਸਯਭਾਵ◌ੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਪਨ ਗਨ੍ਧਰਸਾਤਿ ਤੇਸੰਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਨੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। **ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ** ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੰ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਟਿਸੇਧੋ ਕਤੋ।

ਯਦਿਪਿ ਚੇਤੰ ਵਚਨੰ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਵ◌ਿਭਾਵਨੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਦੀਪਨਮ੍ਪਿ ਪਨ ਅਞ੍ਞਵਚਨੰ ਨਤ੍ਥੇਵ◌ਾਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵ◌ੰ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਤਤ੍ਥ ਨੇਸੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਵ◌ਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤੰ ਪਾਲ਼ਿ ਵ◌ਿਯ ਪਮਾਣਭੂਤੰ ਅਗਰਹਿਤਾਯ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਯਾਵਜ੍ਜਤਨਾ ਆਗਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਯੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਵ◌ਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੰ, ਤੰ ਪਮਾਣੰ, ਇਦੰ ਪਨ ਵ◌ਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਨਯਿਦਮੇਵ◌ੰ, ਯਥਾ ਨ ਵ◌ਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾ ਪਟਿਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ, ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਞ੍ਚ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਭਗਵਤੋ ਧਾਤੁਦੇਸਨਾਤਿ ਆਯਤਨਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨੰਯੇਵ ਧਾਤੁਭਾਵਦੀਪਨਤੋ ਧਾਤੁਭਾਵਸ੍ਸਾਪਿ ਤੇਸੰ ਅਵਚਨੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਵ◌ਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦਿਵਸੇਨ ਇਧ ਰੂਪਗਣਨਾ ਕਤਾਤਿ ਨ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾਵ◌ਿਲੋਮਨਾਸਙ੍ਕਾਯ ਓਕਾਸੋਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਸੰਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਕੇਸੂਤਿ ਰੂਪੀਬ੍ਰਹ੍ਮੇ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਓਪਪਾਤਿਕੇਸੁ, ਸੰਸੇਦਜੇਸੁ ਚਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਓਪਪਾਤਿਕਵ◌ਿਸੇਸਨਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣੰ, ਨ ਸੰਸੇਦਜਵ◌ਿਸੇਸਨੰ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸਤਿ ਹਿ ਸਮ੍ਭਵ◌ੇ, ਬ੍ਯਭਿਚਾਰੇ ਚ ਵ◌ਿਸੇਸਨਵ◌ਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵ◌ੇਸੁ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਯਥਾਵ◌ੁਤ੍ਤਾਯ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਰੂਪਾਨੰ ਲਬ੍ਭਨਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ **"ਤਾਨਿ ਚ ਨਿਚ੍ਚੰ ਦੇਵ◌ੇਸੂ"**ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਕਦਾਚਿਪਿ ਵ◌ਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ, ਅਭਾਵਕਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਚਕ੍ਖੁ ਨੇਸੰ ਦਸਨ੍ਨੰ ਪੂਰਣੋਤਿ ਕਤ੍ਵ◌ਾ **ਚਕ੍ਖੁਦਸਕੋ** ਨਾਮ, ਅਸਾਧਾਰਣੇਨ ਵ◌ਾ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲਕ੍ਖਿਤੋ ਦਸਕੋ **ਚਕ੍ਖੁਦਸਕੋ। ਏਵ◌ੰ ਸੇਸਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ, ਏਵ◌ੰ ਸੇਸਾਪਿ ਦਸਕਾ ਯੋਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਸੰਸੇਦਜੂਪਪਾਤਯੋਨੀਸੁ , ਅਵਕੰਸਤੋ ਤਿੰਸਾ''ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵ◌ਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਅਵਕੰਸਤੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤੰ ਪਨੇਤੰ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਨ ਸਮੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨੰ ਸੰਸੇਦਜੋਪਪਾਤਿਕਾਨੰ ਅਘਾਨਕਾਨੰ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। **ਧਮ੍ਮਹਦਯਵ◌ਿਭਙ੍ਗੇ** ਹਿ ''ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵ◌ਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ''ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਵ◌ਿਭ॰ ੧੦੦੭)। ਯਦਿ ਹਿ ਅਘਾਨਕਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ''ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ''ਨਵ◌ਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ। **ਏਕਾਦਸਾ**ਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਏਕਾਦਸ ਆਯਤਨਾਨਿ। **ਕਸ੍ਸਚਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ। **ਅਪਰਾਨਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਬਧਿਰਸ੍ਸ ਸੋਤਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ। **ਨਵ◌ਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਯਤਨਵਜ੍ਜਾਨਿ। **ਸਤ੍ਤਾਯਤਨਾਨੀ**ਤਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਸ੍ਸ ਰੂਪਗਨ੍ਧਰਸਕਾਯਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਮਨੋਧਮ੍ਮਾਯਤਨਵਸੇਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਵ◌ਿਕਲੋਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠੇਵ◌ਾਯਤਨਾਨਿ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ''ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥੇਵ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਵ◌ਿਕਲੋ। ਸਤਿ ਚ ਅਘਾਨਕੂਪਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪੁਨਪਿ

‘‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿਪਿ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਯਥਾ ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਕਵਾਰਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਅਨ੍ਧਾਘਾਨਕਸ੍ਸ, ਬਧਿਰਾਘਾਨਕਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ‘‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਪਰਾਨਿਪਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਧਾਤੁਪਾਤੁਭਾਵਾਦਿਪਞ੍ਹਾਨਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ‘‘ਸਤ੍ਤਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋਥ ਰੂਪਾਨੀ’’ਤਿ ਪਦਂ ‘‘ਸਂਸੇਦਜੂਪਪਾਤਯੋਨੀਸੂ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੋਨਿਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਯੋਜੀਯਤਿ, ਨ ਏਵਂ ‘‘ਅਵਕਂਸਤੋ ਤਿਂਸਾ’’ਤਿ ਇਦਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਸਂਸੇਦਜਯੋਨਿਵਸੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਕਯੋਗਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕਦੇਸੋ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਲਭਤੀਤਿ ਸਂਸੇਦਜਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਅਘਾਨਕਨਪੁਂਸਕਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤਿਂਸ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਮਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਯੇ ਪਨ ‘‘ਓਪਪਾਤਿਕਸ੍ਸ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਬਧਿਰਅਘਾਨਕਨਪੁਂਸਕਸ੍ਸ ਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤਿਂਸ ਰੂਪਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਹਿ ਪਮਾਦਪਾਠੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਆਯਤਨਯਮਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** ‘‘ਕਾਮਧਾਤੁਯਂ ਪਨ ਅਘਾਨਕੋ ਓਪਪਾਤਿਕੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਭਵੇਯ੍ਯ, ‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਟ੍ਠਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਆਯਤਨਯਮਕ ੧੮-੨੧) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ ‘‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਯਾਵ ‘ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਵਾਯਤਨਾਨੀ’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਓਪਪਾਤਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬੇਨਾਪਰਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਅਵਿਰੋਧੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਤਥਾ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਯਮਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਸਮੇਤਿਯੇਵਾ’’ਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ‘‘ਓਪਪਾਤਿਕਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਂਸੇਦਜਾਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੇ** ‘ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤੀ’ਤਿਆਦੀਨਂ (ਵਿਭ॰ ੧੦੦੭) **ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ‘ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂ ਪੇਤਾਨ’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੧੦੦੯) ਓਪਪਾਤਿਕਗ੍ਗਹਣਮੇਵ ਕਤਂ, ਨ ਸਂਸੇਦਜਗ੍ਗਹਣ’’ਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨਂਯੇਵ ਸਂਸੇਦਜਾਨਂ ਓਪਪਾਤਿਕੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ‘‘ਸਂਸੇਦਜਯੋਨਿਕਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਭਾਵੇਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸਙ੍ਗਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ’’ਤਿ, ਪਧਾਨਾਯ ਵਾ ਯੋਨਿਯਾ ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਯੋਨਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਚ, ਇਧ ਪਨ ਯੋਨਿਦ੍ਵਯਂ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਪਕਾਸੇਤੁਂ, ਸਂਸੇਦਜਯੋਨਿਵਸੇਨੇਵ ਚ ਅਵਕਂਸਤੋ ਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਓਪਪਾਤਿਕਯੋਨਿਯਾ ਇਤਰਂ ਅਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਂਸੇਦਜੂਪਪਾਤਯੋਨੀਸੂ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਉਕ੍ਕਂਸਾਵਕਂਸਾਨਂ ਪਨ ਅਨ੍ਤਰੇਤਿ ‘‘ਸਤ੍ਤਤਿ, ਤਿਂਸਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਕ੍ਕਂਸਾਵਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ। **ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਨ੍ਧਸ੍ਸ ਛ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਬਧਿਰਸ੍ਸ ਸੋਤਦਸਕਾਭਾਵਤੋ, ਅਨ੍ਧਬਧਿਰਸ੍ਸ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਦਸਕਾਭਾਵਤੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

੬੩੧. ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀਨਂ ਖਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮਾਨਤਾ **ਅਭੇਦੋ**। ਅਸਮਾਨਤਾ **ਭੇਦੋ**।

ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨਾਤਿ ਚਤੂਸੁ ਆਰੁਪ੍ਪੇਸੁ ਤਤੋ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥੇਵ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ, ਰੂਪਭਵੇ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਰੂਪਭੂਮਿਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਕਾਮਭਵੇ ਏਵ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਏਵ। ਰੂਪਭਵਤੋ ਪਨ ਚੁਤੋ ਦੁਹੇਤੁਕੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਮਹਗ੍ਗਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਯ** ਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ **ਮਹਗ੍ਗਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ** ਦੁਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਏਵਂ ਨਯਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ **‘‘ਅਯਂ ਤਾਵ ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁਯੇਵ ਨਯੋ’’**ਤਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਾਨਂ ਉਪਚਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਤਤੋ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **‘‘ਏਕਚ੍ਚੁਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ’’**ਤਿ ਆਹ। **ਏਕਚ੍ਚੁਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਯੋਜਨਂ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਸਿਯਾ – ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਾ ਤਿਹੇਤੁਕਾਦਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ, ਤੇਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕਭਾਵੇਨ ‘‘ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਚ ਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਨ ਏਕਚ੍ਚਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ

ਏਵਾਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤੰ। ਅਪਾਯਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਏਵ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਦੁਵਿਧਾ ਏਕਚ੍ਚਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ, ਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਚਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮੰਯੇਵ ਗਹੇਤੁੰ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀ**"ਤਿ। **ਅਹੇਤੁਕਚੁਤਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧੀ**ਤਿ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਚ ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਮਣ੍ਡੂਕਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਚੁਤਿਯਾ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਿ ਹੋਤੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਤੋ ਚ ਯਥਾਯੋਗੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ‘‘ਏਕਚ੍ਚਸੁਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਭੇਦਵਿਸੇਸੇਸੁ ‘‘ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਚੁਤਿਯਾ ਏਕਚ੍ਚਦੁਗ੍ਗਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਯੰ ਯੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤੰ ਤੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੁਜ੍ਜਮਾਨਮਤ੍ਤਾਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਨਪੁੰਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। **ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਭਾਵਤ੍ਥਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ‘‘ਅਮਹਗ੍ਗਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਮਹਗ੍ਗਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਵਿਪਰੀਤਯੋਜਨਾ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਅਰੂਪਭੂਮੀਸੁ ਅਮਹਗ੍ਗਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਤ੍ਥਿ। ‘‘ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਆਰੁਪ੍ਪਚੁਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਾਮਾਵਚਰਪਟਿਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਪਰਿਯਾਯੋ ਸਯਮੇਵ ਯੋਜਿਤੋ। ‘‘ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਚੁਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਪਰਿਯਾਯੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਵ। ਭੇਦਵਿਸੇਸੋ ਏਵ ਚ ਏਵੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਭੇਦਵਿਸੇਸੋ ਪਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਭੇਦੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋਜਨਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਚੁਤਿਯਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ...ਪੇ॰... ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾਯ ਅਵਿਤਕ੍ਕਾਵਿਚਾਰਾ’’ਤਿ। ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯ ਪਨ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਸਯਮੇਵ ਯੋਜਿਤਾ। ਏਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਭੇਦਵਿਸੇਸੋ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ।

੬੩੨. **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। ਏਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਹਕਾਰਿਕਾਰਣਸਹਿਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਲਦ੍ਧਪ੍ਪਚ੍ਚਯੰ**। ਬਾਹਿਰਕਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਧਿਪਤਿਟ੍ਠਨਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤੰ**। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਸਤ੍ਤੋ ਨ ਜੀਵੋ**"ਤਿ। **ਉਪੇਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਤਥਾਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਭਵਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਸ੍ਸ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਤਤੋ ਹੇਤੁੰ ਵਿਨਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁੰ ਵਿਨਾ। **ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਪਾਕਟਗ੍ਗਹਣੰ ਉਭਯਵਿਸੇਸਨੰ ਹੋਤਿ। ਪਾਕਟਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਤਦਾਸਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ‘‘ਚਵਮਾਨੇ ਉਪਪਜ੍ਜਮਾਨੇ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੭) ਵਿਯ। **ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਚੁਤਿਤੋ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ ‘‘ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੰ ਵਾ ਅਨਾਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੰ ਵਾ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੩੨)।

ਸਰਸੇਨਾਤਿ ਸਭਾਵੇਨ, ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਯੁਸਙ੍ਖਾਰਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਕ੍ਕਮੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਨ ਵਾ ਕਤੇਨ ਸੀਸਚ੍ਛੇਦਨਾਦਿਉਪਕ੍ਕਮੇਨ। ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਨ੍ਧੀਨੰ ਬਨ੍ਧਨਾਨਿ **ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਨ੍ਧਿਬਨ੍ਧਨਾਨਿ**, ਤੇਸੰ **ਛੇਦਕਾਨੰ। ਸਨ੍ਨਿਪਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਤਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਹਦਯਪ੍ਪਦੇਸੋਪਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸੁਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਾਵਸੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਕਾਯੋਤਿ ਆਹ "**ਕਮੇਨ ਉਪਸੁਸ੍ਸਮਾਨੇ ਸਰੀਰੇ**"ਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਤਙ੍ਖਣਾਵਸੇਸਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ। "**ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੂ**"ਤਿ ਇਦੰ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾਨੰ ਆਯਤਨਾਨੰ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧੋਪਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਤਿਮਨ੍ਦਭਾਵੂਪਗਮਨਤੰ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਨਵਸੇਸਨਿਰੋਧੰ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚੁਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਯਮਕੇ** ਚ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਨਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਨ ਮਨਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ? ਸਚਿਤ੍ਤਕਾਨੰ ਅਚਕ੍ਖੁਕਾਨੰ ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਮਨਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਸਚਕ੍ਖੁਕਾਨੰ ਚਵਨ੍ਤਾਨੰ ਤੇਸੰ ਮਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ, ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਞ੍ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਯਮ॰ ੧.ਆਯਤਨਯਮਕ.੧੨੦) ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਨਿਰੋਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤੇਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦੇਸਮਤ੍ਤੇ। ਨ ਹਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕਾਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਿ ਤਦਾ ਆਤਪੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਹਰਿਤਤਾਲਪਣ੍ਣਂ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਾਵਸੇਸਂ ਹੋਤੀਤਿ **"ਤਙ੍ਖਣਾਵਸੇਸਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਇਤਰਵਤ੍ਥੂਨਂ ਪਨ ਸਕਿਚ੍ਚਾਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਕੇਵਲਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਮੇਵ, ਤਦਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਙ੍ਖਣਾਵਸੇਸਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਮਾਤੁਘਾਤਾਦਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਮਞ੍ਞਂ ਵਾ ਤਾਦਿਸਂ **ਗਰੁਕਂ** ਨਾਮ। **ਸਮਾਸੇਵਿਤਂ** ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਕਤਂ। **ਆਸਨ੍ਨਂ** ਮਰਣਕਾਲੇ ਕਤਂ, ਯਦਾ ਤਦਾ ਵਾ ਕਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਬ੍ਯਜਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਂ। **ਪੁਬ੍ਬਕਤਂ** ਅਪਰਾਪਰਿਯਾਯਵੇਦਨੀਯਂ। ਲਦ੍ਧੋ ਅਵਸੇਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਲਦ੍ਧਾਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ,** ਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਏਤੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਿਤੁਂ ਕਤੋਕਾਸਂ ਯਥੂਪਚਿਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਮਾਹ। **ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਯਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਯੂਹਨਕਾਲੇ ਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਤਿ, ਤਂ। ਅਤੀਤੇ ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇਪਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਾਲੇ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਓਕਾਸੇ ਏਕੋ ਵਣ੍ਣੋ। ਸੋ ਚ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਾਰਹਸ੍ਸ ''ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਵਣ੍ਣਾਦਿਕੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਤਾਦੀਨਵੇ ਤਸ੍ਮਿਂ** ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ।

ਤਣ੍ਹਾਯ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਏਵ, ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਤਥਾਪਰਿਣਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਟ੍ਠਾਨਾਭਿਮੁਖਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਣ੍ਹਾ ਨਾਮੇਤੀ"**ਤਿ। **ਸਹਜਾਤਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਟ੍ਠਾਨੇ ਕਮ੍ਮਾਦਿਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ **ਖਿਪਨ੍ਤਿ**। ਖਿਪਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸਯੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤਦਾਸਨ੍ਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ **ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ** ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਉਪਨੀਤੇਕਤ੍ਤਂ । **ਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਮਿਯਮਾਨਂ...ਪੇ॰... ਪਵਤ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਨਮਨਖਿਪਨਪੁਰਿਮਨਿਸ੍ਸਯਜਹਨਅਪਰਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸਾਦਨਨਿਸ੍ਸਯਰਹਿਤਪਵਤ੍ਤਨਾਨਿ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵੇਕਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤੋ ''ਤਦੇਵਿਦਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ ਸਂਸਰਤਿ ਅਨਞ੍ਞ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੯੬) ਇਮਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯੇ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਨਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਓਰਿਮਤੀਰਰੁਕ੍ਖਵਿਨਿਬਦ੍ਧਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭਵਤ੍ਤਭਾਵਵਿਨਿਬਦ੍ਧਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਿਕਾਤਿਕ੍ਕਮਨਿਚ੍ਛਾ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾ, ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਪਯੋਗੋ ਵਿਯ ਖਿਪਨਕਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਯਥਾ ਚ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਤੀਰੇ ਪਤਿਟ੍ਠਹਮਾਨੋ ਪਰਤੀਰਰੁਕ੍ਖਵਿਨਿਬਦ੍ਧਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੋ ਵਾ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨੋ ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਪਥਵਿਯਂ ਸਕਬਲਪਯੋਗੇਹੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਭਵਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾਵਵਿਨਿਬਦ੍ਧਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਅਨਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨਂ ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮੇਹੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਾਦਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਂ, ਪਟਿਲਭਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਭਵਨ੍ਤਰਾਦਿਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਤੋਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਭਵਸ੍ਸ ਆਦਿਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਭਾਵਤੋ। ਭਵਨ੍ਤਰਾਦਯੋ ਵਾ ਭਵਯੋਨਿਗਤਿਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਸਤ੍ਤਾਵਾਸਨ੍ਤਰਾਨਿ, ਤੇਸਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਦੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨਾਪਿ ਇਧਾਗਤਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਭਵੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਂ ਕਮ੍ਮਂ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਚੁਤਿਆਸਨ੍ਨਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤਾ ਖਿਪਨਕਸਙ੍ਖਾਰਾ। **ਨਤੀ**ਤਿ ਨਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਣ੍ਹਾ। **ਵਿਸਯੋ** ਕਮ੍ਮਾਦਿ।

੬੩੩. ਸਦ੍ਦਪਟਿਘੋਸਾਦੀਨਂ ਸਤਿਪਿ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੋ ਨ ਪਾਕਟੋਤਿ ਤੇਸਂ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤਭਾਵਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਮਨਾਤੀਤਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸਦ੍ਦਾਦਿਹੇਤੁਕਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪਟਿਘੋਸੋ** ਸਦ੍ਦਹੇਤੁਕੋ। **ਪਦੀਪੋ** ਪਦੀਪਨ੍ਤਰਾਦਿਹੇਤੁਕੋ। **ਮੁਦ੍ਦਾ** ਲਞ੍ਛਨਹੇਤੁਕਾ। **ਛਾਯਾ** ਆਦਾਸਾਦਿਅਭਿਮੁਖਮੁਖਾਦਿਹੇਤੁਕਾ। **ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਪਚ੍ਚਯਦੇਸਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦਾਦਿਹੇਤੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ। ਏਵਂ ਇਦਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਨ ਹੇਤੁਦੇਸਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂਹੇਤੁਕਂ ਹੋਤਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਇਦਂ ਹੇਤੁਦੇਸਤੋ ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਇਧਾਗਤਂ ਪਟਿਘੋਸਾਦਯੋ ਵਿਯ

ਸਦ੍ਦਾਦਿਦੇਸਤੋ, ਨਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਨਾ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਦ੍ਦਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ ਪਟਿਘੋਸਾਦਯੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ **ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਗਨੁ**ਵਾਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਚ੍ਚਯਦੇਸੇ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਾ, ਨਾਪਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਇਦਮ੍ਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਨਤ੍ਥਿ ਏਕਤਾ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨੇਕਤ੍ਤੇਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਵਨਤੋ। **ਨਾਪਿ ਨਾਨਤਾ** ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧਤੋ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ। ਖਣਿਕਾਯ ਹਿ ਪਦੀਪਜਾਲਾਯ ਸਨ੍ਤਾਨੇਕਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸੋ ਏਵਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਞ੍ਚ ਸਾਧੇਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **"ਯਦਿ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇ ਏਕਨ੍ਤਂ ਏਕਤਾਯ, ਨਾਨਤਾਯ ਚ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਂ, ਗਹਣੇ ਚ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਅਤਿਦੇਸੇਨ ਬੀਜਙ੍ਕੁਰਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਏਕਨ੍ਤਮੇਕਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਗਤਿਤੋ ਦੇਵਗਤਿ ਸਮ੍ਭੂਤਾ ਸਿਯਾ। ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤ੍ਤੇ ਨ ਕਮ੍ਮਵਤੋ ਫਲਂ ਸਿਯਾ, ਤਤੋ ''ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬੀਜਂ ਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਵਿਯ ''ਭੂਤਪੁਬ੍ਬਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਰੋਹਿਤਸ੍ਸੋ ਨਾਮ ਇਸਿ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੭) ਵੋਹਾਰਸ੍ਸ ਲੋਪੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਸਨ੍ਤਾਨਬਨ੍ਧੇਸੁ ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਨ ਏਕਨ੍ਤਮੇਕਤਾ ਵਾ ਨਾਨਤਾ ਵਾ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਕਨ੍ਤਏਕਤਾਪਟਿਸੇਧੇਨ ''ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨੨੭) ਇਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਏਕਨ੍ਤਨਾਨਤਾਪਟਿਸੇਧੇਨ ''ਪਰਂਕਤਂ ਸੁਖਂ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨੨੭), ਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਵਚਨੇਨ ''ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੨੨੭) ਇਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ।

੬੩੪. ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨੇ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੇਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤਂ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਤੋ**ਤਿ ਯਂ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ, ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤੋ। ''ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਭਵਨ੍ਤਰਮੁਪੇਤੀ''ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੩੨; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੭; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੭; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੦੫) ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਫਲਸ੍ਸ **ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇ ਚ ਅਸਤਿ ਕਸ੍ਸ ਤਂ ਫਲਂ ਸਿਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜੇਤਿ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇ ਅਨੁਯੋਗੇ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨੇ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੇ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਨ੍ਤਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤੇਪਿ ਤੇਨੇਵ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਂ ਫਲਂ ''ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਅਞ੍ਞਤੋ''ਤਿ ਵਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ। ਚਤੁਮਧੁਰਅਲਤ੍ਤਕਰਸਾਦਿਭਾਵਨਾ ਅਮ੍ਬਮਾਤੁਲੁਙ੍ਗਾਦਿਬੀਜਾਨਂ **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਵਾ ਸਤ੍ਤੋ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਂ, ਬੀਜਸ੍ਸ ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਿਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਧੁਰਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਕੇਸਰਸ੍ਸ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਵਾ ਤਸ੍ਸੇਵ ਬੀਜਸ੍ਸ, ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਭਾਵੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਕਾਰਕਸ੍ਸੇਵ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਂਕਮ੍ਮਤੋ ਏਵ ਚ ਫਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਬਾਲਸਰੀਰੇ ਕਤਂ ਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯਾਪੁਣਨਂ, ਸਿਪ੍ਪਸਿਕ੍ਖਨਂ, ਓਸਧਪ੍ਪਯੋਗੋ ਚ ਨ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਚ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਜ੍ਜਾਪਾਟਵਂ ਸਿਪ੍ਪਜਾਨਨਂ, ਅਨਾਮਯਤਾ ਚ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਂਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਏਵ ਵੁਡ੍ਢਸਰੀਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਨ ਚ ਯਥਾਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਪਰਿਯਾਪੁਣਨਾਦਿਨਾ ਵਿਨਾ ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਯਂ ਫਲਂ, ਏਤਂ ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ। ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਤੋਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਤੇਨ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਭਾਵੇ ਫਲਾਭਾਵਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਨਿਵਾਰਣਂ ਕਰੋਤਿ।

ਯਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਵਦਾਮਾਤਿ ਵਚਨਸੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇ ਅਸਤਿ ਸਿਦ੍ਧਾ ਭੁਞ੍ਜਕਸਮ੍ਮੁਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਫਲਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮੁਤਿ **ਫਲਤਿਸਮ੍ਮੁਤਿ**।

ਰੁਕ੍ਖਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਾਦਾਨਭੂਤਾਨਂ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਖਨ੍ਧਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ''ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਾਪਂ ਕਰੋਤੀ''ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਵੋਹਾਰੋ, ਏਵਂ ਤਸ੍ਸ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ''ਸੁਖਂ

ਅਨੁਭਵਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨੁਭਵਤੀ''ਤਿ ਉਪਭੁਞ੍ਜਕਵੋਹਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਏਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੇਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪਭੁਞ੍ਜਕੇਨ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

੬੩੫. ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀਤਿ ਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਾਤੁਭਾਵੇ ਤਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਪਰਿਹਰਣੇ ਸਤਿ, ਸਿਦ੍ਧੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਕ੍ਖਣੇ ਏਵ। **ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾਯ ਸਮਾਨਤ੍ਤਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਚ੍ਛਾ ਚਾ**ਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨਪ੍ਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਚ।

ਅਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾ ਕਤਤ੍ਤਾ ਚੇ ਪਚ੍ਚਯਾ, ਵਿਪਕ੍ਕਵਿਪਾਕਾਨਮ੍ਪਿ ਕਤਤ੍ਤਂ ਸਮਾਨਨ੍ਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਫਲਾਵਹਤਾ ਸਿਯਾਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਆਹ "**ਨ ਚ ਨਿਚ੍ਚਂ ਫਲਾਵਹਾ**"ਤਿ।

"**ਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ** ਵਾ"ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵੁਤ੍ਤਦੋਸੇ ਪਰਿਹਰਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਟਿਭੋਗਕਿਰਿਯਾਯ, ਭਣ੍ਡਕੀਣਨਕਿਰਿਯਾਯ, ਇਣਗ੍ਗਹਣਕਿਰਿਯਾਯ ਵਾ ਕਰਣਮਤ੍ਤਂ **ਤਂਕਿਰਿਯਾਕਰਣਮਤ੍ਤਂ,** ਤਦੇਵ **ਤਦਤ੍ਥਨਿਯ੍ਯਾਤਨੇ** ਪਟਿਭਣ੍ਡਦਾਨੇ, ਇਣਦਾਨੇ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਫਲਿਤਨਿਯ੍ਯਾਤਨਾਦਿਫਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੩੬. ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਘਾਤਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਸੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਵਿਭਜ੍ਜ ਅਵਿਭਾਵਿਤੇ ਪਵਤ੍ਤਨਕਸਮ੍ਮੋਹਸ੍ਸ ਅਪਨਯਨਤ੍ਥਂ।

ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਤਿਹੇਤੁਕੋ ਤਿਹੇਤੁਕਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਕਂ ਭੇਦਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਬਲਵਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ''ਦੁਬ੍ਬਲਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ **ਪਟ੍ਠਾਨਸਂਵਣ੍ਣਨਾਯ** ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਤਂ। **ਰੂਪਾਵਚਰਪਞ੍ਚਕੁਸਲਚੇਤਨਾਭੇਦੋ**ਤਿ ''ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਕਥਾਯ ਅਵਿਪਾਕਾਰਹਸ੍ਸ ਪਸਙ੍ਗਾਭਾਵਤੋ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਚੇਤਨਾਯ ਹਿ ਅਵਿਪਾਕਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ ਏਵ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਂ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਮਨੋਧਾਤੁਯਾ, ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ। **ਤਥੇਵਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਏਵ। ਕਥਂ ਪਨ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਨਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਰਯੇ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਥੇਰੋ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਵਸ੍ਸਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਕਤਿਪਯਂ ਵੇਲਂ ਨਿਰਯਗ੍ਗਿਂ ਵੂਪਸਮੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ।

ਸ੍ਵੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਰੂਪਾਵਚਰਞ੍ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਦ੍ਵਾਦਸਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾਭੇਦੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚੇਤਨਾਯ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ। ਏਕਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਨੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਨਿਯਮੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਨੋ ਪਵਤ੍ਤੇ। ਪਵਤ੍ਤੇ ਹਿ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਰੂਪਭਵੇ ਚਤੁਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨਂ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਰੂਪਭਵੇ ਚ ਕਥਂ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸਮਾਯੋਗੋਤਿ ਆਹ "**ਸੋ ਚ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿ। "**ਤਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਲੋਕੇਪਿ**

ਅਨਿਟ੍ਠਰੂਪਾਦਯੋ ਨਤ੍ਥੀʼਤਿ ਇਦੰ ਯੇਭੁਯ੍ਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਬਹੁਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸੰ ਇਟ੍ਠਾ ਏਵ ਰੂਪਾਦਯੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਅਨਿਟ੍ਠੰ। ਦੇਵਾਨਞ੍ਹਿ ਕੇਸਞ੍ਚਿਦੇਵ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਕਾਲਾਦੀਸੁ ਮਿਲਾਤਮਾਲਾਦਿਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸਮਾਯੋਗੋ ਹੋਤੀਤਿ।

੬੩੭. ਯਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਪ੍ਪਕਾਸਨੰ ਕਤੰ, ਤਤੋ ਭਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮੁਖਮਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੰ ਕਾਤੁਕਾਮੋ ਆਹ **"ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ"**ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ''ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੂ''ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਕੇਚਿ ਅਣ੍ਡਜਾ, ਸੰਸੇਦਜਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਦਪੇਕ੍ਖਾਯ **"ਚਤੂਸੁ ਯੋਨੀਸੂ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਕਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਕਾਪਿ ਅਸਞ੍ਞਾਰੁਪ੍ਪਵਜ੍ਜਾ ਚਤੁਤ੍ਥਿਯੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿੰ ਭਜਨ੍ਤਿ। **ਏਸ** ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾ**ਤਿ ''ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚੇਵ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ। **ਯਥਾਸਮ੍ਭ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚੁਦ੍ਦਸਨ੍ਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਏਵਾਤਿ ਅਯੰ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੋ।

ਤਾਦਿਸੇਯੇਵਾਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਕਾਯਏਕਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀਸਙ੍ਖਾਤੇਯੇਵ।

ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਿ ਭਵਾਦਯੋ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਤੂਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨੰ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਤੀਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤੀਸੁ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕੇ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੇਪਿ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਹੇਤੁਕਤ੍ਤੰ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੰ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਮੁਖਮਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨੇ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨੰ ਦੁਗ੍ਗਤਿਆਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਭਵੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾਨਾਮਰੂਪਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੩੮. **ਵਿਭਾਗਾ ਨਾਮਰੂਪਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਪਭੇਦਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਨਾਮਸ੍ਸ ਤਾਵ ਪਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਕਾਮੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਨਾਮਮੇਵ, ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਨ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖੰ ਨਮਨਤੋ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਿਕਥਾਯੰ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ, ਨਮਨਟ੍ਠਾਭਾਵਤੋ ਚ ਪਸਙ੍ਗੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਾਮਨਟ੍ਠੇਨ ਹਿ ਤੰ ਨਾਮੰ, ਨ ਨਮਨਟ੍ਠੇਨ। **ਤੇਸੰ** ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਸੁਖਾਦਿਵਸੇਨ, ਪਥਵੀਆਦਿਵਸੇਨ ਚ ਵਿ**ਭਾਗੋ**।

ਏਕੰ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਵਾਸੰ। ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ, ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾਵਾਸੇ ਚਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਸੁ**।

ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਜਲਾਬੁਜਾ ਗਹਿਤਾਤਿ **"ਅਣ੍ਡਜਾਨਞ੍ਚਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਣ੍ਡਜਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਕਾਨਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨੀ**ਤਿ ਕਲਾਪਸਨ੍ਤਾਨਮੂਲਾਨਿ। ਯਦਿਪਿ ਵਿਕਾਰਰੂਪਾਨਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਰੂਪਾਨਿ ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਤਾਨਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨੀਤਿ ਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਰੂਪਰੂਪਤੋ"**ਤਿ। ਫਸ੍ਸਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤੰ ਨੇਤ੍ਵਾ **"ਤੇਵੀਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਲਾਪਨ੍ਤਰਗਤੇ ਪਥਵੀਆਦਿਕੇ ਸਮਾਨਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ।

ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਦੀਨੰ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸੇਸੁ ਰੂਪਾਨੰ ਅਸਙ੍ਖਿਪਨੇਨ।

ਕਾਮਭਵੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਸੇਸਓਪਪਾਤਿਕਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਾਮਭਵੇ ਓਪਪਾਤਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇਨ ਸੇਸਗ੍ਗਹਣੰ ਸਾਤ੍ਥਕੰ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਅਣ੍ਡਜਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕੇਹਿ ਪਨ ਓਪਪਾਤਿਕਸੰਸੇਦਜਾ ਸੇਸਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸੇਸਗ੍ਗਹਣੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਥ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਦਿਕੇਹਿ ਓਪਪਾਤਿਕੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸੇਸੇ ਸਨ੍ਧਾਯ **"ਸੇਸਓਪਪਾਤਿਕਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤੇ ਪਨ ਅਰੂਪਿਨੋਪਿ ਸਨ੍ਤੀਤਿ

“**ਕਾਮਭਵੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਾਨੰ ਪਨ ਨਾਮਰੂਪੰ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਗਣਨਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਉਤੁਤੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪੇਸੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁਤੋ। ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਤਙ੍ਖਣੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਤਾ**। ਤੇਸੰ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤਾਹਾਰੇਨ ਅਨੁਗਤੇ ਸਰੀਰੇ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਸੁਟ੍ਠੁਦ੍ਧਕਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਨਰੋ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਗਤਭਾਵੇਨ ਤਿਰੋਕ੍ਖੋ। ਅਵਕੰਸਤੋ ਦ੍ਵੇ ਅਟ੍ਠਕਾਨੇਵ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਸਦ੍ਦਕਾਲੰ ਸਨ੍ਧਾਯ “**ਉਕ੍ਕੰਸਤੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਨਵਕਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਯੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਤਤਿਦ੍ਵਯਾਦਿਕੰ ਸਤ੍ਤਕਪਰਿਯੋਸਾਨੰ ਰੂਪੰ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੀਸੁ ਤੀਸੁ ਖਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਪੁਬ੍ਬੇ…ਪੇ॰… ਸਤ੍ਤਤਿਵਿਧਾ**”ਨ੍ਤਿ। **ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਤੰ ਸਦ੍ਦੰ।

ਸਣ੍ਠਾਤੁਨ੍ਤਿ ਅਦ੍ਧਨਿਯਭਾਵੇਨ ਠਾਤੁੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਖਣਮਤ੍ਤੰ ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ। **ਚਤੁਦ੍ਦਿਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਸੰਸਟ੍ਠਸੀਸਾ ਮੂਲੇਨ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਆਲਿਙ੍ਗੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ **ਭਿਨ੍ਨਵਾਹਨਿਕਾ ਵਿਯ** ਚ।

੬੩੯. ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਜਨਕਕਮ੍ਮਜਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੰ, ਸਹਜਾਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤਦਾ ਹਿ ਤਤੋ ਨਾਮਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਪਨ ਤਦਾਪਿ ਉਭਯੰ ਹੋਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਰੂਪੰ ਉਪਤ੍ਥਦ੍ਧੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਅਸਞ੍ਞੇਸੂ**ਤਿਆਦਿ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਾਦਿਜਨਕਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੰ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲੰ, ਭਵਙ੍ਗਾਦਿਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲਤੋ ਅਞ੍ਞਕਾਲਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ। ਭਵਙ੍ਗਾਦਿਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਹਿ ਤੰਜਨਕੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪੰ, ਸੋ ਚ ਵਿਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਸਹਜਾਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾਨਪੇਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਕਮ੍ਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਰੂਪੰ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਨ ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਪੇਕ੍ਖੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ। ਸਹਜਾਤਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪੰ, ਕਮ੍ਮਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। **ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਾਮਰੂਪਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਕਦੇਸੇਨ ਨਾਮਸਦ੍ਦੇਨ ਨਾਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸਰੂਪੋ, ਰੂਪਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਰੂਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਰੂਪਾਨੰ ਏਕਸੇਸੋਤਿ **ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸੋ,** ਨਾਮਰੂਪਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਠਾਨੰ ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਨਾਮਰੂਪਸਦ੍ਦਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਵਿਪਾਕਤੋ ਅਞ੍ਞੰ **ਅਵਿਪਾਕੰ**। ਯਤੋ ਦ੍ਵਿਧਾ ਮਤੰ, ਤਤੋ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਇਦਨ੍ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ।

ਕੁਸਲਾਦਿਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇਪਿ ਵਿਪਾਕਾਜਨਕਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਭਯਞ੍ਚ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਾਦਿਸਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਵਜ੍ਜਨਤ੍ਥੰ “**ਕੁਸਲਾਦਿਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੬੪੦. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯਤੋਤਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਰੂਪਾਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਤਿ ਯੰ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਚ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਨਿਦਾਨੰ ਹੇਤੁ ਪਭਵੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸੰ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਨਪਤ੍ਥਪਰਿਯਾਯੇ ਚ ਵਨਪਤ੍ਥਗਾਮਨਿਗਮਨਗਰਜਨਪਦਪੁਗ੍ਗਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੋ, ਤਤੋ ਚ ਚੀਵਰਾਦੀਨੰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਨੰ ਕਸਿਰੇਨ, ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਚ ਸਮੁਦਾਗਮਨੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਚ ਵਨਪਤ੍ਥਾਦਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੰ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨੰ, ਚੀਵਰਾਦਿਸਮੁਦਾਗਮਨਸ੍ਸ ਚ ਭਜਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਨਾ ਅਭਾਵੋ ਏਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨਾਮਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਕਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯਤੋ ਏਕਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਸੰਸਯਸ੍ਸ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸੇਤੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨਾਮਸ੍ਸ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਅਪਾਕਟੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ “**ਕਥੰ ਪਨੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ। ਸੁਤ੍ਤਤੋ ਨਾਮੰ, ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਰੂਪੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਤੀਤਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਸਾਧੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਤੰ ਦਲ੍ਹੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ “**ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾਪਿ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਵਿਯ। ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੧, ੩੯; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਭਾਸਮਾਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਮਾਨਾਨੰ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨੰ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸਤ੍ਤੋ, ਨ ਜੀਵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੇਨਚਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਨੁਤ੍ਤਰੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਸੁਞ੍ਞਤਪ੍ਪਕਾਸਨਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਤਾਵਚਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਮਤ੍ਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨੇਨ ਚ ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਨਿਰੋਧੋ, ਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨਿਪਟਿਪਦਾ ਚ ਪਕਾਸਿਤਾ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਹੇਤੁਨਿਰੋਧਾ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਾ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਯੇਨ ਵਿਨਾ ਅਨਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਪ੍ਪਕਾਸਨੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੰ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੰ।

ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾਸਲ਼ਾਯਤਨਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੧. ਤਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪੰ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ। **ਤਾਦਿਸਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਕਤੇਕਸੇਸਸ੍ਸੇਵ।

ਇਧਾਪਿ **ਨਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣੰ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਨਿਯਮਤੋ**ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਭੂਤਾਨੰ, ਛਨ੍ਨੰ ਵਤ੍ਥੂਨੰ, ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਨਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨੰ ਪਨ ਸਹਜਾਤਨਿਸ੍ਸਯਾਨੁਪਾਲਨਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਗ੍ਗਹਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਾਦਿਭਾਵੋ ਚ ਤੇਸੰ ਨ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਮੇਵ, ਨ ਚ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਵਿਯ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵਾਤਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। **ਨਿਯਮਤੋ…ਪੇ॰… ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਵੰ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦਿਪਿ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸਲ਼ਾਯਤਨਸਦ੍ਦਾਨੰ ਸਦ੍ਦਤੋ ਸਰੂਪਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਲ਼ਾਯਤਨੇਕਦੇਸੋਵ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਥਤੋਪਿ ਹਿ ਸਰੂਪਾਨੰ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ‘‘ਵਙ੍ਕੋ ਚ ਕੁਟਿਲੋ ਚ ਕੁਟਿਲਾ’’ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਏਕਸੇਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਵਾ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਮਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਨਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਮਨਾਯਤਨਞ੍ਚ ਮਨਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਕਸੇਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ‘‘ਸਲ਼ਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਮੇਵ ਏਕਸੇਸੰ ਨਾਮਮਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ, ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਚ ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਤੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਕਤੇਕਸੇਸਸ੍ਸਾ**”ਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਹਿ ਏਕਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਞ੍ਚ ਸਲ਼ਾਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਕਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਚ ਏਕਸੇਸੇ ਕਤੇ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੇਕਸੇਸਾਨੰ ਸਲ਼ਾਯਤਨਾਦਿਸਦ੍ਦਵਚਨੀਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

“**ਨ ਅਞ੍ਞਥਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵੇ ਤੰ ਤੰ ਆਯਤਨੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਯਨ੍ਤਿ ਯੰ ਯੰ ਨਾਮੰ, ਰੂਪਞ੍ਚ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਆਯਤਨਸ੍ਸ। **ਯਥਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਨਾ ਯੇਨ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ। **ਨੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਞੇਯ੍ਯੰ।

ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। **ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਉਕ੍ਕੰਸੋ ਅਟ੍ਠਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਤਤੋ ਨਵਧਾ, ਤਤੋ ਦਸਧਾਤਿ ਅਯੰ ਉਕ੍ਕੰਸੋ। ਅਵਕੰਸੋ ਪਨ ਦਸਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਨਵਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਤਤੋ ਅਟ੍ਠਧਾ, ਤਤੋ ਸਤ੍ਤਧਾਤਿ ਏਵੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਪਨ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਏਵ ਦ੍ਵੇਪਿ ਉਕ੍ਕੰਸਾਵਕੰਸਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਤਤੋ ਅਵਕੰਸਾਭਾਵਤੋਤਿ।

ਵਿਪਾਕਂ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ, ਸਤ੍ਤਧਾ, ਹੇਤੁਆਦਿਵਸੇਨ ਚ। **ਇਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਪਾਕਂ ਨਾਮਂ।

“ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਸਹਾਯਂ ਹੁਤ੍ਵਾ”ਤਿ ਏਤੇਨ ਅਰੂਪੇ ਵਿਯ ਅਸਹਾਯਂ ਨਾਮਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਚ ਨਾਮੇਨ ਸਹ ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਨ ਯਥਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਨਾਮਮ੍ਪੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਵਤ੍ਥੁ ਹਿ ਨਾਮਸ੍ਸ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਨਾਮਂ। ਨਾਮਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਹੇਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਥੂਤਿ। ਪਵਤ੍ਤੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਸ੍ਸ ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਾ ਚ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਏਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

‘‘ਤਤ੍ਥੇਵਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਪਵਤ੍ਤੇ’’ਤਿ ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਤਤ੍ਥੇਵ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤੇ”**ਤਿ। ‘‘ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ’’ਤਿ ਪਨ ਇਦਂ ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੀਪਿਤਮੇਵਾਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਕਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਜਨਿਤਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦਿਸਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਤ੍ਥੁਨੋਪਿ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ।

ਰੂਪਤੋਤਿ ਰੂਪੇਸੁ। **ਯਂ ਯਂ ਆਯਤਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਅਣ੍ਡਜਜਲਾਬੁਜਾਨਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਆਯਤਨੇਸੁ ਕਾਯਾਯਤਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਰੇਸਂ ਯਥਾਰਹਂ ਇਤਰਾਨਿਪਿ।

ਅਵਸੇਸਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਭਵੇ ਪਨਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਅਵਸੇਸਂ ਮਨਾਯਤਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਾਦਿਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਦਿਅਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਚ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ‘‘ਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨੀ’’ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਸੇਨ, ਸੋ ਪਨ ਅਪਚੁਰਭਾਵਤੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋਤਿ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾਫਸ੍ਸਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੨. ਬਾਵੀਸਤਿਯਾ ਲੋਕਿਯਵਿਪਾਕਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ **ਬਾਵੀਸਤਿਲੋਕਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**। ਤਤੋ ਏਵ **ਬਾਵੀਸਤਿ**।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ, ਤੇਸੁ ਛਸੁ ਆਯਤਨੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਾਦੀਨਿ, ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿ ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਠਮਾਚਰਿਯਵਾਦੇ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਦੁਤਿਯਾਚਰਿਯਵਾਦੇ ਪਨ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ ਸਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਜ੍ਜੇਤੁਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸਪਦੇ। ਯੇ ਤਾਵ ਆਚਰਿਯਾ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋਵ ਯਥਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਏਵਂ ਨਾਮਰੂਪਂ, ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ, ਫਸ੍ਸਂ, ਵੇਦਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਂ, ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਮੇਵ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ‘‘ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯ**ਪਾਲ਼ਿ (ਵਿਭ॰ ੨੪੩) ਆਰੁਪ੍ਪਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ **“ਛਟ੍ਠਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਪਾਲ਼ਿਅਨੁਸਾਰਤੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਾ ਨ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਦਿ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹਿ ਏਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ, ''ਸਲ਼ਾਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਏਕਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ , ਅਥਾਪਿ ਏਕਮ੍ਹਾ ਆਯਤਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਤਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹਿ ਸਬ੍ਬਫਸ੍ਸਸਮ੍ਭਵਤੋ ਆਯਤਨਭੇਦੇਨ ਫਸ੍ਸਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਦਭੇਦਵਸੇਨ ਏਕਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਤਥਾ ਪਨ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦੇਤਿ "**ਨ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ । ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾਪਿ ਵਾ ਅਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਧਾਨਸ੍ਸ ਬੋਧਨਤ੍ਥਮੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਾਪਿ ਏਕਮ੍ਹਾ ਆਯਤਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। ''ਨ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹਿ ਏਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਭੋਤੀ''ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਪਨ ਏਕਫਸ੍ਸਵਚਨਸ੍ਸਾਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਦੀਪਕਂ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨਾਪਿ ਏਕਮ੍ਹਾ ਆਯਤਨਾ ਸਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਨ ਸਬ੍ਬਾਯਤਨੇਹਿ ਏਕੋ ਫਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਭੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪਰਿਹਾਰਂ ਪਨ ਅਨੇਕਾਯਤਨੇਹਿ ਏਕਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਵਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਯਤਨਾ** ਫਸ੍ਸਵਜ੍ਜਿਤਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ।

ਏਕੋਪਿ ਅਨੇਕਾਯਤਨਪ੍ਪਭਵੋ **ਏਕੋਪਨੇਕਾਯਤਨਪ੍ਪਭਵੋ**।

ਛਧਾ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚ ਵਿਭਾਵਯੇ, ਏਕਂ ਨਵਧਾ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ, ਬਾਹਿਰਾਨਿ ਛ ਆਯਤਨਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਂ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਨੇਕਭੇਦਸ੍ਸਾਤਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਦਿਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਫਸ੍ਸਸ੍ਸ। **ਤਾਨਿ ਚਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਿ। ''ਮਨੋ ਚ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੫) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਥਾ ਚਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਰੂਪਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾਵੇਦਨਾਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੩. ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਸਲ਼ੇਵਾਤਿ ਪਭਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਵਿਧਾਪਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦ੍ਵਾਰਤੋ ਛ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਛਲ਼ੇਵ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਚਿਤ੍ਤਭੇਦੇਨ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਵਿਧਾਪਿ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਏਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਵੇਦਨਾਸੁ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਸੇਸਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਯ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਯਦਿਪਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਨਨ੍ਤਰਾਦੀਨਂ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ "**ਏਕਧਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਫਸ੍ਸਾ ਸਕਸਕਵੀਥੀਸੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਨਂ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸਹਜਾਤਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸੋ ਫਸ੍ਸੋ ਅਟ੍ਠਧਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਾਵਚਰਾਪਿ ਏਕਚ੍ਚਾਤਿ "**ਤੇਭੂਮਕਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਨਮ੍ਪੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਅਟ੍ਠਧਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਕੇਚਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ "**ਯਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਞ੍ਚ ਮੁਖਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਤੇਨ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ, ਅਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕਵੇਦਨਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾਤਣ੍ਹਾਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੪. **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਲੋਕੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਛ ਤਣ੍ਹਾ ਦੀਪਿਤਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਵਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾਪਦੇ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਾਸੁ ਛਸੁ ਤਣ੍ਹਾਸੁ।

ਏਕੇਕਾਯ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾਯ, ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾਯ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨਾਨੁਗੁਣੋ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ, ਕੇਵਲਂ ਕਾਮਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਕਾਰਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਿਵਿਧਤਾ।

ਮਮਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਪਿਯਾਯਨੇਨ, ਅਸ੍ਸਾਦਨਤਣ੍ਹਾਯ ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਖੀਰਾਦਯੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਰੂਪਾਦਯੋ, ਖੀਰਾਦਿਦਾਯਿਕਾ ਧਾਤਿ ਵਿਯ ਰੂਪਾਦਿਛਲਾਰਮ੍ਮਣਦਾਯਕਾ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰਾਦਯੋ ਛ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਵਤ੍ਥੁਦਾਯਕੋ ਤਨ੍ਤੁਵਾਯੋ, ਵੇਜ੍ਜੋ ਰਸਾਯਤਨੋਜਾਵਸੇਨ, ਤਦੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਜੀਵਿਤਵਸੇਨ ਚ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਦਾਯਕੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਬ੍ਬਾਪੇਸਾ** ਅਟ੍ਠਸਤਪ੍ਪਭੇਦਾਪਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਦਕੋਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ "**ਏਕਧਾਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। ਤੇਨ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਤਂਸਭਾਗੋ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

"**ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਵਿਪਾਕਸੁਖਵੇਦਨਾ ਏਵ, ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਪਨ ਵੇਦਨਾ ਵਿਪਾਕਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ, ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਇਤਰਾ ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਸੁਖਮਿਚ੍ਚੇਵ ਭਾਸਿਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਪਿ ਭਿਯ੍ਯੋ ਇਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਯ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਭੂਤਾ ਅਨਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੇ ਅਵਰੋਧੇਤਬ੍ਬਾ, ਇਤਰਾ ਇਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਸੁਖੇਤਿ ਸਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ, ਸੁਖਂ ਵਿਯ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ''ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ''ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਵੇਦਨਾਵਤੋ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਤਣ੍ਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੇ ਤਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤ੍ਥਮਾਹ "**ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਚਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ।

ਨਨੁ ''ਅਨੁਸਯਸਹਾਯਾ ਵੇਦਨਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਵਚਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਨਿਵਤ੍ਤਿਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ? ਨ, ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਸਯਵਿਰਹੇ ਅਭਾਵਤੋ ਅਨੁਸਯਸਹਿਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿ ਅਨੁਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ ਅਨੁਸਯਸਹਿਤਾਵ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਤਣ੍ਹਾ, ਨ ਵੇਦਨਾਯ ਵਿਨਾਤਿ ਅਯਂ ਨਿਯਮੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਨ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਾ ਤਣ੍ਹਾ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਏਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ ਏਵਾਤਿ।

ਵੁਸੀਮਤੋਤਿ ਵੁਸਿਤਵਤੋ, ਵੁਸਿਤਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੁਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਾ ਵੁਸੀਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵੁਸੀਮਾ**, ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਅਰਹਾ। ਅਗ੍ਗਫਲਂ ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਵਾਸਤ੍ਤਾ ''ਵੁਸੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵੁਸੀਮਾ**।

ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾਉਪਾਦਾਨਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੫. **ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗੋ** ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਜਨਾ। **ਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਸਞ੍ਞਿਤਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਮਾਹ। **ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਕਾਮਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਦਲ੍ਹਂ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਮਂ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋ ਕਾਮਸਦ੍ਦੋ , **ਕਾਮੋ ਚ ਸੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨੋ ਕਿਲੇਸਕਾਮਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ। ਉਪਾਦਾਨਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਕਤ੍ਤੁਸਾਧਨੋਵ। **ਦਲ੍ਹਤ੍ਥੋ** ਭੁਸਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਭੁਸੋ ਆਯਾਸੋ ਉਪਾਯਾਸੋ, ਭੁਸਂ ਕੁਟ੍ਠਂ ਉਪਕੁਟ੍ਠਂ, ਏਵਂ ਇਧਾਪੀਤਿ ਆਹ "**ਉਪਾਯਾਸਉਪਕੁਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। **ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਸਸ੍ਸਤਭਾਵੇਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਆਕਾਰੇਨ ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਤੇਨੇਵ

ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਦਲ੍ਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ ਤਂ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਥ ਵ◌ਾ **ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧) ਇਦਂ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਮਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਏਸਾ ਦਲ੍ਹੀਕਰਣਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਂ ਉਤ੍ਤਰਾ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਏਵ◌ਂ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਪੀਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੫; ੨.੯੪; ੩.੯੧, ੧੧੬, ੧੩੬; ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੨੧; ਵ◌ਿਭ॰ ੯੩੮)। **ਅਤ੍ਤ**ਗ੍ਗਹਣਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਨ ਇਦਂ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਲੋਕੋ ਚਾ**ਤਿ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵ◌ਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਗਹਣਂ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਭੂਤਂ ਇਧ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿਵਚਨੇਹਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੀਲਬ੍ਬਤਂ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇਗੋਸੀਲਾਦਿਸਮਾਦਾਨਵਸੇਨ ਸੀਲਂ, ਅਵ◌ੀਤਿਕ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਵਤਂ। ਉਭਯਥਾਪਿ ਵ◌ਾ ਸੀਲਂ, ਤਪੋਕਮ੍ਮਭਾਵ◌ੇਨ ਗਹਿਤਤਾਯ ਵਤਂ, ਗਵ◌ਾਦਿਪਕਤਿਭਾਵਨਾ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵ◌ਾ ਗਵ◌ਾਦਿਭਾਵ◌ਾਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਸੀਲਂ, ‘‘ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਕ੍ਖੇਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੋ ਮੁਤ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਗਵ◌ਾਦਿਕਿਰਿਯਾਕਰਣਂ ਵਤਂ। ਤਂਤਂਅਕਿਚ੍ਚਸਮ੍ਮਤਤੋ ਵ◌ਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿ ਸੀਲਂ, ਤਂਸਮਾਦਾਨਵਤੋਵ◌ੇਸ ਭੋਜਨਕਿਚ੍ਚਕਰਣਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵਤਂ, ਤਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਂ ਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਂ ‘‘ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ’’ਤਿ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤੋ ਤਥਾ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸਨ੍ਤੋ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਤਂ ਗਾਹਂ ਦਲ੍ਹਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੀਲਬ੍ਬਤਸਹਚਰਿਤਂ ਪਰਾਮਾਸਂ ਸੀਲਬ੍ਬਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹ **“ਸੀਲਬ੍ਬਤਞ੍ਚ ਤਂ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾ”**ਤਿ। **ਗੋਸੀਲਗੋਵਤਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਚ ਤਥਾਭੂਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਵਦਤਿ। ਤੇਨੇਵ◌ਾਹ **“ਸਯਮੇਵ ਉਪਾਦਾਨਾਨੀ”**ਤਿ। **ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸਭਾਵਤੋ, ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸਨਤੋ ਵ◌ਾ। **ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦੁਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਵ◌ਾਦਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਸ੍ਸ, ਗਹਣਸ੍ਸ ਚ ਕਾਰਣਭੂਤਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦਮਤ੍ਤਮੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ। **ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਦਲ੍ਹਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਹਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ਿਸਨ੍ਤਾ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। ਏਵ◌ਂ ‘‘ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ । **ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਵ◌ਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਮੇਵ◌ਾਹ। ਵ◌ਾਚਾਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾਤਿ।

‘‘ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੇ ਪਨ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਂ, ਸੇਸੁਪਾਦਾਨਤ੍ਤਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨਾ’’ਤਿ ਏਵ◌ਂ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਸਮੁਦਾਯਤੋ ਤਦਵਯਵਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖੇਪਂ, ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਞ੍ਚ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤੀਤਿ। **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰੇ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ । **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਛਨ੍ਦੋ, ਨ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦੋ, ਨ ਚ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ। ਕਾਮਨਵਸੇਨ, ਰਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚ ਕਾਮੋਯੇਵ ਰਾਗੋ **ਕਾਮਰਾਗੋ,** ਏਵ◌ਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਮਤ੍ਥੋ ਵ◌ੇਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਕਾਮੋ ਏਵ ਨਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਨਨ੍ਦੀ,** ਤਣ੍ਹਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਕਾਮੋਯੇਵ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ,** ਸਿਨੇਹਨਟ੍ਠੇਨ ਕਾਮੋ ਏਵ **ਕਾਮਸ੍ਨੇਹੋ,** ਪਰਿਦਯ੍ਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ,** ਮੁਚ੍ਛਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ,** ਗਿਲਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਜ੍ਝੋਸਾਨਂ** ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵ◌ਿਸਯਪਤ੍ਥਨਾ ਤਣ੍ਹਾ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਭਾਵਤੋ, **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵ◌ਿਸਯਗ੍ਗਹਣਂ ਉਪਾਦਾਨਂ** ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਭਾਵਤੋ। **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਤਣ੍ਹਾ** ਵ◌ਿਸਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵਤੋ, **ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਉਪਾਦਾਨਂ** ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਭਾਵਤੋ। **ਪਰਿਯੇਸਨਦੁਕ੍ਖਮੂਲਾ ਤਣ੍ਹਾ** ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਵ◌ਿਸਯਪਤ੍ਥਨਾਭਾਵਤੋ, **ਆਰਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ ਉਪਾਦਾਨਂ** ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵ◌ਿਸਯਗ੍ਗਹਣਭਾਵਤੋ।

ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ **ਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਾਨਮਾਹ, ਤਂ ਅਫਲਤ੍ਤਾ ਰੂਪਂ ਵ◌ਿਯ ਦਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। **ਯਿਟ੍ਠਂ** ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਮਹਾਵ◌ਿਜਿਤਯਞ੍ਞਸਦਿਸੋ ਮਹਾਯਾਗੋ। **ਹੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਹੁਨਪਾਹੁਨਮਙ੍ਗਲਕਿਰਿਯਾ। ਤਤ੍ਥ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵ◌ਾ ਹਵਨਂ ਦਾਨਂ **ਆਹੁਨਂ,** ਪਾਹੁਨਾਨਂ ਅਤਿਥੀਨਂ ਅਤਿਥਿਕਿਰਿਯਾ **ਪਾਹੁਨਂ,** ਆਵ◌ਾਹਾਦੀਸੁ ਮਙ੍ਗਲਤ੍ਥਂ ਦਾਨਂ **ਮਙ੍ਗਲਕਿਰਿਯਾ,** ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ **ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਾਨਿ** ਨਾਮ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ **ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਾਨਿ** ਨਾਮ, **ਫਲਂ ਵ◌ਿਪਾਕੋ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਾਦਿਫਲਞ੍ਚੇਵ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਵ◌ਿਪਾਕੋ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵ◌ਂ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਫਲਵ◌ਿਪਾਕਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਨਤ੍ਥਿ ਅਯਂ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਇਮਂ ਹਿ ਲੋਕਂ ਅਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਰਲੋਕੋ, ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਅਵ◌ੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਹੋਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ, ਆਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਚਾਤਿ ਪਰਲੋਕਤੋ ਇਧਾਗਮਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤਸ੍ਸੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਲੋਕੋ**ਤਿ ਇਧਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਪਰਲੋਕਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਸਂਸਰਣਪ੍ਪਦੇਸੋ ਇਧਲੋਕੋ, ਪਰਲੋਕੋ ਚ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਸਂਸਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋਤਿ।

ਪੁਰਿਮਭਵਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵੇ ਉਪਪਤਨਂ ਉਪਪਾਤੋ, ਸੋ ਯੇਸਂ ਸੀਲਂ, ਤੇ **ਓਪਪਾਤਿਕਾ**। ਤੇ ਪਨ ਚਵਨਕਉਪਪਜ੍ਜਨਕਸਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ**"ਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਲੋਕੇ ਸਮਣ...ਪੇ॰... ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਿਕਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕਂ, ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਏਵ ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਞਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦਨਸਮਤ੍ਥਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਪਕਤਿਅਣੁਆਦੀਨਂ ਸਸ੍ਸਤਗ੍ਗਾਹਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ, ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦਗ੍ਗਾਹਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਚ ਤੇਸਂ ਗਾਹਾਨਂ ਸਾਮਿਭੂਤੋ ਕੋਚਿ ਸਸ੍ਸਤੋ, ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ ਕਦਾਚਿ ਹੋਤੀਤਿ "**ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਖਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੋ ਏਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਠਮਂ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਦਿਪਿ ਭਵਰਾਗਜਵਨਵੀਥਿ ਪਠਮਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸੋ ਪਨ ਭਵਰਾਗੋ ਤਣ੍ਹਾਦਲ੍ਹਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਨ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਾਹ।

ਤਣ੍ਹਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਪਨ ਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਅਕਰਣੇ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ **ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ,** ਕਰਣੇਪਿ ਵਾ ਕਾਮਰਾਗਤੋ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ ਦਲ੍ਹਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾ **ਕਾਮੁਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ **ਵਿਸਯੋ**। ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਆਲਯੋ**। ਤਤ੍ਥ ਰਮਤੀਤਿ **ਆਲਯਰਾਮਾ,** ਪਜਾ। ਤੇਨੇਵ ਸਾ ਆਲਯਰਾਮਤਾ ਸਸਨ੍ਤਾਨੇ, ਪਰਸਨ੍ਤਾਨੇ ਚ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। **ਕਾਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾਨਂ। ''ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਾਦਿਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ। ਸਾ** ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਾਦਿਬਹੁਲਤਾ। **ਅਸ੍ਸ** ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਵਤੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ, ਅਨਤ੍ਤਨਿ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤੇ ''ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਤਰਧਮ੍ਮੁਪਾਦਾਨਤਾਯ ਸੁਖੁਮਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਚਨੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਰਪਕਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ।

ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾਭਵਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੪੬. ਅਤ੍ਥਤੋਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥਤੋ। **ਧਮ੍ਮਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤੋ। **ਸਾਤ੍ਥਤੋ**ਤਿ ਸਾਤ੍ਥਕਤੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਪੁਨ ਵਚਨਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਯੋਜਨਤੋ। **ਭੇਦਸਙ੍ਗਹਾ**ਤਿ ਭੇਦਤੋ ਸਙ੍ਗਹਤੋ, ਵਿਭਾਗਤੋ ਚੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਿਪਨਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਂ ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਯਂ ਯਂ ਉਪਾਦਾਨਂ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਭਵਤੀਤਿ ਭਵੋਤਿ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਨਿਬ੍ਬਚਨਮੇਵ ਹਿ ਦ੍ਵਯਸ੍ਸਪਿ ਸਾਧਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਤਿ ਵਾ। ਦੁਤਿਯੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਬ੍ਭਵਭਾਵੇਨ ਸਵਿਸੇਸਂ ਭਵਤੀਤਿ **ਭਵੋ**। ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਭਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ, ਤਂਹੇਤੁਨੋ ਵਾ ਭਵਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ। **ਦੁਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਦੁਵਿਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸਂਵਿਜ੍ਜਤਿ।

੬੪੭. ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ''ਕਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ **ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਾ। ਪਰਿਤ੍ਤਭੂਮਕੋ**ਤਿ ਕਾਮਭੂਮਕੋ। **ਮਹਾਭੂਮਕੋ**ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਭੂਮਕੋ। **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਂ। ਭਵਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਗਮੇਤਿ ਚਾਤਿ **ਭਵਗਾਮਿ**। ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਚ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਭਵਾਭਿਮੁਖਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਮੇਵ

ਵਾ ਗਮਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **“ਭਵਗਾਮੀ”**ਤਿ ਚ ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਟ੍ਟਕਥਾ, ਤਞ੍ਚ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ। **ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚੇਤਨਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਚੇਤਨਾਯਪਿ ਗਹਣਂ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਸਾਪਿ ਅਪਨੇਤਬ੍ਬਾ। **ਮਨ੍ਦਬਹੁਵਿਪਾਕਤਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਹਾਵਿਪਾਕਤਾ।

“ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾ”ਤਿ ਏਤੇਨ ਆਚਯਗਾਮਿਤਾਯ ਤੇਸਂ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਂ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਦਤਿ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਚੇਤਨਾਵ ਕਮ੍ਮਭਵੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਤੀਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਏਕੇਨ ਖਨ੍ਧੇਨ ਏਕੇਨਾਯਤਨੇਨ ਏਕਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ’’ਤਿ (ਧਾਤੁ॰ ੨੪੪)। ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ ਤੀਹਿਪਿ ਤਿਕੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ। ਯਥਾਹ ‘‘ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ... ਕਾਮਭਵੋ... ਸਞ੍ਞਾਭਵੋ... ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਾਦਸਹਾਯਤਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ’’ਤਿਆਦਿ (ਧਾਤੁ॰ ੬੭)। ਯਦਿ ਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ ਸਿਯਾ, ‘‘ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਆਯਤਨੇਹਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਿ ਧਾਤੂਹੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾਤਿ। ਕਾਮਤਣ੍ਹਾਯ ਕਾਮੇਤਬ੍ਬਤੋ ਕਾਮਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਭੋਗਾ ਵਿਯ, ਕਾਮਸਹਚਰਿਤਤਾਯ ‘‘ਕੁਨ੍ਤਾ ਪਚਰਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਿਯ, ਕਾਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ‘‘ਸੁਖਂ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਯ, ਕਾਮਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ‘‘ਸੁਖੋ ਸਗ੍ਗੋ’’ਤਿ ਵਿਯ ਕਾਮਾਤਿ ਅਵੀਚਿਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ । ਰੂਪਾਵਿਰਾਗਤੋ ਯਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਦੁਪਚਾਰੇਨ ‘‘ਮਞ੍ਚਾ ਘੋਸਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵਿਯ, ‘‘ਫਨ੍ਦਨਦੇਵਤਾ’’ਤਿ ਵਿਯ ਚ ‘‘ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯਿਕਾਕਨਿਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ।

ਰੂਪਮੇਵ ਭਵੋ **ਰੂਪਭਵੋ,** ਤਥਾ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਭਵਗ੍ਗਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਰੂਪਮੇਵ ਭਵੋ **ਅਰੂਪਭਵੋ**। ਕਾਮੋ ਏਵ ਭਵੋਤਿ ਕਾਮਭਵੋ, ਸੋ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਤ੍ਥੇਨ ‘‘ਕਾਮੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **“ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭਵੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਿਤੋ ਵਾ ਭਵੋ **“ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਭਵੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੋਤਿ ਆਹ **“ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੂ”**ਤਿ। **ਸਞ੍ਞਾਵਤਂ ਭਵੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਨ੍ਤੁ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਤ੍ਥੇ ਅਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਸਞ੍ਞਭਵੋ’’ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਞ੍ਞਾਵਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵੋਕਾਰਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਤਮਾਹ। ਵੋਕਿਰੀਯਤਿ ਪਸਾਰੀਯਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੀਯਤੀਤਿ ਵੋਕਾਰੋ, ਵੋਕਿਰਣਂ ਵਾ ਵੋਕਾਰੋ, ਸੋ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **“ਏਕੋ ਵੋਕਾਰੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਸਟੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੪੮. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਭਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ‘‘ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੩੪) ਇਮਿਨਾ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਦਯੋਵਾ**ਤਿ ਪਨ ਅਵਧਾਰਣਂ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸੇਪਿ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਭੇਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਭਵਗ੍ਗਹਣੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਵ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਕਤਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਭਵਾਨਂ ਧਮ੍ਮਭੇਦਤੋ ਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ **“ਸਾਤ੍ਥਕਮੇਵਿਦਂ ਪੁਨਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚੇ? ਨ, ਭਵੇਕਦੇਸਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਵੋਤਿ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਪਰੇਨ ਵਾ ਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਵਚਨਂ ਚੋਦਿਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਕਾਭਿਲਾਸਵਸੇਨ **“ਸਾਤ੍ਥਕਮੇਵਿਦਂ ਪੁਨਵਚਨ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੪੯. ਕਾਮਭਵਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਮਭਵਾਦਿਭਾਵੋ ਫਲਵੋਹਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਹਜਾਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਹੇਤੁਕਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਪਨ ‘‘ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੩੪) ਵਚਨਤੋ ਭਵਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਉਪਾਦਾਨਹੇਤੁਕਂ ਵਿਪਚ੍ਚਨਾਯ ਕਤੋਕਾਸਮੇਵ ਭਵੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਯਂ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਰੂਪਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ, ਅਰੂਪਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੀਯਤਿ, ਸੋ ਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਤਦਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ **“ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੂ”**ਤਿ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। **ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਭਵਾ**ਤਿ ਕਾਮਕਮ੍ਮਭਵੋ, ਕਾਮੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਭਵਾ। ਏਵਂ **“ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਭਵਾ, ਦ੍ਵੇ ਅਰੂਪਭਵਾ”**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਅਨ੍ਤੋਗਧੇ ਹਿ ਵਿਸੁਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤੇ ਏਵ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਮਭਵਾਦਿਕੇ ਕਮ੍ਮੂਪਪਤ੍ਤਿਭਵਵਸੇਨ ਦੁਗੁਣੇ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **“ਛ ਭਵਾ”**ਤਿ।

ਅਵਿਸੇਸੇਨਾਤਿ ਉਪਾਦਾਨਵਸੇਨ ਭੇਦੰ ਅਕਤ੍ਵਾ। ਉਪਾਦਾਨਭੇਦਾਕਰਣੇਨੇਵ ਚ ਦ੍ਵਾਦਸਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ "**ਛ ਭਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਨੁਪਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੫੦. ਗੋਸੀਲੇਨ, ਕੁਕ੍ਕੁਰਸੀਲੇਨ ਚ ਸਮਤ੍ਤੇਨ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨੇਨ ਗੁਨ੍ਨੰ, ਕੁਕ੍ਕੁਰਾਨਞ੍ਚ ਸਹਬ੍ਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ''ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਵਤੋ ਝਾਨਭਾਵਨਾ ਨ ਇਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਮਾਨਾ ਤੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਨ ਪਨ ਪਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ "**ਤੰ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਚ ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਪਰਾਮਸਨੰ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਪਰਾਮਸਨੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੰ ਨ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਅਨੁਸ੍ਸਵਵਸੇਨਾਤਿ ''ਸੇਤਵਧਯਜ੍ਜੰ ਆਲਭਤੇ ਭੂਤਿਕਾਮੋ''ਤਿ ਆਦਿਨ੍ਨਅਨੁਸ੍ਸਵਵਸੇਨ, ਯਥਾ ਇਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਕਾਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧਾ, ਏਵੰ ਦੇਵਲੋਕੇ ਇਤੋ ਸਮਿਦ੍ਧਤਰਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਾ। ਪੁਰਾਣਭਾਰਤਸੀਤਾਹਰਣਪਸੁਬਨ੍ਧਵਿਧਿਆਦਿਸਵਨੰ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ। ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਅਕਤਪੁਞ੍ਞਤੰ, ਅਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਪਣਿਧਿਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿਪੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨੰ ਕਾਮਾਨੰ ਅਨੁਪਾਯਭੂਤਾਨਿਪਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿ **ਕਰੋਤਿ,** ਚਿਰਸਗ੍ਗਾਦਿਅਤ੍ਥੰ ਯੁਦ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕੇ ਵਾ ਪਨ** ਰਜ੍ਜਸੇਨਾਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਦਿਸਙ੍ਗਹੇ **ਕਾਮੇ। ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ, ਸੁਚਰਿਤਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਚ ਕਾਮਭਵੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ**ਤਿ ਚ ਸਞ੍ਞਾਭਵਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵਾਨੰ ਏਕਦੇਸੇਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਨਿਰਵਸੇਸਾ ਕਾਮਭਵੇ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ।

ਸਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤਿਮਨੁਸ੍ਸਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਵਤੋ।

ਕਾਮਾਵਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਪਠਮਦੁਤਿਯਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਵਸੇਨ, ਰੂਪਭਵੇ ਤਤਿਯਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਵਸੇਨ, ਅਰੂਪਭਵੇ ਸੇਸਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਤਾ ਸੁਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦੁਪਗੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਯੰ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਸਕਲਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸਮੁਚ੍ਛੇਦੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਅਪੁਨਬ੍ਭਵੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

"**ਕਾਮਾਵਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ**"ਤਿ ਇਦੰ ਪਠਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਸੇਸੰ ਇਤਰਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਵਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੩ ਆਦਯੋ) ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨੇਵ ਉਪਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਵਾਦਾ ਆਗਤਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਪਨ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਤਥਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ ਅਰੂਪਭਵਗ੍ਗਹਣੰ, ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਗਹਤੋ ਅਰੂਪਭਵਗ੍ਗਹਣੰ, ਸਨ੍ਤਸੁਖਤਾਯ ਵਾ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਸੁਖਿਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ। **ਵਿਗਤਪਰਿਲ਼ਾਹੋ**ਤਿ ਯਥਾਭਿਲਾਸਿਤਵਿਸਯੂਪਹਾਰੇਨ, ਪਹਾਨੇਨ ਚ ਵੂਪਸਨ੍ਤਕਾਮਰਾਗਪਰਿਲ਼ਾਹੋ, ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਪਰਾਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੰ ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕਿਯੰ ਸੀਲੰ, ਝਾਨਞ੍ਚ ਸੀਲਬ੍ਬਤਮਿਚ੍ਚੇਵ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਇਦੰ ਸੀਲਬ੍ਬਤੰ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਕਮੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੇ ਭਵਪਚ੍ਚਯਤਾਵਚਨੰ ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨੰ ਵਿਯ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਅਸਮੁਦਾਚਾਰਤੋ, ਅਤ੍ਤਵਾਦੁਪਾਦਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ।

ਕਮ੍ਮਭਵੇਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਭੁਮ੍ਮੰ। **ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਭੇਦੇਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਸਹਜਾਤਾਦੀਸੁ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੰ ਅਪਨੀਯ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੰ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਧਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸਮਨਨ੍ਤਰਅਨਨ੍ਤਰੂਪਨਿਸ੍ਸਯਨਤ੍ਥਿਵਿਗਤਾਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨਾਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਦਾਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਦਿਨਾਪਿ, ਤੰ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਨੇਵਾ**"ਤਿ।

ਭਵਪਚ੍ਚਯਾਜਾਤਿਆਦਿਪਦਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੫੧. **ਜਾਤੀਤਿਆਦੀਸੁ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪਾਯਾਸਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਮਹਾਵ॰ ੧; ਉਦਾ॰ ੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੪) ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਜਾਤਿਆਦੀਨ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਜਾਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋ’’**ਤਿ। ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਜਾਤਿ ਜਾਤੀਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੋਪਿ ਅਸਤਿ ਅਭਾਵਾ ਜਾਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਜਾਯਮਾਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾਪਿ ਹਿ ਰੂਪਜਾਤਿਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ‘‘ਉਪਚਿਤਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਉਪਚਯੋ, ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਸਨ੍ਤਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੪੧)।

ਜਾਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਞ੍ਞਾਤਤਾ, ਅਭਿਮਤਤਾ ਚ **ਹੀਨਪਣੀਤਤਾ**। ਅਨਿਟ੍ਠਞ੍ਹਿ ਹੀਨਂ, ਇਟ੍ਠਂ ਪਣੀਤਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਹੀਨੁਤ੍ਤਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਯਮਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਮਕਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਨਂ। **ਸੋ ਚ** ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਿਕਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਭਾਵਤੋ **‘‘ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਗਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਸਤਿ ਚ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਪਸਙ੍ਗਸ੍ਸ ਦੁਨ੍ਨਿਵਾਰਣਤੋ ਕਾਰਣੇ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਫਲਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਕਮ੍ਮਭਵਹੇਤੁਕੋਵਾ’’**ਤਿ।

ਤੇਨ ਤੇਨਾਤਿ ਞਾਤਿਬ੍ਯਸਨਾਦਿਨਾ ਜਰਾਮਰਣਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਦੁਕ੍ਖਧਮ੍ਮੇਨ। ਜਰਾਮਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੋਕਾਦਯੋ ਜਰਾਮਰਣਾਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ, ਤਦਞ੍ਞੇ ਅਨਭਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ। **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟਿਯਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਂਸੇਨ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਲੇਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੋ ਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਅਨਾਗਤੋ ਸਤਿ ਭਾਵਾ, ਅਸਤਿ ਚ ਅਭਾਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਸੋ ‘‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਕੋਟੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਮਹਾਪਦੇਸੋ ਕਿਰੇਸੋ, ਯਦਿਦਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ।

ਭਵਚਕ੍ਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੫੨. ਨ ਕੇਵਲਂ ਸੋਕਾਦੀਨਂਯੇਵ ਜਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਯਸ੍ਮਾ ਪਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਦੇਸਨਾਯਂ। **ਅਵਿਦਿਤਾਦਿ ਮਿਦ**ਨ੍ਤਿ **ਮ**-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ। **ਸਤਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਾ। **ਸਮਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਗਤਂ, ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤੇਸੂਤਿ ਸੋਕਾਦੀਸੁ। **ਸਿਦ੍ਧੇਸੂ**ਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇਸੁ। **ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ** ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ।

ਕਾਮਯਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਕਾਮਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਕਾਮੋ ਵਾ ਯਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਾਮਯਾਨੋ,** ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਵਸੇਨ ਯਾਯਮਾਨਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਛਨ੍ਦਜਾਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਜਾਤਤਣ੍ਹਾਛਨ੍ਦਸ੍ਸ। **ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਰੁਪ੍ਪਤੀ**ਤਿ ਸੋਕਾਦਿਨਾ ਕੁਪ੍ਪਤਿ।

ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨਸੀਲੋ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਯੀ**। ‘‘ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯਿਨੋ’’ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਤੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਟ੍ਠਾਯੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਪਞ੍ਚ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ‘‘ਮਾਲਾ ਮਿਲਾਯਨ੍ਤਿ, ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਚ੍ਛੇਹਿ ਸੇਦਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਕਾਯੇ ਵੇਵਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਦੇਵੋ ਦੇਵਾਸਨੇ ਨਾਭਿਰਮਤੀ’’ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੮੩) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਮਰਣਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਖਾਤੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਭਵਚ੍ਛਨ੍ਦਬਲੇਨ ਦੇਵਾਨਂ ਬਲਵਸੋਕੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਬਾਲੋਤਿ ਅਵਿਦ੍ਵਾ। ਤੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕਾਰਣਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਿਵਿਧਂ ਦੁਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪਕਥਾਸਵਨ, ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਦਸ੍ਸਨ, ਮਰਣਕਾਲਕਮ੍ਮੋਪਟ੍ਠਾਨਨਿਦਾਨਂ ਸੋਕਾਦਿਦੁਕ੍ਖਂ।

ਆਸਵੇ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਸਵੇ ਗਮੇਨ੍ਤਿ ਬੋਧੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਂ ਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਅਵਿਦਿਤਾਦਿਤਾਯ ਅਨਾਦਿਭਾਵੇ ਸਤਿ। **ਆਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਵਸੇਨ ਆਦਿਸਬ੍ਭਾਵਕਥਨਂ। ਆਦਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਹਿ ਆਦਿਮਂ, ਭਵਚਕ੍ਕਂ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਆਦਿਮਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਥਨਂ ਆਦਿਮਤ੍ਤਕਥਨਂ। ਵਿਸੇਸਨਿਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ ਵਾ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦੋ, ਸਤਿ ਅਨਾਦਿਭਾਵੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਆਦਿਮ੍ਹਿ, ਮਜ੍ਝੇ, ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਿਯਾਤਿ ਆਦਿਮਤ੍ਤਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਕਥਨਂ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਧਾਨਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਾ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇਨ, ਅਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਕਰਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਮ੍ਮਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਾਨਿ। **ਪਲਿਬੋਧੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਾਨਾਦੁਕ੍ਖਪਰਿਬ੍ਯੂਲ਼੍ਹੇ ਸਂਸਾਰਚਾਰਕੇ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਿ। **ਤੇਹੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟੇਹਿ। ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ “**ਪਧਾਨਧਮ੍ਮੋ**”ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕਥਿਤਾ।

ਤਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਤੋ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਿਨਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਜਾਪਤਿਸ੍ਸਰਪੁਰਿਸਾਦਿਕੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਵਦਤੀਤਿ **ਵਦੋ,** ਤਂ ਤਂ ਹਿਤਾਹਿਤਂ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵੇਦੇਤਿ, ਵੇਦਿਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਵੇਦੇਯ੍ਯੋ,** ਸੁਖਾਦਿਂ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਸਬ੍ਬਵਿਸਯੇ ਵਾ ਜਾਨਾਤਿ, ‘‘ਸੁਖਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਤ੍ਤਨਾ, ਪਰੇਹਿ ਚ ਜਾਨਾਤਿ, ਞਾਯਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਦਿਨਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ** ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ **ਚ**-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਕਾਰਕਵੇਦਕਰਹਿਤ**”ਨ੍ਤਿ ਚ-ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਸਮਾਸਂ।

ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਸੁਞ੍ਞਸਭਾਵਾਨਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਂ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਸੁਞ੍ਞਤਾਸੁਞ੍ਞਂ, ਧੁਵਭਾਵਾਦਿਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਵਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗਗਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਾਤਿ ਤਾਯ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੫੩. **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਹਰਣਤੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਆਹਰਣਤੋ। ਵੇਦਨਾਵਸਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਏਕਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਹੋਤਿ। ਭਵਚਕ੍ਕੇਕਦੇਸੋਪਿ ਹਿ ਭਵਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਸਹਾਯਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਨਾਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਸਮ੍ਬਜ੍ਝਨਤੋ ਵੇਦਨਾਵਸਾਨਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ ਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਨਿ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਭਵੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਿ, ਸੋਕਾਦਯੋ ਚ ਗਹਿਤਾਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਾਵਸਾਨਂ ਭਵਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ। ਏਵਂ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕੇ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨੁਪ੍ਪਵੇਸੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਰੀਤਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਕਾਰੇਨ੍ਤੀ ਦਿਟ੍ਠਿਚਰਿਤੇ ਸਂਸਾਰੇ ਨਯਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਸਂਸਾਰਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਂ ਨਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਸਂਸਾਰਨਾਯਿਕਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਣ੍ਹਾਚਰਿਤਾਨਂ ਸਂਸਾਰਨਾਯਿਕਾਭਾਵੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ।

ਪਠਮਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ। **ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਅਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ, ਕਰਣਤ੍ਥੇ ਏਵ ਵਾ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹਿ ਇਧ ਦਿਟ੍ਠਾ, ਅਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪੁਰਿਮਭਵੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹੇਤੂਨਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਫਲਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਂ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਪਕਾਸਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪੁਰਿਮਭਵਚਕ੍ਕਂ ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਣ੍ਹਾਦੀਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਪਕਾਸੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਪਠਮਸ੍ਸ ਭਵਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਹੇਤੂਨਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਮੇਵ ਵਾ ਫਲਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਹੇਤੂਨਂ ਫਲਂ ਅਜਨੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਮੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਹੇਤੂਨਂ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਮੇਵ ਪਕਾਸੇਤਿ ਪਠਮਂ ਭਵਚਕ੍ਕਂ, ਨ ਦੁਤਿਯਂ ਵਿਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨਮ੍ਪੀਤਿ “**ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨਂ ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਵਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋਤਿ** ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ

ਦੀਪਨਤੋ। ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਕਲਲਰੂਪਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ‘‘ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਸਲ਼ਾਯਤਨ’’ਨ੍ਤਿ ਸਲ਼ਾਯਤਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੀਪਨਤੋ**ਤਿ ‘‘ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋ, ਭਵਪਚ੍ਚਯਾ ਜਾਤੀ’’ਤਿ ਵਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੀਪਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਠਮੇ ਵਿਯ ਭਵਚਕ੍ਕੇ ਆਯਤਨਾਨਂ ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੬੫੪. ਹੇਤੁਆਦਿਪੁਬ੍ਬਕਾ ਤਯੋ ਸਨ੍ਧੀ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਹੇਤੁਫਲਹੇਤੁਪੁਬ੍ਬਕਤਿਸਨ੍ਧਿ**, ਭਵਚਕ੍ਕਂ। ਹੇਤੁਫਲਹੇਤੁਫਲਵਸੇਨ ਚਤੁਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਤੁਭੇਦਸਙ੍ਗਹਂ**। ਸਰੂਪਤੋ ਅਵੁਤ੍ਤਾਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਗਹੇ ਆਕਿਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਹਿ ਪਕਾਸੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਕਾਰਾ**। ਅਤੀਤਹੇਤੁਆਦੀਨਂ ਵਾ ਪਕਾਰਾ **ਆਕਾਰਾ**। ਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾ ਵਿਪਾਕਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸੁ ਵਟ੍ਟਨਾਮਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ **“ਤਿਵਟ੍ਟ”**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਵਟ੍ਟੇਕਦੇਸਤ੍ਤਾ ਵਾ ‘‘ਵਟ੍ਟਾਨੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਸਨ੍ਧੀਨਂ ਆਦਿਪਰਿਯੋਸਾਨਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਸਨ੍ਧੀਨਂ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਰਿਤਸ੍ਸਤੀਤਿ ਤਂ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਗਾਹਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵੇ ਸਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਚ ਸਬ੍ਭਾਵੋ ਕਰਿਯਮਾਨਤਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **“ਕਮ੍ਮਭਵੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ”**ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਮੋਹੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਆਦੀਨਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੋ ਅਪ੍ਪਹੀਨੋ ਮੋਹੋ। **ਆਯੂਹਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਕਾ ਦਾਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾ। ਏਕਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਾ, ਤੇਸੁ **ਏਕਾਵਜ੍ਜਨੇਸੁ। ਸਤ੍ਤਮੇ** ਚੇਤਨਾ **ਭਵੋ। “ਯਾ ਕਾਚਿ ਵਾ ਪਨ ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਆਯੂਹਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ”**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਭਾਜਨੀਯੇ ਵੁਤ੍ਤਾਯ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਾਲ਼ਿਯਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੫) ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ‘‘ਚੇਤਨਾ ਭਵੋ’’ਤਿ ਆਗਤਾ। ਭਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ **“ਸਾਤ੍ਥਤੋ”**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਚੇਤਨਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਭਵੋ ਪਨ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ’’ਤਿ **ਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿ**ਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ‘‘ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ? ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਚੇਤਨਾਭਾਵੋ **ਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਵਿਭ॰ ੨੨੬) ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਾਲ਼ਿਯਂ** ‘‘ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਸਵਿਪਾਕੇਨ ਆਯੂਹਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਙ੍ਖਤਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਿਚ੍ਚੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯਂ** ‘‘ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਭਵੋ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੩੪) ਭਵਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਭਵਗਾਮਿਭਾਵਤੋ, ਕਮ੍ਮਸਂਸਟ੍ਠਸਹਾਯਤਾਯ ਕਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੀਤਿ ‘‘ਭਵੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਭਾਵਨਾਕਿਚ੍ਚਂ ਪਨ ਚੇਤਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਾਲ਼ਿਯਾ ਚੇਤਨਾ ‘‘ਭਵੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਭਵਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਚੇਤਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਨ੍ਤਿ ਵਿਭਙ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯਂ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਚੇਤਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੨੨੬) ਚੇਤਨਾ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਉਭਯਂ ਉਭਯਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਵਿਰੋਧੋ। **ਤਸ੍ਸ ਫਲੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਨਿਕਾਮਨਾ**ਤਿ ‘‘ਤਸ੍ਸ ਸੁਤਂ ਹੋਤਿ ‘ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾ ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ’ਤਿ’’ਆਦਿਸੁਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਭਾਵਿਨਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਅਭਿਕਙ੍ਖਨਾ। **ਗਹਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚੇਨਾਹ। **ਪਰਾਮਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਤਰਾਨਿ। **ਆਯੂਹਨਾਵਸਾਨੇ**ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯੂਹਨਸ੍ਸ ਅਵਸਾਨੇ।

ਇਧਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ। ਭਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਤੀਤਭਵਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਂ **ਭਵਨ੍ਤਰਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਂ**, ਭਵਨ੍ਤਰਭਾਵੇਨ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਂ **ਭਵਨ੍ਤਰਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਂ**, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਯਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ‘‘ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਗਬ੍ਭੇ**ਤਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯਂ, ਗਬ੍ਭਾਵਤ੍ਥਾਯਂ ਵਾ।

ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇ ਆਯੂਹਨਸਙ੍ਖਾਰੇ **“ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾ”**ਤਿ ਆਹ, ਤਤਿਯੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਵੁਤ੍ਤੇ **“ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ”**ਤਿ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਦਹਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਬਹੁਲਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ

ਭਵਨ੍ਤਰਜਨਕਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਸਮਤ੍ਥਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ “**ਇਧ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤं। “**ਕਮ੍ਮਕਰਣਕਾਲੇ ਸਮ੍ਮੋਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤं ਸਮ੍ਮੋਹं ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ।

‘‘ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਭਵਸ੍ਮਿं ਪਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਏਤਰਹਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾ, ਏਤਰਹਿ ਪਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ, ਅਨਾਗਤੇ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮं, ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਾਕੋ, ਇਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮं, ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟं, ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਾਕੋ, ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪੋ ਚ ਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖੇਪੋ ਚ, ਕਮ੍ਮਭਵੋ ਚ ਵਿਪਾਕਭਵੋ ਚ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਞ੍ਚ, ਕਮ੍ਮਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਕਮ੍ਮਸਨ੍ਤਤਿ ਚ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਤਿ ਚ, ਕਿਰਿਯਾ ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਫਲਞ੍ਚਾਤਿ –

> ‘‘ਏਵं ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮਿਦं ਸਹੇਤੁਕं,
> ਦੁਕ੍ਖं ਅਨਿਚ੍ਚं ਚਲਮਿਤ੍ਤਰਦ੍ਧੁਵं।
> ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪਭਵਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਸੋ,
> ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾਵ ਪਰੋਵ ਵਿਜ੍ਜਤਿ॥
>
> ‘‘ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮੇ ਸਞ੍ਜਨੇਨ੍ਤਿ, ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਾ।
> ਹੇਤੂਨਞ੍ਚ ਨਿਰੋਧਾਯ, ਧਮ੍ਮੋ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤੋ॥
>
> ‘‘ਹੇਤੂਸੁ ਉਪਰੁਦ੍ਧੇਸੁ, ਛਿਨ੍ਨं ਵਟ੍ਟं ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ।
> ਏਵं ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਕਿਰਿਯਾਯ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਧ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
> ਸਤ੍ਤੇ ਚ ਨੁਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ, ਨੇਵੁਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਸਸ੍ਸਤ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੪੨)।

ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਾਨੇਵ ਵਿਪਾਕं ਸਮ੍ਭਰਨ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ,** ਕਮ੍ਮं ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਭਵਾ, ਤਦੁਪਕਾਰਕਾਨਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੁਪਾਦਾਨਾਨਿ **ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਕੋ ਵਾ ਭਵੋ ਕਮ੍ਮं, ਤਦੂਪਕਾਰਕਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਆਯੂਹਨਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਚ **ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ ਚ **ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਾ**ਤਿ ਏਕਸੇਸਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਾਰਗ੍ਗਹਣं ਵੇਦਿਤਬ੍ਬं। **ਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋਪਿ ਕਮ੍ਮਸਹਾਯਤਾਯ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਾ, ਤਦੂਪਕਾਰਾ ਚਾਤਿ ‘‘ਕਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਙ੍ਖਿਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਚਾਤਿ **ਸਙ੍ਖੇਪੋ,** ਕਮ੍ਮं, ਵਿਪਾਕੋ ਚ। ‘‘ਕਮ੍ਮं ਵਿਪਾਕੋ’’ਤਿ ਏਵं ਸਙ੍ਖਿਪੀਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਸਙ੍ਖੇਪੋ,** ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਯੋ ਚ। ਸਙ੍ਖੇਪਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਨ ਏਕਵਚਨं ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬं, ਸਙ੍ਖੇਪਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਭਾਗਾਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਭਾਗੋ **ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖੇਪੋ**।

ਏਵं ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋਪਿ ਵਿਪਾਕੋ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਏਵं ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨं, ਤਿਸਨ੍ਧਿਆਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨं ਇਦं ਭਵਚਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਗਮਨਧਮ੍ਮं, ਵਿਨਸ੍ਸਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਨ੍ਤਤਾਦੀਪਕੇਨ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਸਦ੍ਦੇਨ, ਵਿਕਾਰਾਪਤ੍ਤਿਦੀਪਕੇਨ **ਚਲ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਅਦੀਪਿਤं ਕਾਲਨ੍ਤਰਟ੍ਠਾਯਿਤਾਭਾਵं ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਅਦ੍ਧੁਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਥਿਰਭਾਵਾਭਾਵਨਿਸ੍ਸਾਰਤं। ਹੇਤੁ ਏਵ ਸਮ੍ਭਾਰਾ **ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਾ**। ‘‘ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ’’ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੩੫੫; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੪) ਏਤ੍ਥ ਏਵं ਵੁਤ੍ਤं ਵਾ ਠਾਨं, ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣं ਕਾਰਣं **ਸਮ੍ਭਾਰੋ,** ਅਸਾਧਾਰਣं **ਹੇਤੁ। ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਵं ਹੇਤੁਤੋ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੇ, ਹੇਤੁਨਿਰੋਧਾ ਚ ਵਟ੍ਟੁਚ੍ਛੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਤਂਨਿਰੋਧਾਯ ਦੇਸਿਤੇ ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯं ਇਧ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਧ ਸਤ੍ਤੇ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਏਵं ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਞ੍ਚ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਸਸ੍ਸਤੁਚ੍ਛੇਦਾ ਚ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਹੇਤੁਆਯਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੇ ਸਤ੍ਤੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ ਸਸ੍ਸਤੋ, ਉਚ੍ਛੇਦੋ ਵਾ ਸਿਯਾਤਿ ਨੁਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤੇ ਤਸ੍ਮਿं ਨੇਵ ਉਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਸਸ੍ਸਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤं ਹੋਤਿ।

੬੫੫. ਸਚ੍ਚੁਪ੍ਪਭਵਤੋਤਿ ਸਚ੍ਚਤੋ, ਸਚ੍ਚਾਨं ਵਾ ਪਭਵਤੋ ਚ।

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਟ੍ਟਕਥਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤ੍ਤਾ ਸਾਸਵਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ''ਤਿ ਵਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਤਣ੍ਹਾ ਚ...ਪੇ॰... ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਸਾਸਵਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੦੮-੨੧੦) ਹਿ ਚੇਤਨਾਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਵਿਸੇਸਂ ਵਾ ਅਕਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਭਵਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ''ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਂ ਪਭਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਪਭਵਂ**। ਉਪਾਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ ਭਵੋਤਿ ਉਪਪਤ੍ਤਿਭਵਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਠਮਦੁਤਿਯਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯ"**ਨ੍ਤਿ।

੬੫੬. **ਵਤ੍ਥੂਸੂ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ, ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਬ੍ਬੇਸੁ ਵਤ੍ਥੂਸੁ। **ਸਮ੍ਮੋਹੇਤੀ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਜਾਨਿਤੁਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਅਦੇਨ੍ਤੀ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮੋਹੇਤਿ। **ਵਤ੍ਥੂ**ਨ੍ਤਿ ਇਧ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਦ੍ਵੇ ਨਲ਼ਕਲਾਪਾ ਵਿਯ। **ਸਵਿਸਯੇ**ਤਿ ਯਥਾਸਕਂ ਵਿਸਯੇ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦਿਕੇ। ਜਾਯਮਾਨਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਿਕਾਰਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਜਾਤਿ ਤੇ ਜਨੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਜਨੇਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤੇਸਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਪਾਕਭੇਦਭਾਵਞ੍ਚ ਅਧਿਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਖਨ੍ਧੇ ਜਨੇਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ। ਪਾਕਭੇਦਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਤਿਚ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ । ਪਚ੍ਚਤੀਤਿ ਪਾਕੋ, ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਭੇਦੋ, ਪਾਕੋ ਚ ਭੇਦੋ ਚ **ਪਾਕਭੇਦਂ**, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਂ ਪਚ੍ਚਨਂ, ਭਿਜ੍ਜਨਞ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ, ਤੇਹਿ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਹਿਤੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ **"ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ ਹੋਤਿ ਭਵਨ੍ਤਰਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਰਹਿਤਂ ਭਵਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸਸਹਾਯਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਮਾਹ **"ਸੋਕਾਦੀਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਦ੍ਵੇਧਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰਸੇਨ, ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਦ੍ਵੇਧਾ। ਬਜਾਪਨਿਚ੍ਛਾਲੋਪੇਨ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

੬੫੭. **"ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤੀਤਿ ਏਸ ਨੋ ਕਲ੍ਲੋ ਪਞ੍ਹੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤੇਨੇਤਂ ਕਾਰਕਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਂ। ਅਤ੍ਤਾ ਭਵਤੋ ਭਵਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਕਮਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਂ **ਅਤ੍ਤਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ**, ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨ ਨਿਵਾਰਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਭੇਦਤੋ ਏਕੋ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਗਹਣਂ **ਘਨਸਞ੍ਞਾ**, ਤਂ ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ''ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਨਿਵਾਰਿਤਂ ਹੋਤਿ। **"ਏਵਮਾਦਿਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣ"**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਸੋਚਤਿ ਪਰਿਦੇਵਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ''ਤਿਆਦਿਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਮਾਹ। ਸੋਕਾਦਯੋਪਿ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਾ ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਨੋਤਿ ''ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਜਰਾਮਰਣਂ ਸੋਕ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧; ਉਦਾ॰ ੧) ਏਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਨਿਵਾਰਣਤੋਪੀ**ਤਿ ਕਾਰਕਦਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾਨਾਵਿਧਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਨਿਵਾਰਣਤੋਪਿ।

੬੫੮. **"ਸਲਕ੍ਖਣਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਦਸ੍ਸਨਮਾਹ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਉਪਕ੍ਖਲਨਂ ਵਿਯ** ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ। **ਪਤਨਂ ਵਿਯ** ਭਵਨ੍ਤਰਪਪਾਤਤੋ। **ਗਣ੍ਡਪਾਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ** ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੂਲਯੋਗਤੋ, ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਣਤੋ ਚ। **ਗਣ੍ਡਭੇਦਪੀਲ਼ਕਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਭੇਦਨਤ੍ਥਂ ਪਚ੍ਚਮਾਨੇ ਗਣ੍ਡੇ ਤਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਜਾਯਮਾਨਾ ਖੁਦ੍ਦਕਪੀਲ਼ਕਾ ਵਿਯ, ਗਣ੍ਡਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੇਕਧਾਭੇਦੇ ਪੀਲ਼ਕਾ ਵਿਯ। **ਘਟ੍ਟਨਂ ਵਿਯ** ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸਤਾਯ ਫਸ੍ਸੋ। **ਘਟ੍ਟਨਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਤੋ ਜਾਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ ਤਿਵਿਧਦੁਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਤੋ। **ਪਟਿਕਾਰਾਭਿਲਾਸੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨਾਹ। **ਅਸਪ੍ਪਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਯ** ਬਹੁਵਿਧਾਨਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ। **ਅਸਪ੍ਪਾਯਲੇਪਨਂ ਵਿਯ** ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਨੋ ਸਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਨ੍ਨਿਧਾਪਨਤੋ। **ਗਣ੍ਡਵਿਕਾਰਪਾਤੁਭਾਵੋ ਵਿਯ** ਅਤ੍ਤਭਾਵਗਣ੍ਡਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਭਾਵਤੋ , ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਸੂਨਭਾਵਾਦਿਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਸੂਨਤਾਸਰਾਗਪੁਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਾਦਯੋ ਹਿ **ਗਣ੍ਡਵਿਕਾਰਾ**। ਸਰਸਤੋ ਗਣ੍ਡਸ੍ਸ ਭਿਜ੍ਜਨਂ ਪਾਕੇਨ ਵਿਨਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਭੇਦਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵਸ੍ਸ

ਪਾਕੋਪਿ ਗਹਿਤੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ **"ਗਣ੍ਡਭੇਦੋ ਵਿਯ ਜਰਾਮਰਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਗਣ੍ਡਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਸਦਿਸਾਪਤ੍ਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਨਞ੍ਚ **ਗਣ੍ਡਭੇਦੋ,** ਤਤ੍ਥ ਵਿਸਦਿਸਾਪਤ੍ਤਿ ਪਾਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਉਪਮਾਹਿ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਏਕਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਉਪਮਾਵਿਸੇਸੇਹਿ ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਾਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ **"ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਟਲਾਭਿਭੂਤਚਕ੍ਖੁਕੋ ਰੂਪਾਨਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਵਿਪਰੀਤਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਿਭੂਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਪਟਲਂ ਵਿਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਕੋਸਕਾਰਕਿਮਿ ਵਿਯ** ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਕਤਤ੍ਤਾ, ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਚ **ਕੋਸਪ੍ਪਦੇਸਾ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**। ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਨਾ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਅਲਭਮਾਨਂ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ** ਪਰਿਣਾਯਕਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਨਾ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਅਲਭਮਾਨੋ **ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਵਿਨਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਲਾਭੋ ਏਤ੍ਥ ਉਪਮੋਪਮੇਯ੍ਯਸਾਮਞ੍ਞਂ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਮਾਹ। **ਪਰਿਕਪ੍ਪਨਤੋ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਨਤੋ। ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਮਿਗਵਿਹਙ੍ਗਾਦਿਵਿਵਿਧਪ੍ਪਕਾਰਤਾਯ **ਮਾਯਾ ਵਿਯ ਨਾਮਰੂਪਂ**। ਪਤਿਟ੍ਠਾਵਿਸੇਸੇਨ ਵੁਦ੍ਧਿਵਿਸੇਸਾਪਤ੍ਤਿਤੋ **ਵਨਪ੍ਪਗੁਮ੍ਬੋ ਵਿਯ ਸਲ਼ਾਯਤਨਂ**। ਆਯਤਨਾਨਂ ਵਿਸਯਿਵਿਸਯਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ **ਆਯਤਨਘਟ੍ਟਨਂ**। ਤਤੋ ਆਯਤਨਘਟ੍ਟਨਤੋ ਦ੍ਵਯਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਵੇਦਨਾਦੁਕ੍ਖਹੇਤੁਤੋ ਚ **ਅਗ੍ਗਿ ਵਿਯ ਫਸ੍ਸੋ**। ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਤੋ **ਦਾਹੋ ਵਿਯ ਵੇਦਨਾ**। ਉਪਰੂਪਰਿ ਤਣ੍ਹਾਪਵਡ੍ਢਨਤੋ ਲੋਣੂਦਕਪਾਨਂ ਵਿਯ ਵਿਸਯਾਨੁਭਵਨਂ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਾਤੁਕਮ੍ਯਤਾਭਾਵਤੋ **ਪਿਪਾਸਾ ਵਿਯ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਦਸ੍ਸੁਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਭਿਲਾਸਕਰਣਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਂ ਅਸ੍ਸ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਤਦਸ੍ਸ ਵਾ ਭਵੇਯ੍ਯ ਉਪਾਦਾਨਂ। ਬ੍ਯਸਨਾਵਹਤਾਯ ਅਜਾਨਨਤੋ ਭਵੁਪਾਦਾਨਂ ਮਚ੍ਛਸ੍ਸ ਬਲ਼ਿਸੁਪਾਦਾਨਂ ਵਿਯ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਦੀਨਂ ਕੋਸਪ੍ਪਦੇਸਪਰਿਣਾਯਕਾਦੀਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਸਦਿਸਤਾਯ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਉਪਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੫੯. ਕੋਚਿ ਅਗਮ੍ਭੀਰੋ ਏਵ ਗਮ੍ਭੀਰੋ ਵਿਯ ਖਾਯਤਿ ਪੁਰਾਣਤਿਣਪਣ੍ਣਾਦਿਭਰਿਤੋ ਪਬ੍ਬਤਸਙ੍ਖੇਪੇ ਜਲਾਸਯੋ ਵਿਯ, ਨ ਏਵਮਯਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਗਮ੍ਭੀਰੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਤਿ ਪਕਾਸਤਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਗਮ੍ਭੀਰਾਵਭਾਸੋ। ਯਥਾਰਹ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਾਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ।

ਜਾਤਿਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਨ ਹੋਤਿ, ਹੋਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ''ਸਿਯਾ ਨੁ ਖੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਜਾਤਿਤੋ, ਅਞ੍ਞਤੋਪੀ''ਤਿ ਆਸਙ੍ਕਾਯਂ ਤਦਾਸਙ੍ਕਾਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ **"ਨ ਚ ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣਂ ਜਾਤਿਯਾ ਪਟਿਯੋਗੀਵਿਸਯਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਤਵਿਸਯਂ ''ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਨਾਞ੍ਞਂ ਜਾਤਿਯਾ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। **ਇਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਕਾਰਂ, ਇਮਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਂ ਉਦ੍ਧਂ ਆਗਤਭਾਵੋ, ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੋ ਚ ਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ ਚ **ਸਮ੍ਭੂਤਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ**। ''ਨ ਜਾਤਿਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਇਤ੍ਥਞ੍ਚ ਜਾਤਿਤੋ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਾਗਤਟ੍ਠੋ, ਯਾ ਯਾ ਜਾਤਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਨੁਰੂਪਪਾਤੁਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥ ''ਨ ਜਾਤਿਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਅਵਿਤਥਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ''ਨ ਜਾਤਿਂ ਵਿਨਾ ਅਞ੍ਞਤੋ ਜਰਾਮਰਣਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਨਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ, ''ਇਤ੍ਥਞ੍ਚ ਜਾਤਿਤੋ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਥਤਂ। ਤੇਨ ਚ ਯਥਾ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇ, ਤਥਾ ਅਵਿਤਥਾ ਅਨਞ੍ਞਥਾ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਪਿ ਤਬ੍ਭਾਵੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ''ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਚਨੇਨ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ ਕਥਂ ਞਾਤਬ੍ਬੋਤਿ? ''ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਮਾਸਪਦਸ੍ਸ ਅਵਯਵਪਦਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ''ਅਤ੍ਥੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਅਤ੍ਥੇ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਹੇਤੁਫਲੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ

ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ''ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਤੁਫਲਅਤ੍ਥਸਦ੍ਦਾ ਏਕਤ੍ਥਾ, ਞਾਣਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਚਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਸਾਧਿਤੋ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੋ।

ਯੇਨਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੇਨ। ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਸਿਦ੍ਧੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਾਕਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਞਾਣਮੁਖੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੋਘਰਾਜਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੮੫)। **ਯਦਵਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਾਯ ਅਵਤ੍ਥਾਯ ਅਵਤ੍ਥਿਤਾ। ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੇਨ ਤਂ ਤਂ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰੋ, ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸੋ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਪਿ ਅਨੁਪਚਿਤਕੁਸਲਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਦੁਰਵਬੋਧਤੋ ਏਵ ਞਾਣੇਨ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠੋ ਚਾਤਿ ਆਹ **''ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਗਮ੍ਭੀਰੋ''**ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ** ਆਕਾਰਸ੍ਸ, ਅਵਤ੍ਥਾਯ ਚ। **ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹੇਤੁਨੋ ਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ। **ਤੇਨ ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਨਾਨੁਗੁਣਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦੇਸਨਪ੍ਪਕਾਰੇ। **ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ**ਤਿ ਨਯਿਧ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਾਦਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਾਦਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਨੁਲੋਮਂ, ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਾ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਞ੍ਚ ਪਟਿਲੋਮਮਾਹ। ਆਦਿਤੋ ਪਨ ਅਨ੍ਤਗਮਨਮਨੁਲੋਮਂ, ਅਨ੍ਤਤੋ ਚ ਆਦਿਗਮਨਂ ਪਟਿਲੋਮਮਾਹ। ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾਯ, ਅਨ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਲੋਮਦੇਸਨਾਯ ਚ **ਤਿਸਨ੍ਧਿਚਤੁਸਙ੍ਖੇਪਂ**। ''ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ ਕਿਂਨਿਦਾਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਾਯ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੧) ਵੇਮਜ੍ਝਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਲੋਮਦੇਸਨਾਯ, ''ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ, ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਾਯ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪, ੪੦੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੨੧, ੪੨੫-੪੨੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩-੪੫; ੨.੪.੬੦; ਕਥਾ॰ ੪੬੫, ੪੬੭) ਅਨੁਲੋਮਦੇਸਨਾਯ ਚ **ਦ੍ਵਿਸਨ੍ਧਿਤਿਸਙ੍ਖੇਪਂ**। ''ਸਂਯੋਜਨੀਯੇਸੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਤਣ੍ਹਾ ਪਵਡ੍ਢਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪਾਦਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੩, ੫੭) **ਏਕਸਨ੍ਧਿਦ੍ਵਿਸਙ੍ਖੇਪਂ**। ਕਤ੍ਥਚਿ ਏਕਙ੍ਗੋਪਿ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ ਦੇਸਿਤੋ, ਸੋ ''ਤਤ੍ਰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਤਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੨) ਦਸ੍ਸਿਤੋ ਏਵ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਯਤੀਤਿ **ਪਟਿਵੇਧੋ**। ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ ਪਟਿਵੇਧੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ)। ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ **ਅਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠੋ**। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣੇਨ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ **ਅਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੋ**। ਯੇਨ ਪਨੇਸਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਸੋ ਤਸ੍ਸਾ **ਸਚ੍ਚਾਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਟ੍ਠੋ**। ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਕਦੇਸੋ **ਸਰਾਗੋ,** ਅਞ੍ਞੋ **ਵਿਰਾਗੋ**। ਰਾਗਸ੍ਸ ਵਾ ਅਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਰਾਗਪਵਡ੍ਢਕੋ ਅਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ **ਸਰਾਗੋ,** ਇਤਰੋ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ **ਵਿਰਾਗੋ**। ''ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹੇਤਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਂ ਮਮਾਯਿਤਂ ਪਰਾਮਟ੍ਠਂ 'ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੨) ਅਤ੍ਤਪਰਾਮਾਸਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵਤ੍ਥੁ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ **ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੋ** ਗਮ੍ਭੀਰੋ। ਅਤ੍ਤਾ ਵਿਜਾਨਾਤਿ ਸਂਸਰਤੀਤਿ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਤਾਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਬਲਵਤਾਯ **ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਟ੍ਠਅਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਾਤੁਭਾਵਟ੍ਠਾ** ਚ ਗਮ੍ਭੀਰਾ। **ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ** ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕ੍ਖਣੇ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦੋ,** ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਯਥਾਰਹਂ **ਏਕੁਪ੍ਪਾਦੋ,** ਨਾਮਸ੍ਸ ਰੂਪੇਨ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਨਾਮੇਨ ਅਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ **ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ,** ਨਾਮਸ੍ਸ ਨਾਮੇਨ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਰੂਪੇਨ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਏਕਚ੍ਚੇਨ **ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਕੁਪ੍ਪਾਦੇਕਨਿਰੋਧੇ ਹਿ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕਲਾਪਵੁਤ੍ਤਿਨੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਏਕਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇਸੁ ਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਅਸਹਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ, ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਸਹਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਇਧ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ''ਲੋਕੋਪੇਸੋ ਦ੍ਵਾਰਾਪੇਸਾ ਖੇਤ੍ਤਮ੍ਪੇਤ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੫੯੮-੫੯੯) ਵੁਤ੍ਤਾ **ਲੋਕਾਦਿਅਤ੍ਥਾ** ਚਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸਾਪਿ ਲੁਜ੍ਜਨਤੋ, ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਦ੍ਵਾਰਖੇਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਚ ਏਤੇ ਅਤ੍ਥਾ

ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਆਪਾਥਗਤਾਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਪਕਾਸਨਯੋਗ੍ਗਤਾਲਕ੍ਖਣਂ ਓਭਾਸਨਂ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ **ਵਿਸਯਿਭਾਵੋ**, ਮਨਾਯਤਨਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਂ। **ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਟ੍ਠੋ** ਵਿਸੇਸਤੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ, ਇਤਰੇ ਛਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ। ਫੁਸਨਞ੍ਚ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਭਾਵੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਂ ਰਸੋ, ਇਤਰੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਾ। **ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਟ੍ਠੋ** ਰਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੋ** ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਾ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਾਨਂ ਸਭਾਵਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਤਾ ਵੇਦਯਤੀਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ **ਨਿਜ੍ਜੀਵਟ੍ਠੋ** ਵੇਦਨਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰੋ। ਨਿਜ੍ਜੀਵਾਯ ਵਾ ਵੇਦਨਾਯ ਵੇਦਯਿਤਂ ਨਿਜ੍ਜੀਵਵੇਦਯਿਤਂ, ਨਿਜ੍ਜੀਵਵੇਦਯਿਤਮੇਵ ਅਤ੍ਥੋ **ਨਿਜ੍ਜੀਵਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੋ**। ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਯ **ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਟ੍ਠੋ**, ਬਲਵਤਰਤਣ੍ਹਾਯ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਂ **ਅਜ੍ਝੋਸਾਨਟ੍ਠੋ**। ਇਤਰੋ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਆਦਾਨਗ੍ਗਹਣਾਭਿਨਿਵੇਸਟ੍ਠਾ** ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਸਮਾਨਾ, **ਪਰਾਮਾਸਟ੍ਠੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਮੇਵ, ਤਥਾ **ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਟ੍ਠੋ**। ''ਦਿਟ੍ਠਿਕਨ੍ਤਾਰੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੯੨) ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਤਾ, ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਤ੍ਤਾ ਵਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ **ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਟ੍ਠੋ** ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਤਾਯਪਿ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਯ **ਸਮੁਦ੍ਦਟ੍ਠੋ** ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਯੋਨਿਗਤਿਠਿਤਿਨਿਵਾਸੇਸੁਖਿਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਸੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਸ੍ਸ ਅਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤੇਨ ਆਯੂਹਨਾਭਿਸਙ੍ਖਰਣਪਦਾਨਂ ਸਮਾਸੋ ਹੋਤਿ। ਜਰਾਮਰਣਙ੍ਗਂ ਮਰਣਪ੍ਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਮਰਣਟ੍ਠਾ ਏਵ **ਖਯਾਦਯੋ** ਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਨਵਨਵਾਨਞ੍ਹਿ ਖਯੇਨ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਪਰਿਪਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਜਰਾਤਿ, ਖਯਟ੍ਠੋ ਵਾ ਜਰਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਨਵਭਾਵਾਪਗਮੋ ਹਿ ਖਯੋਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ** ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ। ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਵਾ ਜਰਾਯ ਖਯਵਯਭਾਵੋ, ਸਮ੍ਮੁਤਿਖਣਿਕਵਸੇਨ ਮਰਣਸ੍ਸ ਭੇਦਵਿਪਰਿਣਾਮਤਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

੬੬੦. **ਅਤ੍ਥਨਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਨਯਾ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਏਕਤ੍ਤਾਦੀ ਸਕੇਨ ਭਾਵੇਨ ਨਯਨ੍ਤਿ ਗਮੇਨ੍ਤੀਤਿ ਏਕਤ੍ਤਾਦਯੋ, ਤੇਸਂ ਨਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਹਿ ਨਯਾਤਿ। ਅਤ੍ਥਾ ਏਵ ਵਾ ਏਕਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨੀਯਮਾਨਾ ਞਾਯਮਾਨਾ **ਅਤ੍ਥਨਯਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨੀਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਵਾ ਨਯਾ, ਏਕਤ੍ਤਾਦੀਹਿ ਚ ਅਤ੍ਥਾ ''ਏਕ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਤ੍ਤਾਦਯੋ ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਨਯਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਨਯਾ**।

ਅਙ੍ਕੁਰਾਦਿਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਙ੍ਕੁਰਪਤ੍ਤਨਾਲਖਨ੍ਧਸਾਖਾਪਲ੍ਲਵਪਲਾਸਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਵਯਵੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੇਨ ਬੀਜਂ ਰੁਕ੍ਖਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਞ੍ਚ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ** ਯਥਾ ਏਕਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਇਧਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਰਾਦਿਹੇਤੁਹੇਤੁਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ ਏਕਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਤਾ **ਏਕਤ੍ਤਨਯੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **''ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨਾ''**ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਹਿ ਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਭੇਦੇ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ, ਫਲਭਾਵੇਨ ਚ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵੋਯੇਵੇਤ੍ਥ **ਸਨ੍ਤਾਨਾਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ**, ਯਤੋ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਮ੍ਮਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਕਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸੋ, ਅਕਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਾਗਮੋ ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। **ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਭੇਦਂ ਅਨੁਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਂ, ਫਲਞ੍ਚ ਅਭਿਨ੍ਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਏਕਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭੇਦਸ੍ਸ ਗਹਣੇਨ। ''ਤਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਿ ਸਂਸਰਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ**।

ਲਕ੍ਖਣਵਵਤ੍ਥਾਨਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੇਤੁਨੋ, ਫਲਸ੍ਸ ਚ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਤਾਵਬੋਧੋ। **ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸੇ**ਵਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਰਹਿਤਸ੍ਸ ਨਾਨਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਮਤੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਜਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਸਤ੍ਤਨ੍ਤਰੋ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਸਤ੍ਤਨ੍ਤਰੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ **ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ**।

ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਬ੍ਯਾਪਾਰਾਭਾਵੋ** ਅਨਭਿਸਨ੍ਧਿਤਾਯ ਅਬ੍ਯਾਵਟਤਾ। **ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਨਿਰੀਹਾ ਨਿਜ੍ਜੀਵਾ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। ਸਭਾਵੋ ਏਵ ਨਿਯਮੋ **ਸਭਾਵਨਿਯਮੋ** ''ਸਸਮ੍ਭਾਰਗ੍ਗਿਨੋ ਉਦ੍ਧਮੁਖਤਾ, ਸਸਮ੍ਭਾਰਵਾਯੁਨੋ ਤਿਰਿਯਗਮਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ਵਿਯ। ਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧੋ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ **ਹੇਤੁਭਾਵੋ**। ''ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਤ੍ਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ ਨ ਕਾਚਿ ਕਿਰਿਯਾ ਫਲਪਬਨ੍ਧਿਨੀ''ਤਿ **ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਪਾਦਿਯਤਿ**।

''ਖੀਰਤੋ ਦਧਿ, ਨ ਉਦਕਤੋ, ਤਿਲਤੋ ਤੇਲਂ, ਨ ਵਾਲਿਕਤੋ''ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਭਵਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ **ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿਂ** ਹੇਤੁਅਨੁਰੂਪਮੇਵ ਫਲਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ। ਯਤੋ ਕੁਤੋਚੀ**ਤਿ ਯਦਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਵਾਲਿਕਤੋ ਤੇਲਸ੍ਸ, ਉਚ੍ਛੁਤੋ ਖੀਰਸ੍ਸ ਕਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਕੋਚਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਹੇਤੁ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਹੇਤੁਕਦਿਟ੍ਠਿਂ,** ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਨਿਯਤਤਾਯ ਤਿਲਗਾਵੀਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਾਦੀਹਿ ਤੇਲਖੀਰਸਰੀਰਾਦੀਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਯਤਿਵਾਦਞ੍ਚ ਉਪਾਦਿਯਤੀ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਰਹਂ।

੬੬੧. ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਞ੍ਹਿ ਭਵਚਕ੍ਕਂ ਅਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਂਸਾਰਭਯਮਤੀਤੋ ਨ ਕੋਚਿ ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੇਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਗਾਧਂ** ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਂ **ਦੁਰਤਿਯਾਨਂ** ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਂ। **ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕਮਿਵਾ**ਤਿ ਅਸਨਿਮਣ੍ਡਲਮਿਵ। ਤਞ੍ਹਿ ਨਿਮ੍ਮਥਨਮੇਵ, ਨਾਨਿਮ੍ਮਥਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਭਵਚਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਏਕਨ੍ਤਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋਵ “**ਨਿਚ੍ਚਨਿਮ੍ਮਥਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਞਾਣਾਸਿਨਾ ਅਪਦਾਲੇਤ੍ਵਾ ਸਂਸਾਰਭਯਮਤੀਤੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਾਧਕਸੁਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਨ੍ਤੁਨਂ ਆਕੁਲਕਂ ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਂ, ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਮਿਵ ਜਾਤਾ **ਤਨ੍ਤਾਕੁਲਕਜਾਤਾ,** ਕਿਲੇਸਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਹਿ ਅਤਿਵਿਯ ਜਟਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕੁਲਿਯਾ ਸਕੁਣਿਯਾ ਨੀਡਂ ਕੁਲਿਕਂ, ਤਂ ਵਿਯ ਜਾਤਾ **ਕੁਲਿਕਣ੍ਡਿਕਜਾਤਾ**। ਮੁਞ੍ਜਾ ਵਿਯ, ਪਬ੍ਬਜਾ ਵਿਯ ਚ ਭੂਤਾ ਜਾਤਾ **ਮੁਞ੍ਜਪਬ੍ਬਜਭੂਤਾ**। ਤਦੁਭਯਂ ਕਿਰ ਤਿਣਂ ਆਕੁਲਂ ਜਟਿਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਤਿ। ਵਡ੍ਢਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਪਾਯਂ,** ਦੁਕ੍ਖਗਤਿਭਾਵਤੋ **ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ,** ਸੁਖਸਮੁਸ੍ਸਯਤੋ ਵਿਨਿਪਤਿਤਤ੍ਤਾ **ਵਿਨਿਪਾਤਞ੍ਚ,** ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਪਾਯਂ ''ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੧੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੯੫ ਆਪਸਾਦਨਾਵਣ੍ਣਨਾ; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੬੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੪.੧੯੯; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੬ ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸ; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੫੨੩; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੯; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪, ੫੮; ਥੇਰਗਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੬੭, ੯੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧.੧੧੭; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬; ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੫੮) ਵੁਤ੍ਤਂ **ਸਂਸਾਰਞ੍ਚ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ**। ਸਂਸਾਰੋ ਏਵ ਵਾ ਸਬ੍ਬੋ ਇਧ ਵਡ੍ਢਿਅਪਗਮਾਦਿਅਤ੍ਥੇਹਿ ਅਪਾਯਾਦਿਨਾਮਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਕੇਵਲਂ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਨ੍ਧਭਾਵਤੋ।

ਪਞ੍ਞਾਭੂਮਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਸਤ੍ਤਰਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੧੮. ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੬੨. ਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਇਮੇਸੁ** ਯਥਾਵਿਚਾਰਿਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ **ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ**। ਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨੰ ਵਾਚੁਗ੍ਗਤਕਰਣੰ **ਉਗ੍ਗਹੋ**, ਪਰਿਤੋ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਞਾਤੁਮਿਚ੍ਛਾ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾ**, ਸਵਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਯਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥਪਿ ਞਾਣੰ ਸ੍ਵਾਸੇਵਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਞਾਣਪਰਿਚਯੰ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਸੁਤਮਯੰ ਞਾਣੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਮੇਵ**, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਪਿ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿ ਵਿਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਸਉਪਚਾਰਾ**”ਤਿ। **ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਤਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਵਿਦਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਕੇਵਲੇਨ ਜਾਨਨਮਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੰ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਤਤ੍ਥ ਅਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਪਰਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ।

ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਜ੍ਜ ਯਥਾਭੂਤਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ। ਨਾਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਤੇਭੂਮਕਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਗਹਣੰ, ਨ ‘‘ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਨਾ, ਨਾਪਿ ‘‘ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੪, ੩੫੨; ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੦੯) ਏਤ੍ਥ ਵਿਯ ਸਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੬੬੩. ਯਾਤਿ ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਯਾਨੰ, ਸਮਥੋਵ ਯਾਨੰ ਸਮਥਯਾਨੰ, ਤੰ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮਥਯਾਨਿਕੋ। ਝਾਨੇ, ਝਾਨੂਪਚਾਰੇ ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਨਾਮੰ, ਤੇਨ **ਸਮਥਯਾਨਿਕੇਨ** । “**ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨ**”ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਭਵਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਲਕ੍ਖਣਰਸਾਦਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ** ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਧਿ ਪਨ **ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੪੨੧ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਨਮਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਨਮਨਟ੍ਠੇਨ, ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਵਾ। ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦਿਨਾਮਕਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਵਿਯ ਕੇਸਕੁਮ੍ਭਾਦਿਨਾਮਨ੍ਤਰਾਨਾਪਜ੍ਜਨਤੋ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਕਤਨਾਮਤਾਯ ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ “**ਨਾਮ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਧਿਵਚਨਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਵਿਯ ਅਧਿਵਚਨੰ ਨਾਮੰ ਅਨ੍ਤਰੇਨ ਅਨੁਪਚਿਤਸਮ੍ਭਾਰਾਨੰ ਗਹਣੰ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਨਾਮਾਯਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤਾਯ ਵੇਦਨਾਦਯੋ “**ਨਾਮ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਰੂਪੰ ਪਨ ਵਿਨਾਪਿ ਨਾਮਸਵਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵੇਨੇਵ ਗਹਣੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ, ਰੂਪੇਨ ਚ ਅਮਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਚ ਨਾਮ ਯਾਵਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਮੇਵ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਯਥਾ ਨਾਮਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਰੁਪ੍ਪਨਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੋ ‘‘ਸੀਤਾਦਿਵਿਰੋਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾਟੀ॰ ੨.੪੩੨) **ਖਨ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾਯੰ** ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਏਵੰ ਵਿਸੁੰ ਨਾਮਪਰਿਗ੍ਗਹੰ, ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਏਕਜ੍ਝੰ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਤਤੋ ਨਮਨਲਕ੍ਖਣ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੬੬੪. ਇਤਿ ਅਰੂਪਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਮੁਖੇਨ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕੋ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਸਮਥਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਸਮਥੰ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯਾਤਿ ਆਹ “**ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕੋ**”ਤਿ, ਸਮਥਭਾਵਨਾਯ ਅਮਿਸ੍ਸਿਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਯਮੇਵ** ਵਾ

ਸਮਥਯਾਨਿਕੋਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤੋ ਸਮਥਯਾਨਿਕੋ ਏਵ ਵਾ। ਤੇਨ ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਰੂਪਮੁਖੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਅਰੂਪਮੁਖੇਨੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਧਾਤੁਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਯਂ ਥਦ੍ਧਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਯਂ ਪਥਵੀਧਾਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੩੦੮) ਸਙ੍ਖੇਪਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁੱਤੇਸੁ ਤੇਰਸਸੁ ਧਾਤੁਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖੇਸੁ। ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਨਾਮ ਕੇਸੋ ਚਮ੍ਮਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤੋ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕੇਸੇ। ਕਾਯਪ੍ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਵਿਯ ਭਾਵਸ੍ਸਾਪਿ ਸਕਲਸਰੀਰਬਯਾਪਿਤਾਯ "**ਭਾਵਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯਾ**"ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਪੁਨ **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕੇਸਸਞ੍ਞਿਤੇ ਰੂਪਸਮੁਦਾਯੇ। **ਅਪਰਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁੱਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੀਸਤਿ, ਇਮਾਨਿ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ **ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ**, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। "**ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾ**"ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਤੋ ਰੂਪਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਂ ਸਸਦ੍ਦਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਕੇਸੇ, ਏਵਂ ਲੋਮਾਦੀਸੁ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੇਸੁ। **ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੂ**ਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇ ਅਟ੍ਠ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ। ਸੇਦਾਦੀਨਂ ਆਤਪੂਪਤਾਪਾਦਿਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਕਾਰੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਤੇ **ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ** ਵੁੱਤਾ।

ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਕੋਟ੍ਠਾਸਗਤੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਪਾਕਟੇਸੁ ਜਾਤੇਸੁ ਤਦਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਪਾਕਟਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤਾਨਿਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਰੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਪਰੇ ਦਸ ਆਕਾਰਾ**ਤਿ ਤੇਜੋਵਾਯੋਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨ ਅਪਰੇ ਦਸ ਆਕਾਰਾ। **ਕਮ੍ਮਜੇ**ਤਿ ਭੂਤਕਥਨਂ, ਨ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਸਿਤਾਦਿਪਰਿਪਾਚਕਸ੍ਸ ਤੇਜਸ੍ਸ ਅਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤਜੇ**ਤਿ ਚ ਏਕਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤਂ ਨ, ਅਚਿਤ੍ਤਜਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਉਤੁਜਭਾਵਤੋ। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਟ੍ਠਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਜਾ, ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ "**ਚਿਤ੍ਤਜੇ**"ਤਿ ਇਦਂ ਵਿਸੇਸਨਮੇਵ, ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਨਾਪਾਨਕਥਾਯਂ ਵੁੱਤੋਯੇਵ। **ਸੇਸੇਸੂ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚੇਵ ਉਦ੍ਧਙ੍ਗਮਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁ ਤੇਜੋਵਾਯੋਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ।

ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦੀਸੁ ਪਧਾਨਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖਾਦਯੋਤਿ ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਅਵਯਵਕਿਚ੍ਚਂ ਸਮੁਦਾਯੇ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ "**ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦਯੋ**"ਤਿ। ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਦਸਕਞ੍ਚਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ, ਏਕਯੋਗਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕਦੇਸੋ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁੱਤਗਣਨਾਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਵੁਤਿਚਤੁਸਤਾਧਿਕਾਨਿ ਸਹਸ੍ਸਰੂਪਰੂਪਾਨਿ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਵਯਵਾਨਂ ਪਨ ਤਦਵਯਵਕਲਾਪਾਨਞ੍ਚ ਭੇਦੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਅਤਿਵਿਯ ਤਤੋ ਬਹੁਤਰੋ ਰੂਪਭੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਭੇਦੋ ਇਧ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹੋਤਿ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਕਾਮਂ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾਪਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਨਾਕੁਲੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁੱਤਂ "**ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ । ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ "**ਏਕਾਸੀਤਿ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**"ਤਿ ਵੁੱਤਂ, ਲਾਭਿਨੋ ਏਵ ਪਨ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਪਾਕਟਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਧਾਰਣਤੋ। ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਸਿਕਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਾਧਾਰਣਾ। **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ**ਤਿ ਏਕਾਸੀਤਿ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਫਸ੍ਸਾਦਯੋਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇ। ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਭੇਦੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਤਤੋ ਬਹੁਤਰੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਨ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

੬੬੫. ਅਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਪਨ ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਇਚ੍ਚੇਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਤ੍ਥੇ**ਵਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁਪਦੇਸੇ। **ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁੱਤਰੂਪਾਨਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਰੂਪਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ, ਅਕਮ੍ਮਜਰੂਪਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਪਠਮਂ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਵੁੱਤਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਸੇਸਾਨਿ, ਤੇਨ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਰੂਪਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਸਪਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ "**ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਰੂਪਾਨੀ**"ਤਿ ਵੁੱਤਂ। ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਰੂਪਾਨੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਦ੍ਵੇ ਸਦ੍ਦੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ "**ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾ**"ਤਿ ਕੇਚਿਵਾਦੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਅਵਸੇਸਰੂਪਾਨੀਤਿ ''ਦਸ ਧਾਤੁਯੋ''ਤਿ ਵੁੱਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਰੂਪਧੱਮੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਛ ਨਿਪ੍ਫੰਨਰੂਪਾਨਿ। ਰੂਪਰੂਪਾਨੇਵ ਹਿ ਇਧ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹੰਤਿ, ਨ ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਿਕਾਰਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਚਕ੍ਖੁਸੰਨਿਸ੍ਸਯਰੂਪਾਰੱਮਣਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ, ਚਿੱਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤਾਯ ਦੁਵਿਧੰਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਚਿੱਤੰਤ੍ਵੇਵ ਵੁੱਤੰ। **ਏਵ**ਞ੍ਹਿ ਇਮਿਨਾ ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁੱਤੰ, ਅਵੁੱਤਞ੍ਚ ''ਸੋਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਕੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ''ਏਕਾ''ਤਿ ਪਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸੰਬੰਧਿਤਬ੍ਬੰ ''ਏਕਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂ''ਤਿ। ਅਡ੍ਢੇਨ ਏਕਾਦਸ **ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸ,** ਅਡ੍ਢੰ ਵਾ ਏਕਾਦਸਮੰ ਏਤੇਸੰਤਿ **ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸ। ਅਡ੍ਢਟ੍ਠਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੬੬੬. ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਯੰ ਵੁੱਤਨਯੇਨੇਵਾਤਿ ''ਯੰ ਲੋਕੇ ਸੇਤਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਵਿਚਿੱਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁੱਧਿ॰ ੨.੬੬੫) ਵੁੱਤਨਯੇਨ।

੬੬੭. ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਰੀਰੇਤਿ ਅਜ੍ਝੱਤੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁੱਤੰ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਭਾਵਸ੍ਸ ਗਹਿਤੱਤਾ **"ਸੱਤਰਸ ਰੂਪਾਨਿ ਸੰਮਸਨੁਪਗਾਨੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਸੰਮਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਿ ਸੰਮਸਨੰ ਉਪਗਚ੍ਛੰਤੀਤਿ **ਸੰਮਸਨੁਪਗਾਨਿ,** ਸੰਮਸਨੀਯਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਕਾਰ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਞ੍ਞੱਤਿਦ੍ਵਯੰ ਵੁੱਤੰ, **ਵਿਕਾਰ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਲਹੁਤਾਦਿੱਤਯੰ, ਇਤਰੇਨ ਆਕਾਸਧਾਤੂਤਿ ਵਦੰਤਿ। **ਆਕਾਰ**-ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞੱਤਿਦ੍ਵਯੇਨ ਸੱਧਿੰ ਲਕ੍ਖਣਰੂਪਮਾਹ। ਤੰਪਿ ਹਿ ਰੂਪਾਨੰ ਉਪ੍ਪੱਜਨਾਦਿਆਕਾਰਮੱਤੰਤਿ। **ਅਨੁਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ**ਤਿ ਤੰਤੰਕਲਾਪਾਨੰ ਅਸਙ੍ਕਰਕਾਰਣਤਾਯ ਅਨੁਰਭੂਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ । ਯਦਿ ਨ ਸੰਮਸਨੁਪਗਾਨਿ, ਆਕਾਰਾਦਿਮੱਤਾਨਿ ਚ, ਕਥੰ ਰੂਪਾਨੀਤਿ ਆਹ **"ਅਪਿਚ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿ।

੬੬੮. ਏਵੰ ਦ੍ਵਾਚੱਤਾਲੀਸਾਯ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਏਵ ਨਾਮਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਸੰਖਿੱਤਸੰਖਿੱਤਤਰਸੰਖਿੱਤਤਮਵਸੇਨ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾਤੁਵਸੇਨ, ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਵਸੇਨ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖੰਧਵਸੇਨ ਚ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤਿਸੰਖਿੱਤਨਯੇਨਾਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ।

ਯਥਾ ਚ ਧਾਤੁਆਦਿਵਸੇਨ, ਏਵੰ ਇੰਦ੍ਰਿਯਸੱਚਪਟਿੱਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥੰ? ਇੰਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਤਾਵ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ, ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਿੰਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਚਾਤਿ ਸੱਤ ਇੰਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਰੂਪੰ, ਮਨਿੰਦ੍ਰਿਯੰ, ਪਞ੍ਚ ਵੇਦਨਿੰਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਸੱਧਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚਾਤਿ ਏਕਾਦਸ ਨਾਮੰ, ਜੀਵਿਤਿੰਦ੍ਰਿਯੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਇਧ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ ਲੋਕੁੱਤਰੱਤਾ। ਦੁਕ੍ਖਸੱਚੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਸਮੁਦਯਸੱਚੰ ਨਾਮੰ, ਇਤਰਾਨਿ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ ਲੋਕੁੱਤਰੱਤਾ। ਪੱਚਯਾਕਾਰੇ ਆਦਿਤੋ ਤੀਣਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਨਾਮੰ, ਚਤੁੱਥਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਛਟ੍ਠਸੱਤਮਅਟ੍ਠਮਨਵਮਾਨਿ ਨਾਮੰ, ਦਸਮੰ ਨਾਮਞ੍ਚੇਵ ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਪੱਚੇਕੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁੱਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਇੰਦ੍ਰਿਯਸੱਚਪੱਚਯਾਕਾਰਵਸੇਨਪਿ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਪਨ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਵਿਭਾਗੇਨ ਕਥਨੇ ਪਯੋਜਨੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਮੇਵ।

੬੬੯. ਕਾਮੰ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਅਰੂਪਧੱਮੇਸੁ ਨ ਉੱਤਰੁੱਤਰਾ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾ ਸੁਖੁਮਾ, ਤਥਾਪਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਵਿਕਾਰਆਪੱਜਨਕੇ ਰੂਪਧੱਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਸੁਖੁਮਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ **"ਸੁਖੁਮੱਤਾ ਅਰੂਪੰ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ"**ਤਿ। **ਸੰਮਸਿਤਬ੍ਬ**ੰਤਿ ਸੰਮਦੇਵ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬੰ। **ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬ**ੰਤਿ ਤਥਾ ਚਿੱਤੇ ਠਪੇਤਬ੍ਬੰ। **ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬ**ੰਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਾਰਿਕਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿੱਜ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ। **ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਬ੍ਬ**ੰਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨੋ । **ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤ**ੰਤਿ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤੰ। ਆਦਿਕੱਮਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਕੱਮਟ੍ਠਾਨੰ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹੰਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਧੱਮਾ ਸੁਪਰਿਬ੍ਯੱਤੰ ਨ ਉਪਟ੍ਠੰਤਿ, ਤਾਵ ਤੇ ਤਪ੍ਪਟਿੱਛਾਦਕਸੰਮੋਹਬਲੇਨ ਅਭਿਭੂਤਾ ਅਵਿਸੁੱਧਾ ਨਾਮ ਹੋਂਤਿ, ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਜਟਿਤਾ। ਯਦਾ ਪਨ ਸੰਮਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਤੰ ਵਿਭੂਤੰ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤੇ ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਾ, ਨਿੱਜਟਾ ਚ ਨਾਮ ਹੋਂਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਥਾ ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਆਦਿਕੱਮਿਕਸ੍ਸ ਅਰੂਪਧੱਮਾ ਯੇਭੁੱਯੇਨ ਰੂਪਧੱਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵੱਤਨਾਕਾਰੇਨ

ਗਹਣਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ”**ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ‘‘ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਰੂਪਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਉਪਾਯੋ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੋ ਚਾਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਹਿ ਪਕਾਸੇਤੁਂ **“ਯਥਾ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮੁਖਸ੍ਸ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰੋ, ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਞਾਣਂ, ਆਦਾਸਂ ਵਿਯ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ, ਆਦਾਸਸ੍ਸ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤਕਾਲੋ, ਤਦਾ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਤਾਯ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਆਦਾਸਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਿਸੋਧਨਂ, ਸੁਪਰਿਮਜ੍ਜਿਤੇ ਆਦਾਸੇ ਸੁਬ੍ਯਤ੍ਤਂ ਮੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਯਨਂ ਵਿਯ ਸੁਵਿਕ੍ਖਾਲਿਤੇ ਨਿਜ੍ਜਟੇ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਤੇਲਤ੍ਥਿਕੋਪਮਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਤਿਲਪਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਲਚੁਣ੍ਣਂ। **ਕਤਕਟ੍ਠਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਤਕਬੀਜਂ। **ਕਲਲਕਦ੍ਦਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਨੁਕਦ੍ਦਮਂ।

ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਨੀਕਕਿਲੇਸਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਬਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਸਮ੍ਮੋਹਾਦਿਕਿਲੇਸਾ। **ਉਚ੍ਛੁ**ਆਦਿਉਪਮਾਸੁ ਇਦਂ ਮੁਖਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ – ਯਥਾ ਉਚ੍ਛੁਰਸਂ ਗਹੇਤੁਕਾਮੋ ਉਚ੍ਛੂਨਿ ਉਚ੍ਛੁਯਨ੍ਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਏਕਵਾਰਂ ਦ੍ਵਿਵਾਰਂ ਯਨ੍ਤੁਕ੍ਕਮਨਮਤ੍ਤੇਨ ਉਚ੍ਛੁਰਸੇ ਅਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੇ ਨ ਉਚ੍ਛੂਨਿ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਚੋਰੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਕਤਕਮ੍ਮਂ ਜਾਨਿਤੁਕਾਮੋ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਹਾਰਮਤ੍ਤੇਨ ਤੇਸੁ ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਕਥੇਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਤੇ ਮੁਞ੍ਚਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਗੋਦਮ੍ਮਕੋ ਗੋਣਂ ਦਮੇਤੁਕਾਮੋ ਧੁਰੇ ਤਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕਵਾਰਂ ਦ੍ਵਿਵਾਰਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਥੇਨ ਅਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਦਧਿਂ ਮਨ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਨਵਨੀਤਂ ਗਹੇਤੁਕਾਮੋ ਦਧਿਕਲਸਿਯਂ ਮਨ੍ਥਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਕਿਂ, ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵਾ ਮਨ੍ਥਸ੍ਸ ਭਮਨਮਤ੍ਤੇਨ ਨਵਨੀਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਨ ਦਧਿਂ ਛਡ੍ਡੇਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਮਚ੍ਛੇ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਤੁਕਾਮੋ ਏਕਵਾਰਂ ਦ੍ਵਿਵਾਰਂ ਅਗ੍ਗਿਦਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਮਚ੍ਛੇਸੁ ਅਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇਸੁ ਨ ਤੇ ਛਡ੍ਡੇਤਿ। ‘‘ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਰਿਮਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ‘‘ਅਥ ਖੋ ਨਂ ਉਚ੍ਛੁਯਨ੍ਤੇ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਪਮਤ੍ਥੋ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ।

ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭੦. ਆਕਿਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਭਿਮੁਖਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਆਕਾਰਾ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਮੁਖਭੂਤਾ ਫੁਸਨਾਨੁਭਵਨਵਿਜਾਨਨਪ੍ਪਕਾਰਾਤਿ ਆਹ **“ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਤੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕੇਸੁ ਅਸਤਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯੇ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਅਭਿਨਿਪਤਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ”**ਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨ ਸੁਪਾਕਟਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਫਸ੍ਸੇ ਪਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਆਯੂਹਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚੇਤਨਾ, ਪਟਿਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮੇਪਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ **“ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਏਵਂ ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸਮੁਖੇਨ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਤਥਾ ਕੇਸੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕੇਸੇ ਪਥਵੀਧਾਤੂ**ਤਿ ਕੇਸਸਙ੍ਖਾਤੇ ਪਥਵੀਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਪਥਵੀਧਾਤੁ। ਲਕ੍ਖਣਵਿਭਤ੍ਤਿਤੋ ਹਿ ਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਦਸ੍ਸਨਮੇਤਂ।

ਪੁਨਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੇਦਨਾਮੁਖੇਨ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਏਕਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਸ ਰਸਾਨੁਭਵਨਕਵੇਦਨਾ**ਤਿ ਥਦ੍ਧਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਵੇਦਨਾ।

ਅਪਰਸ੍ਸਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ **ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵਿਜਾਨਨ**ਨ੍ਤਿ ਥਦ੍ਧਤਾਸਙ੍ਖਾਤਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵਿਜਾਨਨਂ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਾਭਿਨਿਹਤਂ, ਕੇਵਲਂ ਵਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਵਿਞ੍ਞਾਣਮਾਹ। ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਕਕ੍ਖਲ਼ਲਕ੍ਖਣਾ’’ਤਿ ਪਟਿਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਇਤਰਂ ਪਨ ਕਕ੍ਖਲ਼ਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨਾਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖੇਪਤੋ, ਸਲਕ੍ਖਣਵਿਭਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਠਿਤਸ੍ਸ ਫਸ੍ਸਾਦਿਮੁਖੇਨ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੁਪਾਯੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ। **ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕੇਸੇ**ਤਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕੇਸਤੋ ਨਿਦ੍ਧਾਰਿਤੇ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕੇਸੇ। **ਕਕ੍ਖਲ਼ਲਕ੍ਖਣਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ‘‘ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਆਪੋਧਾਤੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣਵਿਸੇਸੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਧਾਤ੍ਵਨ੍ਤਰਾਨਿਯੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭੇਦਾਨਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਰਾਨਿਪੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਧਾਤੁਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੂ**”ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਂ ਨਯਭੇਦਂ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਧਾਤੁਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧੋ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਨਯਭੇਦਂ ਨਯਵਿਸੇਸਂ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਆਦੀਸੁ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖੇਸੁ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਯੋਜਨਾਮੁਖਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ – ਏਕਸ੍ਸ ਤਾਵ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਾ, ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬੦੦) ਨਯੇਨ ਧਾਤੁਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘‘ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ’’ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਯ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਯਾ ਰਸਾਨੁਭਵਨਕਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿਆਦਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ‘‘ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੂ’’ਤਿ, ‘‘ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵਿਜਾਨਨਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਆਯਤਨਾਦਿਵਸੇਨ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੬੭੧. ਯਥਾ ਨਾਮ ਹੇਟ੍ਠਿਮਞਾਨਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਵਸੀਭਾਵਂ ਪਾਪਿਤਮੇਵ ਉਪਰਿਞਾਨਸ੍ਸ ਪਾਦਕਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੋ ਨਿਜ੍ਜਟੋ ਨਿਗ੍ਗੁਮ੍ਬੋ ਏਵ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਪਾਦਕਂ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਾਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੇਪਿ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤੇ ਸੋ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧੋ ਏਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਬਹੂਸੁ ਅਨੁਪਟ੍ਠਿਤੇਸੂਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ “**ਸਚੇ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਪਬ੍ਬਤੇਯ੍ਯਾ ਗਾਵੀ ਵਿਯ** ਬਾਲਾ ਅਬ੍ਯਤ੍ਤਾ ਅਖੇਤ੍ਤਞ੍ਞੂ।

ਖਗ੍ਗੇਨਾਤਿ ਖਗ੍ਗਗ੍ਗੇਨ। **ਸਮੁਗ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਜੂਸਾਸਦਿਸਂ ਮਹਾਸਮੁਗ੍ਗਂ। ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਵਿਭਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨਾਮਰੂਪਂ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਮੇਵ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਭਾਗੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਪਰਿਗ੍ਗਹੇਸੁ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤੀਤਿ ਚ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਮੁਗ੍ਗਵਿਵਰਣਂ, ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦਫਾਲਨਞ੍ਚ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਮਕਤਾਲਕਨ੍ਦਞ੍ਹਿ ਭਿਨ੍ਨਸਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਤਿ। **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇਭੂਮਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸਬ੍ਬ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਯਕੋ, ਨਾਮਰੂਪਭਾਵੋ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਧੁਰੋਤਿ ਨ ਤਦੁਭਯਂ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਪਰਿਸਮਾਪਯੇਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਯਦੇਤ੍ਥ ਨਮਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ਨਾਮਂ। ਯਂ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਨ੍ਤੋਯੇਵ ਚ ਤਦੁਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਸ੍ਸਚਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ‘‘ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ‘‘ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚਾ’’ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਭਾਵੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ‘‘ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ’’ਤਿ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਤੋ ਉਦ੍ਧ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ‘‘ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇਭੂਮਕੇ ਧਮ੍ਮੇ’’ਤਿ ਪਨ ਸਬ੍ਬਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਸਮਨੁਪਗਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਏਕਂਸਤੋ ਵਿਰਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਮੋਚੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਸਬ੍ਬਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਭਿਜਾਨਂ ਅਪਰਿਜਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਵਿਰਾਜਯਂ ਅਪ੍ਪਜਹਂ ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਜਾਨਂ ਪਰਿਜਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਰਾਜਯਂ ਪਜਹਂ ਭਬ੍ਬੋ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਾਯਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰

੪.੨੬-੨੭)।

ਯਦਿ ਤੇਭੂਮਕਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਗਹਿਤਂ ‘‘ਨਾਮਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ, ਯਂ ਇਤੋ ਬਾਹਿਰਕੇਹਿ ਪਦਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਂ, ਸੇਯਜਥਿਦਂ – ਪਕਤਿਆਦਿ ਦ੍ਬਜਾਦਿ ਜੀਵਾਦਿ ਕਾਯਾਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਥਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸਦਿਸੇ ਅਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਪਵੇਦਿਤੇ ਕਾ ਤਤ੍ਥ ਅਵ੍ਵਾ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਵ੍ਵਤ੍ਰ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਤੋ। ਅਥ ਵਾ ਤੇਪਿ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵਾਭਾਵਵਸੇਨ ਨਿਚ੍ਛਿਤਾ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥਂ? ਪਕਤਿ, ਮਹਾ, ਅਹਂਕਾਰੋ, ਤਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਭੂਤਾਨਿ, ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਏਤੇ ਪਕਤਿਆਦਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਰਜਤਮਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮੋਹਾਨਂ ਸਮੁਦਾਯੋ **ਪਕਤਿ, ਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਤ੍ਤਸਮ੍ਪਵੇਦਨੀਯੋ **ਮਹਾ,** ਬੁਦ੍ਧੀਤਿ ਕੇਚਿ। ਸਤ੍ਤਰਜਾਦੀਸੁ ਅਭਿਮਾਨੋ **ਅਹਂਕਾਰੋ,** ਅਸ੍ਮਿਮਤ੍ਤਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਸਦ੍ਦਫਸ੍ਸਰੂਪਰਸਗਨ੍ਧਾ **ਤਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨਿ** ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਏਕੁਤ੍ਤਰਤਾਦਸ੍ਸਨਤੋ ਏਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਤਮ੍ਮਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵਿਜ੍ਝਵਾਸਿਏਕਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਤਮ੍ਮਤ੍ਤੇਹਿ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾ ਵਿਸੇਸਾ ਸਜਿਯਨ੍ਤਿ, ਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਪਨ ਨੇਸਂ ਸਮ੍ਪਵੇਸਨਤੋ ਏਕੁਤ੍ਤਰਤਾਤਿ ਕੇਚਿ। ਸੋਤਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਸਵਨਾਦਿਵੁਤ੍ਤਿਕਾਨਿ **ਬੁਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ,** ਵਚਨਾਦਾਨਵਿਚਰਣੁਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨਨ੍ਦਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਵਾਚਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ **ਕਮ੍ਮਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ**। ਮਨੋ ਅਨ੍ਤੋਕਰਣਂ, ਇਤਰਂ ਬਾਹਿਰਕਰਣਂ। ਗਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਆਰਦ੍ਧਾਨਿ ਪਥਵੀਉਦਕਅਗ੍ਗਿਵਾਯੁਆਕਾਸਾਨਿ **ਭੂਤਾਨਿ,** ਚੇਤਨਾਸਭਾਵੋ **ਪੁਰਿਸੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਪਕਤਿਆਦੀਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਹਿ **ਪਕਤਿ** ਤਾਵ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਮੋਹਮਤ੍ਤਤਾਯ ਨਾਮਂ, ਸਮਵਿਸਮਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਦੁਕ੍ਖਾ, ਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਆਪਨ੍ਨਾ। **ਮਹਾ**ਪਿ ‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਅਲਿਙ੍ਗਤੋ ਲਿਙ੍ਗਵਿਸੇਸਾਮਤ੍ਤੋ ਮਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਿਭਾਵਾਨੁਜਾਨਨਤੋ ਚ ਨਾਮਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਸਙ੍ਖਤਮੇਵ ਚ ਆਪਨ੍ਨਂ। ‘‘ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਤੋ ਛ ਵਿਸੇਸਾ ਸਜਿਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਸਕ੍ਕਤੇ ਵਚਨਤੋ ‘‘ਅਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਗਹਣਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵਾਨੁਜਾਨਨੇਨ **ਅਹਂਕਾਰੋ** ਅਭਿਮਾਨੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨਾਮਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਅਨਿਚ੍ਚਸਙ੍ਖਤਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਚਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਾ। ਇਤਰਂ **ਤਮ੍ਮਤ੍ਤਪਞ੍ਚਕਂ** ਗਨ੍ਧਰਸਰੂਪਫਸ੍ਸਸਦ੍ਦਭਾਵਾਨੁਜਾਨਨਤੋ ਰੂਪਂ, ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਨ ਕਾਪਿਲਾਨਂ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਮਤ੍ਤਂ। ਤੇ ਹਿ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਸੇਸਾ ਪਞ੍ਚ ਭੂਤਾਨਿ, ਏਕਾਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭੂਤੇਹਿ ਭੂਤਵਿਸੇਸਾਨੀਤਿ ਗਨ੍ਧਾਦਿਤਮ੍ਮਤ੍ਤੇਹਿ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਪਥਵੀਆਪੋਤੇਜੋਵਾਯੋਆਕਾਸਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਇਚ੍ਛਿਤਾਨਿ। ‘‘ਤਬ੍ਬਿਸੇਸਾ ਚ ਨਾਨਾਜਾਤਿਕਾ ਅਹਂਕਾਰਤੋ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਸੋਤਕਾਯਚਕ੍ਖੁਜਿਵ੍ਹਾਘਾਨਵਾਚਾਪਾਣਿਪਾਦਪਾਯੂਪਤ੍ਥਾਨਿ ਚੇਵ ਮਨੋ ਚਾਤਿ **ਏਕਾਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ**।

ਤਤ੍ਥ **ਮਨੋ** ਨਾਮਂ, ਇਤਰਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਰੂਪਂ। **ਵਾਚਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਾਵਜੋਤਕਸ੍ਸ ਅਕ੍ਖਰਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸ ਗਹਣਂ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਧਮ੍ਮਿਨੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਵ੍ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਸਿਦ੍ਧਾਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਪਰਿਣਾਮਪਕ੍ਖੇ, ਅਭਿਬਜਤ੍ਤਿਪਕ੍ਖੇਪਿ ਯਦਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਵ੍ਵਾਣੁਪ੍ਪਾਦੇਨ ਅਭਿਬਜਵ੍ਜਨਂ ਸਿਦ੍ਧਾਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ, ਅਥ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਵ੍ਵਾਣਂ ਅਤ੍ਥੇਵ। ਅਕ੍ਖਬਜਤ੍ਤਿਵਾਦੋ ਪਨ ਸਿਯਾਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਦਿਸਾਮਤ੍ਤਂ। ਦ੍ਬਜਗੁਣਕਮ੍ਮਸਾਮਵ੍ਵਵਿਸੇਸਸਮਵਾਯਾ **ਦ੍ਬਜਾਦਿਕਾ**। ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀ ਆਪੋ ਤੇਜੋ ਵਾਯੁ ਆਕਾਸੋ ਕਾਲੋ ਦਿਸਾ ਅਤ੍ਤਾ ਮਨੋਤਿ ਨਵ **ਦ੍ਬਜਾਨਿ**। ਸਦ੍ਦ ਰੂਪ ਰਸ ਗਨ੍ਧ ਫਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾ ਪਰਿਮਾਣਾਨਿ ਪੁਥੁਤ੍ਤਵ ਸਂਯੋਗ ਵਿਯੋਗ ਪਰਤ੍ਵਾ ਪਰਤ੍ਵ ਬੁਦ੍ਧਿ ਸੁਖ ਦੁਕ੍ਖ ਇਚ੍ਛਾ ਦੋਸ ਪਯਤ੍ਤ ਗੁਰੁਤ੍ਵ ਦ੍ਵਤ੍ਵ ਸ੍ਨੇਹ ਵੇਗਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਦਿਟ੍ਠਾ ਚੇਤਿ ਏਵਮੇਤੇ ਤੇਵੀਸਤਿ **ਗੁਣਾ**। ਉਕ੍ਖੇਪਨਂ ਅਵਕ੍ਖੇਪਨਮਾਕੁਚਨਂ ਪਸਾਰਣਂ ਗਮਨਮਿਤਿ ਪਞ੍ਚ **ਕਮ੍ਮਾਨਿ**। ਅਵ੍ਵਮਵ੍ਵਵਿਸਿਟ੍ਠੇਸੁ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਮਭਿਧਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸਂ-ਇਤਿ ਯਤੋ ਦ੍ਬਜਗੁਣਕਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾ ਅਤ੍ਥਿ ਏਵਾਤਿ ਏਤਂ **ਮਹਾਸਾਮਵ੍ਵਂ**। ਪਥਵੀਆਦੀਸੁ ਅਨੁਵਤ੍ਤਿਬਜਾਵੁਤ੍ਤਿਬੁਦ੍ਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਦ੍ਬਜਤ੍ਵਾਦਿ, ਤਂ ਯਥਾ ਦ੍ਬਜਤ੍ਵ ਗੁਣਤ੍ਵ ਕਮ੍ਮਤ੍ਵ ਘਟਤ੍ਵਾਦਿ, ਏਸੋ **ਸਾਮਵ੍ਵਵਿਸੇਸੋ**। ਇਹ ਤਨ੍ਤੇਸੁ ਪਟੋ, ਕਪਾਲੇਸੁ ਘਟੋਤਿ ਇਹੇਤਿ ਯਤੋ ਹੇਤੁਹੇਤੁਫਲਾਨਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਸਮਵਾਯੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, **ਸਮਵਾਯੋ**ਤਿ ਏਵਮੇਤੇ **ਦ੍ਬਜਾਦਿਕਾ**।

ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀ ਆਪ ਤੇਜ ਵਾਯੂ ਭੂਤਰੂਪਂ, ਆਕਾਸਂ ਤੇਸਂ ਅਭਾਵਮਤ੍ਤਂ, ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵਾ, ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਾਦਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ, ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ **ਕਾਲੋ**। ਤਥਾ **ਦਿਸਾ, ਅਤ੍ਤਾ** ਚ। **ਮਨੋ** ਨਾਮਂ। **ਸਦ੍ਦਰੂਪਰਸਗਨ੍ਧਾ** ਰੂਪਮੇਵ। ਤਥਾ **ਫਸ੍ਸੋ** ਭੂਤਤ੍ਤਯਸਭਾਵਤੋ। **ਸਙ੍ਖਾ** ਏਕਾਦਿਕਾ ਤਂ ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਵ੍ਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਅਵਯਵਸਮੁਦਾਯੇ ਗੁਣਵਿਸੇਸਵਸੇਨ, ਸਣ੍ਠਾਨਵਿਸੇਸਵਸੇਨ

ਵਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਦੀਘੰ, ਤਬ੍ਬਿਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਣੂ ਰਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਭਿਨ੍ਨਲਕ੍ਖਣਦੇਸੇਸੁ **ਪੁਥੁਤ੍ਤ**ਵਨ੍ਤਿ। ਭਿਨ੍ਨਦੇਸਜਾਨੰ ਸਹਭਾਵੇ **ਸੰਯੋਗੋ**ਤਿ। ਤਦਪਾਯੇ **ਵਿਯੋਗੋ**ਤਿ। ਸਮਾਨਦਿਸਾਦੇਸਗਤਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਮਹਦਬ੍ਬਨ੍ਤਰਾਨੰ ਵਸੇਨ ਪਰਮਪਰਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ। **ਬੁਦ੍ਧਿਸੁਖਦੁਕ੍ਖਇਚ੍ਛਾਦੋਸਪਯਤ੍ਤਾ** ਨਾਮਮੇਵ। **ਗੁਰੁਤ੍ਵ ਦ੍ਰਵਤ੍ਵ ਸ੍ਨੇਹਵੇਗਾ** ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਾ। ਇਤਰੋ **ਸਙ੍ਖਾਰੋ** ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੋ। **ਅਦਿਟ੍ਠੋ**ਪਿ ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ ਨਾਮਮੇਵ। **ਉਕ੍ਖੇਪਨੰ ਅਵਕ੍ਖੇਪਨੰ ਆਕੁਚਨੰ ਪਸਾਰਣੰ ਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ। ਸਦਿਸਾਸਦਿਸਤਾਯੰ ਸਾਮਞ੍ਞਵਿਸੇਸਸਞ੍ਞਾ, ਅਯੁਤ੍ਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇ ਸਮਵਾਯਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਦ੍ਰਬਜਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤੋਗਧਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਜੀਵਾਜੀਵਬਨ੍ਧ ਪੁਞ੍ਞ ਪਾਪਾਸਵ ਸੰਵਰਨਿਜ੍ਜਰਵਿਮੋਕ੍ਖਾ **ਜੀਵਾਦਿਕਾ**। ਤਤ੍ਥ **ਜੀਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਾ। ਪੁਗ੍ਗਲਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮਾਕਾਸਕਾਲੇਸੁ **ਅਜੀਵਸਞ੍ਞਾ**। ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦਫਸ੍ਸਰੂਪਰਸਗਨ੍ਧਸਣ੍ਠਾਨਬਨ੍ਧਭੇਦਸੁਖੁਮਪਰਅਪਰਾਘਾਤਪ੍ਪਭਾਚ੍ਛਾਯੋਜ੍ਜਾਕਤਮਾਨਿ ਪੁਗ੍ਗਲਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ **ਪੁਗ੍ਗਲੇ** ਰੂਪੰ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਮਤ੍ਤਤੋ। **ਧਮ੍ਮਾਧਮ੍ਮਾ** ਜੀਵਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ ਗਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਤਦਵਿਸਿਟ੍ਠਾ । **ਆਕਾਸਕਾਲਾ** ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ। **ਬਨ੍ਧੋ** ''ਕਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਸੰਯੋਗੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਤੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੋ। **ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਾਨਿ** ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਮੇਵ। ''ਕਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲਾਨਮਾਸਵੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਵੇ ਆਸਵਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਤਤੋ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠੋ **ਆਸਵੋ**। ''ਆਸਵਨਿਰੋਧੋ ਸੰਵਰੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਨਿਰੋਧੋ **ਸੰਵਰੋ**। ''ਕਮ੍ਮਫਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਕਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਿਜ੍ਜਰੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਿਪਾਕਨਿਰੋਧਨਿਮਿਤ੍ਤੰ **ਨਿਜ੍ਜਰੋ। ਮੋਕ੍ਖੋ**ਪਿ ''ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਕਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲਜੀਵਵਿਯੋਗੋ। ਤਤ੍ਥ **ਕਮ੍ਮਪੁਗ੍ਗਲਾਨੰ** ਸਦ੍ਦਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਰੂਪਮਤ੍ਤਤਾ ਪੁਞ੍ਞਾਪੁਞ੍ਞਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਰੂਪਤਾ। **ਜੀਵੇ** ਚ ਅਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਅਯੰ ਦ੍ਰਬਜਮੋਕ੍ਖੋ। ਭਾਵਮੋਕ੍ਖੋ ਪਨ ਜੀਵਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਭਾਵਾਪਰਿਣਾਮੋ ਰਾਗਾਦਯੋ ਨਾਮਮੇਵਾਤਿ ਜੀਵਾਦਯੋਪਿ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤੋਗਧਾ ਏਵ।

ਕਾਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਗਤਿਜਾਤਿਬਨ੍ਧਾਪਵਗ੍ਗਾ **ਕਾਯਾਦਿਕਾ**। ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਆਪਤੇਜਵਾਯੁਅਤ੍ਤਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇਸੁ **ਕਾਯਸਮਞ੍ਞਾ**। ਤਦਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਪਵਤ੍ਤਿਗਤਿਜਾਤਿਬਨ੍ਧਾਪਵਗ੍ਗਾ, ''ਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਕਾਯੋਤਿ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਕਾਯਤੋ ਅਞ੍ਞੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ। ''ਪਵਤ੍ਤਿਸਞ੍ਞਾ ਕਿਰਿਯਾਸੰਯੋਗਵਿਭਾਗੇਸੂ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਗਤਿਆਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਏਵ **ਪਵਤ੍ਤਿ** ਉਪਚਾਰੋ। ''ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨਤ੍ਥਨ੍ਤਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਕਾਯਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾ ਸੁਰਮਨੁਜਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਨਰਕੂਪਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਗਤਿਯੋ**। ਤਾਸੁ ਪੁਰਿਮਾਪੁਰਿਮਾਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਗਤੀਸੁ ਜਾਤਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਛਯੋਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਅਨਞ੍ਞਾ ਕਣ੍ਹਨੀਲਰਤ੍ਤਪੀਤਸੁਕ੍ਕਅਤਿਸੁਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤਾ **ਜਾਤਿਯੋ**। ਤਾ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਅਞ੍ਞਾਣਮੋਹਰਾਗਦੋਸਤਤ੍ਵਾਸਨੂਸ੍ਸਨਪ੍ਪਾਯਾ **ਸੁਕ੍ਕਜਾਤਿ,** ਅਨ੍ਤਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਅਵਗਾਹਿਤਤ੍ਵਾ ਚਾਤਿ **ਸੁਕ੍ਕਜਾਤਿ** । ''ਦੋਸੇਸੁ ਬਨ੍ਧਸਮਞ੍ਞਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ **ਬਨ੍ਧਸ੍ਸ** ਜੀਵਤੋ ਅਨਞ੍ਞਤਾ। ਅਞ੍ਞਾਣਾਦਿਦੋਸਾਭਾਵਤੋ ਅਪਵਗ੍ਗਸਿਦ੍ਧੀਤਿ **ਕਾਯਾਦਯੋਪਿ** ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ।

ਯੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ''ਪੁਰਿਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਜੀਵੋ''ਤਿਆਦਿਪਰਿਯਾਯੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਪਦਤ੍ਥੋ, ਸੋਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ, ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਤੇਪਿ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵਾਭਾਵਵਸੇਨ ਨਿਚ੍ਛਿਤਾ ਏਵਾ''ਤਿ।

ਸਮ੍ਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸੰਸਨ੍ਦਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭੨. ਸੋਤਿ ਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਮ੍ਮਿਕੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਪਰਾਮਸਨੰ। **ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਸਭਾਵਤੋ। ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਸੰਸਨ੍ਦੇਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਯਪਿ ਪਹਾਨਤ੍ਥਾਯ,** ਪਗੇਵ ''ਸਤ੍ਤੋ ਜੀਵੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਕਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਤਾਯ ਅਵਿਨਿਚ੍ਛਤਤ੍ਤਾ, ਸਨ੍ਤਾਨਾਦਿਘਨਭੇਦਸ੍ਸ ਚ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਵਿਨਾ ਸਮੂਹੇਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ''ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮੋਹੋ **ਸਤ੍ਤਸਮ੍ਮੋਹੋ**। ਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾ **ਅਸਮ੍ਮੋਹਭੂਮਿ। ਸਮ੍ਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤ**ਵਸੇਨਾਤਿ ''ਯਥਾਪੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ, ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ''ਰੂਪਞ੍ਚ ਹਿਦੰ, ਮਹਾਲਿ, ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਨਯਿਦੰ

ਰੂਪਂ ਆਬਾਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫੯; ਮਹਾਵ॰ ੨੦) ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ। ‘‘ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **‘‘ਏਤਮਤ੍ਥ’’**ਨ੍ਤਿ।

ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਾਤਿ ਅਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਹੇਤੁ। ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਤਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਏਵ ਤਸ੍ਮਿਂ **‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’**ਤਿ ਵੋਹਾਰੋ।

ਅਗਾਰਨ੍ਤ੍ਵੇਵਾਤਿ ਯਥਾ ਕਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇਸਂ ਨਾਮਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਗਾਰਮਿਚ੍ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਸਮਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯ ਤੇਸਂ ਨਾਮਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪਂ ਸਰੀਰਮਿਚ੍ਚੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਸਮ੍ਭੋਤੀਤਿ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਭੇਦਂ ਤਿਵਿਧਂ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦੇਵ ਦੁਕ੍ਖਂ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਪਬਨ੍ਧਟ੍ਠਿਤਿਵਸੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਚੇਵ ਖਣਨਿਰੋਧਆਯੁਕ੍ਖਯਨਿਰੋਧਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਮੇਵਾਤਿ ਏਵਕਾਰੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਨਾਞ੍ਞਤ੍ਰਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਨ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਯੋ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵਾ ‘‘ਜੀਵੋ’’ਤਿ ਵਾ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਭਾਵਾ ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋਤਿ।

ਉਪਮਾਹਿਨਾਮਰੂਪਵਿਭਾਵਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭੩. ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਣ੍ਠਿਤੇਸੂਤਿ ਯੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਅਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਸਨ੍ਨਿਵਿਟ੍ਠੇਸੁ ਰਥਸਮਞ੍ਞਾ, ਤੇਨ ਏਕੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਮਵਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਏਕਜ੍ਝਂ ਰਾਸਿਕਤੇਸੁ । **ਏਵਮੇਵ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਿਸਿਟ੍ਠੇ ਅਵਯਵਸਮੁਦਾਯੇ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਯਥਾ ‘‘ਰਥੋ ਗੇਹਂ ਮੁਟ੍ਠਿ ਵੀਣਾ ਸੇਨਾ ਨਗਰਂ ਰੁਕ੍ਖੋ’’ਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਰਥਾਦਿ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਮੇਵਂ। **ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੂ**ਤਿ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਞ੍ਞਿਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮੁਦਿਤੇਸੁ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ ਜੀਵੋ’’ਤਿ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਂ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਤ੍ਤੋ ਵਾ ਜੀਵੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਨਂ। ਇਦਂ **ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਨਂ** ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੬੭੪. ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ। **ਵਿਨਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਂ। **ਅਵਿਨਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਨਸ੍ਸਨਂ, ਨਿਚ੍ਚਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦ੍ਵਯਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਅਤ੍ਤਵਾਦਿਨੋ ਠਿਤਾ, ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ, ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਾ, ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਵਾਦੋਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਮਵਰੁਦ੍ਧੋਤਿ। **ਅਵਿਨਾਸਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਿਆਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਨਾਸਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ‘‘ਧਮ੍ਮੀ ਨਿਚ੍ਚੋ ਕੂਟਟ੍ਠੋ’’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਨਾਸਾਭਾਵਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ। **ਸਸ੍ਸਤੇ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਗਾਹੇ। **ਪਤਤਿ** ਕਤਵਿਨਾਸਅਕਤਬ੍ਭਾਗਮਾਦਿਦੋਸਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਖੀਰਨ੍ਵਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਖੀਰਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਯਭੂਤਸ੍ਸ, ਫਲਭੂਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਦਨ੍ਵਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨ੍ਵਯਭੂਤਸ੍ਸ **ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ** ਕਸ੍ਸਚਿ **ਅਭਾਵਤੋ। ਓਲੀਯਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ‘‘ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਭਵਾਭਿਰਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਵਨਿਰੋਧਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਭਵੇਯੇਵ ਨਿਲੀਯਤਿ ਨਾਮ। **ਅਤਿਧਾਵਤਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਹਿ ਭਵੇ ਅਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਵਾਦੀ ‘‘ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸਨ੍ਤਂ ਭਵਂ ‘‘ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਅਤਿਧਾਵਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਿਲੇਸਨਿਰੋਧੇ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਵਿਪਚ੍ਚਨਤੋ ਭਵਨਿਰੋਧੇ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੇ ਤਥਾ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਤਂ ਤਂ ਭਵਵਿਸੇਸਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਤ੍ਤਾ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਏਵਂ ਭਵਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤਂ ਅਤਿਧਾਵਤਿ ਨਾਮ।

ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਅਭਿਭੂਤਾ। **ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਚਕ੍ਖੁਮਨ੍ਤੋ।

ਕਾਮਭਵਾਦਿਭੇਦੋ ਭਵੋ ਆਰਮਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਆਰਾਮੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਭਵਾਰਾਮਾ**। ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਰਤਾ ਅਭਿਰਤਾਤਿ **ਭਵਰਤਾ**। ਭਵੇ ਸਮ੍ਮੋਦਂ ਆਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਭਵਸਮ੍ਮੁਦਿਤਾ**। ਤੀਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਭਵਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਭਵਸ੍ਸਾਦਗਧਿਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਭਵਨਿਰੋਧਾਵਹੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਅਨੁਪ੍ਪਵਿਸਤਿ। **ਨਪ੍ਪਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਨ ਓਕਪ੍ਪਤਿ। **ਨ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ। **ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਨ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਪਿਯਮਾਨਾ। **ਹਰਾਯਮਾਨਾ**ਤਿ ਲਜ੍ਜਮਾਨਾ। **ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨਾ**ਤਿ ਹੀਲੇਨ੍ਤਾ। **ਵਿਭਵ**ਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦੰ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦੁਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੁਅਭਿਨਨ੍ਦਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ "**ਯਤੋ ਕਿਰ ਭੋ**"ਤਿਆਦਿ।

ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਯਥਾਸਕੰ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਜਾਤਤ੍ਤਾ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਚ ਭੂਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਭੂਤਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਸਭਾਵਤੋ, ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ, ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਤੋ ਚ।

੬੭੫. ਏਵੰ ਸਤ੍ਤਗਾਹਤੋ ਅਵਲੀਯਨਾਤਿਧਾਵਨਦੋਸੇ, ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਨਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦਿਗੁਣੇ ਚ ਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੇਪਿ ਗਮਨਾਦਿਅਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ''ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਵਾ ''ਅਹ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਗਾਹਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੋ ਸਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ। ਸਚੇ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਥਮਿਧ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੇ ਗਮਨਾਦਿਅਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਦਾਰੁਯਨ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। "**ਖਾਯਤੀ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਨਿਜ੍ਜੀਵੇ ਦਾਰੁਮਯਯਨ੍ਤੇ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਜੀਵਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਈਹਸ੍ਸ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਤੋ, ਏਵੰ ਨਿਜ੍ਜੀਵੇ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸਤੋ ਗਮਨਾਦਿਅਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਸਈਹਸ੍ਸ ਸਬ੍ਯਾਪਾਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਸਚ੍ਚਤੋਤਿ ਭੂਤਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਞ੍ਞੰ ਜੀਵੇਨ ਯਨ੍ਤਮਿਵ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤੰ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਜੋ** ਨਿਚ੍ਚਾਤੁਰਤਾਯ **ਤਿਣਕਟ੍ਠਸਦਿਸੋ** ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਤੰ** ਨਾਮਰੂਪੰ।

ਯਮਕਨ੍ਤਿ ਯੁਗਲ਼ਕੰ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਯਮਕਭਾਵੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਭਾਵੇਨਾਤਿ ਆਹ "**ਉਭੋ ਅਞ੍ਞੋਞ੍ਞਨਿਸ੍ਸਿਤਾ**"ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਮਿੰ ਉਭੋ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਰੂਪੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਅਰੂਪੰ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੰ, ਅਰੂਪੇ ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਰੂਪੰ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਭਙ੍ਗੋ **ਪਚ੍ਚਯਾ** ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧੇਨੇਵ, ਨਾਮਰੂਪਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਾਪਿ ਉਭੋ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੬੭੬. **ਦਣ੍ਡਾਭਿਹਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਦਣ੍ਡੰ, ਦਣ੍ਡਾਭਿਘਾਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੰ ਪੁਰਿਸਵਾਯਾਮਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਭੇਰਿਯਾ ਪਨ ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਤਾਯ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ''ਅਞ੍ਞਾ ਭੇਰੀ''ਤਿ ਭੇਰੀਯੇਵ ਗਹਿਤਾ, ਨ ਦਣ੍ਡਾਦਯੋ। ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨਰੂਪਤਾਯ ਸਦ੍ਦੰ ਨਾਮਟ੍ਠਾਨਿਯੰ ਕਤ੍ਵਾ "**ਏਵਮੇਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਮਾਸੰਸਨ੍ਦਨੰ ਕਰੋਤਿ।

ਨ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਜਾਯਰੇਤਿ ਨ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਤੋ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਨਵਸੇਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੂਪਗਮਨਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਪਦੇਸਵਨ੍ਤੋ, ਯੇਨ ਤੇ ਤਤੋ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਪੁਞ੍ਜੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤੇ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੦)। **ਨ ਰੂਪਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। "**ਨੋ ਚ ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰਾ**"ਤਿ ਇਦੰ ਪਨ ਤੇਸੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਦੇਸਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੇਵਲੰ ਪਨ ਯਸ੍ਮਿੰ ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੋ, ਤਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਮਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਹੇਤੁੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਭਵਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਾ**"ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਭੇਦੰ ਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਕਾਰਣੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੁਯ ਕਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਾਕਟੰ ਰੂਪਧਮ੍ਮਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਪਹਟਾਯ ਭੇਰਿਯਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਪਾਕਟਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨੰ। ਸੇਸਗਾਥਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਾਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਤੋ। ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਨੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਬਹੁਭੇਦਤ੍ਤਾ ਸਾਮਞ੍ਞਵੋਹਾਰੇਨ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸਙ੍ਖਤਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੬੭੭. **ਨਿਤ੍ਤੇਜ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਜਹੀਨੰ ਆਨੁਭਾਵਰਹਿਤੰ। ਯਥਾ ਪਨ ਤੰ ਨਿਤ੍ਤੇਜੰ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਨ ਖਾਦਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਦ੍ਦਹਨੁਸ੍ਸਹਨਾਦੀਸੁ ਨਾਮੰ ''ਨਿਤ੍ਤੇਜ''ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ, ਨਾਪਿ ਰੂਪੰ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਬਨ੍ਧਨਾਦੀਸੁ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ''ਰੂਪੰ ਨਿਤ੍ਤੇਜ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ "**ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਖਾਦਿਤੁਕਾਮਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। "**ਅਥ ਖੋ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨਾਪਿ ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਨਿਤ੍ਤੇਜਤੰਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਪਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਭਾਵਨਮੇਵ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾ, ਨਿਰੀਹਤਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਰਵਿਰਹਤਾ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਪਾਕਟਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਥੰ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨੰ ਸਮੁਦਿਤਭਾਵੇ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਹੋਤਿ? ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯੰ ਅਹੇਤੂਨੰ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾਨੰ ਅਨ੍ਧਾਨੰ ਸਤਮ੍ਪਿ ਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਸਮੁਦਿਤੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਚੋਦਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਇਮੰ ਉਪਮੰ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਿ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ ਉਪਮਾਯਪਿ ਅਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਉਪਮੰ ਤੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਉਪਮਾਯਪਿਧੇਕਚ੍ਚੇ ਵਿਞ੍ਞੂ ਪੁਰਿਸਾ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੰ ਜਾਨਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੭)। **ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਯਦਿਪਾਹੰ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀਯੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ, ਪਾਦਕਰਣੀਯੰ ਪਨ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ, ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਕਰਣੀਯੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਸਹਿਤਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਦੇਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੋ **ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ**ਤਿਆਦਿ ਉਪਮੋਪਮੇਯ੍ਯਸੰਸਨ੍ਦਨੰ। ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਲਾਭੋ ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧੋਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਲਾਭਸ੍ਸਾਪਿ ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧਮੇਵ ਅਤ੍ਥਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਨ ਸਕੇਨ ਤੇਜੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਕਿਰਿਯਾਸੁ ਪਵਤ੍ਤਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤੇਸੰ ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਚ ਨ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਪੀਠਸਪ੍ਪਿਉਪਮਾਯ ਸਾਧਿਤਮਤ੍ਥੰ ਨਿਗਮੇਨ੍ਤੋ ''ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯੰ ਅਹੇਤੂਨੰ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ''ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕਭਾਵੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਪਰਧਮ੍ਮਵਸਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋਤਿ ਪਰੇਸੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਨੁਵਤ੍ਤਨਸੀਲਾ। **ਅਤ੍ਤਦੁਬ੍ਬਲਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਅਸਮਤ੍ਥਾ। **ਪਰਪਚ੍ਚਯਤੋ**ਤਿ ਪਰੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਜਨਕਪਚ੍ਚਯੰ ਵਦਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਜਾਯਰੇ"**ਤਿ। **ਪਰਆਰਮ੍ਮਣਤੋ**ਤਿ ਪਰੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੰ ਵਦਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਗ੍ਗਹਣੰ ਵਾ ਰੂਪਾਪੇਕ੍ਖੰ, ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੰ ਨਾਮਾਪੇਕ੍ਖੰ। **"ਪਰਧਮ੍ਮੇਹੀ"**ਤਿ ਇਦੰ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਵਿਸੇਸਨੰ। ਪੁਰਿਮਤ੍ਥੇਨ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਪਚ੍ਛਿਮਤ੍ਥੇਨ ਪਾਕਟੰ ਕਰੋਤਿ। **ਪਭਾਵਿਤਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ।

ਨਾਵਾਯਨ੍ਤਿਕੂਪਮਾਯਪਿ ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤੁੰ **"ਯਥਾਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ। **ਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਨੇਤ੍ਤਭੂਤੇ ਨਿਯਾਮਕਕਮ੍ਮਕਾਰਕਾਦਿਮਨੁਸ੍ਸੇ ਅਪਸ੍ਸਾਯ। ਨ ਹਿ ਤੇਸੰ ਅਰਣਗ੍ਗਹਣਲਙ੍ਕਾਰਸਣ੍ਠਾਪਨਉਦਕੁਸ੍ਸਿਞ੍ਚਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਨਾ ਨਾਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਦੇਸੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। **ਉਭੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਾਵੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਮਨੁਸ੍ਸਾ, ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ। **ਨਾਨਾਨਯੇਹੀ**ਤਿ ਪਠਮਾਦੀਨੰ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨੰ ਞਾਣਾਨੰ, ਤੇਸੰ ਉਪਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖਾਨਿ, ਚਤੁਧਾਤੁਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਤੇਰਸਨ੍ਨੰ ਧਾਤੁਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖਾਨੰ ਧਾਤਾਯਤਨਖਨ੍ਧਮਹਾਭੂਤਵਸੇਨ, ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਵੁਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਮਵੀਸਤਿ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ''ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੰ ਸਮ੍ਮੁਖਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿਗੁਣਿਤਾਨਿ ਸਮਸਟ੍ਠਿ, ਚੁਦ੍ਦਸ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮੁਖਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਚਾਤਿ ਚਤੁਸਤ੍ਤਤਿਯਾ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਨਯੇਹਿ ਚੇਵ ਸਮ੍ਬਹੁਲਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਰਥਗੇਹਮੁਟ੍ਠਿਵੀਣਾਸੇਨਾਰੁਕ੍ਖਦਾਰੁਯਨ੍ਤਨਲਕਲਾਪਿਭੇਰਿਜਚ੍ਚਨ੍ਧਪਙ੍ਗੁਲਨਾਵਾਮਨੁਸ੍ਸੂਪਮਾਹਿ ਚ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਤਾਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯੇਹਿ ਚ। **ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞੰ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨਾਦਿਕਾਲਭਾਵਿਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੇ ਅਤ੍ਤਗਾਹੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ। **ਨਾਮਰੂਪਾਨੰ ਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ''ਇਦੰ ਨਾਮੰ, ਏਤ੍ਤਕੰ ਨਾਮੰ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ। ਇਦੰ ਰੂਪੰ, ਏਤ੍ਤਕੰ ਰੂਪੰ, ਨ ਇਤੋ ਭਿਯ੍ਯੋ''ਤਿ ਚ ਤੇਸੰ ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਮੁਖੇਨ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨੰ। ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਮਲਵਿਸੋਧਨਤੋ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਏਤਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸੇਵ।

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦ੧ਣ੍ਣਨਾ।

੧੯. ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭੮. ਅਨਨ੍ਤਰਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ "**ਏਤਸ੍ਸੇਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਤਦਞ੍ਞਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵਾ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤੁ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਿਯੰ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨਾਮਰੂਪੰ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਕਰਣਵਚਨੰ। ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਹੇਤੁ ਹਿਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੰ ਹੋਤੀਤਿ, ਕਰਣੇ ਵਾ ਏਤੰ ਕਰਣਵਚਨੰ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਸਾਧਕਤਮਭਾਵਤੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਕਿਰਿਯਾਯ। ਯਦਾ ਹਿਸ੍ਸ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਨਿਜ੍ਜਟੋ ਨਿਗ੍ਗੁਮ੍ਬੋ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਤਦਾਨੇਨ ਕਙ੍ਖਾ ਵਿਤਰੀਯਤੀਤਿ। **ਵਿਤਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੰ ਪਨ ਞਾਣੰ ਤਥਾਧਿਗਤੰ ਵਸੀਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਝਾਨੰ ਵਿਯ ਯੋਗਿਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਠਿਤੰ ਞਾਣ**"ਨ੍ਤਿ।

ਤਨ੍ਤਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿੰ। ਤੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਾਥਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠੰ ਨਾਮਰੂਪੰ ਤਿਵਿਧਦੁਕ੍ਖਤਾਯੋਗਤੋ ਰੋਗੋ ਵਿਯ। ਪਚ੍ਚਯਾ ਚਸ੍ਸ ਰੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਪਰਿਯੇਸਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਨਿਮੁਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਤਤੋ ਵਿਮੋਚੇਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਬ੍ਬਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਯਥਾ ਵਾ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਮੇਵ ਠਿਤੇ ਯਦੇਕੇ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਅਨੁਕਮ੍ਪੇਤਬ੍ਬਕੁਮਾਰਕਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤੁਆਵਜ੍ਜਨੰ ਇਧ ਅਨੁਦਾਹਰਣੰ ਨਿਰੋਧੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਕਮ੍ਪਿਤਬ੍ਬਤਾਭਾਵਤੋ''ਤਿ, ਤਦਪਾਹਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਵਸ੍ਸਞ੍ਚੇਤੰ ਏਵੰ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੇਨੇਯਜਪੁਗ੍ਗਲਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਤ੍ਥੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾਪਵਤ੍ਤਿ ਏਵ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧਿਤਾਯ **ਮਨ੍ਦੰ**। ਵੁਡ੍ਢਤਰੋਪਿ ਕੋਚਿ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ "**ਕੁਮਾਰ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੋ ਕੋਚਿ ਪਠਮਵਯੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ''ਕੁਮਾਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥੰ "**ਦਹਰ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਯੋ ਆਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਾਰਣਕੋ ਤਰੁਣਦਾਰਕੋ, ਸੋਪਿ ''ਦਹਰੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਤਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥੰ "**ਉਤ੍ਤਾਨਸੇਯਜਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਤੂਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਕਰੁਣਾਯਿਤਬ੍ਬਤੰਯੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਕਰੋਤਿ।

ਯਥਾ ਪਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪਰਿਯੇਸਨਾਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਸੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਬਜਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਸਾਧਿਤੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਾਧਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਹੇਤੁਕਭਾਵੰ ਤਾਵ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ "**ਨ ਤਾਵਿਦੰ ਨਾਮਰੂਪੰ ਅਹੇਤੁਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ। ਹੇਤੁਮਨ੍ਤਰੇਨ ਸਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨੰ ਹੇਤੁਅਭਾਵੋ ਸਮਾਨੋਤਿ ਸਬ੍ਬਸਮਾਨਤਾ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਸੋਤਪਦੇਸਾਦੀਸੁ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਹੇਤੁਅਭਾਵੋਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ, ਚਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਰਿਭੇਦਤੋ ਉਦ੍ਧਞ੍ਚ ਹੇਤੁਅਭਾਵੋਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਚ ਅਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਅਰੂਪੀਨੰ, ਅਸਞ੍ਞੀਨਞ੍ਚ ਹੇਤੁਅਭਾਵੋਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਹੇਤੁਅਭਾਵਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਤਞ੍ਚ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਏਕਸਦਿਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ**"ਤਿ। ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤੰ ਯਦਿਦੰ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਹੀ''ਤਿ। ਯਤ੍ਤਕਾ ਲੋਕੇ ਵਿਸੇਸਾ, ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਞ੍ਚ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਗਹਣੰ ਕਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਭਾਵੇ ਵਿਸਿਟ੍ਠਤਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਏਕਸਦਿਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਏਕਸਦਿਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਏਕਸਦਿਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਅਹੇਤੁਭਾਵੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧੇ ਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦੀ ਵਦੇਯਜ ''ਨ ਇਦੰ ਅਹੇਤੁਕੰ ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਸਹੇਤੁਕੰ, ਕੇਨ ਪਨ ਹੇਤੁਨਾ ਸਹੇਤੁਕਨ੍ਤਿ? ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਨਾ''ਤਿ।

ਆਦਿ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਕਤਿਪੁਰਿਸਪਜਾਪਤਿਕਾਲਾਦੀਨੰ ਗਹਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਨ ਨਾਮਰੂਪੰ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕੰ ਨਾਮਰੂਪਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਮਾਨਤ੍ਤਾ ਇਸ੍ਸਰਪਕਤਿਆਦਿਨਮੇਵ

ਅਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਪਨ ਅਸਤੋ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਤੋ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸਤਿ ਸਾ ਏਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਦਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਏਕਸਦਿਸਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਥ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਮੇਵ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕਂ, ਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਅਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਂ, ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਚ ਵ◌ਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਸ੍ਸਰਾਦੀਹਿਪਿ ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਚ ਤਦਪਿ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਂ ਸਙ੍ਖਤਮੇਵ◌ਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਤਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਹੇਤੁਕਤਾ ਤਸ੍ਸ ਆਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਹੇਤੁਕਭਾਵ◌ਾਪਤ੍ਤਿਤੋ**”ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਨ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕਂ ਨਾਮਰੂਪਂ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਕਮੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਏਵ◌ਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤਂ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਿਰਪੇਕ੍ਖਕਾਰਣਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ, ਸਬ੍ਬੇਸਂਯੇਵ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ, ਯਤ੍ਤਕੇਹਿ ਤਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਕਪ੍ਪੇਯਜੁਂ, ਤਾਸਞ੍ਚ ਇਚ੍ਛਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਕੋ ਵ◌ਿਬਨ੍ਧੋ। ਅਥ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਚੇ? ਤਦੇਵ ਹੇਤੁ ਕਾਰਣਂ, ਕਿਮਞ੍ਞੇਨ ਅਦਿਟ੍ਠਸਾਮਤ੍ਥਿਯੇਨ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਪਯੋਜਨਂ? ਦਿਟ੍ਠਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ ਤਦਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਪਿ ਤਦਭਾਵ◌ੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਾਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਪਿ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਅਭਾਵ◌ੇ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਂ, ਭਾਵ◌ੇ ਚ ਭਾਵ◌ਂ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਚਕ੍ਖੁਨੋ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਯ੍ਵ◌ਾਯਂ ਯਮਕਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਾਨਂ ਜਨਕਜਨਨੀਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਾਦਿਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਸਮਭਾਵ◌ੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਦਿਵ◌ਿਸੇਸੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਚ ਸਸਨ੍ਤਾਨੇ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵ◌ਾ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਹੇਤੁਕੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਏਵਮਿਸ੍ਸਰਾਦਿਕਸ੍ਸ। ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਹਿ ਭਾਵ◌ਾਭਾਵ◌ੇ ਫਲਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ਾਭਾਵ◌ੇਹਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਯੇਯਜ। ਨ ਚ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤੇ ਤਦਕਾਰਣਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਵ◌ੇਕਲ੍ਲੇਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਾਰਣਮਿਸ੍ਸਰੋ।

ਅਥਾਪਿ ਸਗ੍ਗੋ ਏਵ◌ਂ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਹੇਤੁਕੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚੇਯਜ, ਸੋਪਿ ਸਗ੍ਗਪ੍ਪਕਾਰੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯਜ। ਨ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਹਿਤਕਾਰਣਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਨਿਚ੍ਚੇ ਚ ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖਕਾਰਣੇ ਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਦਿਯੇਵ ਨ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਯਾਵ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਕਂ ਕਾਰਣਂ, ਤਾਵ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਅਥਾਪਿ ਵਦੇਯਜ ‘‘ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਕਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਯਦੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਦਿ ਪਰੋ ਵਦੇਯਜ ‘‘ਇਧ ਬੁਦ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬੋ ਭਾਵ◌ਾਨਂ ਰਚਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ ਦਿਟ੍ਠੋ, ਯਥਾ ਤਂ ਘਟਗੇਹਾਦੀਨਂ। ਅਤ੍ਥਿ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਂ ਸਰੀਰਪਦੁਮਾਦੀਨਂ ਰਚਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨਾਪਿ ਬੁਦ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬੇਨ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਸ ਚ ਸੋ ਬੁਦ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬੋ, ਸੋ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਨ ਨਾਮਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਕਾਰਣੇਨ ਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬ’’ਨ੍ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਅਸਿਦ੍ਧਂ, ਰਚਿਤਾ ਸਰੀਰਪਦੁਮਾਦਯੋਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਵ◌ੇਸਵਸੇਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਪਟ੍ਠਪਨਂ ‘‘ਰਚਨਾ’’ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਨੇਕਨ੍ਤਿਕੋ ਚਾਯਂ ਅਬੁਦ੍ਧਿਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਦਿਟ੍ਠੋ ਹਿ ਨ੍ਹਾਰੁਆਦੀਨਂ ਅਗ੍ਗਿਸਂਯੋਗੇਨ ਰਚਨਾਵ◌ਿਸੇਸੋ, ਤਥਾ ਵ◌ਿਸੁਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬਚਮ੍ਮਾਦੀਨਂ। ਯਦਿ ਪਨਾਯਮਿਸ੍ਸਰਾਦਿਕੋ ਗਵਸ੍ਸਜਗਦ੍ਭਾਦੀਨਂ ਕਰੀਸਾਵਤ੍ਤੇ ਪਟਿਮਹੁਤਂ ਰਚੇਯਜ, ਉਮ੍ਮਤ੍ਤੋ ਵ◌ਿਯ ਵ◌ਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਸਿਯਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਲੋਕਂ ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵ◌ਾ ਸਜ੍ਜੇਯਜ ਲੋਕਤ੍ਥਂ ਵ◌ਾ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ਯਦਿ ਪੁਰਿਮੋ ਮਕ੍ਖੋ ਕਤਕਿਚ੍ਚੋ ਨ ਸਿਯਾ ਲੋਕੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ, ਕਸ੍ਮਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਹਿਤਦੁਕ੍ਖਾਵਹਂ ਪਾਪਂ ਨਿਰਯਾਦਿਂ, ਜਰਾਮਰਣਾਦਿਞ੍ਚ ਸਜਤਿ? ਅਥ ਤਦੁਭਯਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵ◌ਾ ਕੀਲ਼ਤ੍ਥਂ ਸਜਤਿ। ਕੀਲ਼ਾ ਚ ਨਾਮ ਰਤਿਅਤ੍ਥਾ ਹੋਤਿ। ਵ◌ਿਨਾ ਕੀਲ਼ਾਯ ਰਤਿਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਰਤਿਅਤ੍ਥਞ੍ਚ ਕੀਲ਼ਮਾਰਭਨ੍ਤੋ ਰਤਿਯਂ ਇਸ੍ਸਰੋ ਅਨਿਸ੍ਸਰੋ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਪਯੋਜਨਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸਜੇਯਜ, ਤਸ੍ਸ ਚਾਯਂ ਸਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਵ◌ਾ ਸਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਾ ਵ◌ਾ। ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਾ ਵ◌ਾ। ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਸਹੇਤੁਕਾ, ਸੋ ਚਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਪਰਤੋ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਭੂਤੋ ਸਿਯਾ ਅਤ੍ਤਤੋ ਵ◌ਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਤੋ ਚੇ ਸਮ੍ਭੂਤੋ, ਯਦਸ੍ਸ ਸੋ ਲਦ੍ਧੋ, ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਵ◌ੇਯਜਾਵਚ੍ਚਕਰਸਦਿਸੋ ਸਿਯਾ। ਅਥ ਅਤ੍ਤਤੋ ਤਦੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਯਂ ਕੀਦਿਸੋ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਮਿਦਂ ਆਲੁਨਵ◌ਿਸਿਣਂ ਆਕੁਲਬਜਾਕੁਲਂ ਗੋਯੂਥੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗਸਦਿਸਫੇਣਪਿਣ੍ਡਸਮਂ ਅਵ◌ਿਮਦ੍ਦੁਕ੍ਖਮਂ ਅਸਾਰਂ। ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਪਸਙ੍ਗੋ, ਯਥਾਧਿਕਤਮੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਨਾਮਰੂਪਂ ਨ ਅਹੇਤੁਕਂ, ਨਾਪਿ ਇਸ੍ਸਰਾਦਿਵ◌ਿਸਮਹੇਤੁਕਂ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਤੇ**ਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ।

੬੭੯. ਓਲ਼ਾਰਿਕਤ੍ਤਾ, ਸੁਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੁਕਰੋਤਿ "**ਇਮਸ੍ਸ ਤਾਵ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮੰ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਵ◌ਿਧਿੰ ਆਰਭਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਹੇਤੁਵ◌ਿਸਮਹੇਤੁਵ◌ਾਦਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੋਤਿ, ਏਵ◌ੰ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵ◌ਿਰਾਗਾਵਹਭਾਵ◌ੇਨ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਰਤਿਨਿਵਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਤੰ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਸੁਚਿਭਾਵਪਟਿਸੇਧਨਮੁਖੇਨ ਅਸੁਚਿਭਾਵ◌ੰ ਵ◌ਿਭਾਵ◌ੇਤੁੰ "**ਅਯੰ ਕਾਯੋ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ ਅਸੁਚਿਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਸਯੰ ਸੁਚਿਸਮ੍ਮਤਾਨੇਵ◌ਾਤਿ ਤੰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗ੍ਗਹਣੰ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵ◌ਾ –

''ਯਥਾ ਸਙ੍ਕਾਰਧਾਨਸ੍ਮਿੰ, ਉਜ੍ਝਿਤਸ੍ਮਿੰ ਮਹਾਪਥੇ।
ਪਦੁਮੰ ਤਤ੍ਥ ਜਾਯੇਥ, ਸੁਚਿਗਨ੍ਧੰ ਮਨੋਰਮ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੫੮)।

"**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀ**"ਤਿ ਇਦੰ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਵਤ੍ਤੀਸੁ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤੰ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਤਾਵਚਨੰ, ਉਦਰਪਟਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਤੋ ਕਰਣਾਦਿਵਚਨੰ, ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਜੇਗੁਚ੍ਛਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤਾਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ ਯਦੇਕਚ੍ਚੇਹਿ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਪੁਰਤੋ ਚ ਕਰਣੰ ਕਿੰ ਸਿਯਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾਲੇਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਅਪਾਹਤੰ ਹੋਤਿ। "**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਬੀਜੰ ਵ◌ਿਯ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਤਾਯ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। "**ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਤ੍ਤਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਅਙ੍ਕੁਰਸ੍ਸ ਪਥਵ◌ੀਸਲਿਲਪਾਰਿਸਿਆਦਯੋ ਵ◌ਿਯ ਆਹਾਰੋ ਸਾਧਾਰਣਕਾਰਣਤਾਯ **ਪਚ੍ਚਯੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਯਥਾਰਹੰ ਹੇਤੁ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭਵ◌ੇਸੁ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਦੋਸਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਪਤ੍ਥਨਾ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਭਾਵ◌ੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਭਵ◌ਾਨੰ ਹੇਤੁਭੂਤਾ ਜਨਕਸਹਾਯਤਾਯ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੰਸਹਜਾਤਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾ, ਅਪਸ੍ਸਯਭੂਤਾ ਚਾਤਿ "**ਮਾਤਾ ਵ◌ਿਯ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਪਿਤੁ ਜਨਿਤਸੁਕ੍ਕੇ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਪਿਤਾ ਜਨਕੋ, ਏਵ◌ੰ **ਕਮ੍ਮੰ** ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕਤ੍ਤਾ **ਜਨਕੰ** ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾ **ਧਾਤਿ** ਜਾਤਸ੍ਸ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਪੋਸਨਵਸੇਨ ਸਨ੍ਧਾਰਿਕਾ, ਏਵ◌ੰ **ਆਹਾਰੋ** ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਨ੍ਧਾਰਕੋ** ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਪਕਾਰਨ੍ਤਰੇਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਕਟੰ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਵ◌ਿਧਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚਾਤਿ ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦਿਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਪਚ੍ਚਯਜਾਤੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਰੂਪੇ ਚਾ**ਤਿ ਪਨ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਥਾ ਬਹੁਲੰ ਬਾਹਿਰਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵ◌ੰ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਬਾਹਿਰੰ ਪਚ੍ਚਯਜਾਤੰ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਟਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੰ ਲਦ੍ਧਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਪੁਰੇਜਾਤਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵ◌ਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਤ੍ਥਿਅਵ◌ਿਗਤਵਸੇਨ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪੁਰੇਜਾਤਅਤ੍ਥਿਅਵ◌ਿਗਤਵਸੇਨ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਸਹਜਾਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵ◌ੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਵਚਨਭੇਦੇ ਪਨ ਕਾਰਣੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਚ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਵ◌ਿਯ ਸਹਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸੋਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ''ਤਿਣ੍ਣੰ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿਆਦਿਪਾਠਸ੍ਸ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੪; ੩.੪੨੧, ੪੨੫-੪੨੬; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੩-੪੫; ਕਥਾ॰ ੪੬੫, ੪੬੭) ਵ◌ਿਯ ''ਸੋਤਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ''ਤਿਆਦਿਪਾਠਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਏਵ◌ੰ ਸਮ੍ਮਸਨੁਪਗੰ ਸਬ੍ਬੰ ਨਾਮੰ ਸਹਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੰ ਕਰੋਤੀ**"ਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾਤਿ ਏਤਰਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨ ਕੇਵਲੰ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠੰ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਦਿਸੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਏਤਰਹਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਹੇਵ ਅਤੀਤੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥਾਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਦਿਸਤਾਪਿ ਪਚ੍ਚਾਮਟ੍ਠਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

੬੮੦. ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤੰ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਬਨ੍ਧਕੋਟ੍ਠਾਸੰ। **ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ। **ਅਹੋਸਿੰ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਾਕਾਰੰ, ਅਧਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਕਾਰਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਤੀਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤੰ, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਲਿਙ੍ਗੁਪਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਗਹਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਦੇਵ◌ਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਨੁ ਖੋ''ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਕਥੰ**

ਨੁ ਖੋਤਿ ਸਣ੍ਠਾਨਾਕਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਦੀਘੋ ਨੁ ਖੋ ਅਹੋਸਿਂ, ਰਸ੍ਸਓਦਾਤਕਾਲ਼ਪਮਾਣਿਕਅਪ੍ਪਮਾਣਿਕਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਤਰੋ''ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਇਸ੍ਸਰਨਿਮ੍ਮਾਨਾਦਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਕੇਨ ਨੁ ਖੋ ਪਕਾਰੇਨ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਕਾਰਤੋ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਕਿਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਿਂ ਅਹੋਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿਆਦਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ''ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੁ ਖੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਅਹੋਸਿਂ...ਪੇ॰... ਦੇਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੁ ਖੋ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਅਹੋਸਿ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੇਵ ਚ **ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲਾਧਿਵਚਨਂ। **ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਾਕਾਰਂ, ਉਚ੍ਛੇਦਾਕਾਰਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਨਾਗਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਂ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਞ੍ਚ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਏਤਰਹਿ ਵਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮਾਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਿਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤਮਾਨਕਾਲਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਥਂਕਥੀ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਹੋਤਿ। **ਅਹਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਪਨੇਤਨ੍ਤਿ। ਯੁਤ੍ਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਾ ਏਤ੍ਥ ਚਿਨ੍ਤਾ। ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕੋ ਵਿਯ ਹਿ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। **ਨੋ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਕਿਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮੀ**ਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯੋਵ ਸਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਤ੍ਤਿਯਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁ। **ਕਥਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ''ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਜੀਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਦੀਘਾਦਿਭਾਵਂ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ ''ਕਥਂ ਨੁ ਖੋਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਕੁਤੋ ਆਗਤੋ, ਸੋ ਕੁਹਿਂ ਗਾਮੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਆਗਤਿਗਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਙ੍ਖਤਿ। **ਸਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਹੀਯਤੀ**ਤਿ ਸਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਾਪਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਹੀਯਤਿ।

੬੮੧. ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਤੋ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਮਸ੍ਸ ਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ, ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਕੋ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਤੋ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਮਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਤੋ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਭੇਦਤੋ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਦਿਅਞ੍ਞਤਰਭੇਦਵਸੇਨ **ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸਾਪਿ**। ਯਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਛਦ੍ਵਾਰਿਕਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਛਦ੍ਵਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤਂ ਯਥਾ ਛਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇਨਾਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਸ੍ਸਾਪੀ**"ਤਿ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਾਦਿਤੋ। **ਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਕੋ**ਤਿ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਕੋ , ਕਮ੍ਮਭਵਙ੍ਗਾਦਿਕੋ ਚ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵਾਰਚ੍ਛਕ੍ਕਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਨਾਮਸ੍ਸੇਵ ਸਾਧਾਰਣੋ, ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਪਨ ਅਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਨਾਮਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕਨਾਮਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਚ ਨਾਮਸ੍ਸ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਚ ਤਦਞ੍ਞਨਾਮਰੂਪਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਸਭਾਗੋ, ਉਤ੍ਤੁਸਭਾਗੋ ਚ ਆਹਾਰੋ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣੋ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਦਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣੋਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਸਾਧਾਰਣੋ, ਅਸਾਧਾਰਣੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਯਥਾਰਹਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਨਾਮ ਅਨਧਿਗਤਾਰਹਤ੍ਤੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋਤਿ ਤਦਪੇਕ੍ਖਾਯ **"ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਦਿਕੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇ**ਵਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸ੍ਸ, ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਚਕ੍ਕਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਵਿਪਰੀਤੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਥਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਿਪਰੀਤੋ ਅਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਤਥਾ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਕੁਸਲਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਅਕੁਸਲਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। **ਕਮ੍ਮਾਦਿਕੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਯੋ ਵਿਯ ਗਤਿਕਾਲਾਦਯੋਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਭਵਙ੍ਗਾਦਿਕੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਨ੍ਤੀਰਣਪਰਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾਰਹਤ੍ਤਾਦਿਕੋ। ਤਤ੍ਥ **ਭਵਙ੍ਗਂ** ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਨਂ, **ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ** ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਸ੍ਸ, **ਪਰਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾ** ਯਥਾਰਹਂ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਕਿਰਿਯਾਨਂ, **ਅਰਹਤ੍ਤਂ** ਆਵਜ੍ਜਨਵਜ੍ਜਾਨਂ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਚੇਤਨਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਸਾ ਚ ਖੋ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ ਵਿਪਾਕਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੨੭)। ਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ''ਹੇਤੂ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧)। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਰੂਪਜਨਕਪਚ੍ਚਯੇਸੁ। ਅਤੀਤਤੋ ਏਵ ਕਮ੍ਮਤੋ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਮ੍ਮਂ ਅਤੀਤਮੇਵ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ**"ਤਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤੋ ਕਮ੍ਮਤੋ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਏਵ ਫਲੇਨ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਨ ਚ ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਮਿਚ੍ਛਿਤਂ ਵਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੇ ਕੁਦਾਚਨਂ ਕਰਿਯਮਾਨਮੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਫਲਂ ਦੇਨ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਵਾ ਆਗਮੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਇਦਮਪਿ ਨ ਦਿਟ੍ਠਂ, ਯਂ ਵਿਨਟ੍ਠਤੋ ਹੇਤੁਤੋ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ, ਮਤੋ ਵਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟੋ ਵਸ੍ਸਨ੍ਤੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਮਦਿਟ੍ਠਂ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਬਨ੍ਧਵਿਚ੍ਛੇਦੇ, ਇਦਂ ਪਨ ਅਰੂਪਂ ਪਬਨ੍ਧੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਉਪਮਾ ਨ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ। ਕਮ੍ਮਤੋ ਹਿ ਅਤੀਤਤੋ ਏਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ, ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਚ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧)। ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਰੂਪਂ ਜਨੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਬਲਵਤਾ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਤੁਆਹਾਰਾ... ਪੇ॰... ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ, ਬਾਹਿਰਂ ਉਤੁਂ, ਆਹਾਰਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਉਤੁਆਹਾਰਾ ਰੂਪਂ ਜਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵਨ੍ਤਿ ''ਸਾਧਾਰਣਾਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ।

੬੮੨. **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ। **ਭਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਮਰਣਂ। **ਜਰਾਮਰਣਂ ਨਾਮ ਜਾਤਿਯਾ ਸਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਫਲਦਸ੍ਸਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾ ਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਕ੍ਕਮੇਨ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੁਕਰੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ **ਭਵੇ ਸਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਭਵੇ ਸਤਿ।

੬੮੩. **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਅਨੁਲੋਮਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਲੋਮਨਯੇਨ ਆਦਿਪਾਪਨਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਅਨੁਲੋਮਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ। ''ਅਸਤਿ ਜਾਤਿਯਾ ਨਤ੍ਥਿ ਜਰਾਮਰਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੪) ਹਿ ਪਟਿਲੋਮਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ''ਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ, ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ, ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਚ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੁਕਰੋਤਿ।

੬੮੪. **ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਭਵਸ੍ਮਿਂ ਮੋਹੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। ਕਮ੍ਮਸਹਾਯਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਂ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਵਸੇਨਾ"**ਤਿ।

੬੮੫. ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲਂ ਕਮ੍ਮਂ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ**। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲਂ ਕਮ੍ਮਂ **ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਂ। ਅਪਰਾਪਰਿਯਾਯੇ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਰਾਨਾਗਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਯੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਵਤ੍ਤੇ। **ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਹੋਸਿ ਏਵ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਅਹੋਸਿ, ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮਂ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਤਾਯ, ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਤਾਯ ਚ ਬਲਵਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਾਤਿਸਯਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਠਮਜਵਨਚੇਤਨਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਫਲਦਾਯਿਨੀ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਾ** ਨਾਮ। ਸਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਬਲਵਤਿ ਜਵਨਸਨ੍ਤਾਨੇ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪਕਾਰਾਪਕਾਰਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਆਸੇਵਨਾਲਾਭੇਨ ਅਪ੍ਪਵਿਪਾਕਤਾਯ ਚ ਪਠਮਜਵਨਚੇਤਨਾ ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੁਪਰਮਾਪੇਕ੍ਖਂ, ਓਕਾਸਲਾਭਾਪੇਕ੍ਖਞ੍ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਇਧੇਵ ਪੁਪ੍ਫਮਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਮਤ੍ਤਂ ਫਲਂ ਦੇਤਿ। **ਤਥਾ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਦਾਨਂ ਨਾਮ ਉਪਧਿਪਯੋਗਾਦਿਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਤਦਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥਸਾਧਿਕਾ**ਤਿ ਦਾਨਾਦਿਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ। ਕਾ ਪਨ ਸਾਤਿ ਆਹ **"ਸਤ੍ਤਮਜਵਨਚੇਤਨਾ"**ਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਵਿਸੇਸਾ, ਪੁਰਿਮਜਵਨਚੇਤਨਾਹਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਾ ਚ ਸਮਾਨਾ ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਦਾਯਿਨੀ **ਉਪਪਜ੍ਜਵੇਦਨੀਯਕਮ੍ਮਂ** ਨਾਮ। **"ਸਤਿ ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸਤਿ ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਪਕ੍ਖੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨੋਕਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

੬੮੬. **ਯਂ ਗਰੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਅਕੁਸਲਂ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਕੁਸਲਂ ਮਹਾਨੁਭਾਵਂ ਕਮ੍ਮਂ। **ਯਂ ਬਹੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਬਹੁਲਂ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ ਕਤਂ ਸਮਾਸੇਵਿਤਂ। **ਮਰਣਕਾਲੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਬ੍ਯਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤਂ। ਆਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਕਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ

ਨ੍ਤੀਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **“ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਯਂ ਬਹੁਲ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਮ੍ਮਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਆਕਡ੍ਢਨਾਨੁਜਾਨਨਤੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਵਸੇਨ ਹਿ ਗਰੁਕਾਦਿਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਗਰੁਕਂ ਸਬ੍ਬਪਠਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਗਰੁਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਗਰੁਕੇ ਅਸਤਿ ਬਹੁਲੀਕਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ ਆਸਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਸਤਿ ‘‘ਕਟਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪਨਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਪੁਰਿਮਜਾਤੀਸੁ ਕਤਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਬਹੁਲਾਸਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਕਤੇਸੁ ਚ ਬਲਾਬਲਂ ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ, ਪਾਪਤੋ ਪਾਪਨ੍ਤਰਂ, ਕਲ੍ਯਾਣਞ੍ਚ, ਕਲ੍ਯਾਣਤੋ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਨ੍ਤਰਂ, ਪਾਪਞ੍ਚ, ਬਹੁਲੀਕਤਤੋ ਚ ਮਹਤੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬਕਤਾਦਿ, ਅਪ੍ਪਞ੍ਚ। ਬਹੁਲਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇਨ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਦਿਜਨਨਤੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਸੇਸਸ੍ਸ ਵਾ ਅਪਰਾਪਰਿਯਾਯੇ ਵੇਦਨੀਯਸ੍ਸ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਤਾਯ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਪਰਿਣਾਮਵਿਸੇਸਤੋਤਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਆਹਿਤਬਲਂ ਪਠਮਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। **ਮਹਾਨਾਰਦਕਸ੍ਸਪਜਾਤਕੇ** ਵਿਦੇਹਰਞ੍ਞੋ ਸੇਨਾਪਤਿ ਅਲਾਤੋ, ਬੀਜਕੋ ਦਾਸੋ, ਰਾਜਕਞ੍ਞਾ ਰੁਚਾ ਚ ਏਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭਗਵਤਾ –

> ‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ , ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ , ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ ਵਿਨਿਪਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।
>
> ‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੀ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।
>
> ‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ।
>
> ‘‘ਤਤ੍ਰਾਨਨ੍ਦ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ...ਪੇ॰... ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਸ੍ਸ ਤਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੀਯਂ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਵਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮਤ੍ਤਾ ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਾ, ਤੇਨ ਸੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਅਪਾਯਂ ...ਪੇ॰... ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਸੋ ਇਧ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਪਟਿਵਿਰਤੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠੇ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ ਉਪਪਜ੍ਜ ਵਾ ਅਪਰੇ ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੩)।

ਕਿਂ ਬਹੁਨਾ ਯਂ ਤਂ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਮਹਾਕਮ੍ਮਵਿਭਙ੍ਗਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਸੇਵਾਯਂ ਵਿਸਯੋ, ਯਦਿਦਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤੇਨ ਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਪਾਕਤਾ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਂ।

੬੮੭. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਜਨਕੰ। ਤੇਨਾਹ “**ਤੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤੇਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਜਨੇਤੀ**”ਤਿ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ, ਨਾਮਰੂਪਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਚਿਰਤਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੰ। ਤੇਨਾਹ “**ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀ**”ਤਿ। ਉਪਪੀਲ਼ਕੰ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਬਨ੍ਧੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਸਣਿਕੰ ਸਣਿਕੰ ਤੰ ਹਾਪੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੰ ਪੀਲ਼ੇਤਿ ਬਾਧਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁੰ ਨ ਦੇਤੀ**”ਤਿ। **ਘਾਤੇਤ੍**ਵਾਤਿ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੰ ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਪਟਿਬਾਹਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ “**ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੰ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍**ਵਾ”ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਕਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸੰ ਕਰੋਤੀ**”ਤਿ। ਵਿਪਚ੍ਚਨਾਯ ਕਤੋਕਾਸੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਿਪਕ੍ਕਮੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਏਵੰ ਪਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਤੇ ਓਕਾਸੇ ਤੰ ਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**”ਤਿ। **ਉਪਪੀਲ਼ਕੰ** ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿ, ਨ ਸਯੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ। **ਉਪਘਾਤਕੰ** ਪਨ ਦੁਬ੍ਬਲੰ ਕਮ੍ਮੰ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ। ਬਹ੍ਵਾਬਾਧਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯੂਪਨਿਪਾਤੇਨ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਿਬਾਧਕੰ **ਉਪਪੀਲ਼ਕੰ,** ਤਥਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸੇਵ ਉਪਚ੍ਛੇਦਕੰ **ਉਪਘਾਤਕੰ**। ਕਮ੍ਮੰ ਉਪਘਾਤੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਕਰਣੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨੇ ਸਤਿ ਜਨਕਮੇਵ ਸਿਯਾ, ਜਨਕਾਦਿਭਾਵੋ ਨਾਮ ਵਿਪਾਕੰ ਪਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਕਮ੍ਮੰ ਪਤੀਤਿ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸੇਵ ਉਪਘਾਤਕਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਵੀਮੰਸਿਤਬ੍ਬੰ।

ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸੋ ਕਮ੍ਮਾਨੰ ਬਲਾਬਲਭੇਦੋ। **ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ** ਵਿਪਾਕਵਿਸੇਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਦਿਭੇਦੋ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਸ੍ਮਿੰ ਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੰ, ਪਵਤ੍ਤੇ ਚ ਵਿਪਾਕਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਤੰ **ਜਨਕੰ**। ਯਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਕਤੇ ਅਞ੍ਞੇਨ ਜਨਿਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਾ ਫਲਸ੍ਸ ਵਿਬਾਧਕਵਿਚ੍ਛੇਦਕਪਚ੍ਚਯਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਜਨਕਾਨੁਭਾਵਾਨੁਰੂਪੰ ਪਰਿਪੋਸਚਿਰਤਰਪ੍ਪਬਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੰ **ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੰ**। ਜਨਕੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੰ ਕੁਸਲਫਲੰ ਵਾ ਅਕੁਸਲਫਲੰ ਵਾ ਯੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤੇਨ ਰੋਗਧਾਤੁਸਮਤਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਬਾਧੀਯਤਿ, ਤੰ **ਉਪਪੀਲ਼ਕੰ** । ਯੇਨ ਪਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਜਨਕਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਸੇਨ ਚਿਰਤਰਪ੍ਪਬਨ੍ਧਾਰਹਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨੰ ਫਲੰ ਵਿਚ੍ਛੇਦਕਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਪਹਞ੍ਞਤਿ ਵਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਤੰ **ਉਪਘਾਤਕੰ**। ਤਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਕੁਸਲਭਾਵੰ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਗਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਾਬਾਧਦੀਘਾਯੁਕਤਾਸੰਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਅਕੁਸਲਭਾਵੰ ਬਹ੍ਵਾਬਾਧਅਪ੍ਪਾਯੁਕਤਾਸੰਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਦੇਵਦਤ੍ਤਾਦੀਨੰ, ਪਨ ਨਾਗਾਦੀਨੰ, ਇਤੋ ਅਨੁਪਦਿਨ੍ਨੇਨ ਯਾਪਨਕਪੇਤਾਨਞ੍ਚ ਨਰਕਾਦੀਸੁ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨੁਪਪੀਲ਼ਨੁਪਘਾਤਕਾਨਿ ਨ ਨ ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੋ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾਵੇਣਿਕਤਾਯ ਅਸਾਧਾਰਣਸ੍ਸੇਵ ਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾਦਿ “**ਅਸਾਧਾਰਣੰ ਸਾਵਕੇਹੀ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਕਦੇਸਤੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬੰ** ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਜਾਨਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਅਜਾਨਨੇ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਨ ਪਰਿਪੂਰਤੀਤਿ।

੬੮੮. ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਵਿਪਾਕਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮੇਕਦੇਸਤਾਯ “**ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍**ਵਾ”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਸਹਾਯਤਾਯ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਪਕ੍ਖਿਕਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਵਸੇਨਾ**”ਤਿ। ਯਾਦਿਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਾਦਿਸਤੋ ਏਵ ਇਤਰਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਦ੍ਵਯੇਤਿ ਯਥਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਨਯੰ ਨੇਤਿ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਇਦ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੰ ‘‘ਏਤਰਹਿ ਅਤੀਤੇਪੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯੇਪਿ ਕਿਰਿਯਾਕਿਰਿਯਫਲਮਤ੍ਤਤਾਦਸ੍ਸਨਪਰਤ੍ਤਾ ਚੋਦਨਾਯ। **ਇਤਿ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚੇ**ਵਾਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਪਰਾਪਰੰ ਵਟ੍ਟਨਟ੍ਠੇਨ **ਵਟ੍ਟੰ**। ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਨੰ **ਪਵਤ੍ਤੰ**। ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਸਨ੍ਤਤਿ,** ਪਬਨ੍ਧੋ। ਕਰਣਟ੍ਠੇਨ, ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਰੀਯਤੀਤਿ ਵਾ **ਕਿਰਿਯਾ**।

ਕਮ੍ਮਾਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ। ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਸਮ੍ਭਵੋ, ਕਮ੍ਮੰ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਸਮ੍ਭਵੋ,** ਵਿਪਾਕੋ।

ਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਦਾਨਾਦੀਹਿ ਸਾਧਿਤਕਿਰਿਯਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਕਾਰਣਮਤ੍ਤੇ ਕਤ੍ਤੁਵੋਹਾਰੋਤਿ ਆਹ "**ਨੇਵ ਕਾਰਣਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਕਾਰਕਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿ। ਕਰੋਤੀਤਿ ਹਿ **ਕਾਰਕਂ**। ਵਿਪਾਕਪਟਿਸਂਵੇਦਕਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ । ਕਾਮਂ ਬਾਲਾਪਿ ''ਕਾਰਕੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਕੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪਨ ਵਿਪਰੀਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨਾਪਿ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ ਤਂ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਮਞ੍ਞਾਮਤ੍ਤੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

੬੮੯. **ਏਵੇਤਨ੍ਤਿ** ਏਵਂਵਿਧਂ ਏਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ, **ਸਮ੍ਮਦਸ੍ਸਨਂ,** ਅਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬੀਜਰੁਕ੍ਖਾਦਿਕਾਨਂ**ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਬੀਜਤੋ ਰੁਕ੍ਖੋ, ਰੁਕ੍ਖਤੋ ਪੁਨ ਬੀਜਨ੍ਤਿ ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ ਬੀਜਰੁਕ੍ਖਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਪਾਕੋ, ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡਂ, ਅਣ੍ਡਤੋ ਕੁਕ੍ਕੁਟੀ, ਪੁਨਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਸਂਸਾਰੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਤੀਤੇ, ਏਵਂ ਅਨਾਗਤੇਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ ''ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੧੯; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੯੫ ਅਪਸਾਦਨਾਵਣ੍ਣਨਾ; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੬੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੪.੧੯੯; ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੬ ਸਙ੍ਖਾਰਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸ; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੫੨੩; ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੯; ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪, ੫੮; ਥੇਰਗਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੬੭, ੯੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧.੧੧੭; ਚੂਲਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬; ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੫੮) ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਂਸਾਰੇ ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਤਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਾਰਕੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੮੯) ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ। **ਅਸਯਂਵਸੀ**ਤਿ ਨ ਸਯਂਵਸਿਨੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਪਰਵਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਰੋਧਿਤਾ**ਤਿ ਇਤਰੀਤਰਵਿਰੋਧਿਤਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੇਨ ਵਿਰੋਧਿਤਾ ਵਿਰੁਦ੍ਧਾ।

ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਗੋਚਰਤਾਯ **ਗਮ੍ਭੀਰਂ**। ਤਥਾ **ਨਿਪੁਣਂ**। ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਚ **ਸੁਞ੍ਞਂ। ਪਚ੍ਚਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਂ, ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਪਟਿਵੇਧੇਨੇਵ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤੀਤਿ। **ਕਮ੍ਮਂ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਪਾਕਮ੍ਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਪਚ੍ਚਯਸੁਞ੍ਞਂ ਫਲਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਨ ਸੂਰਿਯੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੂਰਿਯਾਦੀਨਂ। **ਸੋ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਿ। **ਸਮ੍ਭਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਆਤਪਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ।

ਯਦਿ ਚ ਹੇਤੁ ਚ ਫਲਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਰਹਿਤਂ, ਕਥਂ ਹੇਤੁਤੋ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ "**ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਖੋ ਉਪਾਦਾਯਾ**"ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਕਮ੍ਮਫਲਮੇਵ ਸੁਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਤੁਰਹਿਤਂ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਕਾਰਕਰਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਦੇਵੋ**"ਤਿ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਹੇਤੁਸਮ੍ਭਾਰਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਹੇਤੁਸਮੂਹਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ।

੬੯੦. **ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਵਟ੍ਟਵਿਪਾਕਵਟ੍ਟਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਪਹੀਨਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਸ੍ਸ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤਭਵੇਸੁ ਚ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਥਾਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ। **ਸਾਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਯਾਯ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਤਿ, ਸਾ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ''ਇਦਂ ਨਾਮਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਤ੍ਤਕੋ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਞਾਤਵਤੀ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾ।

ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਅਦ੍ਧਤ੍ਤੁਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਿਦਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸੋ ਏਵਂ ਪਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਵਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਮੋ ਨਾਮ ਨ ਕਦਾਚਿਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸਜ੍ਝਾਯ ਮਨ੍ਤੋਦਕਪਾਨ ਮੁਖਮਣ੍ਡਨ ਪਦੀਪਸੀਖੂਪਮਾਹਿ ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਕਮਾਭਾਵਂ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਅਪਿਚ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਮਨੋਧਾਤੁਅਨਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। **ਨ ਚੇਵ ਆਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਤੋ ਨ ਚੇਵ ਆਗਤਂ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਨਾਪਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਤੋ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਲਾਭੇਨ ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਾਪਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਥੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਮ੍ਹਿ ਵਤ੍ਤਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿ, ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨਾਪਿ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗਿਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਨ੍ਤਤਿਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕੁਤੋਚਿ ਆਗਮਾਭਾਵਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਹੇਤੁਫਲਭਾਵੇਨ ਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਤਿ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ **ਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪੁਰਿਮਂ ਭਿਜ੍ਜਤੇ ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪੁਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ। **ਭਿਜ੍ਜਤੇ**ਤਿ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। **ਪਚ੍ਛਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਜਾਯਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਹਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਦੂਰੇਪਿ ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਜਾਯਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ **ਤੇਸਂ ਅਨ੍ਤਰਿਕਾ ਨਤ੍ਥਿ** ਤੇਸਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਬ੍ਯਵਧਾਯਕਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ। **ਵੀਚਿ ਤੇਸਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। **ਇਤੋ**ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਤੋ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਨ ਚ ਗਚ੍ਛਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਂ ਤਥੇਵ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਚਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ **ਜਾਯਤਿ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪੁਨਪਿ ਸਙ੍ਕਮਾਭਾਵਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਗਮੇਤਿ।

੬੯੧. ਨਾਮਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ , ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **"ਵਿਦਿਤਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਗਤਾ। **ਥਾਮਗਤਂ** ਹੋਤਿ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਧਿਨੋ ਅਨੁਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ। **ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਪਹੀਯਤਿ** ਤਿਯਦ੍ਧਗਤਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਗਤਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਤਾ। **ਸਾ ਏਵਾ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਵਿਧਾ ਕਙ੍ਖਾ ਏਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ''ਬੁਦ੍ਧੇ, ਧਮ੍ਮੇ, ਸਙ੍ਘੇ, ਸਿਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਚ ਕਙ੍ਖਾਯ ਗੋਚਰਭੂਤਾ ਲੋਕਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਕਿਲੇਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤੀਤਾ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਯੋ। **ਅਪਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਦੁਭਯਂ, ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਾ ਤਦੁਭਯਭਾਗਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ, ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਗਹਿਤੋ ਅਟ੍ਠਮੋ ਕਙ੍ਖਾਵਿਸਯੋ ਨਾਮਰੂਪਮਤ੍ਤਂ, ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਗਹਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਯ ਕਙ੍ਖਾਯ ਪਹੀਨਾਯ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਕਙ੍ਖਾ ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਪਹੀਯਤਿਯੇਵਾ"**ਤਿ।

ਦਿਟ੍ਠੇਕਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਯਮਾਨਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੀਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਾ ਹਿ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਕਙ੍ਖਾ, ਸਾ ਏਵ ਚ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਤ੍ਥੁਕਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ, ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਕਙ੍ਖਾ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾਤਿ। ਧਰੀਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਫਲਨ੍ਤਿ ਠਿਤਿ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਿਤਿ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ, ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ। ਅਥ ਵਾ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਕਾਰਣਂ ''ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ, ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਠਿਤਿ ਸਭਾਵੋ, ਧਮ੍ਮਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਸਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਂ ਞਾਣਂ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ**। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਯਂ ਯਂ ਭੂਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿ ਯਥਾਭੂਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਞਾਣਨ੍ਤਿ **ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਂ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਂ**।

ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਹੇਤੁਆਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਤੋ ਏਵ **ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਉਭੋਪੇਤੇ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਆਸਵਾਦਿਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਯਸਮ੍ਭੂਤਾਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਉਭਯੇਪਿ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ। **ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ**।

ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤੇ ਹਿ ਘਨਸਞ੍ਞਾਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਸਵਿਗ੍ਗਹਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਵਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਨਾਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਾਕਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਲੇਸਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ** ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ **ਯਥਾਭੂਤਂ ਜਾਨਾਤਿ**। ਤਞ੍ਚ ਞਾਣਂ ਅਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਤਾਯ **ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਂ**। ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨਾ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਵਿਯ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁਪਿ ਨਯਂ ਨੇਨ੍ਤੇਨ ਤੇ ਸੁਪਰਿਵਿਦਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਚ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤੋ, ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਚ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨਾਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤੀ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਙ੍ਖਪ੍ਪਹਾਨਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ...ਪੇ॰... ਪਹੀਯਤੀ"**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤਦਨ੍ਵਯੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਨੁਗਮਨੇਨ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਸਾਤਿਸਯਂ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦਿਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਪਰੇ। ''ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਪਵਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਾਨਸਞ੍ਞਿਤੇ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇ ਨਾਮਰੂਪੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾ ਏਕਾਵ ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯਾਯਵਸੇਨ ''ਯਥਾਭੂਤਞਾਣ''ਨ੍ਤਿਪਿ ''ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਤਤ੍ਥ ਕਙ੍ਖਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ''ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਾ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖੋ ਪਾਦਪੋ ਤਰੂ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਞ੍ਚ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਾਸਨੇ ਅਸ੍ਸਾਸੋ ਨਾਮ ਅਰਿਯਫਲਂ, ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਨਾਮ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਨ ਅਨਧਿਗਤਮਗ੍ਗਫਲੋਪਿ ਤਦਧਿਗਮੁਪਾਯਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸੋ ਵਿਯ, ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠੋ ਵਿਯ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸੋ ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠੋ"**ਤਿ। ਅਪਰਿਹੀਨਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕੋ ਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਲੋਕਿਯਾਹਿ ਸੀਲਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਸੁਗਤਿਪਰਾਯਣੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਯਤਗਤਿਕੋ"**ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ **ਚੂਲ਼ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ**। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਹਿ ਖੀਣਾਪਾਯਦੁਗ੍ਗਤਿਵਿਨਿਪਾਤੋਤਿ।

ਅਥ ਵਾ **ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸੋ** ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਧਿਗਮੇਨ। ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਕੇ ਸਭਾਵਸਰਸਤੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਧਮ੍ਮੁਪਸਂਹਿਤਪਾਮੋਜ੍ਜਪ੍ਪਟਿਲਾਭੇਨ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸਾਸੋ ਹੋਤਿ। **ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠੋ** ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਧਿਗਮੇਨ। ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਦਿਟ੍ਠਿਕਣ੍ਟਕੋ ਵਿਨਿਦ੍ਧਤਅਹੇਤੁਵਿਸਮਹੇਤੁਵਾਦੋ ਯਥਾਸਕਂ ਪਚ੍ਚਯੇਹੇਵ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸਦ੍ਧੋ ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ, ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣੇਨ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਪਰਭਾਗੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਞ੍ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ ਨਿਰੋਧੇ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਨਿਨ੍ਨਜ੍ਝਾਸਯਤਾਯ ਲੋਕਿਯੇਨੇਵ ਞਾਣੇਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪਾਯੇਸੁ ਅਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭੂਮਿਯਂ ਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਯਤਗਤਿਕੋ"**ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਚੂਲ਼ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਮਹਾਨਿਸਂਸਮੇਤਂ ਯਥਾਭੂਤਞਾਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਸਦਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਰਤ੍ਤਿਞ੍ਚੇਵ ਦਿਵਾ ਚ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਹੇਤੁਆਦਿਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ।

ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਏਕੂਨ੧ੀਸਤਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦ੧ਣ੍ਣਨਾ।

੨੦. ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨੵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੵਣ੍ਣਨਾ

ਸਮ੍ਮਸਨਞਾਣਕਥਾੵਣ੍ਣਨਾ

੬੯੨. **ਏੵੰ ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਅਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਞਤ੍ੵਾ ਠਿਤਂ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ੵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਓਭਾਸਾਦਿਭੇਦੋ ਦਸੵਿਧੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ ਨ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਏੵੰ ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਅਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਯਾਥਾੵਤੋ ੵੵਤ੍ਥਪੇਤ੍ੵਾ ਠਿਤਂ ਞਾਣਂ।

ਅਤੀਤਾਦਿੵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਕਲਾਪਤੋ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ੵਾ ਸਮ੍ਮਸਨਂ **ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ,** ਅਯਂ ਕਿਰ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੵਾਸੀਨਂ ਅਭਿਲਾਪੋ। ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੬੧; ੨.੧੧੩; ੩.੮੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੮੧) ਨਯੇਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾ,** ਅਯਂ ਕਿਰ ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੵਾਸੀਨਂ ਅਭਿਲਾਪੋ। ਤੇਨੇੵਾਹ **''ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ''**ਤਿ। **ਤਾੵ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮਤ੍ਥੋ, ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਬਹੁਭੇਦਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਬਹੁਭਾੵਤੋ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਠਮਂ ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯੋਗਾਰਮ੍ਭਂ ਅਨੁਸਾਸਤਿ ''ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਾੵ ਯੋਗੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ। **ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਚੋਦਕੵਚਨਂ। ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਯਦਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨੵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਦਿਤੋ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ੵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਇਤਰੋ ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਅਧਿਗਮੂਪਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **''ਆਰਦ੍ਧੵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ''**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨੇਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ''ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇ ਸਤਿ ਓਭਾਸਾਦਿਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸਮ੍ਭੵੋ, ਤਤੋ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗੵੵਤ੍ਥਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋੵ ਆਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭੵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਠਮਂ ਆਰਦ੍ਧਬ੍ਬਾ''ਤਿ। ਏੵਮ੍ਪਿ ਪਠਮਂ ਨਯੵਿਪਸ੍ਸਨਾੵ ਕਸ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ **''ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਆਦੀ''**ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ੵਾ ੵੵਤ੍ਥਾਨੵਸੇਨ ਪੵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਸੁਕਰਂ ਸਮ੍ਮਸਨਨ੍ਤਿ ਆਦਿਭੂਤਂ।

ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਆਦਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਅਥ ੵਾ **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧੵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਆਦਿ, ਤਸ੍ਮਾ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ। **ਅਪਿਚਾ**ਤਿਆਦਿ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸੇੵ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਦਿਭਾੵੇ ਉਪਚਯਹੇਤੁਦਸ੍ਸਨਂ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ, ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ ਏੵ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗੵੵਤ੍ਥਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **''ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ੵਤ੍ਤਮਾਨਾਯਾ''**ਤਿ। **ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇ ਤਾੵ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤਸ੍ਸੇੵ ਪਠਮਾਰਮ੍ਭੇ ਕਾਰਣਂ ੵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇੵ ੵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਨਾਮ ਏਕੵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਮ੍ਪਿ ਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਂ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਤਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ੵਾੵ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਂ ੵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਏੵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਤਂ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਸੁ** ਏਕਦੇਸੇਨ, ਅਨੵਸੇਸਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ** ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਾਨਂ ਮਨਸਿਕਾਰਸੁਕਰਤਾਯ ੵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਦਿਭਾੵੇਨ ਠਪਿਤਂ। ੵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਸਮ੍ਭੵੋ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਤਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੁਕਾਮੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਯਂ ੵਿਚਾਰੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੬੯੩. **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਞਾਤਪਰਿਞ੍ਞਾਨਨ੍ਤਰਭਾੵੇ, ਤਾਸੁ ੵਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁ। **ੵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ**ਤਿ ਸਰੂਪਤੋ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ, ਭੂਮਿਤੋ ਚ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਪਿ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਚ੍ਚਦ੍ੵਯੇ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤਿੵਿਧਾਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਕਿਚ੍ਚੵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ **''ਲੋਕਿਯਪਰਿਞ੍ਞਾ''**ਤਿ ੵਿਸੇਸੇਤ੍ੵਾ ੵੁਤ੍ਤਂ। ਸਭਾੵਧਮ੍ਮਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਞੇਯ੍ਯਅਭਿਮੁਖਾ ਪਞ੍ਞਾ **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾ। ਞਾਤਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਞਾਤਭਾੵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਜਾਨਨਹੇਤੁ **''ਞਾਣ''**ਨ੍ਤਿ ੵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਜਾਨਨਪਞ੍ਞਾ। **ਤੀਰਣਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਭਾੵਹੇਤੁ। **ਪਹਾਨਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਪਜਹਨਪਞ੍ਞਾ। ੵੇਦਯਿਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣੵਿਧੁਰਤਾਯ **ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ** ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ੵੁਤ੍ਤਂ। **ਤੇਸਂਯੇ**ੵ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੵਸੇਨ ਗਹਿਤਧਮ੍ਮਾਨਂਯੇੵ। ਯਥਾ ਪਥੵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਤੀਸੁਪਿ ਖਣੇਸੁ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਪਟਿਨਿਯਤਰੂਪਤਾਯ ਸਭਾੵਸਿਦ੍ਧਾਨੇੵ ਹੁਤ੍ੵਾ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਏੵਮਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪਨ

ਭਙ੍ਗਦਯਬ੍ਬਯਪੀਲ਼ਾਵਸਵਤ੍ਤੁਨਾਕਾਰਮੁਖੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਸਮਾਰੋਪਿਤਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਲੋਕਿਯਪਰਿਞ੍ਞਾਨੰਯੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ **"ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਸਙ੍ਖਾਰਪਟਿਚ੍ਛੇਦਤੋਤਿ ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ, ਯਾ ''ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਭੂਮਿਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਚਾਰੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **"ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸੇਵ ਆਧਿਪਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਞ੍ਞਾਨੰ ਤੀਰਣਪਹਾਨਾਸਮਤ੍ਥਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ । ਤਾਸਮ੍ਪਿ ਪਨ ''ਨਮਨਲਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮੰ, ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣੰ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਰੂਪਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਾਕਾਰਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਤੀਰਣਪਰਿਯਾਯੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਕਙ੍ਖਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਪਹਾਨਪਰਿਯਾਯੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਸਿਯਾ ਤੀਰਣਪਹਾਨੇਸੁਪਿ ਆਧਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਪਨ ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾ, ਏਵੰ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਏਵ ਤੀਰਣਪਹਾਨਕਿਚ੍ਚਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵੰ ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਙ੍ਕਾਰੋ ਸਿਯਾ। **ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭੂਮਿ** ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸਨ੍ਤੀਰਣਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤਸ੍ਮਿੰ...ਪੇ॰... ਆਧਿਪਚ੍ਚ"**ਨ੍ਤਿ। ਕਾਮੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਮ੍ਪਿ ਕਞ੍ਚਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸੰ ਪਜਹਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਥਾਮਗਤਤ੍ਤਾ ਨ ਸਾਤਿਸਯੰ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਭੂਮੀ"**ਤਿ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ। **ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ''ਤੇ ਨਿਚ੍ਚਾ ਸਸ੍ਸਤਾ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੰ ਮਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞੰ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। **ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਮ੍ਭੂਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। **ਨਨ੍ਦਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹੰ। **ਵਿਰਜ੍ਜਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਰਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਯਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਰਾਗੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। ਤਥਾਭੂਤੋ ਹਿ ਰਾਗੰ ਪਜਹਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿਯੇਵ, ਨ ਆਯਤਿੰ ਪੁਨਬ੍ਭਵਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ। ਤਥਾਭੂਤੋ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਸਮੁਦਯੰ ਪਜਹਤਿ ਨਾਮ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਤੋ। **ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਯਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨ ਪੁਨ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਆਦਾਨੰ ਪਜਹਤੀ"**ਤਿ, ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਗਹਣੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਧਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਾਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਇਤਰਾ**ਤਿ ਤੀਰਣਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ। ਏਵੰ ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਞ੍ਞਾਕ੍ਕਮਵਸੇਨਪਿ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ''ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇ ਯੋਗੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਯ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਨਿਗਮਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚਾਹਰਨ੍ਤੋ **"ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ, ਤੰ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

੬੯੪. ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੇ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਆਦਿਭਾਵੇ। **ਅਯੰ ਪਾਲ਼ੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨੰ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਕਤੋ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਤੰਸਾਧਨੀਯਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਸਮ੍ਮਸਨੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਸੇਨ ਤੀਰਣੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾ ਕਥੰ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਸਮ੍ਮਸਨੇ**ਤਿ ਚ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨੰ। **ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਪਰਤੋ ਵਣ੍ਣਿਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨੇਸੰ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਪਨ ਏਵੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ – ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਨਸਿਕਾਰਸੁਖਤ੍ਥੰ **"ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਮੁਖੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਪਨ ਖਨ੍ਧਾ ਯਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਵਿਭਾਗੰ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਦ੍ਵਾਰਛਕ੍ਕਾਦਿਵਸੇਨ ਦਸ ਛਕ੍ਕਾ ਗਹਿਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੰ ਦੁਕ੍ਖਵਿਭਾਗੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਾਯ ਛ ਧਾਤੁਯੋ ਗਹਿਤਾ। ਤਤੋ ਯੇਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਇਤੋ ਬਾਹਿਰਕਾਨੰ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ, ਤਾਨਿ ਇਮੇਸੰ ਝਾਨਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰਮਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਦਸ ਕਸਿਣਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਿਵਾਰਭਾਵੇਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਾਕਾਰਵਸੇਨ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਗਹਿਤਾ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਗਹਿਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਚ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਚ

ਗਹਿਤਾ। ਤੇਸੁ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਸੁਵ੍ਵਨਿਰੀਹਅਬ੍ਯਾਪਾਰਭਾਵੇ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਤੋ ਆਧਿਪਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਏਵੰ ਅਨੇਕਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਪਿਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭੂਮਿਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਤਿਵਿਧਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਤਿਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ ਗਹਿਤਾ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਕਾਮਭਵਾਦਯੋ ਨਵ ਭਵਾ ਗਹਿਤਾ। ਏਤ੍ਤਕੇ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਵਿਸੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਮਨਸਿਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲੇਨ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਝਾਨਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਰੁਪ੍ਪਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਝਾਨਾਨਿ ਨਾਮ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਿ। ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਭਾਗਤੋ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਮਨਸਿਕਾਰੋ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੰ ਸੁਖੇਨ, ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਞ੍ਚ ਵਿਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਛਤੋ ਗਹਿਤੋ। ਏਵਮੇਤੇ ਸਮ੍ਮਸਨੀਯਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾ ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਵਿਧਾ। ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾਵ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਦ੍ਵੀਹਿ ਊਨਾਨਿ ਦ੍ਵੇਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ** ਵਵਤ੍ਥਪੇਤੀਤਿਆਦਿਕੋ ਪਠਮੋ ਲਕ੍ਖਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਵਾਰੋ। **ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿਆਦਿਕੋ ਦੁਤਿਯੋ ਹੇਤੁਵਾਰੋ ਲਕ੍ਖਣਾਨੰ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਤੋ। **ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਕੋ ਪਨ ਹੇਤੁਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਵਾਰੋ ਪਾਕਟਭਾਵਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤੋ। **ਖਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਹਿ ਖਯਸਭਾਵਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪੰ ਖਯਸਭਾਵੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਖਯੰ ਵਯੰ ਭੇਦੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਭਾਵਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਰੂਪੰ ਪਭਙ੍ਗੁਰਤਾਯ ਭਯਾਨਕੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਯਦਨਿਚ੍ਚੰ, ਤੰ ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩੦.੧੫, ੪੫, ੪੬, ੭੬, ੮੫; ੨.੪.੧੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੦)। **ਅਸਾਰਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਸਾਰਕਭਾਵਤੋ, ਅਤ੍ਤਸਾਰਵਿਰਹਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਪਨ ''ਰੂਪੰ ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹੇਤੁੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ **"ਸਙ੍ਖਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤੰ, ਅਨੁਰੂਪੇ ਚ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਹਿ ਸਮੰ, ਸਮ੍ਮਾ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਖਯਵਯਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਅਨਿਰੁਜ੍ਝਨਕੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਜਾਤੰ ਭੂਤੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਪਲੋਕਧਮ੍ਮੰ, ਤੰ ਵਤ ਮਾ ਪਲੁਜ੍ਜੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੯)। ਏਤੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਦਞ੍ਞੰ ਪਚ੍ਚਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਵਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ।

ਇਦਾਨਿ ਅਨ੍ਵਯਤੋ, ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੁੰ **"ਜਾਤਿਪਚ੍ਚਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਿਤੇ ਸੇਸਲਕ੍ਖਣਦ੍ਵਯਸ੍ਸਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਸਿਦ੍ਧਿਤੋ।

ਇਮਿਨਾ ਪੇਯ੍ਯਾਲੇਨ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਰਾਸਯੋ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **"ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿ ਇਦੰ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਚਕ੍ਖੁੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੬) ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਰੂਪੰ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ... ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੰ** (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) ਪਨ ''ਯੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮੰ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ''ਚਕ੍ਖੁ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਥਾਦਸ੍ਸਨੇ ਕਾਰਣੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਰਾਸਯੋ ਸੰਖਿਤ੍ਤਾਤਿ ਪਾਲਿਯੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਆਗਤਤ੍ਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਤੰ ਤਤ੍ਥ...ਪੇ॰... ਸੰਖਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ''ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਮਨੋ ਧਮ੍ਮਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾ ਆਗਤਾ। ਕੇਚਿ ਪਨ **"ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੰ ਨ ਸੁਨ੍ਦਰੰ। ਸਮ੍ਮਸਨੁਪਗਾ ਏਵ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯੰ ਗਹਿਤਾ ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਨ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਪਟਿ॰ ਮ॰

੧.੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੬) ਵਿਯ ਸਬ੍ਬੇਵ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਧਮ੍ਮਾ। **ਯੇ** ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ। **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨੋ। **ਤੇਸੁ ਤੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਆਰਭਿਤਬ੍ਬਂ** ਯਥਾਪਾਕਟਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਪਚ੍ਛਾ ਪਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇਪਿ ਉਪਾਯੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋਵ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੯੫. ‘‘ਅਤੀਤਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਏਕਾਦਸਹਿ ਓਕਾਸੇਹੀ’’**ਤਿ। ਵਵ**ਤ੍ਥਾਪਨਂ** ਨਾਮ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਤੀ’’**ਤਿ।

ਕਥਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਾਕਾਰੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋਤਿ ਤਂ ਪਰਤੋ ਇਧੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **‘‘ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਹੀ**-ਤਿ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾ’’ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖੇਪੋਯੇਵਾਤਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਏਸਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤੀਤੇ**ਤਿ ਅਤੀਤੇ ਭਵੇ। ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਇਦਂ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਧਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਵਵਸੇਨ ਅਦ੍ਧਾਭੇਦੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਨਯਿਮਂ ਭਵਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤੀ’’**ਤਿ। ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਂ ਅਤੀਤਭਵੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਂ, ਤਂ ਅਤੀਤੇਯੇਵ ਭਵੇ ਖੀਣਂ, ਤਤੋ ਨ ਇਮਂ ਭਵਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨ ਖਯਸਭਾਵਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਮਸਤੀਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਯਂ ਅਨਾਗਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਯਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਤਮ੍ਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਏਵ ਖੀਯਤਿ, ਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾਤਿ, ਯਂ ਓਲ਼ਾਰਿਕਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਖੀਯਤੀਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀਤਿ ਇਦਂ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨਤੋ ਸਬ੍ਬਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਏਕਂ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ।

ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਏਕਾਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ। **ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਤਾਯਾ**ਤਿ ਭਯਾਨਕਤਾਯ। **ਭਯਾਵਹਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਸ੍ਸ ‘‘ਅਹਂ ਵਿਨਸ੍ਸਾਮਿ, ਮਮ ਸਨ੍ਤਕਂ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਯਜਨਕਂ ਹੋਤਿ। **ਸੀਹੋਪਮਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਵਾਨਂ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸੀਹੋਪਮਸੁਤ੍ਤੇ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇ ਦੇਵਾਨਂ ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ –

> ‘‘ਯਦਾ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਸੋ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ‘ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ। ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ... ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ... ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ’ਤਿ। ਯੇਪਿ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾ ਦੀਘਾਯੁਕਾ ਵਣ੍ਣਵਨ੍ਤੋ ਸੁਖਬਹੁਲਾ ਉਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਮਾਨੇਸੁ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਤੇਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਭਯਂ ਸਂਵੇਗਂ ਸਨ੍ਤਾਸਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਾਵ ਕਿਰ ਭੋ ਮਯਂ ਸਮਾਨਾ ਨਿਚ੍ਚਮ੍ਹਾਤਿ ਅਮਞ੍ਞਿਮ੍ਹ, ਅਦ੍ਧੁਵਾਵ...ਪੇ॰... ਅਸਸ੍ਸਤਾਵ ਕਿਰ ਭੋ ਮਯਂ ਸਮਾਨਾ ਸਸ੍ਸਤਮ੍ਹਾਤਿ ਅਮਞ੍ਞਿਮ੍ਹ, ਮਯਮ੍ਪਿ ਕਿਰ ਭੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਦ੍ਧੁਵਾ ਅਸਸ੍ਸਤਾ ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ’’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੩) –

ਏਵਂ ਦੇਵਾਨਂ ਭਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਆਗਤਾ।

ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ, ਤਦੇਕਦੇਸੋ ਵਾ ਅਤ੍ਤਵਾਦੀਹਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪੀਯਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਦੁਕ੍ਖਞ੍ਚਾਤਿ ਆਹ **‘‘ਯਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’’**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾਵ ਬ੍ਯਾਪਿਨੀ, ‘‘ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ

“**ਅਨਿਚ੍ਚਤੰ ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨੰ** ਵਾ”ਤਿ। **ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਕਾਰਕੋ ਵੇਦਕੋ ਸਯੰਵਸੀ’’ਤਿ ਏਵੰਭੂਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਅਭਵਿਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਬਾਧਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨੰ ਅਯੁਜ੍ਜਮਾਨਕੰ ਸਿਯਾ। ਯਥਾ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧੰ ਸਮ੍ਮਸਨੰ, ਭੇਦਤੋ ਤੇਤ੍ਤਿੰਸਵਿਧੰ, ਏਵੰ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ “**ਏਸ ਨਯੋ**”ਤਿ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। ਤੇਨ ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਤਾਵ ਭੇਦਤੋ ਪਞ੍ਚਸਟ੍ਠਿਅਧਿਕਾ ਸਤੰ ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਦ੍ਵਾਰਛਕ੍ਕਾਦੀਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹੰ ਸਮ੍ਮਸਨਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੯੬. **ਨਿਯਮਤੋ ਸਙ੍ਖਤਾਦਿਭੇਦੰ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਕੰਸੇਨ ਸਙ੍ਖਤਤਾਦਿਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾਦਿਸਭਾਵੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ। **ਪਰਿਯਾਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਵਚਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, ਤੰ ਪਨ ‘‘ਖਯਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਪੁਰਿਮਾਨੰ ਤਿਣ੍ਣੰ। ਨ ਹਿ ਤਦੇਵ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯੋ ਹੋਤਿ, ਨਾਪਿ ਸਙ੍ਖਤਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਦਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਦੀਪਨਤੋ ਪਾਕਭਾਵਦੀਪਨਤੋ। ਪਾਕਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਸਾਧਨਪਕ੍ਖੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪਦਾਨੰ ਪਰਿਯਾਯਤਾਭਾਵਤੋ “**ਨਾਨਾਕਾਰੇਹਿ** ਵਾ”ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨ੍ਤਰੰ ਗਹਿਤੰ। **ਮਨਸਿਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਮਨਸਿਕਾਰਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ।

ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਕਾਰਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੯੭. **ਸੋ**ਤਿ ਯੋਗਾਵਚਰੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਭੇਦਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ। **ਥਿਰਭਾਵਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਭਾਵਤ੍ਥਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਵਿਯ ਬਹੁਲੀਕਾਰਭਾਵਤੋ। ਯੰ ਤੰ ਭਗਵਤਾ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨੁਲੋਮਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲੰ। **ਖਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣਖਨ੍ਤਿੰ। ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਵਿਸਯਸਭਾਵੰ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਖਮਤਿ ਸਹਤੀਤਿ ਖਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੰ। ਸੋ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਸਮ੍ਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਵ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਯ ਨਿਯਾਮੋ ਚਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। “**ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨੁਲੋਮਿਕੰ ਖਨ੍ਤਿੰ ਪਟਿਲਭਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਸੁਖੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੰ ਓਕ੍ਕਮਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੮) ਏਵਮਾਦਿਕੋ ਪਾਠਸੇਸੋ ਰੋਗਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਯੋਜਨਾਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। “**ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਨਿਰੋਧੋ ਨਿਚ੍ਚੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨ**”ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਰੋਗਤਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸੁਖਾਰੋਗਜਾਦਿਭਾਵੋ ‘‘ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨਾ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਦੀਪਿਤੋਤਿ। ਅਵਸੇਸੋ ਸਬ੍ਬੋ ਪਾਠੋ ਪਕਾਸਿਤੋ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤੰ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਯ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸਮ੍ਮਸਨੰ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੇ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਵਿਧਾਨੰ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੰ ਵਿਭਜਨ੍ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਵੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ, ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਕਤਪਰਿਚਯਸ੍ਸੇਵ ਕਿਚ੍ਚਾਵਹੰ ਹੋਤੀਤਿ ਇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਤਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਪ੍ਪਭੇਦਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸਪਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਿਕਖਨ੍ਤਿਪਟਿਲਾਭਾਯ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੋਕ੍ਕਮਨਾਯ ਚ ਸੰਵਤ੍ਤਨਤੋ ਏਕੰਸਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੰ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ –

> ‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਅਨੁਲੋਮਿਕਾਯ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੁਲੋਮਿਕਾਯ ਖਨ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੰ ਓਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ, ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੰ ਅਨੋਕ੍ਕਮਮਾਨੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੯੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੬) –

ਆਦਿ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ‘‘ਸੋ ਵਤ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਸੁਖਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ, ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਤਤੋ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੩੬) ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ।

੬੯੮. ਏਕੇਕੰ ਖਨ੍ਧੰ ਅਨਿੱਚਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚੰਨ੍ਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਤਾਯ “**ਏਕੇਕੰ ਖਨ੍ਧ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੰ। **ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤਾਭਾਵਤੋ, ਅਸਸ੍ਸਤਤਾਯਾਤਿ ਅੱਥੋ। ਸਸ੍ਸਤਞ੍ਹਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕੰ ਪਰਾਯ ਕੋਟਿਯਾ ਅਭਾਵਤੋ। **ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕੋਟਿਵਨ੍ਤਤਾਯ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਧਮ੍ਮਤੋਤਿ ਅੱਥੋ। ਅਨਿੱਚਤੋ ਸਮ੍ਮਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬੱਥ।

ਅਨਿੱਚਤੋਤਿ ਚ ਅਦ੍ਧੁਵਤੋ। ਏਤਞ੍ਹਿ ਨ ਨਿੱਚੰ, ਖਣਿਕਤਾਯ ਅਸਦਾਭਾਵਿਤਾਯ ਵਾ ਨ ਇੱਚੰ ਨ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਅਨਿੱਚੰ। ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ, ਵਯੇਨ ਚ ਪਤਿ ਪਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਵਿਬਾਧਨਸਭਾਵੱਤਾ, ਤੇਹਿ ਵਾ ਸਯਮੇਵ ਵਿਬਾਧੇਤਬ੍ਬੱਤਾ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਤੇਹਿ ਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਾ ਪੀਲ਼ਨਾ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ’’ਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਵੱਥੁਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਸੰਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ। **ਪੱਚਯਯਾਪਨੀਯਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਰਹੰ ਪੱਚਯੇਹਿ ਯਾਪੇਤਬ੍ਬਤਾਯ। **ਰੋਗਮੂਲਤਾਯਾ**ਤਿ ਮੂਲਬਜਾਧਿ ਵਿਯ ਅਨੁਬਨ੍ਧਬਜਾਧੀਨੰ ਮੂਲਭਾਵਤੋ, ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਯਾਪਜਰੋਗਸਦਿਸਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਾਪਜਬਜਾਧਿ ਹਿ ਰੋਗੋ ਇਤਰੋ ਆਬਾਧੋਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੂਲਯੋਗਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਦੁਕ੍ਖਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਰੁਜ੍ਜਨੇਨ ਯੁਜ੍ਜਤਾਯ। **ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾਰਹਮਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ, ਸਮਨ੍ਨਾਗਮਵਸੇਨ ਚ ਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਤੋ। ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਉਪ੍ਪੱਤਿਯਾ **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਤਾ**।

ਅਨ੍ਤੋਤੁਦਨਤਾਯਾਤਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਤੁਦਨਤੋ। ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹਿ ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅੱਤਭਾਵਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਾ ਏਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਸੇਨ ਤੁਦਨ੍ਤਿ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਣ੍ਡਾਸੇਨ ਵਿਨਾ ਨੀਹਰਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤਾਯ **ਦੁਨ੍ਨੀਹਰਣੀਯਤਾ** ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਿਵੇਸਦਲ੍ਹਭਾਵਤੋ। **ਅਘ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਪੰ ਵਿਯ ਅਰਿਯਜਨੇਹਿ ਵਿਗਰਹਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੱਤਾਨੰ ਅਨੱਥਜਨਨਤੋ ਅਵਡ੍ਢਿਆਵਹੰ, ਪਾਪਸ੍ਸ ਚ ਵੱਥੁਭੂਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਵਿਗਰਹ...ਪੇ॰... ਅਘਤੋ**”ਤਿ। **ਅਸੇਰਿਭਾਵਜਨਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਪਰਵਸਤਾਜਨਨਤੋ। ਯਥਾ ਗਿਲਾਨੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਸੰਵੇਸਨਵੁਟ੍ਠਾਪਨਾਦਿਨਾ ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧਸਰੀਰਵੁੱਤਿਕੋ ਅਸੇਰੀ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਅਸੇਰਿਭਾਵਜਨਕਾ। **ਅਵਸਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਵਸਵੱਤਨਤੋ। ਯਥਾ ਪਰੋਸਤਨ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਪਰਸ੍ਸ ਵਸੰ ਨ ਗੱਛਤਿ, ਏਵੰ ਸੁਭਸੁਖਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਸੇ ਵੱਤੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤੋ। **ਅਵਿਧੇਯਜਤਾਯਾ**ਤਿ ‘‘ਮਾ ਜੀਰਥ, ਮਾ ਮੀਯਥਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਧਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤੋ। **ਪਲੁਜ੍ਜਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਬਜਾਧਿਆਦੀਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਛਿਜ੍ਜਨਤੋ ਵਿਨਸ੍ਸਨਤੋ। ਤੇਹਿ ਏਵ ਵਾ ਆਬਜਸਨਤੋ। ਬਜਸਨੱਥੋ ਹਿ ਲੋਕਸਦ੍ਦੋ, ਪਸਦ੍ਦੋ ਭੁਸੱਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਬਜਾਧਿਆਦੀਹਿ ਚ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਬਜਸਨਨ੍ਤਿ। ਬਜਸਨਾਵਹਭਾਵੇਨ ਏਤੀਤਿ **ਈਤਿ,** ਆਗਨ੍ਤੁਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਯਾਨੰ ਬਜਸਨਹੇਤੂਨੰ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਏਦਿਸਾਤਿ ਆਹ “**ਅਨੇਕਬਜਸਨਾਵਹਤਾਯ ਈਤਿਤੋ**”ਤਿ।

ਉਪਦ੍ਦਵਤੀਤਿ ਉਪਦ੍ਦਵੋ, ਅਨੱਥੰ ਜਨੇਨ੍ਤੋ ਅਭਿਭਵਤਿ ਅਜ੍ਝੋੱਥਰਤੀਤਿ ਅੱਥੋ, ਰਾਜਦਣ੍ਡਾਦੀਨੰ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਏਦਿਸਾਤਿ ਵੁੱਤੰ “**ਅਵਿਦਿਤਾਨੰ...ਪੇ॰... ਉਪਦ੍ਦਵਤੋ**”ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਭਯਾਵਹਤੋ, ਅਭਯਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚ ਖਨ੍ਧਾ ਭਯਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬਭਯਾਨੰ...ਪੇ॰... ਭਯਤੋ**”ਤਿ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਞਾਤਿਬਜਸਨਾਦੀਹਿ, ਅਜ੍ਝੱਤੰ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਅਨੱਥੇਹਿ ਉਪਸਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ, ਉਪਸਗ੍ਗਸਦਿਸਤਾਯ ਚ ਉਪਸਗ੍ਗੋ। **ਉਪਸਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਚ ਦੇਵਤੂਪਸੰਹਾਰਵਸੇਨ ਪਵੱਤੋ ਬਜਾਧਿਆਦਿਅਨੱਥੋ। ਸੋ ਅੱਥਕਾਮੇਨ ਮੁਹੁੱਤਮ੍ਪਿ ਨ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁੱਤੰ “**ਅਨੇਕੇਹਿ...ਪੇ॰... ਉਪਸਗ੍ਗਤੋ**”ਤਿ। **ਦੋਸੂਪਸਟ੍ਠਤਾਯਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ, ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਰਾਗਾਦਿਦੋਸੇਹਿ ਉਪੇਤਤਾਯ। ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਲਾਭਾਦਿਹੇਤੁਕਾ ਅਨੁਨਯਪਟਿਘਾ, ਤੇਹਿ, ਬਜਾਧਿਆਦੀਹਿ ਚ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਤਾ **ਪਚਲਿਤਤਾ**।

ਉਪਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ ਅੱਤਨੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਵਾ ਪਯੋਗੇਨ। **ਸਰਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ। **ਪਭਙ੍ਗੁਪਗਮਨਸੀਲਤਾ** ਭਿਦੁਰਤਾ। **ਸਬ੍ਬਾਵੱਥਨਿਪਾਤਿਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਫਲੰ ਵਿਯ ਅਤਿਤਰੁਣਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਅਵੱਥਾਸੁ ਨਿਪਤਨਸੀਲਤਾਯ। ਅਨਿਪਤਸ੍ਸਪਿ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬੰ ਅਸਾਰਤਾਯ **ਥਿਰਭਾਵਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤਾਯ**। ਥਿਰਞ੍ਹਿ ਧੁਵੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਾਯਿਤੁੰ ਰਕ੍ਖਿਤੁੰ ਅਸਮੱਥਤਾਯ ਨ ਤਾਯਨੇਤਿ ਅਤਾਯਨੋ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ **ਅਤਾਯਨਤਾ**। ਤਾਣਾਸੀਸਾਯ ਉਪਗਤਸ੍ਸ **ਅਲਬ੍ਭਨੇਯਜਖੇਮਤਾ**। ਦੁਕ੍ਖਭੀਤਿਯਾ ਉਪਲੀਯਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **ਅਲ੍ਲੀਯਿਤੁੰ**। ਦੁਕ੍ਖਨਿਵੱਤਨੰ **ਲੇਣਕਿੱਚੰ**। ਜਾਤਿਆਦਿਭਯਾਨੰ ਹਿੰਸਨੰ ਵਿਧਮਨੰ **ਭਯਸਾਰਕੱਤੰ। ਯਥਾਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਪਰਮੱਥਤੋ

ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਹਿ ਬਾਲੇਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ। **ਰਿਤ੍ਤਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਵਿਰਹਿਤਤਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨ੍ਤੋਸਾਰਾਭਾਵੋ **ਰਿਤ੍ਤਤਾ**। ਸਾ ਏਵ ਚ ਤੁਚ੍ਛਤਾਤਿ ਆਹ “**ਰਿਤ੍ਤਤਾਯੇਵ ਤੁਚ੍ਛਤੋ**”ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਲਾਮਕਤ੍ਤਾ ਵਾ। ਧੁਵਸਾਰਾਭਾਵਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਸਾਰਾਭਾਵਂ ਰਿਤ੍ਤਪਦੇਨ ਵਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਤ੍ਤਸਾਰਾਭਾਵਮੇਵ ਸੁਞ੍ਞਪਦੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਸਾਮਿ…ਪੇ॰… ਸੁਞ੍ਞਤੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਕੇਨਚਿ ਸਾਮਿਆਦਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਏਤੇ, ਏਵਂ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਤਂਸਭਾਵੋਤਿ ਆਹ “**ਸਯਞ੍ਚ…ਪੇ॰… ਅਨਤ੍ਤਤੋ**”ਤਿ। ਨ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਹਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ।

ਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਤਾਯਾਤਿ ਭਵਪਵਤ੍ਤਿਦੁਕ੍ਖਭਾਵਤੋ। ਭਵਪਵਤ੍ਤਿ ਚ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਮੇਵ, ਸੋ ਚ ਆਦੀਨਵੋ। ਯਥਾਹ ‘‘ਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾ। ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਆਦੀਨਵੋ’’ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਆਦੀਨਵਤਾਯਾ**”ਤਿ। **ਆਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਯਥਾ ‘‘ਏਕਮਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੬੫), ਅਤਿਵਿਯ ਕਪਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਭੁਸਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯਂ **ਆ**-ਕਾਰੋ। ਯਥਾ ‘‘ਦ੍ਵਿਧਾ ਛਿਦ੍ਦਕਂ ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ ਵਿ-ਸਦ੍ਦੋ, ਏਵਮਿਧਾਪੀਤਿ ਆਹ “**ਦ੍ਵੇਧਾ ਪਰਿਣਾਮਪਕਤਿਤਾਯ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਤੋ**”ਤਿ। ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ ਚ ਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ। **ਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਰਸਭਿਦੁਰਤਾਯ ਬਲਾਭਾਵਤੋ। ਦੁਬ੍ਬਲਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮੁਦੁਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਦੁਪ੍ਪਧਂਸਿਯਾ। ਇਮੇ ਪਨ ਸੁਪਧਂਸਿਯਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ “**ਫੇਗ੍ਗੁ ਵਿਯ ਸੁਖਭਞ੍ਜਨੀਯਤਾਯ ਚਾ**”ਤਿ। ਅਘਸ੍ਸ ਪਾਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਤਾ **ਅਘਹੇਤੁਤਾ**। ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਮੇਵ ਹਿ ਸਬ੍ਬਂ ਕਿਬ੍ਬਿਸਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਰੂਪਾਦਯੋ ਸੁਖਹੇਤੁ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੂਤਿ ਜਨਿਤਵਿਸ੍ਸਾਸਾਨਂ ਹਨਨਸੀਲਤਾਯ, ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਹਿ ‘‘ਏਤਂ ਮਮਾ’’ਤਿ ਗਾਹਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਬਜਸਨਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਵਿਸ੍ਸਾਸਂ ਵਾ ਹਨਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਿਸ੍ਸਾਸਘਾਤਿਨੋ,** ਤਬ੍ਭਾਵਤੋ।

ਵਿਗਤਭਵਤਾਯਾਤਿ ਅਪਗਤਵਡ੍ਢਿਤਾਯ। ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ, ਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਵਿਭਵੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ, ਤਤੋ **ਵਿਭਵਤੋ,** ਪਿਤੁਸਦਿਸਸ੍ਸ ਵਾ ਸਭਾਵਹੇਤੁਨੋ **ਵਿਭਵਤੋ** ਵਿਨਾਸਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤਤਾਯ। ਆਸਵਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ **ਆਸਵਪਦਟ੍ਠਾਨਤਾ**। ਬੀਜਾਦਿਕੋ ਅਸਾਧਾਰਣੋ **ਹੇਤੁ,** ਭੂਤਸਲਿਲਾਦਿਕੋ ਸਾਧਾਰਣੋ **ਪਚ੍ਚਯੋ**। ਏਸ ਨਯੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੇਪਿ। ਤੇਹਿ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੂਯ ਕਤੋ **ਸਙ੍ਖਤੋ। ਮਚ੍ਚੁਮਾਰਸ੍ਸ** ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ, **ਕਿਲੇਸਮਾਰਸ੍ਸ** ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਂਵਡ੍ਢਨਤੋ **ਆਮਿਸਭੂਤਤਾ,** ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਆਮਿਸਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਂਵਡ੍ਢਨਤੋ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਾ **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਮਾਰਸ੍ਸ** ਪਨ ‘‘ਮਮੇਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮਾਨਵਸੇਨ ਆਮਿਸਭਾਵੋਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਿਮਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਇਮੇਸਂ ਯਥਾਰਹਂ ਆਮਿਸਭੂਤਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੭੩; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੩੩) ਵਿਯ ਪਕਤਿਅਤ੍ਥੋ , ‘‘ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੧੮ ਆਦਯੋ) ਵਿਯ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਚਾਤਿ ਆਹ “**ਜਾਤਿਜਰਾਬਜਾਧਿਮਰਣਪਕਤਿਤਾਯ, ਸੋਕਪਰਿਦੇਵਉਪਾਯਾਸਹੇਤੁਤਾਯਾ**”ਤਿ। **ਸਂਕਿਲੇਸਤ੍ਤਯ**ਗ੍ਗਹਣੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਪਿ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਤਦਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਏਵ। ਤਥਾ ਖੁਦ੍ਦਾ, ਤਣ੍ਹਾ, ਜਟਾਦੀਸੁ ਸਰੀਰਸ੍ਸ, ਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਚ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਪਿ ਸਮ੍ਮਸਨਾਨਿ ਤੀਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਨੇਵਾਤਿ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਏਤ੍ਥ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਿ** ਸਰੂਪਤੋ , ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਭਾਵਵਿਭਾਵਨਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪਿ। “**ਅਸਾਰਕਤੋ**”ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਭਾਵਵਿਭਾਵਨਂ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਲਾਪਤੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਨ ਤਾਵ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਹਿਤਾਤਿ “**ਸਮ੍ਮਸਨਾਰਮ੍ਭਵਿਧਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਿਕ੍ਖਕਾਰਣਨਵਕਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੬੯੯. ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਮਹਾਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਯਸ੍ਸ ਪਨ...ਪੇ॰... ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹਿ ਇਧ ਨਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੰ। ਤੇਨ ''ਨਵਹਾਕਾਰੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨ੍ਤਰਾ ਚ ਅਬ੍ਬੋਸਾਨੇਨਾ''ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ ਨਵਨ੍ਨੰ ਆਕਾਰਾਨੰ ਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਸੇਵਮਾਨੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਤੇਨਾਤਿ ਯੋਗਿਨਾ। **ਨਵਹਾਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨੇਹਿ ਨਵਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ। **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। **ਤਿਕ੍ਖਾਨੀ**ਤਿ ਤਿਖਿਣਾਨਿ ਵਿਸਦਾਨਿ ਸੂਰਾਨਿ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਯਮਾਨਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ। **ਖਯਮੇਵਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਉਪ੍ਪਾਦੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੰ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਖਯਮੇਵ ਭਙ੍ਗਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਖਯਦਸ੍ਸਨਪਸੁਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਵਹਤਿ, ਇਤਰਾਨਿ ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਖਯਦਸ੍ਸਨੇ। **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਆਦਰਕਾਰਿਤਾਯ, ਯਥਾ ਖਯਦਸ੍ਸਨਪਰਮੇਨੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰ ਤੰ ਆਦਰਜਾਤੋ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਕਿਰਿਯਾਯ, ਯਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ ਖਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਨਿਰਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਸਪ੍ਪਾਯਕਿਰਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੂਪਕਿਰਿਯਾਯ ਆਵਾਸਾਦਿਸਤ੍ਤਵਿਧਸਪ੍ਪਾਯਾਸੇਵਨਕਿਰਿਯਾਯ । **ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮਾਧਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਸ੍ਸ ਆਕਾਰਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨੁਪਵਤ੍ਤਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲੀਨਭਾਵੇ ਪੀਤਿਵੀਰਿਯਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਉਦ੍ਧਤਭਾਵੇ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨੰ ਬ੍ਰੂਹਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਾਯੇ ਚ ਜੀਵਿਤੇ ਚ ਅਨਪੇਕ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯੇ ਅਸੁਚਿਭਾਵੇਨ ਬਾਹਿਰਕਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਕੁਣਪੇ ਵਿਯ ਜੀਵਿਤੇ ਅਹਿਤਾਵਹਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇ ਵਿਯ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪਟ੍ਠਪੇਤਿ। **ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤੇ ਅਨਪੇਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੀਰਿਯੇਨ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਅਨ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਾਯ ਭਾਵਨਾਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਨ੍ਤਰਾਵ। **ਅਬ੍ਬੋਸਾਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਸਙ੍ਕੋਚਨੇਨ।

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ''ਨਵਹਾਕਾਰੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਾਨੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਨਾਮ ਸੁਖੁਮਾਨੰ ਮੁਤ੍ਤਾਪਵਾਲਾਦੀਨੰ ਵਿਜ੍ਝਨੇ ਸੁਖੁਮਤਰੇਨ ਵੇਧਨੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਵਮੇਵ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਚ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੇ ਤਿਕ੍ਖੇਨ ਞਾਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੇਸੰ ਪਨ ਖਯਵਯਦਸ੍ਸਨੇ ਤਿਕ੍ਖਤਰੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਿਕ੍ਖਤਰਤਾ ਚਸ੍ਸ ਨਿਸਾਨਸਿਲਾਯੰ ਸਣ੍ਹਮਟ੍ਠਤਾਯ ਕਰਣੇਨ ਵਿਯ ਫਰਸੁਧਾਰਾਯ ਨਿਸਿਤਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਞ੍ਚ ਯੇਹਿ ਨਵਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਹੋਤਿ, ਤੇਸੁ ਖਣਿਕਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਖਯਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਅਸਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਤਰਭਾਵੇ ਤਦਭਾਵਤੋ ਸੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਿਕ੍ਖਤਾ ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ ਵਾ। ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾਦਿਗ੍ਗਹਣੰ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਉਪਾਯਦਸ੍ਸਨੰ। **ਅਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ** ਭੋਜਨਾਦੀਨਿ ਅਨੁਪਯੁਜ੍ਜਨਾਦਿਵਸੇਨ **ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ** ਮਤ੍ਤਸੋ **ਸੇਵਮਾਨੇਨ**। ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਧੁਰਤਾਯ ਏਕਜ੍ਝੰ ਅਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਚ ਇਧ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ "**ਕਾਲੇਨ ਰੂਪੰ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬੰ, ਕਾਲੇਨ ਅਰੂਪ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਓਲਾਰਿਕਤਾਯ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਪਠਮੰ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਆਗਮਾਨੁਸਾਰਤੋ ਅਨੁਮਾਨਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਭਾਵਨਾਞਾਣੇ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਰੂਪਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਪਸ੍ਸਨਾਕਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੦. ਸਬ੍ਬੇਸਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਅਣ੍ਡਜਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾਨੰ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ। **ਪਠਮੰ ਕਮ੍ਮਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ** ਤੰਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਉਤੁਜਾਦਿਰੂਪਾਨੰ। ਪਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਨਕਕਾਯਦਸਕਾਦਿਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੰ ਪਬਨ੍ਧਤ੍ਤਯੰ, ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸੰ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਦਨ੍ਧਂ ਮਨ੍ਦਂ ਚਿਰੇਨ ਨਿਰੋਧੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧਂ** ਸਤ੍ਤਰਸਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਾਯੁਕਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਗਰੁਪਰਿਵਤ੍ਤੀ**”ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ, ਯਸ੍ਮਾ ‘‘ਤਤੋ ਸੀਘਤਰਂ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖੀਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੮) ਵਚਨਤੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਪਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਾ ਏਵ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇਹਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ ਭਗਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਚਾਰਿਤਮੇਵ। **ਤੇਹਿ ਸਦਿਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਹਿ ਸਦਿਸਾ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਵਿਸਦਿਸਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਮਾਨਕਾਲਾਵ ਤੇ। **ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਂ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇਨ। ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਂ ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨ ਹੋਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਰਣਾਸਨ੍ਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਏਵਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਿਰੋਧਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ। **ਯਾਵ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਯਾਵ ਸਂਸਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਯਾਵ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਸਞ੍ਞੂਪਪਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ਨਤ੍ਥਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ। ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਂਸੇਦਜਾ ਓਪਪਾਤਿਕਸਦਿਸਾਤਿ ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ। **ਓਪਪਾਤਿਕਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਾ ਸਂਸੇਦਜੇ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ। **ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦੀਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਸੀਸਾਨਂ ਵਸੇਨ।

੧੦੧. ਤਤ੍ਥਾਤਿ ਕਮ੍ਮਤੋ ਰੂਪਪਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਨਾਨਾਕ੍ਖਣਿਕਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂਯੇਵ ਇਧ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਚੇਤਨਾ**”ਤਿ। ਜੀਵਿਤਨਵਕਂ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦਿਅਨ੍ਤੋਗਧਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ “**ਸਮਸਤ੍ਤਤਿਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਾਦਿ ਵਿਯ ਸੁਖਪਰਿਗ੍ਗਹਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ। **ਤਦੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਕਟਤ੍ਤਾਰੂਪਮਾਹ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਜਨਕਂ, ਪਰਿਪਾਚਕਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਕਮ੍ਮਜਗ੍ਗਿਨੋ ਚ ਵਸੇਨ ਅਨੁਰਕ੍ਖਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਆਹਾਰਾਦਿਪਟਿਲਾਭਹੇਤੁਤਾਯ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਚ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਹੋਤੀ**”ਤਿ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਤਾ ਚਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਮ੍ਮਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ, ਤਦੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਵਿਪਾਕਚੇਤਸਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਓਜਾ ਅਞ੍ਞਂ ਓਜਟ੍ਠਮਕਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ** ਆਹਾਰਾਨੁਗਤੇ ਸਰੀਰੇਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਰਾਪੀਤਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਓਜਟ੍ਠਮਕੇ। **ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਘਟੇਤੀ**ਤਿ ਸਦਿਸਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਰੂਪਕਲਾਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇਤਿ। ਬਾਹਿਰਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਵਿਸਦਿਸਾ ਬਹੂਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਘਟੇਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵੇਣਿਘਟਨਾ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਪੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਪਰਮ੍ਪਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਅਕਮ੍ਮਜਾ ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਅਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਜਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਤੁਵਸੇਨ, ਕਮ੍ਮਜਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਹਾਰਵਸੇਨ, ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਚਿਤ੍ਤਜਾਹਾਰਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਤੁਆਹਾਰਵਸੇਨ ਚ ਸਮ੍ਭੇਦਵਸੇਨਾਪਿ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਜਤੋ ਪਵਤ੍ਤੁਆਹਾਰਾ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਲਾਭੇ ਸਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਰਿਮਾਣਾਹਿ ਪਵਤ੍ਤੀਹਿ ਉਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਨ ਘਟੇਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਘਟੇਤੀ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੦੩), ‘‘ਏਵਂ ਦੀਘਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਪਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾਪਿ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਏਵਾ’’ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੦੪) ਚ ਵਕ੍ਖਤਿ।

੧੦੨. ਜਨਕਾਜਨਕਾ ਮਤਾਤਿ ਪੁਰਿਮਕਾ ਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਜਨਕਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਕੋਟ੍ਠਾਸਿਕਾ ‘‘ਸੋਲ਼ਸਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਜਨਕਾਤਿ ਮਤਾ ਞਾਤਾ। **ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਤੋ**ਤਿ ਕੁਸਲਤੋ ਚ ਕਿਰਿਯਤੋ ਚ। ਇਰਿਯਾਯ ਕਾਯਿਕਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਪਥਭਾਵਤੋ **ਇਰਿਯਾਪਥੋ,** ਗਮਨਾਦਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਦਵਤ੍ਥਾ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਇਰਿਯਾਪਥੋ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਚ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਥਾਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤਂ ਇਰਿਯਾਪਥੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰੁਪ੍ਪਾਦਕਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਂ, ਤਂ ਏਕਂਸਤੋ ਇਤਰਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਅਵਿਨਾਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਇਰਿਯਾਪਥੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਂ ਰੂਪਸ੍ਸ। ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ “**ਰੂਪਂ, ਇਰਿਯਾਪਥਂ,**

ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਾ’ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਚਯੋ ਕਤੋ। **ਵਿਪਾਕਵਜ੍ਜਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਾਕਾਭਿਞ੍ਞਾਦ੍ਵਯਵਜ੍ਜਾਨੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਦਞ੍ਞੇਸਂਯੇਵ ਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਨ ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤੋ। **ਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨਯ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਭਾਵਤੋ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਮੇਵ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦਿਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥੂਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਾਨਿ ਪਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਸਨ੍ਤਭਾਵੇ ਝਾਨਵੇਗੇਨ ਸਉਸ੍ਸਾਹਤ੍ਤਾ, ਯਤੋ ਤੇਸਂ ਜਵਨਕਿਚ੍ਚਤਾ। ਪਞ੍ਚ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਰੂਪਮੇਵ ਜਨਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਇਰਿਯਾਪਥਂ** ਨਿਰੁਸ੍ਸਾਹਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਪਰਿਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਤੋ। ਕਿਰਿਯਾਮਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਿਮਿਸ੍ਸਭਵਙ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਖਨ੍ਧਾਦਿਸਰੀਰਾਵਯਵਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਲਭਾਵੇਨਾਵਟ੍ਠਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣੇ ਭਵਙ੍ਗੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਓਸੀਦਨ੍ਤਿ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਿ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ‘‘ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾ’’ਤਿ ਪਨ ਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਜਾਗਰਣਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਸੁ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਉਪਤ੍ਥਦ੍ਧਾਨਿ ਯਥਾਪਵਤ੍ਤਇਰਿਯਾਪਥਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। **ਦ੍ਵੇਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ** ਸਬ੍ਬਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਰੂਪਂ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ। **ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਂ** ਵਤ੍ਥੁਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ। **ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ –

> ‘‘ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਯਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਪਚ੍ਛਿਮਭਵਿਕਾਨਂ, ਯੇ ਚ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ਉਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਚਵਨ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਚ ਤੇਸਂ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕ.੮੮) –

ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਗਤਤਾਦਿਵਿਬਨ੍ਧਾਭਾਵੇ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨੇ ਕਾਰਣਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਯੁਤ੍ਤਂ ਚੁਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਨਾਪਿ ‘‘ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤੀ’’ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਅਤ੍ਥਿ, ‘‘ਖੀਣਾਸਵਾਨ’’ਨ੍ਤਿ, ਪਨ ਵਿਸੇਸਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਨਿਰੋਧੇਨ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਂ ਪਾਕਟਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਕਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹਣਂ ਤੇਸਂ ਰੂਪਜਨਨੇ ਏਕਂਸਤੋ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਪਨ ਬਹੂਨਿ ਅਰੂਪੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਅਨੋਕਾਸਗਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਂ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਨ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਰੂਪਂ ਜਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਬਲਵਂ** ਅਨਨ੍ਤਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਲਾਭਤੋ।

ਯਥਾ ਪਥਵੀਆਦਯੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਹੇਤੁਕਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਦਯੋਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਤਯੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਸਦ੍ਦਨਵਕ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ – ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ? ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੦੧, ੧੫੩੫)। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ ਤੇਸਂ ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। **“ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸੇਵ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ , ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇ ਗਯ੍ਹਮਾਨੇ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ, ਸਹਜਾਤਵੇਦਨਾਦੀਨਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਤਾ ਸਿਯਾ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੇ ਪਨ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਂ ਉਦ੍ਧਟਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਤੁਆਹਾਰੇਹਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਉਤੁਆਹਾਰਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਚਤੁਪਞ੍ਚਪਵਤ੍ਤਿਘਟਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਘਟਨਂ ਤਂਪਾਕਤਿਕਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ, ਮਹਗ੍ਗਤਾਨੁਤ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਨ ਬਹੁਤਰਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਂਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨਂ ਉਲ਼ਾਰਪਣੀਤਭਾਵਤੋ।

੧੦੩. **“ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਓਜਾ ਰੂਪਾਹਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋ ਚਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਜਭੂਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ **“ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯਾ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਰੂਪਸ੍ਸਪਿ ਕਮ੍ਮਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਸਿਯਾ ਕਮ੍ਮਜਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਤਂਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ‘‘ਉਪਾਦਿਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋਵ, ਅਥ ਖੋ ਜਨਕੋਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ‘‘ਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾਰੇ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਕਥਂ ਇਮਸ੍ਸੇਵ ਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਘਟਨਾਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਏਕਦਿਵਸਂ**

ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ"ਤਿਆਦਿ। **ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਸਰੀਰਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਾਭਿਮੂਲਾਨੁਗਤਾਹਿ ਰਸਹਰਣੀਹਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਜਲਾਬੁਅਨ੍ਤਰਿਕੇ ਕਾਯੇ ਮਕ੍ਖਨਾਵਸੇਨ ਨ ਸਮ੍ਮਾਵਿਨਿਯੋਗੋ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ।

ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੋ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੋਤਿ ਦੁਵਿਧੇ ਆਹਾਰੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੋ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਆਹਾਰੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਇਤਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕਮ੍ਮਜਾਹਾਰੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਾ ਪਞ੍ਚ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯੋ ਘਟੇਤੀ**"ਤਿ। ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਉਤੁਨੋਪਿ ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰਸ੍ਸ ਵਿਯ ਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਘਟਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਨ ਉਦ੍ਧਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਂ। ਕਬਲੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਹਿ ਅਞ੍ਞਾਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ, ਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨਞ੍ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਸ੍ਸ ਜਨਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਨ੍ਤੋਯੇਵ ਅਤ੍ਥਿਅਵਿਗਤਵਸੇਨਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਨਨਯੇਨ ਨਤ੍ਥਿ। ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਆਹਾਰਨਿਸ੍ਸਯਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਰਤੋ ਉਤੁਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਜੋਤਨਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੦੪. ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਯਪਿ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵਤੋ "**ਉਤੁ ਨਾਮ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਤੇਜੋਧਾਤੂ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਸ ਦੁਵਿਧੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਏਸ ਉਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁਭਾਵਾਵਿਸੇਸੇਪਿ ਤਿਕ੍ਖਮਨ੍ਦਤਾਵਿਸੇਸੇਨ ਉਣ੍ਹੋ, ਸੀਤੋਤਿ ਦੁਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਚਾਰਿਤਮੇਵ। ਯਦਿਪਿ ਉਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧੇ ਪਨ ਤੇਨ ਵਿਨਾ ਤਸ੍ਸ ਰੂਪੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ "**ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਉਤੂ''ਤਿ। ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਯੇਵ ਹਿ ਉਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਨ ਵਿਨਾ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। **ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਂ** ਨਾਮ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਂ ਰੂਪਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਧਂ ਰੂਪਂ, ਯਞ੍ਚ ਤਦਞ੍ਞਤਿਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਂ, ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਸਭਾਗੋ ਉਤੁਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਸਭਾਗੋ ਉਤੁ ਹਿਮਾਦਿ ਵਿਯ ਪਦੁਮਾਦੀਨਂ ਵਿਸਦਿਸਰੂਪੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤਂ ਪੁਰਿਮਰੂਪਂ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤੁਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਭਾਗਂ, ਵਿਸਭਾਗਞ੍ਚ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਤੁ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਿਨਾਸਸ੍ਸ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਦੀਘਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ''ਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਾਰੇ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਦੀਘਮ੍ਪਿ ਕਾਲਂ। ਉਤੁ ਹਿ ਸਭਾਗਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਪਚ੍ਚਯਂ ਚਿਰਤਰਮ੍ਪਿ ਕਾਲਂ ਸਦਿਸਾਕਾਰਂ ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ, ਪਗੇਵ ਇਤਰਥਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਪਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾਪੀ**"ਤਿ, ਮਂਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਕੇਸਲੋਮਨਖਚਮ੍ਮਖਿਲਤਿਲਕਾਦਿਵਸੇਨ ਜੀਵਮਾਨਸਰੀਰੇ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਮਤਕਲੇਵਰਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੋਪਿ ਦਿਟ੍ਠੋਯੇਵ ਹੋਤਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਆਹ "**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਾਲੇਨ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਨਾਮਾ**"ਤਿ। ਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ਅਧਿਕਤਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣੇਸੁ।

ਅਰੂਪਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਪਸ੍ਸਨਾਕਾਰਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੫. **ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣਂ ਇਤਰਸ੍ਸ ਅਵਿਸਯਤ੍ਤਾ।

ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ ਤਂਤਂਭਵਵਸੇਨ। ਤਦੇਵ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਪ੍ਪਭੇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਥਾ **ਚੁਤਿਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ। **ਅਨਨ੍ਤਰਚਿਤ੍ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯਾ**ਤਿਆਦਿਨਾਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਸੋ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋਤਿ ਸੁਦ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਪਵਤ੍ਤੇ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਵਿਨਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ''ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ "**ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। "**ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਮੇਵਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਂ ਰੂਪਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਂ ਵਾ ਪਞ੍ਚ, ਸਤ੍ਤ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾਤਿ ਵਾ-ਸਦ੍ਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਦੁਤਿਯਮੋਘਵਾਰਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ** ਸੁਤ੍ਤਮੁਚ੍ਛਿਤਾਦਿਕਾਲੇ, **ਸਤ੍ਤ** ਪਾਕਤਿਕਕਾਲੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਜਵਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ''ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਚੇ ਜਵਨਂ, ਤਿਹੇਤੁਕਂ, ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਂ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਇਟ੍ਠਂ ਚੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਜਵਨਸ੍ਸ, ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਰੂਪਂ। **ਸੇਸਦ੍ਵਾਰੇਸੂ**ਤਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦਿਸੇਸਦ੍ਵਾਰੇਸੁ।

ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨਾਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਧਿਗਮਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ **ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ** ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ।

ਰੂਪਸਤ੍ਤਕਸਮ੍ਮਸਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦੬. ਰੂਪੇਸੁ ਮਨਸਿਕਾਰਸਤ੍ਤਕਂ **ਰੂਪਸਤ੍ਤਕਂ**, ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਹਾਕਾਰੇਹਿ ਮਨਸਿ ਕਾਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਂ ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ, ਇਮੇਹਿ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ। **ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ।

ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨਤੋਤਿ ਭਵਸ੍ਸ ਗਹਣਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਤੋ, ਜਾਤਿਤੋ, ਮਰਣਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਯੋਵੁਡ੍ਢਤ੍ਥਗਾਮਿਤੋ**ਤਿ ਵਯਸਾ ਵੁਡ੍ਢਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਗਾਮਿਭਾਵਤੋ, ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਤੋ ਇਚ੍ਚੇਵ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਹਾਰਤੋ**ਤਿ ਆਹਾਰਹੇਤੁ , ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਆਹਾਰਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਲੋਹਾਦਿਭੂਮਿਪਾਸਾਣਾਦਿਭੇਦਂ ਵਿਵਿਧਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਂ ਕਮ੍ਮਾਨਪੇਕ੍ਖਂ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧਂ ਰੂਪਂ **ਧਮ੍ਮਤਾਰੂਪਂ। ਸਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਧਾ ਸਤ੍ਤਹਾਕਾਰੇਹਿ। **ਵਿਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਤਿ ਸਮ੍ਮਸਤਿ।

''ਭਾਰਾਦਾਨਂ ਦੁਖਂ ਲੋਕੇ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਖਨ੍ਧਭਾਰਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਆਦਾਨਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀ"**ਤਿ ਆਹ। ''ਸਬ੍ਬੇਵ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭੂਤਾ ਲੋਕੇ ਸਮੁਸ੍ਸਯ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੦; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੬) ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਖਨ੍ਧਭਾਰਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਨਿਕ੍ਖੇਪਨਨ੍ਤਿ ਚੁਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ''ਯੋ ਚਿਰਂ ਜੀਵਤਿ, ਸੋ ਵਸ੍ਸਸਤ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੫-੧੪੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੭੪) ਵਚਨਤੋ ਤਤੋ ਊਨਾਧਿਕਭਾਵੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਏਕਂ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਰੂਪਪ੍ਪਭੇਦਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ। ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਇਦਂ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਧਾਨਨ੍ਤਿ। ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਗਹਿਤਮਤ੍ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਿਤੋ ਹਦਯੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪਨਤ੍ਥਂ **"ਕਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ, ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਯੂਪਗਮਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮਤੋ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮੁਤ੍ਤਰਵਿਸਦਿਸਭਾਵਤੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਵਸ੍ਸਸਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਰੂਪੇ ਇਦਂ ਸਮ੍ਮਸਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਿਯਾ, ਜਰਾਮਰਣੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮੇਤਬ੍ਬਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਸਤਿਪਿ ਧਮ੍ਮਭੇਦੇ ਅਵਤ੍ਥਾਭੇਦੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਵਤ੍ਥਾ ਏਵ ਭਙ੍ਗਾਵਤ੍ਥਾਤਿ ਯੁਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਜਰਾਯ ਚੇਵ ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਪਰਿਣਾਮਪਕਤਿਤਾਯਾ''ਤਿ। ਸਭਾਵਵਿਗਮੋ ਏਵ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ। ਖਣਿਕਤਾ **ਤਾਵਕਾਲਿਕਤਾ**। ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਾਭਾਵੋ ਏਵ **ਨਿਚ੍ਚਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਅਨਿਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਤੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਯਤੋ ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਯਦਵਤ੍ਥਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਨ ਤਦਵਤ੍ਥਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇਤਿ ਅਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਞਾਯਤਿ ਤੇਸਂ ਕਿਲਮਨਾਕਾਰੋਤਿ ਆਹ **"ਠਿਤਿਯਂ ਜਰਾਯ ਕਿਲਮਨ੍ਤੀ"**ਤਿ, ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਪਾਕਟਜਰਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੇ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਠਿਤਿਂ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵੋ ਨਾਮ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮੋ ਜਰਾਨਨ੍ਤਰਂ ਭਙ੍ਗੋਤਿ ਆਹ **"ਜਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਵਸ੍ਸਂ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਜਰਾਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਬਾਧਤਾ, ਤਤੋ ਚ ਨੇਸਂ ਦੁਸ੍ਸਹਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਮਤਾ, ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ, ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ। ਅਭਿਣ੍ਹ…ਪੇ॰… ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

"**ਸੁਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ**"ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। **ਠਿਤਿਂ ਮਾ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੁ,** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। "**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਸਮਙ੍ਗਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਮਾ ਜੀਰਨ੍ਤੂ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਅਤ੍ਥਤੋ ਠਿਤਿ ਏਵ ਜਰਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਜਰਾਵਸੇਨ ਪਨ ਯੋ ਕਿਲਮਥੋ, ਸੋ ਇਧ ਜਰਾਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਮਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੂ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚੁਤਂ ਆਸੀਸਤਿ। ਕਸ੍ਸਚਿ ਧਮ੍ਮਿਸ੍ਸਰਸ੍ਸਾਪਿ ਭਗਵਤੋ ਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਨ ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਕੇਨਚਿ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯੋ। **ਸੁਞ੍ਞਾ** ਸਙ੍ਖਾਰਾ **ਤੇਨ** ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਪਰਾਮਸਨਂ। **ਸੁਞ੍ਞਤੋ**ਤਿ ਨਿਵਾਸੀਕਾਰਕਵੇਦਕਅਧਿਟ੍ਠਾਯਕਵਿਰਹੇਨ ਤਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ, ਨ ਨਿਸ੍ਸਭਾਵਤੋਤਿ ਏਕਚ੍ਚਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤੋ। **ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਤੋ**ਤਿ ਸਾਮਿਭੂਤਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ। ਏਤੇਨ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵਾਭਾਵਤੋ। **ਅਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ**ਤਿ ਪਰਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨਤੋ। ''ਸੁਞ੍ਞਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬਾਹਿਰਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਅਤ੍ਤਵਿਰਹੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਅਤਂਸਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

੧੦੭. ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਵਤ੍ਤਿਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ''ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾ, ''ਸੁਞ੍ਞਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਂ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਆਰੋਪੇਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਪਨਾਨੇਨ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਰੂਪੇ ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਗ੍ਗਹਣਪੁਬ੍ਬਕਂ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਗ੍ਗਹਣਂ, ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਗ੍ਗਹਣਪੁਬ੍ਬਕਂ ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਗ੍ਗਹਣਂ। ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਭੇਦੇਨ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨਂ ਯਥੋਲ਼ਾਰਿਕਤੋ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਸ੍ਸਸਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਠਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਠਿਤਸ੍ਸ ''ਦਸ ਵਾ ਵੀਸਤਿ ਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਯਾਵਉਦ੍ਧਰਣਾਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤੋ ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਰੋਪਨਂ ਵਯੋਵੁਡ੍ਢਤ੍ਥਙ੍ਗਮਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਮੇਵ ਵਸ੍ਸਸਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਯਵਸੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਧਿ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕਵਸੇਨੇਵਾਯਂ ਆਦਿਤੋ ਰੂਪਭੇਦੋ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਸਮਕੋਟ੍ਠਾਸਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਾਵਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਤਥਾਰੂਪਤ੍ਤਾ ਮਜ੍ਝਿਮਵਯੇ ਏਕਂ ਵਸ੍ਸਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ।

੧੦੮. ਮਨ੍ਦਤਾਬਾਹੁਲ੍ਲੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਵਸ੍ਸਾਨਂ ਦਸਕਂ **ਮਨ੍ਦਦਸਕਂ**। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਤਦਾਤਿ ਪਠਮੇ ਵਸ੍ਸਦਸਕੇ। **ਸੋ**ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਚਪਲੋ**ਤਿ ਅਨਵਟ੍ਠਿਤਕਿਰਿਯਤਾਯ ਤਰਲੋ। ਤੇਨ ਮੋਮੂਹਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸੇਤਿ। ਨ ਹੇਸ ਨਵਮਦਸਕੇ ਵਿਯ ਮੋਮੂਹਭਾਵੇਨ ਮਨ੍ਦੋ, ਅਥ ਖੋ ਚਪਲਤਾਯਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਕੁਮਾਰਕੋ**"ਤਿ। ਤਤਿਯੇ ਦਸਕੇ ਮਂਸਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਯਥਾਰਹਂ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਵਿਪ੍ਪਸੀਦਤੀਤਿ ਆਹ "**ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਂ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀ**"ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਦਸਕੇ ਅਟ੍ਠੀਨਂ, ਨ੍ਹਾਰੂਨਞ੍ਚ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਬਲਞ੍ਚ ਥਾਮੋ ਚ ਵੇਪੁਲ੍ਲਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ**। ਪਞ੍ਚਮੇ ਦਸਕੇ ਯੋਬ੍ਬਨਮਦਸ੍ਸ ਦੂਰੀਭਾਵੇਨ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕਿਲੇਸਤਨੁਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾ ਯਥਾਰਹਂ ਸੁਵਿਸਦਾ ਹੋਤਿ। ਖਿਡ੍ਡਾਯ ਰਤਿ **ਖਿਡ੍ਡਾਰਤਿ**। ਕਪਲ੍ਲਿਕਾਦਿਨਿਸ੍ਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਸੁਦ੍ਧਤਾਦਿ ਵਿਯ ਨਿਸ੍ਸਯਵਿਸੇਸੇਨ ਪਞ੍ਚਮਛਟ੍ਠਦਸਕੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਬੁਦ੍ਧਿਹਾਨਿਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਪੁਰਤੋ ਪਬ੍ਭਾਰੋ ਹੋਤਿ** ਕਟਿਸਨ੍ਧਿਗੀਵਾਸਨ੍ਧੀਨਂ ਵਸੇਨ ਰਸ੍ਸਸ੍ਸਾਪਿ, ਪਗੇਵ ਦੀਘਸ੍ਸ। **ਪਬ੍ਭਾਰੋ**ਤਿ ਚ ਗਰੁਭਾਵੇਨ ਪਲਮ੍ਬਕੋ। **ਮੋਮੂਹੋ ਹੋਤਿ** ਸਤਿਪਞ੍ਞਾਵਿਪ੍ਪਵਾਸਤੋ। **ਸਯਨਬਹੁਲੋਵ ਹੋਤਿ** ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਸਰੀਰਭਾਰਂ ਵਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ।

੧੦੯. ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤੁਵਸ੍ਸਿਕੋਪਿ ਹਿ ਏਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਦ੍ਵੀਸਤਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਅਯਨਵਸੇਨਾਤਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਵਸ੍ਸਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਰੂਪਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਤਂ ਪਨ ਵਸ੍ਸਾਨਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਸਮਤ੍ਤੁਂ, ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਚਤੁਮਾਸਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਦ੍ਵੇਮਾਸ**"ਨ੍ਤਿ। ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। ਸੋ ਪਨ **ਵਸ੍ਸਾਨੇ** ਉਤੁ ਸਾਵਣਪੋਟ੍ਠਪਾਦਮਾਸਾ, ਅਸ੍ਸਯੁਜਕਤ੍ਤਿਕਮਾਸਾ **ਸਰਦੋ**, ਮਿਗਸਿਰਫੁਸ੍ਸਮਾਸਾ **ਹੇਮਨ੍ਤੋ**, ਮਾਘਫਗ੍ਗੁਨਮਾਸਾ **ਸਿਸਿਰੋ**, ਚਿਤ੍ਤਵੇਸਾਖਮਾਸਾ **ਵਸਨ੍ਤੋ**, ਜੇਟ੍ਠਾਸਲ਼੍ਹਮਾਸਾ **ਗਿਮ੍ਹੋ** ਉਤੂਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਛ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦਸਦਸਨਾਟਿਕਾਵਸੇਨ ਛ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ।

੨੧੦. ਅਭਿਮੁਖਂ ਪੁਰਤੋ ਕਮਨਂ **ਅਭਿਕ੍ਕਮੋ**। ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਕਮਨਂ **ਪਟਿਕ੍ਕਮੋ**। ਆਮੁਖਂ ਲੋਕਨਂ **ਆਲੋਕਨਂ**। ਵਿਵਿਧਂ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਲੋਕਨਂ **ਵਿਲੋਕਨਂ**। ਹਤ੍ਥਪਾਦਾਨਂ ਸਙ੍ਕੁਚਨਂ **ਸਮਿਞ੍ਜਨਂ**। ਆਯਮਨਂ **ਪਸਾਰਣਂ**।

ਪਾਦੁਦ੍ਧਰਣਕਾਲੇਤਿ ਦੁਤਿਯਪਾਦੁਦ੍ਧਰਣਕਾਲੇ। **ਪਾਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਟਪਾਦਸ੍ਸ। **ਓਮਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਿਤੋ ਹੀਨਪ੍ਪਮਾਣਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਮਨ੍ਦਾ**"ਤਿ। **ਇਤਰਾ**ਤਿ ਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋ। ਯਥਾ ਪਾਦਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਰਣਂ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪੇਸੁ ਏਕਂਸਤੋ ਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੂਨਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ ਸਲ੍ਲਹੁਕਸਭਾਵਤਾਯ ਤਾਸਂ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਇਤਰਾਸਂ ਓਮਤ੍ਤਤਾ ਗਰੁਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤ੍ਤਾ ਪਨ ਸੇਸਂ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਂ ਤਗ੍ਗਤਿਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਵਾਯੋਪਥਵੀਅਧਿਮਤ੍ਤਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਤੋ ਹਰਣੇ, ਪਚ੍ਛਤੋ ਹਰਣੇ ਚ ਉਦ੍ਧਰਣੇ ਵਿਯ ਸਲ੍ਲਹੁਕਸਭਾਵਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਤਾਸਂਯੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ "**ਤਥਾ ਅਤਿਹਰਣਵੀਤਿਹਰਣੇਸੂ**"ਤਿ। ਯਥਾ ਉਦ੍ਧਰਣਾਦੀਸੁ ਸਲ੍ਲਹੁਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਧਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਾਸਂ ਹੀਨਂ, ਏਵਂ ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਾਦੀਸੁ ਤੀਸੁ ਗਰੁਸਭਾਵਤ੍ਤਾ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਧਿਕਂ ਹੋਤਿ, ਇਤਰਾਸਂ ਹੀਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਵੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ**"ਤਿਆਦਿ।

ਤਦੁਪਾਦਾਯਰੂਪਾਨੀਤਿ ਤਾ ਧਾਤੁਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ। **ਏਤ੍ਥੇਵਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਣੇਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਤਿਹਰਣਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ। **ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਦ੍ਧਰਣਾਦਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਪਬ੍ਬਂ ਪਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਰਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। **ਤਟਤਟਾਯਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਟਤਟਾਯਨ੍ਤਿ ਵਿਯ, ਤੇਨ ਨੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਇਤ੍ਤਰਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੨੧੧. **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ। **ਦਾਰੁਤਿਣ੍ਡੁਕ੍ਕਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਦਾਰੁਉਕ੍ਕਾਤਿਣੁਕ੍ਕਾਦੀਸੁ। ''ਕਿਂ ਅਨ੍ਧਬਾਲ ਏਕਘਨਂ ਸਤਤਂ ਸਬ੍ਬਦਾਭਾਵਿ ਏਕਨ੍ਤਿ ਮਞ੍ਞਸੀ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨਾਹ "**ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਮਨਾਪ**"ਨ੍ਤਿ। **ਇਦਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਯਦਿਦਂ ਤੇਲਵਟ੍ਟਿਕ੍ਖਯੇਨ ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਦਮ੍ਪਿ। **ਅਙ੍ਗੁਲਙ੍ਗੁਲਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯਾ ਮਿਤਂ ਅਙ੍ਗੁਲਨ੍ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਲਪ੍ਪਮਾਣੇ ਪਦੇਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਨ੍ਨੁਨੋ ਅਵਯਵਲੇਸਭੂਤਂ ਪਰਮਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਅਂਸੁਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਂਸੁਂ ਪਨ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਂ ਉਪਮੇਯਜੇ ਵਿਯ ਉਪਮਾਯਂ ਪਾਕਟੋ ਕਾਲਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸਗਤਂ ਪਨ ਕੋਟ੍ਠਾਸਨ੍ਤਰਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਉਪਮਾਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਪਮਾਯਮ੍ਪਿ ਵਾ ਤਾਵ ਯਾਵਾਤਿ ਕਾਲਸ੍ਸ ਭੇਦਮਤ੍ਤਾ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਗਹਣੇ ਕਾਲਭੇਦਵਸੇਨਾਪਿ ਉਪਮਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ।

੨੧੨. ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਂ ਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਇਦਾਨਿ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਦੇਵ ਰੂਪਂ ਵਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਸਙ੍ਖਰਿਤ੍ਵਾ** ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ। ''ਵਿਸਙ੍ਘਰਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ। **ਆਹਾਰਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਆਹਾਰੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ। **ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਿਲਾਤਂ। **ਕਿਲਨ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਖਿਨ੍ਨਂ। **ਧਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਤ੍ਤਂ। **ਪੀਣਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਮਂਸੂਪਚਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪੀਣਿਤਂ। ਤਤੋ ਏਵ **ਮੁਦੁ। ਸਿਨਿਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਨਿਦ੍ਧਚ੍ਛਵਿਤਾਯ ਸਣ੍ਹਂ। ਤਤੋ ਏਵ **ਫਸ੍ਸਵਨ੍ਤਂ**।

੨੧੩. **ਉਣ੍ਹਕਾਲੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਉਣ੍ਹਸਨ੍ਤਾਪੇਨ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਸੀਤਉਤ੍ਤਨਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਾਯੇਨ ਸੀਤਉਤੁਨਾ।

੨੧੪. ਆਯਤਨਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਾਤਿ ਆਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ। ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ ਆਯਤਨਗ੍ਗਹਣਂ। **ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ**ਤਿ ਪਸਾਦਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ। **ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਂ** ਨਾਮ ਸਾਵਜ੍ਜਨਂ ਭਵਙ੍ਗਂ। ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਿਸ੍ਸਿਤਵੋਹਾਰੇਨ "**ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਯਤ੍ਥ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ।

੨੧੫. ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਵਸੇਨਾਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਪੁਗ੍ਗਲਵਸੇਨ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਕਾਲਵਸੇਨ ਵਾ।

ਅਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਅਯਂ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਤਿਇਤ੍ਤਰਖਣਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਥੋ।

ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। **ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਿ ਹਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਸੁ ਏਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਭਾਵਤੋ। **ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਵੇਦਨਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਞ੍ਞਾਤਿ ਕੇਚਿ। **ਕੇਵਲਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਵਾ ਅਵੋਮਿਸ੍ਸਾ। **ਏਕਚਿਤ੍ਤਸਮਾਯੁਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਕੇਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਿਤਾ। **ਲਹੁਸੋ ਵਤ੍ਤਤੇ ਖਣੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਤਾਯ ਲਹੁਕੋ ਅਤਿਇਤ੍ਤਰੋ ਜੀਵਿਤਾਦੀਨਂ ਖਣੋ ਵਤ੍ਤਤਿ।

ਚੁਲ੍ਲਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਕਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਂ ਕਪ੍ਪਂ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਏਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ। **ਕਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਵਸੇਨ ਏਕਵਚਨਂ। **ਮਰੂ**ਤਿ ਦੇਵਾ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮੋਹਿਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਚਿਰਜੀਵਿਨੋਪਿ ਤੇ ਦ੍ਵੀਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਜੀਵਿਤਾਦੀਨਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਏਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਤੇਨੇਵ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤੋ ਯਾਵ ਦੁਤਿਯਾ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ।

ਯੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਮਰਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਚਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਯੇ ਖਨ੍ਧਾ। **ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਇਧਾ**ਤਿ ਯੇ ਵਾ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਦਿਸਾ** ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਏਕਸਦਿਸਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ **ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ** ਪੁਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਾਨਾਭਾਵੇਨ ਵਿਗਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਚੁਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਖਨ੍ਧਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜੀਵਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਚ ਯੇ ਭਗ੍ਗਾਤਿ ਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਭਗ੍ਗਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ। **ਯੇ ਚ ਭਗ੍ਗਾ ਅਨਾਗਤੇ**ਤਿ ਯੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਾਗਤੇ ਭਗ੍ਗਾ ਭਞ੍ਜਨਸੀਲਾ ਭਿਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਤਦਨ੍ਤਰਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਨਂ ਭਗ੍ਗਾਨਂ। **ਵੇਸਮਂ ਨਤ੍ਥਿ ਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਤਿਵਿਧਾਨਮ੍ਪਿ ਭਙ੍ਗਲਕ੍ਖਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਮਤਾ ਵਿਸਦਿਸਤਾ ਨਤ੍ਥਿ।

ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ ਨ ਜਾਤੋਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਜਾਤੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਜਾਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ** ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ **ਜੀਵਤਿ** ਜੀਵਮਾਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਭਙ੍ਗਾ ਮਤੋ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਯਂ ਲੋਕੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਮਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਰਮਤ੍ਥਿਯਾ** ਯਾਯਂ ਤਂ ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਸਨਿਸ੍ਸਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਤਿਸ੍ਸੋ ਜੀਵਤਿ, ਫੁਸ੍ਸੋ ਜੀਵਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਵਚਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਯਭੂਤਾ ਸਨ੍ਤਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਸਾ ਏਤ੍ਥ ਪਰਮਤ੍ਥਿਯਾ ਪਰਮਤ੍ਥਭੂਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਂ ਨ ਜੀਰਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੭੬)।

ਅਨਿਧਾਨਗਤਾ ਭਗ੍ਗਾਤਿ ਯੇ ਭਗ੍ਗਾ, ਨ ਤੇ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਧਾਨਂ ਗਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਅਭਾਵਮੇਵ ਗਤਾ। **ਪੁਞ੍ਜੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਨਾਗਤੇ** ਯਤੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨਭਾਵਂ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਯੇਪੀ**ਤਿ ਯੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇਪਿ **ਆਰਗ੍ਗੇ ਸਾਸਪੂਪਮਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ**। ਯਥਾ ਨਾਮ ਸੂਚਿਯਂ ਠਿਤਾਯਂ ਸਾਸਪੋ ਖਿਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਿਖਂ ਫੁਟ੍ਠਮਤ੍ਤੋ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਅਵਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ।

ਭਙ੍ਗੋ ਨੇਸਂ ਪੁਰਕ੍ਖਤੋਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਪੁਰਤੋ ਏਵ ਕਤੋ, ਏਕਂਸਭਾਵੀ ਨ ਅਪਸਕ੍ਕਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਰਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਕੇਹਿ ਅਤੀਤੇਹਿ।

ਅਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ ਅਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤੋ। **ਆਯਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। “**ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਕੁਤੋਚਿ ਰਾਸਿਤੋ ਆਗਮਨਾਭਾਵਮੇਵਾਹ। **ਭਗ੍ਗਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਗ੍ਗਾਪਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਉਪਗਮਨਾਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ ਅਭਾਵਮੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਮਾਹ “**ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦੋ...ਪੇ॰... ਵਯਨ੍ਤਿ ਚਾ**”ਤਿ।

੭੧੬. “**ਵਿਵਟ੍ਟਕਪ੍ਪਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਯਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਧਮ੍ਮਤਾਯ “**ਧਮ੍ਮਤਾਰੂਪ**”ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਵਤ੍ਥਨਾਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਅਯਲੋਹਾਦੀਸੁ **ਅਯੋ** ਨਾਮ ਕਾਲ਼ਲੋਹਂ। **ਲੋਹਂ** ਨਾਮ ਜਾਤਿਲੋਹਂ ਵਿਜਾਤਿਲੋਹਂ ਕਿਤ੍ਤਿਮਲੋਹਂ ਪਿਸਾਚਲੋਹਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਯੋ ਰਜਤਂ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਤਿਪੁ ਸੀਸਂ ਤਮ੍ਬਲੋਹਂ ਵੇਕਨ੍ਤਕਲੋਹਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ **ਜਾਤਿਲੋਹਾਨਿ**। ਨਾਗਨਾਸਿਕਲੋਹਂ **ਵਿਜਾਤਿਲੋਹਂ**। ਕਂਸਲੋਹਂ ਵਟ੍ਟਲੋਹਂ ਹਾਰਕੂਟਨ੍ਤਿ ਤੀਣਿ **ਕਿਤ੍ਤਿਮਲੋਹਾਨਿ**। ਮੋਰਕ੍ਖਕਾਦਿ **ਪਿਸਾਚਲੋਹਂ**। ਤਤ੍ਥ ਤਮ੍ਬਲੋਹਂ ਵੇਕਨ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਜਾਤਿਲੋਹੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਇਧ ''ਲੋਹ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ। **ਤਿਪੂ**ਤਿ ਸੇਤਤਿਪੁ। **ਸੀਸ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਲ਼ਤਿਪੁ। **ਸੁਵਣ੍ਣਂ** ਆਕਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਦ੍ਧਾਦਿਭੇਦਂ। **ਮੁਤ੍ਤਾ** ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਮੁਤ੍ਤਾਦਿ। **ਮਣੀ**ਤਿ ਵੇਲ਼ੁਰਿਯਲੋਹਿਤਙ੍ਕਮਸਾਰਗਲ੍ਲਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸੋ ਸਬ੍ਬੋ ਮਣਿਵਿਸੇਸੋ। **ਵੇਲ਼ੁਰਿਯੋ** ਵਂਸਵਣ੍ਣਮਣਿ। **ਸਙ੍ਖੋ** ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਸਙ੍ਖੋ। **ਸਿਲਾ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਸਿਲਾਪਣ੍ਡੁਸਿਲਾਦਿਭੇਦਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਰਤਨਸਮ੍ਮਤਸਿਲਾ। **ਪਵਾਲ਼ਂ** ਨਾਮ ਵਟ੍ਟਮਂ ਵਿਦ੍ਧਮਂ। **ਲੋਹਿਤਙ੍ਕੋ** ਰਤ੍ਤਮਣਿ। **ਮਸਾਰਗਲ੍ਲਂ** ਕਬਰਮਣਿ। **ਭੂਮਿ**ਆਦਯੋ ਪਾਕਟਾਵ। **ਤਦਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਂ ਧਮ੍ਮਤਾਰੂਪਂ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ।

ਤਰੁਣਪਲ੍ਲਵਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਅਮ੍ਬਾਦੀਨਂ ਤਰੁਣਪਲ੍ਲਵੇਨ ਸਮਾਨਵਣ੍ਣਂ। **ਸਭਾਗਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਣ੍ਣਾਦਿਨਾ ਸਮਾਨਭਾਗਂ ਰੂਪਸਨ੍ਤਾਨਂ। **ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਾਪਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਸੋਤਿ ਯੋਗੀ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਸੋਕਰੁਕ੍ਖਪਣ੍ਣਂ। **ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸੋਕਪਣ੍ਣੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਨਯੇਨ। **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ** ਅਯਲੋਹਾਦਿਭੇਦਂ **ਧਮ੍ਮਤਾਰੂਪਂ**। ਤਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸੀਤਕਾਲੇ ਸੀਤਲਂ, ਉਣ੍ਹਕਾਲੇ ਸੂਰਿਯਸਨ੍ਤਾਪੇਨ ਉਣ੍ਹਤਰਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੀਤਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਉਣ੍ਹਂ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਸੀਤਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤਟਤਟਾਯਨ੍ਤਂ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਕਸਮ੍ਮਸਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧੭. **ਕਲਾਪਤੋ**ਤਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਕਲਾਪਤੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸਾਧਾਰਣਾ ਸੁਪਾਕਟਾ, ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਕਲਾਪਤੋਤਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ**”ਤਿ ਆਹ। ਯੇ ਇਮੇ ਸਮ੍ਮਸਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਵਿਨਟ੍ਠਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। **ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ। **ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਅਰਿਯਵਂਸਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਤਰਂ ਆਸਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਵਿਭੂਤਤਰਂ ਰੂਪਸਤ੍ਤਕੇ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਸਹ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਅਪਿਚ ਰੂਪਸਤ੍ਤਕੇ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਾਤਿਸਯਂ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯਂ ਅਰੂਪਸਮ੍ਮਸਨਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਯ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਤਂ ਯੁਤ੍ਤਤਰਂ, ਨ ਪਨ ਅਪੁਬ੍ਬਕੇਸਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤਬ੍ਬਿਸਯਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ।

ਤਥਾ ਸਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨਵਂ ਨਵਂ ਏਵ ਸਿਯਾ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਂ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਸਯਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਅਵ੍ਵਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਸਯਸ੍ਸ ਗਣ੍ਹਨਤੋ। **ਸੇਸਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਯਮਕਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਾਦੀਨਿਪਿ। **ਤੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਰਿਯਵਂਸਕਥਾਨਯੇਨੇਵ।

੧੧੮. **ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਮ੍ਪਿ। ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਯਮਕਤੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਨਾਮ** ਨਾਮਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਯੁਗਲਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਰੂਪਸਤ੍ਤਕਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋਪਿ ਇਦਾਨਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾਵ ਤਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ। ਖਣਿਕਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੧੯. **ਏਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਤਂ ਚਤੁਤ੍ਥਸਮ੍ਮਸਨਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। **ਪਠਮਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਵਸੇਨ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤਚਿਤ੍ਤਂ, ਯਂ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਾਹਕਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਸਮ੍ਮਸਿਤਸਮ੍ਮਸਿਤਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮਸਨੇਨ ਤੇਸਂ ਖਣਿਕਭਾਵਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਤੋ ਇਦਂ ਸਮ੍ਮਸਨਂ "**ਖਣਿਕਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੨੦. ਇਦਮੇਵ ਚ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਦਿਗੁਣਿਤਂ ਅਨੇਕਸਮ੍ਮਸਨਪਟਿਪਾਟਿਸਮ੍ਭਵਤੋ "**ਪਟਿਪਾਟਿਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵ**ਟ੍ਟੇਯਜਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਸਮ੍ਮਸਨਪਸੁਤਾ ਏਵ ਭਾਵਨਾ ਸਿਯਾ, ਨ ਮੂਲਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੁਪਕਾਰੀ, ਨ ਚਾਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਾਰੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਤਤ੍ਤਕੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਭੂਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਯਾਵ ਦਸਮਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮਸਨਾ…ਪੇ॰… ਠਪੇਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ। **ਠਪੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਏਕਾਦਸਮਂ ਦ੍ਵਾਦਸਮੇਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਦਸ੍ਸਨਪਰਂ, ਨ ਤਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਤੋ ਓਰਮਨਦਸ੍ਸਨਪਰਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਨਪਿ ਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਦਸਮਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮਸਨਾ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਤੇਵ। ਵੁ**ਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਵਂਸਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੨੧. **ਵਿਸੁਂ ਸਮ੍ਮਸਨਨਯੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਮਨਸਿਕਾਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਾ ਇਧ ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਨਾਦਯੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਏਵ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਨਾਦਯੋ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਂ ਪਨੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸਞ੍ਞਾ। ਦੁਬ੍ਬਲਾਯ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹਗਤਸਞ੍ਞਾਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਂ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਚਿਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸਹੇਤੁਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾ ਚਿਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਤਦਭਾਵੇਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। **ਮਾਨੇ** ਨਾਮ ਯੋ ਦਿਟ੍ਠੁਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯੋ, ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਯ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਯ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋਤਿ ਆਹ "**ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਿਤ…ਪੇ॰… ਮਾਨੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। ਮਾਨੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਯਮਾਨੇ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਅਭਿਮਤਵਿਸਯੇਸੁ ਏਵ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤ…ਪੇ॰… ਤਣ੍ਹਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**"ਤਿ। **ਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਇਧ ਸੁਖੁਮਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਆਹ "**ਤਣ੍ਹਾਯ…ਪੇ॰… ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਅਯਂ ਨਯੋਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਧਿ।

ਮਮ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਿਯਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਾਮਿਭੂਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਪਰਾਮਸੀਯਤੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਤਾਤਿ ਤਥਾ "**ਗਣ੍ਹਤੋ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਞ੍ਚਾਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮਧਿਗਮੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਤ੍ਤਾ ਅਨੋਲਾਰਿਕਾਯ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਸੇਨੇਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੁਟ੍ਠੂਤਿ ਸਮ੍ਮਾ। **ਮਨਾਪ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸਨਂ, ਮਨਵਡ੍ਢਨਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਿਸਯਂ ਅਧਿਮਾਨਮਾਹ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਵਿਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਮੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸਮਤ੍ਥਤਾਪਦੇਸੇਨ ਗੁਣਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਤਾ ਦਸ੍ਸੀਯਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਮਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਏਵ ਕਾਲੰ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨੰ ਨਾਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ "**ਸਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਿਧਿੰ ਵਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋਪਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾ ਏਵ ਤਦੁਪਬ੍ਰੂਹਨਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯਸ੍ਮਾ ਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨੰ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹੋਤਿ। ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਤੋ ਮਾਨਸ੍ਸ ਅਵਸਰੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟਾਯਾਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯਸ੍ਮਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਨਾਮ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਭਾਵਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤੋ ਚ ਦੁਕ੍ਖਭੂਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਈਸਕਮ੍ਪਿ ਅਭਿਰਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ। ਸੇਸੰ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਟਿਪਾਟਿਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨੰ ਪਸੁਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਯਦਾ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਵਿਸਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਤਦਨੁਗਤਿਕਾ, ਤਦਾਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਮੂਲਿਕਾ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ। ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਵਿਸਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਤਦਨੁਗਤਿਕਾ , ਤਦਾਨੇਨ ਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਗਾਹੇ ਮਾਨਜਪ੍ਪਨਾ ''ਇਦੰ ਨਿਚ੍ਚੰ, ਇਦੰ ਧੁਵ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੦੧) **ਬਕਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ** ਵਿਯ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਨਿਚ੍ਚਗਾਹਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਵਿਸਦਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਤਦਨੁਗਤਿਕਾ, ਤਦਾਨੇਨ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨੰ ਕਤੰ ਹੋਤਿ। ਸਤਿ ਹਿ ਸੁਖਸਞ੍ਞਾਯ ਤਣ੍ਹਾਗਾਹੋਵ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਾ। ਏਵੰ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਵਸੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਨਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਇਤਿ ਅਯੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਾਨੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤੀ**"ਤਿ। ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਯਥਾਰਹੰ ਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣਞ੍ਹਿ ਸਕਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਠਾਨੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁੰ ਸਮ੍ਮਸਨਨਯੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੧੨੨. ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋਤਿ ਇਧ ਵਿਯ ਏਕਦੇਸੇਨ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਤੋ ਸਰੂਪਤੋ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਚ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। **ਇਧੇ**ਵਾਤਿ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਯਮੇਵ। ਏਕਚ੍ਚਾਨੰਯੇਵੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਪਟਿਲਾਭੋਤਿ ਆਹ "**ਏਕਦੇਸੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ**"ਤਿ, ਤਾ ਪਨ ਸਯਮੇਵ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਸ੍ਸਤਿ । **ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਯਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਇਧ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਾਸੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਕੇ **ਪਜਹਤਿ** ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ।

ਖਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਖਣਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨੰ। **ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤੋ। **ਘਨਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੂਹਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਏਕਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੰ। **ਖਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੰ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਾ **ਖਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**। ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਪਾਰਿਪੂਰੀਤਿ ਘਨਸਞ੍ਞਾਯ ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯ ਤੰ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪੀਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾ ਪਹਾਨਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ, ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਭਙ੍ਗੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਭਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਨਿਰੋਧੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ **ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ,** ਤਾਯ **ਆਯੂਹਨੰ ਪਜਹਤਿ**। ਯਦਤ੍ਥੰ, ਯਾਯ ਚ ਆਯੂਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਵਤ੍ਤੇ ਤਣ੍ਹਾਯ ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਨਮਤੀਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਆਯੂਹਨੰ ਪਜਹਤੀ**"ਤਿ। ਜਾਤਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਪਰਿਣਾਮਦਸ੍ਸਨੰ, ਰੂਪਸਤ੍ਤਕਾਦਿਵਸੇਨ

ਵਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਤਂਤਂਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਰਂ ਅਵ੍ਵਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ **ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**, ਤਾਯ **ਧੁਵਸਵ੍ਵਂ** ਥਿਰਭਾਵਗਹਣਂ **ਪਜਹਤਿ**।

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਏਵ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਯਂ, ਸਮੂਹੇ ਚ ਏਕਤ੍ਤਸਵ੍ਵਾਯ ਗਯ੍ਹਮਾਨਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰਾਵਟ੍ਠਾਯਿਭਾਵੇਨ, ਨਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾਯ ਸਵਿਗ੍ਗਹਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤਂ। **ਪਣਿਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖਪਤ੍ਥਨਂ, ਰਾਗਾਦਿਪਣਿਧਿਂ ਵਾ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਨ੍ਨਤਂ। **ਅਭਿਨਿਵੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਂ। ਏਤੇਸਵ੍ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾਮੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਨਿਚ੍ਚਸਵ੍ਵਾਦਯੋ ਵਿਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਾਦਯੋਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਮਰਣਂ, ਨ ਅਵ੍ਵੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਭਙ੍ਗਵਸੇਨ ਸੁਵ੍ਵਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਧਿਪਵ੍ਵਾ ਚ ਸਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ **ਅਧਿਪਵ੍ਵਾਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**, ਤਾਯ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਆਦਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਸਤਣ੍ਹਂ ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ। **ਯਥਾਭੂਤਵਾਣਦਸ੍ਸਨਂ** ਨਾਮ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਦਸ੍ਸਨਂ। ਤੇਨ ''ਅਹੋਸਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਮਤੀਤਮਦ੍ਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਏਵਮਾਦਿਕਂ, ''ਇਸ੍ਸਰਤੋ ਲੋਕੋ ਸਮ੍ਭਵਤੀ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਵ੍ਚ **ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਿਨਿਵੇਸਂ ਪਜਹਤਿ**। ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਬ੍ਬਭਵਾਦੀਸੁ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਵਾਣਂ **ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**, ਤਾਯ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਆਲਯਨਿਸ੍ਸਯਅਦਸ੍ਸਨਤੋ **ਆਲਯਾਭਿਨਿਵੇਸਂ** ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਂ ਤਣ੍ਹਂ **ਪਜਹਤਿ**। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਮੁਵ੍ਚਨਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭੂਤਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਵਾਣਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**, ਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਤਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਪਜਹਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਨੁਲੋਮਵਾਣਵ੍ਚ **ਵਿਵਟ੍ਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪਦੁਮਪਲਾਸੇ ਉਦਕਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਤਿਲੀਯਤਿ ਪਤਿਕੁਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਯ **ਸਂਯੋਗਾਭਿਨਿਵੇਸਂ** ਕਾਮਸਂਯੋਗਾਦਿਕਿਲੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ **ਪਜਹਤਿ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ, ਪਰਤੋ ਚ ਸਂਵਣ੍ਣੀਯਨ੍ਤੀਤਿ ਇਧ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਤਾਸੂਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ। **ਇਮਿਨਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਤਂਦਸ੍ਸਨਵ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਤਿ। **ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਾ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਹਿ ਵਾਣੇਨ ਸਵਿਸਯੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਤਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਬਜਵ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ** ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖੋ ਪਾਦਪੋ ਤਰੂ''ਤਿ। **ਤਾਪਿ** ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਪਣਿਹਿਤਸੁਵ੍ਵਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ।

ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਏਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ**, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਗੇਵ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਦਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਯਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। **ਸੇਸੇਸੁ** ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੁ ਦਸਸੁ। "**ਕਿਵ੍ਚਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ ਕਿਵ੍ਚਿ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤੇਸਂ ਏਕਦੇਸਪਟਿਵੇਧਮਾਹ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਖਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਵਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਏਕਦੇਸੇਨ ਸਿਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਚ, ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਇਤਰਾਤਿ।

ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨੩. ਪਰਤੋ ਪਟਿਪਦਾਵਾਣਦਸ੍ਸਨਕਥਾਯਂ ਅਬ੍ਭਾਦਿਵਿਗਮੇਨ ਆਕਾਸਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਪਙ੍ਕਮਲਵਿਗਮੇਨ ਉਦਕਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਕਾਲਕਾਪਗਮੇਨ ਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਂਕਿਲੇਸਵਿਗਮੇਨ ਵਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਆਹ "**ਨਿਚ੍ਚਸਵ੍ਵਾਦੀਨਂ ਪਹਾਨੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਵਾਣੋ**"ਤਿ। ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਣਸ੍ਸ ਪਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਵਾਣਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਥਿਰਭਾਵਾਯ ਇਤਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨਵਿਸੇਸਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਮ੍ਮਸਨਵਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਸਮ੍ਮਸਨਵਾਣਸ੍ਸ।

ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਦਿਸਾ ਹਿ ਸਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਉਗ੍ਘਾਟਨਾਦਿ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਂ ਪਰਤੋ ਵਤ੍ਤੁਕਾਮੋ “**ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਾਵ ਆਰਭਤੀ**”ਤਿ ਆਹ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਹਿ ਆਰਮ੍ਭੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਸੁਕਰੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਆਰਮ੍ਭੇ।

ਕਥਨ੍ਤਿ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ। ਯਂ ‘‘ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ...ਪੇ॰... ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਕਥਂ ਞਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਚੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ, ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਾਵਦੇਵ ਵਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਵਯਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਧਾਨਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਵਿਪਰਿਣਾਮਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਪਞ੍ਞਾ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਨ ਵਯਦਸ੍ਸਨਂ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਪੁਬ੍ਬਕਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ।

ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਂ। ਅਯਂ ਹਿ ਜਾਤਸਦ੍ਦੋ ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗਿਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋ ‘‘ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਜਾਤਾ ਭੂਤਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੪੬) ਵਿਯ, ਨ ਅਤੀਤਂ

> ‘‘ਯੇ ਤੇ ਜਾਤਾ ਨ ਤੇ ਸਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਨ ਜਾਤਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤੇ।
> ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਾ ਨੇ ਭਗ੍ਗਾ, ਤੇਵ ਸਨ੍ਤਿ ਸਭਾਵਤੋ’’ਤਿ॥ –

ਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਨਾਪਿ ਜਾਤਤਾਮਤ੍ਤਂ ‘‘ਯਂ ਤਂ ਜਾਤਂ ਭੂਤਂ ਸਙ੍ਖਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤੇਨਾਹ “**ਜਾਤਂ ਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**”ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੯), ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਂ ਪਨ ਆਦਿਤੋ ਦੁਪ੍ਪਰਿਗ੍ਗਹਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ। ਪਚ੍ਚਯਲਕ੍ਖਣਪਪਞ੍ਚਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਉਦਯੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਂ ਉਦਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਵਯੋ**ਤਿ ਵਿਪਰਿਣਾਮਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਂ ਵਯੋ ਵਿਨਾਸੋ। **ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਉਦਯਸ੍ਸ, ਵਯਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨਾ, ਤਂ ਞਾਣਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦੀਸੁ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਸੀਸੇਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਵਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ‘‘ਜਾਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਉਦਯੋ, ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਵਯੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੯) ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਾਨਂ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਵਨ੍ਤਤਾ, ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਤਾ ਚ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਪਰਿਹਰਿਤੁਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਙ੍ਗੇਸੁ ਭਵਪਰਿਯੋਸਾਨਾਵ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ।

ਸੋਤਿ ਯੋਗੀ। **ਇਮਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਾਯ ‘‘ਜਾਤਂ ਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਗਤਿਯਾ। **ਜਾਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਪਸੂਤਿਂ, ਨ ਚ ਪਠਮਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਂ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਵਿਕਾਰੋ ਯਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਭਿਨਵਾਵਟ੍ਟਾਨਜਰਾ ਵਿਯ ਨਵਭਾਵਾਪਗਮੋਤਿ ਆਹ “**ਅਭਿਨਵਾਕਾਰ**”ਨ੍ਤਿ। ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰਾਸਿ ਵਾ ਨਿਚਯੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ** ਯਤੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਅਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨ...ਪੇ॰... ਨਤ੍ਥੀ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਅਨਾਗਤੇ ਅਦ੍ਧਨਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵਂ ਅਤੀਤੇਪਿ ਅਦ੍ਧਨੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਨਿਰੁਜ੍ਝਮਾਨਸ੍ਸਾਪੀ**”ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂਯੇਵ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਭਾਵੂਪਗਮੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਸਮੁਦਾਯਗਤਂ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਾਯ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ “**ਯਥਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਰਾਸਿਤੋ**ਤਿ ਰਾਸਿਭਾਵੇਨ ਸਮੁਸ੍ਸਿਤੋ ਪੁਞ੍ਜੋ ਰਾਸਿ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਪਿਣ੍ਡਿਭੂਤੋ **ਨਿਚਯੋ**। ਭੂਮਿਯਂ ਨਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਂ **ਨਿਧਾਨਂ**। ਉਪਵੀਣੇਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਉਪਵੀਣਂ,** ਵੀਣਾਵਾਦਨਂ।

੧੨੪. ਏਵਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪੁਨ ਯਾਨੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾ, ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਿਰੋਧਵਿਰੋਧੀਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਵਾਚਕੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਭਵਸਿਦ੍ਧਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ

ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਚ੍ਚਯਸਮੁਦਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ, ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਹਿ ਚ ਤੀਹਿ ਅਤੀਤਕਾਲਿਕਾਨਿ ਤੇਸੰ ਸਹਕਾਰੀਕਾਰਣਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਬਲਵਤਾਯ ਸੋ ਏਵ ਗਹਿਤੋ "**ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾ**"ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਗਹਿਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੰ ਵਿਭਾਵਿਤਮੇਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਹਿਤੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਅਸਤਿ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜੁਪਨਿਸ੍ਸਯਾਯ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਜਾਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਣ੍ਹੂਪਨਿਸ੍ਸਯਤਾ, ਏਵੰ ਵੇਦਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਆਹਾਰੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪੋਸਕੋ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਕਾਮਧਾਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਚ ਦੇਸਨਾਯ। ਉਕ੍ਕੰਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵਾ ਆਹਾਰਗ੍ਗਹਣੰ। "**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਕਾਲਵਸੇਨ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਅਦ੍ਧਾਨਵਸੇਨ ਪਗੇਵ ਉਦਯੰ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਇਧ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਖਣਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਤਣ੍ਹਾ ਕਮ੍ਮੰ ਆਹਾਰੋਤਿ ਇਮੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਸਙ੍ਖਾਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚੇਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦਯੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਪਨ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਮੇਵਾਤਿ।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾ ਰੂਪਨਿਰੋਧੋਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧਤੋ ਅਨਾਗਤਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। **ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਰੂਪਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਨਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵੇਨ। **ਤਣ੍ਹਾਨਿਰੋਧਾ ਕਮ੍ਮਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ। **ਰੂਪਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਹੋਤਿ। ਸੇਸੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਭਙ੍ਗਕਾਲਵਸੇਨ ਤੇਸੰ ਵਯਦਸ੍ਸਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਦ੍ਧਾਵਸੇਨ ਪਗੇਵ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਇਧ ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਖਣਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ**ਤਿ ਇਧ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਖਣਨਿਰੋਧੋ ਚਾਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਰੋਧੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਵਿਪਰਿਣਾਮੋ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਮੇਵ। ਏਸ ਨਯੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ। ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ''ਫੁਟ੍ਠੋ ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੯੩), ''ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਞ੍ਞਾ, ਚੇਤਨਾ''ਤਿ, ਚ ਵਚਨਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ (ਵਿਭ॰ ੨੩੧) ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੰਨਿਰੋਧਾ ਚ ਤੇਸੰ ਨਿਰੋਧੋ, **ਮਹਾਪਦਾਨ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੬੦) **ਮਹਾਨਿਦਾਨ**ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ, **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਵਾਰੇ ''ਨਾਮਰੂਪਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੭੧੯) ਵਚਨਤੋ ਨਾਮਰੂਪੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੰਨਿਰੋਧਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਫਸ੍ਸਸਮੁਦਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮੁਦਯੋ**"ਤਿਆਦਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੇਚਿ ਤਾਵ ਆਹੁ ''ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੰ ਅਦ੍ਧਾਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨੇਵ, ਨ ਖਣਵਸੇਨਾ''ਤਿ। ਤੇਸੰ ਮਤੇਨ ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ। ਅਪਰੇ ਪਨਾਹੁ ''ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇ ਅਤੀਤਾਦਿਵਿਭਾਗੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਸਮ੍ਭਵੰ ਲਬ੍ਭਮਾਨਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੰ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਅਭਾਵੇ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਅਸਮ੍ਭਵੰ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਭਙ੍ਗੰ। ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੰ, ਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ, ਤੰ ਯੁਤ੍ਤੰ। ਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਹਿ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਉਦਯਤੋ, ਵਯਤੋ ਚ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਭਾਵਨਾਯ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਵਿਸਦਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਠਮੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਖਣਤੋਪਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਯਦਾ ਞਾਣਂ ਤਿਕ੍ਖਂ ਵਿਸਦਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਦਾ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾ, ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦਯੋ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਦਯੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾਪਿ। ਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਮ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਸਮੁਦਯਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋ। **ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਯੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਰੋਧਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾ...ਪੇ॰... ਆਹਾਰਨਿਰੋਧਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਵਯੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ **ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ** । **ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਉਦੇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਉਦੇਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਉਤੁਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਮ੍ਪਿ **ਵੇਤਿ** ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਖਣਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

੧੨੫. ਏਵਂ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਨ ਯਾਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਾਕਟਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਤਿ ਕਿਰਿਮੇ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ**"ਤਿ, ਨਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਠਮਞ੍ਹਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਥ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ ਨਯਂ ਨੇਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਸਚ੍ਚਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਅਨੁਲੋਮਾਦਿਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਏਕਤ੍ਤਾਦਿਨਯਪ੍ਪਭੇਦਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਭੇਦਾ ਚ **ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨਯਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਭੇਦਾ**। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਂ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਪਤਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਾਦਭਾਵਤੋ।

੧੨੬. **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਰਣੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ, ਯੇਨ ਞਾਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਂ। **ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਰੋਧਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਂ ਪਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਥਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਤੋ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਮੁਦਯਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ ਰੂਪਸਮੁਦਯੋ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਭੇਦੋ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਕਤੋ, ਨ ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਸ੍ਸ ਭੇਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਅਭਿਨ੍ਨਾਧਿਕਰਣਤ੍ਤਾਤਿ "**ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿ ਵਚਨਭੇਦਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਹੀਤਿ ਹਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ, ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਚ ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਖਣਤੋ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਨਾਮਾਤਿ **"ਯਂ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਰੋਤਿ।

੧੨੭. **ਇਚ੍ਚਸ੍ਸੇ**ਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਮੁਦਯਾ''ਤਿਆਦਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਂ, ''ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਖਣਤੋ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨੋ। **ਏ**ਵਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਪਰਾਮਸਨਂ। ਯੇ ਪਨ **"ਇਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤੋ**"ਤਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ **ਇਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਪਰਾਮਸਨਂ। **ਜਨਕਾਵਬੋਧਤੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਜਨਕਸ੍ਸ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਵਬੁਜ੍ਝਨਤੋ । **ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਾਵਬੋਧਤੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਵਬੁਜ੍ਝਨਤੋ। **ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ** ਏਕਦੇਸਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਬ੍ਬਤਸਮੁਦ੍ਦਾਦਿਦਸ੍ਸਨਕਾਨਂ ਵਿਯ। **ਮਰਣਦੁਕ੍ਖਾਵਬੋਧਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **"ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਪ੍ਪਾਦੇਨਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਿਰੋਧੋ ਇਧ ਪਚ੍ਚਯਨਿਰੋਧੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਪਚ੍ਚਯਵਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾਨਂ। **ਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ, ਖਣਤੋ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਮੋਹੋ, ਤਪ੍ਪਧਾਨੋ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜੋ **ਮਗ੍ਗੋ ਵਾਯਂ ਲੋਕਿਕੋ**ਤਿ ਨਿਯਜਾਨਾਨੁਲੋਮਤੋ ਲੋਕਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਏਵਾਯਂ। **ਇਤਿ** ਤਸ੍ਮਾ **ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ** ਸਭਾਵਾਵਬੋਧਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਤ੍ਰ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਘਾਤਤੋ**"ਤਿ, ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭੂਤੋ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਭਾਵੋ ਅਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਕਾਸੇਤਿ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯਾਤਿ ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਪਾਕਟਭਾਵੋ ਮੋਹਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਰ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਘਾਤਤੋ**"ਤਿ।

੧੨੮. ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ **ਅਨੁਲੋਮੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ** ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਮੁਦਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਇਦਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਵਬੋਧਤੋ**"ਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਲੋਮਨਤੋ ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਤ੍ਵੇਵ ਅਸੇਸਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਾ''ਤਿਆਦਿਕੋ **ਪਟਿਲੋਮੋ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੋ।**

ਤੇ ਚ ਸਙ੍ਖਤਾ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ** ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦)। ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਪਾਕਟਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਪਾਕਟਤਾਯ ਏਵ ‘‘ਇਮਸ੍ਸੇਤਂ ਫਲ’’ਨ੍ਤਿ ਅਵਬੋਧਤੋ।

੧੨੯. ਪੁਰਿਮਪੁਰਿਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਨੁਬਨ੍ਧੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯਾਧਿਗਮਾਯ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ‘‘ਅਞ੍ਞੋ ਕਰੋਤਿ, ਅਞ੍ਞੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’’ਤਿਆਦਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭) ਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਹੇਤੁਫਲਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਖਣਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨੋ ਨਾਨਤ੍ਤਨਯਾਧਿਗਮਾਯ ਹੋਤਿ। ਯਤੋ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਭਾਵਭੇਦਾਵਬੋਧਤੋ ‘‘ਸੋ ਕਰੋਤਿ, ਸੋ ਪਟਿਸਂਵੇਦਯਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਖਣਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ** ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਅਸਤਿ ਅਭਾਵੋਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਨਯੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ**। ਯਤੋ ਅਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾ ਵਸਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਤੋ । ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਧਮ੍ਮਾਨ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਵਸਵਤ੍ਤਿਭਾਵੋ** ਪਰਾਯਤ੍ਤਤਾ, ਸਾ ਚ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇਨ** ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯਾਨੁਰੂਪਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਹੇਤੁਫਲਸ੍ਸ ਹੇਤੁਅਨੁਰੂਪਤੋ ਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੋਕਾਸਤਾਵਾਤਿ ਆਹ **“ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਪਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਸਤਿ ਕਾਰਣੇ ਕੁਤੋ ਅਕਿਰਿਯਵਾਦੋ। ਕਰੋਤੀਤਿ ਹਿ **ਕਾਰਣਂ**।

੧੩੦. ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਉਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਸਭਾਵੇ ਸਤਿ ਫਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤੇਨ ਉਪਕਾਰਕਤਾਤਿ ਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਨਿਰੀਹਤਾ, ਅਸਤਿ ਚ ਅਭਾਵੋਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤੀਤਿ ਆਹ **“ਪਚ੍ਚਯਤੋ ਚਸ੍ਸ… ਪੇ॰… ਤਾਵਬੋਧਤੋ”**ਤਿ। **ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ** ਖਣਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਵਬੋਧਤੋ”**ਤਿ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਞ੍ਹਿ **ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵੋ। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਿਵੇਕੋ** ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਾ। ਨ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖਣਤ੍ਤਯਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤਵਿਵੇਕਾਵਬੋਧਤੋ**ਤਿ ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤਾਪਟਿਵੇਧਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ** ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਜਰਾਭਙ੍ਗਾਵਤ੍ਥਨ੍ਤਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਵਿਬਾਧੀਯਨ੍ਤੇਵ। ਸਾ ਚ ਨੇਸਂ ਵਿਬਾਧਿਯਮਾਨਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਵਿਭੂਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਦੁਕ੍ਖ…ਪੇ॰… ਬੋਧਤੋ”**ਤਿ।

ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪੀਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਥਵੀਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਕਕ੍ਖਲ਼ਫੁਸਨਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤਂ ਸਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਪਾਕਭਾਵਵਿਦ੍ਧਂ ਸਭਾਵਾਵਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਵਬੋਧਤੋ”**ਤਿ। **ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣੇ**ਤਿ ਸਭਾਵਸਞ੍ਞਿਤੇ ਲਕ੍ਖਣੇ, ਤਂਤਂਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਲਕ੍ਖਣੇ। **ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣਾਦਿਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਿਕਤਾਪਿ ਖਣਨ੍ਤਰਾਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ ਤਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ **“ਉਦਯਕ੍ਖਣੇ”**ਤਿਆਦਿ। **ਉਦਯਵਯ**ਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਨ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ।

੧੩੧. ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਨਿਚ੍ਚਨਵਾ, ਅਥ ਖੋ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਟ੍ਠਾਯਿਨੋ। ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨੇ”**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਦਕੇ ਦਣ੍ਡੇਨ ਕਤਲੇਖਾ **ਉਦਕੇ ਦਣ੍ਡਰਾਜਿ। ਉਸ੍ਸਾਵਬਿਨ੍ਦੂ**ਆਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਿ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਟ੍ਠਾਯਿਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਤੇ ਦਨ੍ਧਨਿਰੋਧਾ ਏਵ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ, ਤਤੋਪਿ ਲਹੁਤਰਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਗਮਨਸ੍ਸਾਦਾਨਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠੁਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਟਿਮੁਖਂ ਧਾਵਨ੍ਤਾਨਂ ਸਿਰਸਿ ਪਾਦੇ ਚ ਬਨ੍ਧਖੁਰਧਾਰਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਤੋਪਿ ਸੀਘਤਰੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਰੋਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਪਗੇਵ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਨਿਚ੍ਚਨਵਾ, ਨਾਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਟ੍ਠਾਯਿਨੋਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਸਾਰਾ। ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **“ਮਾਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਮਾਯਾਦਯੋ ਹਿ ਮਣਿਆਦਿਵਸੇਨ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਅਤਂਸਭਾਵਤਾਯ **ਅਸਾਰਾ**। ਤਤ੍ਥ ਮਨ੍ਤੋਸਧਭਾਵਿਤਾ ਇਨ੍ਦਜਾਲਾਦਿਕਾ **ਮਾਯਾ**। ਮਿਗਤਣ੍ਹਿਕਾ **ਮਰੀਚਿ**।

ਸੁਪਿਨਮੇਵ **ਸੁਪਿਨਨ੍ਤੰ**। ਮਣ੍ਡਲਾਕਾਰੇਨ ਆਵਿਜ੍ਝਿਯਮਾਨਂ ਅਲਾਤਮੇਵ **ਅਲਾਤਚਕ੍ਕਂ**। ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਕੀਲ਼ਨਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਨਗਰਂ ਵਿਯ ਆਕਾਸੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤੰ **ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਨਗਰਂ**।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾਤਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ''ਜਾਤਂ ਰੂਪਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੯), ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਰੂਪਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਪਾਲ਼ਿਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪੭, ੩੬੧; ੨.੧੧੩; ੩.੮੬, ੮੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) ਵਾ ਯਾਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਵੇਧਾ ਭਾਵਨਾਵਿਧਿ ਆਰਦ੍ਧੋ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ। ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕੋਪਿ ਹਿ ਸਬ੍ਬੋ ਭਾਵਨਾਵਿਧਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਾਦਨਸ੍ਸੇਵ, ਨ ਪਰਿਸਪਰਿਸਰੀਰਕਰਬਨ੍ਧੋਤਿ। **ਵਯਧਮ੍ਮਮੇਵਾ**ਤਿ ਭਿਜ੍ਜਨਸਭਾਵਮੇਵ। **ਵਯਂ ਉਪੇਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ। ਯਞ੍ਚਿ ਉਪਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਏਵ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ ਅਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਵਿਨਾਸਸ੍ਸ। ਉਪਕ੍ਕਮਹੇਤੁ ਪਨ ਵਿਸਦਿਸੁਪ੍ਪਾਦੋ ਹੋਤਿ। **ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ''ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੬; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਯਂ ਅਨਾਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾਪਿ ''ਵਯਧਮ੍ਮਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਉਦਯਸ੍ਸ, ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਇਦਂ ਵਯਂ ਉਪੇਤੀ''ਤਿ ਵਯਸ੍ਸ ਚ ਇਮਿਨਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਾਕਾਰੇਨ। ਅਧੁਨਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਨ ਤਾਵ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਰੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿ। ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮਞ੍ਞਂ ਲਭਤਿ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮੇਵ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਸਾਧਿਗਮਾ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ।

ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੩੨. ਇਮਾਯ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ **ਤਰੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ** ਵਸੇਨ, ਨ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਤਰੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਨਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਹਿ ਤਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। **ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸੇਵਾਤਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਾਦਿਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ। "ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਇਦਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਗਰਹਿਤਬ੍ਬਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਉਪਰਿਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਵੋਸਾਨਂ ਆਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। **ਕੁਸੀਤਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਕੋਸਜ੍ਜੇਨ ਭਾਵਨਂ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਅਥ ਵਾ **ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਵਿਗਰਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯੇਵ ਹਿ ਸਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਦਞ੍ਞਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਸਾ ਚ ਤਤ੍ਥ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਤਾ ਚ ਕੋਸਜ੍ਜੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਕੁਸੀਤਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। **ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗੇਨ ਞਾਣੇਨ ਭਾਵਨਮਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਸਾ ਪਨ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਸਮਥਵਸੇਨਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿਯੇ**ਵ ਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ''ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਤੋ ਉਕ੍ਕਮਨੇਨ ਵਿਰੂਪਂ ਗਹਿਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਮਾਨਸਂ **ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਗ੍ਗਹਿਤਮਾਨਸਂ। ਓਭਾਸੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨਾਹ, ਈਦਿਸਂ ਓਭਾਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ ਮਮ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਓਭਾਸਂ ਆਵਜ੍ਜਤਿ ''ਨਿਬ੍ਬਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ''ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵਾ ''ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਮਗ੍ਗਫਲਭਾਵੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਞਾਣਾਦਿਕੇ ਪਨ ਮਗ੍ਗਫਲਭਾਵੇਨੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਤੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਓਭਾਸਹੇਤੁ ਯੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਤਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **"ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹਿਤਮਾਨਸੋ"**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਤਂ **"ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨਿਚ੍ਚ...ਪੇ॰... ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ** ''ਮਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ –

> ''ਯੋ ਹਿ ਕੋਚਿ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਵਾ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਬ੍ਯਾਕਰੋਤਿ, ਸਬ੍ਬੋ ਸੋ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ, ਏਤੇਸਂ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ। ਕਤਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ? ਇਧਾਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮਥਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਮਥਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਭਾਵਯਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤਿ ਭਾਵੇਤਿ ਬਹੁਲੀਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਆਸੇਵਤੋ...ਪੇ॰... ਕਰੋਤੋ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਅਨੁਸਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤਿ।
>
> ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਸਮਥਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਯੁਗਨਦ੍ਧਂ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ॰...।
>
> ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਆਵੁਸੋ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਗ੍ਗਹਿਤਂ ਮਾਨਸਂ ਹੋਤਿ, ਹੋਤਿ ਸੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਮਯੋ ਯਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ ਏਕੋਦਿ ਹੋਤਿ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਸਞ੍ਜਾਯਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਸਯਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਹੋਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੭੦) –

ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਾ **ਧਮ੍ਮੋ**। ਤਤ੍ਥ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ** ''ਅਧਿਗਤਮਗ੍ਗਾਦਿਕੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਅਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਤੇਨ ਉਪਦ੍ਦੁਤਂ **ਵਿਗ੍ਗਹਿਤਮਾਨਸਂ** ਹੋਤਿ। **ਨਿਕਨ੍ਤਿ** ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਸੁਖੁਮਰੂਪਾ ਤਣ੍ਹਾ, ਸਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਰਤਿਆਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ ਅਧਿਮਾਨਿਕੇਨ ''ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ **"ਨਿਕਨ੍ਤਿ 'ਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ ਨਿਕਨ੍ਤਿਂ ਆਵਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ।

੧੩੩. **ਵਿਪਸ੍ਸਨੋਭਾਸੋ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ, ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਂ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਭਾਸੁਰਂ ਰੂਪਂ। ਤਤ੍ਥ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ** ਯੋਗਿਨੋ ਸਰੀਰਟ੍ਠਮੇਵ ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਇਤਰਂ ਸਰੀਰਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਞਾਣਾਨੁਭਾਵਾਨੁਰੂਪਂ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਤ੍ਥਰਤਿ, ਤਂ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤੇਨ ਫੁਟ੍ਠੋਕਾਸੇ ਰੂਪਗਤਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਚ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਉਦਾਹੁ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਾਤਿ ਵੀਮਂਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਲਾਭਿਨੋ ਵਿਯ ਤਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿ** ਨਾਮ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ। **ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ** ਯੋਗਿਨਾ ''ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਅਧਿਮਾਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਯੋਗਿਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਤੋ ਏਵ ਵੀਥਿ ਉਕ੍ਕਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਮੂਲਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਮੇਵਾਹ।

ਵੀਮਤ੍ਤਤਾਯਾਤਿ ਅਪ੍ਪਵਿਪੁਲਤਾਵਸੇਨ ਵਿਸਦਿਸਤਾਯ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਓਭਾਸਸ੍ਸ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਕੁਟ੍ਟੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ ਗੇਹਂ **ਦ੍ਵਿਕੁਟ੍ਟਗੇਹਂ**। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਪਿ ਏਕਾ ਭਿਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਬਹਿਪਿ, ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਪਥਂ ਹੋਤਿ, ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਥਰਿਤਾਨਿ **ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਨਿ ਕੁਸੁਮਾਨਿ,** ਵਿਸਦਞਾਣਸ੍ਸ ਓਭਾਸੇਨ ਫਰਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਰੂਪਗਤਞ੍ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਯ **ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਭਨ੍ਤੇ ਮਯ੍ਹ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਏਵਂ ਓਭਾਸਸ੍ਸ ਵੀਮਤ੍ਤਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਚਿਰਕਾਲਵਿਪ੍ਪਲਮ੍ਭਨੇ ਵਤ੍ਥੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਯਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ**ਤਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ, ਨ ਸਬ੍ਬਂ। **ਸੋ**ਤਿ ਸੋ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਲਾਭੀ ਅਧਿਮਾਨਿਕੋ।

ਦਿਵਾਸਨੇਤਿ ਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤਬ੍ਬਆਸਨੇ। ਪਠਮਂ ''ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਪਞ੍ਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪੁਚ੍ਛਿਤੁਂ ਆਗਤੋਮ੍ਹੀ"**ਤਿ।

ਪਚ੍ਛਾ ਉਪਾਯੇਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਯੋਜੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਚਿਨ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿਚ੍ਚੇਵਾਹਂ ਆਗਤੋ"**ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਧਾਨਤ੍ਤਾ ਸਾਵਧਾਰਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨੁਗਤੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਧਮ੍ਮੋਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਦਤਿ। **ਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮਾਧਿਂ। **ਅਞ੍ਛਿਤਕਣ੍ਣੋ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਲਟ੍ਠਪਿਤਕਣ੍ਣਪੁਟੋ। **ਪਲਾਯਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧੋ** ਭਯੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਦੋਸਚਰਿਤੋ"**ਤਿ। ਦੋਸਚਰਿਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸੂਰਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹਸਾ ਭਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਞਤ੍ਵਾ ''ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਜਾਨਾਪੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਨਿਮ੍ਮਾਪਨਾਦਿਮਕਾਸਿ। ਦੋਸਚਰਿਤਤ੍ਤਾ ਹਿ ਥੇਰੋ ਖਿਪ੍ਪਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ। ਖਿਪ੍ਪਵਿਰਾਗੀ ਹਿ ਦੋਸਚਰਿਤੋ।

੧੩੪. **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ। ''ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਉਦੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਵੇਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਤੁਲਨਂ, ਤੀਰਣਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੇਨ ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਜਿਰਂ ਅਮੋਘਂ, ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞ੍ਚ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਞਾਣਂ ਨਿਪੁਣਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਇਨ੍ਦਵਜਿਰਮਿਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤਿਖਿਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੁਣ੍ਠਂ। **ਸੂਰ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਜਵਨ੍ਤਂ। **ਅਤਿਵਿਸਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸਿਤਭਾਵੇਨ ਅਤਿਵਿਯ ਪਟੁਤਰਂ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਹਿਨੇਨ ਯੋਗੀ ''ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਮਞ੍ਞਤਿ।

ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੀਤੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪੀਤਿ। ਖੁਦ੍ਦਕਾਦਯੋ ਪੀਤਿਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਣ੍ਣਿਤਾ ਏਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਞ੍ਚ ਪੀਤਿਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਅਯਂ ਪਞ੍ਚ...ਪੇ॰... ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ। ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਫਰਣਾਪੀਤਿਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਦਾਪਿ ਹਿ ਫਰਣਾਪੀਤਿ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ"**ਤਿ।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਨਿ ਛ ਯੁਗਲ਼ਕਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਵਿਯੋਗਿਨੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਇਤਰਾਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਕਿਞ੍ਚਿਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨੇਵ ਦਰਥੋ, ਨ ਗਾਰਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਪਿ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਨ ਵੇਦਨਾਦਿਕ੍ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸੇਵ। ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਹਿ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸਾਪਿ ਦਰਥਾਦਿਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਿਕਾਤਿ। **ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਿ...ਪੇ॰... ਉਜੁਕਾਨਿਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਤੇਸਂ ਅਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦਿਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦਿਸੇਸਨੀਵਰਣਾਦਿਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਿਮਾਯਾਸਾਥੇਯ੍ਯਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਧਮਨਵਸੇਨ ਤਦਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਅਯਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸੀ, ਮਨੁਸ੍ਸਯੋਗ੍ਗਾ ਕਾਮਸੁਖਰਤਿ, ਤਾਦਿਸੇਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਵਿਸੇਸੇਹਿ ਅਨੁਭਵਿਤਬ੍ਬਤਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਤੋ ਦਿਬ੍ਬਾ ਰਤਿਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਮਾਨੁਸੀਸਦਿਸਤਾਯ ਕਾਮਸੁਖਭਾਵੇਨ ਦਿਬ੍ਬਾ ਰਤਿਪਿ ਵਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤਾਯ ਨ ਮਾਨੁਸੀਤਿ **ਅਮਾਨੁਸੀ**।

ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਨ੍ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਂ ਸੇਨਾਸਨਂ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਏਵ ਵਾ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਭਾਵਾਦਿਸੁਞ੍ਞਤਾਯ, ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਤਾਯ ਚ ''ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਕਰਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਿਗਮੇਨ **ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ**। ਸਂਸਾਰੇ ਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨੇਨ **ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। ਸਮ੍ਮਾ** ਞਾਯੇਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ **ਵਿਪਸ੍ਸਤੋ**। ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਅਨਾਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਅਵਿਸਯਤਾਯ **ਅਮਾਨੁਸੀ**। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪੀਤਿਸੁਖਸਞ੍ਞਿਤਾ **ਰਤਿ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਗਾਥਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯਗਾਥਾ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਯਤੋ ਯਤੋ**ਤਿ ਰੂਪਤੋ ਵਾ ਅਰੂਪਤੋ ਵਾ।

ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਹਿ ਅਤਿਪਣੀਤਰੂਪੇਹਿ ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਪਰਿਫੁਟੋ, ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਅਭਿਸਨ੍ਦਯਮਾਨ"**ਨ੍ਤਿ।

ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਸਦ੍ਧਾ, ਨ ਯੇਵਾਪਨਕਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸਾ ਚੇਤ੍ਥ ਨ ਕਮ੍ਮਫਲਂ, ਰਤਨਤ੍ਤਯਂ ਵਾ ਸਦ੍ਦਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਕਿਲੇਸਕਾਲੁਸ੍ਸਿਯਾਪਗਮੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤਿਵਿਯ ਪਸਨ੍ਨਭਾਵਹੇਤੁਭੂਤਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ...ਪੇ॰...**

ਸਦ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ”ਤਿ।

ਪੁਰਿਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਨਾਬਲਸਂਸਿਦ੍ਧਂ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਵੀਰਿਯਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਤੋ ਕੋਸਜ੍ਜਤੋ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ **ਪਗ੍ਗਹੋ**। ਤੇਨਾਹ “**ਪਗ੍ਗਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਸੁਪਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਸਭਾਵਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ। **ਸੁਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਗਮੇਨ ਤੇਨ ਅਚਲਨੀਯਤਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ। ਤਤੋ ਏਵ ਨਿਖਾਤਾ ਵਿਯ **ਅਚਲਾ**। ਅਚਲਭਾਵੇਨੇਵ **ਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸਦਿਸਾ**ਤਿ ਤੀਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਸੁਪਤਿਟ੍ਠਿਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਸੋਤਿ** ਯੋਗਾਵਚਰੋ। **ਯਂ ਯਂ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਯਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਨਂ ਰੂਪਂ ਵਾ ਅਰੂਪਂ ਵਾ। **ਓਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ। **ਪਕ੍ਖਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਭਣ੍ਡਭੂਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇ ਪਰਲੋਕਸਞ੍ਞਿਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਲੋਕੋ ਵਿਯਾ**”ਤਿ ਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਲੋਕਵਿਸਯਤ੍ਤਾ। ਵਣ੍ਣਾਯਤਨਵਿਸਯਞ੍ਹਿ ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਸ੍ਸ** ਸਤਿ **ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ** ਖਾਯਤਿ, ਉਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਹਿ ਸਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਓਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਵਿਚਿਨਿਤਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਚਿਨਨੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਠਿਤਾ **ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ**। ਸਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਵ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ ਆਵਜ੍ਜਨੇ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ “**ਆਵਜ੍ਜਨੁਪੇਕ੍ਖਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਤਦਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਂ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤਾ ਇਧ **ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ** ਨਾਮ। ਤੇ ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤਾ**”ਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਾਯ ਇਨ੍ਦਵਜਿਰਤਤ੍ਤਨਾਰਾਚਸਦਿਸਤਾ, ਸੂਰਤਿਕ੍ਖਭਾਵੋ ਚ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਪੁਰੇਚਰਾ ਵਿਯ ਤਦਨੁਚਰਞਾਣਸ੍ਸ ਤਥਾਭਾਵੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਕਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨਿਕਾਮਨਾ ਅਪੇਕ੍ਖਾ। ਓਭਾਸਾਦਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਜਮ੍ਭਨਭੂਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਓਭਾਸਾਦਿਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾਯਾ**”ਤਿ। **ਆਲਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਂ। **ਸੁਖੁਮਾ, ਸਨ੍ਤਾਕਾਰਾ**ਤਿ ਸੁਖੁਮਾਕਾਰਾ, ਸਨ੍ਤਾਕਾਰਾ ਚ, ਸਾ ਚਸ੍ਸਾ ਸੁਖੁਮਸਨ੍ਤਾਕਾਰਤਾ ਭਾਵਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਯਤੋ ਕਿਲੇਸਭਾਵੋਪਿਸ੍ਸਾ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਯਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸੋਤਿ…ਪੇ॰… ਹੋਤੀ**”ਤਿ।

ਏਤੇਸੁਪੀਤਿ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ। “**ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ**”ਤਿ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀ’’ਤਿਆਦਿਗ੍ਗਹਣਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਅਞ੍ਞਤਰਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਨ ਵਾਪਿ ਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਪਨ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਹੋਤਿ। “**ਨ ਵਤ ਮੇ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਵਰੂਪਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਤਦਾ ਯੋਗਿਨੋ ਤਥਾਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਤਦਾ ਤਂ ‘‘ਨਿਕਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਸ੍ਸ ‘‘ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀ’’ਤਿਆਦਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ‘‘ਨ ਵਤ ਮੇ ਏਵਰੂਪਾ ਭਾਵਨਾਭਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾ, ਅਦ੍ਧਾ ਮਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀ’’ਤਿ।

੧੩੫. ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਤਾਯਾਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਤਣ੍ਹਾ ਇਧ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਤੇਸਂ ਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ। ਨ ਸਭਾਵਤੋਤਿ ਆਹ “**ਨ ਅਕੁਸਲਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਓਭਾਸਾਦਯੋ, ਏਵਂ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਾਦੀਨਂ ਠਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁ ਚਾ**”ਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਗਾਹੇ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਗਾਹਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਤਾਵਸੇਨੇਵ। ਅਤ੍ਤਵਾਦੀ ਹਿ ‘‘ਅਹਂਬੁਦ੍ਧਿਨਿਬਨ੍ਧਨੋ’’ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਓਭਾਸਸ੍ਸ ਸਾਮਿਭੂਤੋ ‘‘ਮਮਾ’’ਤਿ ਸਾਮਿਵਚਨਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤੋਤਿ ਆਹ “**ਮਮ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹੋ**”ਤਿ। ਓਭਾਸਸ੍ਸ ਮਨਾਪਗ੍ਗਹਣਮੁਖੇਨ ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸੇਯ੍ਯਾਦਿਤੋ ਦਹਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਮਨਾਪੋ ਵਤ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਮਾਨਗਾਹੋ**”ਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾਦਯਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਿਯਾਯਤੋ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਾਦਿਸਞ੍ਞਿਤਾਨਂ

ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਸੇਨ। **ਓਭਾਸਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਓਭਾਸਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਕਮ੍ਪਨਂ ਯਥਾਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਪਤ੍ਤਿ, ਸਾ ਚ ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਤਣ੍ਹਾਦਿਗਾਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਕਮ੍ਪਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ ਆਹ।

ਓਭਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਕਮ੍ਪਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਓਭਾਸੇ ਵਾ ਵਿਸਯਭੂਤੇ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਕਮ੍ਪਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਯੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵੇਧਤੀ"**ਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਸਤਿਯਂ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚ।

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੬. ਕੁਸਲੋ ਪਨਾਤਿਆਦੀਸੁ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਕੋਸਲ੍ਲਯੋਗੇਨ **ਕੁਸਲੋ**। ਪਰਿਪਕ੍ਕਞਾਣਤਾਯ **ਪਣ੍ਡਿਤੋ**। ਆਗਮਬਜਤ੍ਤਿਯਾ **ਬਜਤ੍ਤੋ**। ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਤਬ੍ਬਿਸੋਧਨੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸਾਵਬੋਧਯੋਗਤੋ **ਬੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ**ਤਿ ਯੋ ਸੋ ਆਚਰਿਯੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਦਾਨਕਾਲੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਯਂ ਖੋ ਸੋ ਓਭਾਸੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਭਾਵਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵੂਪਨਯਨਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੋ ਖੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਨਯੇ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਵਿਭਾਵਨਮੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਿਦ੍ਧੇ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਦ੍ਵਯਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਨਯੇ ਪਨ ਓਭਾਸਾਦਿਕੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਾਦੀਨਂ ਉਗ੍ਘਾਟਨਸਮੁਗ੍ਘਾਟਨਪਰਿਯਾਦਾਨਵਸੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਚੇ ਓਭਾਸੋ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਕੇ ''ਸਚੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਤ੍ਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੨੧) ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਓਭਾਸਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵਿਭਜ੍ਜ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੇਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰਵਿਧਿ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੋਵਾਤਿ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਂ ਅਰੂਪਸਤ੍ਤਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ।

ਓਭਾਸਂ ''ਨੇਤਂ ਮਮਾ''ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਤਣ੍ਹਾਗਾਹਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸੋਧੇਤਿ, ''ਨੇਸੋਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਮਾਨਗਾਹਤੋ, ''ਨ ਮੇਸੋ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਓਭਾਸਂ ਨੇਤਂ ਮਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਞਾਣਾਦੀਸੁਪਿ।

ਇਮਾਨਿ ਦਸ ਠਾਨਾਨੀਤਿ ਇਮਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਓਭਾਸਾਦੀਨਿ ਦਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਕਾਰਣਾਨਿ। **ਪਞ੍ਞਾ ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਚਿਤਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਪਞ੍ਞਾ ਓਭਾਸਾਦੀਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਪਰਿਚਿਤਵਤੀ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਮਗ੍ਗਭਾਵਜਾਨਨੇਨ **ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ**।

ਵ**ੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਂ।

ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂ ਅਧਿਗਤਾਯਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਞਾਣੇਨ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਸੋਧਨੇ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਂ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ। ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਯਾਤਿ ਆਹ **"ਕਙ੍ਖਾ...ਪੇ॰... ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਂ। **ਇਮਿਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਾਯਂ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਂ। **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭੂਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਵੀਸਤਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੨੧. ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੩੭. ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ **ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਨਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਤਟ੍ਠਮਾਨਂਵਸੇਨ ਜਾਤਾਤਿ ਆਹ “**ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਪਨ ਞਾਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**”ਤਿ। ਓਲਾਰਿਕੋਲਾਰਿਕਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਮੋਹਤਮਸ੍ਸ ਵਿਗਮਨੇਨ ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਾਨੁਕੂਲਤ੍ਤਾ “**ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਮਾਹ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਞਾਣਾਨਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਚਾ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਦਨੁਸਾਰੇਨ ਇਤਰਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਚ ਵਿਭਾਵੇਨ੍ਤੀਯੇਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ “**ਵੀਥਿਪਟਿਪਨ੍ਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ। ਤਯਿਦਂ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸੋ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਭਾਵਮੇਵ ਮਞ੍ਞਮਾਨੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਨ੍ਤੋਗਧਮੇਵ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦੀਨਂ ਪਨ ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਾਨਿ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਿ। ਤਾਨਿਯੇਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਸਾ ਏਵ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਪਟਿਪਦਾ ਚਾਤਿ **ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਗੁਣਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਗੁਣਞ੍ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਪਹਾਨਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ। ਯਤੋ ਤਦਵਿਗਮੇਨ ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਏਕਚ੍ਚਾ ਅਧਿਗਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਟਿਵੇਧੇਨ ਵਿਨਾ ਸਾਮਞ੍ਞਾਕਾਰਾਨਂ ਤੀਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਹਾਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। ਅਸਤਿ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਪਹਾਨੇ ਕੁਤੋ ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਵਜਿਰਮਿਵ ਅਵਿਹਤਵੇਗਤਾ, ਤਿਖਿਣਵਿਸਦਾਦਿਤਾ ਵਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਗੁਣਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਪਕ੍ਖਿਯਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਙ੍ਗਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਤਦੇਵ ਞਾਣਂ **ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ**। ਯਥਾਭੂਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਭਾਯਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ ਭਯਂ, ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸੁ ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਗਾਹਿਞਾਣਂ **ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ**। ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾ , ਤਦੇਵ ਞਾਣਂ **ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾਞਾਣਂ**। ਪੁਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ**। ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਂ **ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ। ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦਿਨਵਵਿਧਞਾਣਂ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਤਸ੍ਮਾ।

੭੩੮. “**ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤ**”ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਨੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਮਤ੍ਥਂ ਅਨਵਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਚੋਦਕੋ “**ਪੁਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇ ਯੋਗੋ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ**”ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ**ਤਿ ਕਿਂ ਪਯੋਜਨੋ ਨਿਰਤ੍ਥਕੋ, ਪਗੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ ਪਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਚਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਹੇਤੁਪਟਿਪਾਟਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਤਮਤ੍ਥਂ ਞਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਆਚਰਿਯੋਵ ਕਥੇਤੁਕਮਜਤਾਵਸੇਨ “**ਕਿਮਤ੍ਥਿਯੋ**”ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਲਕ੍ਖਣਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਉਪਧਾਰਣਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨਨੁ ਚ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਨਾਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਂ, ਤੇਨ ਕਥਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ‘‘ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਿਸਯਂ ਹੋਤੀ’’ਤਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯੇ ਪਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੇ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਕਟਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਤੋ ‘‘ਯਦਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਯਂ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਤਦਨਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫; ੪੫, ੭੭; ੪.੧, ੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੦) ਇਤਰਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ। ਅਥ ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਗ੍ਗਹਣੇਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ, ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲਨਾਕਾਰੋ, ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ ਚ ਵਿਭੂਤਤਰੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣੇ ਯੋਗਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਥਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਸਮ੍ਮੁਖੇਨੇਵ। **ਹੇਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਓਭਾਸਾਦਿਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾਯ ਤਿਕ੍ਖਂ ਵਿਸਦਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਕੁਣ੍ਠਂ ਅਵਿਸਦਮੇਵ ਜਾਤਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਦਸਹਿ…ਪੇ॰… ਨਾਸਕ੍ਖੀ**”ਤਿ।

੧੩੯. ਅਮਨਸਿਕਾਰਾਤਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ। "**ਕਿਸ੍ਸ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ**"ਤਿ ਹਿ ਇਦਂ ''ਕੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪੁਚ੍ਛਾ। ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਾ ਚ ਸਨ੍ਤਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਿਕਾ ਜਾਤਾ। ਇਰਿਯਾਪਥੇਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇ ਚ ਇਰਿਯਾਪਥਾ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਾਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਾ ਜਾਤਾ। ਘਨੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤੇ ਚ ਘਨਾ ਨਾਨਾਧਾਤੁਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਾਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਾ ਜਾਤਾਤਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਨ ਉਦਯਾਵਤ੍ਥਾ ਵਯਾਵਤ੍ਥਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਵਯਾਵਤ੍ਥਾ ਵਾ ਉਦਯਾਵਤ੍ਥਂ। ਅਞ੍ਞੋਵ ਉਦਯਕ੍ਖਣੋ, ਅਞ੍ਞੋਵ ਵਯਕ੍ਖਣੋਤਿ ਏਕੋਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਖਣਵਸੇਨ ਭੇਦਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਤੀਤਾਦਿਕੋਤਿ ਆਹ "**ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਪਨ...ਪੇ॰... ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਵਿਕੋਪਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਿਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਞ੍ਞੋਞ੍ਞਭਾਵਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਾਯ। ਨ ਹਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਅਯੋਸਲਾਕਾ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਭਾਵੇਨਾਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ।

ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਯਥਾਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਉਦਯਬ੍ਬਯਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪਟਿਪੀਲ਼ਿਯਮਾਨਤਂ ਵਿਬਾਧਿਯਮਾਨਤਂ ਮਨਸਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। **ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤੇ**ਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਦੁਕ੍ਖਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਭਾਵੇ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤੇ। ਏਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਇਰਿਯਾਪਥੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਕਂ ਇਰਿਯਾਪਥਨ੍ਤਰਂ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸੇਸਾਪੀਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਾਨਂ ਤਂਤਂਦੁਕ੍ਖਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਭਾਵੇ ਯਾਥਾਵਤੋ ਞਾਤੇ ਤੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਭਾਵੋ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਦੁਕ੍ਖਾਭਿਤੁਨ੍ਨਤਾਯ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ। **ਨਾਨਾਧਾਤੁਯੋ**ਤਿ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਪਥਵੀਆਦਿਧਾਤੁਯੋ ਨਾਨਾਵਿਧੇ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇ। **ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਅਞ੍ਞਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ, ਅਞ੍ਞਾ ਆਪੋਧਾਤੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ, ''ਅਞ੍ਞੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਞ੍ਞਾ ਵੇਦਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇ ਕਤੇ**ਤਿ ਸਮੂਹਘਨੇ, ਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਘਨੇ ਚ ਪਭੇਦਿਤੇ। ਯਾ ਹੇਸਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਤ੍ਥਦ੍ਧੇਸੁ ਸਮੁਦਿਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨ ਅਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ **ਸਮੂਹਘਨਤਾ**, ਤਥਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਭੇਦਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਪਟਿਨਿਯਤਭਾਵੇ ਏਕਤੋ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ **ਕਿਚ੍ਚਘਨਤਾ**, ਤਥਾ ਸਾਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਤਿਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਭੇਦੇ ਏਕਤੋ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ **ਆਰਮ੍ਮਣਘਨਤਾ** ਚ, ਤਾ ਧਾਤੂਸੁ ਞਾਣੇਨ ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਹਤ੍ਥੇਨ ਪਰਿਮਜ੍ਜਿਯਮਾਨੇ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਵਿਲਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ''ਯਥਾਪਚ੍ਚਯਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਕਟਤਰਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਨਾਨਾਧਾਤੁਯੋ...ਪੇ॰... ਉਪਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ।

੧੪੦. ਧੁਵਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਂ**, ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। ਯਥਾਹ ''ਰੂਪਂ ਖੋ, ਰਾਧ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਵੇਦਨਾ... ਸਞ੍ਞਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੭੨)। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤੋ "**ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਞ੍ਞਥਤ੍ਤਭਾਵਾ**"ਤਿ ਆਹ। **ਉਪ੍ਪਾਦੋ** ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ, **ਵਯੋ** ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣਂ, **ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ** ਜਰਾ, ਤੇਸਂ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਨਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮੇਨ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਪਾਕਭਾਵਵਿਦ੍ਧਂਸਾਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਉਪ੍ਪਾਦਵਯਞ੍ਞਥਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਹਿ ਤਂ ''ਅਨਿਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖੀਯਤਿ। **ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਆਕਾਰਵਿਕਤਿ। ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ ਹਿ ਵਿਕਤਿਰੂਪੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਵਿਰੂਪਤ੍ਤਾ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦਾਕਾਰੋ। **ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਵਾ ਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ। ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵੇ ਹਿ ਪਾਕਭਾਵਤੋ ਭਿਨ੍ਨੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਭਾਵਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹਂ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰੋ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਦਾਕਾਰਤੋ ਚ ਵਿਸਿਟ੍ਠੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਭਾਵੋ ਸਙ੍ਖਤਭਾਵੇਨਪਿ ਸਾਧੀਯਤਿ।

ਸਙ੍ਖਤਭਾਵੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਵਨ੍ਤਤਾ। **ਉਪ੍ਪਾਦੋ** ਚ ਪਾਕਭਾਵਸਾਧਿਤਾ ਧਰਮਾਨਾਵਤ੍ਥਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਾਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਪਿਚ ਯਥਾ ਨਿਚ੍ਚਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਭਾਵਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ**, ਏਵਂ ਸੁਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਸੁਖਾਕਾਰਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਅਭਿਣ੍ਹਪਟਿਪੀਲ਼ਨਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਕਾਰੋ **ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਂ**, ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾਕਾਰਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ

ਅਵਸਵਤ੍ਤੁਨਾਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਕਾਰੋ **ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇ ਯਿਮੇ ਤਯੋਪਿ ਆਕਾਰਾ ਅਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾਪਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਖਨ੍ਧੇ ਪਨ ਉਪਾਦਾਯ ਵੋਹਾਰਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਤਦਾਦੀਨਵਵਿਭਾਵਨਾਯ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਭੂਤਾ ਤਜ੍ਜਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਯਿਦਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਞ੍ਚੇਵ ਲਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ। "**ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਯਾਥਾਵਸਰਸਤੋ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੀ**"ਤਿ ਇਦਂ ਤਦਤ੍ਥੇ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ''ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤਾ। ਨ ਹਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਿਸਯਂ। ਤਬ੍ਬਿਸਯਤ੍ਤੇ ਵਾ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਮੇਵ ਨ ਸਿਯਾ, ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਪਨ ਤਿਕ੍ਖਂ, ਵਿਸਦਞ੍ਚ ਕਾਤੁਕਾਮੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਤੀਰਣਮੇਵ ਕਾਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਦਿਸਞ੍ਹੇਤਂ ਤਸ੍ਸ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਞਾਣੇਸੁਪੀਤਿ।

ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੭੪੧. ਵ**ਹਤੀ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇ ਭਾਵਨਾਯ ਪਗੁਣਭਾਵੇਨ। ਪਗੁਣਾ ਚ ਭਾਵਨਾ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਿਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਲਹੁਉਪਟ੍ਠਾਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ** ਪਨ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਸੇਨ **ਲਹੁਂ ਲਹੁਂ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੇਸੁ** ਉਦਯਦਸ੍ਸਨਞ੍ਚ ''ਉਪ੍ਪਾਦਵਤੋ ਵਿਨਾਸੋ''ਤਿ ਯਾਵਦੇਵ ਵਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਹਤ੍ਤਾਤਿ ਵਯੇ ਏਵਸ੍ਸ ਆਭੋਗਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਯਮੇਵਾਰਬ੍ਭ ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪ੍ਪਾਦਂ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪ੍ਪਾਦ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਿਕਾਰਂ। **ਠਿਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਠਿਤਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ, ਜਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਘਨਵਸੇਨ, ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾਯ ਚ ਸਵਿਗ੍ਗਹਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ "**ਪਵਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਵ, **ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ** ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਠਾਨਪਰਮ੍ਪਰਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਾਦਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਚੇ, ਪਵਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਨਾਮ। ਠਿਤਿਂਯੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਚੇ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਨਾਮ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ "**ਉਪ੍ਪਾਦਂ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਸਤਿ ਭੇਦੇ ਵਿਕਪ੍ਪੋ ਯੁਤ੍ਤੋ। **ਨ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤਿ** ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਕਿਂ ਪਨ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ ਆਹ "**ਖਯ...ਪੇ॰... ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨਿਰੋਧ**ਸਦ੍ਦੋ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਪਿ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਭੇਦਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਂ, **ਭੇਦ**ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਸੇਸਵਾਚਕੋਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਯਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਂ, ਸੋਪਿ ਅਨਿਰੋਧਵਾਚਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਖਯਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸੇਸਿਤਂ, ਖਯਵਯਭੇਦਸਙ੍ਖਾਤੇ ਖਣਿਕਨਿਰੋਧੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਸੀਸੇਨ ਞਾਣਮਾਹ। **ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਦਯਮ੍ਪਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਯਸ੍ਸੇਵ ਮਨਸਿਕਾਰਕਾਲੇ।

ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾਤਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਖਯਵਯਵਸੇਨੇਵ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ। ਯਕਾਰਲੋਪੇਨ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ''ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮, ੪੦੫) ਵਿਯ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਖਯਵਯਭੇਦਵਸੇਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ **ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾ। ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨੇ**ਤਿ ਯੋ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨੇ। **ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਪਕਾਰਤੋ ਜਾਨਨਾ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਇਦਾਨੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣੀਯਤਿ।

੭੪੨. ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਰੂਪਂ ਯਾਵ ਜਰਾਮਰਣਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਮਾਹ। ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਂ ਨਾਮ ਜਾਨਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਤਾ ਭਙ੍ਗਤੋ ਦਸ੍ਸਨਮੇਵਾਤਿ ਆਹ "**ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤਾ** ਯਥਾ ''ਦੇਵੋ ਏਵ ਦੇਵਤਾ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤਾ**ਤਿ ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਥ ਵਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ"**ਤਿ ਆਹ। **ਅਪਰੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਭਙ੍ਗੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਿਸਯਂ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਮਾਹ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਪਗੁਣਾ ਹੋਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਸ੍ਸ ਵਿਭੂਤਤਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। **ਞਾਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮਾਹ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਞਾਤਤ੍ਤਾ। **ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। **ਉਭੋਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਰੂਪਸ੍ਸ ਯਾਵ ਜਰਾਮਰਣਸ੍ਸ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਦਸ੍ਸਨਕਞਾਣਸ੍ਸ ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯ ਭਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾ। ਪੁਰਿਮਂ ਵਾ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਛਿਮਾਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਏਵ ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਤਿ ''ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਭਙ੍ਗਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ। **ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ। **ਅਨੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਭਿਯਯੋ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇਤਿ ਆਹ **"ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਸ੍ਸਤੀ"**ਤਿ।

ਇਧ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਜਾਤਿਜਰਾਮਰਣਪਕਤਿਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਜਾਤਿ ਆਦਿਕੋਟਿ, ਜਰਾ ਮਜ੍ਝਿਮਕੋਟਿ, ਮਰਣਂ ਓਸਾਨਕੋਟਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਖਤਲਕ੍ਖਣਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਥਾਪਿ ਜਾਤਿਜਰਾਸੁ ਦਿਟ੍ਠਾਸੁ ਨ ਤਥਾ ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਂ ਪਾਕਟਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ ਯਥਾ ਵਯਕ੍ਖਣੇਤਿ ਆਹ **"ਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਪਰਮਾ ਕੋਟੀ"**ਤਿ, ਉਤ੍ਤਮਾ ਕੋਟਿ ਪਰਿਯੋਸਾਨਕੋਟੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਜਰਾਧਮ੍ਮਂ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਮੇਵ ਚ ਜਾਯਤੀਤਿ **ਜਾਤਿ** ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਆਦਿ ਕੋਟਿ, ਤਥਾ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ, ਮਰਣਧਮ੍ਮਮੇਵ ਚ ਜੀਰਤੀਤਿ **ਜਰਾ** ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਕੋਟਿ, ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਂ, ਜਰਾਧਮ੍ਮਮੇਵ ਚ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਭਙ੍ਗੋ** ਪਰਮਾ ਕੋਟੀਤਿ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਨ ਕਲਾਪਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ''ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਖਯਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) ਅਨੁਮਾਨਵਸੇਨ, ਨਾਪਿ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਵਿਯ ਉਦਯਗ੍ਗਹਣਪੁਬ੍ਬਕਵਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਅਥ ਖੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਉਦਯਵਯੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਉਦਯਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨੇਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਗਾਹਸ੍ਸ ਲੇਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਹ **"ਨੋ ਨਿਚ੍ਚਤੋ"**ਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਏਵ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵ-ਕਾਰੋ ਲੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋਤਿ ਤੇਨ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨੋ ਨਿਚ੍ਚਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਨਿਵਤ੍ਤਨਮਾਸਙ੍ਕਿਤਬ੍ਬਂ ਪਟਿਯੋਗੀਨਿਵਤ੍ਤਨਪਰਤ੍ਤਾ, ਏਵ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਦੇਸਨਾਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਚ ਤਾਸਂ। **ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਤਾਵ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਯੁਤ੍ਤਾ ''ਭਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਪਰਮਾ ਕੋਟੀ''ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਤੋ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਤੇਨ ਯਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾ, ਤਤੋ ਚ ਨ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਿਯਾਦਿਰੂਪਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਰਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਤੋ ਞਾਣਪਰਿਕਮ੍ਮਤ੍ਥਞ੍ਚ ਇਤਰਾਸਮ੍ਪਿ ਛਨ੍ਨਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ **"ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤਿ, ਨੋ ਨਿਚ੍ਚਤੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਸੁਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਤਤੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਵ। ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਕਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੧) ਪਾਲ਼ਿ, ''ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਆਗਤਾ ਤਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਚ ਵਿਰੋਧਿਤਾ ਸਿਯਾ। **ਤਦੇ**ਵ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਿਟ੍ਠਮੇਵ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ।

ਨ ਤਂ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ''ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਨ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਨ ਤਤ੍ਥ ਰਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇ ਰਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤਬ੍ਬਂ, ਕਾਮਰਾਗੋ, ਭਵਰਾਗੋ ਵਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰਾਗਂ ਨਿਰੋਧੇਤੀ**ਤਿ ਰਾਗਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਨਿਰੋਧਂ ਪਾਪੇਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਲੋਕਿਕੇਨੇਵ ਤਾਵ ਞਾਣੇਨਾ"**ਤਿ। ਸਤਿ ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇ ਕਥਂ ਸਮੁਦਯੋਤਿ ਆਹ **"ਨੋ ਸਮੁਦੇਤਿ, ਸਮੁਦਯਂ ਨ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ।

ਏਵੰ ਵਿਰਤ੍ਤੋਤਿ ਏਵੰ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਰਤ੍ਤੋ। ਯਥਾ ਦਿਟ੍ਠੰ ਸਮ੍ਪਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਨਿਰੋਧੇਤਿ ਨਿਰੋਧੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਅਦਿਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੰ ਅਨ੍ਵਯਞਾਣਵਸੇਨ ਯਥਾ ਇਦੰ ਏਤਰਹਿ, ਏਵੰ ਇਤਰੇਪੀਤਿ ਅਨੁਮਿਨਨ੍ਤੋ ਨਿਰੋਧੇਤਿ ਮਨਸਿਕਤਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਰੋਧੰ ਕਰੋਤਿ। **ਨੋ ਸਮੁਦੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ, ਨੋ ਸਮੁਦਯੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਏਵੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। **ਸਦ੍ਧਿੰ ਖਨ੍ਧਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨਤੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਚ ਸਹ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਪਜਹਨਤੋ। ਕਿਲੇਸੇ ਹਿ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਕਮ੍ਮੰ, ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕੇ ਖਨ੍ਧੇ ਚ ਪਜਹਤਿ ਨਾਮ। **ਸਙ੍ਖਤਦੋਸਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਤਾਦਿਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ। **ਤਬ੍ਬਿਪਰੀਤੇ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸੁਖਾਦਿਸਭਾਵੇ। **ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ। **ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾ**ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਟ੍ਠੋ, ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਟ੍ਠੋ ਚਾਤਿ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਸ੍ਸ ਦੁਵਿਧਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨੰ** ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨੰ। **ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਪ੍ਪਹਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ, ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਚ। **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਹਿ ਕਿਲੇਸੇ ਆਦਿਯਤੀਤਿ ਤੇ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਨ ਆਦਿਯਤਿ ਨਾਮ। **ਅਦੋਸਦਸ੍ਸਿਤਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦੋਸਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਾਵਿਭਾਵੇਨ। ਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਦਿਯਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਦਿਯਤੀਤਿ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਿਤਾਯ ਤੇ ਨ ਆਦਿਯਤਿ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

੧੪੩. **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨੋ। **ਤੇਹਿ ਞਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਞਾਣੇਹਿ। **ਤਨ੍ਤਿ** ਪਹਾਨੰ। **ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਗਾਹੰ, ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਸੁਖਸਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਪ੍ਪੀਤਿਕੰ ਤਣ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਸਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਤੰ ਅਭਿਪਤ੍ਥਨੰ।

੧੪੪. **"ਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਕਮਨਾ"**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੰ ''ਵਤ੍ਥੂ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਰੂਪਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸਙ੍ਕਮਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ , ਅਞ੍ਞਥਾ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਰੂਪਭਙ੍ਗਵਿਸਯੰ ਞਾਣੰ, ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਭਙ੍ਗਵਿਸਯਨ੍ਤਿ ਕੁਤੋ ਸਙ੍ਕਮਨਾ। ਪਞ੍ਞਾਵਿਵਟ੍ਟਨਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ। ਵਯਸ੍ਸੇਵ ਗਹਣਵਸੇਨ ਉਦਯਤੋ ਵਿਨਿਵਟ੍ਟਨਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਉਦਯੰ ਪਹਾਯ ਵਯੇ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾ"**ਤਿ। **"ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਆਵਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾ"**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਮਾਹ।

੧੪੫. **ਉਭੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਦ੍ਵੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। **ਏਕਵਵਤ੍ਥਾਨਾ**ਤਿ ਖਣਭਙ੍ਗੁਰਤਾਯ ਸਮਾਨਾਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾ।

ਸੰਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਹੀਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ। **ਵਿਸੁਦ੍ਧਦਸ੍ਸਨੋ**ਤਿ ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਪਰਿਬਨ੍ਧਵਿਧਮਨੇਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਞਾਣੋ, ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਦਨ੍ਵਯੰ ਨੇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਙ੍ਖਾਰਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਿਨੋ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨ੍ਵਯੰ ਅਨੁਗਤਭੂਤੰ ਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਆਹ **"ਅਤੀਤਨਾਗਤੇ"**ਤਿ, ਅਤੀਤੇ, ਅਨਾਗਤੇ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇ। **ਸਬ੍ਬੇਪੀ**ਤਿਆਦਿ ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨੰ।

ਭਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇ ਨਿਰੋਧੇ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਵਯੇਨ ਉਭੋ ਦਿਟ੍ਠਾਦਿਟ੍ਠੇ ਖਣਭਙ੍ਗੁਰਤਾਯ ਏਕਭਾਵੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਾ, ਏਸਾ ਵਯਲਕ੍ਖਣੇ ਵਿਪਰਿਣਾਮਲਕ੍ਖਣੇ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ** ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੪੬. **ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ**ਤਿਆਦਿ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹੀਕਰਣੰ। ਤਯਿਦੰ ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਾਵਬੋਧਨੇਨ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧਾਯਾਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਚ ਉਪਟ੍ਠਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਹਿ ਭਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਭਙ੍ਗਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਵਿਸੇਸਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸੁਞ੍ਞਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਸ੍ਸੇਵ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਵ੍ਵੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਲੋਕੇ ਅਵ੍ਵੋ ਖਨ੍ਧਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਕੋਚਿ ਨਤ੍ਥਿ। **ਤੇਸੰ ਖਯੰ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੰ ਭਙ੍ਗੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਅਪ੍ਪਮਾਦਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ**। ਯਥਾ ਕਿੰ? **ਮਣਿੰਵ ਵਿਜ੍ਝੰ ਵਜਿਰੇਨ ਯੋਨਿਸੋ** ਯਥਾ ਨਾਮ ਕੁਸਲੋ ਪੁਰਿਸੋ ਉਪਾਯੇਨ ਮਣਿੰ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਮਣਿਸ੍ਸ ਛਿਦ੍ਦਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ , ਨ ਮਣਿਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਾਦਿੰ, ਏਵਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਭਙ੍ਗਮੇਵ ਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਵਜਿਰੇਨ ਮਣਿੰ ਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਟ੍ਠਾਨੰ ਨ ਪੁਨ ਰੁਹਤਿ, ਏਵੰ ਵਜਿਰਸਦਿਸੇਨ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਭਙ੍ਗੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਨ ਪੁਨ ਨਿਚ੍ਚਗਾਹੋ ਰੁਹਤਿ, ਏਵੰ ਭਙ੍ਗਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾਤਿ ''ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੧) ਏਵਮਾਗਤਾ ਯਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਸਙ੍ਖਾ, ''ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਙ੍ਗੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾ **ਯਾ ਚ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ,** ''ਸਙ੍ਖਾਰਾਵ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਭੇਦੋ ਮਰਣੰ, ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਅਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਯਞ੍ਚ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ,** ਅਯੰ ਏਵੰ ਤਿਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾਪਿ **ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੪੭. **ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ। **ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦੀਸੂ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਵਿਰਾਗਨਿਰੋਧਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ । **ਤਯੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੇ ਉਪਟ੍ਠਾਨੇ। ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਤੋ, ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨਤ੍ਤਤੋਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠੀਸੂ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ **ਨ ਵੇਧਤਿ**। ਤਾ ਹਿ ਅਸੰਹੀਰਤਾਯ ਨ ਚਲਤਿ।

੧੪੮. **ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਜਨਸ੍ਸ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਤਿਨ੍ਤਆਮਮਤ੍ਤਿਕਾਭਾਜਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਭੇਦਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਜਨੂਪਮਾ** ਸਰਸਭਿਦੁਰਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, **ਵਿਪ੍ਪਕਿਰਿਯਮਾਨਸੁਖੁਮਰਜੂਪਮਾ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ, **ਭਿਜ੍ਜਿਯਮਾਨਤਿਲੂਪਮਾ** ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾਨਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। **ਭੇਦਮੇਵਾ**ਤਿ ਵਿਨਾਸਮੇਵ **ਪਸ੍ਸਤਿ** ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਨੰ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ। **ਏਵਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਉਦਕਬੁਬ੍ਬੁਲਕਾਨਿ ਉਦਕਤਲਾਦਿਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾਨਿ ਸੀਘੰ ਸੀਘੰ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬੇ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਾਦਿਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਣਟ੍ਠਿਤਿਕਾ ਸੀਘੰ ਸੀਘੰ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਭੇਦਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਤੁਰਿਤਤੁਰਿਤਞ੍ਹਿ ਨੇਸੰ ਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ "**ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਆਮੇਡਿਤਵਚਨੰ।

ਮਰੀਚਿਪਿ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਿਕਾਵ, ਨਿਸ੍ਸਯਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਨ ਚਿਰਤਰੁਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ "**ਯਥਾ ਪਸ੍ਸੇ ਮਰੀਚਿਕ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਅਯਾਥਾਵੁਪਟ੍ਠਾਨਤੋਵ। **ਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਖਨ੍ਧਲੋਕੰ। **ਮਚ੍ਚੁਰਾਜਾ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ** ਅਰਹਤ੍ਤਾਧਿਗਮੇਨ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਾਵਤੋ।

੧੪੯. **ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੰ। ਨ ਹਿ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਭਙ੍ਗਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੋ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਵਸਰੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਜੀਵਿਤੇ ਨਿਰਾਲਯਤ੍ਤਾ **ਜੀਵਿਤਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ। ਸਦਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵੰ। ਭਾਵਨਾਯ **ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ**। ਇਚ੍ਛਾਚਾਰਾਨੰ ਦੂਰੀਭਾਵਤੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਜੀਵਿਤਾ। ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਪ੍ਪਹਾਨੰ** ਕਿਚ੍ਚਾਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਅਬ੍ਯਾਵਟਤਾ ਤਿਬ੍ਬਸੰਵੇਗਤ੍ਤਾ। **ਵਿਗਤਭਯਤਾ** ਕੁਤੋਚਿਪਿ ਨਿਬ੍ਭਯਤਾ ਅਤ੍ਤਸਿਨੇਹਾਭਾਵਤੋ। **ਖਨ੍ਤਿਸੋਰਚ੍ਚਪਟਿਲਾਭੋ** ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਅਧਿਕੁਸਲੇਸੁ ਚ ਅਰਤਿਯਾ, ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਰਤਿਯਾ ਚ ਸਹਨਤੋ ਅਭਿਭਵਨਤੋ **ਅਰਤਿਰਤਿਸਹਨਤਾ**।

ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠਗ੍ਗੁਣਮੁਤ੍ਤਮਾਨੀਤਿ ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮ**-ਕਾਰੋ ਚ ਪਦਸਨ੍ਧਿਕਰੋ, ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਹਾਨਾਦਿਕੇ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਉਤ੍ਤਮਾਨਿਸੰਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਹਿ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੦. **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਭੂਮਕਾਨਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ। ਅਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਪਦੇਸਸਬ੍ਬਵਿਸਯੋ ਇਧ **ਸਬ੍ਬ**ਸਦ੍ਦੋ। **ਆਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਆਦਰਵਸੇਨ ਸੇਵਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਭੇਦਕਾ**ਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਿਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਭੇਦਕਾ। ਆਜੀਵਿਕਾ ਬਜਾਧਿਆਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਮਰਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ, ਅਮਰਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸਾਪਿ ਸੂਰਸ੍ਸ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨ ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ “**ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਭੀਰੁਕਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਭੀਰੁਕਜਾਤਿਕਸ੍ਸ ਸੀਹਾਦਯੋ ਸਨ੍ਤਾਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਭਯਾਨਕਭਾਵਤੋ, ਤਥਾ ਯੋਗਿਨੋ ਭਙ੍ਗਤੋ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਆਹ “**ਸੀਹ… ਪੇ॰… ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ**”ਤਿ। **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਓਲਾਰਿਕਾ ਦੀਘਤਰਪਬਨ੍ਧਾ, ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖੁਮਤਰਾ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਾ, ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਇਧ ਆਦਿਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। ਭਯਤੋ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ਉਪਤਿਟ੍ਠਨਕੇਸੁ ਞਾਣਂ **ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ**।

ਯਥਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸੀਸਸ੍ਸ ਛਿਨ੍ਨਤਾ ਛਿਜ੍ਜਮਾਨਤਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਭਯਾਵਹਾ, ਏਵਂ ਯੋਗਿਨੋ ਤਿਯਦ੍ਧਗਤਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਰੋਧਾ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਕਿਰ ਇਤ੍ਥਿਯਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਥਾ ਪੂਤਿਭੂਤਂ ਓਦਨਾਦਿ ਨ ਸਭਾਵੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਂ ਯਸ੍ਸਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਿਜਾਤਵਿਜਾਤਾ ਪੁਤ੍ਤਾ ਨ ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਮਰਨ੍ਤਿ ਏਵ, ਸਾ “**ਪੂਤਿਪਜਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪੂਤਿਪਜਾਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਤੋ ਗਬ੍ਭਗਤਮਰਣਚਿਨ੍ਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨ ਯੋਗਿਨੋ ਅਨਾਗਤਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਅਤੀਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸਙ੍ਖਾਰਨਿਰੋਧੋ ਹਿਸ੍ਸ ਸੁਪਾਕਟੋ ਏਵਾਤਿ ਨ ਸੋ ਉਪਮਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਨ੍ਤਿਮਭਵਿਕਸ੍ਸ ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਰਮਾਦਿਭਾਵਿਨੋ ਅਤੀਤੇ ਦੁਕ੍ਖਬਹੁਤਾਯ, ਅਨਾਗਤਦੁਕ੍ਖਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਬਹੁਪਜਾਵ ਇਤ੍ਥੀ ਨਿਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਤਸ੍ਸਾ ਨਵ ਪੁਤ੍ਤਾ ਮਤਾ, ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾ ਅਤੀਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਵੁਸਿਤਪੁਬ੍ਬਾ ਵਾ ਨਵ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ, ਮੀਯਮਾਨਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਜਾਤਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਭਾਵੀ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਵਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵਮਵਟ੍ਠਿਤੇ ਯਦੇਕੇ ਦਸਪੁਤ੍ਤਮਾਤਰਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਵਪੁਤ੍ਤਮਾਤੁਗ੍ਗਹਣਂ ਸਾਤ੍ਥਕਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਪਾਹਤਂ ਹੋਤਿ । ਦਾਰਕਾਨਂ ਮਰਣਸ੍ਸ ਚਿਰਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ **ਮਰਣਾਨੁਸ੍ਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਗਬ੍ਭਗਤੋ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ ਭਾਵੀਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਅਨਾਗਤਸਙ੍ਖਾਰਟ੍ਠਾਨਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ**ਤਿ ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਭਯਾਨਕਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਕ੍ਖਣੇ।

੧੫੧. **ਨ ਭਾਯਤਿ** ਞਾਣਸ੍ਸ ਭਾਯਨਾਕਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਪਟਿਘਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਹਿ ਭਾਯਨਂ, ਞਾਣਂ ਪਨ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਂ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਤੀਤਾ…ਪੇ॰… ਤੀਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵਾ**”ਤਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯੋ ਅਤਿਤਾਪੇਨ ਤਿਕ੍ਖਮਜ੍ਝਮੁਦੁਭੇਦਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕਾਮਭਵਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਭਵਾਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਭਾਵੇਨ ਤਾਸਂ ਗਹਣਂ, ਤਥਾ ਖਦਿਰਾਦਿਸੂਲਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਣੀਤਾਦਿਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਕੇਵਲਂ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸ। **ਬਜਸਨਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਨਾਨਾਵਿਧਵਿਪੁਲਾਨਤ੍ਥਪਤਿਤਾ। **ਭਯਤੋ**ਤਿ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਤੋ।

ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ‘‘ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਵਸੇਨ, ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤਾਯ ਚ ਸਵਿਗ੍ਗਹਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਨ ਤਥਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਅਤੀਤਾ…ਪੇ॰… ਅਧਿਵਚਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਮਰਣਮੇਵਾ**ਤਿ ਭਙ੍ਗਮੇਵ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਭਙ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਖਣੇ ਖਣੇ ਭਙ੍ਗਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੋ ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਕਾਮਂ ਸਬ੍ਬਾ ਭਵਪਵਤ੍ਤਿ, ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਪਨ ਭਙ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਬ੍ਬਭਵੇਸੁ ਅਭਿਣ੍ਹਸਮ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ ਸਨ੍ਤਸੁਖਾਭਿਮਤਾਪਿ ਭਵਾ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਤਾਯ ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ

ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ “**ਪਵਤ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਪਵਤ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਉਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ, ਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚ। ਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤਂ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਤੀਤਿ।

ਭਯਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੨. ਤਾਣਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਹੇਤੁਕਾ ਅਨਤ੍ਥਤੋ ਰਕ੍ਖਣਂ। **ਨੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ** ਸਬ੍ਬਭਵਾਦੀਨਂ ਸਾਦੀਨਵਤਾਯ ਏਕਸਦਿਸਤ੍ਤਾ। **ਲੇਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹਰਣਤਾਣਾਯ ਉਪਲੀਯਨਂ। **ਗਤੀ**ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਂ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ। **ਪਟਿਸਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਟਿਸਰਣਟ੍ਠਾਨਂ। **ਪਤ੍ਥਨਾ**ਤਿ ਆਸੀਸਨਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਨ ‘‘ਨੇਤਂ ਮਮਾ’’ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਗਾਹਾਭਾਵਮਾਹ। **ਪਰਾਮਾਸੋ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੋ। ਤੇਨ ‘‘ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਾਹਾਭਾਵਮਾਹ। ਤਣ੍ਹਾਗਾਹਾਭਾਵੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ‘‘ਏਸੋਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਮਾਨਗਾਹਾਭਾਵੋਪਿ ਵੁੱਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ, ਵਾ-ਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਾ।

ਇਦਾਨਿ ਪਤ੍ਥਨਾਦੀਨਮਭਾਵੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਤਯੋ ਭਵਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਯੋ ਭਵਾ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁਯੋ ਵਿਯ** ਜਾਤਿਆਦਿਦੁਕ੍ਖਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਮਹਾਭਿਤਾਪਤਾਯ। **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ** ਕਟ੍ਠਮੁਖਪੂਤਿਮੁਖਅਗ੍ਗਿਮੁਖਸਤ੍ਥਮੁਖਸਙ੍ਖਾਤਾ **ਘੋਰਵਿਸਆਸੀਵਿਸਾ ਵਿਯ** ਕਾਯਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਤਾਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਦਾਹਚ੍ਛੇਦਦੁਕ੍ਖਵਿਧਾਨਤੋ ਵਿਸੇਸਤੋ, ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਆਸਯਤੋ, ਵਿਸਵਿਕਾਰਤੋ, ਅਨਤ੍ਥਦਾਨਤੋ, ਦੁਰੁਪਚਾਰਤੋ, ਦੁਰਾਸਦਤੋ, ਅਕਤਞ੍ਞੁਤੋ, ਅਵਿਸੇਸਕਾਰਿਤੋ, ਅਨੇਕਾਦੀਨਵੂਪਦ੍ਦਵਤੋ ਚ। ‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਸੀਵਿਸਾ ਉਗ੍ਗਤੇਜਾ ਘੋਰਵਿਸਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ , ਚਤੁਨ੍ਨੇਤਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) ਹਿ ਵੁੱਤੰ। **ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ** ਏਕਕ੍ਖਨ੍ਧਭੇਦੇ ਅਞ੍ਞਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਵਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਘਾਤਨਤੋ, ਮਰਣਦੁਕ੍ਖਾਵਹਨਤੋ ਚ **ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਵਧਕਾ ਵਿਯ**। ਵੁੱਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ‘‘ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕੋ ਵਧਕੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ। **ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਯਤਨਾਨਿ** ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਨਿਪਿ ਤਤੋ ਰਿਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੋ ਵਿਯ** ਭੋਜਨਾਦਿਗਯ੍ਹੁਪਗਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਵਿਟ੍ਠਸੁਞ੍ਞਗਾਮੋ ਵਿਯ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ –

> ‘‘ਸੁਞ੍ਞਗਾਮੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਚੇਪਿ ਨਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਬਜਤ੍ਤੋ ਮੇਧਾਵੀ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖੇਯ੍ਯ, ਰਿਤ੍ਤਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਤੁਚ੍ਛਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤਿ, ਸੁਞ੍ਞਕਞ੍ਞੇਵ ਖਾਯਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮) –

ਆਦਿ। **ਛ ਬਾਹਿਰਾਯਤਨਾਨਿ ਗਾਮਘਾਤਕਚੋਰਾ ਵਿਯ** ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਘਾਤਕਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਚੋਰਾ ਗਾਮਘਾਤਕਾਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਛਨ੍ਨੇਤਂ ਬਾਹਿਰਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹਞ੍ਞਤਿ ਮਨਾਪਾਮਨਾਪੇਸੁ ਰੂਪੇਸੂ’’ਤਿਆਦਿ। ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦੀਹਿ **ਏਕਾਦਸਹਿ ਅਗ੍ਗੀਹਿ**। ਵੁੱਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ‘‘ਚਕ੍ਖੁ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਦਿਤ੍ਤਂ। ਕੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤਂ? ਰਾਗਗ੍ਗਿਨਾ ਦੋਸਗ੍ਗਿਨਾ ਮੋਹਗ੍ਗਿਨਾ ਜਾਤਿਯਾ ਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਸੋਕੇਹਿ ਪਰਿਦੇਵੇਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੇਹਿ ਉਪਾਯਾਸੇਹੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੮) –

ਆਦਿ । ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਗਣ੍ਡਾਦਿਸਦਿਸਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਾਯੇਵ। **ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤਬ੍ਬਰਹਿਤਾ ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵਤ੍ਤਾ। **ਨਿਰਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹਿਤਾ ਵਿਪਤ੍ਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਾ ਨਿਰਸਾ ਮਹਾਆਦੀਨਵਰਾਸਿਭੂਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਵਂ ਉਪਰਿਪਿ ‘‘ਸਵਾਲਕਮਿਵ ਵਨਗਹਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਤਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਸਦ੍ਦੂਲਾਤਿ ਸਬਜਗ੍ਘਾ। **ਗਾਹਾ** ਕੁਮ੍ਭਿਲਾਦਯੋ। **ਰਕ੍ਖਸੋ** ਦਕਰਕ੍ਖਸੋ। “**ਨਿਰਸਂ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਦੀਨਵਸ੍ਸ ਅਬ੍ਬੋਕਿਣ੍ਣਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭਵਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਤੋ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾਵ

ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਯਞ੍ਚ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਤਂ ਸਾਦੀਨਵਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਸ੍ਸੇਵ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਯਨ੍ਤਿ ਆਦੀਨਵਞਾਣਂ। **ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਦਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਦ੍ਵਾਦਸਵਾਰਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਅਨ੍ਵਯਬਜਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਦਭਾਜਨਂ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਭਯਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਅਖੇਮਟ੍ਠੇਨ ਭਯਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਭਯਂ। ਉਪ੍ਪਾਦਮੂਲਕਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਸਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਕਨ੍ਤਿ ਸਬਜਸਨਂ। **ਪਵਤ੍ਤਂ ਭਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦੋ, ਨ ਵਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਗਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਆਯਤਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋਤਿ **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ**, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਸੋ ਭਯਾਭਾਵਤੋ ਪਰਮਸ੍ਸਾਸਭੂਤਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਭਯਟ੍ਠੇਨ **ਖੇਮ**ਨ੍ਤਿ। **ਸਨ੍ਤਿਪਦੇ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੂਪਸਮਭੂਤੇ ਅਮਤਪਦੇ। **ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿਪਿ ਪਵਤ੍ਤਾਦਿਪਟਿਕ੍ਖੇਪਮੁਖੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਦਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਦਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਨਿਵਤ੍ਤਿਯਂ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਸੀਘਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਵਸੇਨ "**ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਭਯਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਖੇਮ**"ਨ੍ਤਿ ਤਤਿਯਵਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਛਟ੍ਠਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਉਪ੍ਪਾਦੋ** ਵਿਸੇਸੋ, **ਭਯਂ** ਵਿਸੇਸਿਤਬ੍ਬਂ ਸਾਮਞ੍ਞਭਾਵਤੋਤਿ ਸਤਿਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇ ਲਿਙ੍ਗਭੇਦੋ ਗਹਿਤੋ। ਯਥਾ ''ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੪; ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੭੪)। ਏਸ ਨਯੋ "**ਗਤਿ ਭਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ।

ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਭੇਦਤੋ ਵਿਹਿਤਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥੁਕਮੇਵ ਤੇਸਂ ਵਿਭਾਗਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵਚਨਭੇਦੋ ਕਤੋ।

ਆਯੂਹਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ''ਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਞਾਣਂ ਆਦੀਨਵੇ ਇਦ**ਨ੍ਤਿ ਆਦੀਨਵੇ ਵਿਸਯਭੂਤੇ ਇਦਂ ਪਞ੍ਚਵਤ੍ਥੁਕਂ ਞਾਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਞਾਣਂ ਸਨ੍ਤਿਪਦੇ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਿਪਦੇ ਨਿਨ੍ਨਾਦਿਭਾਵੇਨ ਠਿਤਂ ਇਦਂ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੭੫੩. ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਪਾਕਟਤਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਆਹ "**ਪੁਰਿਮਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ ਇਧ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਪਵਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਇਧ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਤਿਯਦ੍ਧਗਤਂ ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਰਹਿ ਪਵਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਪਵਤ੍ਤਆਯੂਹਨਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਦ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਗਹਿਤਾ, ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਅਨਾਗਤਦ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਉਪਾਦਿਤ੍ਤਾ। ਉਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਅਤੀਤਦ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਕਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗਤ੍ਤਾ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਗਹਿਤਾ। **ਯਾਯ ਗਤਿਯਾ ਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ** ਸਾ ਨਿਰਯਾਦਿਭੇਦਾ ਗਤਿ ਸੁਚਰਿਤਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਸੇਨ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਪਨਤ੍ਥਤੋ ਤਂਤਂਕਮ੍ਮਨਿਯਮਿਤਾ ਭਵਸਮਞ੍ਞਾਰਹਾ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਕਟਤ੍ਤਾ ਚ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਂ। **ਪਾਕਟਾ ਏਵ** ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। **ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ। ਯਦਿ ਤੇ ਪਞ੍ਚੇਵ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਾ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਸੇਸਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਸੇਸਾ ਤੇਸਂ ਵੇਵਚਨਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਕਾਨਂ ਞਾਣਵਿਪ੍ਫਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਸਂਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਂ ਦੇਸਨਾ ਵਡ੍ਢਿਤਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਞਾਣਸ੍ਸ ਬਜਤਿਰੇਕਤੋ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **ਪਟਿਪਕ੍ਖਞਾਣਦਸ੍ਸਨਂ** ''ਯਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਭਯਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ। "**ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਂ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ, ਅਨੁਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਚਿਣ੍ਣਮੇਤਂ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਂ ਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਯਥਾ ਲੋਕੇ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਦਂ, ਇਦਂ ਪਨ ਸਾਤ੍ਥਕਮੇਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਸ੍ਮਾ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਨਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ** ਦਾਹਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸੀਤਨਿਨ੍ਨਤਾ ਵਿਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਤੋ ਏਕਂਸੇਨ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਭਾਵਤੋ।

ਭਯਨ੍ਤਿ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਂ। “**ਨਿਯਮਤੋ ਦੁਕ੍ਖ**”ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਤਾਤਿ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਤਾ ਦੁਕ੍ਖਭਾਵਂ ਨ ਬ੍ਯਭਿਚਰਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਵਟ੍ਟਾਮਿਸਂ** ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਂ, ਵਟ੍ਟਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਞ੍ਚ **ਵਟ੍ਟਾਮਿਸਂ**। ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਮਸਿਤਬ੍ਬਤੋ **ਲੋਕਾਮਿਸਂ**, ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ । ਕਿਲੇਸਾ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਾਮਿਸਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਮਤ੍ਤਮੇ**ਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਏਵ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਮਿਸਤਾਲੇਸੋਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। **ਮਤ੍ਤ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਨ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਂ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਸਾਮਿਸਨ੍ਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ‘‘ਭਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਿਯਤਤ੍ਤਾ। ਯਦਿ ਯਂ ਭਯਂ, ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਸਭਾਵਮੇਵ, ਤਥਾ ਸਤਿ ਭਯਾਦੀਸੁ ਏਕੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਅਨੁਯੋਗਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹ “**ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਯਥਾ ਤੇਸੁ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਾਨਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਭਯਾਕਾਰਾਦਿਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ **ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵੇਤ੍ਥ** ਞਾਣਸ੍ਸ **ਨਾਨਤ੍ਤਂ** । ਤਤ੍ਥ ਭਯਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ **ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਞਾਣਂ,** ਇਤਰਾਕਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ **ਆਦੀਨਵਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਆਦੀਨਵਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਨ੍ਨਰਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਾ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸ੍ਵੇਵ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਞਾਣਂ ਅਨ੍ਵਯਬ੍ਯਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੋ ਦਸਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ “**ਦਸ ਞਾਣੇ ਪਜਾਨਾਤੀ**”ਤਿ। ਪਜਾਨਨਞ੍ਚ ਸਾਤਿਸਯਂ ਵਿਸਯਗਤਸਮ੍ਮੋਹਵਿਗਮੇਨ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਂ, ਅਤ੍ਤਨਿਪਿ ਅਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਜਾਨਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ**”ਤਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਕੁਸਲਸਦ੍ਦਯੋਗੇਨ ਹਿ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਯਥਾ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਨਚ੍ਚਗੀਤਸ੍ਸਾ’’ਤਿ (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੯੪)। **ਕੁਸਲਤਾ**ਤਿ ਕਰਣੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਤਾਯਾ**”ਤਿ। **ਦ੍ਵਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਵਸੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਯਾਥਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠਤਾਯ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸਨ੍ਤਿਪਦਂ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਮਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਾਨਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹਵਸੇਨ ਨ ਵਿਚਲਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਪਰਿਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਵਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਨਾਨਾਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਆਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੪. ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੇਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਿਂ ਤੇਭੂਮਕੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ। **ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਞਾਣਨਿਬ੍ਬਿਦੇਨ ਨਿਬ੍ਬੇਦਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾਭੂਤੋ ਚ ਤਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨ੍ਤੋ, ਅਨਭਿਰਮਨ੍ਤੋ ਚ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਤਿ ਨਾਭਿਰਮਤੀ**”ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਨਭਿਰਮਣਸ੍ਸ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਸੇਯ੍ਯਥਾਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨੋਤਤ੍ਤਦਹਂ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੇਸੁ ਦ੍ਵਿਯੋਜਨਸਤੁਬ੍ਬੇਧੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਸਾਨੁਅਞ੍ਜਨਰਜਤਸੁਵਣ੍ਣਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯੇਸੁਗਨ੍ਧਮਾਦਨਕਾਲ਼ਕੇਲਾਸਸੁਦਸ੍ਸਨਚਿਤ੍ਤਕੂਟਭੇਦੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਹਿਮਵਤੋ ਮਹਾਸਿਖਰੇਸੁ ਪਚ੍ਛਿਮੋ **ਚਿਤ੍ਤਕੂਟਪਬ੍ਬਤੋ** ਨਾਮ। ਸੀਹਪਪਾਤਾਦੀਸੁ **ਸਤ੍ਤਸੁ ਮਹਾਸਰੇਸੁ**।

ਸੁਵਣ੍ਣਪਞ੍ਜਰੇਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯੇ ਸੀਹਪਞ੍ਜਰੇ। **ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧੋ। **ਤਿਵਿਧੇ ਸੁਗਤਿਭਵੇ**ਤਿ ਕਾਮਸੁਗਤਿਆਦਿਕੇ ਤਿਵਿਧੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ।

ਹਤ੍ਥਪਾਦਵਾਲਵਤ੍ਥਿਕੋਸੇਹਿ ਭੂਮਿਫੁਸਨੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋਤਿ **ਸਤ੍ਤਪਤਿਟ੍ਠੋ। ਨਗਰਮਜ੍ਝੇ ਨਾਭਿਰਮਤਿ** ਦ੍ਵਾਰਪਞ੍ਜਰਨਾਲ਼ਨਾਦਿਅਵਬਾਧਨਭਯੇਨ। **ਦਿਟ੍ਠੇ**ਤਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪੁਬ੍ਬਕੇਨ ਅਨ੍ਵਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਪ੍ਪੋਣਤਪ੍ਪਬ੍ਭਾਰਮਾਨਸੋ**”ਤਿ।

ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੧੫੫. **ਤਂ ਪਨੇਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਞਾਣਮਾਹ। **ਞਾਣਦ੍ਵਯੇਨਾ**ਤਿ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਵਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਦ੍ਵਯੇਨ। ਯਸ੍ਮਾ ਭਯਤੋ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਮਹਾਦੀਨਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਮ੍ਪਿ ਤਂ ਞਾਣਂ ਤਥਾਭਾਵਨਾਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਯੁਤ੍ਤਂ ਤਿਵਿਧਕਿਚ੍ਚਸਾਮਤ੍ਥਿਯਵਨ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕ**”ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ**”ਤਿਆਦਿ।

ਤਯਿਦਂ ਤਾਸਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਨ ਭਿਨ੍ਨਸਭਾਵਾ ਏਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਾਦੇਸੀ**ਤਿ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ, ਵਿਭਾਵੇਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੬. **ਨ ਸਜ੍ਜਤਿ** ਬਹ੍ਵਾਦੀਨਵਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮਂ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤੁਕਾਮਂ ਹੋਤਿ** ਅਨਾਦਿਕਾਲਿਕਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਰਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮਤਾ** ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬੇਧੇਤੁਕਾਮਤਾ ਨਿਸ੍ਸਰਿਤੁਕਾਮਤਾ ਅਪਗਨ੍ਤੁਕਾਮਤਾ। **ਪਞ੍ਜਰਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਞ੍ਜਰੇਨ ਸਮੋਰੁਦ੍ਧੋ। **ਏਵਮਾਦਯੋ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਦਿਤ੍ਤਅਙ੍ਗਾਰਉਪਸਟ੍ਠਦੇਸਬਜਾਲ਼ਸਾਪਦਾਕੁਲਵਨਗਹਨਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫੭. “**ਸਬ੍ਬਭਵ …ਪੇ॰… ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ **ਸਬ੍ਬਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਾ**ਤਿ **ਸਬ੍ਬ**ਗ੍ਗਹਣਂ ਸਾਤਿਸਯਮੁਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਧਿਕਵਚਨਂ ਅਞ੍ਞਮਤ੍ਥਂ ਬੋਧੇਤੀਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਮੁਞ੍ਚਨਂ, ਤਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਮੁਞ੍ਚਨਂ। ਤਂ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਯ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹੋਤੀਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪੁਨ ਤੇ ਏਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ ਕਤਨ੍ਤਿ **ਪੁਨ**ਗ੍ਗਹਣਂ। ਭਵਾਦਿਗਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਪਰਿਤੁਲਿਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ “**ਤੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਪੁਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ “**ਏਵ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਕਾਰੇਨਾਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ ਨਾਮ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨੇਵ ਹੋਤੀਤਿ “**ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤੋਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਪਠਮੇਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤੋ ਨਿਚ੍ਚਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ।

ਦੁਤਿਯੇਨ ‘‘ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ ਸੁਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ।

ਅਜਞ੍ਞਤੋਤਿ ਅਮਨੁਞ੍ਞਤੋ, ਅਸੋਭਨਤੋ ਵਾ। **ਜੇਗੁਚ੍ਛਤੋ**ਤਿ ‘‘ਧੀ’’ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਤੋ। **ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਤੋ**ਤਿ ਅਭਿਰੁਚਿਯਾ ਪਟਿਲੋਮਨੇਨ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਤੋ। ਨ ਮਣ੍ਡਨੇਨ ਹਤਾ **ਅਮਣ੍ਡਨਹਤਾ,** ਅਮਣ੍ਡਨੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਏਤੇਸਂ ਸੁਭਭਾਵਂ ਹਨ੍ਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਮਣ੍ਡਨੇਨ ਵਾ ਤੇਸਂ ਅਸੁਭਤਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਮਣ੍ਡਨਹਤਾ**। ਮਣ੍ਡਨੇਨ ਵਾ ਨ ਹਨ੍ਤਬ੍ਬਸਭਾਵਾ ‘‘ਅਸੂਰਿਯਪਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵਿਯ **ਅਮਣ੍ਡਨਹਤਾ**। ਤਤੋ ਅਮਣ੍ਡਨਹਤਭਾਵਤੋਤਿ ਰੂਪਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਵਿਰੂਪਤੋ**ਤਿ ਅਸੁਨ੍ਦਰਤੋ। ਪਟਿਘਸਂਯੋਜਨਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਅਤ੍ਤਨਿ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਬੀਭਚ੍ਛਂ** ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਰੂਪਂ। ਯਂ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦੋਮਨਸ੍ਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਜਞ੍ਞਜਿਗੁਚ੍ਛਨੀਯਤਾ ਹਿ ਗੂਥਂ ਵਿਯ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤਬ੍ਬਂ ਵਾ **ਬੀਭਚ੍ਛਂ**। ਇਧ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਅਸੁਚਿਤੋ ਅਮਨਾਪਤੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ।

ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ‘‘ਅਪਰਿਣਾਯਕਤੋ ਅਤ੍ਤਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ।

੧੫੮. **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਗਾਵਚਰੋ। **ਮੁਞ੍ਚਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਨ ਅਨਨੁਬਨ੍ਧਨਤ੍ਥਂ ਸੁਮੁਤ੍ਤੁਮੁਞ੍ਚਨਸ੍ਸ। **ਉਪਾਯਸਮ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ ਪਰਿਮਦ੍ਦਨਾ ਉਪਾਯੋ, ਤਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤ੍ਥਂ।

ਮਚ੍ਛਗਹਣਤ੍ਥਂ ਉਦਕੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਖਿਪਨ੍ਤਿ ਏਤਨ੍ਤਿ **ਖਿਪ੍ਪਂ,** ਮਚ੍ਛਾਨਂ ਗਹਣਕੁਟਪਂ। **ਓਡ੍ਡਾਪੇਸੀ**ਤਿ ਓਸਾਰੇਸਿ, ਖਿਪੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪਂ। **ਗਹਣੇ**ਤਿ ਯਥਾਗਹਿਤਂ ਸਪ੍ਪਂ ਅਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣੇ। **ਹਤ੍ਥਂ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੋਗੇਨ ਵੇਠਿਤਂ ਹਤ੍ਥਪਦੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬੇਠੇਤ੍ਵਾ ਮੋਚੇਤ੍ਵਾ। **ਆਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ** ਆਵੇਠਿਕਪ੍ਪਹਾਪਨੇਨ ਭਮੇਤ੍ਵਾ। **ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਆਦਿਤੋ**ਵਾਤਿ ਵਿਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਤਕਾਲੇ। **ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਮੂਹਾਦਿਘਨਗ੍ਗਹਣਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। **ਸੁਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ''ਵਿਸਮਂ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੦) ਵਿਯ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਭੇਦਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਾਤਿਸਯਂ ਬਲਵਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਸਾ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਤਿਲਕ੍ਖਣਾਰੋਪਨੇਨ…ਪੇ॰… ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬੁਦ੍ਧਕਰਣੇ ਬਲਵਤਰੇਨ ਪਟਿਮਲ੍ਲੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਮੁਟ੍ਠਿਪ੍ਪਹਾਰਾਦਿਨਾ ਵਿਮਥਿਤੋ ਇਤਰੋ ਤੇਨ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਂ ਪਾਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਂ ਪਾਪਿਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਮਰਣਂ ਵਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਵਂ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਂ ਪਾਪਿਤਾ ਉਪਰਿਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਵਨਤਂ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਭਙ੍ਗਞ੍ਚ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੀਤਿ।

੧੫੯. **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਏਵਂ ''ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰੋਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਭਾਵਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇਨ।

ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਭਯਤ੍ਤੁਪਟ੍ਠਾਨਕਥਾਯਂ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੫੦) ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – **"ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ"**ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ **"ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਅਤ੍ਥਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਖਣਤ੍ਤਾ ਅਸਤਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕਾਲਤ੍ਤੇ ਸਦ੍ਦਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤੇਨ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਾਮ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ''ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕੁਸਲੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਾ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੫੩), ਨਿਹਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਿਮਿਰਂ ਸਬ੍ਬਂ, ਉਗ੍ਗਤੋਯਂ ਦਿਵਾਕਰੋ''ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਮਾਨਕਾਲਵਸੇਨਾਯਂ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋਤਿ। ਤਥਾ ਮਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਪਠਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਚ੍ਛਾ ਨ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਦਿਸੋ ਸਦ੍ਦਪਯੋਗੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਲੋਕੇ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਪੁਬ੍ਬਕਾਲਵਸੇਨੇਵ ਇਧਾਪਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਾ…ਪੇ॰… ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਅਪਰਾਪਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਞਾਣੇਸੁ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਕਿਰਿਯਾ, ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਿਰਿਯਾ ਚ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਭੇਦਤੋ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਏਕਸਨ੍ਤਾਨਪਤਿਤਤਾਯ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਤਿ। **ਇਤਰਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ''ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ।

ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੦. ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਕਾਰਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਕਾਰਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਪਧਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸੁਞ੍ਞਾਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਨ ਅਸਤਿ। ਤਦਭਾਵਤੋ ਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣਪਞ੍ਞਾਪਕਮ੍ਪਿ **ਸਰਭਙ੍ਗਸਤ੍ਥਾਰਾ**ਦੀਨਂ ਸਾਸਨਂ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਮੇਵ ਜਾਤਂ।

ਅਥ ਵਾ ਤੇਸੰ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦੀਹਿ ਰਿਤ੍ਤਕੰ ਸਨ੍ਧਾਯ "**ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਸੁਞ੍ਞਾਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਞ੍ਹਿ ਯਤੋ ਰਿਤ੍ਤਕੰ, ਤੰ ਤੇਨ ਸੁਞ੍ਞਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯਜਭਾਵਤੋ ਅਨੇਕਵਾਰੰ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਯਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਦਲ੍ਹੀਭਾਵਾਪਾਦਨਤ੍ਥੰ "**ਪੁਨ ਸੁਞ੍ਞਮਿਦ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਤ੍ਤਤਾ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਾ। ਸਤਿ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਸੁਞ੍ਞਮਿਦੰ ਅਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯੇਨ ਵਾ**"ਤਿ। **ਦ੍ਵਿਕੋਟਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਿਅੰਸਿਕੰ, ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਨੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ, ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਰੰ ਅਞ੍ਞੰ ਸਤ੍ਤੰ, ਸਙ੍ਖਾਰੰ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਭਾਵੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸਾਧਨਭਾਵੇ ਠਿਤੰ ਨ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਪੁਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਧਿਕਾਰੇ।

ਕ੍ਵਚੀਤਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਠਾਨੇ, ਕਾਲੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਵਾ। ਅਥ ਵਾ **ਕ੍ਵਚੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵਾ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਤ੍ਤਾਨੰ। ''ਅਯੰ ਖੋ ਭਵੰ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਸੇਟ੍ਠੋ ਸਜਿਤਾ ਵਸੀ ਪਿਤਾ ਭੂਤਭਬ੍ਯਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੨) ਪਰੇਹਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੰ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਭੂਤੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਸ੍ਸਚੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਸ੍ਸਾ**ਤਿ ''ਪਰਜਾਤਿ, ਪਰੋ ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਚ ਏਵੰ ਗਹਿਤਸ੍ਸ। **ਨ ਚ ਮਮ ਕ੍ਵਚਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ "**ਮਮ-ਸਦ੍ਦੰ ਤਾਵ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ। **ਪਰਸ੍ਸ ਚਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ। ''ਪਰੋ ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ ਏਵਂਭੂਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਮਮਤ੍ਥਾਯ ਠਿਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਮਯ੍ਹੰ ਸਬ੍ਬੰ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵੰ ਏਕਚ੍ਚਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤਵਸੇਨ ਪਰੰ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਤਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਞ੍ਚਨਭੂਤੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਨ ਚ ਕ੍ਵਚਨੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਨਾਹੰ ਕ੍ਵਚਨੀ**ਤਿ ਸਕਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਾਵੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਨਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਕਅਤ੍ਤਨੋ ਏਵ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਨ ਚ ਮਮਾ**ਤਿ ਏਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਯਥਾਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ। **ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ। **ਨ ਚ ਕ੍ਵਚਨਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭਾਵੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਮ ਕਿਞ੍ਚਨਤਾ ਨ ਚਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਤ੍ਤਨਿਯਤੰ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਏਵੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਸੁਞ੍ਞਤਾ ਸੁਦ੍ਧਸਙ੍ਖਾਰਪੁਞ੍ਜਤਾ ਚਤੁਕੋਟਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨੇਨ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਏਵਮਯ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

੭੬੧. "**ਛਹਾਕਾਰੇਹੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤੇ ਪਕਾਰੇ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨੰ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਛਹਾਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਛਹਿ ਗਹਣਾਕਾਰੇਹਿ, ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰੇਹਿ ਵਾ। **ਨਿਚ੍ਚੇਨਾ**ਤਿ ''ਨਿਚ੍ਚੋ''ਤਿ ਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਕੇਨਚਿ। **ਨਿਚ੍ਚੇਨਾ**ਤਿ ਵਾ ਨਿਚ੍ਚਭਾਵੇਨ। ਧੁਵਾਦਯੋ ''ਨਿਚ੍ਚੋ''ਤਿ ਗਹਿਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਕਾਰਾ। ਤਬ੍ਬਿਭਾਗੇਨ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਛਕ੍ਕਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਚ੍ਚਤਾ ਨਾਮ ਕੂਟਟ੍ਠਤਾ। ਧੁਵਭਾਵੋ ਥਿਰਤਾ। ਸਦਾ ਭਾਵਿਤਾ ਸਸ੍ਸਤਤਾ। ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰਤਾ ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਤਾ। **ਯਾਵ ਜਰਾਮਰਣਾ**ਤਿ ਪੇਯ੍ਯਾਲੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਪਦਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੭੬੨. ਨ ਸਾਰਨ੍ਤਿ **ਅਸਾਰੰ,** ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਸਾਰਨ੍ਤਿ **ਨਿਸ੍ਸਾਰੰ**। ਸਾਰਤੋ ਅਪਗਤੰ, ਸਾਰੰ ਵਾ ਤਤੋ ਅਪਗਤਨ੍ਤਿ **ਸਾਰਾਪਗਤੰ**। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ''ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਸਾਰੇਨ ਵਾ ਸੁਖਸਾਰਸਾਰੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਸਾਰਸਾਰੇਨ ਵਾ''ਤਿ ਪਾਲ਼ੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ''ਅਸਾਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਰੰ ਸਾਰਾਪਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਪਦਤ੍ਤਯੰ ਏਕੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਰਿਗ੍ਗਹਾਕਾਰੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਸਤ੍ਤੇਵ ਆਕਾਰਾ ਸਿਯੁੰ, ਨ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਸੁਭਸਾਰਸਾਰੇਨਾਤਿਪਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ 'ਅਸਾਰੰ ਨਿਸ੍ਸਾਰੰ ਸਾਰਾਪਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਪਦਤ੍ਤਯੰ 'ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਸਾਰੇਨਾ'ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸੇਤਵਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਸੇਤਵਰੁਣਕੋ। ''ਮਿਨਰੁਕ੍ਖੋ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਪਾਲ਼ਿਭਦ੍ਦਕੋ**ਤਿ ਕਿੰਸੁਕੋ।

੭੬੩. ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵਤੋ **ਰਿਤ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ**। ਪਰਿਤ੍ਤਤੋ, ਲਾਮਕਤ੍ਤਾ ਵਾ **ਤੁਚ੍ਛਤੋ**। ਅਤ੍ਤਸਾਰਾਭਾਵੇਨ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ**। ਸਯੰ ਅਨਤ੍ਤਤਾਯ **ਅਨਤ੍ਤਤੋ**। ਇਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਕੇਨਚਿ ਇਸ੍ਸਰਿਯੰ ਕਾਰੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਚ **ਅਨਿਸ੍ਸਰਿਯਤੋ**। ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੇਨ ਭਾਜਨਾਦਿੰ ਕਾਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਵਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿੰ ਕਾਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਤੰ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਸਕਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਵਾ ਕਾਚਿ ਕਿਰਿਯਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਕਾਮਕਾਰਿਯਤੋ**। ''ਏਵੰ ਰੂਪੰ ਹੋਤੁ, ਮਾ ਏਵ''ਨ੍ਤਿ **ਅਲਬ੍ਭਨੀਯਤੋ**। ਸਯੰ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਸੇ ਨ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਾਪਿ ਅਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਸੇ

ਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ **ਅਵਸਵਤ੍ਤਕਤੋ**। ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਸਯਂ ਤਸ੍ਸ ਪਰੋ ਵਿਯ ਅਵਿਧੇਯਜਤਾਯ **ਪਰਤੋ**। ਕਾਰਕਾਦਿ ਵਿਯ ਕਾਰਣੇਹਿ, ਫਲੇਨ ਚ **ਵਿਵਿਤ੍ਤਤੋ**। ਨ ਹਿ ਕਾਰਣੇਨ ਫਲਂ, ਫਲੇਨ ਵਾ ਕਾਰਣਂ ਸਗਬ੍ਭਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ।

੧੬੪. **ਰੂਪਂ ਨ ਸਤ੍ਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋ ਲੋਕਵੋਹਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤੋ, ਰੂਪਂ ਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਇਧ ਨਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋ ਤਸ੍ਸਾਵੁਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਲੋਕੋ ਰੂਪਮਤ੍ਤਂ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵੋਹਰਤਿ, ਬਾਹਿਰਕਪਰਿਕਪ੍ਪਿਤੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਾ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋ ਹਿ ਤੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤਵਿਸਤ੍ਤਤਾਯ ਪਰੇਸਂ ਸਞ੍ਜਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ‘‘ਸਤ੍ਤੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰੂਪਂ ਸੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਞ੍ਹੇਤਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਨ ਜੀਵੋ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਜੀਵਨਟ੍ਠੇਨ **ਜੀਵੋ**। ਨਰਨਟ੍ਠੇਨ ਨੇਤੁਭਾਵੇਨ **ਨਰੋ**। ‘‘ਅਹਮਸ੍ਮੀ’’ਤਿ ਮਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਮਾਨਵੋ**। ਥਿਯਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗਬ੍ਭੋਤਿ **ਇਤ੍ਥੀ**। ਪਧਾਨਭਾਵੇਨ ਪੁਰਿ ਸੇਤੀਤਿ **ਪੁਰਿਸੋ** । ਆਹਿਤੋ ਅਹਂਮਾਨੋ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਤ੍ਤਾ**। ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਹਂਕਾਰਵਤ੍ਥੁਤਾਯ ‘‘ਅਹ’’ਨ੍ਤਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਅਤ੍ਤਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਰੂਪਂ ਪਨ ਤਾਦਿਸਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਵਿਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਰੂਪਂ ਨ ਸਤ੍ਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਇਤਰੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨਤਾਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਮਮਾ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਨ ਹੋਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਅਭਾਵਤੋ। **“ਨ ਅਤ੍ਤਨਿਯ”**ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਪਕਾਸਿਤੋ ਏਵਤ੍ਥੋ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਹਿ ਤੀਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ ਪਕਾਸਿਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ।

੧੬੫. ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਭਾਵਾਯ ਵੁਤ੍ਤਸਮ੍ਮਸਨਨਯਾਪਿ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਦਲ੍ਹਭਾਵਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਭਯਸ੍ਸ ਅਹਿਂਸਨੇਨ **ਅਸਰਣਤੋ**। ‘‘ਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤੁਂ ਅਯੁਤ੍ਤਤਾਯ **ਅਸਰਣੀਭੂਤਤੋ। “ਅਨਸ੍ਸਾਦਤੋ”**ਤਿ ਇਦਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਤਿ ਚ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਆਕਾਰਾ ਸਿਯੁਂ। ਰੂਪਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਸਬ੍ਬਾਦੀਨਵੂਪਲਦ੍ਧਿਯਾ **ਆਦੀਨਵਤੋ। “ਸਮੁਦਯਤੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਤੋ”**ਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਯਥਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਪਨਾਲ਼ਿਕਾਯ, ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਵਿਰਹਦੀਪਨੇਨ ਵਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਭਾਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਭਾਵਨਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ‘‘ਯਂ ਖੋ ਰੂਪਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸਾਦੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੬) ਦਸ੍ਸਨਂ ਪਚ੍ਚਯਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਵਿਭਾਵਨੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਭਾਵਨਂ। ‘‘ਯਂ ਰੂਪਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਅਯਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੬) ਚ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਸੁਞ੍ਞਤਾਭਾਵਨਤੋ। ਤਥਾ ‘‘ਯੋ ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਰਣ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਮੁਦਯਾਦਿਦਸ੍ਸਨਾਨਂ, ਇਤਰੇਸਞ੍ਚ ਯਥਾਰਹਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਬ੍ਰੂਹਨਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਂ ਪਨ ਆਦੀਨਵਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ਵਚਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਆਕਾਰਾ ਨੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ **“ਵੇਦਨਂ…ਪੇ॰… ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ…ਪੇ॰… ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਪਸ੍ਸਤੀ”**ਤਿ।

ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਏਤਂ** ਸੁਞ੍ਞਤਾਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਕਥਾਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਂ ‘‘ਅਸੁਕਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ’’ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਤਸ੍ਸ ਫਲਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ।

੧੬੬. ਏਵਂ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਤਿਵਿਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤੋ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ। **ਭਯਞ੍ਚ ਨਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਕਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਭਯਞ੍ਚੇਵ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪੀਤਿਞ੍ਚ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ। ਅਥ ਵਾ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਞਾਣਭਯਞ੍ਚ ਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪੀਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਨ੍ਦਿਞ੍ਚ ਪਹਾਯ। ਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਾਯ ਭਯਨਨ੍ਦੀਨਂ ਅਵਸਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਥ ਖੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਦਾਸੀਨੋ ਹੋਤੀ”**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਗਾਹੇਨ ਅਨੁਦਾਸੀਨਤਾ ਸਿਯਾ, ਤਦਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਅਹਨ੍ਤਿ ਵਾ ਮਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀ”**ਤਿ ਆਹ। ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਉਦਾਸੀਨਤਾਯ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਭਰਿਯੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸੋ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਦਾਸੀਨਤਾਪੁਬ੍ਬਿਕਾ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਇਧ ਓਪਮ੍ਮਤ੍ਥੰ ਫਰਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਇਟ੍ਠਾ ਕਨ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਤਿਵਿਯ ਨੰ ਮਮਾਯੇਯਜ** ਇਟ੍ਠੀਨੰ ਸਾਠੇਯਜਕੂਟੇਯਜਵਙ੍ਕੇਯਜਾਦੀਨੰ ਅਜਾਨਨਤੋ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ, **ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਯਜ** ਨਿਰਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਯੰ** ਯੋਗਾਵਚਰੋ। ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਾਮਤਾਯ ਉਦ੍ਧੰ ਯਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣੰ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਏਵਾਤਿ ਆਹ "**ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ**"ਤਿ।

ਪਤਿਲੀਯਤੀਤਿ ਏਕਪਸ੍ਸੇਨ ਨਿਲੀਯਤਿ ਨਿਲੀਨੰ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਪਤਿਕੁਟਤੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਕੁਚਤਿ। **ਪਟਿਵਟ੍ਟਤੀ**ਤਿ ਵਿਵਟ੍ਟਤਿ। **ਨ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਯਤੀ**ਤਿ ਨ ਵਿਸਰਤਿ, ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਚ੍ਚਸ੍ਸਾਤਿ ਇਤਿ ਏਵੰ ਅਸ੍ਸ ਯੋਗਿਨੋ।

੭੯੭. ਤਿਕ੍ਖਵਿਸਦਸੂਰਭਾਵੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨੇ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨੇ **ਤੰ ਪਨੇਤੰ** ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣੰ ਅਨੇਕਵਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਪਰਿਪਾਕਗਮਨੇਨ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ **ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ** ਨਾਮ। ਤਥਾਭੂਤਞ੍ਚ **ਸਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਖਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ** ਨਾਮ। ਤਯਿਦੰ ਇਧ ਞਾਣੰ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤ੍ਤੰ ਨੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ । **ਨੋ ਚੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਸਨ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਤਾਵ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਤਮੇਵਾਹ। ਸਮੁਦ੍ਦੰ ਤਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਾ,** ਸੰਯਤ੍ਤਿਕਾ। ਦਿਸਾਜਾਨਨਕੋ ਕਾਕੋ **ਦਿਸਾਕਾਕੋ,** ਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤੰ ਯੋ ਕੋਚਿ ਤਾਦਿਸੋ ਸਕੁਣੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਵਿਦੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਦੇਸੰ ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਪਰਿਚਿਤਟ੍ਠਾਨੰ। **ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨੁ ਅਨੁ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ।

ਤਯਿਦੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ। **ਪਿਟ੍ਠੰ ਵਟ੍ਟਯਮਾਨੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਥੂਲਥੂਲਤੋ ਵਿਵੇਚਨਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਫੋਟਿਯਮਾਨੰ ਸਣ੍ਹੰ ਸਣ੍ਹੰ ਪਿਟ੍ਠਚੁਣ੍ਣੰ ਵਿਯ। **ਨਿਬ੍ਬਟ੍ਟਿਤਕਪ੍ਪਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਟ੍ਟਿਤਬੀਜੰ ਕਪ੍ਪਾਸੰ। **ਵਿਹਨਮਾਨੰ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਧਨੁਕੇਨ ਵਿਹਞ੍ਞਮਾਨੰ ਵਿਯ। ਉਪਮਾਦ੍ਵਯੇਨਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਸਮ੍ਮਸਨੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਤਰਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਮਾਹ। ਯਥਾ ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਬਲੇਨ ਤਿਕ੍ਖਾ, ਵਿਸਦਾ, ਸੂਰਾ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਸੁਖੁਮਤਰਾਪਿ ਹੋਤੀਤਿ। **ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਚਿਨਨੇ**ਤਿ ਪਵਿਚਯਸ੍ਸ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਿਯ ਤੇਸੰ ਵਿਚਿਨਨੇਪਿ ਉਦਾਸੀਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਵਿਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਪਕਾਰਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ''ਸਤ੍ਤਧਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸਧਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਪਿ ਹਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਕਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਸ੍ਵੇਵ ਤੀਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਾਸੰ ਏਵ ਵਸੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

੭੯੮. ਤਤ੍ਰਾਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਭਾਵਾਪਜ੍ਜਨੇ, ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਚ। **ਇਦੰ** ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੰ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ। **ਆਧਿਪਤੇਯਜਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵਵਸੇਨ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਬਹੁਲਸ੍ਸ ਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਬਲਵੰ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਬਹੁਲਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਬਹੁਲਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਬਲਵਤਰਭਾਵੰ ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਭਾਵੰ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਤਿਵਿਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ…ਪੇ॰… ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮਾ**"ਤਿ। **ਤਿਵਿਧਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇ ਪਨ ਤਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ, ਕਾਨਿ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਲੀਨੇ ਅਨੁਯੋਗੇ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਧੀਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤਿਸ੍ਸੋ ਹਿ…ਪੇ॰… ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਯਥਾਹਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਲੋਕਨਿਯਜਾਨਾਯਾਤਿ ਲੋਕਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਾਯ, ਸਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਵਾ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਾਯ। **ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਵਟੁਮਤੋ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਸੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਚੇਵ ਪਰਿਵਟੁਮਤੋ ਚ। **ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨੁ ਅਨੁ ਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਦਿਤੋ ਉਦਯੇਨ, ਅਨ੍ਤਤੋ ਵਯੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਆਦਿਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤਾਯ ਹਿ ਤੇ

ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਰਹਤੋ ‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ। **ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਤਾਯਾ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਵਿਸਨਤ੍ਥਾਯ। **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਰਾਗਪਣਿਧਿਆਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ ‘‘ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ। **ਸੁਞ੍ਞਤਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ‘‘ਸੁਞ੍ਞਤਾ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ।

ਗਤਿਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇਨ ਸਂਵੇਜਿਯਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮੁਤ੍ਤੇਜਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਮਨੋਸਮੁਤ੍ਤੇਜਨਤਾਯਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਂਵੇਜਨਤਾਯਾ’’**ਤਿ। ਮਮਂਕਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨਿਯਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਸਾਮਿਭੂਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਪਠਮਂ ਪਰਾਮਸੀਯਤਿ, ਤਤੋ ਅਤ੍ਤਨਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **‘‘ਨਾਹਂ, ਨ ਮਮਾਤਿ ਏਵਂ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਤਾਯਾ’’**ਤਿ। **ਤੀਣਿ ਪਦਾਨੀ**ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਰਿਵਟੁਮ, ਮਨੋਸਮੁਤ੍ਤੇਜਨ, ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਨਪਦਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ‘‘ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇ’’ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਨ ਤੀਣਿ ਵਾਕਜਾਨਿ ਤੀਣਿ ਪਦਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਪਦਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਪਞ੍ਹਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ**ਤਿ ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਕਥਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ।

੧੬੯. ਏਵਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **‘‘ਕਤਮੇ ਪਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ। **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਹੁਲੋ। ਯਸ੍ਸ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ‘‘ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’’ਤਿ ਹਿ ਆਦਿਤੋ ਸਦ੍ਧਾਮਤ੍ਤਕੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾਯ ਤਰੁਪਲ੍ਲਵਾਦੀਸੁ ਵਿਯ ਮਣਿਕਨਕਾਦੀਸੁਪਿ ਤੇਸਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਤੋ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਤ ਸੋ ਭਗਵਾ’’ਤਿ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਦ੍ਧਾ ਬਲਵਤੀ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਸੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲੋ, ਅਧਿਮਤ੍ਤਸਦ੍ਧੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਬਹੁਲਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸੋ **‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਂ ਪਟਿਲਭਤੀ’’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸੁਖੋ ਨਿਰੋਧੋ’’ਤਿ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਪਣੀਤਸੁਖਭਾਵਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਸਮਾਯੋਗਤੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਅਧਿਮਤ੍ਤਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਲਾਭੇਨ ਰਾਗਪਣਿਧਿਯਾ ਦੂਰੀਭਾਵਤੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਧਿਗਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **‘‘ਦੁਕ੍ਖਤੋ…ਪੇ॰… ਪਟਿਲਭਤੀ’’**ਤਿ। **ਵੇਦਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਨਿਪੁਣਞਾਣਵਿਸਯਤ੍ਤਾ ਞਾਣਬਹੁਲੋ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਚ ਅਧਿਮਤ੍ਤਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਲਾਭੇਨ ਮੋਹਸ੍ਸ ਦੂਰੀਭਾਵਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖਸਮਧਿਗਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਨਤ੍ਤਤੋ…ਪੇ॰… ਪਟਿਲਭਤੀ’’**ਤਿ।

ਯੋ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਅਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਯਤ੍ਥ ਇਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਂ ‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਮਗ੍ਗੇਨ ਘਟੇਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ’’**ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਕਾਰੋ ਨੇਵ ਮਗ੍ਗੇਨ ਕਤੋ, ਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ, ਅਥ ਖੋ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧੋ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਚ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ’’**ਤਿ। ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਣਿਧਿਯਾ ਦੂਰੀਭਾਵਕਰਣੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋ , ਯੋ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤੁਪਲਦ੍ਧਿਯਾ ਦੂਰੀਭਾਵਕਰਣੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤੋਤਿ ਚ ਆਦਿਨਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਏਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ।

੧੭੦. ਯਦਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** ਵਿਮੋਕ੍ਖਦ੍ਵਯਮੇਵ ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **‘‘ਯਂ ਪਨਾ’’**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਿਮੋਕ੍ਖਦ੍ਵਯਵਚਨਂ। **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਉਜੁਕਮੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਾਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਕਾਮਂ **ਸੁਤ੍ਤੇ** ‘‘ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭਾਵੇਹਿ, ਮਾਨਾਨੁਸਯਮੁਜ੍ਜਹਾ’’ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੪੪)

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਥਿਤਾ, ਸਾ ਪਨ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਧੁਵਨਿਮਿਤ੍ਤਅਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਗ੍ਘਾਟੇਨ੍ਤੀਪਿ ਸਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਵ ਚਰਤੀਤਿ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਪਿਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹੇਤੁਵੇਕਲ੍ਲਮੇਵ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਹਿ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ** ਕਥਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਏਕਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ,** ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ **ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ**।

ਤੇਸੁ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਤਾਨਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਤਦਭਾਵਤੋਤਿ ਕੇਚਿ। ਯੇ ਪਨ ਵਦਨ੍ਤਿ ''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋਪਿ ਸਗੁਣਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਨਾਮਂ ਲਭਤੀ''ਤਿ, ਤੇਸਂ ਮਤੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗਾਪਿ ਸਗੁਣਤੋ ਏਵ, ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਏਵ ਚ ਨਾਮਂ ਲਭੇਯ੍ਯੁਨ੍ਤਿ? ਤਂ ਅਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ ਸਰਸਤੋ ਚ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਚਾਤਿ, ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗੋ** ਹਿ ਰਾਗਪਣਿਧਿਆਦੀਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, **ਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗੋ** ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸੁਞ੍ਞੋ ਏਵਾਤਿ ਤੇ ਸਰਸਤੋ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗੋ** ਪਣਿਧਿਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, **ਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗੋ** ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਏਵਾਤਿ ਤੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ** ਪਨ ਰਾਗਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ, ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਵਾ ਅਭਾਵੇਨ ਸਰਸਤੋ ਏਵ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਸਾ ਪਨਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਭਾਵੇ ਠਿਤਾਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ"**ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਯਂ ਯਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੀ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸਂਵਣ੍ਣਨਾ ਏਸਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਇਧ ਤਯੋਪਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਉਦ੍ਧਟਾ। ਯਂ ਪਨ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਿਮਿਤ੍ਤਪਣਿਧਿਮੁਞ੍ਚਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਤਦਾਗਮਨਵਸੇਨ ਤਦਨ੍ਵਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖਾਦਿਭਾਵੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ, ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਭਾਵੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ ''ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ, ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਨ੍ਤਿ ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਞਾਣਂ। **ਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਮੁਞ੍ਚਤੀ**ਤਿ ''ਤੇ ਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਤੋ ਪਵਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਵਸੇਨ, ਤਦਨ੍ਵਯਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਮੁਞ੍ਚਤਿ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਾ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸਤੋ ਰਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਚ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ**। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਨ੍ਤਿ ਤਿਵਿਧਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਯਸ੍ਸ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਨਾਮਲਾਭੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ,** ਅਥ ਖੋ ਪਰਿਯਾਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਥਾਭਾਵਤੋ। **ਵਿਮੋਕ੍ਖਦ੍ਵਯਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ** ਅਭਿਧਮ੍ਮੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਿਕਾਰੇ। ''ਤਿਵਿਧਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਉਦ੍ਦੇਸਵਚਨੇ।

੭੭੧. ਤੇਸਂ ਵਿਭਾਗਾਯਾਤਿ ਤੇਸਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰਿਆਦਿਭਾਵੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਸਭਾਵਤਾਯ।

੭੭੨. ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਲਭਤੀਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰਿਭਾਵਿਤਾਕਾਰਣਭੂਤਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਲਭਤਿ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲਤਾਯ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਪਿਚ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ –

ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਭਿਬੁਦ੍ਧਿਯਾ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਤਦਨ੍ਵਯੇ ਮਗ੍ਗੇ ਸਦ੍ਧਾ ਤਿਕ੍ਖਤਰਾ ਹੋਤਿ, ਤੇਨ ਅਟ੍ਠਮਕੋ **ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਸੇਸੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਪਠਮਫਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਫਲਾ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ। ''ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੂ''ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨਨੁ ਸੇਸੇਸੁ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਗ੍ਗਫਲੇ ਪਨ ਸਚਾਯੰ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ, ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਚੇ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਲਾਭੀ, ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** ਹਿ –

> ''ਕਤਮੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਇਦੰ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੋ'ਤਿ, 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ'ਤਿ, 'ਅਯੰ ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧਗਾਮਿਨੀ ਪਟਿਪਦਾ'ਤਿ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਤਥਾਗਤਪ੍ਪਵੇਦਿਤਾ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦਿਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਪੁ॰ ਪ॰ ੨੦੮) –

ਏਕਚ੍ਚਾਸਵਪਰਿਕ੍ਖਯਵਚਨਤੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਨ ਅਸੇਕ੍ਖਭਾਵੋ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਞ੍ਚ ''ਦ੍ਵੇ ਧੁਰਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸਾ, ਦ੍ਵੇ ਸੀਸਾਨੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਅਰਹਤੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ, ਇਧ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਦਿ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾ, ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ? ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਨ੍ਵਯਤਾ। ਯੋ ਹਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣੇਪਿ ਤਦਨ੍ਵਯਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਧਾਪਿ ਤਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਥ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸਦਿਸਤਾਯ ਅਰਹਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। ਕਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਦਿਸਤਾ? ਯਥਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯੋ ਕੁਣ੍ਠੇਨ ਅਸਿਨਾ ਕਦਲਿਚ੍ਛੇਦਸਦਿਸੋ ''ਨੋ ਚ ਖੋ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ, ਏਵੰ ਤਦਨ੍ਵਯਸ੍ਸਾਪਿ ਅਰਹਤੋਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਦਿਸਤਾ। ਕਿੰ ਪਨ ਨੇਸੰ ਕਿਲੇਸਪਹਾਨੇ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ? ਨਤ੍ਥਿ। ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ? ਆਗਮਨੀਯਨਾਨਤ੍ਤੇਨ। ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹਿ ਆਗਮਨਮ੍ਹਿ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਪਞ੍ਞਾਯਪਿ ਨੇਸੰ ਵੇਮਤ੍ਤਤਾ। ਸਾ ਚ ਯਾਵਤਿਕਾ ਲਬ੍ਭਤੇਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁ ਸਤਿਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤੇ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨੰ ਤਿਕ੍ਖਤਾਵਚਨਮ੍ਪਿ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਹੋਤਿ।

੨੭੩. **ਸੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ। ਨਨੁ ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ''ਦ੍ਵੇ ਧੁਰਾਨੀ''ਤਿ ਨਿਯਮਿਤਤ੍ਤਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਵਾ ਸਿਯਾ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਵਾ? ਇਧ ਨ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਯੁਤ੍ਤੋ, ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਤਾਪਿ ਅਰਹਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** ਹਿ –

> ''ਕਤਮੋ ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੋ **ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ**? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਟ੍ਠ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਕਾਯੇਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚਸ੍ਸ ਦਿਸ੍ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਸਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ''ਤਿ (ਪੁ॰ ਪ॰ ੨੦੮) –

ਏਕਚ੍ਚਾਸਵਪਰਿਕ੍ਖਯਵਚਨਤੋ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਨੋ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵੋਵ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਮੇਤੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਇਧ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕੋ ਪਨ ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋਤਿ? ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਸਦਿਸਤਾ। ਉਪਚਾਰਰੂਪਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਤੋ ਹਿ ਸਾਤਿਸਯੰ ਅਰੂਪਸਮਾਧਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੰ ਲਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਤਿ ਏਕਚ੍ਚਾਸਵਪਰਿਕ੍ਖਯੰ ਉਪਾਦਾਯ ''ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਾਤਿਸਯਸਮਾਧਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਦਧਿਟ੍ਠਾਨਾਸਵਪਰਿਕ੍ਖਯਸਾਮਞ੍ਞੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ ਵਿਯ **ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ**ਤਿ ਅਰਹਾ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਇਧਾਪਿ ਤਮੇਵ ਨਯੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤੋਪਿ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸੰਵਣ੍ਣਨਾ ਹੇਸਾਤਿ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ਪਠਮਫਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਚ ਖੋ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ, ਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕੋ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋ, ਉਪਚਾਰਮਤ੍ਤਲਾਭੀ, ਰੂਪਜ੍ਝਾਨਮਤ੍ਤਲਾਭੀ ਵਾ। **ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਬਹੁਲੋ**ਤਿ ਚ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸੀਸੇਨ ਸਮਾਧਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਸਾਤਿਸਯਸਮਾਧਿਲਾਭੀ ਸਮਥਯਾਨਿਕੋਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸੇਵ ਚ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਏਕਮ੍ਪਿ ਲਦ੍ਧਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨ**"ਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨੀ''ਤਿ। ਤੇਨਾਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਮ੍ਹਿਪਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਭਾਗੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**।

੨੨੪. ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਨਿਪੁਣਤਰਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਾ ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਪਾਕਟਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ ਵੇਦਬਹੁਲਤਾ, ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਟਿਲਾਭੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਹੋਤਿ** ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਪਞ੍ਞਾ ਹਿ ਇਧ ''ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ''ਸਚ੍ਚਂ ਧਮ੍ਮੋ ਧਿਤਿ ਚਾਗੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ (ਜਾ॰ ੧.੧.੫੭)।

੨੨੫. ਯਸ੍ਸਾ ਪਾਲਿਯਾ ਵਸੇਨ ਇਧ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਂ ਪਾਲਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ, ਤਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

੨੨੬. ''ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਾਧਕਂ **ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। "ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਸਬ੍ਬਥਾ ਅਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਮਤ੍ਤੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਭਾਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੇਕ੍ਖਭਾਵਮੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਫੁਟ੍ਠਨ੍ਤਂ ਸਚ੍ਛਿਕਤੋਤਿ ਫੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਫੁਟ੍ਠਨ੍ਤੋ, ਫੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰੋ ਕਾਲੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ, ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸਂਯੋਗੇ ਚੇਤਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਫੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਰਕਾਲਮੇਵ ਸਚ੍ਛਿਕਰਣੂਪਾਯੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਭਾਵਨਪੁਂਸਕਂ ਵਾ ਏਤਂ ਯਥਾ ''ਏਕਮਨ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੨)। ਯੋ ਹਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਨ ਰੂਪਕਾਯਤੋ, ਨਾਮਕਾਯੇਕਦੇਸਤੋ ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਤੇਨ ਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਆਲੋਚਿਤੋ ਪਕਾਸਿਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਕਾਯੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਤੋ, ਨਿਰੋਧਂ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੇਸੁ ਆਸਵੇਸੁ ਖੇਪਿਤੇਸੁ ਤੇਨ ਸੋ ਸਚ੍ਛਿਕਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬਂ ਯਥਾਆਲੋਚਿਤਂ ਨਾਮਕਾਯੇਨ ਸਚ੍ਛਾਕਾਸੀਤਿ **ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਨ ਤੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਤ੍ਤਾ। **ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਠਮਫਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਯਾਵ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ। "**ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਪਤ੍ਤੋ**"ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਨਿਰੋਧਂ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮੇ ਚ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਤਯੋ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਞਾਣਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਤਂ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਝਾਨਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਤਿਸਯਂ ਝਾਨਫਸ੍ਸਂ। ਤੇਨ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਫਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ।

"**ਦੁਕ੍ਖਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ**ਤਿ **ਞਾਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਮਾਹ, "**ਸੁਖੋ ਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ **ਞਾਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਂ। ਤਦੁਭਯੇਨ ਚ ਸਮੁਦਯਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਂ ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯਕਭਾਵਤੋ। "**ਞਾਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, "**ਦਿਟ੍ਠਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, "**ਵਿਦਿਤਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ, "**ਸਚ੍ਛਿਕਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਠਮਫਲਕਿਚ੍ਚਂ, "**ਫੁਸਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੇਸਫਲਦ੍ਵਯਕਿਚ੍ਚਂ। ਇਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਬ੍ਯਾਪਾਰਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਪਦਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੨੨੭. **ਇਤਰੇਸੂ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰਿਆਦਿਪਦੇਸੁ। **ਸਦ੍ਧਂ ਅਨੁਸਰਤੀ**ਤਿ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਿਤਂ ਸਦ੍ਧਂ ਅਨੁਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਥਾ ਸਾ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ ਅਹੋਸਿ , ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਪਿ ਤਦਨੁਰੂਪਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਦ੍ਧਾਯ** ਵਾ **ਅਨੁਸਰਤੀ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਕਾਰਣਭੂਤਾਯ ਸਚ੍ਚਪਟਿਵੇਧਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਂ ਸਰਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤਂਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਭਾਗੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਰੂਪਕਾਯਤੋ ਚ ਨਾਮਕਾਯਤੋ ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨੇਨ ਰੂਪਕਾਯਤੋ ਚ ਨਾਮਕਾਯੇਕਦੇਸਤੋ ਚ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਨਾਮਕਾਯਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਉਭੋਹਿ ਭਾਗੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। **ਪਜਾਨਨ੍ਤੋ**

ਵਿ**ਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਫਸ੍ਸੇਨ ਵਿਨਾ ਪਰਿਜਾਨਨਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਵਿਸੇਸੇਨ ਮੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪਕਥਾ – ਯਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਾਕਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਬਹੁਲੋ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਮਜ੍ਝੇ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**। ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣੇ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਕਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਬਹੁਲਤਾਯ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖੁਪਨਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯਪਿ ਤਿਬ੍ਬਤਰਤ੍ਤਾ, ਧੁਰਨਿਯਮਤੋ ਚ। ਸੋਪਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ** ਏਵ ਹੋਤਿ, ਮਜ੍ਝੇ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ,** ਅਨ੍ਤੇ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਚ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਅਨਤ੍ਤਾਕਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਵੇਦਬਹੁਲੋ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ** ਏਵ ਹੋਤਿ, ਮਜ੍ਝੇ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ,** ਅਨ੍ਤੇ **ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ** ਏਵ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਪਨ ਨ ਅਟ੍ਠਵਿਮੋਕ੍ਖਲਾਭਿਨੋ, ਅਟ੍ਠਵਿਮੋਕ੍ਖਲਾਭੀ ਪਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ **ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ** ਵਾ **ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ** ਵਾ ਸਿਯਾ। ਮਜ੍ਝੇ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **ਕਾਯਸਕ੍ਖੀ,** ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ **ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ।

ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ।

੧੭੮. ਯਂ ਤਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਮੁਖਭਾਵਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਾਯ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, **ਤਂ ਪਨੇਤਂ** ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ। **ਪੁਰਿਮੇਨ ਞਾਣਦ੍ਵਯੇਨਾ**ਤਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਦ੍ਵਯੇਨ **ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਂ,** ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਭੇਦਤੋ ਨਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ, ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਚ ਸਾਧੇਤੁਂ **"ਤੇਨਾਹੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਮੁਞ੍ਚਨੁਪਾਯਕਰਣਞਾਣਾਨਿਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਦਾਸੀਨਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਸਮਞ੍ਞਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਇਦਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ ਏਕਮੇਵ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤੀ"**ਤਿ। ਤੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਵੋਹਾਰੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਦਿਞਾਣਸਮੁਦਾਯਵਿਸਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੧੮੦. **ਉਪ੍ਪਾਦਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਪਵਤ੍ਤਾਦਿਅਪਦੇਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ। **ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤੁਕਾਮਤਾ**ਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਨ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾ। **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਤੀਰਣਂ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਿਰਾਲਯਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪੇਕ੍ਖਾਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ। **ਅਵਸਾਨੇ**ਤਿ ਤਥਾਕਰਣਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਕਾਲਂ। ਯਾਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਾ ਨ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਤਾਵ ਵਿਚਿਨਨੇਪਿ ਉਦਾਸੀਨਤਾਯ ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਂ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾ"**ਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਾਕਾਰਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ''ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾ ਚ ਸਾ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ।

੧੮੧. **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਞਾਣਪਰਿਯਾਯੋ ਵਾ ਇਧ ਧਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਾਨਿ ਞਾਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਕਸਭਾਵਾ।

੧੮੨. **ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਹੋਤਿ** ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਮਨਤੋ। **ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਦਿਞਾਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਞਾਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ। ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਪਿ ਲੋਕਿਯਞਾਣਾਨਂ ਉਪਰਿ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਤ੍ਤਮਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਭੂਤਤੋ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਤੋ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਤੋ"**ਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਗੋਚਰਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥੂਨ੍ਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਰਤੋ ਦਿਟ੍ਠਤਾਯ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਦੇਵ ਹਿ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਤੋ**ਤਿ ਸਸਨ੍ਤਾਨੇ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਪਵਤ੍ਤਨਆਦਿਤੋ, ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਚ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਸਨ੍ਤਤਿਯਂ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਭਾਵਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਸਤਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਵਤ੍ਤਭਾਵਤੋ ਚ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵੁਟ੍ਠਹਨਞ੍ਚ ਨੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਕਰਣਂ, ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਞ੍ਚ। **ਘਟਿਯਤਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਮਗ੍ਗਸਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ।

੧੮੩. **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ‘‘ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨਤੋ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਵਚਨੇ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਰੂਪਪਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਵਸੇਨ ਅਯਂ **ਮਾਤਿਕਾ** ਉਦ੍ਦੇਸੋ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**”ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਪਨ ਮਗ੍ਗੋ ਸਬ੍ਬਤੋਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ, ਤਂ ਪਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਵਿਭਾਗਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ‘‘ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੮; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੬; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੩੦) ਅਵਿਭਾਗੇਨ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਯਿਦਂ ਸਤ੍ਥੁ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਦੇਸਨਾਨੁਸਾਰੇਨ ਞਾਣਂ ਪੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੧੮੪. **ਸੁਦ੍ਧਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਹੋਤਿ** ਮਮਂਕਾਰਵਤ੍ਥੁਨੋਪਿ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ **ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ**।

੧੮੫. **ਰਾਸਿਂ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧਂ ਅਨ੍ਤਰਭੇਦਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭੇਦਮ੍ਪਿ ‘‘ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪ’’ਨ੍ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਯਥਾ ਰੂਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕਸ੍ਸ, ਏਵਂ ਅਰੂਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮਥਯਾਨਿਕਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। **ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ**ਤਿ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਂ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

੧੮੬. **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤੇ ਪਨ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ ਚਾਰੇਨ੍ਤੋ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰੋ ਯਥਾਨਿਸਿਨ੍ਨੋਵ ਞਾਣਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਏਕੇਨੇਵ ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹਪਰਿਜਾਨਨਾਦੀਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਾਦਿਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਏਕਵਾਰਂ ਞਾਣੇਨ ਫਸ੍ਸਿਤਂ, ਪੁਨ ਤਂ ਫਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵ, ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

੧੮੮. ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਅਕਾਰਣਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਪਮਾਣਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਏਤ੍ਥ ਚ ਯੋਪੀ**”ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤਯੋਪਿ ਜਨਾ**ਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਭੇਦੇ ਅਸਤਿਪਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸਵਸੇਨੇਵ ਲਦ੍ਧਂ ਭੇਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੮੯. **ਸਦ੍ਧਿਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਞਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪੁਰਿਮਞਾਣੇਹਿ ਚੇਵ ਗੋਤ੍ਰਭੁਆਦਿਪਚ੍ਛਿਮਞਾਣੇਹਿ ਚ ਸਹ। **ਉਦ੍ਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸੋ।

ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ…ਪੇ॰… ਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯੁਂ ਤਂਤਂਞਾਣਟ੍ਠਾਨਿਯਸ੍ਸ ਉਪਮਾਵਤ੍ਥੁਨੋ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਦੇਸੇ। **ਸਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਞਾਣਂ, ਸਬ੍ਬਂ ਵਾ ਞਾਣਕਿਚ੍ਚਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਭਾਵਿਯਮਾਨਤ੍ਤਾ। **ਵੁਤ੍ਤਾ** ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਥਾਯਂ।

੧੯੦. **ਨਿਲੀਯਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ। **ਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ।

ਗਯ੍ਹੁਪਗਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਗਹਣਯੋਗ੍ਗਂ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਾਦਿਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਙ੍ਕਭਾਵਕਰਾਨਂ ਮਾਯਾਦੀਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਉਜੁਕਸਾਖਾਸਦਿਸਤਾ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਲੋਚਨਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਂ ਉਲ੍ਲੋਕਨਸਦਿਸਤਾ। ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਨਸਦਿਸਤਾ।

੧੯੧. **ਸਪ੍ਪਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ** ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਨਤੋ। **ਆਗਤਮਗ੍ਗੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਠਾਨੰ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ** ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋਪਿ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਅਭਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਯਟ੍ਠਾਨੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਮਾਹ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਪੁਣਪਟਿਪਤ੍ਤਿੰ।

੧੯੨. ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਾਦੀਨੰ ਅਨਵਬੁਜ੍ਝਨਤੋ ''ਅਹੰ, ਮਮਾ''ਤਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨਸਦਿਸਤਾ। **ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾ**ਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾਪਿ ਗਹਿਤਾ। ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਤਾਸੰ ਸੰਸਾਰਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਨਮਗ੍ਗੋਲੋਕਨਸਦਿਸਤਾ। ਮਗ੍ਗੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਅਨੁਲੋਮੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਮਗ੍ਗੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਏਵਾਤਿ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸਤਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਦਿਤ੍ਤਘਰਤੋ **ਨਿਕ੍ਖਮਨੰ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ। ਵੇਗੇਨ ਗਮਨੰ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣੰ** ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਗਹੇਤਬ੍ਬਪਦੇਸੇਸੁ ਸਾਧਨਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਯੋਗਤੋ।

੧੯੩. ਪਰਤੋ ਨ ਮਮਾਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ਚ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ "**ਅਹੰ, ਮਮਾ**"ਤਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਰਾਜਗੋਣਾਨੰ ਸਕਗਹਣਸਦਿਸਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੯੪. ਸਭਯੇ ਅਭਯਦਸ੍ਸਨਹੇਤੁਤਾਯ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ''ਅਹੰ, ਮਮਾ''ਤਿ ਗਹਣਸ੍ਸ ਯਕ੍ਖਿਨਿਯਾ ਸੰਵਾਸਸਦਿਸਤਾ। **ਸੁਸਾਨਵਿਜਹਨੰ ਵਿਯ** ਸਙ੍ਖਾਰਸੁਸਾਨੰ ਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੰ **ਗੋਤ੍ਰਭੁ**।

੧੯੫. **ਪੁਤ੍ਤਗਿਦ੍ਧਿਨੀ**ਤਿ ਪੁਤ੍ਤਵਚ੍ਛਲਾ। **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਮਾਨਾ**ਤਿ ਸਾਰਜ੍ਜਯਮਾਨਾ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਓਲ਼ਾਰਿਕਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਚ੍ਚਜਨਤੋ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥੇਵ ਦਾਰਕੋਰੋਪਨਸਦਿਸਤਾ।

੧੯੬. ਵੁ**ਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ** ਵੁ**ਤ੍ਤਾ**, ਨ ਪੁਰਿਮਾਸੁ ਵਿਯ ਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਠਿਤਸ੍ਸ ਭਾਯਨਾਦਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਪਰਾਪਰੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਚਿਰਾਨੁਬਨ੍ਧਤੋ, ਦੁਸ੍ਸਹਤੋ ਚ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸਦਿਸੰ ਜਿਘਚ੍ਛਾਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟਜਿਘਚ੍ਛਾਯਾ**"ਤਿ। ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਏਵ ਭੋਜਨੰ **ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਭੋਜਨੰ**। ਸਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਅਮਤਰਸਪਰਿਭੋਗਤਾਯ ਚ "**ਅਮਤਰਸੰ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਭੋਜਨ**"ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ''ਅਮਤੰ ਤੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯੇ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੦੦)।

ਫਲਰਸਾਮਲਕਸਿङ्गੀਵੇਰਮੁਗ੍ਗਮਾਸਾਦਿ **ਅਨੇਕਙ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰੰ**।

ਕਪਣਾਸੇਰਿਭਾਵਾਦਿਕਰਣੇਨ ਤਣ੍ਹਾਸਿਨੇਹਸ੍ਸ ਸੀਤਸਦਿਸਤਾ। **ਮਗ੍ਗਤੇਜ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਨ੍ਧਗ੍ਗਿੰ।

ਰਾਗਗ੍ਗਿਆਦਯੋ ਏਕਾਦਸਗ੍ਗੀ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਏਕਾਦਸਗ੍ਗਿਵੂਪਸਮੰ**, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ।

ਅਨ੍ਧਕਾਰਪਰੇਤੋਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥੰ ਵਾ ਪਰਤ੍ਥੰ ਵਾ ਕਾਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਅਭਿਭੂਤੋ। ਞਾਣਮਯੋ ਆਲੋਕੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਞਾਣਾਲੋਕਾ**, ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ।

ਅਮਤਭੂਤੰ , ਅਮਤਭਾਵਸਾਧਕੰ ਵਾ ਓਸਧੰ **ਅਮਤੋਸਧੰ**, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੧੯੭. ਨਿਰਾਲਯਤਾਯ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਭਵਾਦੀਸੁ ਅਵਿਸਟਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਸਙ੍ਕੁਚਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਪਤਿਲੀਨਭਾਵੇਨ ਚਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਤਿਲੀਨਚਰੋ, ਤਸ੍ਸ **ਪਤਿਲੀਨਚਰਸ੍ਸ**। ਸੰਸਾਰੇ ਭਯਸ੍ਸ ਇਕ੍ਖਨਤਾਯ **ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ** ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਸਿਦ੍ਧਿਯਾ

ਵਿਵਿਤ੍ਤਮਾਸਨੰ ਭਜਮਾਨਸ੍ਸ। ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਨ੍ਤਿ ਯੁਤ੍ਤੰ, ਪਤਿਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਭਵਨੇ**ਤਿ ਕਾਮਭਵਾਦਿਕੇ ਤਿਵਿਧੇਪਿ ਭਵੇ। ਸੋ ਹਿ ਇਧ ਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਨ ਦਸ੍ਸਯੇ**ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਨ ਦਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। **ਤਸ੍ਸ ਤੰ** ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ **ਆਹੂ**ਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਤਿ ਨਿਯਤੰ ਏਕੰਸਿਕੰ ਕਤ੍ਵਾ। ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਸੇਸੰ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਸੇਸੰ, ਝਾਨਙ੍ਗਵਿਸੇਸੰ, ਪਟਿਪਦਾਵਿਸੇਸੰ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਵਿਸੇਸਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। **ਵਿਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਛਸਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਇਮੰ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਭੇਦੰ। **ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭੂਤੰ ਝਾਨੰ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਸਨ੍ਨਾਯ ਏਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਗੋਚਰਭੂਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤਾ। **ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ**ਤਿ ਉਭਿਨ੍ਨੰ ਭੇਦੇ ਸਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪਠਮੰ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ। ਦੁਤਿਯੰ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਮੋਰਵਾਪੀਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ। ਤਤਿਯੰ **ਕੇਚੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋ।

ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾਦੇਸੁ ਅਯੰ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਯਮੇਤਿਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨੇਵ ਹਿ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਪਿ ਅਪਾਦਕਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਾਦਕਮਗ੍ਗਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਇਤਰੇ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦਿਮਗ੍ਗਾ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਹਿ ਤੰਤੰਝਾਨਿਕਾਵ ਤਤੋ ਤਤੋ ਦੁਤਿਯਾਦਿਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵਤੋ, ਇਤਰਸ੍ਸ ਚ ਅਤਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾਸਨ੍ਨਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤ੍ਤੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦਿਝਾਨਿਕਤਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕਤਾ ਏਵ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦੀਨੰ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਤੇਸੰ ਨਿਯਮਨੇ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣੰ, ਪਧਾਨਕਾਰਣਞ੍ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਨ ਏਵੰ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੇਨ ਵਿਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਇਮੰ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਿਸੇਸੰ ਨਿਯਮੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪਨ ਪਧਾਨਕਾਰਣੰ ਹੋਤਿਯੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਯਮੇਤਿਯੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵੰ ਸੇਸਵਾਦੇਸੁਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭੂਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਾਮਿਕਾ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨੰ ਅਙ੍ਗਾਨੰ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾਕਾਰਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭੂਤਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ, ਉਭਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਾ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸੰ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ।

੧੯੮. **ਤਤ੍ਥ** ਤਸ੍ਮਿੰ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਮਨੇ। ਝਾਨਲਾਭੀ ਸੁਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾਨਿਕੋਵ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋ। ਸੋ ਹਿ ਝਾਨਸਿਨੇਹੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਸਿਨਿਦ੍ਧਭਾਵਤੋ ਸੁਕ੍ਖਾ ਲੂਖਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਪਕਿਣ੍ਣਕਸਙ੍ਖਾਰੇ**ਤਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ। ਤੇਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਸਮ੍ਮਸਿਤੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। “**ਪਠਮੰ ਝਾਨੰ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾਦਿਗ੍ਗਹਣੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਿਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਨ ਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿੰ ਵਿਨਾ ਕੇਵਲੰ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦਯੋ ਨਿਯਮਹੇਤੂ ਦਿਟ੍ਠਾ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਪਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਅਭਾਵੇਪਿ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾਦੀਨੰ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਭਾਵਹੇਤੁ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਮਨੇ ਏਕਨ੍ਤਿਕਹੇਤੂਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਪਾਕਟਤਰੰ ਕਾਤੁੰ “**ਤੇਸੰ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਅਯੰ ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਾਦਿਵਿਸੇਸੋ, ਨ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਿਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਮੇਨ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨ ਚ। **ਤੇਸਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਪਾਦਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗਾਨਮ੍ਪਿ। “**ਆਸਨ੍ਨਪਦੇਸੇ**”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਕੇਨ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਪਵਿਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਸੇਨ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੭੯੯. **ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਚਾ**ਤਿ ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਪਿ। ਤੰਤੰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸਤਾ ਤੰਤੰਸਮ੍ਮਸਿਤਸਙ੍ਖਾਰਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਹਿ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤੰਤੰਵਿਰਾਗਾਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਭਾਵੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਨਙ੍ਗਾਦਿਨਿਯਮੰ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਰੋਤੀਤਿ ਏਵੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੦੦. **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਝਾਨਸਦਿਸਭਵੰ। **ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ** ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਜ੍ਝਾਸਯਮਤ੍ਤੇਨ ਅਸਿਜ੍ਝਨੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਨਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਾਦੀਨੰ ਅਸਿਜ੍ਝਨਦੀਪਕੇਨ **ਨਨੁਕੋਵਾਦੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ**। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਯਥਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਯਪਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤੰ ਵਦਨ੍ਤੇਨ ਭਗਵਤਾ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮਕੋ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਤਾ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਪਰੰ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸਬ੍ਭਾਵੇ ਸਤਿਪਿ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਾਦਿਝਾਨਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਾਮਕੋ, ਨਾਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਵਾਦੇ ਪਾਦਕਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨੁਪਨਿਸ੍ਸਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਹੋਤਿ ਤੰਤੰਫਲੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਬ੍ਭਾਵੇ ਤੰਤੰਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਵਿਯਾਤਿ ਤਦਭਾਵਾਭਾਵਤੋ ‘‘ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਏਤ੍ਥਾਪੀ**ਤਿ ਤਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਪਿ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ‘‘ਯਤੋ ਯਤੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਤਦਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੦੧. ਏਵੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਦਿਨਿਯਾਮਿਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਪਦਾਦਿਨਿਯਾਮਿਕਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸਚੇ ਪਨਾਯ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਕਾਮੰ ‘‘ਇਮੰ ਵਾਰੰ ਰੋਚੇਸੁ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਵਸਾਨੇ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਕਿਚ੍ਛਤਾਵਾਰੰ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਤਿ ਰੋਚੇਸੁਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ‘‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇ ਤਿਕ੍ਖੇ ਸੂਰੇ ਪਸਨ੍ਨੇ ਵਹਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਕਨ੍ਤਿੰ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁਕਮਜਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇ ਕਿਚ੍ਛੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੀ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਪਕ੍ਖੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਆਦਿਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਯਮਾਨਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਯੇਨ ਞਾਣੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਇਦੰ ਞਾਣੰ ਏਕਤ੍ਤਨਯਵਸੇਨ ਏਕੰ ਕਤ੍ਵਾ **‘ਆਦਿਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਯਮਾਨਾ’**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਯੋਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਉਸ੍ਸਾਹਨੇਨ। **ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਉਭਯੇਨਾਪਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਛਸਿਦ੍ਧਿਮੇਵ ਵਦਤਿ। **ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖੇਨ ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨ। ਮਗ੍ਗਸਞ੍ਞਿਤੰ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਸਤਿ ਵਿਪ੍ਪਵਸਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਪਰਿਵਾਸੋ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਰਿਵਾਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸੋ,** ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵੋ, ਤੰ ਪਨ ਸੀਘੰ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਸਣਿਕ”**ਨ੍ਤਿ। ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਅਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ **ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ**। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਭਵਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਨਾਮੰ ਦੇਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਦਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਯੋ ਅਞ੍ਞੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਆਹ **“ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ”**ਤਿ। **ਤੇਨ** ਆਗਮਨਤੋ ਲਦ੍ਧਨਾਮੇਨ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ’’ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਨ ਹਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਰਸਤੋ ਏਦਿਸੰ ਨਾਮੰ ਅਤ੍ਥਿ।

ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਾ **ਪਟਿਪਦਾ। ਨਾਨਾ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਹੋਤਿ। ਏਕਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ **ਚਤੂਸੁਪਿ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਏਕਾ**ਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ ਚਲਨਤੋ। **ਅਹੇਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਭਗਵਨ੍ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਸੁਖਾਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਪਟਿਪਦਾਪਸਙ੍ਗੇਨ ਅਧਿਪਤਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਯਥਾ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਧਿਪਤਯੋ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਾਦਿਅਧਿਪਤਯੋ। ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਨੁਰੂਪਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯਜੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਧਿਪਤੇਯਜੋ ਵਾ, ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਨਿਯਮੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ”**ਤਿਆਦਿ।

੮੦੨. ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਸਾਤਿਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਲਾਭੇ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਰਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸੇਨ। **ਪਚ੍ਚਨੀਕੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ। **ਸਗੁਣੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਵਸੇਨ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾ ਆਗਮਨੇਨ ਵਿਨਾ ਸਗੁਣੇਨ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਲਾਭੋ ਅਵਵਤ੍ਥਿਤੋ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕੇਨ ਵਿਨਾ ਸਰਸੇਨੇਵ ਨਾਮਲਾਭੋ, ਤਥਾਪਿ ਸਰਸਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਨਾਮਲਾਭਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਰਸੇਨ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਨਿਯਮਤ੍ਥੋ ਵਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇ ਚ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਸਚੇ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਹੇਤੁ। ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯਂ **ਤ੍ਵਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਘਤਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਬਲਂ ਹੋਤਿ, ਸੀਹਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਯਂ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ, ਮਗ੍ਗਕਤ੍ਤੁਕਾਯ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਿਰਿਯਾਯ ਏਕਨ੍ਤਿਕਹੇਤੁਭੂਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ "**ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਏਤਂ ਉਪਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਞ੍ਚ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ "**ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਤੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤਿ, ''ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। **ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਵਾ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਇਦਂ ਸਰਸਤੋ ਨਾਮਂ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਰਹਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਨ੍ਤਿ ਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਭਾਵਤੋ ਸਿਦ੍ਧਨਾਮਂ ਨਾਮ।

ਏਸਾਤਿ ਮਗ੍ਗੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਕਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਇਦਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨਾਮਂ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਪਣਿਧਿਯਾ, ਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਚ ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਨਾਮਤ੍ਤਯਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਸਿਦ੍ਧਨਾਮਂ ਨਾਮ।

ਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤਾਤਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਮਗ੍ਗੇ ਰਾਗਾਦਯੋ ਸਨ੍ਤਿ। **ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਵੇਦਨਾਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਰਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਵਿਗ੍ਗਹਾਨਂ ਵਿਯ ਉਪਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਗੁਣਤੋ** ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਰਾਗਾਦਿਵਿਵਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਣਿਧਿਆਦਿਅਭਾਵਵਸੇਨ ਅਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਗੁਣਤੋ ਸਿਦ੍ਧਂ ਨਾਮਂ।

ਸ੍ਵਾਯਨ੍ਤਿ ਸੋ ਅਯਂ ਮਗ੍ਗੋ। **ਸੁਞ੍ਞਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸੁਞ੍ਞਤੋ, ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤੋ ਚ **ਸੁਞ੍ਞਤਂ**। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਂ**। ਤਣ੍ਹਾਪਣਿਧਿਆਦੀਨਂ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਂ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਨਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਸੁਖਾਰਮ੍ਮਣਂ ਰੂਪਂ ''ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਨਾਮਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਇਦਂ ਅਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਭੇਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਿਦ੍ਧਂ ਨਾਮਂ।

੮੦੩. ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਸਰਸਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ**। ਤਸ੍ਸਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨੇਨ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਨਾਮ** ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਉਗ੍ਘਾਟਨਤੋ। **ਇਦਂ ਪਨ** ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ **ਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿ**। ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਰਸਂ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਨਾਮਲਾਭਤੋ। ਯੋ ਹਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭੋ, ਸੋ ਸਰਸਪ੍ਪਧਾਨੋ ਹੋਤਿ, ਸਰਸੇਨੇਵ ਚ ਨਾਮਲਾਭੇ ਸਬ੍ਬਮਗ੍ਗਾਨਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦਿਭਾਵੋਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਸਿਯਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਤਿਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਲਾਭੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋਵ ਨਾਮਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤਦਭਾਵਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਨਿਰਪੇਕ੍ਖੇਹਿ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਰਸਪਚ੍ਚਨੀਕੇਹਿ ਸਹਿਤੇਹਿ ਨਾਮਲਾਭਤੋ। ਪਚ੍ਚਨੀਕਞ੍ਹਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਣਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਸਰਸਸ੍ਸ ਨਾਮਹੇਤੁਭਾਵੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਵਵਤ੍ਥਾਨਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਪਣਿਧਿਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਲੋਮਾ ਮਗ੍ਗਾ ਸਤਿਪਿ ਸਰਸਨ੍ਤਰੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਸਹਿਤੇਨ ਸਰਸੇਨ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਨਿਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਯਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਾਨਿਵਾਰਣਾਤਿ ਤਦਨੁਲੋਮੋ ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਸਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਸਰਸੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਕਰਪਚ੍ਚਨੀਕਾਭਾਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਦਾਯਕੋ ਨ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ,

ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੁਲੋਮੋ ਮਗ੍ਗੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਸਿਯਾਤਿ? ਨ, ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਨਯੇ ਤਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ ਹਿ ਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਸਗੁਣਾਰਮ੍ਮਣਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਨਾਮਂ ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀ**"ਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਆਗਮਨਵਸੇਨਪਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਨਾਮਂ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਤ੍ਰਾ ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਆਗਮਨਪਟਿਪਦਾਠਾਨੇ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵਾਤਿ।

ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੪. **ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਸਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਪਸਾਦਭੂਤੋ ਵਤ੍ਥੁਗਤੋ ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਥਾਭੂਤਾ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਤਾਯ ਬਲਵਤਰਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। **ਸੁਪਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਗ੍ਗਹਿਤਂ। ਅਸਲ੍ਲੀਨਂ ਪਟੁਤਰਭਾਵੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਮਨਸਮਤ੍ਥਂ ਵੀਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। **ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਤਿਕ੍ਖਤਰਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ ਸਤਿ ਹੋਤਿ। **ਸੁਸਮਾਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸੁਖਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯਤਾਯ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਹਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਠਪਿਤਂ ਅਪ੍ਪਿਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਤਿਕ੍ਖਤਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵੇਨ ਸਾਤਿਸਯਂ ਤਿਕ੍ਖਾ ਸੂਰਾ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਚਿਨਨੇਪਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤ**ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ** ਪਞ੍ਞਾ **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ** ਵਾ…ਪੇ॰… **ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤੀ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਏਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੀ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਿਣ੍ਣਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾਰੋਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਤਨਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਆਲਮ੍ਬਨਕਰਣਨਯੇਨੇਵ, ਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਨਯੇਨ। ਤੇਨਾਹ "**ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕੁਰੁਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਆਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ। ਵਿਸਦਿਸਚਿਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵੀਚਿਯਾ ਅਭਾਵੇਨ ਅਵੀਚਿਕਾ, ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਹਿ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਕਿਰਿਯਮਯਚਿਤ੍ਤਪਵਤ੍ਤਿਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਵੀਚਿਕਾ ਸਨ੍ਤਰਾ, ਨ ਏਵਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਵੀਚਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਮਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਤਥੇ**ਵਾਤਿ ਯਥਾ ਅਤੀਤਾਸੁ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਜਵਨਵੀਥੀਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ''ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਦੁਕ੍ਖਾ''ਤਿ ਵਾ ''ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਮ੍ਮਣਮਕਾਸਿ, ਤਥੇਵ। **ਪਰਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਰਕਤ੍ਤਾ । **ਉਪਚਾਰਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਸਮੀਪਚਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਵਾ। ਅਨੁਲੋਮਤ੍ਤਂ ਸਯਮੇਵ ਵਦਤਿ।

ਅਯਞ੍ਚ ਨਯੋ ਕਾਮਂ ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਂ ਪਠਮਜਵਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਟ੍ਠੋ, ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਤਤੋ ਆਸਨ੍ਨਟ੍ਠੋ, ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮੁਪਰਿਮਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਟ੍ਠੋ ਚ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਇਮਾ ਸਮਞ੍ਞਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਆਸੇਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਰੇਨ ਸੇਵਨਂ। **ਪੁਰਿਮਭਾਗਪਚ੍ਛਿਮਭਾਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਂ, ਉਪਰਿਮਾਨਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸਾਨਂ। **ਅਟ੍ਠਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸਮ੍ਮਸਨਕਿਚ੍ਚਾਵ , ਇਦਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਤਥਕਿਚ੍ਚਤਾਯਾ**"ਤਿ। **ਉਪਰੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੇ। **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ** ਤਥਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਨੁਲੋਮੇਤਿ ਸਮ੍ਮੋਸਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਮਨਤੋ। ਇਦਾਨਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦੁਭਯਕਿਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਤਞ੍ਹੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ **ਸਾਤਿਸਯਂ** ਵਿਧਮਨੇਨ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਸੁ ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਯਨ੍ਤਗਤਂ, ਤਤੋ ਏਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਕਿਚ੍ਚਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਦੂਰੀਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਸਾਧੇਨ੍ਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਮਾਨਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਨੁਲੋਮੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਨਂ…ਪੇ॰… ਤਥਕਿਚ੍ਚਤਾਯ ਅਨੁਲੋਮੇਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ "**ਭਯਤੋ ਉਪਟ੍ਠਿਤ**"ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸੀਸੇਨ ਞਾਣਬ੍ਯਾਪਾਰਮੇਵ ਵਦਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਾਨਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਯਥਾਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਦੀਪਨਤੋ। ਸੇਸੇਸੁ ਪਨ ਸਤ੍ਤਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਞਾਣਬ੍ਯਾਪਾਰੋਵ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਤਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਯਾ ਸਾ

ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਥੂਲਥੂਲਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਂਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਤਾਯ। ਨ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੇ ਤਥਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਲਮ੍ਬਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੇ ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਓਪਮ੍ਮੇਨ ਪਾਕਟਤਰਂ ਕਾਤੁਂ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ **ਵੋਹਾਰਿਕਮਹਾਮਤ੍ਤਾਨਂ ਅਗਤਿਗਮਨਂ ਪਹਾਯ** ਤਂਤਂਵਿਨਿਚ੍ਛਯਕਰਣਂ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨਂ ਯਥਾਸਕਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਂ ਪਹਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿ, ਰਞ੍ਞੋ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਧਮ੍ਮਕੋਟ੍ਠਾਸਸ੍ਸ ਅਨੁਕੂਲਤਾ। **ਤੇਨੇਵਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਞਾਣਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨਮੁਖੇਨ ਉਪਰਿਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਨਤੋਯੇਵ। **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਿਕਤ੍ਤਾ।

ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੫. ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਸਙ੍ਖਤਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਞਾਣਂ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਏਕਸਙ੍ਗਹਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **"ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਯਾ"**ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਂ ਕਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਪੇਤੀਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਰੇਹਿ ਆਗਤਾਯ ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਾਵਤ੍ਥਂ। **ਸੁਤ੍ਤਸਂਸਨ੍ਦਨਾ**ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਂ ਅਨੁਸਨ੍ਧਾਨਂ।

ਯੇ ਲੋਕਿਯੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਬ੍ਭ ਅਨੁਲੋਮਪਰਿਯੋਸਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ ਤਣ੍ਹਾ ਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਤਮ੍ਮਯਾ ਨਾਮ, ਤਮ੍ਮਯਾਵ ਤਮ੍ਮਯਤਾ, ਤਮ੍ਮਯਾ ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਖਨ੍ਧਾ, ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ ਤਮ੍ਮਯਤਾ, ਸਾ ਏਵ ਤਣ੍ਹਾ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ **ਅਤਮ੍ਮਯਤਾ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਤਮ੍ਮਯਤਾ ਨਾਮ ਤਣ੍ਹਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਯਾਦਿਯਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਤਮ੍ਮਯਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੧੦)। **ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਤਂ ਅਤਮ੍ਮਯਤਂ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਭਾਵੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਂ ਪਾਲ਼ਿ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਰੂਪੇਸੁ...ਪੇ॰... ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ, ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੦), ਸਯਮ੍ਪਿ ਨਾਨਾਸਭਾਵਾ, ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਪਨ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ...ਪੇ॰... ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨਿਸ੍ਸਿਤਾ, ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਏਕਤ੍ਤਾ ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੦)। ਯਾ ਹਿ ਤਂਤਂਅਰੂਪਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਸਾ ਏਕਸਭਾਵਤ੍ਤਾ, ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਚ ਏਕਤ੍ਤਾ, ਏਕਤ੍ਤਸਿਤਾ ਚਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸਾ ਪਨ ਤਂਤਂਝਾਨਸਹਗਤਵੇਦਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਤਂ ਪਜਹਥਾ**ਤਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਿਲੇਸਪਹਾਨੇਨ ਪਜਹਥ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਥਾ"**ਤਿ।

ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਤਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇ **ਵਿਰਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਮਾਹ, **ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਫਲਕਿਚ੍ਚਂ।

ਸੁਸਿਮਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਦਾਨਵਗ੍ਗੇ। ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਞਾਣਂ** ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀਤਿ **ਵੁਤ੍ਤਾ** ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਅਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਮਾਹ।

ਸਞ੍ਞਾ ਖੋ, ਪੋਟ੍ਠਪਾਦਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮਂ ''ਸਞ੍ਞਾ''ਇਚ੍ਚੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਨ ''ਸਞ੍ਞਗ੍ਗਂ ਫੁਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਸਞ੍ਞਗ੍ਗਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ।

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਤਦੇਕਦੇਸਭੂਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਮੁਦਾਯੇਸੁ ਹਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੋਹਾਰਾ ਅਵਯਵੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। **ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਪਧਾਨਿਯਙ੍ਗ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਪਧਾਨਕਾਰਣਂ।

ਤੀਹਿ ਨਾਮੇਹੀਤਿ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੁਵੋਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਨਾਮੇਹਿ।

ਕਿਤ੍ਤਿਤਾਤਿ ਥੋਮਿਤਾ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ। ਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਏਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਮਹੇਸਿਨਾ** ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ। ਸਨ੍ਤਕਿਲੇਸਤਾਯ **ਸਨ੍ਤਾ। ਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਂ, ਭਾਵਨਾਭਿਯੋਗਂ ਵਾ।

ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਏਕਵੀਸਤਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੨੨. ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੦੬. ਇਦਾਨਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਸਾ ਯਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਇਤੋ ਪਰਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਹੋਤੀ**"ਤਿ ਆਹ। **ਇਤੋ ਪਰ**ਨ੍ਤਿ ਇਤੋ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਤੋ ਉਪਰਿ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ। **ਨੇਵ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਭਜਤਿ** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ। **ਨ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਭਜਤਿ** ਸਤਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਖੇਪਨਤੋ। ਤਤੋ ਏਵੇਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਨਂ ਵਿਸਯਂ ਉਦ੍ਦੇਸਨ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਨ੍ਤਰਾ**ਤਿ ਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮਵਿਸੁਦ੍ਧੀਨਂ ਵੇਮਜ੍ਝੇ। **ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਮੇਵ ਹੋਤਿ** ਉਭਯਵਿਸੁਦ੍ਧਿਲਕ੍ਖਣਤਾਭਾਵਤੋ। ਤਥਾਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਤਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਕ੍ਖਿਕਂ। ਤੇਨੇਵਸ੍ਸ ਤਂਸੋਤਪਤਿਤਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੋਤੇ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤੀ**"ਤਿ। ਏਤੇਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਭਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸਆਦਿਤੋ ਪਜ੍ਜਨਂ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ, ਸੋ ਏਵ ਮਗ੍ਗੋ, ਸੋਤਂ ਵਾ ਅਰਿਯਂ ਆਦਿਤੋ ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ, ਪਠਮਕੋ। ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ, ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ **ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਕਾਮਭਵਂ ਨ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਨਾਗਾਮੀ, ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ **ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ**। ਕਿਲੇਸਾਦੀਨਂ ਹਨਨਾਦਿਨਾ ਅਰਹਂ, ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ, ਸੋ ਏਵ ਮਗ੍ਗੋਤਿ **ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ। ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਞਾਣਂ** ਏਕਜ੍ਝਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ **ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਨਾਮ**।

ਤੇਹਿ ਤੀਹਿਪੀਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤੀਸੁ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ। **ਤੀਹਿਪੀ**ਤਿ ਵਾ ਵਿਕਪ੍ਪਨ੍ਤਰਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੋ, ਤੇਨ ਤੀਹਿਪਿ ਦ੍ਵੀਹਿਪੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵਾਨੁਕੂਲਂ। ਪਠਮਞ੍ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬੋਲ਼ਾਰਿਕਂ, ਦੁਤਿਯਂ ਤਤੋ ਨਾਤਿਓਲ਼ਾਰਿਕਂ, ਤਤਿਯਂ ਤਤੋ ਨਾਤਿਓਲ਼ਾਰਿਕਂ ਤਮਂ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਆਹਿਤਬਲਾਨੁਰੂਪੇਨ । ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸਾਪਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਸਿਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਥੇਵ ਮੁਦੁਤਿਕ੍ਖਤਾਵਿਸੇਸੋ। **ਪਲਿਬੋਧਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ** ਪਲਿਬੋਧਭਾਵਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸ੍ਸ ਤਮਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪਿਤਤ੍ਤਾ। "**ਆਸੇਵਨਨ੍ਤੇ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਪਠਮਸ੍ਸਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਨਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਅਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਵਿਰਹਤੋ, ਤਬ੍ਬਿਧੁਰਤੋ ਚ "**ਅਨਿਮਿਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਸੇਸਿਤਂ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗੋਤ੍ത**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯੇਹਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਮਞ੍ਞਂ। **ਗੋਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਕਵਂਸਜਾਨਂ ਸਮਾਨਾ ਸਮਞ੍ਞਾ, ਏਵਂ ਇਧਾਪੀਤਿ। **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸਙ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ, **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਤ੍ਥੁਂ। ਏਕਨ੍ਤਿਕਤਾਯ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ **ਅਪੁਨਰਾਵਟ੍ਟਕਂ**।

ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵਿਵਟ੍ਟਨੇਤਿ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁਯਾ ਬਹਿਭਾਵਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਞ੍ਞਿਤਾ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇ ਵਿਵਟ੍ਟਨੇ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਮਾਨੇ ਪਞ੍ਞਾ। **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਤੀ**ਤਿ ਅਭਿਭਵਤਿ। **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ "**ਉਪ੍ਪਾਦਂ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗੋਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਂ ਤਦਤਿਕ੍ਕਮਨਮਾਹ। "**ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਰਿਯਗੋਤ੍ਤਭਾਵਨਂ ਤਦੁਭਯਭਾਵਤੋ।

੮੦੭. ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਨਾਨਾਵੀਥਿਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਤਂਨਿਸੇਧਨਾਯ ਏਕਵੀਥਿਗ੍ਗਹਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਨਾਨਾਵੀਥਿਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਮਹਾਮਾਤਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਨ੍ਤਂ ਉਦਕਵਾਹਕਂ। **ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ

ਅਨੋਤਰਨ੍ਤੋ ਏਵ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ। **ਉਲ੍ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਪਰਿਭਾਗੇਨੇਵ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ। ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਤਾ ਉਤ੍ਤਰੁਤ੍ਤਰਵਿਸਿਟ੍ਠਾ ਨਿਨ੍ਨਤਾਵ।

ਅਟ੍ਠਹਿ ਞਾਣੇਹਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਆਹਿਤਵਿਸੇਸਂ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਂ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਨਾ ਵੇਗੇਨ ਧਾਵਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ। ਰੂਪਂ ਅਨੇਕਸਨ੍ਤਤਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਤਾਯ ਅਨੇਕਵਟ੍ਟਰਚਿਤਾ ਰਜ੍ਜੁ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਰੂਪਰਜ੍ਜੁਂ ਵਾ**”ਤਿ। ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਟ੍ਠਾਨਿਯਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਦਣ੍ਡਟ੍ਠਾਨਿਯਤਾ ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਵੇਦਨਾਦਿਸਮੁਦਾਯਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਵੇਦਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਦਣ੍ਡਂ ਵਾ**”ਤਿ। **ਅਨੁਲੋਮਾਵਜ੍ਜਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ। ਯੇਨ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨ **ਤਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ। “**ਪਠਮੇਨ ਅਨੁਲੋਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਲ੍ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ**”ਤਿ ਇਦਂ ਸਕ੍ਕਾਯਤੀਰਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਾਰਮ੍ਭਤਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਦੁਤਿਯੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਮਾਨਸੋ**”ਤਿ ਇਦਂ ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਸਾਤਿਸਯਂ ਅਲਗ੍ਗਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਲ੍ਲੀਨਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ** ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ **ਪਤਤਿ** ਯੋਗਾਵਚਰੋ। **ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ**ਤਿ ਏਕਵਾਰਂਯੇਵ ਆਲਮ੍ਬਿਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤਾਯਾ**”ਤਿ। ਤੇਨ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਸੇਵਨਾ ਉਪਕਾਰਵਤੀ, ਨ ਤਥਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੮੦੮. **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਗੋਤ੍ਰਭੂਨਂ ਇਤਰੀਤਰਕਿਚ੍ਚਾਕਰਣੇ। **ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗ**ਨ੍ਤਿ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇਨ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਯੋਗਂ, ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗਵਿਭਾਵਨਿਯਂ ਵਾ ਕਾਲਂ, ਦਿਵਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਤ੍ਥਾਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ।

ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਹੀਤਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨਿ ਵਿਯ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਾਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਅਹਂ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਤ੍ਤਾਹੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਾਮੁਞ੍ਚਨਂ, ਅਨੁਬਨ੍ਧਨਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੦੯. **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਤੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣੇਯੇਵ ਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨੇ। ਉਸੁਂ ਅਸਤਿ ਖਿਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਇਸ੍ਸਾਸੋ,** ਧਨੁਗ੍ਗਹੋ। ਸਰਗੋਚਰਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਉਸਭਮਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਦੂਰੇ ਪਾਤਿਨੋ ਮਜ੍ਝਿਮਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਤੁਹਤ੍ਥਾਯ ਯਟ੍ਠਿਯਾ ਵੀਸਤਿਯਟ੍ਠਿ ਉਸਭਂ, ਤੇਨ **ਅਟ੍ਠਉਸਭਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ** ਹਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੀਸਾਧਿਕਛਸਤਹਤ੍ਥੇ ਪਦੇਸੇ। **ਫਲਕਸਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਨਸਾਰਮਯਂ ਫਲਕਸਤਂ। ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਚਕ੍ਕਸਦਿਸੇ **ਚਕ੍ਕਯਨ੍ਤੇ। ਆਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਭਮੇਤ੍ਵਾ। ਦਣ੍ਡਕਘਟ੍ਟਨਾਯ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਸਦ੍ਦੋ **ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਾ**। ਫਲਕਸਤਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ **ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ** ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ। **ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ** ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਨਿਵਿਜ੍ਝਨਤੋ।

੮੧੦. ਅਟ੍ਠਮਭਵਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਂ **ਅਨਮਤਗ੍ਗਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦ੍ਦਂ ਸੋਸੇਤਿ**। ਸਦ੍ਧਾਧਨਂ ਸੀਲਧਨਂ ਹਿਰਿਧਨਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਧਨਂ ਸੁਤਧਨਂ ਚਾਗਧਨਂ ਪਞ੍ਞਾਧਨਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸਂ **ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਧਨਾਨਂ। ਸਮ੍ਮੁਖੀਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧਿਂ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਞ੍ਚਵੇਰਾਨਿ ਚੇਵ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਮਹਾਭਯਾਨਿ ਚਾਤਿ **ਸਬ੍ਬਵੇਰਭਯਾਨਿ। ਅਞ੍ਞੇਸਞ੍ਚ** ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ ਨਿਵਿਟ੍ਠਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ। ਸਮੁਦਾਯੇ ਪਵਤ੍ਤੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸਦ੍ਦੋ ਤਦੇਕਦੇਸੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ।

ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਪੁਗ੍ਗਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੧. **ਤਸ੍ਸੇ**ਵ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ, ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਸੇਨ "**ਦ੍ਵੇ, ਤੀਣਿ** ਵਾ"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਸਮਾਧਿਮਾਨਨ੍ਤਰਿਕਞ੍ਞਮਾਹੂ**ਤਿ ਯੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਸਮਨਨ੍ਤਰੰ ਨਿਯਮੇਨੇਵ ਫਲਪ੍ਪਦਾਨਤੋ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਸਮਾਧੀਤਿ ਆਹੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਕੰ ਫਲੰ ਅਨਨ੍ਤਰੰ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੁਤ੍ਤੋ, ਤੰ ਵਾ ਪਯੋਜਨੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕੋ, ਮਗ੍ਗੋ।

ਆਸੇਵਨਨ੍ਤੇਤਿ ਆਸੇਵਨਤੋ ਅਨ੍ਤੇ, ਆਸੇਵਨਲਾਭਿਨੋ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਮੇਵ ਅਨੁਲੋਮੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਉਪਰਿ ਪਨ ਛ, ਸਤ੍ਤ ਵਾ ਜਵਨਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ "**ਸਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਪਰਮਾ ਚ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥੀ**"ਤਿ।

ਤੰ ਪਨ ਨ ਸਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੮੧੨. **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੰ ਫਲਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਕ੍ਕੇਨ। **ਭੁਸੰ ਪਮਤ੍ਤੋਪੀ**ਤਿ ਦੇਵਰਜ੍ਜਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਜ੍ਜਾਦਿਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਮ੍ਮ ਭੁਸੰ ਪਮਤ੍ਤੋਪਿ। **ਯੇਸੰ** ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਚਿਤ੍ਤਾਨੰ **ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਏਸ** ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ** ਨਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਏਤੇਨੇਵ ਪਸਙ੍ਗੇਨ ਸੇਸਾਨੰ ਅਰਿਯਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਯਥਾ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਯੇਵ **ਚੇਸੋ,** ਯਦਿਦੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ, ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਅਭਾਵੇਨੇ**ਵਾ"ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਹੀਨਾਵਸਿਟ੍ਠਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮਞ੍ਞਤਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਹੋਤਿ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਲੋਭੋ ਏਵ **ਲੋਭਧਮ੍ਮੋ**।

ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੩. **ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨੰ ਤਨੁਭਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਸੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਤਨੁਭਾਵਤ੍ਥੰ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਨੁਭਾਵੋ ਅਧਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਮਨ੍ਦਤਾਯ ਚ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਹਿ ਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰਿਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਾ ਅਭਿਣ੍ਹੰ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਕਦਾਚਿ ਵਿਰਲ਼ਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਾ ਛਾਦੇਨ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦਾ ਤਨੁਕਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸਾਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਚਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਬਹਲ਼ਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਰੋ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ, ਤੰ ਅਕਾਰਣੰ ਵਤ੍ਥੁਪਟਿਸੇਵਨੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਗਬ੍ਭਗ੍ਗਹਣਸਬ੍ਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤੇਸੰ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਦੁਤਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਗਣਨਵਸੇਨਪਿ ਦੁਤਿਯਾਯ, ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ ਦੁਤਿਯਾਯ **ਭੂਮਿਯਾ। ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਾਯ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਭੂਮਿ**। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਮਾਨੇਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਭਵਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਯ ਅਪਾਤੁਭੂਤੰ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ "**ਭੂਮੀ**"ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਯੋਗੰ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਯੋਗੰ ਕਰੋਤਿ। ''ਨਵਹਾਕਾਰੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਤਿਕ੍ਖਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੬੯੯) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਤਿਕ੍ਖਤੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਬਲਾਨਿ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਚ ਪਟੁਤਰਭਾਵੰ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤੋ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ** ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਤੀਰਣਵਸੇਨ **ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਮਦ੍ਦਤਿ**। ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਾਪਰੰ ਞਾਣੰ ਚਾਰੇਨ੍ਤੋ **ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਿ**। ਤੇਨਾਹ "**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵੀਥਿੰ ਓਗਾਹਤੀ**"ਤਿ। **ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ। **ਗੋਤ੍ਰਭੁਅਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁ। ਪਠਮਮਗ੍ਗਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞਾਣਞ੍ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗੋਤ੍ਤਾਭਿਭਵਨਤੋ, ਅਰਿਯਗੋਤ੍ਤਭਾਵਨਤੋ ਚ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਇਦੰ ਪਨ ਤੰਸਦਿਸਤਾਯ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਗੋਤ੍ਰਭੁ। ਏਕਚ੍ਚਸੰਕਿਲੇਸਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ , ਪਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਚ ਵੋਦਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ''ਅਨੁਲੋਮੰ ਵੋਦਾਨਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭)। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਅਭਿਭਵਨਤ੍ਥੰ ਉਪਾਦਾਯ

‘‘ਅਟ੍ਠ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੬੦) ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾਮੇਨੇਵੇਤਂ ਆਗਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ‘‘ਗੋਤ੍ਰਭੁਅਨਨ੍ਤਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਦੁਤਿਯਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੪. **ਸਕਿਦੇ**ਵਾਤਿ ਏਕਵਾਰਂਯੇਵ। **‘‘ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਕਦਾਗਾਮੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੋਵ ਗਹਿਤੋ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਧ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੇਵ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਯੋ ਪਨ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ ਏਕੋਵ ਇਧ ਗਹਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਤਨੁਕਤਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਰਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਕਾਮਭਵਸ੍ਸ ਅਨਾਗਮਨਤੋ **ਅਨਾਗਾਮੀ**।

ਤਤਿਯਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਞਾਣਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੫. **ਓਪਪਾਤਿਕੋ**ਤਿ ਉਪਪਾਤਯੋਨਿਕੋ। ਇਮਿਨਾਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ। **ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਤਾ। **ਅਨਾਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਤਸ੍ਮਾ ਲੋਕਾ ਇਧ ਅਨਾਵਤ੍ਤਨਸਭਾਵੋ, ਬੁਦ੍ਧਦਸ੍ਸਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਾਨਂ ਪਨਤ੍ਥਾਯ ਆਗਮਨਂ ਹੋਤਿਯੇਵ।

ਰੂਪਰਾਗਅਰੂਪਰਾਗਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾਤਿ ਏਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸਪ੍ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ **ਰੂਪਰਾਗੋ**। ਅਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ **ਅਰੂਪਰਾਗੋ। ਮਾਨੋ** ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਮਾਨੋ। ਤਥਾ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾ**ਵਿਜ੍ਜਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਅਰਹਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੬. **ਮਹਾਖੀਣਾਸ**ਵੋਤਿ ਮਹਾਨੁਭਾਵਤਾਨਿਬਨ੍ਧਨਂ ਪੂਜਾਵਚਨਮੇਤਂ, ਨ ਉਪਾਦਾਯਵਚਨਂ ਯਥਾ ‘‘ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ’’ਤਿ। ਨ ਹਿ ਚੂਲ਼ਖੀਣਾਸਵੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਨ੍ਤਿਮਦੇਹਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਅਨ੍ਤਿਮਦੇਹਧਾਰੀ**। ਖਨ੍ਧਕਿਲੇਸਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਭਾਰਾਨਂ ਓਹਿਤਤ੍ਤਾ ਓਰੋਪਿਤਤ੍ਤਾ **ਓਹਿਤਭਾਰੋ**। ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਦਤ੍ਥਂ ਸਕਤ੍ਥਨ੍ਤਿ **ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਸਦਤ੍ਥੋ। ਸਦਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਚ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤੂਪਨਿਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵਿਜਹਨਟ੍ਠੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਮਤ੍ਥਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਸਕਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਾਨਿ ਦਸਪਿ ਭਵਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਰਿਕ੍ਖੀਣਭਵਸਂਯੋਜਨੋ**। ਖਨ੍ਧਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਾਯ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਸਮ੍ਮਦਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**। ਅਗ੍ਗੋ ਚ ਸੋ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ ਚ, ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣਂ ਵਾ ਅਰਹਤੀਤਿ **ਅਗ੍ਗਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੋ**।

ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧੭. ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨੰ ਵਸੇਨ **ਚਤੁਞਾਣਾਯ। ਆਨੁਭਾਵਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥਨ੍ਤਿ** ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਪਾਰਿਪੂਰਿਆਦਿਕਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵਸ੍ਸ ਬੋਧਨਤ੍ਥਂ।

ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੋ, ਮਗ੍ਗੋ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਭਾਵੋ**। ਵੁਟ੍ਠਾਨਬਲੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਵ **ਵੁਟ੍ਠਾਨਬਲਸਮਾਯੋਗੋ, ਯੋ** ਸੰਯੋਜਨਾਦਯੋ **ਯੇਨ** ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦਿਨਾ **ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ**।

੮੧੮. ਬੁਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਬੋਧੋ, ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਤਸ੍ਸ ਬੁਜ੍ਝਨਕਿਰਿਯਾਯ ਅਨੁਗੁਣਭਾਵਤੋ ਪਕ੍ਖੇ ਭਵਾਤਿ **ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ**।

੮੧੯. **ਤੇਸੁ** ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੇਸੁ। **ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੂ**ਤਿ ਕਾਯਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ। **ਓਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ। **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। **ਉਪਟ੍ਠਾਨਤੋ**ਤਿ ਅਸੁਭਾਕਾਰਾਦਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਉਪਗನ੍ਤ੍ਵਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨਤੋ। ਕਾਯਾਦੀਸੁ ਅਸੁਭਾਕਾਰਾਦਿਗ੍ਗਹਣਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਸੁਭਸਞ੍ਞਾਦਿਪਹਾਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਂ ਮਗ੍ਗਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਏਕਾਵ ਸਤਿ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ।

੮੨੦. **ਪਦਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਾਯਮਨ੍ਤਿ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਵਾ। ਅਸੋਭਾਹੇਤੂਨਂ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਜਹਨੇਨ, ਸੋਭਾਹੇਤੂਨਞ੍ਚ ਵੋਦਾਨਧਮ੍ਮਾਨਂ ਭਾਵਨੇਨ **ਸੋਭਨਂ,** ਸੁਨ੍ਦਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਟ੍ਠਭਾਵਾਵਹਨਤੋ**ਤਿ ਪਾਸਂਸਤਮਭਾਵਸਾਧਨਤੋ। **ਪਧਾਨਭਾਵਕਾਰਣਤੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਭਾਵਹੇਤੁਤੋ।

੮੨੧. **ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੬੯) ਵੁਤ੍ਤੇਨ। **ਇਜ੍ਝਨਟ੍ਠੋ** ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਟ੍ਠੋ, ਪਟਿਲਾਭਸਮ੍ਪਦਾ ਵਾ, ਯੇਨ ਵਾ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਂ **ਇਜ੍ਝਨਂ**। ਸਮਾਧਿਪਧਾਨਸਙ੍ਖਾਰਪਮੁਖਾ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਇਧ "**ਇਦ੍ਧੀ**"ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੋ** ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਇਦ੍ਧਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ **ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਪਾਦੋ**। ਤਸ੍ਸਾ ਏਵ **ਫਲਭੂਤਾਯ** ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਯਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਾਦੋ। ਸੋ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ। **ਇਮੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਵਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਉਤ੍ਤਰਚੂਲਭਾਜਨੀਯੇ ਆਗਤਨਯੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਛਨ੍ਦਾਦਿਅਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾਪਿ** ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨੋ ਅਧਿਪਤਿ, ਅਧਿਪਤਿ ਵਾ ਨੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਰਜ੍ਜੇ ਰਜ੍ਜਾਰਹੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਰਾਜਕੁਮਾਰੇਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਏਕੋਵ ਰਜ੍ਜਮਨੁਸਾਸਤਿ, ਨ ਸਬ੍ਬੇ, ਏਵਂ ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਏਕੋਵ ਅਧਿਪਤਿ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੨੨. **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ** ਸਦ੍ਧਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਵਤ੍ਥੁਗਤੋ ਪਸਾਦਪਤਿਰੂਪਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵਾ। **ਕੋਸਜ੍ਜਂ** ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਧਾਨੋ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। **ਪਮਾਦੋ** ਸਤਿਸਮ੍ਮੋਸੋ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਅਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ। **ਅਭਿਭਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਨਂ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਭਿਭਵਨਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇਨ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਪਗ੍ਗਹਉਪਟ੍ਠਾਨਅਵਿਕ੍ਖੇਪਪਜਾਨਨਸ੍ਸ ਏਕਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ। **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਹਿ ਚਾ**ਤਿ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮੁਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਅਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਥਿਰਭਾਵੇਨ ਚ **ਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੨੩. **ਬੁਜ੍ਝਨਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਯੋ ਹੇਸੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਸਤਿਆਦਿਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਕਰਣਭੂਤਾਯ ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਨਨਿਦ੍ਦਾਯ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ ਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ, ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਬੁਜ੍ਝਨਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ। ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਵਟ੍ਟਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਟ੍ਠੇਨ।

੮੨੪. ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ତੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨਾ**ਤਿ ਆਨਾਪਾਨਇਰਿਯਾਪਥਚਤੁਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਧਾਤੁਮਨਸਿਕਾਰਪਬ੍ਬਾਨਿ, ਨਵ ਸਿਵਥਿਕਪਬ੍ਬਾਨਿ ਚਾਤਿ ਏਵੰ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ। **ਕਾਯਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਤੋ ਚ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ''ਸੁਖਂ ਵੇਦਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਤਿ ਵਾ ''ਸਾਮਿਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਤਿ ਵਾ ''ਨਿਰਾਮਿਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾਤਿ ਵਾ ਏਵੰ **ਨਵਵਿਧੇਨ**। ਸਰਾਗਦੋਸਮੋਹਸਂਖਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਸਮਾਹਿਤਸਉਤ੍ਤਰਵਿਮੁਤ੍ਤਪਦਾਨਂ ਸਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਸੋਲ਼ਸਵਿਧੇਨ**। ਨੀਵਰਣੂਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸਚ੍ਚਪਬ੍ਬਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ। **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ। **ਪਰਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਂ ਦਿਸ੍ਵਾ** ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵਧਬਨ੍ਧਾਰਹਾਦੀਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਤਂਸਦਿਸੇਪਿ ਤਬ੍ਬੋਹਾਰੋ ਯਥਾ ''ਤਾਨਿਯੇਵ ਓਸਧਾਨੀ''ਤਿ। **ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਞਾਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਾਪਿ ਸਿਯੁਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ, ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ। ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸੇਸਿਦ੍ਧਿਪਾਦਸੇਸਵਿਰਤਿਯੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣਹਾਰਵਸੇਨ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਏਵਂ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਏਤੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ। **ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਣਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨਂ। ਕਾਮਂ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਵ, ਤਥਾਪਿ ਸਾਤਿਸਯੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਬ੍ਯਾਪਾਰੋ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ**"ਤਿ। **ਅਵਸੇਸਾ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ,** ਤੇ ਚ ਖੋ ਪਰਿਯਾਯਤੋ, ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੮੨੫. **ਸੇਸੇਸੁ ਪਨਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ। ਯਥਾ ਸਤਿਵੀਰਿਯੇਸੁ ''ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਿਪਨਵਸੇਨ ਹਾਪਨਂ, ''ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿਆਦਿਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਈਦਿਸਂ ਹਾਪਨਵਡ੍ਢਨਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੨੬. ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਏਵ ਯਥਾਰਹਂ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਿਭਾਗਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਸੂ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਾਯ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ। **ਛਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਏਕਧਾ ਦ੍ਵੇਧਾ ਚਤੁਧਾ ਪਞ੍ਚਧਾ ਅਟ੍ਠਧਾ ਨਵਧਾਤਿ ਏਵਂ ਛਪ੍ਪਕਾਰੇਨ **ਤੇ ਭਵਨ੍ਤਿ**।

ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਛਨ੍ਦੋ ਛਨ੍ਦਿਦ੍ਧਿਪਾਦਵਸੇਨੇਵ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਵਸੇਨੇਵ, ਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਸੇਨੇਵ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਏਵਂ **ਨਵ ਏਕਵਿਧਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ**।

ਚੁਦ੍ਦਸੇਵ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾਤਿ ਸਤਿ ਵੀਰਿਯਂ ਛਨ੍ਦੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਮਾਧਿ ਪੀਤਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋਤਿ ਇਮੇ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਾ ਪਦਨ੍ਤਰਸਮ੍ਭੇਦੇਨ ਵਿਨਾ ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਚੁਦ੍ਦਸੇਵ ਚ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ। **ਚੁਦ੍ਦਸਾ**ਤਿ ਚ ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ, ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕੇ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਭਾਵਤੋ ਤੇਰਸ, ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇਸੁ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਭਾਵਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। "**ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਪ੍ਪਭੇਦਤੋ**"ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਉਕ੍ਕਂਸਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਵਕਂਸਤੋ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਛਤ੍ਤਿਂਸ, ਪਞ੍ਚਤਿਂਸ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਧਿਪਤੀਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵੋਤਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਚ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਤ੍ਤਤਿਂਸਪਭੇਦਤੋ ਕਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਸਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਾਦਨਤੋ**"ਤਿਆਦਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਭਾਵਤੋ ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵਾਨੁਰੂਪਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਤਂਤਂਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਰੂਪੇਨ ਚ ਵੁਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਅਭੇਦਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਿਦ੍ਧਿਪਾਦਾਦਿਕਸ੍ਸ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਚ।

ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਂ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੇਸੁ ਞਾਣਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਨਨੁ ਞਾਣਰਹਿਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ''ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੇਸੁ ਞਾਣਂ ਨ ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਞਾਣਂ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੭੭, ੩੪੩

ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਭਵੋ ਏਵ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੇਸੁ ਝਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਨਨੁ ਝਾਨਰਹਿਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਪਟਿਪਦਾ ਵਿਯ ਏਕਨ੍ਤੁਪੁਬ੍ਬਭਾਗਿਯੰ, ਨਾਪਿ ਏਕਚ੍ਚਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ, ਯਤੋ ‘‘ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਝਾਨੰ ਭਾਵੇਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੭੭, ੩੪੩ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਮਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪਰਿਵਾਰਧਮ੍ਮਾ ਚ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਯੰ ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤੰ ਝਾਨਰਹਿਤੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਤ੍ਥੀ’’ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੋਗਮਤ੍ਤੇਨ ਝਾਨਸ੍ਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਤਾ ਲਬ੍ਭਤਿ ਅਤਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗਤੋ। ਆਹਾਰਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਤਾ ਆਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਭਾਵਸ੍ਸ ਅਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ ਹੋਤਿ।

ਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਮਗ੍ਗਮਗ੍ਗਪਰਿਵਾਰਧਮ੍ਮਾ ਚ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ’’ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਵਾਰਟ੍ਠੋ ਕਿੰ ਸਹਪਵਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੋ, ਉਦਾਹੁ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਟ੍ਠੋਤਿ? ਯਦਿ ਪੁਰਿਮੋ ਪਕ੍ਖੋ, ਸੋ ਪਗੇਵ ਨਿਲ੍ਲੋਚਿਤੋ। ਅਥ ਦੁਤਿਯੋ, ਇਦੰ ਵਿਚਾਰੇਤਬ੍ਬੰ। ਕਥੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਝਾਨੰ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੋ? ਯਦਿ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ, ਏਵੰ ਸਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਪਰਿਕ੍ਖਾਰਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਥ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਂਸਨੇਨ, ਨ ਸਬ੍ਬੇ ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥਾ। ਨ ਹਿ ਵਿਚਾਰੋ, ਵੇਦਨਾ ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਂਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯੰ ਪਨ **ਪੇਟਕੇ** ‘‘ਸੁਖੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਵਿਚਾਰੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨ ਹਿ ਸੁਖੰ ਸਯੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਨ ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਪਞ੍ਞਾ ਵਿਯ, ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਵਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਟਿਰੂਪਤਾਯ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਥਾ ਪੀਤਿਪਿ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਅਦੋਸੋ ਵਿਯ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਅਦੋਸਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਸਮਾਧਯੋ ਏਵ ਪਨ ਝਾਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਉਜੁਕੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥਾਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਦ੍ਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਝਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨ ਚਸ੍ਸ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯੇਸੁ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ ਚ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾਯ ਵਾ ਇਤਰੇਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **ਪਾਲ਼ਿਯੰ** ‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਝਾਨੰ ਭਾਵੇਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੭੭)।

ਵੁਟ੍ਠਾਨਬਲਸਮਾਯੋਗਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੨੭. **ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ** ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ। **ਬਲਸਮਾਯੋਗੋ** ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ। ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਾਦਿਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ **“ਲੋਕਿਯਵਿਪਸ੍ਸਨਾ”**ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨੇਵਾਹ ‘‘ਵੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਯੁਗਨਦ੍ਧੰ ਭਾਵੇਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੫)। ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਨੇਵਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣੰ। ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਹੇਤੁਨਿਰੋਧੇਨ ਆਯਤਿੰ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਮੁਦਯਸ੍ਸ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ”**ਤਿ।

ਦੁਭਤੋਤਿ ਉਭਤੋ, ਦ-ਕਾਰਾਗਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਦੁਭਾ**ਤਿ ਵਾ ਪਦਨ੍ਤਰਮੇਵੇਤੰ ਉਭਯਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੰ। **ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਾਦਿਲਕ੍ਖਣੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ। **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਪ੍ਪਭੇਦਾਯਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ। **ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸੇਹੀ**ਤਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਤਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਅਨੁਵਤ੍ਤਕੇਹਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਦਿਕਿਲੇਸੇਹਿ। **ਖਨ੍ਧੇਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਸਦ੍ਦੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਏਵੰ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਦਯੋਪਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਾ ਏਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਾਜੀਵਾ** ਚੇਤਨਾਸਭਾਵਾ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਤਿ** ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ। ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ

ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਮਾਨਤੋ ਵੁੱਟਾਤਿ। ਸੋ ਹਿ ''ਅਹਮਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਿਯੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵੁੱਟਾਨੰ ਅਨੁਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਸੰਯੋਜਨਾਨੁਸਯੇਹੇਵ ਵੁੱਟਾਨੰ ਉਦ੍ਧਟੰ।

ਅਣੁਸਹਗਤਾਤਿ ਅਣੁਭਾਵੰ ਗਤਾ ਪਤ੍ਤਾ, ਤਨੁਭੂਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੮੨੮. ਏਵੰ ਵੁੱਟਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਬਲਸਮਾਯੋਗੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਲੋਕਿਯਾਨਞ੍ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਸਮਥਬਲੰ ਅਧਿਕੰ ਹੋਤਿ** ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਭਾਵਤੋ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੰ ਅਧਿਕੰ ਹੋਤਿ** ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਾਵਨਾਯ। ਸਮਾਨਭਾਵੇਨ ਯੁਗੇ ਨਦ੍ਧਾ ਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਯੁਗਨਦ੍ਧਾ**। ਤੇਨਾਹ **"ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਨਤਿਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨਾ"**ਤਿ, ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੂਨਾਧਿਕਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋ ਏਵ **ਸਮਾਯੋਗੋ**ਤਿ ਸਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਯੋਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਮਾਧਿਪਟਿਪਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ **"ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਕਿਲੇਸੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਪਧਾਨੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਸਮਾਧਿ। **ਨਿਰੋਧਗੋਚਰੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੋ। **ਵੁੱਟਾਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਵੁੱਟਾਨਕਭਾਵੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਚ ਵੁੱਟਹਮਾਨਵਸੇਨ। **ਏਕਰਸਾ**ਤਿ ਸਮਾਨਕਿਚ੍ਚਾ।

ਪਹਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਹਾਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੨੯. ਯੇ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਯੇ ਸੰਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾ। ਸੰਯੋਜਨਾਦੀਸੁ ਸੰਯੋਜਨਟ੍ਠੇਨ ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ **ਸੰਯੋਜਨਾਨਿ,** ਵਿਬਾਧਨਟ੍ਠੇਨ, ਉਪਤਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਕਿਲੇਸਾ**, ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵਾਤਿ **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ,** ਲੋਕੇ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ **ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ**, ਮਚ੍ਛੇਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮੰ ਵਾਤਿ **ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ,** ਵਿਪਰੀਤਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ**, ਗਨ੍ਥਨਟ੍ਠੇਨ **ਗਨ੍ਥਾ**, ਅਯੁਤ੍ਤਾ ਗਤੀਤਿ **ਅਗਤਿ,** ਆਸਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਸਵਾ**, ਓਹਨਨ੍ਤੀਤਿ **ਓਘਾ**, ਯੋਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਯੋਗਾ**, ਨੀਵਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੀਵਰਣਾਨਿ,** ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਾਮਾਸਾ**, ਭੁਸੰ ਆਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ,** ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁ ਅਨੁ ਸੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਯਾ**, ਮਲੀਨਭਾਵਕਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਮਲਾ**, ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਸੁਗਤਿਦੁਗ੍ਗਤੀਨੰ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਞ੍ਚ ਪਥਾ ਚਾਤਿ **ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ**, ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ**, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਰਾਸਿ , ਅਕੁਸਲੋ ਚ ਸੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਚਾਤਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਤਿ ਅਕੁਸਲਸਦ੍ਦੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੰ।

ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਖਨ੍ਧਾਨਨ੍ਤਿ ਇਧਲੋਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਪਰਲੋਕਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ। **ਯਾਵਞ੍ਚ ਤੇ**ਤਿ ਤੇ ਰੂਪਰਾਗਾਦਯੋ ਯਾਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, **ਤਾਵ ਏਤੇਸੰ** ਖਨ੍ਧਫਲਦੁਕ੍ਖਾਨੰ **ਅਨੁਪਰਮੋ** ਅਵਿਚ੍ਛੇਦੋਤਿ। ਏਤੇਨ ਤੇਸੰ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਥੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। **ਉਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ, ਤਤਿਯਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਉਦ੍ਧੰ। ਉਦ੍ਧੰ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਉਦ੍ਧੰਭਾਗਾ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਾ, ਤੇਸੰ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਹੇਤੁਤਾਯ ਹਿਤਾਨਿ **ਉਦ੍ਧੰਭਾਗਿਯਾਨਿ**।

ਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਕਿਲੇਸੇਨ੍ਤਿ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਸਯੰ ਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ''ਲੋਕਥੂਪਿਕਾਦੀਸੁ ਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਵਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਅਭਿਨਿਵਿਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾ ਵਿਪਰੀਤੰ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣੰ** ਮੋਹੋਵ।

ਲੋਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਖਨ੍ਧਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਸਤਿ। **ਅਨੁਪਰਮਧਮ੍ਮਕਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰੰ ਅਵਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨਤੋ। ''ਲਾਭਹੇਤੁਕੋ ਲਾਭੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ **ਕਾਰਣੋਪਚਾਰੇਨ**।

ਆਵਾਸੇ ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ, ਆਵਾਸਹੇਤੁਕੰ ਵਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ **ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯੰ**।

ਤਯੋਤਿ ਵਤ੍ਥੁੰ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ, ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਨ ਵ◌ੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਦ੍ਵ◌ਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਗਨ੍ਥਕਰਣੰ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ੇਨ ਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਕਰਣੰ **ਗਨ੍ਥਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਰੂਪਕਾਯੇਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ “**ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ ਚੇਵ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਚਾ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਬਜਾਪਾਦਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਿਸਜ੍ਜਨੁਪਨਯ੍ਹਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਗਨ੍ਥਨਟ੍ਠੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਸੰਯੋਜਨਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ।

ਛਨ੍ਦਦੋਸਮੋਹਭਯੇਹੀਤਿ ਛਨ੍ਦਦੋਸਮੋਹਭਯਹੇਤੁ। **ਤਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣੰ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਰਣਞ੍ਚ।

ਸਵਨਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। **ਸਵਨਤੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ਿਸ੍ਸਨ੍ਦਨਤੋ। ਪੁਨ **ਸਵਨਤੋ**ਤਿ ਪਸਵਨਤੋ।

ਆਕਡ੍ਢਨਟ੍ਠੇਨ , **ਦੁਰੁਤ੍ਤਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਓਘਾ ਵ◌ਿਯ **ਓਘਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ, ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਚ ਵ◌ਿਯੋਗਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਦਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਯੋਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਯੋਗਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਸੰਕਿਲੇਸਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇਸਞ੍ਞੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਂਯੇਵ। ਤੇ ਹਿ ਸੋਤਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਸੋਤੋ ਵ◌ਿਯ ਸੋਤਪਤਿਤੇ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪਾਯਸਮੁਦ੍ਦੰ ਪਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੰਸਾਰਸਮੁਦ੍ਦਤੋ ਚ ਸੀਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਯਥਾਗਹਿਤਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ, ਯਾਦਿਸਞ੍ਚ ਪਾਪਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਪੁਨਪਿ ਤਾਦਿਸੇਨ ਯੋਜੇਨ੍ਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਆਦਿਤੋ ਵਰਣੰ **ਆਵਰਣੰ**। ਕਿਲੇਸਵ◌ਾਸਨਂ ਨੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵਰਣੰ **ਨੀਵਰਣੰ**। ਕੁਟ੍ਟਕਵ◌ਾਟਾਦੀਹਿ ਵ◌ਿਯ ਪਿਦਹਨਂ **ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਂ,** ਤਂ ਪਨ ਕੁਸਲਾਦੀਨਿ ਸਞ੍ਛਿਤੁੰ, ਪਰਿਞ੍ਞਾਤੁੰ, ਞਾਤੁਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਦਾਨਵਸੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਨ੍ਤਿ ਕਾਯਾਦਿਕਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸੁਭਾਦਿਸਭਾਵ◌ਂ। **ਅਭੂਤਂ ਸਭਾ**ਵਨ੍ਤਿ ਸੁਭਾਦਿਸਭਾਵ◌ਂ।

ਥਾਮਗਤਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਥਾਮਗਤਭਾਵ◌ੇਨ। **ਥਾਮਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਂ ਸਭਾਵ◌ੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯੇਨ ਤੇ ਏਵ ਭਗਵਤਾ “**ਅਨੁਸਯਾ**”ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਅਨੁਸਯਨਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵ◌ੇਨ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵ◌ਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤਾ। ਤੇਨਾਹ “**ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਾਮਰਾਗਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵ◌ੇਨ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤਿਯੇ**ਵ◌ਾ”ਤਿ।

ਦੁਮ੍ਮੋਚਨੀਯਭਾਵ◌ੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਤੇਲਞ੍ਜਨਕਲਲਂ ਵ◌ਿਯਾ**”ਤਿ।

੮੩੦. **ਸੇਸਾ**ਤਿ ਅਨਪਾਯਗਮਨੀਯਾ। ਸੁਖੁਮਾ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਵਜ੍ਝਾ ਏ**ਵ◌ਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਪਠਮਞਾਣਾਦਿਵਜ੍ਝਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤੀਯਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਨੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਪਰਤੋ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ “**ਨਿਯਮਂ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਯਮੇ ਅਕਤੇ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤਾਪਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਏਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਲੋਭ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਞਾਣਵਜ੍ਝਾਨੀਤਿਆਦੀਸੁ ਪਠਮਞਾਣਾਦੀਹਿ ਹਤਾਪਾਯਗਮਨੀਯਾਦਿਭਾਵ◌ਾਨੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਆਦਿਸਦ੍ਦੇਨ ਓਲਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਗਹਿਤਾ।

ਯਸੇਤਿ ਪਰਿਵ◌ਾਰੇ।

ਅਗਤੀਸੁ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ, ਤਥਾਪਿ ਤਂਮੂਲਕਸ੍ਸ ਅਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਰਣਸ੍ਸ, ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਕਰਣਸ੍ਸ ਚ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਤਾਯ ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ।

ਕਤਾਕਤਾਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵ◌ਿਸਯਂ ਯਂ ਵ◌ਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਭੂਤਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਇਧ **ਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਂ** ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ‘‘ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਕਤਤਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਮਾਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੩੯; ਕਙ੍ਖਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ਨਿਦਾਨਵਣ੍ਣਨਾ) ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ

''ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੧੭੬) **ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਚਨਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਦਿਸੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਵਿਰੋਧਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੋ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਵਾ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਠਮਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਆਵਸਥਪਿਣ੍ਡਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁ''ਨ੍ਤਿ, ''ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨ੍ਤੋ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੨੦੪) ਪਨ ਆਗਤਂ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਨ ਨੀਵਰਣਂ ਅਰਹਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਨੀਵਰਣਪਟਿਰੂਪਕਂ ਪਨ ''ਕਪ੍ਪਤਿ ਨ ਕਪ੍ਪਤੀ''ਤਿ ਵੀਮਂਸਨਭੂਤਂ ਵਿਨਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੁਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋਵ।

ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾਨੁਸਯਾ ਅਣੁਸਹਗਤਾ **ਤਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਾ**। ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਂ ਪਨ ਦੁਤਿਯਞਾਣਵਜ੍ਝਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਵ।

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਮਕ੍ਖਪਲ਼ਾਸਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਪਮਾਦਥਮ੍ਭਸਾਰਮ੍ਭਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

੮੩੧. **ਅਫਲੋ ਵਾਯਾਮੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤੀਤਾਨਂ ਤਾਵ ਪਜਹਨੇ ਅਫਲੋ ਹੋਤੁ ਵਾਯਾਮੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਅਨਾਗਤਾਨਂ ਪਨ ਕਥਨ੍ਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਕ੍ਖਮਾਨਂ ਅਵਿਪਰੀਤਮਤ੍ਥਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੋਦੇਤਿ, ਤਥਾਪਿ ''ਅਫਲੋ''ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿਤਾਯ ਚੋਦਨਾ ਕਤਾ, ਇਦਾਨਿ ਪਹਾਨਸ੍ਸ। ਯਦਿ ਹਿ ਪਹਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਥਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਨ੍ਤਿ? ਅਥ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਸਨ੍ਤਿ, ਕਥਂ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ? ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਚ ਸਨ੍ਤਿ, ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਸਨ੍ਤੇਸੁ ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ ਤਦੁਪਗੋ ਵਾਯਾਮੋ ਅਫਲੋ ਆਲੋਕਤਮਾਨਂ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨੇ ਸਤਿ ਆਲੋਕਸ੍ਸ ਅਫਲਤਾ ਵਿਯ। ਅਥਾਪਿ ਕਥਞ੍ਚਿ ਪਹਾਨਂ ਸਿਯਾ? **ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਚ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਆਪਜ੍ਜਤਿ** ਪਹਾਤਬ੍ਬਪਹਾਯਕਾਨਂ ਸਹਾਵਟ੍ਠਾਨਤੋ । **ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ** ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਵਾਦੀਨਂ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤਂ ਪਨ ਨੇਸਂ ਵਾਦੀਨਂ ਯਥਾ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ, ਏਵਮਿਧਾਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਨ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ**"ਤਿ। ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਹਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਖਣਤ੍ਤਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤੇ ਕਥਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਸਿਯੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥੇਵ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ। **ਆਵੇਣਿਕਾ**ਤਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾ, ਸਯਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ ਪਾਲ਼ਿ ਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਹਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਸ੍ਵਾਯਂ** ਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਹਞ੍ਚੀ**ਤਿ ਯਦਿ।

ਵਿਨਿਬਦ੍ਧੋਤਿ ਮਾਨੇਨ ਪਤ੍ਥਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤੋ। **ਪਰਾਮਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੋ। **ਥਾਮਗਤੋ**ਤਿ ਥਾਮਗਤਕਿਲੇਸੋ ਥਿਰਭਾਵਗਤਾਨੁਸਯੋ। **ਤੇਨ ਹਿ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤੀਸੁਪਿ ਕਾਲੇਸੁ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਤਿਕਾਲਿਕਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ, ਤਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। "**ਨ ਹਿ ਨਤ੍ਥਿ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਹੀ''ਤਿਆਦਿਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਵਮੇਵਾਤਿ ਯਥਾ ਅਜਾਤਫਲੇ ਤਰੁਣਰੁਕ੍ਖੇ ਮੂਲੇ ਛਿਨ੍ਨੇ ਅਸਤਿ ਛੇਦਨੇ ਆਯਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾਨਿ ਛੇਦਨਪਚ੍ਚਯਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਵਿਨਟ੍ਠਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਾ ਕਿਲੇਸਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ''ਪਹੀਨਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀਤਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਉਪ੍ਪਾਦੋ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦਸੀਸੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਵਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ। **ਅਜਾਤਾਯੇਵ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ ਪਹੀਨਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ''ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਕਤੋ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ''ਨ ਹੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ। ਤੇ ਪਨ ਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਾ, ਨਾਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ''ਅਤੀਤੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਹੇਤੁਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਹੇਤੂਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਨਿਰੋਧਾ। **ਦੁਕ੍ਖਨਿਰੋਧੋ**ਤਿ ਆਯਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੋ। ਉਪ੍ਪਾਦਪਵਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯੂਹਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਵਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ।

੮੩੨. **ਏਤੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਜਾਤਾਯੇਵ ਨ ਜਾਯਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਂ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭੂਮਿਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਲਦ੍ਧਵਨ੍ਤੋ **ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਾ** ਯਥਾ ''ਅਗ੍ਗਿਆਹਿਤੋ''ਤਿ, ਲਦ੍ਧਭੂਮਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ।

ਵਤ੍ਤੁਮਾਨਾਦਿਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵਿਧੁਰਤਾਯ **ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਨਾਮ ਤੇ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

੮੩੩. ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ, ਭਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਅਪਗਤੰ **ਭੂਤਾਪਗਤੰ**। ਅਨੁਭੂਤਭੂਤਾ ਹਿ ਭੂਤਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਭੂਤਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾਮਞ੍ਞਮੇਵ ਹਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਿਸੇਸੀਯਤੀਤਿ। **ਅਨੁਭੂਤ**ਸਦ੍ਦੋ ਚ ਕਮ੍ਮਵਚਨਿਚ੍ਛਾਯ ਅਭਾਵਤੋ ਅਨੁਭਾਵਕਵਾਚਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵਿਕਪ੍ਪਗਾਹਵਸੇਨ ਰਾਗਾਦੀਹਿ, ਤਬ੍ਬਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਚ ਅਕੁਸਲੰ, ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਤਿ, ਨ ਵਿਪਾਕੋ ਕਮ੍ਮਵੇਗਕ੍ਖਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਨਾਪਿ ਕਿਰਿਯਾ ਅਹੇਤੁਕਾਨੰ ਅਤਿਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ, ਸਹੇਤੁਕਾਨਞ੍ਚ ਖੀਣਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਛਲਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨੰ ਅਤਿਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਨਯੇ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਮੇਵ ਵਤ੍ਤੰ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ''ਭੂਤਾਪਗਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯੰ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਹਾਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਠਿਤਿਯਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੬੫੧-੬੬੨; ਵਿਭ॰ ੩੯੦-੩੯੧) ਏਤ੍ਥ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੰਸਦਿਸਾਨੰ ਪਹਾਨੰ, ਵੁਦ੍ਧਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਚ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਞ੍ਚ ਆਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਖਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਭੁਤ੍ਵਾਪਗਤਭਾਵਾਭਿਧਾਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ। ਵਿਪਚ੍ਚਿਤੁੰ ਓਕਾਸਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੰ ਅਤੀਤੰ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਤਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੋ ਵਿਪਾਕੋ ਚ ਅਨਾਗਤੋ **ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਓਕਾਸੋ ਕਤੋ ਏਤੇਨ, ਓਕਾਸੋ ਕਤੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਦ੍ਵਯਵਸੇਨ, ਯੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਦ੍ਦੇਨ ਵਿਨਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਨਾਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਕਾਨੰ ਕਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧੭, ੨੧੯) ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੂਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸਦੇਵਾਦਿਅਤ੍ਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰ ਅਨਾਪਾਦਿਤਤਾਯ **ਅਸਮੂਹਤੰ**। ਅਸਮੂਹਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਹਿਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਵੋਹਾਰੋ।

੮੩੪. ''ਕਾ ਭੂਮਿ, ਕੋ ਵਾ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਆਸਙ੍ਕੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁੰ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। **"ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ"**ਤਿ ਏਤੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਮਤ੍ਤੰ ਤੇਭੂਮਕਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਭੂਮੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। **ਖਨ੍ਧੇਸੁ** ਵਤ੍ਥੁਭੂਤੇਸੁ। **ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ। **ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇ,** ਪਗੇਵ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਤੰ ਅਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਨਗਤੰ ਕਿਲੇਸਜਾਤੰ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੰ ਨਾਮ ਯਦਿ ਸਿਯਾਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਜਾਤਸ੍ਸ। **ਅਪ੍ਪਹੇਯ੍ਯਤੋ** ਪਰਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਤ੍ਤਾ **ਨ ਕੋਚਿ ਭਵਮੂਲੰ ਪਜਹੇਯ੍ਯ**। ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਞ੍ਹਿ ਅਨੁਸਯਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ। **ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ** ਭਵੇ, ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਵਾ। ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਨੰ ਅਭੂਮਿਭਾਵਤੋ **"ਅਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਭੁਤੀ**ਤਿ ਤੇਸੰ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ **ਤੇਸੁ** ਖਨ੍ਧੇਸੁ **ਕਿਲੇਸਜਾਤੰ ਅਨੁਸੇਤਿ,** ਤਸ੍ਮਾ **ਤੰ** ਅਨੁਸਯਿਤੰ ਕਿਲੇਸਜਾਤੰ, ਤੇਨੇਵ ਅਨੁਸਯਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ **ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੇਨ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ**।

੮੩੫. ਤਤ੍ਥ ਚ ਭੂਮਿਭੂਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵਤ੍ਥੁ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਯਸ੍ਸ ਯੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ। **ਯੇਸੂ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇ ਯੇਸੁ ਅਤੀਤਾਦਿਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ। **ਤੇ ਏ**ਵ ਯਥਾਨੁਸਯਿਤਾ **ਖਨ੍ਧਾ**। ਕਿੰ ਪਨੇਤੇ ਕਿਲੇਸਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਯਤੋ ਤੇ ਏਵ ਖਨ੍ਧਾ ਤੇਸੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਵਤ੍ਥੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਅਨੁਸਯਾਨੰ ਵਤ੍ਥੁ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਅਤੀਤਾਦਿਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਯੋ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਪ੍ਪਹੀਨਟ੍ਠੋ, ਸੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ **"ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਭੇਦੇਨ ਸਿਯਾ ਤਸ੍ਸ ਭੇਦੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤਥਾਵਤ੍ਥਿਤਭਾਵਤੋ ਏਵ ਹਿ ''ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਲੋਲਜਾਤਿਕੋ ਤੰ ਰਸਪਥਵਿਂ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯਾ ਸਾਯੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੰ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੨੦) ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨੁਸਯਿਤਾਨੰ ਰਸਤਣ੍ਹਾਦੀਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧਵਤ੍ਥੁਕਤੰ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੂ"**ਤਿਆਦਿ । ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਏਸ ਨਯੋ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੂ"**ਤਿ।

ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਾਭਿਭਵਨਵਸੇਨ ਚ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਸਯਨਟ੍ਠੋ ਅਨੁਮੀਯਤਿ ਤਦਭਾਵੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਯੇ ਅਨੁਸਯਾ ਪਹੀਨਾ, ਤੇਸਂ ਵਤ੍ਥੁ ਤੇਨ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾਤਿ ਕੁਤੋ ਨੇਸਂ ਭੂਮਿਸਮਞ੍ਞਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਇਧ **ਵਟ੍ਟਮੂਲਕਿਲੇਸਾ**ਤਿ ਅਨੁਸਯਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾ, ਭਵਤਣ੍ਹਾ ਚ। **ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ** ਚੇਤਨਾਚੇਤਸਿਕਭੇਦਂ, ਕਾਯਿਕਾਦਿਭੇਦਂ ਵਾ। **ਇਤੀ**ਤਿ ਏਵਂ, ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨੁਸਯਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਤੇ ਪਨੇਤੇ ਅਨੁਸਯਾ ਅਤੀਤਾਦਿਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਵਸੇਨ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਸਯਨ੍ਤਾਪਿ ਤੇ ਤੇ ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਵਿਭਾਗੇਨੇਵ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਤਸ੍ਸੇਤਂ ਵਟ੍ਟਮੂਲ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੮੩੬. ਇਦਾਨਿ ਤਮਤ੍ਥਂ ਅਨ੍ਵਯਬਜਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ “**ਪਥਵੀਰਸਾਦਿ ਵਿਯਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਰੁਕ੍ਖਗਚ੍ਛਲਤਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵਿਯਾ ਰਸੋ **ਪਥਵੀਰਸੋ। ਆਪੋਰਸੇ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਾਖਾ** ਨਾਮ ਖੁਦ੍ਦਕਸਾਖਾ। **ਪਸਾਖੋ** ਵਿਟਪੋ। **ਰੁਕ੍ਖਪਵੇਣਿ**ਨ੍ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਪਰਾਪਰਂ। **ਸਨ੍ਤਾਨਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਅਪਰਾਪਰਂ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨ੍ਤੇ।

ਮਣ੍ਡੂਕਕਣ੍ਟਕੋਤਿ ਏਕੋ ਮਚ੍ਛਕਣ੍ਟਕੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਨੁਪਾਦਾਨੇ**ਤਿ ਪਹੀਨਚਤੁਰੁਪਾਦਾਨੇ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿਪਿ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇ।

੮੩੭. ਇਧ **ਸਮੁਦਾਚਾਰੋ** ਨਾਮ ਲਦ੍ਧਤ੍ਤਲਾਭਤਾਤਿ ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗਿਸਮੁਦਾਚਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਸਮੁਦਾਚਾਰੁਪ੍ਪਨ੍ਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਪਾਥਗਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਆਦਿਤੋ ਪਵਤ੍ਤਜਵਨਵਾਰੇਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ। **ਅਧਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਅਭਿਰੁਯ੍ਹ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਦਲ਼੍ਹਂ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪਰਭਾਗੇ**ਤਿ ਅਪਰਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲਭਾਗੇ, ਕਾਲਨ੍ਤਰੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਸਤਿ ਤਥਾ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨਿਯਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। **ਕਲਜਾਣਿਗਾਮੇ**ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੇ ਗਾਮੇ। ਰੋਹਣੇ ਕਿਰ ਅਭਿਰੂਪਾਨਂ ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਸੋ ਗਾਮੋ ਤਥਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿਮਨਾਰੁਲ਼੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤਿ। “**ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਕਸ੍ਸ ਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤਾਯ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਾਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਸਮੂਹਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਮੇਵ? ਸਚ੍ਚਮੇਤਂ, ਪਹਾਨਵਿਸੇਸਭਾਵਕਤੋ ਪਨ ਨੇਸਂ ਭੇਦੋ। ਯਥਾ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾਸਮੂਹਤਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਸਮਵਾਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਂ, ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਗ੍ਗਹਿਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪੀਤਿ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਾਪਿ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੇਨ ਏਕਸਙ੍ਗਹਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੮੩੮. ਅਕੁਸਲਮ੍ਪਿ ਭੂਤਾਪਗਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਤੀਤਤ੍ਤਾ ਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਥਾ ਏਕਚ੍ਚਂ ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਇਤਰਂ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤੋ, ਸੇਸਦ੍ਵਯਂ ਖਣਤ੍ਤਯਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਤੋਤਿ ਆਹ “**ਅਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। **ਕੇਨਚੀ**ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਸੁ ਕੇਨਚਿ। **ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸ੍ਸਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ। **ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਵਿਨਾਸਯਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਾਰਹਤਂ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤਂ। ਪਠਮਂ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਨ ਯਥਾਬਲਂ ਪਹੀਨਮੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞਾਣਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਲੋਕਿਯਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ।

ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੩੯. **ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮਯਕਾਲਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਕ੍ਖਣੇ। **ਵੁਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਞ੍ਞੇਯਜ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੯), ‘‘ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਚ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਯਥਾਸਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨ। ‘‘ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਨੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਜਾਨਨਵਿਧਿਂ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ **ਯਥਾ ਪਦੀਪੋ**ਤਿਆਦਿ ਏਕਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਥਂ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤਾਦਿਸਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਦਿਟ੍ਠਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਵਚਨਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਲੀਨਚੋਦਨਂ ਮਨਸਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ “**ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯੇਨਾ**”ਤਿ। ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛਿਜ੍ਜ

ਜਾਨਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ **ਅਭਿਸਮੇਤਿ** ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਪਹਾਨਾਭਿਸਮਯੇਨਾ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ **ਅਭਿਸਮੇਤਿ। ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯੇਨਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਸੇਸਮਗ੍ਗਂ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤਾਵਸੇਨ ਭਾਵਨਾਭਿਸਮਯੇਨ। **ਅਭਿਸਮੇਤਿ** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਸਮ੍ਭੂਤੇਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ ਅਭਿਸਮੇਤਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿਪਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿਯੇਵ। **ਨਿਰੋਧ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨੇਨ। **ਪਾਪੁਣਾਤੀ**ਤਿ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਧਿਗਮੋ ਦਸ੍ਸਨਪਟਿਵੇਧੋਤਿ ਆਹ “**ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**”ਤਿ।

“**ਨਿਰੋਧਂ...ਪੇ॰... ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀ**”ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਮੇਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਵੇਧੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧੇਨ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਏਵਂ ਯੁਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਵਿਭਾਵਿਤਂ ਏਕਪਟਿਵੇਧਂ ਆਗਮੇਨਪਿ ਸਾਧੇਤੁਂ “**ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। “**ਸਬ੍ਬਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**”ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਯੋ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਆਗਤਂ ਸਮੁਦਯਂ ਸਚ੍ਚਾਦਿਮੂਲਕਂ ਯੋਜਨਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਨ ਚੇਤਂ ਕਾਲਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਏਕਪਟਿਵੇਧਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ‘‘ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣਂ, ਦੁਕ੍ਖੇਪੇਤਂ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੭੯੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੦੯) ਅਪਰਂ ਸੁਤ੍ਤਪਦਂ ਆਨੀਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ‘‘ਯੋ ਨੁ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤਿ...ਪੇ॰... ਪਟਿਪਦਮ੍ਪਿ ਸੋ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧੦੦) ਏਕਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਅਞ੍ਞਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਵਿਚਾਰਣਾਯ ਤਮਤ੍ਥਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਆਯਸ੍ਮਤਾ **ਗਵਮ੍ਪਤਿ**ਤ੍ਥੇਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚਤ੍ਤਯਦਸ੍ਸਨਯੋਜਨਾ ਕਤਾ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਮਾਭਿਸਮਯੇ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪੁਨ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ ਸਮੁਦਯਾਦਿਂ ਪਸ੍ਸਤੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਦਸ੍ਸਨਂ ਪੁਨ ਅਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਚ ਸਬ੍ਬਦਸ੍ਸਨਂ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਰਪਰਮਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਪਰਮੋ ਏਵ ਸਿਯਾਤਿ।

ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਹੇਤੁਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਵਟ੍ਟਿਞਾਪਨਸਦਿਸਤਾ, ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਦ੍ਧਂਸਨਤਾਯ ਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨਸਦਿਸਤਾ, ਞਾਣਾਲੋਕਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਤਾਯ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਆਲੋਕਵਿਦ੍ਧਂਸਨਸਦਿਸਤਾ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਯਥਾ ਯਥਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ, ਤਥਾ ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਸ੍ਨੇਹਪਰਿਯਾਦਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਸ੍ਨੇਹਪਰਿਯਾਦਾਨਸਦਿਸਤਾ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੮੪੦. **ਓਭਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਪਕਾਸੇਤਿ। **ਕਿਲੇਸਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਦਰਥਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮਭਾਵਤੋ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭੂਤਂ।

੮੪੧. **ਅਪ੍ਪੇਤੀ**ਤਿ ਪਪ੍ਪੋਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਯ ਸਕ੍ਕਾਯਤੀਰਸਮਤਿਕ੍ਕਮਭਾਵਤੋ ਓਰਿਮਤੀਰਪ੍ਪਹਾਨਸਦਿਸਤਾ, ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਯ ਸਤ੍ਤਤ੍ਤਿਂਸਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਵਹਨਤਾਯ ਭਣ੍ਡਵਹਨਸਦਿਸਤਾ।

੮੪੨. ਪਵਤ੍ਤਂ ਞਾਣਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਞਾਣੋ**, ਮਗ੍ਗੋ। **ਅਸ੍ਸ** ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ।

ਤਥਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਤਥਸਭਾਵੇਨ, ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਪਟਿਵੇਧਾਨੀ**ਤਿ ਏਕਜ੍ਝਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਾਨਿ।

ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿਵਣ੍ਣਨਾਯਂ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾਟੀ॰ ੧.੧੪੪) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਏਕਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਕੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ। ਕੇਨ? ਤਥਟ੍ਠੇਨ, ਸਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਂ ਏਕਸਙ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਞਾਣਸ੍ਸ

ਏਕਪਟਿਵੇਧਦਸ੍ਸਨੰ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹਿ ਨਿਰੋਧਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਯੋ ਸੋ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਤਚ੍ਛਾਦਿਪਲ੍ਲਾਸਭੂਤਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਚ੍ਚਟ੍ਠੋ, ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧੰਸਨੇਨ ਤੰ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੰ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੰ ਕਰੋਨ੍ਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਯਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਪੀਲਨਾਦਯੋ ਸੋਲ਼ਸਪਿ ਸਚ੍ਚਟ੍ਠਾ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਾਮਲਕੰ ਵਿਯ ਯਾਥਾਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ।

੮੪੩. **ਅਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਅਰਣੀਯਤੋ ਅਤ੍ਥਾਤਿ ਲਦ੍ਧਸਮਞ੍ਞਾ ਆਕਾਰਾ। **ਅਞ੍ਞਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਮੁਦਯਾਦਿਸਚ੍ਚਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ। **ਆਵਿਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਪਕਾਸਭਾਵਤੋ। ਇਦੰ ਵੁੱਤੰ ਹੋਤਿ – ਯੇ ਆਕਾਰਾ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਸਭਾਵਵਸੇਨ, ਸਚ੍ਚਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਚ ਆਵਿਭਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਪੀਲਨਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਯੇਵਾਤਿ ਸੋਲ਼ਸੇਵ ਵੁੱਤਾ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਤਿ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਕਥਮਿਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਆਹ **"ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੰ ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨੇਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਯਸ੍ਮਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਪਿ ਸਚ੍ਚਞਾਣੰ ਵੁੱਤੰ ਕਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ''ਸਭਾਵਤੋ, ਸਚ੍ਚਨ੍ਤਰਦਸ੍ਸਨਤੋ ਚ ਸਚ੍ਚਾਨੰ ਆਕਾਰਾ ਆਵਿਭਵਨ੍ਤੀ''ਤਿ।

ਕਿਚ੍ਚਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸਨੰ ਆਵਿਭਾਵਤੋ ਦਸ੍ਸਨਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਤੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਇਤਰਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦਸ੍ਸਨੇਸੁ। **ਆਯੂਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਣ੍ਡਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੰ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬੰ ਤੰ ਸਮੁਦਿਤਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ। **ਸਙ੍ਖਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰੇਹਿ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੁਯ ਕਤੰ। **ਰਾਸਿਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਞ੍ਜਕਤੰ। ਅਨੇਕਮੇਵ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਰਾਸਿਕਤੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਮੁਦਯੇਨ ਆਯੂਹਿਤਤ੍ਤਾ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ , ਤਸ੍ਸ **ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਪਹਰੋ**। ਸਯਮ੍ਪਿ ਕਿਲੇਸਪਰਿਲ਼ਾਹਾਭਾਵਤੋ **ਸੁਸੀਤਲੋ। ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ ਆਵਿਭਵਤਿ** ਉਲ਼ਾਰਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਦਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨੁਲ਼ਾਰਭਾਵੋ ਵਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਆਯਸ੍ਮਤੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਅਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਸ੍ਸ** ਨਿਚ੍ਚਸਭਾਵਸ੍ਸ **ਵਤ੍ਤੁਬ੍ਬਮੇਵ ਨਤ੍ਥਿ** ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਸੁਖਸਿਦ੍ਧਿਤੋ।

ਨਿਦਾਨਟ੍ਠੋ ਆਵਿਭਵਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ ਨਿਦਦਾਤੀਤਿ। ਸੰਯੋਗਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "ਵਿ**ਸੰਯੋਗਭੂਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਕਿਲੇਸਦੁਕ੍ਖੇਹਿ ਸੰਯੋਜਨਟ੍ਠੋ **ਸੰਯੋਗਟ੍ਠੋ**। ਸੰਸਾਰਚਾਰਕੇ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਨਟ੍ਠੋ **ਪਲਿਬੋਧਟ੍ਠੋ**।

ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਗਣਿਕਾਦਿਵਸੇਨ **ਅਵਿਵੇਕਭੂਤਸ੍ਸ। ਵਿਵੇਕਟ੍ਠੋ** ਉਪਧਿਵਿਵੇਕਤਾ। ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਵਿਵਿਤ੍ਤਤਾ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵੋਤਿ ਏਵੰ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਸਭਾਵੋਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਸਙ੍ਖਤੋ ਏਵ, ਅਯਮੇਵ ਚ ਏਕੋ ਅਸਙ੍ਖਤੋਤਿ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਤਭਾਵੋ ਸੁਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਿਸੰ** ਮਰਣਧਮ੍ਮਤੋ ਤਸ੍ਸ ਅਗਦਭੂਤੰ **ਅਮਤੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ**।

''ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਤੰ ਪਤ੍ਤੋ ਸੁਖੁਮਸਨ੍ਤਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤੋ ਨਿਕਨ੍ਤਿਭੂਤੋਪਿ **ਨਾਯੰ** ਸਮੁਦਯੋ **ਹੇਤੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਯੰ** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ **ਹੇਤੂ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨੇ ਵੁੱਤਨਯੇਨ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਹੇਤੁਟ੍ਠੋ ਆਵਿਭਵਤਿ। ਨਿਰੋਧਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਨਿਪੁਣਸ੍ਸ ਪਰਮਗਮ੍ਭੀਰਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਰਮਸੁਖੁਮਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਆਦੀਨਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਪੁਲਤਰਾਦੀਨਵਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ **ਆਧਿਪਤੇਯਜਟ੍ਠੋ**। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨੇਕਰੋਗਾਤੁਰ…ਪੇ॰… ਉਲ਼ਾਰਭਾਵੋ ਵਿਯਾ"**ਤਿ। ਏਵਮੇਤੇ ਯਥਾਰਹੰ ਅਨ੍ਵਯਤੋ, ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਚ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਆਵਿਭਵਨਾਕਾਰਾ ਵਿਭਾਵਿਤਾ।

ਏਕੇਕਸ੍ਸਾਤਿ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ, ਪੀਲਨਾਯੂਹਨਨਿਸ੍ਸਰਣਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਤਿਣ੍ਣੰ ਤਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਾਦਿਅਤ੍ਥੇ। **ਯੇ ਪਨ** ਵਾਦਿਨੋ। **ਨਾਨਾਭਿਸਮਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਮਯੰ, ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਸਚ੍ਚਾਨੰ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣੇ ਨਾਨਾਞਾਣੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯੋ ਸਿਯਾ, ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਨੰ ਸੰਯੋਜਨਤ੍ਤਯਾਦੀਨੰ ਏਕਦੇਸਪ੍ਪਹਾਨੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਏਕਦੇਸਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਟ੍ਠਤਾਦਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ। ਤੰਤੰਦਸ੍ਸਨਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਤੰਤੰਫਲੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤੰਤੰਪਹੇਯ੍ਯਕਿਲੇਸਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਭੂਤਾਨੰ ਫਲਾਨੰ ਮਗ੍ਗਾਨੰ ਵਿਯ ਚਤੁਕ੍ਕਤਾ ਸਿਯਾ। ਤਥਾ ਚ ਸਤਿ ਏਕਦੇਸਸੋਤਾਪਨ੍ਨਤਾਦਿਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯਯੋ – ਯਦਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਨਾਨਾਭਿਸਮਯੋ ਸਿਯਾ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਞਾਣੇਨ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਮੁਦਯਂ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਨਿਰੋਧਂ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਮਗ੍ਗਂ, ਏਵਂ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਂ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮੇਵ ਸਿਯਾ। ਮਗ੍ਗਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਦ੍ਵਯਗਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮੋ ਤਾਵ ਪਕ੍ਖੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਤੇਨੇਵ ਅਙ੍ਗੁਲਗ੍ਗੇਨ ਤਮੇਵ ਪਰਾਮਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ। ਅਥ ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ''ਯੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਯੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਾਭਿਸਮਯਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੋ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਟਿਵੇਧੋਵ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਅਪਿਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਞ੍ਚ ਸਚ੍ਚਦ੍ਵਯਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨਾਨਿ ਨ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਅਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ। ਨ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਪਰਿਞ੍ਞਾਸਮੁਦਯਪ੍ਪਹਾਨਾਨਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਞਾਣੇਨ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਾਨਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥ, ਇਤਰਦ੍ਵਯੇ ਚ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਏਕਾਭਿਸਮਯੋ ਏਵ ਯੁਤ੍ਤੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੋ ਏਵਾਤਿ **"ਤੇਸਂ ਉਤ੍ਤਰਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇ**ਵਾ"ਤਿ।

ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੪੫. **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਞ੍ਞਾ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਅਪਿਚ ਸੁਤਮਯਾਯ, ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾਯ, ਏਕਚ੍ਚਭਾਵਨਾਮਯਾਯ ਚ ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਞਾਤਾ **ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ। ਆਵੇਣਿਕਾ ਭੂਮਿ** ਪਰਿਞ੍ਞਨ੍ਤਰਾਨਂ ਅਵਿਸਯਭਾਵਤੋ। ਨ ਹਿ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ।

੮੪੬. ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪਗੇਵ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਯੋਤਿ ਆਹ **"ਯਾਵ ਅਨੁਲੋਮਾ ਆਵੇਣਿਕਾ ਭੂਮੀ**"ਤਿ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾਭੂਮਿਯਂ ਞਾਤਪ੍ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾਯੋਪਿ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰਾ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਯਥਾ ਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ ਸਾਤਿਸਯਂ ਕਿਚ੍ਚਕਾਰੀ, ਨ ਤਥਾ ਇਤਰਾਤਿ ਆਵੇਣਿਕਗ੍ਗਹਣਂ।

੮੪੭. ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਮਗ੍ਗਞਾਣਨ੍ਤਿ **"ਯਾਵ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾ ਭੂਮੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ । **ਅਯਂ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ**ਤਿ ਇਧ ਅਭਿਸਮਯਕਾਲੇ ਕਿਚ੍ਚਵਿਚਾਰੇ ਅਯਂ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਤਦਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਸੇਸਪਰਿਞ੍ਞਾਨਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਯਸ੍ਮਾ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ।

ਤਦਤ੍ਥਾਯੇਵਾਤਿ ਪਹਾਨਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਅਥ ਵਾ **ਤਦਤ੍ਥਾਯੇ**ਵਾਤਿ ਪਹਾਨਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਅਥ ਵਾ **ਤਦਤ੍ਥਾਯੇ**ਵਾਤਿ ਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਞਾਤਤੀਰਣਪਰਿਞ੍ਞਾ ਹਿ ਯਾਵਦੇਵ ਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਪਵਤ੍ਤਾ। **ਨਿਯਮਤੋ ਞਾਤਾ ਚੇ**ਵ **ਤੀਰਿਤਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ** ਞਾਤਤੀਰਿਤਭਾਵੇਹਿ ਵਿਨਾ ਪਹਾਨਾਭਾਵਤੋ, ਪਹਾਨਸਿਦ੍ਧਿਯਞ੍ਚ ਞਾਤਤੀਰਿਤਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ ਵਿਯ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਮ੍ਪਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧਂਸਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ...ਪੇ॰... ਵੇਦਿਤਬ੍ਬ**"ਨ੍ਤਿ।

੮੪੮. **ਪਰਿਞ੍ਞਾ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਤਾਸਾਮਞ੍ਞਂ ਨਿਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਪਹਾਤਬ੍ਬਤਾਸਾਮਞ੍ਞਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਅਰਿਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਭਾਵਤੋ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਯਥਾ ਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਨਿਸੇਧਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਂ, ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਮੇਵ ਪਹਾਨਂ **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਂ। ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ**ਤਿ ''ਅਯਂ ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੮) ਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ। **"ਨ ਸਹਸਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਇਦਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਸੁਭਾਵਿਤੇ ਪਨ ਪਗੁਣਜ੍ਝਾਨੇ ਯਾਵ ਚਰਿਮਕਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਨ੍ਤੇਵ। ਅਥ ਵਾ **ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਪੀ**ਤਿ ਝਾਨਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਪਚ੍ਛਾਭਾਗੇਪੀ**ਤਿ ਝਾਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਕਿਚ੍ਚਪ੍ਪਸੁਤਸ੍ਸਪਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਯੋ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤਿਸੁਖਰੂਪਸਞ੍ਞਾਦਯੋ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਿਤੇਸੁਯੇਵ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ ਵੁਟ੍ਠਹਨਤੋ।

੮੪੯. “**ਪਦੀਪੇਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਯਾ**”ਤਿ ਇਦੰ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਪਹੀਨਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਹਿ ਪਦੀਪੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ, ਘਟਪ੍ਪਹਾਰੋ ਪਨ ਸੇਵਾਲਸ੍ਸ ਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਕੇਵਲੰ ਪਵਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਰੋਤੀਤਿ। ਤੇਨ ਅਸਤਿਪਿ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾਯ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨੰ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਤੰ ਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। “**ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਵਯਵਭੂਤੇਨਾ**”ਤਿ ਇਦੰ ਇਧਾਧਿਕਤਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੀਲਵਿਸੋਧਨਾਦਿਨਾਪਿ ਹਿ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ। **ਞਾਣਙ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਞਾਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਾਰਣੇਨ। ਤਦਙ੍ਗੇਨ ਤਦਙ੍ਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ **ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ**। ਸਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ, ਸਯੰ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ,** ‘‘ਰੂਪੰ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੧; ੪.੩੪੫) ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ। ਸੋਲਸਵਤ੍ਥੁਕਾ, ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਕਙ੍ਖਾਵ ਮਲੰ **ਕਙ੍ਖਾਮਲੰ। ਸਮੂਹਗਾਹਸ੍ਸਾ**ਤਿ ‘‘ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਸਮੂਹਗਹਣਸ੍ਸ ਪਹਾਨੰ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨ ਏਕਾਦਸਸੁ ਓਕਾਸੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਿਕਿਰਣਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਤੋ। **ਅਸ੍ਸਾਦਸਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਅਸ੍ਸਾਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਿਚ੍ਛਾਸਞ੍ਞਾਯ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ। **ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਪੇਕ੍ਖਾਯ। ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਗਾਹੋ **ਸਚ੍ਚਪਟਿਲੋਮਗਾਹੋ** ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਵਿਲੋਮਨਤੋ। ਸਾਦੀਨਵੇਸੁ ਅਨਾਦੀਨਵਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਅਨਾਦੀਨਵੇ ਚ ਸਾਦੀਨਵਸਞ੍ਞਿਤਾ **ਸਚ੍ਚਪਟਿਲੋਮਗਾਹੋ**ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕ੍ਕਮੇਨ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਮਹਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਪਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਯੰ ਵਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਵਾ ਪਨ ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੫੦. **ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ** ‘‘ਸਬ੍ਬੰ ਸਙ੍ਖਾਰਗਤੰ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਨੁਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੭੪੨)।

ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੂਹਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਘਨਗ੍ਗਹਣੰ ਘਨਸਞ੍ਞਾ, ਤਸ੍ਸਾ **ਘਨਸਞ੍ਞਾਯ**।

ਨਿਰੋਧੇ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾ, ਤਾਯਾਤਿ ਤਿਯਦ੍ਧਗਤਾਨੰ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧਮੇਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾ, ਤਾਯ। **ਆਯੂਹਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਸ੍ਸ।

ਤੰ ਤੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨ੍ਤਿ ਆਦਾਨਨਿਕ੍ਖੇਪਾਦਿਕੰ ਤੰ ਤੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ। **ਅਞ੍ਞਥਾਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਅਞ੍ਞਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਦਸ੍ਸਨੰ, ਅਵਤ੍ਥਾਵਿਸੇਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ। **ਧੁਵਸਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਥਿਰਭਾਵਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ।

ਸਾਰਾਦਾਨਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸਾਤਿ ਅਸਾਰੇਸੁ ਸਾਰਗਹਣਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ।

ਸੰਸਯਮਿਚ੍ਛਾਞਾਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮੁਯ੍ਹਨੰ ਸਮ੍ਮੋਹੋ, ਸੋ ਏਵ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋਤਿ **ਸਮ੍ਮੋਹਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**। ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਲੇਣਤਾਣਭਾਵਗ੍ਗਹਣੰ **ਆਲਯਾਭਿਨਿਵੇਸੋ,** ਅਤ੍ਥਤੋ ਭਵਨਿਕਨ੍ਤਿ।

ਯਥਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟ੍ਟੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤਿ, ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਅਨੁਲੋਮਞ੍ਚ ‘‘ਵਿਵਟ੍ਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਨਿਵਿਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਓਗਾਲ੍ਹਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸੰਯੋਜਨਾਦਿਕਿਲੇਸਾ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਾਭਿਨਿਵੇਸੋ। ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੰ ਸਮਾਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਮਾਧਿਮਾਹ।

੮੫੧. **ਅਸਨਿਵਿਚਕ੍ਕੰ** ਅਸਨਿਮਣ੍ਡਲੰ। **ਏਵੰ ਪਹਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤਾਪਾਦਨਮਾਹ। ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾਨੰ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਖਯੰ ਨਿਰੋਧੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਖਯਗਾਮੀ,** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧੇਪਿ ਖਯਗਾਮਿਗ੍ਗਹਣੰ ਵਣ੍ਣਭਣਨਤ੍ਥੰ। **ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਮੇ**ਵਾਤਿ ਅਵਧਾਰਣੰ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੰ ਉਪਾਦਾਯ। **ਤਦਤ੍ਥਾਨੇ**ਵਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਤੇਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਾਨੰ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰਤਮਾਹ ਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਤਦਤ੍ਥਾਨੇ**ਵਾਤਿ ਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਤੇਨ

ਤਦਙ੍ਗਤਾਯ ਤੇਸੰ ਤੰਕਿਚ੍ਚਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਤਸ੍ਮਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਮੇਵਤ੍ਥੰ ਉਪਮਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਪਟਿਰਾਜਾਨੰ ਵਧਿਤ੍ਵ◌ਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। **ਯਮ੍ਪਿ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਤਤੋਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤੰ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਸਾਧਨਦੁਗ੍ਗਵ◌ਿਦ੍ਧੰਸਨਾਦਿ। ਯਥਾ **ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਰਞ੍ਞਾ ਕਤਨ੍ਤਿਯੇ**ਵ **ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ,** ਏਵ◌ੰ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਨ ਸਾਧਿਤਾਨਿਪਿ ਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਾਨਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਵ◌ਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਭਾਵ◌ੇਨ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਤਦਙ੍ਗਤਾਯ, ਤੇਸੰ ਤੰਸਨ੍ਤਤਿਪਤਿਤਤਾਯ ਚ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੮੫੨. ਲੋਕਿਯਸ੍ਸ, ਲੋਕਿਯਾ ਵ◌ਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ **ਲੋਕਿਯਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ**। ਏਵ◌ੰ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ** ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਲਾਭੀਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਲਾਭੀ ਅਮ੍ਹਿ। ਤਥਾ **ਵਸੀਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। **ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਞਾਣਫਸ੍ਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਞਾਣਫਸ੍ਸੇਨ। “**ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ**”ਤਿ ਚ ਇਮਿਨਾ ਅਨੁਮਾਨਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ‘‘ਈਦਿਸਮਿਦ’’ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਵ◌ਸੇਨ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਨੰ ਹੇਤ੍ਥ ‘‘ਞਾਣਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਫਸ੍ਸਿਤਾ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਫੁਟ੍ਠਾ।

ਝਾਨਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਵ◌ਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵ◌ਾਪਿ ਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਸਮ੍ਮੋਹਵ◌ਿਦ੍ਧੰਸਨਵ◌ਸੇਨ ਤਥਾਵ◌ਿਦ੍ਧੰਸਨਪਵਤ੍ਤਞਾਣੰ **ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯਞਾਣੰ**।

ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੋ। **ਅਮਤੋਗਧ**ਨ੍ਤਿ ਅਮਤਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੰ, ਅਮਤਸਙ੍ਖਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਪਠਮੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ ਦਸ੍ਸਨੰ, ਤੇਨ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ **ਦਸ੍ਸਨਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ ਤਤੋ ਪਠਮਤਰੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਆਲਮ੍ਬਨਕਰਣਤੋ ਦਿਸ੍ਵ◌ਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਾਕਰਣਤੋ ਪਨ ਨ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਾ ਦੁਵ◌ਿਧਾਪੀ**ਤਿ ਸਾ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਦੁਵ◌ਿਧਾਪਿ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ। **ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਮਗ੍ਗਵਸੇਨ। ਤੇਨ ਅਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਨ ਇਮਿਨਾ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਪਚ੍ਚਵ◌ੇਕ੍ਖਣਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯੰ। **ਇਮਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਯਥਾਧਿਗਤਸ੍ਸ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞਾਣਸ੍ਸ।

੮੫੩. **ਅਭਿਮਤਾ**ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਾਦਨਾ, ਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਭਾਵਨਾ ਚਾਤਿ ਤਦੁਭਯੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਲੋਕਿਯਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਹਿ ਲੋਕਿਯਾ ਕੁਸਲਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਾ, ਵਡ੍ਢਿਤਾ ਚ, ਤਦਗ੍ਗੇਨਸ੍ਸ ਸੀਲਭਾਵਨਾ, ਕਾਯਭਾਵਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾ, ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾ ਚ ਲੋਕਿਯਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਾ ਹੋਤਿ, ਤਾਯ ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੋਪਿ ਪਰਿਭਾਵ◌ਿਤੋਤਿ। **ਤਾਸੁ** ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਨਾਸੁ **ਇਧ** ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵ◌ਿਸੁਦ੍ਧਿਕਥਾਯੰ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ**ਭਾਵਨਾ **ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ,** ਨ ਇਤਰਾ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵਤੋ। **ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪੇਤੰ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾਵ◌ਾਚਾਦਿਭੇਦਾਨਿ **ਸੀਲਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ**। ਕਥੰ? ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਤਾਯ। **ਸੀਲਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਗਹਣੰ, ਨ ਪਞ੍ਞਾਯ। ਨ ਹਿ ਤਦੇਵ ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵ◌ਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ। ਸੋ ਹਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸੀਲਾਦੀਨੀ**ਤਿ ਵ◌ਾ ਫਲਸੀਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਗਹਣਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਪਿ ਗਹਣੰ ਯੁਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। **ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦਿਤਾਯਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤੇਹਿ ਚ ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਵ◌ਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪਟਿਪਕ੍ਖਸਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇਹਿ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੰ ਪਰਿਭਾਵ◌ੇਤਿ। ਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਰਾਵ◌ੁਤ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਰਿਞ੍ਞਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਪਹਾਨਤ੍ਤਯਮ੍ਪਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ, ਨ ਏਵਮਿਧ। ਇਧ ਪਨ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵਨਾਵ ਅਸ੍ਸ** ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ **ਕਿਚ੍ਚੰ**। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਭਾਵਨਾਯ ਪਰਿਯਾਯੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਵਧਾਰਣੰ। ਤੇਨ ਲੋਕਿਯਭਾਵਨੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ।

ਏਵ◌ੰ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਾਯਾਤਿ ‘‘ਚਿਤ੍ਤੰ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਧਿ ਵ◌ਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਅਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ‘‘ਪਞ੍ਞੰ ਭਾਵਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ੰ ਸਰੂਪੇਨੇਵ ਆਗਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ। **ਯੰ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ** ਉਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਤੰ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਿਤੰ ਹੋਤਿ**। ਅਯਞ੍ਚ ਪਞ੍ਹੋ ਵ◌ਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਬਾਵੀਸਤਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

੨੩. ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਨਿਸંਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਨਿਸંਸਪਕਾਸਨਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੫੪. **ਅਨੇਕਸਤਾਨਿਸંਸਾ** ਸਾਵਕਬੋਧਿਆਦਿਵਿਪੁਲੋਦਾਤਗੁਣਵਿਸੇਸਾਵਹਤ੍ਤਾ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ**ਤਿ ਨਯਦਸ੍ਸਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸંਸੋ, ਅਯਮ੍ਪੀ''ਤਿ ਅਨੁਪਦਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਕਾਸੇਤੁਂ ਨ ਸੁਕਰਂ ਅਤਿਬਹੁਭਾਵਤੋ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ। **ਨਾਨਾਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਦਿਵਸੇਨ ਨਾਨਾਵਿਧਾਨਂ ਕਿਲੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਦਙ੍ਗਾਦਿਵਸੇਨ ਪਜਹਨਂ। **ਅਰਿਯਫਲਰਸਾਨੁਭਵਨ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਾਦਿਫਲਸੁਖਪਟਿਸંਵੇਦਨਂ।

ਨਾਨਾਕਿਲੇਸਵਿਦ੍ਧਂਸਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੫੫. ''ਅਰਿਯਫਲਰਸਾਨੁਭਵਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਂ ਦੀਪੀਯਤੀਤਿ **"ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ"**ਤਿ ਵਿਸੇਸਵਚਨਂ, ਤਬ੍ਭਾਵਭਾਵਤੋ ਵਾ। ਸਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੇ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਭੀਮਵੇਗਾਨੁਪਤਿਤਾਤਿ ਸਕਲਂ ਲੋਕਂ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਭੀਮੇਨ ਭਯਾਨਕੇਨ ਵੇਗੇਨ ਸਹਸਾ ਪਤਿਤਾ। **ਸਿਲੁਚ੍ਚਯੇ**ਤਿ ਪਬ੍ਬਤੇ ਸੇਲਪੁਥੁਲੇ। **ਸਤੇਜੁਜ੍ਜਲਮਣ੍ਡਲੋ**ਤਿ ਸਰਦਕਾਲਸਮਿਦ੍ਧੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤੇਜਸਾ ਸਮੁਜ੍ਜਲਦ੍ਦੁਕ੍ਖਮਣ੍ਡਲੋ। ਵਧਬਨ੍ਧਨਾਦਿਦੁਗ੍ਗਤਿਪਰਿਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾਦਿਜਾਤਿਆਦਿ**ਸਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਵਿਧਾਯਕਂ। ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤਂ। **ਜਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਜਾਨੇਯ੍ਯ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯਂ।

ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੫੬. ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਫਲਂ **ਅਰਿਯਫਲਂ,** ਅਰਿਯਞ੍ਚ ਤਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਫਲਞ੍ਚਾਤਿਪਿ **ਅਰਿਯਫਲਂ,** ਤਸ੍ਸ **ਰਸੋ,** ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਿਮੁਤ੍ਤਿਸੁਖਂ, **ਅਨੁਭਵਨਂ** ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਵਨਂ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਕਾਰੇਸੁ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ।

੮੫੭. ਸંਯੋਜਨੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾ ਪਹੀਨਾਯੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸંਯੋਜਨਾਨਂਯੇਵ ਗਹਣਂ। **ਸંਯੋਜਨਪ੍ਪਹਾਨਮਤ੍ਤਮੇ**ਵ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ **ਫਲਂ ਨਾਮ,** ਨ ਅਞ੍ਞਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਨ੍ਤਰਂ ਵਿਪਾਕਭੂਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਫਲਂ ਨਾਮ ਨ ਕੋਚਿ ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। ਕੇ ਪਨੇਤਂ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਨ੍ਧਕਾਦਯੋ। ਤੇ ਹਿ ''ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਰਹਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਵੁਸੋ, ਵੁਚ੍ਚਤਿ...ਪੇ॰... ਮੋਹਕ੍ਖਯੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧੫) ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ''ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਮੇਵ ਤਥਾ ਵੋਹਰੀਯਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾ ਸੇਸਫਲੇਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। **ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿਮਾਹ। ਪਕਟ੍ਠੋ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੋ ਯੋਗੋਤਿ ਪਯੋਗੋ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਪਯੋਗਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਜਾਤਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ **ਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ**। ਯਾ ਪਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਪਿ ਯਸ੍ਸਾ ਵਿਪਾਕਪਞ੍ਞਾਯ ਨਿਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਨਿਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਾ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਾਯਂ ਪਞ੍ਞਾਤਿ **ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਵਤ੍ਵਾ ਤਦਞ੍ਞਤੋਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸੇਹੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ, ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ ਚ ਅਨੁਵਤ੍ਤਕਕਿਲੇਸੇਹਿ। ਤੇਨ ਤਦੇਕਟ੍ਠਪ੍ਪਹਾਨਮਾਹ। **ਖਨ੍ਧੇਹੀ**ਤਿ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ, ਤਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਚੇਵ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਆਯਤਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਿਲੇਸਕ੍ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭੂਤੇਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਗੋਚਰਭੂਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤੇਹਿ।

ਏਵੰ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਫਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ “**ਤਮ੍ਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**”ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਤਮ੍ਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਾਦਿਪਯੋਗਸ੍ਸ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ, ਪਵਤ੍ਤਤੋ ਚ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਣੇ ਤੰ ਪਯੋਗੰ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ, ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਪਨਸ੍ਸ ਸੋ ਪਯੋਗੋ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਵੂਪਸਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘‘ਤਮ੍ਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ’’ਤਿ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੰ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਵਾ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਨ ਬਹੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ, ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ‘‘ਤਮ੍ਪਯੋਗਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸੇਤੰ ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ, ਏਤੰ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਫਲਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ‘‘ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੬੩) ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਿਵਸੇਨ, ਸੇਸਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਿਸੇਸਤਾਯ। ਤਥਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਵੇਲਾਯੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ ਦੀਪਨਾਤਿ **ਏਵਮਾਦੀਨਿਪਿ ਏਤ੍ਥ** ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ **ਸਾਧਕਾਨਿ,** ਨ ਯਥਾਦਸ੍ਸਿਤਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗਪਾਲ਼ਿਯੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੮੫੮. **ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਪਵਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੰ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ। ਸਰੂਪਕਤ੍ਤੁਕਾਰਣਾਕਾਰਟ੍ਠਿਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਾਨਨ੍ਤਰਵਸੇਨ **ਇਦੰ ਪਞ੍ਹਾਕਮ੍ਮੰ**।

੮੫੯. **ਅਰਿਯਫਲਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇ ਅਪ੍ਪਨਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਫਲਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤੇ ਅਪ੍ਪਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ।

੮੬੦. **ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਝਾਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਇਤਰੇ। **ਅਰਿਯਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ** ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਕਾਮੰ ਸਾਮਞ੍ਞਜੋਤਨਾ, ਸਾ ਪਨ ਵਿਸੇਸਨਿਵਿਟ੍ਠਾਯੇਵ ਹੋਤਿ। **ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਨ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨੰ। ਉਪਰਿਮਾਨਮ੍ਪਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਯ ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਯ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤੰ ਵਿਯ ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਤੰ ਨਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ “**ਉਪਰਿਮਾ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਉਪਰਿਮਾ**ਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦਯੋ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਾਦਿੰ। **ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ** ਸਤਿਪਿ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤੇ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਕਾਰਣਮਾਹ “**ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਏਤੇਨ ਉਪਰਿਮੋ ਅਰਿਯੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮੰ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ, ਯਥਾ ਤੰ ਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤੰ ਹੇਤੁੰ ਬਜਭਿਚਾਰੇਤਿ। ਨ ਹਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਅਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਤਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਨਿਰੋਧਨੇਨ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੇਹਿ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਹਿ ਸਕਦਾਗਾਮਿਆਦੀਨੰ ਪੁਗ੍ਗਲਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨੰ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਫਲਧਮ੍ਮਾ ਉਪਰੂਪਰਿ ਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਵਿਯ ਅਭਿਭੂਤਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਤੰਯੇਵ ਆਪਨ੍ਨਾ। ਤੇਨਾਹ ‘‘ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਾ’’ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਪਵਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞਾਦਿਸੀ, ਵਿਪਾਕਪਵਤ੍ਤਿ ਚ ਅਞ੍ਞਾਦਿਸੀ, ਅਨਨ੍ਤਰਫਲਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਉਪਰਿਮੋ ਭਵਨ੍ਤਰਗਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤੰਤੰਫਲਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਅਰਿਯਾਨੰ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਨਾਮਲਾਭੋ। ਤੇ ਸਚੇ ਅਞ੍ਞਫਲਸਮਙ੍ਗਿਨੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਨਾਮਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ਅਵਟ੍ਠਿਤੰ ਸਿਯਾ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਝਾਨੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੋ ਵਿਯਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਤੰ ਤੰ ਫਲੰ ਭਵਙ੍ਗਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਨ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਫਲਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਲੇਸੋਪਿ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਚ ਉਪਰਿਮ**ਨ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾ ਚ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ ਉਪਰਿਮੰ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਾਦਿੰ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ “**ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ**”ਤਿ। ਨ ਹਿ ਅਨਧਿਗਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾ।

"**ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਪਨ ਫਲਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਰਿਯਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਤਤ੍ਥ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਮਤਿਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਕੇਚਿ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਤੇ ਹਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਹਿ ਤੇ ''ਉਪਰਿਮਾ ਦ੍ਵੇ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ, ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਚ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ, ਇਤਰੇ ਪਨ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਮਾਧਿਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਵਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਲ਼ਞ੍ਜਨਂ ਸਮ੍ਭਵਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਤਨ੍ਤਿ** ''ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਨੋ''ਤਿ ਤੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਂ। **ਅਕਾਰਣਮੇਵਾ**ਤਿ ਅਯੁਤ੍ਤਿਯੇਵ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ? ਆਹ "**ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਲੋਕਿਯਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਕਿਮਙ੍ਗਂ ਪਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਕਚ੍ਚਕਿਲੇਸਾਨਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਨਂ ਅਰਿਯਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਕਾਰਣਨ੍ਤਿ। ਯੁਤ੍ਤਿਚਿਨ੍ਤਾ ਨਾਮ ਪਾਲ਼ਿਅਨਾਰੁਲ਼੍ਹੇ ਅਤ੍ਥੇ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ ਪਾਲ਼ਿਆਰੁਲ਼੍ਹੋਤਿ ਕਾਰਣਾਪਦੇਸੇ ਅਨਾਦਰਕਰਣਮੁਖੇਨ ਪਾਲ਼ਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਮਧਿਗਮਾਯ। **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਂ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਰੂਪਤੋ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਆਗਤਾ ਮਗ੍ਗਫਲਵਾਰਾ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ, ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪੁਰੇਚਰਾ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਨਵਦਸਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਚਤੂਸੁਪਿ ਫਲੇਸੁ ਏਕਸਦਿਸਂ ਦੇਸਨਾਯ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਫਲਵਸੇਨ ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਦਸਨ੍ਨਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾਯ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਵਾਰੇਨੇਵ ਚ ਤਦਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਨ ਚ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਂ ''ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਾਭਾਵਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਚਨੇਨੇਵ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਸਿਦ੍ਧਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਤਸ੍ਮਾ**"ਤਿਆਦਿ।

੮੬੧. ਪਯੋਜਨਮ੍ਪਿ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤਿ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਤੋਤਿ "**ਕਸ੍ਮਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ "**ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ ਪਯੋਜਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ। **ਕਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵਾ ਸਮ੍ਪਦਾਨੇ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕਵਚਨਂ, ਕਿਸ੍ਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਕਿਲੇਸਦਰਥਪਰਿਲ਼ਾਹਵੂਪਸਮੇਨ ਸਨ੍ਤੇਨ ਸੁਖਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਣਤ੍ਥਂ। ਸਤਿਪਿ ਵਿਪਾਕਭਾਵੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਵਿਨਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਰੁਚਿਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਯਤੋ ਨੇਸਂ ਸਾਧਿਪਤਿਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਦ੍ਧਾਨ...ਪੇ॰... ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

੮੬੨. **ਦ੍ਵੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹੀ**ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਸਮਧਿਗਮੋ ਸਮ੍ਪਯੋਗਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨੋ ਪਹਾਨਙ੍ਗਸਮਤਿਕ੍ਕਮਮੁਖੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਥਾ ਸਮਧਿਗਨ੍ਤੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਸਿਜ੍ਝਮਾਨਾ ਤਦਞ੍ਞਾਰਮ੍ਮਣਾਮਨਸਿਕਾਰਮੁਖੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਵਿਨਿਵਟ੍ਟਿਤਮਾਨਸਤਾਵਸੇਨ ਸਮਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ**"ਤਿਆਦਿ। ਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਾਦਿਞਾਣਪਰਮ੍ਪਰਵਸੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਫਲਚਿਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਵਿਰਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਵਿਨਿਸ੍ਸਟਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਞ੍ਚ ਤਂ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਚ ਮਨਸਿਕਾਰਾ** ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਦ੍ਵਯਾਯ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਮੁਖੇਨ ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਾਯ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਾਯ। **ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਦਿਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ। **ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ ਆਦੀਨਵਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤਾਯ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਂ ਅਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ। **ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ ਚ ਧਾਤੁਯਾ ਮਨਸਿਕਾਰੋ**ਤਿ

ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਭਾਵਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਯ। ਕੇਹਿਚਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨ ਸਙ੍ਖਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਸਙ੍ਖਤਾਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਹਜਾਤੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਮਨਸਿਕਰਣੰ, ਤਸ੍ਸਾ ਵਾ ਧਾਤੁਯਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਮਨਸਿਕਰਣੰ।

੮੬੩. **ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਦਯਬ੍ਬਯਭਙ੍ਗਭਯਤੁਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਨੰ ਨਵਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਞਾਣਾਨੰ ਬ੍ਯਾਪਾਰੰ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਵਤ੍ਤਾਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ''ਵੋਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ ਮਗ੍ਗਞਾਣਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਫਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਭਾਵਤੋ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਹਿ ਨਿਯਜਾਨਿਕਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ''ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਜਾਨਿਕਾ? ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੯੫, ੧੬੦੯)। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨਿਯਜਾਨਿਕਸਭਾਵਸ੍ਸ ਉਭਤੋਵੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਨ ਞਾਣੇਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਪਨ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੋ ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਅਵੁਟ੍ਠਾਨਸਭਾਵਾਨੰ ਫਲਞਾਣਾਨੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਞਾਣਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਉਭਯਤ੍ਥ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨੰ ਅਤੁਲ੍ਯਾਕਾਰਤੋ। ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਞ੍ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨਿ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਾਨੰ ਥੂਲਥੂਲਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨੰ ਸਾਤਿਸਯੰ ਪਦਾਲਨੇਨ ਲੋਕਿਯਞਾਣੇਸੁ ਉਕ੍ਕੰਸਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨੁਗੁਣਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੀਥਿਯੰ ਪਨ ਤਾਨਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਕਿਲੇਸਾਨੰ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇ ਨਿਰੁਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਨਿ ਕੇਵਲੰ ਅਰਿਯਾਨੰ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨ ਤੇਸੰ ਕੁਤੋਚਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਭਵੋ, ਯਤੋ ਨੇਸੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨਞਾਣੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਵੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸਿਯਾ।

ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ''ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਲਞ੍ਜਨਤ੍ਥਾਯ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਦਿਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਾਨੁਪੁਬ੍ਬਿਯਾ ਫਲਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨੰ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸਾਪਿ ਫਲਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮਗ੍ਗੋ**"ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪਨਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨਿਰੋਧੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪੇਤੀ**"ਤਿ। ਯਦਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਵਸੇਨ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ, ਤੇਨ ਨੀਹਾਰੇਨ ਸੇਕ੍ਖਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗੇਨਾਪਿ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਨੁਯੋਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਨ੍ਨਤਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤੇਨ ਅਞ੍ਞੋਯੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਵਹੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਵਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਸ੍ਵਾਯੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਭਾਗੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ। **ਯੇ ਪਨਾ**ਤਿ ਅਭਯਗਿਰਿਵਾਸਿਨੋ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇ ਹਿ ਮਗ੍ਗਫਲਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਲੋਲੇਤ੍ਵਾ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ "**ਏਵੰ ਸਤੀ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਅਰਹਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ** ਯਦਿ ਇਤਰਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਚ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ''ਦਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾ ਫਲਤ੍ਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਸੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਪਾਲ਼ਿਵਸੇਨੇਵ ਤੇਸੰ ਵਚਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਦਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਧਮ੍ਮਾ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਵਿਰੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯਾਤਿ। **ਇਦਮੇਵ ਪਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨੰ। **ਫਲਞ੍ਚਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਮਹਗ੍ਗਤਵਿਪਾਕਾਨੰ ਵਿਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਾਨਞ੍ਚ ਕੁਸਲਸਰਿਕ੍ਖਤਾਦਸ੍ਸਨੰ। ਝਾਨਤੋ ਸਰਿਕ੍ਖਤਾਦਸ੍ਸਨੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਸੇਨਾਪਿ ਸਰਿਕ੍ਖਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਯੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੮੬੪. **ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿ ਪਬਨ੍ਧਟ੍ਠਿਤਿਯਾ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਞ੍ਹਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਬਨ੍ਧਵਸੇਨਾਵਟ੍ਠਾਨੰ ਇਧ **ਠਿਤੀ**ਤਿ। ''ਚਨ੍ਦੇ ਵਾ ਸੂਰਿਯੇ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕੰ ਠਾਨੰ ਗਤੇ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਕਾਲਾਵਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣੰ **ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰੋ**।

੮੬੫. **ਸਬ੍ਬਾਨੇਵੇਤਾਨੀ**ਤਿ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਏਤਾਨਿ ਏਕਤੋ ਕਾਮੰ ਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਪਰਿਯਾਦਾਨਵਸੇਨ। ਸਮੁਦਾਯਸਦ੍ਦਾ ਹਿ ਅਵਯਵੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ , ਅਵਯਵਬ੍ਯਤਿਰੇਕੇਨ ਚ ਸਮੁਦਾਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਅਵਯਵਗਤਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਾਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕਤੋ

ਮਨਸਿਕਾਰਾਭਾਵਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਯਂ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ** ਨਾਮ ਕਮ੍ਮਾਦਿ। **ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ**ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਸਹਗਤੇਨ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ, ਤਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵਙ੍ਗਮਨਸਿ ਕਰੋਤੋ।

੮੬੬. **ਫਲਸ੍ਸ ਫਲਮੇਵ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਹੋਤਿ** ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਂ ਪਚ੍ਛਿਮਂ। **ਭਵਙ੍ਗਂ ਵਾ** ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸ। **ਫਲਾਨਨ੍ਤਰਂ** ਮਗ੍ਗਵੀਥਿਯਂ, ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਞ੍ਚ। **“ਯੇਨ ਫਲੇਨ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤੀ”**ਤਿ ਇਦਂ ਫਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਾਵੁਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਵਾ ਅਗ੍ਗਫਲਂ ਵਾ। **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾਨਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ, ਕਿਰਿਯਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਤਿਪਿ ਸਤ੍ਤਾਹਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਵਿਜਾਤਿਯੇਨ ਅਨ੍ਤਰਿਕਤ੍ਤਾ।

ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਦਰਥਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਲੇਸਦਰਥਂ। **ਅਮਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ। **ਸੁਭ**ਨ੍ਤਿ ਅਸੋਭਨਤਾਯ ਕਿਲੇਸਸ੍ਸਾਪਿ ਅਭਾਵਤੋ ਸੋਭਨਂ। ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਲੋਕਾਮਿਸਂ ਵਨ੍ਤਂ ਛਡ੍ਡਿਤਂ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵਨ੍ਤਲੋਕਾਮਿਸਂ**। ਵੂਪਸਨ੍ਤਕਿਲੇਸਤਾਯ, ਸੁਸਨ੍ਤਤਾਯ ਚ **ਸਨ੍ਤਂ**। ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਯੋਗਤੋ ਸਮਣੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਫਲਨ੍ਤਿ **ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਂ**।

ਓਜਵਨ੍ਤੇਨਾਤਿ ਸਭਾਵਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇਨ। **ਸੁਚਿਨਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਵਿਰਹਤੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇਨ। **ਸੁਖੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਰਸੁਖੇਨ। **ਅਭਿਸਨ੍ਨਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਲੂਖਭਾਵਾਪਗਮਨੇਨ ਸਿਨੇਹਿਤਂ। **ਸਾਤਾਤਿਸਾਤੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਸਾਤਤੋ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਸਾਤਤੋ ਚ ਅਤਿਵਿਯ ਸਾਤੇਨ ਮਧੁਰੇਨ। ਮਗ੍ਗਸੁਖਤੋਪਿ ਹਿ ਫਲਸੁਖਂ ਸਨ੍ਤਤਰਤਾਯ ਪਣੀਤਤਰਂ। **ਅਮਤੇਨ** ਸਮ੍ਮੋਦਿਤਂ। **“ਮਧੁਂ ਵਿਯਾ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਾਤਾਤਿਸਾਤਤਂਯੇਵ ਵਿਭਾਵੇਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਰਸਭੂਤਂ ਸਾਰਭੂਤਂ ਤਂ ਸੁਖਂ ਪਞ੍ਞਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਵਿਨ੍ਦਤਿ ਪਟਿਲਭਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੬੭. **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ''ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾ''ਤਿ ਸਂਖਿਤ੍ਤਵਚਨੇ। **ਇਦਂ** ਸਰੂਪਾਦਿਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਹਾਕਮ੍ਮਂ। ਕਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਕਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ।

੮੬੮. **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨੁਗਤਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਰੋਹਨ੍ਤੇਨ ਤਂਤਂਪਟਿਪਕ੍ਖਨਿਰੋਧਮੁਖੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਨਿਰੋਧਵਸੇਨ। ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਂ ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੇ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੇ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਕਾਮਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਾ ਪਧਾਨਤਾਯ ਪਠਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ, ਤਬ੍ਬਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਪਨ ਗਰੁਭਾਵਤੋ ਪਚ੍ਛਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਂ ਅਸਮਾਪਜ੍ਜਨਕੇ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਸਬ੍ਬੇਪਿ…ਪੇ॰… ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਆਹ ਯਥਾ ''ਵਾਮਂ ਮੁਞ੍ਚ, ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹਾ''ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **“ਸਬ੍ਬੇਪੀ”**ਤਿ ਇਦਂ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਿਸੇਸਨਂ। ਤੇ ਹਿ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਲਾਭਿਨੋਪਿ ਅਲਾਭਿਨੋ ਵਿਯ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾਯ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨੇਨ ਹਿ ਸਮਾਧਿਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰਿਤਾ, ਨ ਝਾਨਾਧਿਗਮਮਤ੍ਤੇਨ। **ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ, ਅਰਹਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾ ਚ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ, ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾ ਚ ਅਰਹਨ੍ਤੋਤਿ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਉਭਯੇਪਿ ਚੇਤੇ ਸਤਿਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇ ਸਮਾਧਿਬਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਨਿਰੋਧਂ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮ੍ਭਵਤਞ੍ਞੇਵੇਤ੍ਥ ਸਮਾਧਿਬਲਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਰਿਮਕਾ ਪਨ ਤਯੋ ਸਤਿਪਿ ਸਮਾਧਿਬਲੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ, ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਚ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾ ਚਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਤ੍ਤਾ। **ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ…ਪੇ॰… ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**”ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਪਾਲਿਵਸੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਦ੍ਵੀਹਿ ਬਲੇਹੀ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਯੋ ਚ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤਯੋ**ਤਿ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ, ਤਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਞਾਣਚਰਿਯਾਹੀ**ਤਿ ਞਾਣਪ੍ਪਵਤ੍ਤੀਹਿ।

ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਯ ਞਾਣੰ। **ਅਯਞ੍ਚ ਸਮ੍ਪਦਾ**ਤਿ ਅਯੰ ਬਲਦ੍ਵਯਸਮਨ੍ਨਾਗਮਾਦਿਕਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਵਹਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਅਨਾਗਾਮਿਖੀਣਾਸਵੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਚੇਵ ਖੀਣਾਸਵੇ ਚ।

੮੬੯. **ਸਮਥਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਸਮੇਤੀਤਿ ਸਮਥੋ, ਸੋ ਏਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਬਲੰ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਵਿਧੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਸਾ ਏਵ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਬਲਨ੍ਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੰ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਸੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸ, ਅਲੋਭਪਧਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਯੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਤੰ **ਸਮਥਬਲੰ**। ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ, ਅਦੋਸਪਧਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨੇਵ। ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਕਾਯ ਵਿਭੂਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਨਸਿਕਰਣੇਨ ਉਪਟ੍ਠਿਤਆਲੋਕਸਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। ਸਕਲਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸ੍ਸ ਸਿਖਾਪਤ੍ਤਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿਸਿਦ੍ਧਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਿਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਯੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ, ਤੰ **ਸਮਥਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ।

ਏਵੰ ਉਪਚਾਰਸ੍ਸ ਞਾਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਸਮਥਬਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾਯ ਚ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਨੀਵਰਣੇ**ਤਿ ਨੀਵਰਣਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨੀਵਰਣਪਚ੍ਚਯਾ। **ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ** ਞਾਨਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਞਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿ ਵਾ। ਸੋ ਹਿ ਵਿਸੇਸਤੋ ਇਧ ''ਸਮਥਬਲ''ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਥਾ ਹਿ **ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮਥਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਟ੍ਠੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਕਿਲੇਸੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੋਹਅਹਿਰਿਕਾਦਿਕਿਲੇਸਹੇਤੁ। **ਖਨ੍ਧੇ**ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। **ਨ ਕਮ੍ਪਤੀ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਾਨਿ। **ਕਮ੍ਪਨੰ** ਵਾ ਠਾਨਾਪਗਮੋ। **ਚਲਨੰ** ਪਰਿਬ੍ਭਮਨੰ। **ਵੇਧਨੰ** ਸਨ੍ਧਾਵਨੰ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ** ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਕਿਲੇਸੇ ਨ ਚਲਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨ ਵੇਧਤੀਤਿ ਵਾ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਥਸ੍ਸ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਤਦਭਿਭਵੇਨ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਤੇਨੇਤੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਕਿਚ੍ਚਾਤਿਸਯਦਸ੍ਸਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਇਦੰ ਸਮਥਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਯੰ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਯ ਨੀਵਰਣਾਦੀਹਿ ਅਕਮ੍ਪਨੀਯਤਾ, ਤਾਨਿ ਚ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨੰ, ਇਦੰ ਸਮਥਬਲੰ।

ਇਦਾਨਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਤਤੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਾਸੰ ਵਸੇਨ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ, ਤਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਿਚ੍ਚੰ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੰ ਹੋਤੀਤਿ "**ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੰ...ਪੇ॰... ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲ**"ਨ੍ਤਿ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਸਯਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਰੂਪੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਧਾਪਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾਵ ਬਲਟ੍ਠੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਯਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਹਗਤਕਿਲੇਸੇ**ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਦੋਸਾਦਿਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਨਿਮਿਤ੍ਤੰ। ਸੇਸੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। ਅਵਿਜ੍ਜਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਉਜੁਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਤਦਭਿਭਵੇਨ ਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ। ਤੇਨੇਤੰ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ ਸਾਧਾਰਣਤੋ ਕਿਚ੍ਚਾਤਿਸਯਦਸ੍ਸਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। **ਇਦੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਯੰ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਅਕਮ੍ਪਨੀਯਤਾ, ਤਾ ਚ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਵਟ੍ਠਾਨੰ, ਇਦੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੰ।

ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਾਚੰ ਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨਾਹ ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਵਿਤਕ੍ਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ਵਾਚੰ ਭਿਨ੍ਦਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਵਚੀਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੮)। ਤੇ ਪਨ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੰ...ਪੇ॰... ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਕਾਯੇਨ

ਸਙ੍ਖਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰਾ,** ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ ''ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਕਾਯਿਕਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਯਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਾਸਪਸ੍ਸਾਸਾ ਕਾਯਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੮)। ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਚਤੁੱਥਜ੍ਝਾਨੇ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ **"ਚਤੁੱਥਜ੍ਝਾਨੰ...ਪੇ॰... ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਚਿੱਤੇਨ ਸਙ੍ਖਰੀਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਚਿੱਤਸਙ੍ਖਾਰਾ,** ਸਞ੍ਞਾ ਵੇਦਨਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁੱਤੰ ''ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚੇਤਸਿਕਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਿੱਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਨਾ ਚ ਚਿੱਤਸਙ੍ਖਾਰੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੮)। ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤੰ **"ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤ...ਪੇ॰... ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ"**ਤਿ।

ਞਾਣਚਰਿਯਾਸੁ ਵਿਵੱਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਆਦਿਭੂਤਾ ਸੇਸਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਗਹਿਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਦਵਿਨਾਭਾਵਤੋ। **ਮੱਗੋ ਞਾਣਚਰਿਯਾ, ਫਲਸਮਾਪੱਤਿ ਞਾਣਚਰਿਯਾ**ਤਿ ਮੱਗਫਲਸਮਾਪੱਤੀਨੰ ਞਾਣਚਰਿਯਾਭਾਵਵਚਨੰ ਮੱਗਫਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਞਾਣਪਧਾਨੱਤਾ, ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਧਿਪਤਿਹੇਤੁਮੱਗਪੱਚਯਾਦਿਵਸੇਨ ਸਾਤਿਸਯਪੱਚਯਭੂਤੇਨ ਸੇਸਾ ਮੱਗਫਲਧਮ੍ਮਾ ਚਰਿਤਾ ਪਵੱਤਿਤਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਵੁੱਤੰ। ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । **ਇਮਾਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹੀ**ਤਿ ਅੱਠਨ੍ਨੰ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨੰ, ਅੱਠਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮੱਗਫਲਞਾਣਾਨੰ ਵਸੇਨ ਇਮਾਹਿ ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਞਾਣਪਵੱਤੀਹਿ।

ਨਵਹਿ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਹੀਤਿ ਅੱਠ ਸਮਾਪੱਤਿਯੋ ਅੱਠ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾ, ਤਾਸੰ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਏਕਾ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਤਿ ਏਵੰ ਨਵਹਿ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਹਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੰ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਟਿਲਾਭੱਥਾਯ ਵਿਤੱਕੋ ਚਾ**ਤਿਆਦਿ ਨਾਨਾਵੱਜਨੁਪਚਾਰਵਸੇਨ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦੱਠਬ੍ਬੰ, ਉਪਰਿਸਮਾਪੱਤੀਨਮ੍ਪਿ ਉਪਚਾਰਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਵੁੱਤੱਤਾ। ਨ ਹਿ ਏਕਾਵੱਜਨੇ ਚਤੁੱਥਜ੍ਝਾਨਾਦਿਉਪਚਾਰੇ ਪੀਤਿਆਦਯੋ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤਿ। ਏੱਥ ਚ ''ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਪਟਿਲਾਭੱਥਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਨ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਰਿਪੂਰੀ ਇੱਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਿੰ ਪਨੇੱਥ ਸਮਥਬਲਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਨੰ ਨਾਨੱਤੰ, ਕਿੰ ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਲੋਕਿਯਞਾਣਚਰਿਯਾਨੰ? ਯਥਾ ਸਮਥਬਲੇਪਿ ''ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅੱਠਸੁ ਸਮਾਪੱਤੀਸੁ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਯੇਵ ਵੁੱਤੋ, ਤਥਾ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਸੁ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਲੋਕਿਯਞਾਣਚਰਿਯਾਸੁ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਵੁੱਤਾਤਿ? ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵੁੱਤਾ, ਵਿਵੱਟਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨ ਪੁਰੇਚਰਞਾਣਾਦਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲੇ ਅਵੁੱਤਾ ਏਵ ਞਾਣਚਰਿਯਾਸੁ ਵੁੱਤਾ। ਅਪਿਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਹਿ ਅਕਮ੍ਪਿਯੱਠੋ **ਬਲੱਠੋ,** ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਸੀਭਾਵਾਨੰ ਵਸੇਨ ਸੁਚਿਣ੍ਣਤਾ **ਚਰਿਯੱਠੋ,** ਏਤੇਨੇਵ ਸਮਥਬਲਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਨਮ੍ਪਿ ਨਾਨੱਤੰ ਸੰਵਣ੍ਣਿਤਨ੍ਤਿ ਦੱਠਬ੍ਬੰ।

ਵਸੀਭਾਵਤਾ ਪਞ੍ਞਾਤਿ ਏੱਥ ਵਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅੱਥੀਤਿ ਵਸੀ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵਸੀਭਾਵੋ, ਸਾ ਏਵ ਵਸੀਭਾਵਤਾ। **"ਵਸਿਯੋ"**ਤਿ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਇੱਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁੱਤੱਤਾ ਤਾਯੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **"ਵਸੀਤਿ ਪਞ੍ਚ ਵਸਿਯੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਤੱਥ ਞਾਣੰ ਆਵੱਜਨੁਸ੍ਸ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਞਾਣਙ੍ਗੇਸੁ ਚਿੱਤਪ੍ਪਵੱਤਨਸਮੱਥਤਾ **ਆਵੱਜਨਵਸੀ**। ਸਮਾਪੱਜਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸੀਘੰ ਞਾਣੰ ਸਮਾਪੱਜਨਸਮੱਥਤਾ **ਸਮਾਪੱਜਨਵਸੀ**। ਅੱਛਰਾਮੱਤੰ ਵਾ ਕਤਿਪਯੱਛਰਾਮੱਤੰ ਵਾ ਖਣੰ ਞਾਣੰ ਠਪੇਤੁੰ ਸਮੱਥਤਾ **ਅਧਿੱਟਾਨਵਸੀ**। ਤਥੇਵ ਲਹੁੰ ਵੁੱਟਾਤੁੰ ਸਮੱਥਤਾ **ਵੁੱਟਾਨਵਸੀ। ਪੱਚਵੇਕ੍ਖਣਵਸੀ** ਪਨ ਆਵੱਜਨਵਸਿਯਾ ਏਵ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। ਪੱਚਵੇਕ੍ਖਣਜਵਨਾਨੇਵ ਹਿ ਤੱਥ ਆਵੱਜਨਾਨਨ੍ਤਰਾਨੀਤਿ। ਅਯਮੇੱਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਵਿੱਥਾਰੋ ਪਨ ਹੇੱਟਾ ਆਗਤੋ ਏਵ। ਅਯਞ੍ਚ ਵਸੀਭਾਵੋ ਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਨੰ ਵਸੇਨ ਵੁੱਤੋ। ਞਾਣਚਰਿਯਾਸੁ ਪਨ ਲੋਕੁੱਤਰਾਨੰ ਞਾਣਚਰਿਯਾਨੰ ਵਸੀਭਾਵਾਪਾਦਨਕਿੱਚੰ ਨਾਮ ਨੱਥਿ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸੁਵਿਹਤੱਤਾ ਸਭਾਵਸਿਦ੍ਧੋ ਤੱਥ ਵਸੀਭਾਵੋ, ਲੋਕਿਯਾਨੰ ਪਨ ਪਗੁਣਬਲਵਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਵਸੀਭਾਵੋ ਲਬ੍ਭਤੇਵ।

੮੨੦. **ਉਕ੍ਕੱਟਨਿਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਚੁਦ੍ਦਸਹਿ ਞਾਣਚਰਿਯਾਹਿ ਹੋਤਿ** ਅੱਗਮੱਗਫਲਾਨੰ ਅਨਧਿਗਤੱਤਾਤਿ। **ਯਦਿ ਏਵ**ਨ੍ਤਿ ਯਦਿ ਉਕ੍ਕੱਟਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ''ਸੋਲ਼ਸਹਿ ਞਾਣਚਰਿਯਾਹੀ''ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਤਤੋ ਅਵਕੰਸਵਸੇਨਪਿ ਇੱਛਿਤਬ੍ਬੰ, **ਏਵੰ** ਸਨ੍ਤੇ **ਕਿੰ ਨ ਹੋਤਿ** ਨਿਰੋਧਸਮਾਪੱਜਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਵੱਥੁਭੂਤਾ ਏਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ,** ਕਾਮਰਾਗੋ। **ਅਪ੍ਪਹੀਨੱਤਾ** ਅਸਮੁੱਛਿਨ੍ਨੱਤਾ। ਨ ਹਿ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਮੱਤੰ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਧਿੱਟਾਨੰ ਭਵਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ

ਸਮਾਧਿਪਾਰਿਪਨ੍ਥਿਕਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਸੁਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਏਤੇਨ ਕਾਮਂ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਚਰਿਯਾ ਲੋਕਿਯਞਾਣਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾ ਵਿਯ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇ ਸਰੂਪੇਨ ਨ ਵਿਨਿਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਨ ਬਲਚਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮੀ। ਇਦਞ੍ਚ ''ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋਵ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕੁਸਲ''ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਵਚਨਤੋ, ਅਞ੍ਞਥਾ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕਿਰਿਯਾ''ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ।

੮੭੧. **"ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ"**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨਨੁ ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇਪਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਯਥਾਰਹਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਕਾਮਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਾ ਪਨ ''ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਏਕਦੇਸਭਾਵਤੋ। ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ ਚ ''ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਸਮਾਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਨਤ੍ਥੀ"**ਤਿ। **ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ**ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਭਾਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਕਰਜਕਾਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਨ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਭਾਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਭਾਵਤੋ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੋਵ ਭਵੇਯ੍ਯ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸਦਿਸੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਯਂ ਉਪਾਦਾਯ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ, ਕਿਂ ਵਾ ਏਤਾਯ ਵਤ੍ਥੁਚਿਨ੍ਤਾਯ। ਅਙ੍ਗਵੋਕਲ੍ਲਤੋਵ ਨਤ੍ਥਿ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ।

੮੭੨. **ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦੇ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇ, ਭਿਜ੍ਜਨੇ ਚ, ਤੇਸਂ ਵਾ ਕੁਸਲਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇ ਯਥਾਰਹਂ ਤੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖਤਾਹਿ ਉਪਦ੍ਦੁਤੇ ਪਵਤ੍ਤਿਵਿਭਾਗੇ। ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਵਿਗਮੇਹਿ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰਦੁਕ੍ਖਤਾ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। **ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਯ। **ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਂ।

੮੭੩. **ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯੁਗਨਦ੍ਧਾਨਂ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੂਪਕਾਰਿਤਾਯ ਸਹਿਤਾਨਂ ਵਸੇਨ। **ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਂ ਪਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਾ, ਯਾਵ ਚ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾ ਆਰੁਹਿਤ੍ਵਾ। **ਨਿਰੋਧਯਤੋ**ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨੇਨ **ਏਵਮਸ੍ਸਾ** ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਹੋਤਿ। "ਯੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ''ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਮੁਖੇਨ ਵਿਵਰਤਿ। **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ** ਤਦੁਦ੍ਧਂ ਸੁਦ੍ਧਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਭਾਵਤੋ। **ਯੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨੇਵ ਉਸ੍ਸਕ੍ਕਤਿ** ਸਚੇ ਅਰਿਯੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਤ੍ਥਿਕੋ, ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ **ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ**। ਅਥ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ, ਸੇਖੋ ਵਾ ਮਗ੍ਗਤ੍ਥਿਕੋ ਤਾਯ ਚੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਪਤ੍ਵਾ ਫਲੇ ਠਿਤੋ, ਸੋਪਿ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿਚ੍ਚੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸੋ**ਤਿ ਉਭਯਵਸੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ। **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ।

੮੭੪. ਯੇਨ ਫਲਦ੍ਵਯਸਮਨ੍ਨਾਗਮਾਦਿਨਾ ਨਿਰੋਧਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਵਿਧਿ ਪਗੇਵ ਵਿਭਾਵਿਤੋਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾਕਾਰਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਕਤਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਾਸਮ੍ਪਿ ਭਾਵਨਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਂ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ। **ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇ।

''ਵਿਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਕੀਦਿਸੀ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਤਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣਤ੍ਥਂ **"ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨੇਸਾ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਮੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਤਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਮਨ੍ਦਾ** ਚੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ ਮਗ੍ਗਂ ਸਾਧੇਤਿ। **ਤਿਕ੍ਖਾ** ਚੇ, ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਮਨ੍ਦਤਿਕ੍ਖਤਾਯ ਵਿਸੇਸੋ। ਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਸਙ੍ਖਾਰ…ਪੇ॰… ਹੋਤਿਯੇਵਾ"**ਤਿ। **ਤਿਕ੍ਖਾਵ ਵਟ੍ਟਤਿ** ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਸਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰੇਹਿ ਵਿਵਟ੍ਟਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਮਗ੍ਗੋ ਵਿਯ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਗਤਸ੍ਸ ਫਲਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਚ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਸਦਿਸਾ"**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਮਨ੍ਦਾ

ਸਮਥਾਦਿਕਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਨਿਰੋਧਨੇ ਅਸਮਤ੍ਥਾ ਸਮਥਨਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਅਤਿਤਿਕ੍ਖਾ ਞਾਣਾਦਿਕਾ ਸਾਤਿਸਯੰ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨੇ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਨਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਨਾਤਿਮਨ੍ਦਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤੀ**”ਤਿ। **ਏਸ** ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਜ੍ਜਨਕੋ। **ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰੇ**ਤਿ ਤੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਰੇ।

“ਤਥੇਵਾ”ਤਿ ਇਮਿਨਾ ‘‘ਨਾਤਿਮਨ੍ਦਾਯ ਨਾਤਿਤਿਕ੍ਖਾਯਾ’’ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਆਕਡ੍ਢਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ‘‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਤਥੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤੰ ਅਵਤ੍ਵਾ **“ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਕਰੋਤਿ**”ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ, ਤੰ ਤੇਸੰ ਮਤਿਮਤ੍ਤੰ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਾਰਤੋ ਹਿ ਸਮਾਧਿਚਾਰੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਕਾਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਪਰਤੋਪਿ ‘‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਇਮੰ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿੰ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੮੭੯) ਵਕ੍ਖਤਿ, ਨ ਪਨ ‘‘ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਤਥੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ’’ਤਿ। **ਨਾਨਾਬਦ੍ਧਅਵਿਕੋਪਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਸਮ੍ਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਨਾਸਨੰ। ਯਥਾ ਤੰ ਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਤਥਾ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ। **ਸਙ੍ਘਪਟਿਮਾਨਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਪਟਿਮਾਨਨਾਵਜ੍ਜਨੰ। **ਸਤ੍ਥੁਪਕ੍ਕੋਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਪਕ੍ਕੋਸਨਾਵਜ੍ਜਨੰ। **ਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦ**ਨ੍ਤਿ ਜੀਵਿਤਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੭੫. **ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨਮੇਵ ਹੇਤ੍ਥ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੰ।

ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਦੀਨੰ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾਦਿਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਾਭਾਵਤੋ ਚ ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਤਥਾ ਸਰੀਰੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਕਿਲਮਤੀਤਿ ਸਤ੍ਤਾਹਮੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨੇਵ। **ਨੰ** ਅਗ੍ਗਿਆਦਿਅਨ੍ਤਰਾਯੰ **ਰਕ੍ਖਤਿ** ਸਮਾਪਨ੍ਨਕੋ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਸਞ੍ਜੀਵਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਹੇਟ੍ਠਾ **ਇਦ੍ਧਿਕਥਾਯੰ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੭੪) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

੮੭੬. **ਏਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਵਾ। **ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਸਮਯੇ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿਯੇਵ। ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਸਦਿਸਞ੍ਚੇਤੰ।

ਏਵੰ ਗਰੁਕਾਤਿ ਅਗ੍ਗਿਆਦੀਹਿਪਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯੰ ਨਿਰੋਧੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਪਨਤੋ ਏਵੰ ਗਰੁਕਾ ਹਿ **ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਆਣਾ ਨਾਮ,** ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਸੁਖੰ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਜੀਵਿਤਹੇਤੁਪਿ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਆਣਾ ਨ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

੮੭੭. **ਨ ਪਕ੍ਕੋਸਤਿ** ‘‘ਸਤ੍ਥਾ ਤੰ, ਆਵੁਸੋ, ਆਮਨ੍ਤੇਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੭੮. **ਜੀਵਿਤਦ੍ਧਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਤਕਾਲਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ। ਆਯੁ ਏਵ **ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਾ**। ‘‘ਆਯੁਉਸ੍ਮਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨੀ’’ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਪਕਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਅਨ੍ਤੋਨਿਰੋਧੇ** ਮਰਣੰ ਨਤ੍ਥਿ ਚਰਿਮਭਵਙ੍ਗੇਨ ਮੀਯਨਤੋ। **ਆਵਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ** ‘‘ਸਹਸਾ ਮਰਣੰ ਮਾ ਅਹੋਸੀ’’ਤਿ। ਸਹਸਾ ਹਿ ਮਰਣੇ ਅਞ੍ਞਬ੍ਯਾਕਰਣਭਿਕ੍ਖੁਓਵਾਦਦਾਨਸਾਸਨਾਨੁਭਾਵਦੀਪਨਾਨੰ ਅਨਿਸ੍ਸਰੋ ਸਿਯਾ, ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਵਾ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਨਧਿਗਮੋ ਸਿਯਾ। **ਅਵਸੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਬਦ੍ਧਅਵਿਕੋਪਨਾਦਿਤਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੰ। **ਵੁਤ੍ਤੰ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ।

੮੭੯. ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ‘‘ਏਕੰ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ’’ਤਿ ਅਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਦ੍ਵੇ ਵਾਰੇ ਏਵ ਪਨ ਨਿਯਮਤੋ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇ**ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇ। **ਨਿਰੋਧੰ ਫੁਸਤੀ**ਤਿ ਅਚਿਤ੍ਤਕਭਾਵਮੇਵਾਹ। **ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਯੋਗਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧਾਯ ਪਯੋਗਭਾਵਤੋ, ਬਲਦ੍ਵਯਸਮ੍ਭਰਣਾਦਿਪਯੋਗਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਸਮਨ੍ਨਾਗਮੇ, ਞਾਣਸਮਾਧਿਚਰਿਯਾਵਸੀਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਨਤਿਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨੇਵ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **“ਦ੍ਵੇ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇ**

ਯੁਗਨਦ੍ਧੇ ਕਤ੍ਵਾਤਿ। **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਪਯੋਗੋ**ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ, ਤਦਨੁਪਸ੍ਸਨਾਨਞ੍ਚ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਨਿਰੋਧਨਸ੍ਸਾਯਂ ਪਯੋਗੋ। **ਇਦਂ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ **ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਰੋਹਨਂ ਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ** ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਰਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਪਰਤੋ ਅਚਿਤ੍ਤਕੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਸਕਲਂ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਂ ਅਚਿਤ੍ਤਕੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਸਙ੍ਘਪਟਿਮਾਨਨਸਤ੍ਥੁਪਕ੍ਕੋਸਨਅਦ੍ਧਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਕਰਣੇਨ, ਨ ਨਾਨਾਬਦ੍ਧਅਵਿਕੋਪਨਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਅਕਰਣੇਨ ਕਦਾਚਿ ਕੇਵਲਂ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਿਨਾਸੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਨ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਬਨ੍ਧੋ। ਅਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ **ਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁਨਾ** ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਏਵ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਤੀਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਸਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬਂ। **ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਬਨ੍ਧੇ ਜਾਤੇ ਏਵਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਵਿਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਪਨ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨੇ ਫਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਗਮ੍ਭੀਰਕਨ੍ਤੋਰੁਲ੍ਲਤਤ੍ਥੁਪਾਸਾਣਕ੍ਕਨ੍ਤੁਪੁਰਿਸਨਿਦਸ੍ਸਨਮ੍ਪਿ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤੋਵ 'ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਘਪਟਿਮਾਨਨਾਦਿਏਕਚ੍ਚਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਾਕਰਣੇ ਅਙ੍ਗਵੇਕਲ੍ਲਤੋ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਨ ਇਜ੍ਝਤੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਤ੍ਥੁਸਦਿਸਞ੍ਚੇਤਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਯਦਿਦਂ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਕਰਣਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਗਰੁਤਰਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਂ ਵਿਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਅਪਰੇ। ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ''ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਪੁਨ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਕਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ।

ਯਥਾ ਪਨਾਤਿਆਦਿ ਕਤਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ।

੮੮੦. **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। "**ਕਾਲਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿਨਾ ਚਤੂਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

੮੮੨. **ਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਰਣਵਿਵੇਕਨਿਨ੍ਨਂ, ਪਗੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਵਿਮੁਖਤਾਯ, ਫਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੮੮੩. ਊਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਯਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ, ਅਵਸੇਸਚੇਤਸਿਕਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵੇਨ ਰੂਪਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾਵਸੇਸਤਾਯ ਚ ਮਤਨਿਰੋਧਸਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਵਿਸੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਾ "**ਮਤਸ੍ਸ ਚ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ**"ਤਿ। ਕਾਮਂ ਨੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਯਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦੀਹਿ ਅਵਿਸੇਸੋ, ਰੂਪਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾਵਸੇਸਤਾਯ ਪਨ ਆਯੁਉਸ੍ਮਾਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਅਪਗਮਾਨਪਗਮਨਂ ਵਿਸੇਸੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯ੍ਵਾਯਂ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੮੮੪. **ਸਭਾਵਤੋ**ਤਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਸਙ੍ਖਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤਿ, ਨ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ। **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇ ਯੁਗਨਦ੍ਧੇ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਆਰੋਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਪਯੋਗਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਯੋਗਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂ ਉਪਾਦਾਯ "**ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ**"**ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ**।

ਸਙ੍ਖਾਰਵੂਪਸਮਤੋ, ਸਨ੍ਤਧਮ੍ਮਸਮਨ੍ਵਯਤੋ ਚ **ਸਨ੍ਤਂ**। ਅਰਿਯੇਹਿ ਏਵ ਨਿਸੇਵਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਅਰਿਯਨਿਸੇਵਿਤਂ**। ਤਿਸ੍ਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਤਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬੁਤਭਾਵਤੋ **ਨਿਬ੍ਬਾਨਮਿਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਉਪਾਗਤਂ। ਅਰਿਯਂ ਪਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਮਗ੍ਗਫਲਪਞ੍ਞਂ। **ਇਮਿਸ੍ਸਾਪੀ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਤ੍ਥਤਾ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸਮਤ੍ਥਤਾ।

ਆਹੁਨੇਯਜਭਾਵਾਦਿਸਿਦ੍ਧਿਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੮੫. **ਆਹੁਨੇਯਜਭਾਵਾਦਿਸਿਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਆਹੁਨੇਯਜਪਾਹੁਨੇਯਜਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯਅਨੁਤ੍ਤਰਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੁਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ। **ਅਵਿਸੇਸੇਨਾ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਮਗ੍ਗਪੁਞ੍ਞਾਦਿਵਿਸੇਸੇਨ ਵਿਨਾ, **ਏਤਿਸ੍ਸਾ** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪੁਞ੍ਞਾਯ। ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਹੁਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹੁਨਂ, ਦੂਰਤੋਪਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤਬ੍ਬਦਾਨਂ, ਤਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਆਹੁਨੇਯਜੋ**। ਪਾਹੁਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਗਨ੍ਤੁਕਦਾਨਂ, ਤਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤੋਤਿ **ਪਾਹੁਨੇਯਜੋ**। ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਅਰਹਤੀਤਿ **ਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜੋ**, ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣਂ ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਂ, ਤਂ ਅਰਹਤੀਤਿ **ਅਞ੍ਜਲਿਕਰਣੀਯੋ**। ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਉਤ੍ਤਮਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਵਿਰੁਹਨਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਅਨੁਤ੍ਤਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੁਂ ਲੋਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

੮੮੬. **ਮਨ੍ਦਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਗਤੋ**ਤਿ ਅਤਿਕ੍ਖਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗਪੁਞ੍ਞਂ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਭਾਵਂ ਆਗਤੋ। ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਮੁਦੂਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਵਸੇਨ **ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੋਪਿ** ਸਮਾਨੋ। **ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਰਮਾ ਭਵੂਪਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਗ੍ਗਹਣਂ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਟ੍ਠਮਂ ਭਵਂ ਨਾਦਿਯਤੀਤਿ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ। **ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ। **ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਰੋਤੀ**ਤਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਯਂ ਕਾਲੇਨ ਦੇਵਲੋਕਸ੍ਸ, ਕਾਲੇਨ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਸ੍ਸਾਤਿ ਮਿਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਭਵਸ੍ਸ ਵਸੇਨ "**ਸਤ੍ਤਸੁਗਤਿਭਵੇ ਸਂਸਰਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕੁਲਤੋ ਕੁਲਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਕੋਲਂਕੋਲੋ**। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਨੀਚਕੁਲੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਮਹਾਭੋਗਕੁਲੇਸੁਯੇਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ ਕੁਲਾਨੀ**ਤਿ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤਯੋ ਵਾ ਭਵੇ। ਇਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਮਿਸ੍ਸਕਭਵੇਨੇਵ ਕਥਿਤੋ। ਦੇਸਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵ ਚੇਤਂ ''ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਤੀਣਿ ਵਾ''ਤਿ। ਯਾਵ ਛਟ੍ਠਭਵਾ ਸਂਸਰਨ੍ਤੋਪਿ ਕੋਲਂਕੋਲੋਵ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਤਭਾਵਗ੍ਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਏਕਂਯੇਵ ਖਨ੍ਧਬੀਜਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਏਕਬੀਜੀ।** "**ਮਾਨੁਸਕਂ ਭਵ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਦੇਸਨਾਮਤ੍ਤਂ। ''ਦੇਵਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀ''ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਕੋ ਪਨੇਤੇਸਂ ਇਮਂ ਪਭੇਦਂ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ? ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ। ਸਚੇ ਹਿ ਉਪਰਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ, ਏਕਬੀਜੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਮਨ੍ਦਾਯ ਕੋਲਂਕੋਲੋ, ਤਤੋ ਮਨ੍ਦਤਰਾਯ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮੋ।

੮੮੭. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਕਿਂ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਸਕਦਾਗਾਮੀ। **ਸਕਿਦੇਵਾ**ਤਿ ਏਕਵਾਰਂਯੇਵ। "**ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸਕਦਾਗਾਮੀਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਏਕੋਵ ਗਹਿਤੋ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਇਧ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਏਕਚ੍ਚੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਪਤ੍ਵਾ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ। ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਯੋ ਪਨ ਇਧ ਪਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਇਧੂਪਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ ਇਧ ਗਹਿਤੋ।

੮੮੮. ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਇਧ ਅਨਾਗਮਨਤੋ **ਅਨਾਗਾਮੀ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵੇਮਤ੍ਤਤਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤੇਨ। **ਪਞ੍ਚਧਾ ਇਧ ਵਿਹਾਯ ਨਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਸੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਆਦਿਭਾਵੇਨ ਪਞ੍ਚਪਕਾਰੇਨ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਕੋ ਹੋਤਿ। ਆਯੁਵੇਮਜ੍ਝਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਕਿਲੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਤੋ **ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ** । **ਉਪਹਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਵਾ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਾਲਕਿਰਿਯਂ। **ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਮਤ੍ਤਪਯੋਗੇਨ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨੇਵ ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤਾਯ ਸੁਖੇਨੇਵ। **ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਉਦ੍ਧਂ ਵਾ ਹਿ ਭਾਵੇਨ ਉਦ੍ਧਮਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਸੋਤਂ, ਵਟ੍ਟਸੋਤਂ ਵਾਤਿ **ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ**। ਉਦ੍ਧਂ ਵਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਤੋ ਉਦ੍ਧਮਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸੋਤਨ੍ਤਿ **ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ**। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਕਨਿਟ੍ਠਭਵਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ**।

ਯਤ੍ਥੂਪਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਵਿਹਾਦੀਸੁ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਉਪਪਨ੍ਨੋ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਅਨਾਗਾਮੀਨਂ ਪਭੇਦਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮਿਚਤੁਕ੍ਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਯੋ ਹਿ ਅਵਿਹਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਅਕਨਿਟ੍ਠਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ **ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਯੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸੁਦਸ੍ਸੀਦੇਵਲੋਕੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ **ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ**

ਨਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ ਨਾਮ। ਯੋ ਇਤੋ ਅਕਨਿਟ੍ਠਮੇਵ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ **ਨਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਤੂਸੁ ਦੇਵਲੋਕੇਸੁ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ, ਅਯਂ **ਨਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਨਅਕਨਿਟ੍ਠਗਾਮੀ** ਨਾਮ। ਏਤੇ ਪਨ ਅਵਿਹੇਸੁ ਉਪਪਨ੍ਨਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਆਯੁਵੇਮਜ੍ਝਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਵਾ, ਪਤ੍ਵਾ ਚ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨਵਸੇਨ ਤਯੋ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ, ਏਕੋ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀ, ਏਕੋ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋਤਿ ਪਞ੍ਚ। ਤੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਵਿਭਾਗੇਨ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਅਤਪ੍ਪਸੁਦਸ੍ਸਸੁਦਸ੍ਸੀਸੂਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਸਕਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ। ਅਕਨਿਟ੍ਠੇ ਪਨ ਉਦ੍ਧਂਸੋਤੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਯੋ ਅਨ੍ਤਰਾਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਨੋ, ਏਕੋ ਉਪਹਚ੍ਚਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ। ਤੇ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਵਿਭਾਗੇਨ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸਂ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ।

ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਪਨ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਪਰਮਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕੋਲਂਕੋਲਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਏਕਬੀਜਿਨੋਤਿ ਸਦ੍ਧਾਧੁਰੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਧੁਰੇਨਾਤਿ ਚਤੁਵੀਸਤਿ।

ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ ਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਤਥਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਹੀਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ।

੮੮੯. ਤਥਾ ਅਰਹਨ੍ਤੋ। ਤੇ ਪਨ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਞ੍ਞਾਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਤੇਵਿਜ੍ਜਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤੇ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਚ੍ਚੇਕਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਹਿ ਛਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਧਿਕਸਤਂ ਅਰਿਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯਭਾਵਸਿਦ੍ਧਿ ਅਰਿਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਭਾਵਾਦਿਸਿਦ੍ਧਿਪਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸਂਸੋ''ਤਿ। ਲੋਕਿਯਵਿਜ੍ਜਾਭਿਞ੍ਞਾਹਿ ਵਿਨਾਪਿ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਉਭਤੋਭਾਗਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਵਿਸੁਂ ਗਹਿਤੋ। **ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ** ਵੁ**ਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਾਕਾਰਂ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਮਂ ਚਤੂਸੁਪਿ ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇਸੁ ਤਂ ਜਟਂ ਵਿਜਟੇਤਿ ਨਾਮ, ਫਲਕ੍ਖਣੇਸੁਪਿ ਯਥਾਰਹਂ ਵਿਜਟਿਤਜਟੋ, ਅਗ੍ਗਫਲਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਜਟਿਤਜਟੋ, ਤਤੋ ਪਰਂ ਵਿਜਟੇਤਬ੍ਬਾਯ ਜਟਾਯ ਅਭਾਵਤੋ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਨਿਸਂਸਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਵ ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਰਤਿਨ੍ਤਿ ਅਭਿਰਤਿਂ, ਅਭਿਰੁਚਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਾਯ ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਯ।

੮੯੦. **ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਗਾਥਾਯਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਂ ਗਾਥਾਯਂ। ਗਾਥਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਭੂਤਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਾਮਿਵਚਨਂ ਵਾ ਏਤਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਭਾਵਤੋ।

ਪਞ੍ਞਾਭਾਵਨਾਨਿਸਂਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਤੇਵੀਸਤਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯੧. **ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦਾਨਿ ਗਾਥਾਯਾ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਗਾਥਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ। ਸ੍ਵਾਯਂ ''ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਂ ਭਾਸਿਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਭਾਸਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

੮੯੨. **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਂ ਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – **ਤੇਸਂ** ''ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯਾ''ਤਿਗਾਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸੀਲਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾਨਂ **ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ** ਮਹਾ**ਨਿਕਾਯਾਨਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੇ** ਅਟ੍ਠਕਥਾਤਨ੍ਤਿਯਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ **ਵੁਤ੍ਤੋ ਯੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ,**

ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਮਾਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਨੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਨਿਕਾਯਗਤਵਾਦਦੋਸਸਙ੍ਕਰੇਹਿ **ਮੁਤ੍ਤੋ** ਸੋ **ਨਿਚ੍ਛਯੋ ਯਸ੍ਮਾ ਪਕਾਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਾਮੇਹਿ ਯੋਗੀਹਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਆਦਰੋ ਕਰਣੀਯੋ**ਯੇਵਾਤਿ।

ਨਿਗਮਨਗਾਥਾਯੋ

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ –

ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਸਮਾਚਾਰੇ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਨਯਮਣ੍ਡਿਤਂ।
ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਂ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਯਦਚ੍ਚੂਨ੍ਤੁਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ॥

ਅਭਾਸਿ ਕਰੁਣਾਵੇਗ-ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਮਾਨਸੋ।
ਮਹੇਸਿ ਵਿਪੁਲੋਦਾਤ-ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਤਿਪਾਟਵੋ॥

ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸੇਤੁਂ, ਕਥਾਮਗ੍ਗਂ ਪੁਰਾਤਨਂ।
ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਯਾ ਸਮਾਰਦ੍ਧਾ, **ਅਤ੍ਥਸਂਵਣ੍ਣਨਾ** ਮਯਾ॥

ਆਯਾਚਿਤੋ ਸਿਦ੍ਧਗਾਮ-ਪਰਿਵੇਣਨਿਵਾਸਿਨਾ।
ਥੇਰੇਨ **ਦਾਠਨਾਗੇਨ,** ਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰੇਨ ਧੀਮਤਾ॥

ਸਾ ਏਸਾ ਪਰਮਤ੍ਥਾਨਂ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ।
ਨਿਧਾਨਤੋ **ਪਰਮਤ੍ਥ-ਮਞ੍ਜੂਸਾ** ਨਾਮ ਨਾਮਤੋ॥

ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਨਾਕੁਲਵਿਨਿਚ੍ਛਯਾ।
ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਪ੍ਪਮਾਣਾਯ, ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਭਾਣਵਾਰਤੋ॥

ਇਤਿ ਤਂ ਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੇਨ, ਯਂ ਤਂ ਅਧਿਗਤਂ ਮਯਾ।
ਪੁਞ੍ਞਂ ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ॥

ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ, ਸੀਲਾਦਿਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।
ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਦੇਹਿਨੋ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸਭਾਗਿਨੋ॥

ਚਿਰਂ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਂ।
ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਗਾਰਵਾ ਨਿਚ੍ਚਂ, ਹੋਨ੍ਤੁ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਾਣਿਨੋ॥

ਸਮ੍ਮਾ ਵਸ੍ਸਤੁ ਕਾਲੇਨ, ਦੇਵੋ ਰਾਜਾ ਮਹੀਪਤਿ।
ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਨਿਰਤੋ ਲੋਕਂ, ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਪਸਾਸਤੂਤਿ॥

ਬਦਰਤਿਤ੍ਥਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨਾ ਆਚਰਿਯਧਮ੍ਮਪਾਲੇਨ ਕਤਾ

ਪਰਮਤ੍ਥਮਞ੍ਜੂਸਾ ਨਾਮ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਮਹਾਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗ-ਮਹਾਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।